Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
Dumitru-Mircea Buda
(Editors)

READING MULTICULTURALISM. HUMAN AND SOCIAL PERSPECTIVES

LANGUAGE AND DISCOURSE

Arhipelag XXI Press
Targu Mures | 2021

READING MULTICULTURALISM: HUMAN AND SOCIAL PERSPECTIVES

Section: Language and Discourse

Date: 11-12 December 2021

Location: „DIMITRIE CANTEMIR" University, Tîrgu Mureș

ISBN: 978-606-93691-9-7

Edited by:

The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8

540522, Tîrgu Mureș, România

Tel./fax: +40-744-511546

Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by:

"Arhipelag XXI" Press, Tîrgu Mureș, 2021

Tîrgu Mureș, România

Email: tehnoredactare.ldmd@gmail.com

CONTENTS

BREVE EXCURSUS ANTROPONIMICO: INVOCARE DIO IN ALCUNE OPERE DI DANTE ALIGHIERI 8
Nicoleta Călina *8*
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova *8*
ON AN ATYPICAL DISCOURSE 19
Ileana Tănase *19*
Assoc. Prof., PhD, "Valahia" University of Târgoviște *19*
MESSAGE AND DISCOURSE IN ROMANIAN PROVERBS AND THEIR ENGLISH CORRESPONDING VERSIONS FILTERED THROUGH THE TRANSLATION AND EQUIVALENCE MECHANISM
Anca-Mariana Pegulescu *24*
Assoc. Prof., PhD, The Bucharest University of Economic Studies *24*
GERMAN AND ROMANIAN IDIOMS OF CULINARY PREPARATION UNDER AN INTERCULTURAL ASPECT 32
Oxana Chira *32*
Assoc. Prof., PhD, ,,Alecu Russo" State University of Bălți, Republic of Moldova *32*
SEMANTIC STRUCTURE OF SOME CAUSATIVE VERBS IN MEDICAL TERMINOLOGY. A SEMIC ANALYSIS 38
Simona Nicoleta Staicu *38*
Assoc. Prof., PhD, ,,Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara *38*
THE LANGUAGE OF THE PANDEMIC: LEXICAL RENEWAL AND AFFECTIVE-EMOTIONAL PATTERNS 46
Voica Radu-Călugăru *46*
Assoc. Prof., PhD, ,,Aurel Vlaicu" University of Arad *46*
THE POWERPOINT PRESENTATION ROLE FOR ONLINE TEACHING AND LEARNING 55
Dana Carmen Zechia *55*
Lecturer, PhD, ,,Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța *55*
THE DISCOURSE OF SOCIAL MEDIA 'GURUS' AND THEIR RECIPES FOR SUCCESS – A CRITICAL PERSPECTIVE 59
Ioana Raicu *59*
Senior Lecturer, PhD, ,,Valahia" University of Târgoviște *59*

ON LINGUISTIC INTELLIGENCE. ZIGZAGGING THROUGH MEANINGFUL WORDS 68
Andreea Iliescu *68*
Senior Lecturer, PhD, University of Craiova *68*
CONFORMITY AND COMPLIANCE. SOME LEXICAL AND GRAMMATICAL OBSERVATIONS REGARDING WORDS AND PHRASES EXPRESSING "CONFORMITY" IN ROMANIAN.....80
Alina-Paula Neamțu.....*80*
Lecturer, PhD, University of Oradea *80*
DIFFICULTIES IN TRANSLATING PASSIVE CONSTRUCTIONS IN ENGLISH FOR ECONOMY 88
Roxana Grunwald *88*
Lecturer, PhD, ,,Lucian Blaga" University of Sibiu.....*88*
R.L.S. TRAINING AND DEVELOPMENT SUGGESTIONS OF THE GRAMMATICAL COMPETENCE FOR LEARNING AND USING THE RELATIVE PRONOUN 93
Viorica Vesa-Florea.....*93*
Lecturer, PhD, ,,Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca *93*
ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: EXPRESSING THE ADVERBIAL MODIFIER OF PLACE USING PREPOSITIONAL PHRASES WITH THE GENITIVE. LEVEL A2 99
Anamaria-Bianca Tonț, Alina-Paula Neamțu.....*99*
Lecturer, PhD, University of Oradea, Lecturer, PhD, University of Oradea *99*
TELL, SAY, TALK – SPEAKING STRATEGIES AND TECHNIQUES TO GROWING CONFIDENT COMMUNICATORS FOR ORAL PROFICIENCY INTERVIEWS IN ENGLISH.....111
Mariana Boeru, Laura Cizer.....*111*
Lecturer, PhD, PhD, ,,Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța111
PROPER NOUNS AND THEIR UPDATING IN THE LINGUISTIC CONTEXT OF THE SERMONS OF METROPOLITAN BARTHOLOMEU VALERIU ANANIA 118
Nicoleta Dănilă (Amargheoalei) *118*
Postdoctoral Researcher, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași ...118

DIACHRONIC PERSPECTIVE ON THE LINGUISTIC CODE AS A DISCURSIVE TECHNIQUE IN THE SERMONS OF METROPOLITAN BARTHOLOMEU VALERIU ANANIA.....123
Nicoleta Dănilă (Amargheoalei) 123
Postdoctoral Researcher, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași ...123
THE RELIGIOUS TERMS INHERITED FROM LATIN IN THE LIGHT OF ROMANIAN AND OTHER ROMANCE LANGUAGES CORE VOCABULARY.....130
Dana-Luminița Teleoacă (Dobre) 130
PhD, Scientific Researcher II, ,,Iorgu-Iordan-Al. Rosetti" Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 130
NAMES OF PLACES MARKED NEGATIVELY IN THE ROMANIAN TOPONOMY: THE DETERMINATIVE RĂU (EVIL).....139
Iustina Nica Burci 139
Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova.....139
ON TRUE FICTION AND THE ONTOLOGICAL STATUS OF LITERARY JOURNALISM.....147
Ioana-Gabriela Nan.....147
Assist. Prof., PhD, ,,Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 147
THE ROLE OF THE METAPHOR IN CONSTRUCTING THE POPULAR DENOMINATION OF MALADIES IN ROMANIAN.....158
Maria-Lucreția Cazac.....158
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași.....158
NEOLOGISMS IN GENERAL LINGUISTICS 164
Gabriela Szabo 164
PhD Student, UMFST Târgu Mureș 164
POPULAR AND REGIONAL WORDS IN LIVIU REBREANU'S SHORT STORIES.....170
Mariana Matei (Buciu) 170
PhD Student, University of Craiova 170
THE PROCESS OF NEGOTIATION IN PROFESSIONAL SPOKEN INTERACTIONS. A PRAGMATIC PERSPECTIVE 175
Cristina Andreea Stan.....175
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași 175

DERIVATION BY SUBSTITUTION OF AFFIXES IN POSTWAR ROMANIAN POETRY 183
Claudia Dragomir (Drăghici) *183*
PhD Student, University of Craiova *183*
INTERDISCIPLINARITY AND PHARMACEUTICAL VOCABULARY
Floriana-Diana Pirlogea (Naghibaur).....*188*
PhD Student, University of Craiova *188*
THE SEMIC AND CONTEXTUAL ANALYSIS OF SOME RELIGIOUS TERMS.....193
Daniela Ispas (Petcu).....*193*
PhD Student, University of Craiova *193*
CLASSIC AND MODERN IN DIALECTAL SURVEY: CASE EXAMPLES FROM BARGAU VALLEY, BISTRITA-NASAUD COUNTY 201
Maria Cornelia Rus *201*
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi.....*201*
COMPARATIVE ANALYSIS OF CHRISTIAN RELIGIOUS TERMS IN FRENCH-ROMANIAN BILINGUAL DICTIONARIES 207
Maria-Alexandra Druțu *207*
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi.....*207*
SPECIALISED VOCABULARY: MEDICAL LANGUAGE. PARTICULARITIES.....217
Oana Găianu *217*
PhD Student, UMFST Târgu Mureș *217*
GRAMMATICAL PRACTICES 226
Oana-Alexandra Tudor *226*
PhD Student, University of Craiova *226*
EMINESCU'S CHROMATIC LEXICON.....231
Roxana Maria Crețu *231*
PhD Student, West University of Timișoara *231*
TIKTIN'S GRAMMAR, THE FIRST SCIENTIFIC GRAMMAR OF THE ROMANIAN LANGUAGE.....239
Alina Marieta Rucăreanu.....*239*
PhD Student, ,,Ovidius" University of Constanța.....*239*

CONCEPTS OF LIFE, DEATH AND MARRIAGE IN THE ENGLISH AND ROMANIAN LANGUAGES 244
Gabriela Corina Şanta (Câmpean) 244
PhD Student, „1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia 244
POSITIVE POLITENESS IN THE CURRENT ROMANIAN TELEVISION DISCOURSE OF INTERVIEW TYPE 254
Loredana-Aurelia Alexandrescu 254
PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi.....254
NARRATIVE STRUCTURES AND TECHNIQUES IN ANA BLANDIANA'S THE FOUR SEASONS 266
Maria Melania Angheluş.....266
PhD Student, University of Piteşti 266

BREVE EXCURSUS ANTROPONIMICO: INVOCARE DIO IN ALCUNE OPERE DI DANTE ALIGHIERI

Nicoleta Călina
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: This paper is a concise excursus - which is more than a glossary of biblical names - through the anthroponyms used by Dante Alighieri in some of his works (La Divina Commedia, Vita Nova, Il Convivio, De Vulgari eloquentia) in order to refer to the divine: it is structured starting from the search for the name of God in Dante's work and continues with all the biblical names encountered in the sacred poem, in the order of their appearance. References were made to 83 names of characters from the Holy Bible.

Keywords: anthroponyms, Dante Alighieri, Dio, biblical names

Cominceremo la nostra ricerca indagando sugli appellativi adoperati da Dante per invocare Dio. Anche se i tempi cambiano e alle vecchie religioni si raggiungono altre forme di culto e le nuove filosofie prendono il posto di altre, la parola "Dio" ha attraversato i millenni per arrivare fino a noi, in modo più o meno invariato. Chi studia l'evoluzione delle lingue moderne è consapevole del fatto che le parole nascono con un significato che finisce poi con lo smarrirsi nel tempo. Le parole che comunemente usiamo sembrano ormai rappresentare solo un concetto, un'idea che noi abbiamo su un argomento, e forse che all'inizio avevano un significato molto più complesso. Un tempo, la parola „Dio" era „Dyeus", la figura divina indoeuropea più importante di cui però oggi non sappiamo tanto, se non quanto hanno trasmesso radici linguistiche comuni provenienti dalle lingue antiche.[1]

Nella „Divina Commedia", incontriamo il lessema **Dio** 129 volte: 25 nell'Inferno, 41 nel Purgatorio e 63 nel Paradiso – in diversi sintagmi. Due volte, nel Purgatorio lo incontriamo **Deo** ed il plurale **Dei** lo incontriamo dieci volte: tre volte nell'Inferno, quattro nel Purgatorio e tre nel Paradiso.

Nella cantica „Inferno", che ha la forma di un imbuto con nove cerchi concentrici alla cui fine sta conficcato Lucifero, l'angelo cacciato da Dio per la sua fierezza, Dio è chiamato: *l'Imperator che lassù regna* (I 124); *la Provvidenza* (XXIII 55); *la somma Sapienza* (III 6, XIX 10); *il Signore* (II, 73); *il sommo Duce* (X 102); *il Fattore* (III 4), (XXXIV 35); *il Sire* (XXIX 56); *la divina Bontade* (XI 96); *la Deitade* (XI 46); *la divina Potestate* (III 5); *il Re dell'universo* (V 91); *la Virtù divina* (V 36); *Ben dell'intelletto* (III 18). *Dio è triuno, ma per l'uomo il mistero della Trinità è incomprensibile* (III 5).[2]

Nel „Purgatorio" – la montagna che, secondo Dante, si è formata dalla terra che si era ritirata dopo la caduta di Lucifero – Dio è chiamato: *Sommo Giove* (VI 118); *L'infinito ed ineffabil Bene* (XV 67*)*; *il sommo Bene* (XXVIII 91); *il Bene di là dal qual non è a che si aspiri* (XXXI 23); *la Bontà infinita* (III 122); *il Creatore* (XVII 91) *il Fattore* (XVI 80); *il Giudice*

[1] Paola Fantin, *Perché Dio è chiamato "Dio"?,* in (06/02/2001 Tg0-positivo), consultato il 15 gennaio 2012
[2] P. Paganini, *op. cit.*, p. 164

(XXXI 39); *l'ineffabil Bene* (XV 67); *lo Motor primo* (XXV 70); *il Padre nostro* (XI 1); *lo Rege eterno* (XIX 63); *il sommo Rege* (XXI 83); *l'alto Sire* (XV112); *il giusto Sire* (XIX 125); *l'eterno Valore* (XV 72), oppure *l'infinito* (XV 67). Dio abita nei cieli, non circoscritto, ma circoscrivendo tutto l'universo *(O Padre nostro, che ne' cieli stai,/ non circunscritto, ma per più amore/ ch'ai primi effetti di là sù tu hai*), non chiuso entro limiti di spazio, ma per il più vivo amore che porta alle prime creature[3].

Nel „Paradiso" – visto da Dante come un mondo immateriale e diviso in nove cieli – nell'appellativo che si riferisce a Dio, incontriamo la parola „amore". Lui è l'Amore con maiuscola, quella che governa e che quieta il cielo: *l'amor che 'l ciel governi* (I 74); *l'amor che queta questo cielo* (XXX 52); *il primo Amore* (XXXII 142); *il primo Amante* (IV 118) e nel verso considerato ad essere il più bello e complesso in riferimento alla fede e all'amore rivolto a Dio – dopo la fugace visione di Dio, realizzazione piena del suo „itinerarium mentis in Deum" come fu chiamato, Dante definisce Dio come un fortissimo sentimento d'amore che muove il cielo ed i corpi celesti – *l'Amor che muove il Sole e l'altre stelle* (XXXIII 145).

Dio è il principio e la fine ed in questo senso è chiamato *Alfa ed Omega* (XXVI 17), (XXVI 136), cioè „Dio è principio e fine dei nostri affetti sia piccoli o grandi"[4] e rappresenta sempre il bene: *il sommo ben* (III 90), (VII 80), (XIV 47), (XXVI 134); *il ben* (VIII 97), (XIX 87); *lo ben* (XXVI 16); *la somma Beninanza* (VII 143), cioè la somma bontà divina; *la divina bontà* (VII 64) (VII 109); *il Bene che non ha fine, e se con se misura* (XIX 50), cioè un bene infinito e incommensurabile.

Sempre nel Paradiso, Dio è invocato con delle parole che si ritrovano anche nelle Sacre Scritture: *il Creatore* (XXX 101), *il Padre* (I 28); *l'alto Padre* (X 50); *il pio Padre* (XVIII 129) oppure che rendono l'idea di Creatore: *il Primo* (VIII 111); *l'Essenza* (II 41); *la somma Essenza* (XXI 87); *il Fattore* (VII 31), (VII 35), (IX 128), (XXVI 83), (XXX 21), (XXXII 5).

I sintagmi che si riferiscono a Dio prendono le più alte forme metaforiche e di sublime: *la Mente eh' è da se perfetta* (VIII 101), *l'Ortolano eterno* (XXVI 65); *il Punto a cui tutti li tempi son presenti* (XVII 17) (XXVIII 41), *il sommo Rege* (III 84); (XXXII 61); *l'ultima Salute* (XXII 124) (XXXIII 27); *il Sire* (XXIX 28); *il Valore* (IX 105); *l'eterno Valore* (I 107), *lo primo ed ineffabile Valore* (X 3); *il Vero* (IV 125), *il primo Vero* (IV 96); *la prima Virtù* (XIII 80); *la prima Volontà* (XIX 86), *la Provvidenza* (I 121) (XI 28) (XXVII 16 (XXVII 61); *il verace Autore* (XXVI 40); *il sommo Duce* (XXV 72); *la prima Egualità* (XV 74); *lo Imperator che sempre regna* (XII 40).

Secondo il pensiero di Dante, la Ragione e la Rivelazione guidano l'uomo alla fede nel Dio Uno: *E io rispondo: Io credo in uno Dio/ solo ed etterno, che tutto 'l ciel move,/ non moto, con amore e con disio;*[5] il Poeta segue Aristotele[6] e principalmente San Tommaso, il quale porta per il poeta le „prove fisiche e metafisiche" dell'esistenza del Dio Uno[7].

Dio è *l'alta luce, che da sé è vera*[8], è il *Ben dell'intelletto*[9], il sommo Bene, del quale tutti gli altri beni non sono altro che un raggio, una pallida immagine, il Bene *sufficiente ad ogni cosa*[10], ed al quale ogni cosa aspira, come al suo principio e fine ultimo: Q*ui veggion l'alte*

[3] Dante Alighieri, *op. cit.*, Purg XI 2
[4] *La Commedia di Dante Alighieri* col commento di N. Tommaseo, Ed. Fr. Pagnoni, Milano, 1865, p. 268
[5] Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXIV 130
[6] Aristotel, *Metafizica,* XII, 6, 11
[7] Sf. Toma De Aquino, *Summa Theologiae*, P. I, Quest. II, art. 3.
[8] Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXXIII 54
[9] Dante Alighieri, *op. cit.*, Inf III 18
[10] Dante Alighieri, *op. cit.*, Par IX 9

creature l'orma/ de l'etterno valore, il qual è fine/ al quale è fatta la toccata norma.[11] In questa ordine, le creature dotate d'intelligenza, cioè gli angeli e gli uomini, scorgono l'impronta, cioè l"orma", della virtù di Dio, il quale costituisce il fine ultimo.

Nella „Divina Commedia" la gloria di Dio percorre tutto l'universo, risplendendo però in una parte più, in altra meno: *La gloria di colui che tutto move/ per l'universo penetra, e risplende/ in una parte più e meno altrove*[12]. Colui che tutto muove è Dio, il motore supremo dell'Universo; che "penetra e risplende" in tutte le creature ma più in quelle perfette, e meno in quelle che sono maggiormente lontane dalla perfezione.

Dio abita nei cieli, non circoscritto, ma circoscrivendo tutto l'universo: *O Padre nostro, che ne' cieli stai,/ non circunscritto, ma per più amore/ ch'ai primi effetti di là sù tu hai*[13], cioè non chiuso entro limiti di spazio, ma per il più vivo amore che porta alle prime creature, che sono gli "effetti". Dio è la Trinità, uno e trino: *Quell'uno e due e tre che sempre vive/ e regna sempre in tre e 'n due e 'n uno,/ non circunscritto, e tutto circunscrive*[14], e nei cieli Egli rivela la pienezza del Suo amore.

Per Dante, Dio è immutabile, eterno, infinito, perfetto: *Poi cominciai così: L'affetto e 'l senno,/ come la prima equalità v'apparse, d'un peso per ciascun di voi si fenno*[15]. Con le parole *affetto e 'l senno*, il sommo poeta vuol dire che quando Dio, in cui si assommano tutte le uguaglianze, vi si manifestò, la capacità di sentire, cioè "l'affetto" e il potere di agire, cioè "'l senno", si identificarono „d'un peso... "; poiché Dio, cioè "'l sol... " è così uguale, rispetto al sentire e all'agire, che non c'è altro termine di somiglianza, o uguaglianza. Ma, nei mortali, l'intenzione determinata dal sentimento e la "voglia" non si identificano, per cui quello che è mortale si trova in questa disparità di forze, e perciò ringrazia soltanto col sentimento, cioè "col core", non essendo capace di esprimersi adeguatamente.[16]

Dio è il Punto dal quale dipende il cielo e tutta la natura: *(...) disse: "Da quel punto/ depende il cielo e tutta la natura*[17] ed è triuno, ma per l'uomo il mistero della Trinità è incomprensibile: *Giustizia mosse il mio alto fattore:/ fecemi la divina podestate,/ la somma sapienza e 'l primo amore.*[18] L'"alto fattore" è sempre Dio, che, secondo Dante, aveva creato l'Inferno, mosso da sensi di giustizia; Dio è potenza, cioè "podestate", ma anche „sapienza" e „amore" sono gli attributi teologici della Trinità e riferibili facilmente al Padre, al Figlio e allo Spirito Santo.[19]

Dio è l'Ente infinito, sommo bene e prima causa del tutto. Qui non ha il plurale; né riceve articolo se non quando gli sia apposto qualche aggiunto; *e s'e' furon dinanzi al cristianesmo, / non adorar debitamente a* ***Dio****: / e di questi cotai son io medesmo*.[20]

Lo ritroviamo con aggiunti o predicati, o in costruzioni con astratti, i quali esprimono dei divini attributi, oppure sono ispirati dai concetti e dalle immagini della Sacra Scrittura: "*Lo maggior don che* ***Dio*** *per sua larghezza/ fesse creando, e a la sua bontate/ più conformato, e*

[11] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par I 107
[12] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par I 1-3
[13] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XI 1
[14] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XIV 30
[15] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XV 76
[16] G. S. Scartazzini, *Enciclopedia dantesca, Dizionario critico e ragionato di quanto concerne, la vita e le opere di Dante Alighieri*, Ulrico Hoepli Editore-libraio della Real Casa, Milano, 1896, p. 1128
[17] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXVIII 41
[18] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf III 5
[19] P. Paganini, *op. cit*, p. 186
20 Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf IV 38

quel ch'e' più apprezza,[21]; *E io rispondo: Io credo in uno* ***Dio****/ solo ed etterno, che tutto 'l ciel move,/ non moto, con amore e con disio.*[22]

In proposizioni o locuzioni attinenti ad alcuno dei misteri e a quelli della Santissima Trinità, lo rintracciamo nelle seguenti situazioni: *Io sentia voci, e ciascuna pareva/ pregar per pace e per misericordia/ l'Agnel di* ***Dio*** *che le peccata leva*[23]*; onde l'umana specie inferma giacque/ giù per secoli molti in grande errore,/ fin ch'al Verbo di* ***Dio*** *discender piacque*[24]*; e tutti li altri modi erano scarsi/ a la giustizia, se 'l Figliuol di* ***Dio****/ non fosse umiliato ad incarnarsi;*[25] *ma dice nel pensier, fin che si mostra:/ 'Segnor mio Iesù Cristo,* ***Dio*** *verace,/ or fu sì fatta la sembianza vostra?'*[26].

Quando è retto dalla preposizione „di", si aggiunge a dei sostantivi, con significazione di suprema autorità sulla persona o cosa da quelli espressa: di appartenenza, devozione, consacrazione, o simili di esse a Dio e in proposizioni o locuzioni attinenti alla Chiesa.[27] Con alcuni sostantivi si formano locuzioni: *gridò: "Fa, fa che le ginocchia cali./ Ecco l'angel di* ***Dio****: piega le mani;/ omai vedrai di sì fatti officiali*[28]*; Indi, come orologio che ne chiami/ ne l'ora che la sposa di* ***Dio*** *surge / a mattinar lo sposo perché l'ami*[29]*; Ruppe il silenzio ne' concordi numi/ poscia la luce in che mirabil vita/ del poverel di* ***Dio*** *narrata fumi*[30]*;*

Lo ritroviamo nella seguente situazione con dei sostantivi che esprimono i naturali sentimenti o il culto dell'uomo verso Dio: *Così ricominciommi il terzo sermo;/ e poi, continuando, disse: "Quivi/ al servigio di Dio mi fe' sì fermo.*[31]

Con sostantivi che esprimono cosa che viene da Dio, emana da lui, o simili, lo ritroviamo nelle terzine*: ma esce di fontana salda e certa,/ che tanto dal voler di* ***Dio*** *riprende,/ quant'ella versa da due parti aperta;*[32] *Alto fato di* ***Dio*** *sarebbe rotto,/ se Leté si passasse e tal vivanda/ fosse gustata sanza alcuno scotto/ di pentimento che lagrime spanda."*[33]*; a lui lasc'io, ché non li saran forti/ né di iattanza; ed elli a ciò risponda,/ e la grazia di* ***Dio*** *ciò li comporti".*[34]

Si attribuiscono a Dio in modo figurato delle qualità sensibili e corporee, con cui si formano delle locuzioni: *Per questo la Scrittura condescende/ a vostra facultate, e piedi e mano/ attribuisce a* ***Dio****, e altro intende*[35]*; Lo real manto di tutti i volumi/ del mondo, che più ferve e più s'avviva/ ne l'alito di* ***Dio*** *e nei costumi*[36]*; Né prima quasi torpente si giacque;/ ché né prima né poscia procedette/ lo discorrer di* ***Dio*** *sovra quest'acque*[37].

21 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par V 19
22 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXIV 130
23 Dante Alighieri, *op. cit.*, Purg XVI 18
24 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par VII 30
25 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par VII 119
26 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXXI 107
27 G. S. Scartazzini, *Enciclopedia dantesca, Dizionario critico e ragionato di quanto concerne, la vita e le opere di Dante Alighieri*, Ulrico Hoepli Editore-libraio della Real Casa, Milano, 1896, p. 1084
28 Dante Alighieri, *op. cit.*, Purg II 29
29 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par X 140
30 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XIII 33
31 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXI 114
32 Dante Alighieri, *op. cit.*, Purg XXVIII 125
33 Dante Alighieri, *op. cit.*, Purg XXX 142
34 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXV 63
35 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par IV 45
36 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXIII 114
37 Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXIX, 21, 77

Certe volte, nella "Divina Commedia", a Dio si attribuiscono anche dei sentimenti, degli affetti e degli atti umani: *O vendetta di **Dio**, quanto tu dei/ esser temuta da ciascun che legge/ ciò che fu manifesto a li occhi miei![38]; "Lo maggior don che **Dio** per sua larghezza/ fesse creando, e a la sua bontate/ più conformato, e quel ch'e' più apprezza[39]; o che **Dio** solo per sua cortesia/ dimesso avesse, o che l'uom per sé isso/ avesse sodisfatto a sua follia[40]; Sù sono specchi, voi dicete Troni,/ onde refulge a noi **Dio** giudicante;/ sì che questi parlar ne paion buoni>>[41]; In vesta di pastor lupi rapaci/ si veggion di qua sù per tutti i paschi:/ o difesa di **Dio**, perché pur giaci?[42]*

Con i verbi "darsi" e "consacrarsi" o in locuzioni equivalenti, „a Dio" significa lo stesso come "a vita spirituale", e più propriamente "a vita religiosa e destinata al culto e al servizio divino"; e talvolta anche semplicemente a pensieri di pietà, di pentimento, e simili: *Di tal superbia qui si paga il fio;/ e ancor non sarei qui, se non fosse/ che, possendo peccar, mi volsi **a Dio**[43]; Cor di mortal non fu mai sì digesto/ a divozione e a rendersi **a Dio**/ con tutto 'l suo gradir cotanto presto[44], Però ricominciai: "Tutti quei morsi/ che posson far lo cor volgere **a Dio**,/ a la mia caritate son concorsi.[45]*

Nelle situazioni quando si adoperano verbi come „piacere" e „volere": „come, quando, Dio vuole", o „volle", e simili, sono maniere che significano la disposizione o volontà di Dio, sono usati anche semplicemente per una certa enfasi*: Veramente Iordan vòlto retrorso/ più fu, e 'l mar fuggir, quando **Dio** volse,/ mirabile a veder che qui 'l soccorso"*[46].

Con l'espressione „Dio lodiamo", usato a modo di sostantivo, significa „Quel cantico della Chiesa", dalle parole „Te Deum laudamus". E' stato adoperato anche nella maniera "suonare a Dio lodiamo", che valeva "suonare a festa", e propriamente parlandosi di funzione religiosa fatta per ringraziare Dio: *Finito questo, l'alta corte santa/ risonò per le spere un '**Dio** laudamo'/ ne la melode che là sù si canta.*[47]

Con il modo di dire „Dio sia con voi", incontriamo la maniera con la quale si augura ogni maggior bene, e serve pure come saluto o come congedo: *Per altro sopranome io nol conosco,/ s'io nol togliessi da sua figlia Gaia./ **Dio** sia con voi, ché più non vegno vosco.*[48]

Quando Dante usa la forma „in Dio" come compimento, e specialmente quando si tratta di verbi, questa serve a varie locuzioni figurate, più frequenti nel linguaggio biblico, significative della rassegnazione dell'uomo ai divini voleri, della comune origine delle creature da Dio, della grazia divina: *Questa è quella magnificenza, de la quale parlò il Salmista, quando dice a Dio: "Levata è la magnificenza tua sopra li cieli"*[49].

Nelle costruzioni con la preposizione „per", serve per rendere forte una esclamazione che significa „in nome di Dio" oppure „al nome di Dio": *Però mi dì, per **Dio**, che sì vi sfoglia;/ non mi far dir mentr'io mi maraviglio,/ ché mal può dir chi è pien d'altra voglia".*[50] Lo stesso si può

[38] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf XIV 16
[39] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par V 19
[40] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par VII 91
[41] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par IX 62
[42] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXVII 57
[43] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XI 90
[44] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par X 56
[45] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXVI 56
[46] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXII 95
[47] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXIV 113
[48] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XVI 141
[49] Dante Alighieri, *Il Convivio,* IV, 11
[50] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XXIII 58

dire quando si tratta di „per amor di Dio", „per carità": *ché quantunque la Chiesa guarda, tutto/ è de la gente che per **Dio** dimanda;/ non di parenti né d'altro più brutto.*[51]

La grazia di Dio, la sua merce, sono esempi per riferire a Dio con animo grato la cosa della quale si parla: *I' son fatta da **Dio**, sua mercé, tale,/ che la vostra miseria non mi tange,/ né fiamma d'esto incendio non m'assale.*[52]

Le espressioni „Se Dio t'aiuti", „ti lasci", „vi salvi", „vi lasci", sono locuzioni deprecative, usate nel poema come modo cortese di rivolgersi altrui: *Se **Dio** ti lasci, lettor, prender frutto/ di tua lezione, or pensa per te stesso/ com'io potea tener lo viso asciutto*.[53]

In riferimento all'idolatria, Dante prosegue e passa ad interpretare le figure dell'Apocalisse, dove compare una donna con sette teste che significano i sette colli di Roma, e dieci corna interpretati dalla critica sia come i dieci Re di Roma, sia come i dieci comandamenti. Il poeta viene con un'invettiva indirizzata a quelli che adorano un Dio d'oro e d'argento, e qui si fa riferimento all'episodio biblico del Vitello d'oro*: Fatto v'avete **Dio** d'oro e d'argento; e che altro è da voi a l'idolatre,/ se non ch'elli uno, e voi ne orate cento?*[54]

In altre terzine della Divina Commedia, **Dio** è chiamato **Iddio**, e la consonante iniziale è raddoppiata per l'anteposizione dell'*i*, premesso per ragione eufonica: *Eran li cittadin miei presso a Colle/ in campo giunti co' loro avversari,/ e io pregavo **Iddio** di quel ch'e' volle*[55]; *ed ènne dolce così fatto scemo,/ perché il ben nostro in questo ben s'affina,/ che quel che vole **Iddio**, e noi volemo";* [56] *Uomini poi, a mal più ch'a bene usi,/ fuor mi rapiron de la dolce chiostra:/ **Iddio** si sa qual poi mia vita fusi.* [57]

Gli idiomi come „Dio lo sa", „Dio si sa" e simili, sono modalità di invocare Dio come testimone per qualsiasi fatto. E ci sono anche delle locuzioni, le quali valgono, quasi per figura di reticenza, che chi parla non può tutto o adeguatamente dire, né tutto o bene intendere o sentire chi ascolta: *Uomini poi, a mal più ch'a bene usi,/ fuor mi rapiron de la dolce chiostra:/ **Iddio** si sa qual poi mia vita fusi.*[58]

Si adopera persino la forma „A Dio", come saluto o formula di licenza o congedo, che si scrive anche congiuntamente "addio": *Era già l'ora che volge il disio/ ai navicanti e 'ntenerisce il core/ lo dì c'han detto ai dolci amici **addio**;*[59]

Nel Paradiso, Dante chiama Dio con l'appellativo **Elios:** *ché con tanto lucore e tanto/ robbi m'apparvero splendor dentro a due raggi,/ ch'io dissi: "O Eliòs che sì li addobbi!"*[60], dove „O Eliòs" significa "o, sole spirituale di Dio, di quali colori sai rivestire i tuoi eletti!"[61]. Forse accennava ai Vangeli di Matteo e di Marco, dove Dio è chiamato adoperando questo appellativo[62]: *Alle tre Gesù gridò con voce forte: "**Eloì, Eloì**, lemà sabactàni?, che significa: Dio mio, Dio mio, perché mi hai abbandonato?"* [63]

---

[51] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXII 83
[52] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf II 91
[53] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf XX 19
[54] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf XIX 112
[55] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XIII 117
[56] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XX 138
[57] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par III 108
[58] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par III 108
[59] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg VIII 3
[60] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XIV 96
[61] Carlo Steiner, *La Divina Commedia/ Dante Alighieri*, commentata da Carlo Steiner, Torino, G. B. Paravia & C., 1922, p. 59
[62] La Bibbia, Marco (15,34)
[63] La Bibbia, Matteo (27,46)

Tutti i critici letterari italiani antichi identificarono *Elios* con *Dio* nell'opera dantesca: Francesco da Buti: „Heliòs, cioè Iddio: Heliòs in lingua ebrea è a dire Iddio"[64]; Giovanni da Serravalle: „Elyòs, idest Excelse Deus"[65]; Ottavio Zanotti Bianco, che si occupò anche delle cognizioni astronomiche di Dante Alighieri: „Elyòs, cioè, o Dio forte."[66]

Antonio Cesari afferma che – negli affetti veementi – il primo esalare del cuore è un' esclamazione: „Elios è Sole: e con quel nome era chiamato Dio: nome qui assai appropriato, perché egli addobba, abbellisce, irraggia del suo lume quegli astri." Nelle „Magnae Derivationes" di Uguccione da Pisa, che Dante ben conosceva, il termine greco „helios" (sole) era arbitrariamente accostato al termine ebraico „Ali", „El" (Dio), cosicché il Poeta lo adopera per indicare Dio.[67] Accanto ad altri nomi divini collegati a quelli riportati da Dante, nelle sue opere ci sono anche: ***El***, che vuol dire „forte"; ***Eloi*** e ***Eloe*** che significa „timore" ***Elion***, che si traduce con „eccelso"; ***Eie***, cioè „colui che è" ed ***Ja***, il cui significato nell'opera dantesca è molto controverso. Alcuni critici pensano che Dante, avendo approfondito certi testi patristici e scolastici, ha accolto questa immagine di Dio sul nome di ***Ia***.[68]

Tra questi appellativi è coinvolto, come un logico corollario della mutevolezza d'ogni lingua naturale, anche un altro nome di Dio: non più ***El***, di cui abbiamo già parlato, ma ***I***[69] : *Pria ch'i' scendessi a l'infernale ambascia,/* ***I*** *s'appellava in terra il sommo bene/ onde vien la letizia che mi fascia;/ e* ***El*** *si chiamò poi: e ciò convene,/ ché l'uso de' mortali è come fronda/ in ramo, che sen va e altra vene.*[70] Questa lettera con la sua vocale d'appoggio era universalmente ritenuta anche come parte integrante di „alleluia", una delle esclamazioni religiose ebraiche che ritroviamo anche nella liturgia cristiana e che vengono dalla tradizione che dai primi secoli si estende per tutto il Medioevo.

Quest'idea è riportata anche nell'*Ottimo commento della Divina Commedia*: „l'autore dice, che il primo nome per lo quale Adamo nominò *Iddio* fu *J*, cioè invisibile; e dice, che quanto elli visse, tanto lo chiamò così; ma i suoi successori il chiamarono *El*, cioè *Dio forte*" [71].

In tre capitoli del „De vulgari eloquentia", Dante cerca di determinare quale è la lingua adamitica e quale fosse la prima parola uscita dalla bocca di Adamo.[72] La tesi linguistica di Dante si aggira sulla concezione che la lingua sia inalterabile, essendo opera divina, concreata con l'anima di Adamo. Dante afferma inoltre che ***El*** fu la prima parola che Adamo pronunziò. Tuttavia, nel tempo che trascorse dalla formulazione dei primi suoi scritti e gli ultimi canti del Paradiso, la concezione linguistica di Dante venne a maturarsi per altre vie, forse dopo il riapprofondimento di alcuni testi patristici. [73]

---

[64] Francesco Da Buti, *Commento Sopra La Divina Comedia Di Dante Allighieri*, Nabu Press, 2011, p. 12

[65] Giovanni da Serravalle Bertoldi, *Traduzione e commento della Divina Commedia di Dante Alighieri*, Cassa di Risparmio della Repubblica di San Marino, 1986, p. 137

[66] *La Divina Commedia di Dante Alighieri*, con commento del Prof. Giacomo Poletto, review Francesco Zanotto, Tipografia Liturgica di S. Giovanni, Roma, Tournay, 1894, p. 62

[67] Antonio Cesari, *Le bellezze della Divina Commedia di Dante Alighieri*, vol. III, Tipografia Silvestri, Milano, p. 95

[68] Gino Casagrande, *I' s'appellava in terra il Sommo bene,* in «Parole di Dante – contributi di filologia dantesca», p. 4

[69] Ph. Damon, *Adam and the Primal Language: «Paradiso»,* in «Italica», XXXVIII, 1961, pp. 60-62

[70] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XXVI 133-138

[71] *L'Ottimo commento della Divina Commedia*. Testo inedito di un contemporaneo di Dante citato dagli Accademici della Crusca, a cura di A. Torri, Pisa 1827-1829, p. 202

[72] Gino Casagrande, *op. cit.*, p. 5

[73] Gino Casagrande, *op. cit.*, p. 8

Certe volte, nell'opera dantesca si usa il pronome „Colui" in riferimento a Dio: ***Colui**, lo cui saver tutto trascende/ fece li cieli e diè lor chi conduce/ sì ch'ogne parte ad ogne parte splende*[74], si vuole dire cioè "Quegli, il cui sapere è superiore ad ogni cosa"; *Per quel singular grado/ che tu dei a **colui** che sì nasconde/ lo suo primo perché, che non lì è guado*[75], cioè "Quegli, che tiene occulta la prima cagione di ciò che Egli fa"; ***Colui** che mai non vide cosa nova/ produsse esto visibile parlare,/ novello a noi perché qui non si trova*[76], cioè "Quegli, cui nessuna cosa può essere nuova, vedendo Egli ogni cosa ab eterno"; *O creatura che ti mondi/ per tornar bella a **colui** che ti fece, maraviglia udirai, se mi secondi*[77], cioè "Quegli, che ti ha creato, Il tuo creatore"; *La gloria di **colui** che tutto move/ per l'universo penetra, e risplende/ in una parte più e meno altrove*[78], cioè Dio è visto come "il Primo Motore dell'Universo"; *Se disiassimo esser più superne,/ foran discordi li nostri disiri/ dal voler di **colui** che qui ne cerne*[79], cioè "Quegli che ci ha assegnato questo grado di beatitudine"; *e quella donna ch'a Dio mi menava/ disse: "Muta pensier; pensa ch'i' sono/ presso a **colui** ch'ogne torto disgrava"*[80], cioè „Quegli che ricompensa giustamente".

Dio è chiamato anche „**Quei** che puote": (...) *e di sùbito parve giorno a giorno/ essere aggiunto, come **quei che puote**/ avesse il ciel d'un altro sole addorno*[81], ma anche "Quei che vede e puote": *non è l'affezion mia tanto profonda,/ che basti a render voi grazia per grazia;/ ma quei che vede e puote a ciò risponda.*[82]

Nel „Convivio", il prosimetro dove le canzoni sono commentate, e che è immaginato come una mensa – cioè, il convivio che offre ai partecipanti desiderosi il potere della sapienza e della conoscenza – Dio è chiamato: *il primo Agente* (I 14, 24); *l'universalissimo Benefattore* (I 8); *la divina Bontade* (III 7) (X 5); *la prima Bontà* (III 7); *la smisurabile Bontà divina* (IV, 5, 12); *l'universalissima cagione di tutte le cose* (VI 4); *la Deitade* (XI 10) *la Somma deitade* (III 10), (XXI 11); *la somma Deità* (II 4); *il Dispensatore del universo* (III 3); *il sommo Intelligibile* (XXII 13); la prima Mente (III 11); *il Principio de le nostre anime* (XII 14).

Nel trattato di riflessione politica „De Monarchia", Dio è chiamato *L'unico Dittatore*[83] (III, 4, 60) ed *Il Governatore di tutte le cose*[84] (III 16, 96).

In „Vita Nova", la produzione letteraria ibrida del periodo Stilnovistico di Dante, scritta prima di cominciare l'esilio ed il suo peregrinare per le città della Penisola e composta di versi e prosa – 42 capitoli e 31 liriche (25 sonetti, 1 ballata e 5 canzoni) – Dio è invocato come *l'altissimo Sire* (VI 7).

In „De Vulgari eloquentia", il primo trattato di linguistica e dialettologia, che – anche se affronta il tema della lingua volgare, cioè la lingua de popolo, la lingua parlata – è scritto in latino perché gli interlocutori a cui si rivolge appartengono all'élite culturale del tempo, Dio è chiamato *Il Fabbro*[85], (IV 8); *Il Fattore*[86] (I VII 24); *autore della natura*[87] (I VII20).

---

[74] Dante Alighieri, *op. cit.,* Inf VII 73
[75] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg VIII 68
[76] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg X 94
[77] Dante Alighieri, *op. cit.,* Purg XVI 32
[78] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par I 1
[79] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par III 75
[80] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par XVIII 6
[81] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par I 62
[82] Dante Alighieri, *op. cit.,* Par IV 123
[83] *unicus tamen dictator est deus, qui beneplacitum suum nobis per multorum calamos explicare dignatus est.*
[84] *cui ab illo solo prefectus est, qui est omnium spiritualium et temporalium gubernator*
[85] *Si ergo faber ille atque perfectionis principium et amator*
[86] *intendens, inscius, non equare, sed suum superare Factorem.*

Ritornando alla „Divina Commedia", il canto XXV del Paradiso dimostra che la fonte da cui nasce la poesia dantesca è una personale, umanissima meditazione teologica, che, prendendo l'avvio da una sofferta esperienza personale, sale ad illustrare quei momenti "in cui l'anima trema ed esulta nella parentela nuova che con Dio istituisce"[88].

L'ultima parte della „Divina Commedia" si svolge nell'Empireo, la sede di tutti i santi; e finisce con una preghiera indirizzata da San Bernardo alla Vergine Maria e con la visione di Dio e della Trinità. La prima parte della preghiera è un canto di lode, mentre la seconda è la vera e propria orazione. La suprema visione di Dio, l'impossibilità di rendere tale visione a parole, il tema dell'ineffabilità, della limitatezza della comprensione umana e dei suoi mezzi linguistici per tali esperienze provate da Dante, percorre l'intera ultima cantica del Paradiso.

La sublimità della visione di Dio – intercessa dalla Vergine Madre – che non può essere visto che come un punto di luce, data l'imperfezione della condizione umana del poeta, gli da pace. E' l'omaggio di amore e di fede reso di Dante alla sublimità di Dio e alla sua creazione: *Un punto solo m'è maggior letargo/ che venticinque secoli a la 'mpresa*[89].

La seconda visione di Dante è quella della Trinità, vista come tre cerchi di uguale grandezza e diverso colore, dei quali il secondo, cioè il Figlio, riflette il primo – il Padre – e il terzo – lo Spirito Santo – spira da entrambi. Dopo questa seconda visione, Dante si renderà conto quanto sia insufficiente – senza l'illuminazione della grazia di Dio – il dire ed il pensare di fronte alla divinità: *Oh quanto è corto il dire e come fioco/ al mio concetto! e questo, a quel ch'i' vidi,/ è tanto, che non basta a dicer 'poco'.*

Attraverso il suo monumentale poema, Dante ci trasmette l'importanza e l'eterna attualità di un Valore[90], la Fede in qualcosa che superi, trascenda la realtà, illuminandola della luce divina. Lo scopo di Dante in questo capolavoro della letteratura universale è stato fondamentalmente quello di condurre l'umanità dalle lotte e dai dolori terreni verso la pace, dal terreno al celeste, verso la purezza della luce divina, in una visione insolita, in cui Dio illumina e vive nel tutto.

BIBLIOGRAPHY

*** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul BOR, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1990

*** *Commento alla Divina Commedia d'anonimo fiorentino del secolo XIV*, a cura di Pietro Fanfani, Gaetano, Romagnoli, Bologna, 1868

*** *Enciclopedia dantesca*, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Roma, 1970-1978

*** *L'Ottimo commento della Divina Commedia*. Testo inedito di un contemporaneo di Dante, citato dagli Accademici della Crusca, a cura di A. Torri, Pisa, 1827-1829

*** *La Bibbia. Nuovissima versione dai testi originali*, Edizioni San Paolo, Quarta edizione, Milano, 2002

*** *La Divina Commedia di Dante Alighieri, commentata da Attilio Momigliano*, G. C. Sansoni, Firenze, 1948

[87] *Presumpsit ergo in corde suo incurabilis homo, sub persuasione gigantis, arte sua, non solum superare naturam, sed etiam ipsum naturantem, qui Deus est*

[88] Giovanni Getto, *Dante Alighieri. Il Canto XXV del Paradiso* , Società Editrice Internazionale, 1965, p. 22

[89] Dante Alighieri, *op. cit.*, Par XXXIII 94

[90] Luigi de Bellis, *op. cit.*, p.1

*** *Lessico Universale Italiano*, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Roma 1968-1981 (24 voll.), sotto le varie voci

Alighieri, Dante, *Tutte le opere*, a cura di Fallani G., Maggi N., Zennaro S., Newton Compton, 2008

Alighieri, Dante, *Divina Comedie*, în româneşte de Giuseppe Cifarelli, ediţie îngrijită de Titus Pîrvulescu şi prefaţată de Alexandru Ciorănescu, Editura Europa, Craiova, 1993, cu ilustraţii de Marcel Chirnoagă (reed. 1998, Editura Dacia, Cluj-Napoca)

Alighieri, Dante, *Divina Comedie*, în româneşte de Eta Boeriu, note şi comentarii de Alexandru Duţu şi Titus Pîrvulescu, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1965

Alighieri, Dante, *Divina Comedie. Infernul*, traducere de G. Coşbuc, ediţie îngrijită şi comentată de Ramiro Ortiz, Editura „Cartea Românească", Bucureşti, 1924

Alighieri, Dante, *Infernul*, tradus de Alexandru Marcu, ilustrat de Mac Constantinescu, editat de Scrisul Românesc, Craiova, 1932 (traducere în proză)

Ardissino, E., *Etica e teologia nella Commedia di Dante*, Hoepli, Milano, 2009

Auerbach, Erich, *Ultimi studi su Dante* in *Studi su Dante*, ica Feltrinelli, Milano, 2005

Bertoni, Giulio, *Cristo nella Divina Commedia*, Modena – Società tipografica modenese, 1942

Călina Nicoleta, *Italiana pentru teologie*, Editura Universitaria, Craiova, 2008

Călina Nicoleta, Vladimirescu, Mihai, *Mic Dicţionar de terminologie biblică italian-român*, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2008

Cărcăleanu Eleonora, *„Divina Comedie" în echivalări româneşti*, în "Convorbiri literare", Iaşi, ianuarie 2008

Cărcăleanu Eleonora, *Omagiu lui Dante Alighieri*, Bucureşti, Editura Universităţii Titu Maiorescu. 2020

Cesari, Antonio, *Le bellezze della Divina Commedia di Dante Alighieri*, vol. III, Tipografia Silvestri, Milano, 1924

Contini, Gianfranco, *Un'idea di Dante: saggi danteschi*, Torino, Einaudi, 2001

Corti, Maria, "*De Vulgari Eloquentia" di Dante Alighieri*, in Letteratura italiana, I, Einaudi, Torino, 1992

Coşbuc, George, *Opere, VII. Traduceri, Dante, Divina Comedie, 1. Infernul*, ediţie critică de Gh. Chivu, prefaţă şi comentarii de Alexandru Duţu, Editura Minerva, Bucureşti, 1985

Dantis Alagherii Comedia – Edizione critica della Divina Commedia, a cura di Federico Sanguineti, Edizioni del Galluzzo, nella collana «Archivio Romanzo», Firenze, 2005

De Sanctis, Francesco, *La lirica di Dante e la Commedia*, in „Storia della letteratura italiana", Milano, 1983

Fallani, Giovanni, *Dante – poeta teologo*, Marzoratti, Milano, 1965

Ferroni, Giulio, *Storia della letteratura italiana*, vol. I, Einaudi, Torino, 2000

Galletti, A., *La „ragione poetica" di Albertino Mussato ed i poeti-teologi*, in „Scritti vari di erudizione e di critica in onore di Rodolfo Renier", Fratelli Bocca, Torino, 1912

Ghisalberti, Alessandro, *Il pensiero filosofico e teologico di Dante Alighieri*, Vita & Pensiero, Milano, 2001

Lagercrantz, Olof, *Scrivere come Dio. Dall'Inferno al Paradiso*, Marietti, 1999. (prima edizione, 1983).

Laszlo, Alexandru; Pecican, Ovidiu, *Prin pădurea întunecată. Dialoguri despre Dante*, Bucureşti, Editura Vinea, 2011

Moscone, Maurizio, *Dante Alighieri, poeta-teologo della Chiesa cattolica*, in www.lottimista.com, novembre 2010

Paganini, P., *La teologia di Dante*, nel vol. „Dante e il suo secolo", Cellini, Firenze, 1865

Sapegno, Natalino, *La Divina Commedia*, Firenze, 1975

Scartazzini, G. S., *Enciclopedia dantesca, Dizionario critico e ragionato di quanto concerne, la vita e le opere di Dante Alighieri*, Ulrico Hoepli Editore, Milano, 1896

Zinelli, Federico Maria, *Intorno allo Spirito religioso di Dante Alighieri, desunto dalle opere di lui: discorso*, Venezia, 1839

http://divinacommedia.weebly.com/

ON AN ATYPICAL DISCOURSE

Ileana Tănase
Assoc. Prof., PhD, "Valahia" University of Târgoviște

Abstract: When it comes to art, the battle between the new and the old usually entails the pre-eminence of the new as a turning point in the openness towards change. The Dadaist movement at the beginning of the rebellious 20th century asserted itself at the proportions of a vast scandal that was triggering the abolition of any kind of compliances. The freedom wherefore it manifested itself so frantically in the famous Cabaret Voltaire in Zürich constituted not only the goal of creating a new type of art, but also a new type of life. At the start of February 1916, the unmistakable voice of Tristan Tzara, the founder of the movement, enforced the direction of the new aesthetic orientation which would be that of the 'first impulse', of unpremeditated language, dictated by the unconscious, the irrational and total arbitrariness. The shocking Dadaist adventure identified itself with the search for the divorce between thinking and expressing, taken to the extreme, its goal being that of contradicting everything, denying everything, raising nihilism and mystification to the rank of supreme principles.

Keywords: Dada, nonconformity, hazard, irrational, total arbitrariness.

La sfârșitul anului 1915, când România se pregătea să intre în război, Tristan Tzara, împreună cu prietenul său, arhitectul Marcel Iancu, se pregăteau și ei, dar nu în sensul acesta, ci să revoluționeze din temelii arta, undeva, departe de casă, la Cabaretul Voltaire din Zürich, acolo unde urmau să fie acceptați de celebrul, la vremea aceea, Hugo Ball.

În momentele de răscruce ale istoriei mersul lumii se rostogolește cu afirmările și negările lui, cu acceptările și împotrivirile din a căror contradicție se naște schimbarea, odată cu principiul că schimbarea reprezintă, pe termen lung, însăși rațiunea de a fi a umanității. În oricare dintre domeniile vieții, vechiul și noul sunt puse alături și, prin comparație, unul trebuie să învingă, de regulă răsturnarea vechiului constituie premisa inaugurării noului. În mișcările de genul acesta, există, inițial, un *ceva* ce nemulțumește și care devine, treptat, germenele viitoarei schimbări gândite din perspectiva lui *altfel*. Dorința de a lua lumea de la zero, de a renunța - total sau parțial - la valorile create anterior, presupune curaj și îndrăzneală, uneori chiar înverșunare, în vederea înnoirii, a schimbării a "ceea ce este" cu "ceea ce ar trebui să fie".

Mișcarea dadaistă nu poate fi disociată nici ea de evenimentele timpului istoric: patimile unei umanități ajunse conflictuală până la paroxism au angajat-o în negarea, printre multe altele, a spectrului distrugător al primei conflagrații mondiale. Dadaiștii s-au văzut antrenați într-o revoluție *politico*-estetică[91] radicală, menită să pună în mișcare toate resorturile societății, de la o

[91] Dadaiștii au fost politicieni în motivația lor. Ei au îmbrățișat în mod deliberat perspective critice asupra diverselor forme de artă-teatru, arte vizuale, literatură și muzică- tocmai pentru a critica societatea în ansamblul ei. "Fântâna" (1917) lui Marcel Duchamp, cea care a stârnit atâtea controverse, este un exemplu elocvent de critică socială: pisoarul, obiect sanitar luat ca atare, dar care purta semnătura artistului, este plasat într-un loc cultural nu în virtutea vreunei semnificații virtuale, ci pentru că Duchamp ironiza astfel publicul considerat capabil să admire arta doar pentru singurul motiv că aceasta poartă o semnătură ilustră, în timp ce, de fapt, el nu înțelege nimic.

reformă reală a conștițiințelor la schimbarea concepțiilor despre artă, lume și viață. Numai că pentru aceasta aveau nevoie de o atmosferă destinsă, care să le permită să gândească în liniște bazele mișcării pe care aveau să o instituie. De aceea, iluștrii ei reprezentanți, scriitori, pictori, sculptori, fotografi și muzicieni, refugiați politic sau chiar dezertori, și-au părăsit țara de origine pentru a se stabili în Elveția[92], țară neutră. Aici, ei s-au alăturat, în februarie 1916, grupării de divertisment artistic a lui Hugo Ball. Astfel au fost create premisele unei mișcări despre care nimeni nu bănuia că va schimba complet concepția despre artă. De altfel, mirajul înnoirii constituie motorul oricărei mișcări distrugător-creatoare care încearcă, de fiecare dată în istorie- când se consideră că a sosit momentul oportun- să înlăture comunul, banalitatea, conformismele de tot felul. Punctul zero al mișcării dada[93] a coincis cu apariția *Manifestului literar* publicat în februarie 1915 la Berlin, de către Hugo Ball și Richard Huelsenbeck. Declarându-se în mod deschis negativiști, ei definesc o atitudine pe care o vor avea și viitorii dadaiști:

"Nu suntem destul de naivi ca să credem în progres. Noi nu ne ocupăm, cu plăcere, decât de ziua de astăzi. Vrem să fim mistici ai detaliului, pisălogi și clarvăzători, anticoncepționaliști și protestatari literari. Vrem să suprimăm dorința pentru orice formă de frumusețe, de cultură, de poezie, pentru orice rafinament intelectual, orice formă de gust, socialism, altruism și sinonimism."[94]

Pe linia aceluiași militantism radical se înscrie și concepția lui Marcel Iancu[95] despre crezul dada:

"Ne-am pierdut încrederea în cultura actuală. Tot ceea ce există, la momentul actual, trebuie distrus, demolat. Trebuie să reîncepem actul creației pornind de la o *tabula rasa*. La Cabaretul Voltaire, noi vrem să zguduim ideile, opinia publică, educația, instituțiile, muzeele, bunul simț așa cum este el definit la momentul actual, pe scurt, tot ceea ce ține de vechea ordine."Această autentică declarație de război făcută vechii ordini, care ilustrează dezordinea savantă a negației absolute, vine după ce întâmplarea a făcut ca Marcel Iancu să îl cunoască personal pe Hugo Ball, scriitor, dramaturg german și traducător din literatura franceză, exilat și el, din 1915, în Elveția. Acesta, secondat de Emmy Hennings, poetă și dansatoare, pune bazele Cabaretului Voltaire căruia îi anunțase deschiderea pe 2 februarie 1916. Hugo Ball avusese ideea de a face din Cabaretul său o sinteză dintre tradiția cabaretelor pariziene de la sfârșitul secolului

[92] Opțiunea pentru Elveția are semnificațiile ei, întrucât aceasta, ca țară neutră în timpul Primului Război Mondial, reprezenta locul ideal de refugiu pentru militanții anti-război, pacifiști prin formație și aspirații, ce voiau să realizeze, prin acțiunile lor, și un fel de "experiment multicultural".

[93] Originea numelui mișcării este neclară. Hugo Ball a susținut că provenea din adverbul afirmativ *da*, din limba română, repetat frecvent de către inițiatorii mișcării, Tristan Tzara și Marcel Iancu, în discuțiile lor: "În română se spune *da*, aveți dreptate, așa e, de acord, *da, da*, ne ocupăm de asta." Richard Huelsenbeck a fost însă de altă părere, revendicând și el paternitatea cuvântului *dada* apărut ca urmare a gestului său de a înțepa cu un cuțit un dicționar francez-german, după care a deschis tomul la locul înțepăturilor. O altă variantă de interpretare îi aparține lui Marcel Iancu (menționat în *Dada la révolte de l'art* de către Marc Dachy), arhitectul pretinzând că numele mișcării se datorează strict hazardului: creionul introdus de Tristan Tzara în dicționarul Larousse s-a oprit în dreptul cuvântului onomatopeic *dada*, fapt care l-a îndreptățit pe român să ofere și explicația: "Numele *Dada* a fost acceptat…pentru că reprezenta acel sentiment de naivitate, acel sens de puritate, de artă naturală, de artă intuitivă."

[94] *Ein literarisches Manifest*, 12 februarie 1915 in Gerhard Schaub, "Dada avant la lettre". Ein unbekanntes 'Literarisches Manifest', von Hugo Ball und Richard Huelsenbeck.

[95] Marcel Iancu, pictor, architect și eseist originar din România, a absolvit în 1917 Academia de Arhitectură din Zürich unde sosise pentru studii de arhitectură la Institutul Politehnic. A participat activ la reuniunile Cabaretului Voltaire, creând afișe, măști, ilustrații, scenarii și ținând conferințe ce se încadrau în avangarda artistică.

al XIX-lea și a celor berlineze de dinainte de război. El își proiectase cabaretul ca pe un loc aparte unde îi invita pe toți "tinerii artiști și scriitori cu scopul de a crea un centru de divertisment artistic", cerându-le, totodată, "să li se alăture cu sugestii și propuneri". Aflând că Marcel Iancu este pictor și că nu are de lucru, Hugo Ball îi oferă pereții cabaretului spre a-și expune picturile, lucru care se va și întâmpla la câteva zile după, odată cu inaugurarea cabaretului, pe 5 februarie 1916. Spectacolul de inaugurare va avea un succes răsunător: Ball la pian, Emmy Hennings cântând în franceză și daneză, iar Tristan Tzara, în timp ce își scotea din buzunare poezii scrise pe fițuici, în românește, începe să le declame, transfigurat, măcar că nimeni nu înțelege limba în care o face, nimeni nu înțelege nimic. Cu excepția, firește, a lui Marcel Iancu, cel ce aranjase decorurile – picturi și măști – împreună cu Hans Arp. Este începutul unei ere noi al cărei tăvălug va integra spectacole cu lecturi simultane, rostite pe fundalul unor zgomote ce vor electriza sala într-o frenezie generală.

În domeniul poeziei, mișcarea dada își propusese nu numai să atingă acea limită extremă a scindării dintre gândire și expresie, ci să ajungă și la noi forme de lectură pe scenă. Așa vor apărea, pe rând, practici distincte de prezentare (i) a *poemului static*, ce va fi citit din mai multe părți ale sălii în același timp (ii) a *poemului în mișcare* ale cărui sensuri se vor naște prin schițarea unor mișcări exagerate, (iii) a *poemului vocalic* aflat în căutarea unei sonorități de început de lumi etc.

Dar dincolo de modalitățile de lectură inedită a poemelor, ceea ce a revoluționat întreaga viziune asupra artei poetice a fost concepția referitoare la *poietica* sau *facerea în sine* a creațiilor în versuri. Din această perspectivă, Tristan Tzara[96] – fondatorul mișcării, pe numele său adevărat Samuel Rosenstock - a fost și a rămas unic prin felul în care a imaginat ruptura de tradiție, de cutumele limbajului poetic de până atunci. El reunește noile exigențe literare sub titlul:

Ca să faceți un poem dadaist

„Pentru a face o poezie dadaistă
Luați un ziar.
Luați o pereche de foarfeci.
Alegeți din ziar un articol care să aibă lungimea pe care vreți s-o dați poeziei voastre.
Decupați articolul.
Tăiați cu grijă toate cuvintele care formează respectivul articol și puneți toate aceste cuvinte într-un săculeț.
Agitați-l încetișor.
Scoateți cuvintele unul după altul, dispunându-le în ordinea în care le veți extrage.
Copiați-le cuviincios. Poezia vă va semăna.
Și iată-vă un scriitor infinit de original și înzestrat, cu o sensibilitate încântătoare, deși, se înțelege, neînțeleasă de oamenii vulgari."[97]

După cum însuși mărturisea într-o altă expunere a teoriei sale despre creația poetică, Tristan Tzara consideră că poemul dadaist se caracterizează prin trăsăturile /accidental/ și

[96] Opera completă a lui Tristan Tzara a fost publicată în anul 2011 la Editura Flammarion într-un volum cuprinzând 1740 de pagini. În prefață este comentată, prin prisma actualității, atât opera, cât și originea creatorului, nu fără o anumită malițiozitate: "În prezent, România, revenită în sânul Europei, face eforturi să-l revendice pe Tristan Tzara ca pe unul dintre fiii săi. Și de ce nu? Chiar dacă el nu a publicat decât câteva poezii în limba română, rădăcinile sale și cultura sa, precum și educația sa țin de tara triștilor," aluzie la pseudonimul creatorului, înțeles de publicul larg ca "trist în țara sa."

[97] Tristan Tzara, *Manifest despre amorul slab și amorul amar* (1920).

/întâmplător/. "Nimic nu trebuie căutat cu atenție. Ceea ce contează este HAZARDUL", e de părere Tzara care continuă pe linia explicării conceptului de hazard în artă:

"Ce înseamnă Hazardul? Înseamnă întâlnirea întâmplătoare dintre două cuvinte, dintre sunete, culori, dintre linii."[98]

Dacă am face transferul dinspre conceptul filozofic către conceptualul lingvistic referindu-ne strict la etimologia cuvântului *hazard*, i-am da cu siguranță dreptate lui Tristan Tzara. Cuvântul *hazard* vine din limba arabă *az-zahar*[99] semnificând *jocul de zaruri*, derivat fie din *zahar*, *floare* (zarurile aveau desenată o floare pe una dintre fețe), fie din verbul *yasara*, *a juca un joc de zaruri*. Din arabă a trecut în spaniolă, *azar*, cu aceeași semnificație, *joc de zaruri* sau *aruncare nefavorabilă la jocul de zaruri*.

Din spaniolă va fi împrumutat în limba franceză cu singura modificare că va primi un *h* la începutul cuvântului datorat faptului că în Evul Mediu cuvintele cu inițială vocalică, de origine străină, erau în mod regulat scrise cu *h*-. În franceză *hasard* a desemnat, inițial, *aruncarea favorabilă* la jocul de zaruri. De la acest prim sens vine expresia *jeu de hasard*, atestată în 1538, dar astăzi referința la jocul de zaruri este uitată, *hasard* fiind înțeles numai cu sensul său absolut și filozofic. Limba română l-a preluat din franceză, scriindu-l însă cu *z* în locul *s*-ului intervocalic.

Imaginea zarului în cădere ar reprezenta punctul de reper al figurii arhetipale a întâmplării: nu există influență sau intervenție dirijată din partea omului în jocul de zaruri, după cum nu poate fi vorba nici de vreo influență conștientă asupra evenimentelor întâmplătoare. Relația stabilită între jocul de zaruri și evenimentul întâmplător se sprijină pe primul dintre cei doi termeni, fapt subliniat și de constatările dicționarelor:

Hazardul joc de zaruri este cel ce a dat numele hazardului ca eveniment fortuit și nu invers […]

(*Littré*, trad. n.)

Spre un astfel de eveniment întâmplător – ca rezultat al creației – va tinde și noua poietică dadaistă, impregnată de irupția nonsensului, a îndoielii, a lipsei de logică și rațiune. De acum înainte, misiunea artistului va consta în adoptarea unui limbaj nepremeditat, dictat de inconștient[100] și eliberat de orice voință rațională, de orice idee preconceptă.

De fapt, mișcarea dada punea la cale un fel de abolire completă a coerenței spiritului și a limbajului, prin revărsarea necontrolată a unei violențe nemaiîntâlnite în artă, toate acestea având un singur scop: să creeze *șocul* în relația dintre scenă și public, dintre creator și receptor. Vocea aceluiași Tzara[101] o spune răspicat:

"Sunt pe cale să nimicesc sertarele creierului și ale organizării sociale, să arunc deznădejdea pretutindeni, să-mi arunc mâna din cer în iad, ochii din iad în cer, să refac roata fecundă a unui circ universal în puterile reale și fantezia fiecărui individ. "[102]

---

[98] Tristan Tzara, *Sept manifestes Dada*, Paris, Editions du Diorama, 1924.

[99] *Le Robert*, Dictionnaire historique de la langue française (sous la direction d'Alain Rey), Paris, 1995.

[100] De o *explorare sistematică a inconștientului* s-a preocupat grupul suprarealist începând cu anul 1919, când André Breton împreună cu Louis Aragon și Philippe Soupault pun bazele revistei *Littérature* în care va apărea primul text suprarealist, *Les Champs magnétiques,* scris de Breton în colaborare cu Soupault.

[101] Tristan Tzara, *Sept manifestes Dada*, Paris, Editions du Diorama, 1924.

[102] Tristan Tzara este un pseudonim care combină numele venind din opera lui Wagner – *Tristan* – și care evocă, totodată, imensa tristețe a țării -*Tzara* – unde se născuse. Acesta a avut, de copil, o îndârjită atitudine critică față de orice normă, regulă sau principiu. Este bine cunoscută o primă obsesie a lui de a-și petrece vacanțele pe dealuri, în pielea goală, ca să-l înfurie pe preot și să amuze fetele. Acești primi pași către comportamentul haotic

Dada, mișcare de tip anarhist, spera să obțină, sub formă de reziduu, autenticul brut, convertit în spectacole de scandal dintre care unul ar putea fi cap de afiș. Este vorba despre spectacolul ce-i are ca protagoniști pe medicul – poet André Breton[103], surprins în timp ce țipa, realmente, un poem dadaist și pe dansatorii înfășurați în cartoane, cu chei și cu tobe asupra lor, pe care le lovesc și le aruncă gândind că numai așa vor face spectacol. Spectacol în spectacol. Iar undeva, într-un fundal de sală sau poate chiar în fața tuturor, port-vocea dadaistă va întreba, așa cum bunăoară, s-a și întâmplat: "Nu înțelegeți, nu-i așa, ce facem? Ei bine, dragi prieteni, noi și mai puțin !"[104]

Mișcarea dada a fost, prin discursul atipic, ca și prin receptarea perplexă de către publicul mai mult sau mai puțin avizat, una dintre cele mai excentrice aventuri ale spiritului.

BIBLIOGRAPHY

Dachy M., *Archives dada. Chroniques*, Paris, Editions Hazan, 2005.

Dachy M., *Dada, la révolte de l'art*, Paris, Gallimard (Centre Pompidou, Collection « Découvertes Gallimard/Art », 2005.

Dachy M., *Dada et les dadaïsmes*, Paris, Gallimard, 1994, réédité dans la Collection «Folio essais», 2011.

Huelsenbeck R., *Almanach Dada*, Paris, Champ Libre, 1980 (trad. Sabine Wolf), Edition originelle de 1916.

Le Bon L., *Dada*, Paris, Editions du Centre Pompidou, 2005.

Lemoine S., *Dada*, Paris, Hazan, Collection «L'essentiel», 2005.

Niquaise Ch., *Tristan Tzara. Les livres*, Rouen, L'Instant perpétuel, 2005.

Tzara T., *La première aventure céleste de Monsieur Antipyrine*, Zürich, Collection «Dada», 1916.

Tzara T., *Vingt-cinq poèmes*, Zürich, Collection «Dada», 1918.

Tzara T., *Cinéma calendrier du coeur abstrait. Maisons*, Zürich, Collection «Dada», 1920.

Tzara T., *Sept manifestes Dada*, Paris, Editions du Diorama, 1924.

Verdier A., *L'ABCdaire de dada*, Paris, Flammarion, 2005.

Dictionnaires

Le siècle rebelle, Dictionnaire de la contestation au XX[e] siècle, Paris, Larousse-Bordas/HER, 1999.

Le Robert, Dictionnaire historique de la langue française (sous la direction d'Alain Rey), Paris, 1995.

---

neconvențional de mai târziu arată cum, structural, artistul Tzara este înclinat spre radicalism, distrugere și agresivitate.

[103] André Breton, Louis Aragon, Paul Eluard, Philippe Soupault ș.a. se desprinseseră de mișcarea dada în 1922, urmând să pună bazele suprarealismului în Franța. După ce, într-o primă etapă, îi purtaseră portretul lui Tristan Tzara ca pe o icoană, s-au dezis lamentabil de acesta prin comentariul: "Ne-am săturat de ăsta! Este un emigrant, este un evreu, este român, este filo-german și, probabil, chiar plătit de Serviciile secrete germane!" *Manifestul Suprarealismului*, apărut în 1924, s-a văzut concurat de cele *Șapte manifeste Dada* publicate în același an, când mișcarea luase deja sfârșit. Publicarea acestora din urmă avea, în același timp, aerul unei dorințe de supraviețuire a curentului dada, care nu și-a acceptat sfârșitul atât de ușor.

[104] Cf. *Le siècle rebelle*, Dictionnaire de la contestation au XX[e] siècle, Paris, Larousse – Bordas / HER, 1999 (trad. n.).

MESSAGE AND DISCOURSE IN ROMANIAN PROVERBS AND THEIR ENGLISH CORRESPONDING VERSIONS FILTERED THROUGH THE TRANSLATION AND EQUIVALENCE MECHANISM

Anca-Mariana Pegulescu
Assoc. Prof., PhD, The Bucharest University of Economic Studies

Abstract: The sender of a message as well as the recipient of that message are involved in a certain utterance and its context. Starting from the verbal folklore as a common theoretical denominator, I am going to analyse the ways in which paremic context contributes to the meaning. A paradigmatic approach is to be used (in which variants and variations belonging to the same proverb focus on the following ethnofields: house/household, home, casă, giving us the norm-governed instances of behaviour in English versions of Romanian proverbs). A syntactic approach will be also used as the linguistic signs' formal relations to one another are important. Last but not least the relations of signs to the objects they are applicable to will appear within the semantic approach.

Keywords: behaviour, culture, intention, norm, real life situations.

Introduction

Folkloristics, sociology, linguistics, pedagogy have made of *proverbs, research objects* but lately different methodological tools have been used in the international scholarly world. *Semiotics* as the branch of science that study signs or systems of signs as well as *semiosis* that study the proceses of sign generation have become more visited and widespread.

Translation practice, on the other hand. has been viewed through its cultural significance and the function allotted by the community to which the message was conveyed as such, irrespective of the kind of text was submitted to the practice. Translators and their products imposed a special kind of behavior, maneuvering between all the factors that favored or constrained the translation practice.

That is why the nature and the role of norms governing proverbs' translation is going to be addressed in the following study carried out on Romanian paremic units and their English versions grouped in two contingent ethnofields: *home/house, household, casă.*

I. Having as a general background the socio-cultural dimension of the translation practice, we are obliged to focus on the types of constraints that work on both the *source text* (ST) and the *target text* (TT). The translator is therefore a mediator trying to keep an equilibrium between two poles represented by *rules*, on one hand, and *idiosyncracies*, on the other hand. The translational norms are situated between these two poles and they are considered to be intersubjective factors, being the image of a continuum along a scale (some of them are stronger and nearer the *rules*, other are weaker and thus *idiosyncratic*). There is no clear boundary between the various types of constraints and shifts of *validity* and *force* that can occur any time.

These two languages, SL and TLor more languages present a starting point/ more than a single starting point and possible different TL – can change of status and become the other set

of norm-system languages. Irrespective of the change-game, there are two major elements that are usually taken into account:

- a text in a certain language, occupying a position in the appropriate culture;
- a representation belonging to some other culture and occupying a definite position

within it;

The translator can subject himself/herself either to the original text/language or to the norms active in the TL/culture. The occurrence of shifts has been admitted as *a true universal* of translation by most of the researchers.

I.1 It has been proved that distinguishing between two large groups of norms applicable to translation, i.e. *preliminary* vs *operational*, translation and equivalence can be reflected within two groups of norms.

The first group implies a certain policy referring to those factors that govern the choice of the text type (literary vs non-literary) or different publishing houses. From such a perspective, I have been interested only in the type of text, considering *proverbs* a special type of text, a very concentrated form of human thought and life philosophy.

The *directness* of translation targets the threshold of tolerance when passing from one language to the other (even if certain studies mention *indirect* translation as entering the same category). Both *policy* and *directness* can enter the category of *preliminary* norms.

Operational norms affect the matrix of the text, the way linguistic material is distributed. Sometimes we can even speak about a textual 'make up' and verbal forms choice:

E: *To play on chess* when **the house is on fire**.

R: **Țara piere** și baba *se piaptănă*.

In the above examples, both the language patterns and even the message (not to speak about the *meaning*) in the SL is different from the TL (English is the SL and Romanian is the TL). If the SL message stresses upon the 'calm attitude' of the chess players when the house may be on fire, the TL retains only the 'calm' perspective that can be enriched by the indifference of the character (the Romanian version displays the image of an old woman that is combing her hair while all around her is falling down).Apparently there is no connection between the two versions, even if we can admit that 'playing chess' can equalize 'combing'. Such an example is a typical one for what can be called 'a certain degree of interpretation'. The *content* vs *form relationships* goes here towards complete dynamic equivalents.

I.2. The matrixial norms may govern the very existence of target –language material (in our case the English versions of Romanian proverbs) intended to replace/suggest the corresponding SL material. There is a *degree of fullness* of translation if we deal with a word by word matrix like in:

E: Three things drive a man out of his house: *smoke*, <u>rain</u> and a **scolding wife**.

R: Trei lucruri te scot din casă: *fumul*, **muierea rea** și *picătura* (in the Romanian version 'the scolding wife' is the second argument)

or *a textual segmentation* like in:

E: The first year let the house to your enemy, the second to your friend, the third live in it yourself.

R: În primul an închiriază casa duşmanului, în al doilea an prietenului, în al treilea, **mută-te** tu în ea.

Omissions can appear in examples like:

E: A little **house well filled**, a little **land well tilled** and a little **wife well willed**.

R: O **casă mică dar plină**, un **ogor mic îngrijit**, o **femeie mică dar binevoitoare să aibă omul**.

(the Romanian version has a complete message, containing the verb 'to have', while the English proverb illustrates the 'omission', the verb 'to have' does not appear here)

On the other hand, *additions* are illustrated by examples like:

E: The **house** shows the owner.

R: **Casa** este **oglinda** gospodarului.

(the TL version introduces the noun 'oglinda'/'mirror' which is not present in the SL; the verb *to show* in the SL makes possible the addition of the noun 'oglinda'/ 'mirror)

Changes of terms or even of *differences in points of view* can appear in examples like:

E: When the **house** is *burnt down* you bring water.

R: După ce-ţi *degeră* **urechea,** degeaba mai pui **căciulă**.

(the above example shows how the degree of interpretation can change the terms – the noun 'house' in the SL is replaced by 'ureche'/'ear' in TL and the noun 'water' by 'căciulă'/ 'fur hat'; in fact the message of uselessness is conveyed in the end because it is useless to bring water after a fire destroyed a house as it is useless to cover a head with a fur hat when the ear is already frost-bitten).

Omissions or changes of terms can operate without restrictions if the **meaning** is nevertheless transferred:

E: East or west, **home is best.**

R: **Nicăieri ca la casa omului**.

(there is no place like a man's home)

When the translation is operated into a model language, *the translation changes* may not be really introduced into the target culture, but imposed:

E: **Poverty** is the servant of *ideleness*,

R: În *casa trândavului* e **sărăcie lucie**.

The study of norms can be seen as a very important step towards establishing the functional-relational postulate of equivalence. However, any attempt to account for transformational norms cannot be understood if the factors that influence these norms are not displayed as:

- proverbs' socio-cultural *specificity*;
- the *sector/domain* proverbs apply;

Real-life situations tend to be complex and sometimes this complexity cannot be ignored:

E: If you cut down the **woods**, you'll catch the *wolf*.

R: **Dă foc casei** ca să ardă *şoarecii.* (the above example is a transfer of the 'outside' happening – the danger represented by a wild animal – *the wolf* – within an open space – *the woods* – and what man can do in order to make *mice* disappear from a house: **set a fire**. The example is an extreme one because what is really envisaged here is any 'danger' that can threaten from outside or inside man's world.)

II. Non-normative behaviour is always a possibility:

E: Make not the *door* wider than the **house.**

R: Să nu-ți faci *poarta* mai mare decât **casa.**

(such an example is, in fact, a concrete one, meant to make people think about different situations where the message is that everybody should make a correct evaluation of any possible successful attempt. To make *a door* wider than the house means that you had not a correct appreciation of the dimensions of *the building* which is more important than one of its elements. To make *the front gate* bigger than *the house* means that you minimize the importance of *the house* which is not less important than *the front gate*.)

Re-interpreting the distinction among different types of nouns that can be recognized in the proverbs' translation mechanism, I had to distinguish between:

- a behavior dimension:

E: Before you marry, be sure of **a house** wherin to tarry.

R: Înainte să te-nsori, clădește-ți **cuibul** tău. ('marriage' is a very important decision, that is why, before making such a decision any person should think of his/her own 'nest' as a safe place/home/house)

- an evaluation dimension:

E: You cannot see the *city* for the **houses.**

R: Nu vezi *pădurea* din cauza **copacilor.**

- an approval/dissaproval dimension:

E: If the *husband be not* at **home**, there is nobody.

R**: Casa** *fără bărbat* e pustie pe dinafară.

III. There are different purposes a translator targets. The **pursued information** at the level of both the form and the content may be displayed in a **pattern** where the same source-language word is translated by one and only one target language:

E: One *master* in a **house** is enough.

R: Un *stăpân* într-o **casă** e de-ajuns.

In the case of proverbs' translation a greater degree of equivalence is the common practice:

E: A man of many trades **bags his bread on Sunday**.

R: Omului cu meserii multe, **casa-i fără curte.**

The above example operates the change at the level of both form and content, starting with the second part of the proverb which can be considered the conclusion of the following hypothesis: in English a man of many trades may have nothing in the end, bagging his bread, in Romanian the same man of many trades may not have a courtyard of his own, may not be seen as a good householder.

The audience to whom a proverb is usually addressed may not be seen or perceived by the sender of the message. The addressee may become in his/her turn the sender and he/she may be unknown. There are different categories and different approaches in rendering the message. The two orientations that are recognized and practiced in the translation exercise are **the closest possible equivalent** and **the translation of dynamic equivalence**. These two orientations give place to different attitudes of the translators towards the process proper. The consequence is the birth of differences in language structures. The proverb '*Woeful is the house that wants a woman'* focuses on the *home atmosphere* and the direct bond between the household and the housekeeper. The Romanian version, on the other hand, introduces the *husband* who seeks for a *wife* because a man without a woman is like an empty house:

R: Omul fără soție e ca o casă pustie.

The translation has been compared to a painting: the translator seeks not only for the letter but also for the spirit. The English may start from the concept ('poverty') and can remain at this level:

E: **Poverty** is the reward of idleness.

while Romanian may display two concepts ('poverty' and 'idelness') emerging from the same idea – how damaging idleness can be -:

R: În casa **trândavului** e **sărăcie** lucie.

(an idle man cannot attract but only poverty)

IV. If we do admit with Peter Grzybek [2021: p. 89] that there is a crucial difference between analytical and synthetic clichés, then the difference between L-proverbs (Literal proverbs) and F-proverbs (Figurative proverbs) may be motivated. The meaning of both types can be understood or extended according to the context or the discourse: representations of real or hypothetical facts at the level of interactions:

R: *Nevasta frumoasă* e *belea* în **casă.**

E:1. Who hath *a fair wife* needs more than two eyes.

2.He that hath a white horse and *a fair wife*, never wants *trouble.*

(the no 1 English version retains the syntagm of th 'fair wife' while the no 2 English variant adds the term 'trouble' sending to the Romanian word 'belea')

Variants of a certain proverb open new perspectives to study the social and cultural functions of paremia in general [Grzybek. P:2021:p:114]. Proverbs remain, in my opinion interrelated with different literary genres and still represent deep human thoughts and knowledge.

CONCLUSIONS

If the basic requirements of a translation are:

- making sense;
- conveying the spirit of the original;
- having a natural form of expression

sometimes the effective blend of the 'matter' and the 'manner', including content and style, and clear-cut principles of the procedure can be the key to success.

The norms that can be recognized in the case of proverbs' translation are:

- understanding the SL version both thematically and stylistically;
- overcoming the differences between the two languages structures;
- reconstructing the stylistic structures of the original.

Grammatical changes are imposed by the TL obligatory structures. In this respect, a translator is supposed to consider:

- shifting word order;
- using verbal forms instead of nouns;
- using direct and indirect questions.

The cultural context of both SL and TL should be known because it ensures the stylistic selection and the arrangements of the main symbols.

Still, the researchers' conclusion that "no two languages can be identical either in meanings given to corresponding symbols or in the ways these symbols are arranged', are more than ever true when referring to proverbs' translation.

BIBLIOGRAPHY

1. Grzybek, P, 2021, 'Semiotic and Semantic Aspects of the Proverb' in Proverbium no 38, pp.67-123

2. Kirshenblatt-Gimblett, B, 1973, '*Toward a Theory of Proverb Meaning*' in Proverbium no 22, pp. 821 -827 in Frank A. De Caro 'Talk is Ceap: The Nature of Speech According to American Proverbs' in Proverbium no 4/1987, pp. 17-39

3. Negreanu, C, 1983, *Structura Proverbelor Româneşti*, Ed. St. şi Enciclopedică, Buc.

4.Venuti, L, 2002 *The Translation Studies Reader*, Routledge, London and New York

ANNEX

HOME

1.

E: Although the sun shines, leave not thy cloak at home.

R: Pe vremea cea mai bună, ipingeaua să fie cu tine.

2.

E: If an ass goes a -travelling, he'll not come home a horse.

R: Măgar s-a dus, măgar s-a întors.

3.

E: Charity begins at home.

R:Mila începe în propria ta casă (traducere).

4.

E: Every dog is a lion at home.

R: Orice câine e leu în cușca lui.

5.

E: Dry bread at home is better than roast meat abroad.

R: Fie pâinea cât de rea tot mai bună e-n țara mea.

6.

E: East or west, home is best.

R: Fie pâinea cât de bună, nu-i bună în țară străină.
Nicăieri ca la casa omului.

7.

E: The evening brings all home.

R: Bătrânețea împacă toate dușnaniiil
8.
E: The farthest way about is the nearest way home.
R: Cine înconjoară ajunge mai curând.

10,
E: What children hear at home, doth soon fly abroad.
R: Ce aude-n casă copilul, știe tot târgul.(traducere).
11.
E: There is no place like home.
R : Nicăieri nu-i mai bine ca acasă (traducere).
Nicăieri ca la casa omului.
12.
E: Home is home, though it be never so homely.
R: E mai bine în coliba ta decât în palatul altuia.

13.
E: If the husband be not at home, there is nobody.
R: Casa fără bărbat e pustie pe dinafară.

CASA
1.
R: Arde casa și baba se piaptănă.
E:To play at chess when the house is on fire.
2.
R: Când casa ta are sete, nu vărsa apa pe drumuri.
E: Charity begins at home.
3.
R: Dă foc casei ca să ardă șoarecii.
E: If you cut down the woods, you'll catch the wolf.

4.
R: Dumnezeu face casa, dracu aduce musafirii.
E: God sends meat and the devil sends cooks.

5.
R: E rea casa fără clopot.
E: He that has no children knows not what is love.

6.
R: Fie butia cât de plină, nu-i bună în casă străină.
E:The smoke of a man's own country is better than the fire of another's.
There is no place like home.

7.
R: Fudulia intră-n casă, sărăcia-i după ușă.

E: Great boast and small roast makes unsavoury mouths.

8.
R: În casa lăutarului fiecare joacă.
E: In a fiddler's house everyone dances.

9.
R: În casa leneșului e totdeauna sărbătoare.
E: Every day is holiday with sluggards

10.
R: În casa trândavului e sărăcie lucie.
E : Poverty is the reward of idleness.
11.
R: La casa aprinsă și vecinul vrăjmaș aleargă să o stingă.
E: When the thy neighbour's house doth burn, be careful of thine own.
12.
R: Mai bine singur în casă, decât în rea adunare.
E: Better be alone than in bad/ill company.
13.
R: Muierea bărbată, avuția casei.
E: A good wife and health is a man's best wealth.
14.
R: Muierea când lipsește, casa se risipește.
E: The wife is the key of the house.
15.
R: Nevasta frumoasă e belea în casă
E: Who hath a fair wife needs more than two eyes.
He that hath a white horse and a fair wife, never wants trouble.

16.
R: Omul fără soție e ca o casă pustie.
E: Woeful is the house that wants a woman.
Woe to him that is alone.

Virgil Lefter, 2007, *Dicționar de proverbe englez-român și român-englez*, Teora, București

GERMAN AND ROMANIAN IDIOMS OF CULINARY PREPARATION UNDER AN INTERCULTURAL ASPECT

Oxana Chira
Assoc. Prof., PhD, „Alecu Russo" State University of Bălți, Republic of Moldova

Abstract: Our study subsumes the ethno-linguistics, which in Eugen Coşeriu's terms, is aiming at the study of language variety and variation in close contact with civilization and culture of a community. The article presents the most important sources of origins of culinary phrasemes, which have been divided into the universal and the specific ones. Within culinary phraseology one can identify universal units and the specific ones which are strictly connected with a given language and culture. It has been illustrated by the examples from two languages: German and Romanian. Culinary names belong to the main lexical store of a language and that is why are often used in phraseology. The study investigates the phraseological motivation of these sequences, especially the common sources of the German and Romanian phraseology.

Keywords: phraseology, concept, culinary phraseology, metaphor, intercultural communication.

Die Gesamtheit der Fachwörter eines bestimmten Fachgebiets (Gastronomie, Tourismus, Technik, Medizin etc.) bildet seine Terminologie. Die Begriffe, die durch die grundlegenden lexikalischen Einheiten der Terminologie ausgedrückt sind, wiedergeben das Wissen, das für jedes Fachgebiet typisch ist. Ihre Bedeutungen sind mit besonderer Genauigkeit definiert. Sie tragen zur Klarheit und Prägnanz eines Fachdiskurses bei. Das Erlernen eines Fachgebiets beruht auf einem sehr großen Teil seiner Terminologie und ihrer Verwendung.

Die Terminologie bestimmter Bereiche (Informatik, Wirtschaft, Politik, Medizin, Rechtswissenschaften u.a.) wird häufig untersucht. Die Terminologie der Kunst des Kochens wird seltener beachtet. Kochen wird oft nicht als ernsthaftes Thema betrachtet und ist ein Teil der täglichen Aktivitäten. Es ist auch bemerkenswert, dass das Thema leicht vergessen wird, dass es auch einen spezialisierten Aspekt umfasst, nämlich den der professionellen Küche. Dabei wird die Gastronomie als einer der wichtigsten Marker der kulturellen Identität geschätzt.

Die Berufe im Gastgewerbe und in der Gastronomie sind in Deutschland und in der Republik Moldau sehr gut entwickelt. Die Kochkunst verfügt in beiden Ländern über eine eigene Fachsprache und die Spitzenköche verwenden spontan ein Fachvokabular des Bereiches *Küche*. Oft sind in den detaillierten Kochrezepten genug unbekannte Wörter enthalten. Dementsprechend sind einschlägige Fachwörterbücher auf dem Markt der Bücher keine Seltenheit.

Die Kulinaristik setzt sich zum Ziel, „Essen und Trinken als Kulturphänomene zum Gegenstand wissenschaftlicher Forschung und Lehre zu machen [...]" (Wierlacher 2008: 3). Kulinarische Fachsprache kann vertikal folgendermaßen gegliedert werden in: Theorie- und Wissenschaftssprache – fachsprachliche Terminologie und fachsprachliche Syntax, gebraucht z.B. von Lebensmittelchemikern, Ernährungswissenschaftlern usw.; Fachliche Umgangssprache – Einsatz von Halbtermini und standardisierter Terminologie, Fachlichkeit auf phraseologischer

Ebene, gebraucht z.B. von Köchen, Restaurantkritikern usw.; Verteiler- und Werkstattsprache – geringerer Anteil an Termini, Halbtermini und Fachphraseologie, gebraucht von Konsumenten, Speiseherstellern usw.

Terglane-Fuhrer listet Besonderheiten des kulinarischen Wortschatzes auf, für die Vielzahl von Verben im Textblock 'Zubereitung', darunter zahlreiche Wortbildungsprodukte präfigierte und suffigierte Verben sind kennzeichnend, z.B.: ***ein****frieren*, ***ver****teilen*, *dekor****ieren***, *garn****ieren***; Vielzahl von Nominalbezeichnungen, Komposita, vor allem im substantivischen Bereich, von denen der überwiegende Teil Augenblickszusammensetzungen ausmachen, z.B.: *Schokoladen-Sahne-Eis*; Entlehnungen, darunter auch Fremdwörter in der Originalschreibung, z.B.: *Parfait*; attributiv gebrauchte Partizipien Perfekt, z.B.: *der aromatisierte Alkohol*, *verschlossene Gläser*; deadjektivische Konversionen, z.B.: *die Frische*, *die Größe*, *die Länge* oder zum Substantiv gewordene Partizipien, z.B.: *das Halbgefrorene, Faschiertes* und viele Temporaladverbien, z.B.: *sofort*, *lang* (vgl. Terglane-Fuhrer 1996: 94).

Feyrer hebt hervor, dass es zu den Universalien gehört, „dass wir Menschen uns über Kultur und Kulinaria definieren und Kulinaria als identitätsbildende Faktoren eine große Rolle im intra- und interkulturellen und sozialen Zusammenleben spielen" (Feyrer 2009: 389).

Zu der angesprochenen Thematik gibt es auch einige Beiträge, in denen das Schwergewicht auf die deutsch-rumänische und rumänisch-deutsche Übersetzung von Kulinarien gelegt wird, was für unsere Studie besonders relevant ist.

Essen und Trinken sind wichtige Lebensbereiche, Grundbedürfnisse des Menschen, häufige Gesprächsthemen, kulturspezifische Gerichte gelten als Visitenkarten des Landes, aus diesem Grunde sollte man sie auch korrekt in die Fremdsprache übertragen können. (vgl. Wurm 2013: 224).

In den meisten Fachwörterbüchern werden Nomen in größere Zahl als Adjektive und Verben aufgelistet. Nominalsprachliche Begriffe werden in der Fachterminologie mehr untersucht. Es gibt nur wenige Arbeiten, die sich mit denen der anderen grammatischen Kategorien befassen. Dennoch nimmt das Verb in einem Fachdiskurs eine zentrale Stellung ein, es ist in der Kochkunst besonders wichtig.

Über die Verben, die dem von uns behandelten Thema Spezifik verleihen, lässt sich folgendes behaupten: ein Großteil der kulinarischen Verben sind nach der Bildungsart *Derivation* entstanden. Die übliche Ableitung wird durch Affixe gebildet.

Eine Menge von den Verben sind lateinischer Herkunft und werden durch das Suffix ***-ier*** und Endung ***-en*** in der deutschen Sprache im Bereich der Gastronomie gebildet (z. B. a confia (vt.) - kandieren; a congela (vt.) - einfrieren; a conserva (vt.) - konservieren; a degusta (vt.) - degustieren) und in der rumänischen Sprache wird oft durch eine Redewendung übersetzt (z. B. a face ceva la grătar (vt.) - grillieren (Schweiz); a fierbe în apă cu sare (vt.) - pochieren; etc.). Viele Verben lateinischer Herkunft haben den gleichen Stamm sowohl in der deutschen Sprache als auch in der rumänischen Sprache.

Bei der *nichtaffixalen* Ableitung, auch Konversion genannt, wird ein Wort von einem anderen Wort ohne *Affixe* abgeleitet, indem die syntaktische Kategorie anders wird. Konvertierungen zwischen Substantiv und Verb sind sehr häufig. Das Verb wird von einem Nomen abgeleitet und seine verbale Natur wird durch eine Endung gekennzeichnet.

Zahlreiche Beispiele finden sich bei den kulinarischen Verben, die auf eine substantivische Wurzel hinweisen: Sieb - sieben vt; Blatt - blättern vt., Paprika - paprizieren, a ardei - ardeia (vt.), a file - a fileta (vt.) etc.

Von Adjektiven abgeleitete Verben haben die folgende Struktur: *Adjektiv* mit *machen* oder *Adjektiv* mit *werden*: a înăcri (vt.) - sauer machen, a încălzi (vt.) - lauwarm machen; a frăgezi (vt.) - mürbe machen; a potrivi o mâncare (cu sare, piper etc.) - schmackhaft machen; a sătura (vt.) - satt machen; heiß werden; kalt werden etc.

Ein anderer Aspekt bei der Lexikanalyse geforscht wurde, ist die Synonymie. Die Beziehungen der semantischen Äquivalenz zwischen zwei oder mehreren lexikalischen Einheiten, die sich in ihrer Form unterscheiden, sind Synonyme. Sie haben das gleiche Signifikat und unterschiedliche Signifikanten. Lexikalische Synonymie tritt zwischen Begriffen der gleichen grammatikalischen Kategorie auf. Man unterscheidet zwei Arten von der Synonymie, die exakte und die ungefähre. Die exakte lexikalische Synonymie ist sehr selten, meist ist sie annähernd. Approximative Synonyme unterscheiden sich in der Regel nicht nur in ihren Bedeutungen, sondern auch in ihrer eingeschränkten Kombinatorik.

Die Synonyme sind also nicht mit Sicherheit in allen Kontexten gegenseitig austauschbar, besonders in der Gastronomie. Zum Beispiel *a crește - wachsen* im Wörterbuch hat die direkte Bedeutung in einem Kontext wie *der Sohn ist schnell gewachsen* und in der Kochsprache über *den Teig* wird diese Bedeutung durch eine Redewendung wiedergegeben: *a lăsa aluatul să crească - den Teig gehen lassen*.

Wenn man die Verben aus dem Bereich der Gastronomie in beiden Sprachen vergleicht, dann kann man die folgenden Unterschiede feststellen. In beiden Sprachen werden die Verben der Kulinaristik oft durch Redewendungen übersetzt, wie z. B.: Rumänisch: a cina (vt.) - zu Abend essen; Abendbrot nehmen; Deutsch: dörren (vt.) - a conserva prin uscare fructe, carne, pește; abschuppen - a curăța (vt.) de solzi; überkochen - a da în foc (vt.); bemehlen - a presăra cu făină (vt.); bezuckern - a presăra cu zahăr (vt.); frührstücken - a lua micul dejun (vt.).

Mehrere Beispiele der Redewendungen haben wir in der rumänischen Sprache. E. Coseriu „findet die kontrastive Linguistik als Übersetzungswissenschaft, indem was in den Texten nicht durch sprachliche, sondern durch außersprachliches Mittel durch *die Kenntnis der Sachen* ausgedruckt wird, die unüberschreitbare Grenze ihrer Anwendbarkeit" (Coseriu 1981: 196).

Im Kompositum *Kochkunst* wird das Verb *kochen* hervorgerufen, das wird in unserem Beitrag weiter das Verb *kochen* lexikalisch analysiert und mehrere Varianten der Redewendungen angeboten. *Kochen* als Verb gehört zu unserem Leben und zu der Kultur jedes Volkes. Es ist kein Wunder, dass das Verb *kochen* und die Substantivierung des Verbs sehr vielen Redewendungen und Sprichwörtern zugrunde liegt:

- Viele *Köche* verderben den Brei. Viele Köche versalzen das Mus. Mulți bucătari strică ciorba. Unde sunt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netăiat.
- Die Suppe wird nicht so heiß gegessen, wie sie *gekocht* wird. Nu este întotdeauna atât de rău pe cât pare.
- Es wird nichts so heiß gegessen, wie es *gekocht* wird. Nu este întotdeauna atât de rău pe cât pare.
- Hunger ist der beste *Koch.* Foamea este cel mai bun bucătar.
- etwas zum Kochen bringen - a da ceva în clocot
- zum Kochen stellen - a pune la fiert
- sie versteht sich aufs Kochen wie die Kuh aufs Bellen - toarnă iaurt peste smântână.

Alle kennen die Situation, in der man die Redewendung gebraucht: *ich koche vor Wut.* Diese Redewendung kommt aus der Küche, wo ziemlich heiß ist, aber außerhalb der Küche

wollen die meisten Menschen einen kühlen Kopf bewahren. Dennoch kann *Wut* manchmal jeden von uns überwältigen. Auf Deutsch sagt man, dass man *vor Wut kocht* oder überkocht, ähnlich einem Topf auf der heißen Herdplatte.

Das Verb *kochen* wird ins Rumänisch *a fierbe* oder *a pune la fiert* übersetzt. In den Wörterbüchern wird die Erklärung des Prozesses *kochen* auf Rumänisch erläutert im Vergleich mit der deutschen Variante, wo konkrete Verben übersetzt sind. Das beweisen die folgenden Beispiele mit dem rumänischen Verb *a fierbe* (kochen):

a fierbe (vt.) - kochen (sieden)
a fierbe bine (a extrage prin fierbere) (vt.) – auskochen
a fierbe la foc mic - köcheln lassen
a fierbe în apă cu sare (vt.) - pochieren
a fierbe înăbușit (vt.) – dünsten; schmoren
a fierbe în clocote - brodeln, stark sieden
a fierbe ceva la foc iute - etwas bei starkem/ auf großem Feuer kochen
a pune la fiert - zum Kochen stellen
a fierbe ceva la foc mic - etwas bei gelindem Feuer kochen

Das Verb *a fierbe* wird auch metaphorisch gebraucht wie in der Redewendung: a fierbe sângele în cineva - vor Zorn/Wut kochen, jemandem kocht das Blut (in den Adern).

Die figurative Bedeutung kann aber auch aufgrund komplexer Bilder entstehen, die durch die lexikalische Struktur und Bedeutung evoziert werden. Zum Wesen der Metapher gehört die Analogierelation zwischen zwei inkompatiblen Referenzbereichen. So steht das Verb *a coace* figurativ in den folgenden Beispielen:

a aștepta până se coace pietroiul - bis auf den St. Nimmerlingstag warten
a coace un plan - einen Plan überdenken/aushecken
a-i coace cuiva turta/a i-o coace cuiva - jemandem etwas eintränken, jemandem eine schöne Suppe einbrocken, jemandem eine Falle stellen
a se coace de căldură - vor Hitze vergehen

Viele Bezeichnungen für Küchengeschirr wie *Töpfe*, *Pfannen, Schüssel* werden auch in den deutschen Redewendungen gebraucht:

alles in einen *Topf* werfen - a face pe cineva (tot) una cu cineva/ceva
seine Nase in jeden *Topf* stecken (fam.) - a se amesteca în toate
aus dem *Rahmtopf* naschen - a se înfrupta din oala cu smântâna (fam.)
kleine *Töpfe* kochen bald über - oamenii mici își pierd ușor cumpătul
mit jemandem aus einer *Schüssel*/aus einem *Topf* essen - a mânca (pâine și sare) dintr-un blid/talger cu cineva
Hat man nur den Hasen, die *Bratpfanne* findet sich schon - Să găsim cine să lucreze, că de lucru mereu găsim.
rote *Pfannen* auf dem Dach haben - a fi roșcat
jemanden in die *Pfanne* hauen - a face papara din cineva/a face pe/din cineva papara
einen auf die *Pfanne* setzen - a uda prânzul/bucatele
etwas Pulver auf die *Pfanne* schütten - a bea zdravăn, vârtos
wir haben nicht aus derselben *Schüssel* gegessen! - n-am păscut porcii/gâștele/bobocii împreuna!
aus einer *Schüssel* essen - a mânca cu cineva din aceeași strachina
vor leeren *Schüsseln* sitzen - a i se lipi cuiva coastele de foame, a-i fierbe cuiva două oale, una seacă și una goală

sich auf anderer *Schüssel* verlassen - a aștepta la mâna altuia etc.

Das ist *Topf* wie Deckel oder Der *Topf* ist des Deckels würdig - cum e sacul și peticul

Wie das letzte Beispiel zeigt, entsteht eine Differenz dann, wenn die Einheiten der verglichenen Sprachen einen unterschiedlichen Status im lexikalischen System hinsichtlich der Sprachnorm haben. Dieser Aspekt ist vielseitig und interkulturell.

In der rumänischen Kultur wird das Wort „oală“ oft in der Gastronomie gebraucht. Die rumänische Volkstöpferei wird im In- und Ausland geschätzt, und in den Töpferzentren in Rumänien lernen Generationen von zukünftigen Volkskünstlern die Kunst des Töpferns. Man kann also von einer Kultur der Keramik sprechen, die spezifische Elemente in Bezug auf Form, Farbe und dekorative Motive aufweist, die für bestimmte geografische Gebiete charakteristisch sind. Auch die ästhetischen Elemente sind eng mit dem Zweck der Objekte verbunden. Es gibt zum Beispiel rituelle Gefäße, dekorative Gefäße, Gefäße für häusliche Tätigkeiten etc. Die oben angestellten Überlegungen über die Kultur der Keramik lassen sich über eine bedeutsame Liste der Redewendungen auswerten:

a se înfrupta din *oala* cu smântâna (fam.) - etwas Unerlaubtes machen/tun, vom Rahm/aus dem Rahmtopf naschen

tot olarul laudă *oala* sa/tot țiganul își laudă ciocanul (prov.) - Jeder Krämer lobt seine Ware; Jeder lobt das Seine

a fi bolnav de *oală* - eine durstige Leber haben, einen Schwamm im Magen haben

a fierbe pe cineva în *oala* seacă - jemandem (gehörig) einheizen; jemandem das Blut (in den Adern) zum Kochen bringen; jemanden bis aufs Blut quälen

a fi în aceeași *oală* - in dem gleichen Boot sitzen

a-i da cuiva *oala* în foc - jemandem kocht/siedet das Blut (in den Adern); jemandem läuft die Galle über; jemand fährt/geht in die Luft

a-i pune cuiva *oala* - um jemanden Zauberkreise ziehen, jemanden bezaubern/verhexen

a ajunge un ciomag/o măciuca la un car de/cu *oale* - a) ein Funke genügt, um ein Pulverfaß in die Luft zu sprengen b) den Gelehrten ist gut predigen

a lua pe cineva ca din *oală* - jemand fällt aus allen Wolken (vor Überraschung), jemanden in Überraschung stürzen

a prinde pe cineva ca din *oală* - jemanden leicht in die Fänge kriegen

a pune (toate) în aceeași *oală* - alles in einen Topf werfen

a se face oale și ulcele/ulcioare/lut de *oale* - wieder zu Staub (und Asche) werden, in/zu Staub zerfallen

a se uita/a sufla în fundul *oalei* - in die Kanne steigen, die vollen Gläser nicht leiden können

Der *Topf* (*oala*) wird als Symbol der Selbständigkeit und der Privatsache in beiden Kulturen gesehen:

nu te amesteca unde nu-ti fierbe *oala*! - steck deine Nase nicht in fremde Angelegenheiten!

seine Nase in jeden *Topf* stecken, in alle *Töpfe* gucken, ein Topfgucker sein - a-si baga nasul unde nu-i fierbe oala

In folgenden Phraseologismen wird eine negative Konnotation mit dem Wort „oala” verbunden:

a se feri/a se teme ca de *oala* mălaiului - etwas aus dem Wege gehen, etwas nicht anrühren; sich vor etwas hüten wie vor der Pest

a râde ciob de *oala* sparta (prov.) - der Topf verweist es dem Kessel, dass er schwarz ist

a băga pe cineva în *oală* - jemanden in den Sack/in die Tasche stecken

a plăti *oalele* sparte - die Zeche bezahlen müssen, für andere büßen müssen

Das semantische Feld *Mangel* und *Armut* wurde im Rumänischen und im Deutschen belegt: a-i fierbe cuiva două *oale*, una seacă și una goală - vor leeren Schüsseln sitzen, an den Hungerpfoten saugen.

Alle Redewendungen rund um das Wort *oala* dienen zum Ausdruck wertender, emotionaler, Einstellungen der Sprechenden, indem sie Menschen und ihre Handlungen verspotten, kritisieren, kommentieren oder positiv einschätzen.

In dieser Studie wurden morpho-lexikalische und semantischen Merkmale der kulinarischen Phraseologie herausgearbeitet. Sie weisen im Vergleich zu anderen Fachbereichen einige Besonderheiten auf, die mit dem kulinarischen Kontext zusammenhängen. Die Kochkunst kann je nach dem Kontext eine spezialisierte oder alltägliche Tätigkeit sein. Ihre Terminologie weist daher die sehr spezialisierten Begriffe, ungefähre Synonyme sowie eine große Anzahl von Begriffen mit metaphorischer Bedeutung auf.

Die Erkenntnisse der vorliegenden Studie könnten einige Überlegungen zum Übergang von der Terminologieforschung zum zielorientierten Fachunterricht in der Kochkunst und zur Argumentstruktur der Redewendung unter interkulturellem Aspekt erwecken.

Was die semantischen Beziehungen angeht, so beinhaltet die deutsche und rumänische Kochkunst eine Reihe präziser Techniken, die durch hierarchisch geordnete Termini lexikalisiert werden. Andererseits ist die Kochkunst eine professionelle und terminologisch spezialisierte Tätigkeit, aber sie ist auch eine wesentliche Tätigkeit des täglichen Lebens. Im Gegensatz zu anderen Fachgebieten sind in der Kochkunst monosemische Begriffe hoch spezialisiert, approximative Synonyme und viele Begriffe mit metaphorischer Bedeutung koexistieren. Darüber hinaus können einige kulinarische Redewendungen eine übertragene Bedeutung haben. In diesem Beitrag werden kulturbezogene Assoziationen, Wertungen und Gefühle hervorgehoben, die mit der Bedeutung der einzelnen Redewendungen der deutschen und der rumänischen Kultur verbunden sind.

BIBLIOGRAPHY

Coseriu, Eugenio. Kontrastive Linguistik und Übersetzung: ihr Verhältnis zueinander. In: *Kontrastive Linguistik und Übersetzungswissenschaft*. Akten des Internationalen Kolloquiums. Mnchen: Wilhelm Fink Verlag, 1981, S. 183-199.

Feyrer, Cornelia. Kultur und Kulinaria im Transfer: Von der Alchemie des Kochens zur Synergie kulinarischer Kultureme in der Translation. In: Lavric, E./ Konzett, C. (Hg.) *Food and Language/ Essen und Sprache*. Frankfurt a. M., 2009, S. 389–404.

Mantsch Heinrich, Anuței Mihai, Kelp Helmut. *Dicționar frazeologic român-german*, București: Editura științifică și enciclopedică, 1979.

Terglane-Fuhrer, Anne *Die Sprache der Speisezubereitung. Empirische Untersuchungen zur vertikalen Variation.* Frankfurt a. M., 1996.

Wierlacher, Alois, Bendix, Regina. *Kulinaristik Forschung - Lehre - Praxis* Berlin, LIT-Verlag, 2008.

Wurm, Andrea. Die Entwicklung der deutschen kulinarischen Fachsprache unter französischem Einfluss am Beispiel von Speisebezeichnungen. In: Krein-Kühle, M./ Wienen, U./ Krüger, R. (Hg.) *Kölner Konferenz zur Fachübersetzung*. Frankfurt a. M., 2010, S. 223-236.

SEMANTIC STRUCTURE OF SOME CAUSATIVE VERBS IN MEDICAL TERMINOLOGY. A SEMIC ANALYSIS

Simona Nicoleta Staicu
Assoc. Prof., PhD, ,,Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: In the framework of the present research paper, it could be evinced that semic analysis proves to constitute a pivotal linguistic technique for the acquisition of the specialised conceptual knowledge which is ingrained in the semantic dimension of medical terminology. Precisely, for the purposes of this study, the subsections that were considered for the present investigation were the ones concerning the given terms (causative verbs), the phase concerned the analysis of semes from a purely lexical perspective, that is to say with peculiar reference to the morphological dimension and, comprehensively, all information specifically related to the semantic and lexical-semantic spheres. More in details, particular attention was attributed to the selected definition of the medical terms, however preponderately from a terminological point of view and, reasonably, the primary focus was on the performed semic analysis.

Keywords: medical terms, phraseological units, semic analysis, sems, semems

1. CONTEXT

În analiza structural-semantică pe care o efectuăm dintr-o perspectivă didactico-ştiinţifică, demersul preliminar este jalonarea unui cod comun de referinţă cu care să se poată descrie conţinutul lexemelor selectate. Acest cod, un fel de „lingua mentalis", conţine, aşa cum arată Anna Wierzbicka[1], un număr limitat de termeni cu un înalt grad de abstracţie, foarte general, denumit METATERMEN. Cu ajutorul unor asemenea metatermeni, având valoare de universalii lingvistice, pot fi descrise toate cuvintele unui câmp lexical, ale unei micro- sau macroparadigme lexicale. De altfel, aceşti metatermeni cu statut de arhilexeme constituie un vocabular fundamental de rangul I, care trebuie achiziţionat în primul rând de cei care învaţă o limbă pentru a putea dobândi competenţa de a realiza „puntea mentală" de echivalenţe între limba maternă (L1) şi limba nou achiziţionată (L2). Sub raport strict semantic aceşti metatermeni, în terminologia utilizată de noi, se reîntâlnesc sub denumirea de **arhiseme** sau **seme comune**, utilizați în următoarele aplicaţii.

În cercetarea noastră am plecat de la premisa că fiecare cuvânt polisemantic sau monosemantic constituie un **lexem** şi că fiecare sens al acestuia reprezintă un **semem**, iar o componentă minimală a sensului lui este un **sem**. Sememul poate fi văzut ca un fascicul de componente semantice (seme) care particularizează un lexem monosemantic. Cu alte cuvinte, am admis posibilitatea dispunerii semantice a termenilor medicali, în cazul nostru, în mod eşalonat pe trei niveluri: **lexemic**, **sememic** şi **semic** (Staicu 2016, p. 80).

Pentru a cerceta conţinutul unui termen, din punct de vedere structural sau semantic, este necesar să pătrundem în structura lui la nivelul sememelor şi să efectuăm analiza la nivelul

[1] Cf. *Semantic primitives*, Frankfurt, 1972, *apud* Richard Sârbu, 2003: *Modele de analiză contrastivă*, în vol. *Probleme de filologie slavă* XI, Timişoara, pp. 95-98.

semelor, procedeu denumit în lingvistică *analiză semică sau componenţială*[2] (Pottier 1964, 1965; Maneca 1969; Sârbu R. 1987-b; Bidu-Vrănceanu 1970, 1976).

Acest tip de analiză semică se foloseşte frecvent în cadrul abordării semantice a limbilor la nivelul lexicului specializat, utilitatea ei fiind recunoscută de mai mulţi specialişti ai domeniului terminologic, mai ales în privinţa studiilor comparate (Depecker 2002, pp. 45-46; Bidu-Vrănceanu 2007, pp. 59-62).

Dacă aplicăm această metodă, termenul medical este analizat la nivelul sistemului lexical ca o unitate singulară, autonomă, a cărei semnificaţie este incorporată în structura sa semantică, separată de legăturile pe care le-ar putea manifesta cu alţi termeni poziţionaţi în acelaşi câmp lexico-semantic.

Am admis aplicarea analizei semice în investigarea structurii semantice a termenilor medicali plecând de la premisa că semele reprezintă generalizarea şi reflectarea în sistemul semantic al limbii a însuşirilor obiective ale termenilor selectaţi. Totalitatea semelor din sfera unui termen conduc spre caracterul distinctiv, denominativ al semnului lingvistic, dar şi spre cel relaţional. Semele indică diferite caracteristici importante ale unei anumite noţiuni, aducând un aport semnificativ la conturarea sensurilor unui cuvânt în sistemul limbii. Există seme comune care se poziţionează la baza alcătuirii unui câmp lexical, repetabile pentru toţi membrii câmpului de termeni şi seme specifice care sunt cel mai greu de reperat în cadrul analizei semice (Bidu-Vrănceanu 2008, pp. 23-24).

„*Analiza semică presupune descompunerea unui lexem în componente minimale şi relevarea numai a acelor trăsături semantice care sunt definitorii pentru lexemele cercetate*" (Sârbu R. 1977, p. 90). De aceea, în analiza aplicată de noi termenilor medicali, în inventarul de componente ale unui termen, nu am considerat necesar să cuprindem absolut toate caracteristicile potenţiale din conţinutul termenilor investigaţi. Numărul de seme care definesc un termen trebuie să fie minimal, dar să includă suficiente caracteristici pentru individualizarea fiecărui lexem.

Inventarul semelor nu trebuie să fie exhaustiv, ci definitoriu pentru individualizarea semantică a termenilor. Pentru a testa relevanţa semelor stabilite este suficient să substituim chiar şi un singur sem din structura unui lexem cu un alt sem, pentru a-i modifica semnificaţia. De exemplu, substituind semul „concret" cu semul „abstract" din formula semică a lexemului A INOCULA, vom prefigura o altă semnificaţie (un alt semem al acestui cuvânt: „a inocula ceva abstract: o teorie, o mentalitate, pasiune, sentiment" etc., rezultând un cuvânt sinonim cu A INSUFLA). La fel, în formula de conţinut a lexemului A IMPLANTA, înlocuind semul „obiect dur" cu semul „lichid", potrivit legii izomorfismului dintre planul expresiei şi cel al conţinutului, se prefigurează semnificaţia semului A INJECTA.

O altă modalitate de descriere a conţinutului termenilor cercetaţi, mai ales a arhilexemelor (arhisememelor) grupurilor, este cea bazată pe „cuvinte axiomă" de tipul predicatelor cu rang inferior, de exemplu, A CAUZA, şi a predicatelor de rang variabil ca: A ÎNCEPE, A SE AFLA, A AVEA, A FI etc., cu pronominalizări (CEVA, CINEVA, UNDEVA,

[2] Privind analiza semică (componenţială) a se vedea şi: Pottier, Bernard, 1964: *Vers une sémantique moderne* în „Travaux de Linguistique et de Littérature" I, 1, Strasbourg pp. 107-137; Pottier, B., 1965: *La définition sémantique dans les dictionnaires* în „Travaux de Linguistique et de Littérature" 3, pp. 33-39; Maneca, C. 1969: *Analiza semică a lexicului (Cu aplicare la lexicul de origine latină al limbii române)*, în LR, XVIII, nr. 1; O analiză semantică mai detaliată vezi la R. Sârbu, 1987-b: *Aspecte ale recurenţei semice în sintagmatica lexicală*, în *Lexicologie didactică*, Timişoara, TUT, pp. 45-64; Bidu-Vrănceanu, Angela 1970: *Une modalité de description paradigmatique au niveau de lexique*, în *Révue Roumaine de linguistique*, XV, nr. 6, pp. 545-568; Bidu-Vrănceanu, Angela 1976: *Systématique des noms de couleurs. Recherche de méthode en sémantique structurale*, Editura Academiei RSR, Bucureşti.

CÂNDVA, CUMVA) şi negaţii (NU) sau alţi conectori. De exemplu, A DA = A CAUZA + A NU ÎNCEPE + A AVEA; A INTRA = A MERGE + A ÎNCEPE + A SE AFLA ÎN X.

În analiza noastră această metodologie ne ajută la configurarea arhilexemelor grupurilor lexico-semantice (GLS) analizate. Astfel, conţinutul termenilor care exprimă acţiunea de A INTRODUCE l-am încadrat în următoarea formulă: „A CAUZA + CA CEVA + SĂ SE AFLE + ÎN X (indicator circumstanţial = ÎN INTERIOR)". Formula semică este redată prin metatermeni lingvistici, cuvinte cu o mare frecvenţă şi importanţă în vocabularul limbii române, având un conţinut general, dar cu un ridicat rang de acoperire semantică. Pentru asemenea metatermeni s-a propus în semantica modernă denumirea de „*primitive semantice*" (A. Wierzbicka, *op. cit.*, apud Sârbu R. 2003, p. 98).

Tehnica prin care se selectează semele în cadrul analizei componenţiale constă în interpretarea propriu-zisă a definiţiilor lexicografice, fiind şi o modalitate eficientă de caracterizare a unei terminologii (Bidu-Vrănceanu 2007, pp. 71-103). Pentru studiile de caz din această secţiune, informaţiile ne-au fost furnizate de dicţionare explicative, dicţionare medicale, tratate de specialitate, reviste cu impact medical. În aceste lucrări am găsit conţinutul noţiunilor formale, dar şi descrierea cuvintelor în termenii contextului lingvistic. Drept urmare, pentru stabilirea inventarului de componente semice ale termenilor medicali supuşi analizei, am recurs la asemenea lucrări, pentru confruntarea definiţiilor, în special, dar şi pentru înregistrarea colocaţiilor specifice. Complementar, am valorificat şi numeroasele informaţii de strictă specialitate (teorie, mostre de idiolecte) obţinute prin interviurile realizate cu medicii specialişti din domeniile investigate.

2. ANALIZA SEMICĂ/ INVENTAR

a. Seme comune întregului GLS[3]: „**a cauza intrarea**", „**tranzitiv-cauzativ**"

Aceste seme prefigurează HIPONIMIA grupului lexico-semantic (hiperonimului A INTRODUCE îi corespund toate hiponimele analizate în tabel: A IMPLANTA, A INFECTA, A INGERA, A INJECTA, A INOCULA ş. cl.);

b. Seme comune unui grup mai restrâns de termeni: „**medicament**", „**agent patogen**", „**cale orală**", „**alte căi**".

Aceste seme prefigurează SINONIMIA în interiorul GLS: A INFECTA, A INFESTA: + „**a cauza intrarea**" + „**tranzitiv-cauzativ**" + „**agent patogen**" + „**parazit**"; A INJECTA, A INOCULA au ca seme comune: + „**a cauza intrarea**" + „**tranzitiv-cauzativ**" + „**medicament**" + „**lichid**" + „**cale cutanată**" + „**alte căi**";

c. Seme specifice, care individualizează un termen, ori un număr restrâns de termeni: semul + „**aliment**" este specific pentru lexemul A INGERA; semul + „**instrument**" este caracteristic lexemelor A IMPLANTA, A INTUBA; semul + „**parazit**" se întâlneşte doar în cazul lexemelor A INFECTA, A INFESTA.

3. DESCRIEREA SINTAGMATICĂ. ANALIZA DISTRIBUŢIONALĂ A UT

Din textele medicale de specialitate au fost extrase următoarele unităţi frazeologice, tipuri de sintagme, supuse analizei morfosintactice (Staicu 2016, pp. 86-88):

1. **VERB act. tranz. + SUBST. concr. inanimat Ac. + COMPL. circ./ COMPL. circ. instr**.:

a implanta + CD: [*dinte, ţesut, medicament, hormoni, electrozi stimulatori*] + COMPL. circ.: [*în maxilar, în şold, în organe*];

a infecta + CD: [*organismul*] + CI: [*cu virus, bacterie, ciupercă, parazit*];

[3] GLS = grup lexico-semantic

a infesta + CD: [*organismul gazdă*] + CI: [*cu paraziţi*];

a ingera + CD: [*mâncare, alimente, medicamente, subst. toxice*] + COMPL. circ.: [*pe gură*];

a injecta + CD: [*lichide*, *medicamente*] + COMPL. circ.: [*în mână*, *în venă*];

a inocula + CD: [*agent infectat*] + COMPL. circ.: [*în organism*, *în embrion*, *în culturi celulare*];

a insemina + CD: [*spermă*] + COMPL. circ.: [*în vagin*];

a insera + CD: [*o structură anatomică*] + COMPL. circ.: [*într-un vector de clonare*, *într-o altă structură anatomică*];

a inunda + CD: [*un tub sau organ*, *un segment de organ*] + CI: [*cu lichid*, *sânge*];

a intuba + CD: [*un conduct natural*] + COMPL. circ. instr.: [*tub*, *sondă*];

a invagina + CD: [*o porţiune dintr-un tub flexibil* (*apendice*, *cec*, *colon*, *ileon*)] + COMPL. circ. instr.: [*în tubul însuşi* (*segment subdiacent*)];

a infiltra + CD: [*medicament, o soluţie*] + COMPL. circ: [*în ţesut*, *prin puncţie*].

2. **VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N = CI/ COMPL. circ. instr**.:

a se infecta – [organismul] [cu viruşi, cu bacterii, cu paraziţi];

a se infesta – [organismul] [cu paraziţi animali sau vegetali];

a se injecta – [un medicament, lichid] [cu seringa];

a se inunda – [un organ] [cu sânge];

3. **VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N + COMPL. circ**.:

a se implanta – [un stimulator cardiac] [pe inimă];

a se ingera – [alimente] [prin gură, în stomac];

a se inocula – [un ser/ un vaccin] [pentru imunizare în organism];

a se insemina – [lichid seminal masculin] [în vagin];

a se insera – [un implant dentar] [în alveolă];

a se intuba – [o sondă] [în trahee];

a se invagina – [apendicele] [în cavitatea cecală];

a se infiltra – [un medicament] [prin puncţie la nivelul unui ţesut];

4. **VERB pasiv + SUBST. concr., animat Ac. = COMPL. de agent**:

a fi implantat - de chirurg, de terapeut;

a fi injectat - de medicul specialist; de kinetoterapeut; de asistentul medical;

a fi intubat – de către medicul specialist;

5. **VERB pasiv + SUBST. concr., inanimat Ac. = CI/ COMPL. circ. instr**.:

a fi infectat - cu viruşi, cu bacterii streptococi;

a fi infestat - cu paraziţi;

a fi injectat - cu suspensie medicamentoasă;

a fi inoculat - cu un agent infectant;

a fi inseminată - instrumental cu spermă;

a fi inundat - cu lichid sanguin;

a fi infiltrat - cu soluţii medicamentoase;

a fi intubat - cu o sondă;

6. VERB pasiv + SUBST. concret inanimat Ac. COMPL. circ.:

a fi ingerat - pe cale bucală, prin înghiţire;

a fi inserat - un ligament pe os;

a fi intubat - pe cale orală;

a fi invaginat - printr-un segment din intestin;

Investigaţia noastră a relevat următoarele proprietăţi sintagmatice ale UT examinate:

a. Sintagmatica sintactică

- VERB act. tranz. + SUBST. concr. inanimat Ac. + CI/ COMPL. circ./ COMPL. circ. instr.;
- VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N = COMPL. circ. instr. (organ/ parte de organ, instrument, lichid, medicament, agent patogen);
- VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N + COMPL. circ. (organ/ parte de organ, instrument, lichid, medicament);
- VERB pasiv + SUBST. concr. animat Ac. = COMPL. de agent: animat (medic, terapeut, specialist);
- VERB pasiv + SUBST. concr. inanimat Ac. = CI/ COMPL. circ. instr.: inanimat (agent patogen, medicament, lichid, instrument);
- VERB pasiv + SUBST. concr. inanimat Ac. COMPL. circ.: inanimat (organ/ parte din organ).

b. Sintagmatică semantico- lexicală

Substantivele cu care se combină aceste verbe fac parte din următoarele clase semantice:

- **medicamente**: solide, lichide;
- **organe, materiale cu consistenţă**: structuri anatomice, organe;
- **agenţi patogeni**: microbi, ciuperci, viruşi, bacterii;
- **substanţe/ lichide**: apă, sânge, substanţe toxice, lichide seminale, ser fiziologic etc.;
- **alimente**: solide, hrană;
- **paraziţi**: viermi intestinali, paraziţi propriu-zişi, microorganisme patogene;
- **instrumente**: tub, ac, tijă , sondă, proteză, stimulator cardiac (peacemaker) etc.;
- **cale**: orală, cutanată, alte căi.

Termenii analizaţi mai pot fi grupaţi în funcţie de capacitatea lor de a se angaja în construcţii frazeologice de diferite tipuri şi din punctul de vedere al sudurii dintre constituenţi, astfel (Staicu 2016. p. 89):

- **îmbinări frazeologice** ale căror componente sunt **univoc legate**

  În acest caz numai unul din termeni are valoare combinatorie restrictivă, apartinând terminologiei de strictă specialitate, celălalt, sau ceilalţi constituenţi având o colocabilitate nerestrictivă: *a ingera* substanţe toxice/ alimente; *a implanta* un stimulator cardiac/ un dinte; *a inocula* un agent infectat în culturi celulare/ un ser; *a fi infectat* cu paraziţi/ viruşi ş.a.

- **unităţi frazeologice** ale căror componente sunt **biunivoc legate**

  În acest caz termenii constitutivi sunt de strictă specialitate, iar sudura semantică dintre ei este considerabilă, având o colocabilitate restrictivă, idiomatică: *a se invagina apendicele în cavitatea cecală*; *a invagina ileonul*; *a infesta cu un agent patogen*; *a se infecta sinusurile nazale cu germeni*; *a se infecta amigdalele cu alergeni* ş.a.

4. INOVAȚIE. PERSPECTIVE

În concluzie, se poate afirma că termenii constitutivi ai grupului analizat reprezintă un exemplu concludent privitor la relevanţa lexico-semantică a organizării lor pe cele două axe sistemice ale vocabularului specializat medical. Din punct de vedere paradigmatic, subansamblul

de termeni examinaţi în acest studiu de caz se grupează pe baza unor SEME (trăsături semantice comune şi distinctive) în subclase riguros delimitate. Cf. semele comune întregului grup – „arhisemele" „a face să intre/ să se afle în interior", „a pătrunde", semele comune doar unui grup mai restrâns – „instrument", „lichid", „agent patogen", precum şi seme distinctive: „material dur"/ „lichid", „medicament"/ „agent patogen".

Se observă existenţa unui termen ARHILEXEM / ARHISEMEM A INTRODUCE, care poate fi reperat explicit sau implicit în toate definiţiile celorlalţi termeni, şi, de aceea, poate fi considerat hiperonimul GLS.

După ce, în prima etapă a demersului nostru, prin analiza semică (componenţială) am delimitat conţinutul semantic al sememelor examinate, am efectuat descrierea sintagmatică a lexemelor – termeni, precizându-le mai întâi formulele morfosintactice în care aceştia pot să apară în lanţul sintagmatic al realizării lor şi, în cele din urmă, am delimitat subclasele de cuvinte - substantive cu care aceştia se combină în discursul medical. S-a realizat astfel o descriere completă a termenilor pe cele două dimensiuni semantice ale sistemului lexical – **axa paradigmatică** şi cea **sintagmatică**, cu informaţii detaliate despre structura semantică a termenilor examinaţi (Staicu 2016, p. 90).

Specificarea LEXEM/ SEMEM trebuie înţeleasă astfel: fiecare cuvânt (LEXEM) este supus analizei într-un sens anume – cel medical generic şi specific, categorial şi chiar subcategorial, el reprezentând, în terminologia adoptată de noi în lucrare un SEMEM, adică un cuvânt într-o anumită accepţiune.

Distribuţia sintactică şi mai ales cea lexical-semantică pune în evidenţă deosebirile de conţinut ale cuvintelor supuse **analizei structural-semantice**. Astfel, verbul A INFESTA selectează în combinaţiile sale lexeme care relaţionează în plan semantic cu *artropode ecoparazite*, şi prin aceasta se diferenţiază în planul actualizării lui contextuale de celelalte lexeme; A INUNDA, conectat prin prepoziţia cu, se combină cu *apă, lichid, sânge, puroi*; A IMPLANTA atrage, potrivit formulei sintactice arătate în tabelul de mai sus, substantive ca *dinte, corp străin*, precum şi denumiri de alte materiale, substanţe sau obiecte în diferite scopuri: protezare, terapeutic, diagnostic şi experimental. Verbul A INGERA selectează substantive ca *alimente, substanţe, hrană, băuturi, substanţe toxice* etc., precum şi indicatori circumstanţiali de modalitate: *pe cale bucală, prin înghiţire* etc., ş.a.m.d.

În grupul lexico-semantic analizat s-au mai distins şi două categorii de unităţi frazeologice: a. UF conţinând termeni *univoc legaţi* (*colocaţii frazeologice nerestrictive*), de tipul *a inocula* un ser; b. UF cu termeni de strictă specialitate *biunivoc legaţi* (*colocaţii frazeologice restrictive, idiomatice*), de tipul: *a infesta cu un agent patogen.*

Verbele supuse analizei sunt împrumuturi din franceză (fr. *implanter, infecter, infester, ingérer* ş.a.) cu o structură morfologică transparentă în limba sursă (prefix *in-, im-* + verb) şi cu o recţiune identică – corelativul prepoziţional românesc în (*a introduce în* …).

Studiul de caz elaborat în lucrare ilustrează posibilităţile utilizării metodei de decelare semică şi de relevare a potenţialului combinatoriu al termenilor respectivi şi în domeniul terminologiei medicale. Este, de fapt, o demonstrare a posibilităţii de combinare a demersului de tip onomasiologic, preponderent întâlnit în acest domeniu, cu demersul de tip semasiologic, în special cu procedeele de dezintegrare semantică a cuvintelor (a termenilor medicali) (Staicu 2016, p. 90).

Asemenea descrieri au o deosebită *valoare practic-aplicativă* în activităţile didactice, în special cu studenţii medicinişti străini. Aceste modele de analiză semică îi ajută să descifreze

esenţa semantică a termenilor medicali, evitându-se calea traducerii într-o limbă de circulaţie, nu întotdeauna bine sau în egală măsură însuşită de aceştia.

La stabilirea inventarelor de componente semantice ale cuvintelor analizate şi la delimitarea formulelor sintactice, precum şi a claselor de substantive colocate am utilizat lucrările lexicografice, dar mai ales lucrări de specialitate (tratate de specialitate medicală, manuale, cursuri, reviste medicale, menţionate la bibliografie în corpusul de lucrări medicale), cât şi interviurile cu specialiştii domeniului, termenii medicali fiind inventariaţi pe fişe terminologice.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Une modalité de description paradigmatique au niveau de lexique", în *Révue Roumaine de linguistique*, XV, nr. 6, 1970.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Systématique des noms de couleurs. Recherche de méthode en sémantique structurale*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1976.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice şi aplicaţii practice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2008.

Bucă, Marin, „Proprietăţile sintagmatice ale cuvintelor", în vol. *Studii de limbi şi literaturi moderne*, Timişoara, TUT, 1987, pp. 134-141.

Depecker, Loïc, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.

Evseev, Ivan, *Semantica verbului*, Timişoara, Editura Facla, 1974.

Maneca, Constant, „Analiza semică a lexicului (Cu aplicare la lexicul de origine latină al limbii române)", *LR*, XVIII, nr. 1, 1969.

Pottier, Bernard, *Sémantique générale*, Paris, PUF, 1992.

Rastier, F., *Sémantique Interprétative*. Formes sémiotiques, Paris: Presses Universitaires de France, 2009.

Rastier, F., *Sémantique et recherches cognitives*. Formes sémiotiques, Paris: Presses Universitaires de France, 2010.

Rusu, Valeriu, *Dicţionar Medical*, Bucureşti, Editura Medicală, 2007.

Sârbu, Richard, *Antonimia lexicală în limba română*, Timişoara, Editura Facla, 1977.

Sârbu, Richard, „Aspecte ale recurenţei semice în sintagmatica lexicală", în vol. *Lexicologie didactică*, Timişoara, TUT, 1987, pp. 45-64.

Sârbu, Richard, „Modele de analiză contrastivă", în vol. *Probleme de filologie slavă XI*, Timişoara, TUT, 2003, pp. 95-100.

Staicu, Simona Nicoleta, *Aspecte ale limbajului medical românesc actual. Perspectivă sincronică: sistem și discurs*, Timișoara, Editura de Vest, 2016.

ABREVIERI

Ac. = cazul acuzativ
CD = complement direct
CI = complement indirect
COMPL. circ. = complement circumstanțial
COMPL. circ. instr. = complement circumstanțial instrumental
GLS = grup lexico-semantic

N = cazul nominativ
SUBST. concr. = substantiv concret
UF = unitate frazeologică
UT = unitate terminologică
VERB act. tranz. = verb activ tranzitiv
VERB reflex. = verb reflexiv

THE LANGUAGE OF THE PANDEMIC: LEXICAL RENEWAL AND AFFECTIVE-EMOTIONAL PATTERNS

Voica Radu-Călugăru
Assoc. Prof., PhD, ,,Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The phenomenon of the pandemic has generated an earthquake in social and economic terms, which is obviously reflected in language. Precipitated events, protection measures, economic transformations, all translated into lexical structures that have become a reflex of the speaker from anywhere in the world. If we refer strictly to the dynamics of the Romanian language lexicon in this new global context, we can take into account both the recent borrowings from English and other lexical innovations. In this sense, the printed and audio-visual press played an important role. Also of interest is the way in which these language facts generated attitudes and behavioral patterns, imprinting the thinking and the affective-emotional structure of the speaker.

Keywords: language, society, globalization, pandemic, lexical loan, behavioral pattern

Fenomenul pandemiei este reflectat în limbă printr-o serie de elemente lexicale, cuvinte, sintagme despre care putem afirma că au articulat un *limbaj al pandemiei* întrucât se pliază pe anumite structuri ale gândirii, pe o stare de spirit, respectiv un sistem de idei specifice epocii actuale. Începând cu anul 2020, toate limbile globului au pus în circulație anumite cuvinte sau structuri lingvistice specifice pandemiei, care au marcat mentalul colectiv, devenind o caracteristică a oricărei limbi la nivel planetar. Fiecare limbă și-a activat, în contextul pandemiei, propriul vocabular pandemic însă anumiți termeni au fost preluați din limba engleză de către majoritatea limbilor. Un exemplu în acest sens îl constituie cuvântul *lockdown* despre care putem spune nu numai că este cuvântul anului 2020, ci al întregii perioade marcate de pandemie (https://www.mediafax.ro/cultura-media/cuvantul-anului-2020-este-lockdown-care-ar-putea-fi-cuvantul-anului-in-limba-romana-raspunsul-institutului-limbii-romane-19742268).

Collins Dictionary indică înțelesurile lui *lockdown* atât în *British Enlish*, cât și în *American English*, după cum urmează:

Pentru *American English: noun* (substantiv)

1. *the confining of prisoners to their cells, as following a riot or other disturbance* („limitarea prizonierilor la celulele lor, ca urmare a unei revolte sau a unei tulburări");

2. *any situation in which people are forced to remain within a confined space* („orice situație în care oamenii sunt constrânși să rămână într-un spațiu limitat").

Word origin (Originea cuvântului)

[1970–75; lock[1] + -*down*, prob. extracted from nouns formed from phrasal verbs, such as *crackdown, shutdown* etc.]

Pentru *British English: noun* (substantiv)

1. *a security measure in which those inside a building or area are required to remain confined in it for a time* („măsură de securitate prin care celor aflați într-o clădire sau într-un spațiu li se cere să rămână izolați un timp")

2. *the imposition of stringent restrictions on travel, social interaction, and access to public spaces* („impunerea unor restricții severe în ceea ce privește călătoriile, interacțiunea socială și accesul în spații publice").

În ceea ce privește limba română, remarcăm o dinamică lexicală consistentă legată de fenomenul pandemiei, care cuprinde formații lexicale noi, împrumuturi recente din limba engleză și punerea în circulație a unor cuvinte care nu făceau parte din vocabularul vorbitorului obișnuit.

Revenind la *lockdown*, prezent în presa scrisă și audio-vizuală, menționăm că nu este înregistrat în *Dicționarul ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a II-a, 2005, spre deosebire de *lock-out* (angl.) [pron. *locaut*] s. n., art. *lock-outul* (pentru mai multe detalii vezi Radu, Voica, 2013: 224 -245, *Inventarul anglicismelor înregistrate în DOOM*[2]).

Lockdown provine din engleza americană și se referă la „restricționarea accesului, izolare, închidere, carantină în masă, încarcerare". Americanismul *lockdown* descria inițial momentul în care deținuții erau închiși în celulele lor din cauza unor manifestări violente iar actualmente se referă la o masură de sănătate publică.

Oxford Advanced American Dictionary indică următoarele înțelesuri care sunt edificatoare pentru evoluția sematică a acestui cuvânt: *an official order to control the movement of people or vehicles because of a dangerous situation* („ordin oficial pentru controlul traficului de mașini și de persoane impus de o situație periculoasă sau urgentă")*;*

- *The government imposed a nationwide lockdown to contain the spread of the virus.* („Guvernul a impus restricții la nivel național pentru a combate răspândirea virusului Covid 19.")
- *A three-day lockdown of American airspace* („Trei zile de închidere a spațiului aerian american.")
- *The city schools were in lockdown* („Toate școlile din oraș au fost închise.")
- *Prisoners have been placed on lockdown to prevent further violence at the jail* („Prizonierii sunt izolați pentru prevenirea violenței în închisoare.")

De asemenea, în spațiul virtual sau în presa de limbă engleză, *lockdown* cunoaște diferite valențe semantice în funcție de context:

*Is **lockdown detox** a creative expression for drug rehab?* („Este detoxifierea de droguri din *lockdown* o metodă creativă pentru reabilitare?")- forums WordReference. https://forum.wordreference.com/threads/lockdown-detox.3372702/

*It's time for **lockdown mode**.* („Este timpul pentru modul *lockdown*/izolare/blocare.")- forums WordReference. https://forum.wordreference.com/threads/lockdown-mode.1877071/

*Security officials then put the nuclear station on **lockdown**.* („Oficialii de securitate au închis stația nucleară.") (https://www.post-gazette.com/business/businessnews/2007/11/02/Arizona-nuclear-plant-on-lockdown-during-security-investigation/stories/200711020180).

*Free wading pool on **lockdown** in Shippensburg.* („Intrare gratuită la bazin pe timp de *lockdown* în Shippensburg.") Chambersburg Public Opinion, Iul 15''.(https://eu.publicopiniononline.com/story/news/local/2015/07/20/free-wading-pool-lockdown-shippensburg/32426)

***Full lockdown** as Serco investigates fight Club claims.* - ''3News NZ, Iul15''. („Închidere completă până ce Serco investighează pretențiile clubului.") (https://cdn.fullscreen.nz/fullscreen/region-error.html)

În limba engleză, *lockdown* circulă cu mai multe înțelesuri, dintre care amintim:

a) *lockdown*: „aparat ce securizează un echipament ca să nu fie furat";
b) *lockdown*: „interzicere aplicată angajaților unor firme de a face un anumit lucru";
c) *lockdown*: „închisoare, în general cu grad înalt de securitate";
d) *lockdown*: „carantină, spațiu închis".

În limba română, *lockdown* a fost preluat numai cu sensul de „izolare", „carantină" „spațiu închis", „blocaj" iar după model englezesc a calchiat și *lockdown total* (*full lockdown*), respectiv *lockdown parțial* (*partial lockdown*):

„Într-o situație similară se află și Germania, care, alături de alte țări, a luat măsuri mai dure de la începutul lui noiembrie, când a intrat într-un *lockdown parțial*. La finele lunii noiembrie, Germania a prelungit carantina parțială cel puțin până pe 20 decembrie''(https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/germania-intra-in-lockdown-partial-toata-luna-noiembrie-franta-este-asteptata-sa-anunte-masuri-similare-1392458)

Cu înțelesurile menționate anterior pentru limba română, *lockdown* este folosit nu numai în domeniul medical, ci și în domeniul economic, social sau chiar politic.

Dintre limbile romanice, nu numai limba română a adoptat *lockdown*, acesta fiind prezent și în presa de limbă franceză sau în cea italiană:

„Ces jours-ci, son employeuse de 86 ans a dû être hospitalisée. *«Sans* ***lockdown****, on ne lui aurait pas trouvé de place à l'hôpital.»*" (https://www.liberation.fr/international/amerique/a-araraquara-un-confinement-pour-eviter-le-chaos-20210415_O6GWTIEDEJFLNO235HFDJEVTZI/)

Sau:

„Intervenuto nel corso della trasmissione *"Studio 24"* in onda su "RaiNews", il virologo dell'università di Padova Andrea Crisanti si mostra preoccupato per l'andamento della situazione sanitaria del nostro Paese e non esclude un nuovo ***lockdown***". (https://www.ilgiornale.it/news/cronache/crisanti-cts-hanno-visto-pandemia-tv-lockdown-natale-1896423.html)

Lockdown deschide seria împrumuturilor și calcurilor din limba engleză în acest vocabular al pandemiei și se însoțește cu alte elemente lexicale ca: *anti-COVID, coronaparty* („petrecere organizată cu scopul contaminării pentru dobândirea imunității"), *corona pass* („pașaport Covid"), *centre de vaccinare drive-thru* („centre de vaccinare în mașină"), *doza booster* ("doza de rapel"), *furlough* („șomaj tehnic"), *Green Certificate* („Certificat verde"), *long COVID* („covid de lungă durată"), *no vax* („antivaccinist"), *pandemic task force* („grup operativ pentru pandemii") *PCR* („polymerase chain reaction"), *post-COVID, self izolate* („autoizolare"), *social distancing* („distanțare socială").

anti-COVID

Doru are 59 de ani şi este internat la Institutul „Marius Nasta" de mai bine de o lună. A stat prea mult acasă cu simptome, nu a vrut să facă vaccinul ***anti-COVID*** *şi starea lui s-a înrăutăţit treptat. (****Long COVID****, o nouă provocare pentru medici şi bolnavi. Sunt pacienţi care ies din boală cu aproape toate organele afectate* - https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/pacient-in-romania/long-covid-o-no)

Coronaparty

Presa italiană raportează organizarea de ***coronapartys*** *în Tirolul de Sud, la care participă tineri pentru a se infecta în mod deliberat cu coronavirus, sperând că în acest fel vor avea imunitate împotriva bolii, evitând vaccinul.* (***Coronaparty:*** *Tinerii din Tirolul de Sud se întâlnesc cu pozitivi de COVID cu scopul de a se infecta şi de a evita astfel vaccinul / Practica*

ar fi fost importată din Austria de pe https://www.g4media.ro/coronaparty-tinerii-din-tirolul-de-sud-se-intalnesc-cu-pozitivi-de-covid-cu-scopul-de-a-se-infecta-si-de-a-evita-astfel-vaccinul-practica-ar-fi-fost-importata-din-austria.html)

Corona pass

Pașaportul Covid *a fost aprobat în Uniunea Europeană. Documentul ar putea să intre în vigoare la 1 iulie* (https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/pasaportul-covid-a-fost-aprobat-in-uniunea-e)

drive-thru

În centrul de vaccinare ***drive-through****, persoanele care doresc să imunizeze se pot prezenta doar cu actul de identitate și chestionarul de triaj care poate fi completat anterior prezentării la vaccinare.* (*Mâine se deschide primul centru de tip* ***drive-through*** *în capitală* - https://vaccinare-covid.gov.ro/maine-se-deschide-primul-centru-de-tip-drive-throug)

furlough

Furlough *este un concediu special introdus de guvern pentru a permite angajatorilor să își păstreze personalul care nu poate lucra în timpul pandemiei. In cadrul Programului Guvernului de Păstrare a Locurilor de Munca in timp de Coronavirus, angajatorii pot solicita 80% din salariul lor normal, până la £2500 pe lună. Angajatorii ar trebui să continue să vă plătească salariul normal dacă este posibil. Angajatorii vor fi, de asemenea, rambursați, pentru contribuțiile la asigurarea națională și anumite plăți de pensii*. (***Șomajul tehnic (Furlough)*** *în timpul pandemiei Covid-19, Întrebări frecvente: Covid-19 – drepturi și beneficii în timpul sarcinii și al concediului de maternitate –* https://maternityaction.org.uk/covidmaternityfaqs-romanian/

Green Certificate

*Din septembrie, toți angajații trebuie să prezinte un „****Green Pass****” care atestă că s-au vindecat recent de virus, sunt vaccinați sau au fost testați negativ în ultimele 48 de ore.*(***Certificat „verde”*** *de vaccinare la locul de muncă. Ce țări din UE aplică această măsură* - https://stirileprotv.ro/stiri/international/certificat-verde-de-vaccinare-la-locul-de-mun)

long COVID

Long COVID *este o nouă afecţiune despre care vorbeşte şi Organizația Mondială a Sănătății. Chiar dacă virusul dispare din organism, în urma lui rămân o mulțime de sechele. Sunt pacienți care ies din boală cu aproape toate organele afectate.* (***Long COVID****, o nouă provocare pentru medici și bolnavi. Sunt pacienți care ies din boală cu aproape toate organele afectate* - https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/pacient-in-romania/long-covid-o-no)

no vax

Provincia Bolzano înregistrează cea mai mică rată de vaccinări în raport cu populația: mai puțin de 63% dintre locuitori au primit cele două doze. Între văi și munți, la sfârșitul lunii octombrie, pe primele pagini ale ziarelor circulase ştirea existenţei şcolilor private concepute pentru părinți ***no vax*** *și fără certificat verde.* (***Coronaparty:*** *Tinerii din Tirolul de Sud se întâlnesc cu pozitivi de COVID cu scopul de a se infecta și de a evita astfel vaccinul / Practica ar fi fost importată din Austria* de pe https://www.g4media.ro/coronaparty-tinerii-din-tirolul-de-sud-se-intalnesc-cu-pozitivi-de-covid-cu-scopul-de-a-se-infecta-si-de-a-evita-astfel-vaccinul-practica-ar-fi-fost-importata-din-austria.html)

pandemic task force

Bill Gates prezice noi pandemii și atacuri biologice, cu virusul variolei. Fondatorul Microsoft cere înființarea unei forțe de acțiune globală a OMS - ***Pandemic Task Force*** *- care să înceapă să primească finanțări de zeci de miliarde de dolari.*(...) *În timpul ședinței, Gates a*

sugerat ca zeci de miliarde de dolari să fie cheltuite pentru înființarea unui ***Grup operativ pentru pandemii*** *al OMS.* (https://www.activenews.ro/stiri/Bill-Gates-prezice-noi-pandemii-si-atacuri-biologice-cu-virusul-variolei.-Fondatorul-Microsoft-cere-infiintarea-unei-forte-de-actiune-globala-a-OM)

PCR

Testul PCR *este capabil să ofere rezultatul într-o oră și jumătate, cu 30 de minute mai devreme decât acum.* (*Cercetătorii din Iași au creat un test de depistare a noului coronavirus capabil nu doar să indice cu ce variantă a virusului este infectat pacientul, ci și în ce stadiu este boala.* - https://stirileprotv.ro/stiri/sanatate/cercetatorii-romani-au-creat-un-test-pcr-capabil)

post-COVID

Sunt țări care deja au deschis centre speciale pentru recuperarea pacienților trecuți prin boală. Israelul este un astfel de exemplu. Medicii israelieni veniți în România să ofere asistență au explicat pentru Digi24 cât de complexă este recuperarea ***post-COVID***. (***Long COVID****, o nouă provocare pentru medici și bolnavi. Sunt pacienți care ies din boală cu aproape toate organele afectate* - https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/pacient-in-romania/long-covid-o-no)

La nivelul limbajului pandemiei, acestor împrumuturi recente li se adaugă și verbele *a reseta* și *a restarta*, care au deja o oarecare vechime în limbă, sunt adaptate, dar au fost împrumutate și folosite, inițial, în domeniul IT iar în acest context au dobândit noi valori semantice. Limbajul pandemiei vehiculează frecvent sintagme de genul *marea resetare, restartarea economiei după lockdown*.

În limba română, *a reseta* este înregistrat de DEX '09 cu înțelesul din domeniul calculatoarelor:

RESETÁ, *resetez,* vb. I. A reinstala unul sau mai multe programe într-un calculator. – Din engl. **reset.**

Dintre dicționarele limbii engleze, *Cambridge Dictionary* înregistrează cele mai nuanțate înțelesuri:

Reset, verb

1. *to turn a piece of electronic equipment off and then on again when it does not work correctly, to make it start working correctly again* („a reprograma un echipament electronic pentru a funcționa correct”);
2. *to change the details of something*: („a schimba detaliile a ceva”);
3. *of a machine or piece of equipment, to turn off and then on again and return to its original settings*: („despre mașini sau echipamente, a le opri și porni din nou la parametrii inițiali”);
4. *to change so as to be at a different level, amount, or time*: („a se schimba pentru a atinge un nivel superior”);
5. *of a person, to start again after a period of rest or change, so that you feel better able to deal with your life or with a situation*: („despre o persoană, a o lua de la capăt după o perioadă de odihnă sau schimbare cu scopul de a face față mai bine unei situații”).

În spațiul virtual și în presa de limba engleză, *reset* este folosit cu sensul de *marea resetare* din contextul pandemiei:

The Great Reset

„The pandemic represents a rare but narrow window of opportunity to reflect, reimagine, and ***reset*** our world” - Professor Klaus Schwab, Founder and Executive Chairman, World Economic Forum. (https://www.weforum.org/focus/the-great-reset)

Sau în domeniul economic, cu sensul de „relansare a unei afaceri”:

To reset a business

We've all changed the way we operate during the COVID-19 crisis. Some changes were forced on us; others represent the height of innovation in a crisis. There's been a ***reset*** *of the workforce and work itself, a* ***reset*** *of the employer/employee relationship and a* ***reset*** *of the business ecosystem. For most, the business impact of the pandemic has been negative; for some, positive*. (***Reset*** *Your Business Strategy in COVID-19 Recovery* - https://www.gartner.com/smarterwithgartner/reset-your-business-strategy-in-covid)

În limba română, ***reset*** dobândește și alte sensuri decât cel din domeniul calculatoarelor doar în acest context al pandemiei. Înțelesul actual vizează reprogramarea societății și a individului în funcție de noile condiții economice, politice, sociale și de securitate generate de pandemie:

*Cea mai nouă teorie a conspirației care circulă pe internet se numește „****Marea Resetare****”, un fel de QAnon de pandemie. Teoria este răspândită în România de o rețea de website-uri, care dețin pagini de Facebook și care par să-și coordoneze acțiunile.* (Ce rol joacă Departamentul de Informații România în răspândirea teoriei conspiraționiste „Marea Resetare” - https://www.libertatea.ro/opinii/marea-resetare-o-poveste-cu-retele-conspirationiste)

Sau:

Mai departe, m-am uitat la cele mai populare postări cu iz conspiraţionist sau negaţionist şi, prin ele, am găsit pagina ***COVID-negaționistă*** *„****Reset*** *România 2020”. Aceasta se numără printre cele 38 de pagini de pe lista scurtă de „agenda-setteri”, reuşind să aibă 48 de postări legate de COVID-19 distribuite de peste 48.500 de ori. (Ce rol joacă Departamentul de Informații România în răspândirea teoriei conspiraționiste „Marea Resetare” - https://www.libertatea.ro/opinii/marea-resetare-o-poveste-cu-retele-conspirationiste)*

Deși folosit frecvent în domeniul IT, cu o vechime similară în limbă română cu cea a lui (*a) reseta, (a)* ***restarta*** nu este înregistrat în DEX'09 sau în DOOM[2].

Pentru limba engleză, *Cambridge Dictionary* precizează pentru *to restart*, pe lângă sensul cu care este folosit în domeniul IT, și altele:

Restart

1. *to start something again* („a începe ceva din nou”)
2. *an occasion when something is started again* („o ocazie ca ceva să înceapă din nou”)
3. *to begin or start something again after it has stopped for a period of time* („a începe ceva din nou după ce a fost oprit o perioadă).

Pandemia ***restartează*** *România - cu dr. Călin Georgescu - CAFENEAUA POLITICĂ în direct la Canal 33 cu Horia Alexandrescu, în dialog cu dr. Călin Georgescu - consultant internațional pe probleme de dezvoltare durabilă* (https://www.youtube.com/watch?v=8JPcYqC7R3s)

Vocabularul pandemiei cuprinde alături de termenii împrumutați din limba engleză și alte elemente lexicale care pot fi sistematizate după diferite criterii. Dintre termenii vehiculați

frecvent în presă, care au ajuns și în vocabularul vorbitorului obișnuit, amintim și: *anticorpi*, *anti-covid*, *antivaccinist*, *ARN-mesager*, *asimptomatic, carantină, carantinare, comorbiditate, confirmat, contact, contaminat, coronavirus, coronasceptic, covid, covizi, COVID-negaţionist, igienizat, infectat, izolare, izoletă, mască, pandemie, pandemic, post pandemie, post vaccinare, pozitiv, a se pozitiva, pozitivat, repozitivat*; *rapel, relaxare, simptomatic, termometrizare, termoscanare, test PCR, testare, triaj, tulpina Alpha, tulpina Delta, tulpina Lambda, tulpina Omicron, vaccinist*. La acestea se adaugă și sintagmele: *anticorpi neutralizanți anti-Spike, furtună de citokine, maratonul vaccinării, proteina Spike, relaxare totală/relaxare parțială, zădărnicirea combaterii bolilor*.

La nivelul formării cuvintelor, observăm o serie de derivate cu prefixe și/sau sufixe (*anti-covid, antivaccinist, asimptomatic, pandemic, repozitivat, simptomatic, vaccinist)* cu valoare adjectivală, compusele (*ARN-mesager, coronavirus, coronasceptic, COVID-negaţionist*) cu valoare adjectivală sau substantivală și prezența masivă a sufixului postverbal *–re* (*carantinare, pozitivare, termoscanare*). Dintre verbe, *a (se) pozitiva/repozitiva* nu este înregistrat în dicționarele limbii române, s-a format de la adjectivul *pozitiv* prin derivare cu *sufixul –a*.

O parte însemnată dintre cuvintele și sintagmele selectate pentru evidențierea limbajului pandemiei au migrat din domeniul științific, în special din limbajul medical, contribuind la crearea unor stereotipii de gândire și la formarea unor atitudini sociale și comportamentale ale vorbitorului obișnuit. Elementele lexicale de tipul *antivaccinist, (auto)izolare, coronasceptic, COVID-negaţionist, părinți no vax* („ *părinți antivacciniști”*), *marea resetare, distanțare socială* ne indică un limbaj al înstăinării individului de sine însuși și de societatea din care face parte, o segregare socială cu impact în plan afectiv-emoțional, dar și economic. Într-un asemenea context, putem supune analizei un alt cuvânt, care, deși nu este nou în limba română, este adus în prim-plan de fenomenul pandemiei. Este vorba despre conceptul de *reziliență*, care a început să devină o preocupare a individului în contextul pandemiei, chiar dacă interesele sale nu aparțin mediului de afaceri.

În limba română, DEX '09, dar și celelalte dicționare ale limbii române îl înregistrează cu înțelesul din domeniul tehnic:

REZILIÉNȚĂ s. f. Mărime caracteristică pentru comportarea materialelor la solicitările prin șoc, egală cu raportul dintre lucrul mecanic efectuat pentru ruperea la încovoiere, prin șoc, a unei epruvete și valoarea inițială a ariei secțiunii transversale în care s-a produs ruperea respectivă. [Pr.: *-li-en-*] – Din fr. **résilience.**

În limba engleză, *Cambridge Dictionary* menționează:

Resilience, noun (subst.)

1. the ability to be happy, successful, etc. again after something difficult or bad has happened („abilitatea de a fi fericit, de a avea success din nou după un eșec, eveniment neplăcut”)
2. the ability of a substance to return to its usual shape after being bent, stretched, or pressed („proprietatea unui material de a reveni la forma obișnuită după ce a fost îndoit, întins sau presat”)
3. the quality of being able to return quickly to a previous good condition after problems („potențialul de a reveni rapid la o stare anterioară bună după depășirea problemelor”).

Obervăm că în limba engleză, dicționarele nu se limitează la înțelesul din domeniul tehnic, ci includ și pe cel din domeniul psihologiei sau pe cel din domeniul economic. Revenind

la contextul pandemiei, cuvântul *reziliență* este folosit frecvent nu numai în domeniul afacerilor, al economiei sau al psihologiei de către specialiști sau doar de către cei implicați, ci și de vorbitorul obișnuit care care se confruntă cu situații limită. În presa de limbă engleză, în special în domeniul *business*, întâlnim astfel de exemple:

*Dexterous resets also build organizational **resilience**. As you weed out weaknesses in your business and operating models, you're better positioned to weather the next disruption.* (*Build **resilience** - https://www.gartner.com/smarterwithgartner/reset-your-business-strategy-in-covid)*

Sau în spațiul virtual, în limba română:

*Alfabetizare financiară și de risc: **rezilienta** în timpul pandemiei* (https://www.eulerhermes.com/ro_RO/stiri-si-analize/ultimele-stiri/alfabetizare-financiara-si-de-risc-rezilienta-in-timpul-pandemiei.html)

*În pofida crizei provocate de pandemia de COVID-19, companiile deținute de familii au reușit să își păstreze **reziliența**. Cele mai mari 500 de afaceri de familie din lume au obținut venituri în valoare totală de 7,28 trilioane de dolari, având 24,1 milioane de angajați în 45 de țări, conform raportului Global Family Business Index, realizat de EY și Universitatea din St. Gallen, care prezintă modul în care au reacționat companiile deținute de familii la recentele turbulențe din economia globală.* (https://covid-19.ceccar.ro/2021/10/07/ey-cele-mai-mari-500-de-afaceri-de-familie-din-lum)

*Lansarea ghidului 24/7: **Reziliență** în pandemie* (https://covid-19.ceccar.ro/2021/10/07/ey-cele-mai-mari-500-de-afaceri-de-familie-din-lume)

Astfel, noile tipare de gândire și comportamentale ale vorbitorului resimt presiunea pozițiilor antagonice, limitative, raportându-se, în această nouă paradigmă globală, la sfera lexicală a *lockdown-ului*, a (*auto)izolării*, a *distanțării sociale*, respectiv a *rezilienței*.

BIBLIOGRAPHY

Avram, Mioara, *Anglicismele în limba română actuală*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1997.

Burney, Pierre, *Les langues internationals*, Presses Universitaires de France, Paris 1966.

Ciobanu, Georgeta, *Anglicisme în limba română*, Editura Amphora, Timișoara, 1996.

Constantinescu, Ilinca, Popovici Victoria, Ştefănescu Ariadna, „*Romanian" English in Europe*, Editura Görlach Manfred, Oxford, 2002.

Görlach Manfred, *A Dictionary of European Anglicisms, A Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*, Oxford University Press, Oxford, 2001.

Gruiță, Mariana, *Adaptarea cuvintelor de origine engleză la sistemul fonetic și ortografic al limbii române actuale*, Editura Humanitas Educațional, 1974.

Hristea, Theodor, *Ortografia și ortoepia neologismelor românești (cu special referire la împrumuturile recente)*, LL, 1995.

Huntington, Samuel Ph., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București, 2001.

Mauranen, Anna, Ranta Elina, *English as a Lingua Franca: Studies and findings*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 2009.

Niculescu-Gorpin, Annabella-Gloria, *Influenţe cultural-lingvistive asupra evoluţiei recente a limbii române în context european şi mondial*, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Bucureşti, 2013.

Niculescu-Gorpin, Annabella-Gloria, *Use and Abuse of Borrowings in the Romanian*, Print Media, Editura Academiei, București, 2014.

Radu, Voica, *Limba Română și globalizarea lingvistică*, Editura Palimpsest, București, 2013.

Radu, Voica, *Limba engleză și globalizarea. Realități românești și romanice*, Editura Mirton-Amphora, Timișoara, 2009.

Seidlhofer, Barbara, *Understanding English as a Lingua Franca: A Complete Introduction to the Theoretical Nature and Practical Implications of English Used as a Lingua Franca*, Oxford University Press, Oxford, 2011.

Smokotin Vladimir M., Alekseyenkob Anna S., Petrovac Galina I., *The Phenomenon of Linguistic Globalization: English as the Global Lingua Franca* (EGLF), Elsevier Ltd. Publishing, Tomsk Russia, 2014.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, Editura Universități din București, 2006.

Thody, Philip, Evans Howard, Pepratx-Evans Michelle., *Le Franglais: Forbidden English, forbidden American: law, politics, and language in contemporary France: a study in loan words and national identity*, Humanities Press International, London, 1995.

Dicționare

Busuioc Monica Mihaela, Păun Maria, Ștefănescu-Goangă Zizi, *Dicționar esențial de neologisme al limbii române* (DEN), Editura Corint, București, 2009.

Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), Editura Univers Enciclopedic, București, 2009.

Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM[1]), ediția I, Univers Enciclopedic, București, 1982.

Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM[2]), ediția a II-a, revăzută și adăugită, Univers Enciclopedic, București, 2005.

Marcu, Florin, Constant Maneca, *Dicţionar de neologisme* (DN[3]), ediţia a III-a, Bucureşti, 1978.

Marele dicționar de neologisme (MDN), Editura Saeculum I.O., București, 2007.

Oxford Dictionary of English Etymology, Oxford University Press, Oxford, 1996.

Surse *on-line*:

Cambridge Dictionary - https://dictionary.cambridge.org/

Collins Dictionary - https://www.collinsdictionary.com/

Oxford Advanced American Dictionary - https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/

https://forum.wordreference.com

https://www.mediafax.ro/cultura-media/cuvantul-anului-2020-este-lockdown-care-ar-putea-fi-cuvantul-anului-in-limba-romana-raspunsul-institutului-limbii-romane-19742268

https://www.libertatea.ro/opinii/marea-resetare-o-poveste-cu-retele-conspirationiste

THE POWERPOINT PRESENTATION ROLE FOR ONLINE TEACHING AND LEARNING

Dana Carmen Zechia
Lecturer, PhD, „Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța

Abstract: The use of PowerPoint for teaching presentations has substantial potential for encouraging more professional presentations. The paper reviews some of the advantages and disadvantages associated with its use in the teaching and learning context and mentions several guidelines and pedagogical strategies that need to be considered where it is to be used. It summarizes some of the key principles of presentation that are ignored many a time and suggests some of the approaches that need to be incorporated into practice not only for teaching but also for learning. Its use is often limited only to information transmission and the paper highlights that this is a very restricted pedagogical use of a very powerful and flexible teaching and learning support tool .

Keywords: PowerPoint; benefits; strategy; creative style; handouts

PowerPoint presentation has been widely used especially in the world of business but it has now become very common in the world of education, mostly during the latest years as part of the online teaching and learning. However, its use is far from controversial in nowadays educational context and opinions as to its use range from highly supportive to significantly negative. One of the major problems is that its current use is frequently limited mostly to an information transmission mode, often with excessive content, a usage that obscures the wider potential for diverse professional and pedagogically-sound presentations. I have been using PowerPoint to deliver all appropriate classes for a long time and this paper is trying to examine some of the key issues that must be considered at both an individual and an organizational level.

Part of the difficulty in objectively evaluating the use of PowerPoint in education comes directly from one of its most favorable features, namely the ease of use and the relatively shallow learning-curve required to achieve basic-level usage. This has resulted in, sometimes questionable, practices within educational contexts. It particularly includes poorly thought-out use in lectures where it becomes simply an alternative form of presenting extensive text-based material that used to be delivered using 'old technology' (paper and pen, chalk and talk): this makes highly significant use of the new and flexible opportunities offered by use of PowerPoint within the educational field.

This paper provides an overview over both the benefits and the drawbacks associated with the PowerPoint use and suggests some key pedagogical decisions that should be considered when adopting its use. It will not discuss the nature of the academic content since that will be discipline-specific and must remain an issue for the academic staff alone. I also wish to emphasize that I am not advocating its compulsory adoption under all circumstances and by all staff. However, I do hope that, by providing information and direction on best practice, I may persuade those currently contemplating its use that the benefits, when appropriately used, far

outweigh the potential negatives for both staff and students and that it offers an excellent and powerful tool to facilitate the improved delivery of many courses and modules.

We should consider using PowerPoint presentation for learning and teaching activities because it enhances these experiences when used appropriately both for students and for the teaching staff. When preparing the material it gives one a lot of encouragements as the templates help you improve clarity and give structure to the presentation.

The electronic file format allows distribution and alteration for students unable to be present or who have impaired visual or auditory difficulties. PowerPoint comes with a free viewer program that can be distributed with the files so that the reader is not required to have PowerPoint on their personal system. However, if they do have it, they are able to perform a greater variety of changes on the PowerPoint file provided, such as editing the text, before printing it out. Editing of each PowerPoint file is very easy with minimal associated reprinting costs. This ease and potential immediacy of revision facilitates reflection upon, and evolution of, teaching materials by the teaching staff and thus minimizing the consequences of any revision in terms of either workload or time. This was a major reason for my own extensive switch of teaching materials. I also find that I can add a new slide during the lecture if any need arises.

The printing of handouts in a variety of formats is facilitated with a number of embedded options to print either the slides themselves or the text from the slides (outlines). The outlines may be saved as other formats and opened for further addition of new and updated information. This allows the easy development of more sophisticated handouts based on the PowerPoint presentation but with extra interactive elements such as readings and questions added where appropriate.

The portability of the files, especially on sticks, hard disks with large capacity or stored in a Cloud where they can be easily accessible, allows presentations to be given wherever the technology is available or distributed where appropriate. Presentations can also be set up to run automatically if required e.g. as demonstrations/instructions within a laboratory.

There are also some disadvantages to its use. The teaching staff is often reluctant to invest the time required to convert materials to an appropriate PowerPoint format. Those that do convert current materials may not do so in a very acceptable way, simply using PowerPoint as an alternative way to provide text-based notes. Appropriate use of PowerPoint involves using its features to enhance the teaching and learning experience and this is daunting to some who do not wish to spend significant time developing their understanding of the pedagogical opportunities and limitations offered by PowerPoint. Most of those who do decide to develop their use of this technology, however, find that for a relatively short-term investment of time at the start, they receive a long-term benefit in both the quality of their presentations and in the ease of maintaining and updating their teaching.

The learning curve for the technology is often perceived to be too steep. There is always reluctance, particularly among the older and less technology-orientated staff, to adopt the new technologies: the adage that "you can't teach an old dog new tricks" is an appropriate perception for some. However, there is no absolute requirement for all to use this technology, simply an opportunity for those who are so inclined to become involved in this new form of delivery of material. Experience from running staff development sessions aimed at developing appropriate PowerPoint skills, using both hands-on and seminar formats, suggests that it is actually a remarkably easy process compared to learning to use some of the other, commonly used software frequently found on modern computer systems.

There are, of course, several risk factors associated with using the technology that make some reluctant to commit to its use, the main ones being: equipment failure (refusal of any component of the system to work as expected), file corruption caused by magnetic or physical damage so that the presentation will not run, incompatible media (arriving and finding your files are incompatible with the system available) and sometimes lack of appropriate training in both the program and the technology.

Creating a successful presentation is a key issue because there are diverse teaching and learning contexts in which PowerPoint can be used for presentations. We must plan our presentation structure carefully and according to the general rules of presentations having in mind the level at which it is aimed and develop the content for each level of knowledge. The slides must not contain much textual material and the pace of presenting it has to be delivered normally and not too quickly. Using pictures and short videos can be more explicit than words. At the same time standardize on a form of animated text entry that is straightforward and use only two text colours unless there are particular reasons for doing so. We should also consider whether to use a dark or light background for the presentation according to the light in the classroom.

Then there are some common abuses in PowerPoint learning and teaching which include excessive detail during delivery, too much text put on a slide affecting its legibility, irritating noises and slide transitions, inappropriate use of multimedia options, tendency to go fast because of the ease of delivery of the material and sometimes forgetting of making plans in an event of technological failure or alternative activities. These negative aspects are easily avoided by training and reflecting upon your approach to teaching and learning. Science subjects still tend to be dominated by the information transmission mode of teaching but this is in need of re-thinking if we are to develop the types of student skills that tertiary education claims to foster e.g. making presentations more interactive and problem-solving orientated.

This raises the thorny issue of whether or not students should have access to the PowerPoint files that are used in teaching sessions and if so, when should they have access and should they be modified versions. Opinions currently range from not making them available all the time (because it is thought to reduce student attendance) through to making them available allows students to evaluate modules in advance, prepare for lectures and make up for unavoidable absences. I strongly believe in the latter approach, although it remains up to the individual member of staff to decide and there are some who are much more restrictive than others.

Many modules now require students to give presentations as a part of the course and generally these results in the use of PowerPoint presentations. The use of PowerPoint presentations by students undoubtedly offers the opportunity for development of a valuable transferable skill but its use in that context remains to be developed in many institutions. Formative strategies are fairly obvious and when used summatively, an element of peer-assessment should be considered.

As a conclusion, PowerPoint is an excellent aid to presentations providing each presentation is considered first from a pedagogical viewpoint, bearing in mind the different ways in which students learn and largely trying to avoid the pitfalls of passive knowledge transmission. These problems, of course, are not specifically associated with PowerPoint use but it does have a tendency to make some practitioners feel that the improvements offered by PowerPoint are sufficient to make their presentations more effective. When used appropriately, it does encourage staff, for the sake of a relatively shallow learning-curve, to improve the

professionalism and quality of their didactic sessions and facilitates the development and evolution of more interactive and flexible practices. It soon becomes obvious that didactic use represents only a very basic level of practice – PowerPoint is much more powerful and flexible than that and alternative activities can be facilitated by its use, limited only by the creativity of the user. Use PowerPoint to provide a transparently structured presentation and associated handouts – but don't include too much detail. Consider providing access to files in advance of sessions and encourage preparative viewing, reading, and then annotation of handouts by the students during presentations; this should be in the context of learning to prepare before coming to particular classes rather than only reading material afterwards.

BIBLIOGRAPHY

1. McCarthy, P. & Hatcher, C. (2002) *Presentation Skills. London*; Sage Publications, 267pp

2. Maier, P., Barnett, L., Warren, A. & Brunner, D. (1998) *Using Technology in Teaching and Learning*. London, Kogan Page,132pp

3. Harasim, L. (2012) *Learning Theory and Online Technologies* New York/London: Routledge

4. Mills, R. (2003) *Using PowerPoint for Learning and Teaching*. *LTSN Bioscience Bulletin*, 8, Spring 2003, p7

THE DISCOURSE OF SOCIAL MEDIA 'GURUS' AND THEIR RECIPES FOR SUCCESS – A CRITICAL PERSPECTIVE

Ioana Raicu
Senior Lecturer, PhD, ,,Valahia" University of Târgoviște

Abstract: The online social media is full of self-taught professionals, turned into gurus, who all seem to have the final word and possess the ultimate truth in a field or another. These fields usually have to do with creating the best image of yourself, managing a successful business of your own, enhancing your self-esteem, acquiring best skills in communication, debate or presentation, becoming a great writer, becoming a successful manager, becoming rich, becoming a great vocal singer, becoming a great piano singer, becoming a great painter, becoming a great chef, becoming a great photographer, becoming a great public speaker. You name it. There is literally no domain left untouched by the magic of gurus. And, regardless of what they have to teach you, in a nutshell, they all promise the same thing: that they will make you become or achieve what you have always dreamt of becoming or achieving and that this will happen very quickly. They usually come up with a series of methods, a few steps to follow and a guarantee. The perfect recipe: easy and quick. The result: amazing. Is it really so? The present paper undertakes it, from a critical discourse analysis perspective, to unveil what lies behind these promises, the manner in which they gained terrain, the strategies involved, the legitimization issue and the prospect of a 'world of gurus'.

Keywords: social-media discourse, social identity, internet community, success, critical discourse analysis

There is literally, and probably, nothing better in life than to achieve one's goals, to have one's dreams come true and have one's lifetime wishes turned into reality. It is from this premises that the social media 'gurus' (as we have chosen to name them) start from when they make promises of fulfilling all of the above in no time. Social media has evolved from mere online chatting and socializing to life stories, to travelling guides or journals (as the case may be), to blogging and presenting personal opinions or political stands, to source of information, a place for public debates, for advertising, for promoting businesses, a place for 'miraculous transformation' from what one is into what one has ever wished of becoming.

We live in a paradoxical age where man is being more and more encouraged to break away with social strings, to think freely and out of the box, to act freely, to empower himself, to speak up for himself, to let go of fears and anxieties, to live the life *he* (and not others) wants to live; but, at the same time, it is an age where man is more and more dependent on social expectations, on what the social media promotes, an age where he does not feel happy unless he achieves the goals set by *others*, unless he gets the clothes sold by *others* he admires, unless he is as fit as *others* he follows on social media, unless he travels the places *others* travel. In the end, he is constantly being encouraged to 'live his own life' but he can only be happy when he lives *other* people's lives. Whether this a situation man has brought himself into or one that was artificially created by the discourse of social media is something that is subject to a different type of discussion. For now, we shall take a look at the social media discourse that seems to maintain

this co-dependence, more precisely at the type of discourse that not only promises eternal happiness, wealth, glory and, why not, 'immortality', but also acts as a service provider and charges accordingly. Because, apparently, not one, but many have acknowledged this huge attraction for a 'life without worries' from one point or another and have seized the opportunity to 'help' people on their path towards this type of life.

Thus, Facebook has become a place of opportunities. Scrolling down the news feed, you get bombarded with people promising you to either help you get into the best shape of your body, or teach you how to take great photographs, or play the piano, or bake the best and most fabulous cakes, or paint, or overcoming your fears to speak in public, or teach you how to better manage your business in order to make more money, or help you improve your relationship with your partner, or teach you how to better raise your children and the list seems endless. Moreover, there is a pattern to all of them. These people all seem to be self-taught, they all speak from their own experience, they all seem to describe the very exact situation you find yourself into, they have all gone from either being very fat to getting very thin, or from being very poor to being very rich, from being very unhappy in a relationship to finding eternal happiness together with the person they love, from not knowing anything about how to raise children to being experts in the domain, and so on. And everything without the least bit of effort or study into the matter. And now, as they have been so fortunate as to achieve the exact thing they had been looking for their entire life, they feel so generous and think it is their duty to pass this on for you to benefit by their 'lessons' and their 'expertise' gained overnight. The only thing you have to do is 'click a link below' and, eventually, pay a very 'insignificant' amount of money that will enable you to access their 'n'-steps plan to make you achieve the goal you set yourself to achieve.

The pattern follows certain rules:

1. The new technique (or app) is different from all other techniques (or apps).
2. It requires minimum or no effort on your part. It is all about 'following a few simple steps'.
3. It promises results in a very short period of time (unlike previous techniques).
4. The presenter of the technique is herself or himself the living proof that it works.
5. She or he usually has a sad story behind the whole revelation that triggered the process and, consequently, the results.
6. There is always an offer: first month free, 30% off if you purchase the program within 10 days or so, 30 days trial, money back guarantee, etc.
7. The images of 'before' and 'after' are a must and need to be extremely convincing.

Why this pattern? Why this discourse? Why do they all display more or less the same type of introduction into their offer in order to convince? Simply because, one way or another, they need to legitimize that what they are saying is not a lie, nor a trap. This legitimization usually comes along with the expertise of the one who presents the offer, with the years of study and research into the respective domain, simply put, with the CV. But when the person is a John Doe, someone whose name does not ring a bell in the specialty literature, then there comes this need to legitimize in order to convince. And when a certain type of discourse has worked, has convinced and has proved successful, then that type of discourse will be adopted by everyone in need of legitimizing their own discourses.

Let us take, for instance, a certain V Shred page about how to lose weight. A young man, apparently named Vince (because we never actually find out their real names unless we do some more research into the matter), tells everybody how everything they had been told about healthy eating habits and losing weight was false and how his new revolutionary method allows them to eat anything they like and lose weight at the same time. The example he offers is himself and his own experience. His discourse checks all of the above-mentioned rules of the discourse pattern: the technique is new, minimum effort and results in no time, he himself is the living proof along with the story of his experience (or other people's experiences), and it all ends with an offer. Which is limited, no doubt.

Or the Asana Rebel app, also aiming at making you lose weight, although, this time, the discourse is constructed in a more subtle manner in the sense that it does not specifically say that the exercises are designed to make you lose weight, but it suggests that it is all about 'an ultimate healthy lifestyle experience', one that connects exercise, nutrition, mindfulness and sleep in order to live a better life. However, the clip that accompanies the text constantly shows a woman that goes on telling about how much weight she lost. So, indirectly this time, I daresay manipulatively, the add subliminally tries to induce the message it knows most of the people would react to: losing weight in order to look better.

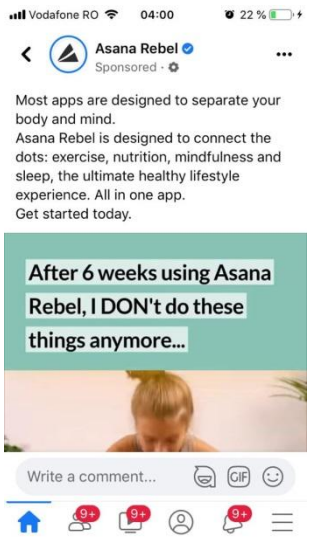
Vodafone RO 04:00 22 %
Asana Rebel
Sponsored
Most apps are designed to separate your body and mind.
Asana Rebel is designed to connect the dots: exercise, nutrition, mindfulness and sleep, the ultimate healthy lifestyle experience. All in one app.
Get started today.
After 6 weeks using Asana Rebel, I DON't do these things anymore...
Write a comment...
GIF

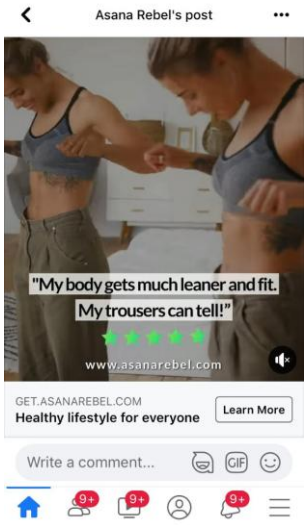

Then again, a certain Deborah Murtagh, promises to tear down 'two biggest myths of the diet and fitness industry' and she challenges you to take up her offer and discover for yourself how 'they have been lying to you'. Who is 'they'? What exactly have they been lying about? Hard to tell. But knowing you have been deceived and tricked seems to be enough to make you want your revenge, doesn't it?

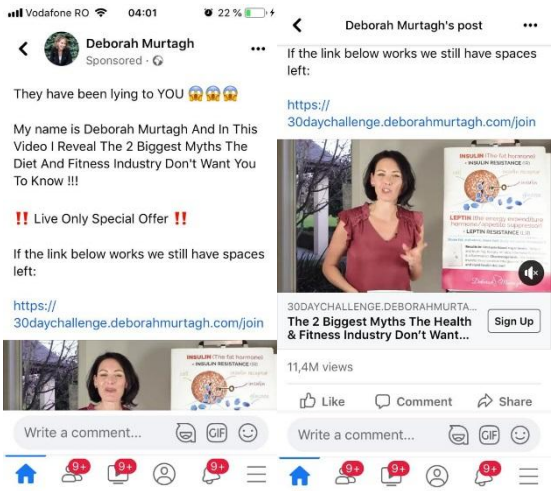
Deborah Murtagh
Sponsored
They have been lying to YOU
My name is Deborah Murtagh And In This Video I Reveal The 2 Biggest Myths The Diet And Fitness Industry Don't Want You To Know !!!
‼ Live Only Special Offer ‼
If the link below works we still have spaces left:
https://
30daychallenge.deborahmurtagh.com/join
Write a comment...
Deborah Murtagh's post
If the link below works we still have spaces left:
https://
30daychallenge.deborahmurtagh.com/join
30DAYCHALLENGE.DEBORAHMURTA...
The 2 Biggest Myths The Health & Fitness Industry Don't Want...
Sign Up
11,4M views
Like
Comment
Share
Write a comment...

Then, we have Sharny and Julius, a couple with six kids who have already established their supremacy in the field with the story of their life, especially Sharny's personal experience as a mother of six. This time the discourse is typical, does not miss a step and checks all the rules of legitimization: story of her life, sad story about losing power and self-esteem, empowering herself, gaining back trust, the 'need' to share the story with everybody else, feeling so fortunate as to receive this 'gift' and thus inspire others, and, in the end, the offer and the programme that brings you the happiness you want in only 8 weeks.

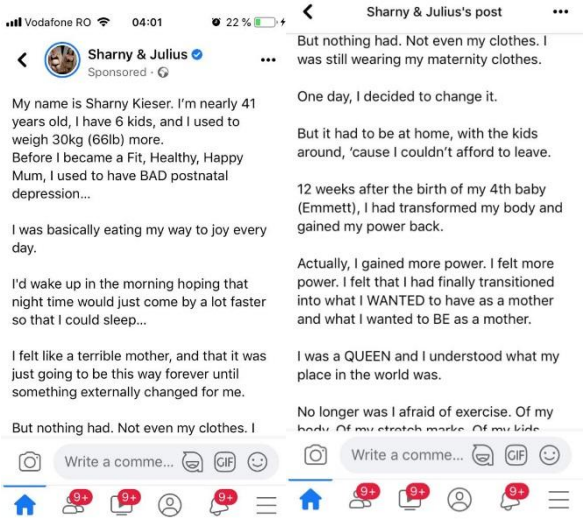
Sharny & Julius
Sponsored
My name is Sharny Kieser. I'm nearly 41 years old, I have 6 kids, and I used to weigh 30kg (66lb) more.
Before I became a Fit, Healthy, Happy Mum, I used to have BAD postnatal depression...
I was basically eating my way to joy every day.
I'd wake up in the morning hoping that night time would just come by a lot faster so that I could sleep...
I felt like a terrible mother, and that it was just going to be this way forever until something externally changed for me.
But nothing had. Not even my clothes. I
Write a comme...
Sharny & Julius's post
But nothing had. Not even my clothes. I was still wearing my maternity clothes.
One day, I decided to change it.
But it had to be at home, with the kids around, 'cause I couldn't afford to leave.
12 weeks after the birth of my 4th baby (Emmett), I had transformed my body and gained my power back.
Actually, I gained more power. I felt more power. I felt that I had finally transitioned into what I WANTED to have as a mother and what I wanted to BE as a mother.
I was a QUEEN and I understood what my place in the world was.
No longer was I afraid of exercise. Of my
Write a comme...

She takes it as her 'mission' to help other women and mums and, because of her

story, she sets out to target mums more than anything else, implying that her programme is especially designed for them. Does she have any professional expertise? No.

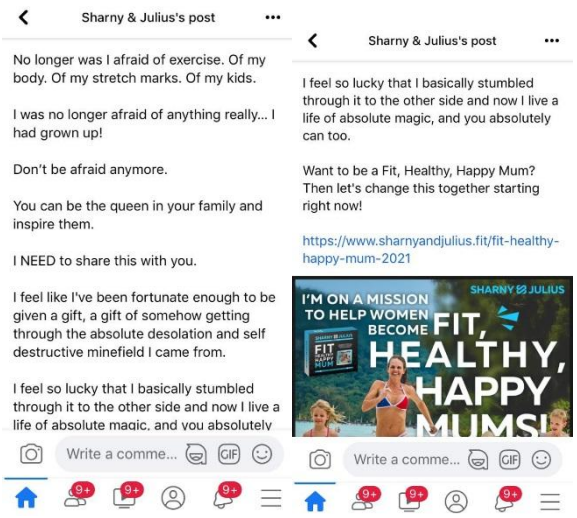
Sharny & Julius's post
No longer was I afraid of exercise. Of my body. Of my stretch marks. Of my kids.
I was no longer afraid of anything really... I had grown up!
Don't be afraid anymore.
You can be the queen in your family and inspire them.
I NEED to share this with you.
I feel like I've been fortunate enough to be given a gift, a gift of somehow getting through the absolute desolation and self destructive minefield I came from.
I feel so lucky that I basically stumbled through it to the other side and now I live a life of absolute magic, and you absolutely
Write a comme...
Sharny & Julius's post
I feel so lucky that I basically stumbled through it to the other side and now I live a life of absolute magic, and you absolutely can too.
Want to be a Fit, Healthy, Happy Mum? Then let's change this together starting right now!
https://www.sharnyandjulius.fit/fit-healthy-happy-mum-2021
I'M ON A MISSION TO HELP WOMEN BECOME FIT, HEALTHY, HAPPY MUMS!
SHARNY & JULIUS
Write a comme...

As expected, most of these types of discourses are about losing weight and looking fit. But not only. There seems to be no domain left untouched by the magic of these 'gurus'.

A young man teaches online courses about how to take photos with your IPhone. The Facebook page is called *IPhone Photography School* and his online courses are called the *IPhone Photo Academy*. Apparently, you no longer need to be a teacher in order to teach in a school, you no longer have to be an academic in order to teach 'academic' courses. You can 'have' your own school and conceive your own academic courses about more or less 'anything'. The terms 'school' and 'academy' have become devoid of their original meaning since anybody can have a school and teach academic courses regardless of the lack of training or education.

As usual, the offer (80% discount) ends shortly so you need to access the courses as quickly as possible.

Vodafone RO 04:12 23 %
iPhone Photography School
Sponsored
Want to take incredible iPhone photos that everyone adores?
My iPhone Photo Academy online course will show you how: https://secure.iphonephotographyschool.com/iphone-photo-academy
Write a comme...
iPhone Photography School's p...
But nothing could be further from the tru
IPHONEPHOTOGRAPHYSCHOOL....
80% Discount Ends TONIGHT
iPhone Photo Academy
Learn More
Write a comme...

Another young man is willing to teach you how to play the piano even if you have absolutely no musical training, have never sung a song in your life but surely have always envied those who could sing and dreamt about being able to do it yourself. The promises are many: you'll learn 'right away' to play difficult songs, you will even get to play with an orchestra, you will get your sense of freedom and you will get 5 free bonus courses. Coincidently enough, while trying to entice you with the possibility of being able to play all those Christmas songs along with your family, the course appears in your Facebook search and news feed exactly around Christmas holidays.

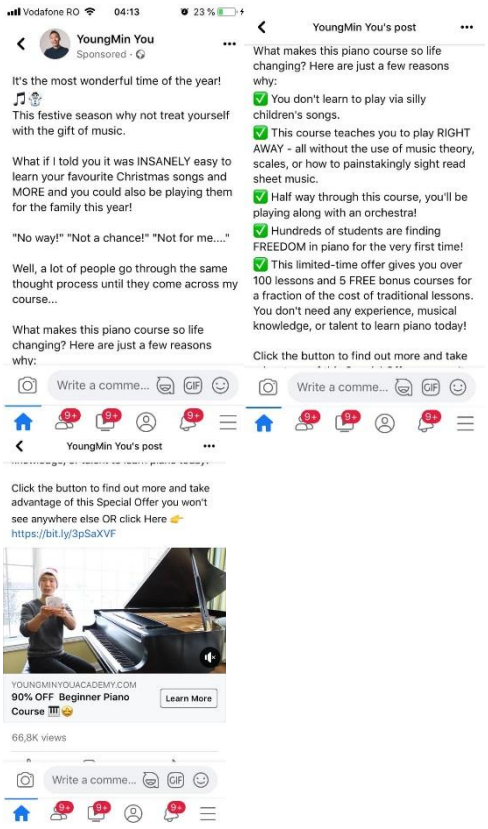
Vodafone RO 04:13 23 %
YoungMin You
Sponsored
It's the most wonderful time of the year!
This festive season why not treat yourself with the gift of music.
What if I told you it was INSANELY easy to learn your favourite Christmas songs and MORE and you could also be playing them for the family this year!
"No way!" "Not a chance!" "Not for me...."
Well, a lot of people go through the same thought process until they come across my course...
What makes this piano course so life changing? Here are just a few reasons why:
Write a comme...
YoungMin You's post
What makes this piano course so life changing? Here are just a few reasons why:
✅ You don't learn to play via silly children's songs.
✅ This course teaches you to play RIGHT AWAY - all without the use of music theory, scales, or how to painstakingly sight read sheet music.
✅ Half way through this course, you'll be playing along with an orchestra!
✅ Hundreds of students are finding FREEDOM in piano for the very first time!
✅ This limited-time offer gives you over 100 lessons and 5 FREE bonus courses for a fraction of the cost of traditional lessons. You don't need any experience, musical knowledge, or talent to learn piano today!
Click the button to find out more and take
Write a comme...
YoungMin You's post
Click the button to find out more and take advantage of this Special Offer you won't see anywhere else OR click Here
https://bit.ly/3pSaXVF
YOUNGMINYOUACADEMY.COM
90% OFF Beginner Piano Course
Learn More
66,8K views
Write a comme...

And, if you never thought of this, somebody else has obviously done it: there is even a guy willing to teach you how to train your dog. The pattern is the same: anticipating all the difficulties you have when trying to get your dog do what you want him to do, promising you to break away with all those difficulties, presenting all the steps of the course, ensuring a happy life for you and your dog. While, this time, the course is advertised as a free course, once you know how to better read between the lines and do a little research before embarking, you discover that there is a follow-up course that is probably the one that actually contains the information you truly need and which is not free any longer should you decide to pursue it.

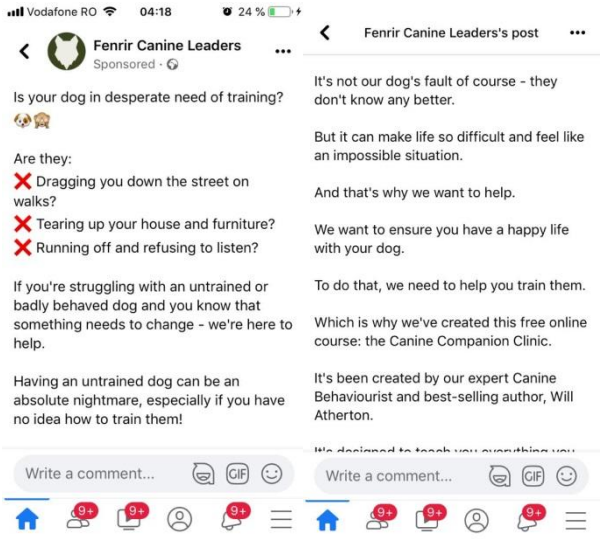
Vodafone RO 04:18 24 %
Fenrir Canine Leaders
Sponsored
Is your dog in desperate need of training?
Are they:
❌ Dragging you down the street on walks?
❌ Tearing up your house and furniture?
❌ Running off and refusing to listen?
If you're struggling with an untrained or badly behaved dog and you know that something needs to change - we're here to help.
Having an untrained dog can be an absolute nightmare, especially if you have no idea how to train them!
Write a comment...
Fenrir Canine Leaders's post
It's not our dog's fault of course - they don't know any better.
But it can make life so difficult and feel like an impossible situation.
And that's why we want to help.
We want to ensure you have a happy life with your dog.
To do that, we need to help you train them.
Which is why we've created this free online course: the Canine Companion Clinic.
It's been created by our expert Canine Behaviourist and best-selling author, Will Atherton.
Write a comment...

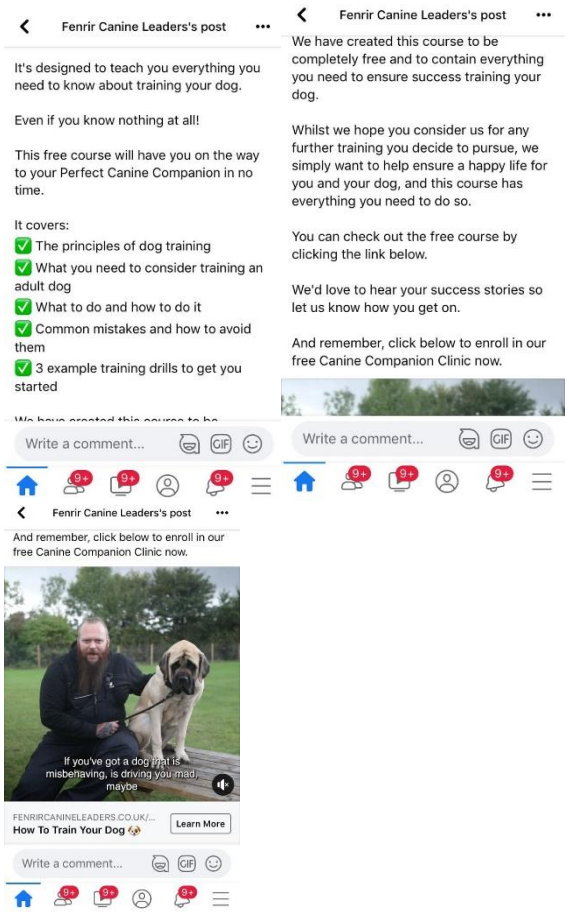
Fenrir Canine Leaders's post
It's designed to teach you everything you need to know about training your dog.
Even if you know nothing at all!
This free course will have you on the way to your Perfect Canine Companion in no time.
It covers:
✅ The principles of dog training
✅ What you need to consider training an adult dog
✅ What to do and how to do it
✅ Common mistakes and how to avoid them
✅ 3 example training drills to get you started
Write a comment...
Fenrir Canine Leaders's post
We have created this course to be completely free and to contain everything you need to ensure success training your dog.
Whilst we hope you consider us for any further training you decide to pursue, we simply want to help ensure a happy life for you and your dog, and this course has everything you need to do so.
You can check out the free course by clicking the link below.
We'd love to hear your success stories so let us know how you get on.
And remember, click below to enroll in our free Canine Companion Clinic now.
Write a comment...
Fenrir Canine Leaders's post
And remember, click below to enroll in our free Canine Companion Clinic now.
If you've got a dog that is misbehaving, is driving you mad, maybe
FENRIRCANINELEADERS.CO.UK/...
How To Train Your Dog
Learn More
Write a comment...

The examples do not end here: lessons about managing your child's anxiety, sadness and anger issues (*Life Lessons Global*), although these are serious aspects in dealing with a child's emotions which would definitely need a specialist, someone whose training in the field comes with credentials; lessons about how to teach your child how to read (*Children Learning Reading*), although this is something any child should be taught in school and should not become the apanage of parents; meal plans for different types of diet (*Keto Tips* and others) that come at a cost; Yoga classes (*Yoga International* and many other individualized yoga courses), and so on.

What they all have in common is that they appeal to the emotions of the social media user that has happened to come across the respective course/programme/method/school/lessons, they tell stories that make the user relate closely to the respective situation (simply because they are the universal stories of all the people of the era we live in: a lack of time that keeps you from achieving your goals, from being more organized in dealing with daily chores, from paying more attention to yourself. And from that, all others derive.), they bring the promise of solving all your problems once you identified yourself with those situations, and, most of all, they bring the promise of freedom you will get, that freedom you so desperately dream of, the freedom that allows you to live your life and be happy.

In fact, they come with the reverse: should you decide to embark upon such a trial, once you do it, you discover the little freedom you had is actually lost, since you are on a strict schedule if you want to follow all the steps of the programme (and you do, just because you have paid the money and do not want to waste it); you are given homework and told to do things to achieve the goals; you come to realize it is not the 'piece of cake' you were promised, that you

are the one who has to do all the hard work whether it is training your body, your dog or your mind; you discover your time is not 'regained' and you do not get any freedom at all. Unless, of course, you do put yourself 100% into that and make the best of it, but can anyone afford the time to do that?

As mentioned before, these types of discourses can easily be traced down since they come along with typical expressions or words that are meant to act as triggers in the mind of the social media user such as: 'don't be afraid anymore', 'you can be the queen in your family and inspire them', 'I NEED to share this with you', 'I feel I've been given a gift', 'I feel so lucky', 'a life of absolute magic', 'Let's change this together starting now', 'But here's what's wrong with all these', 'daily practice takes only 5/10/15 minutes a day', 'GET it now and lock in the special price', 'extra bonus, limited time', 'offer expires at midnight', 'easy to learn', 'coaching experts', 'has helped thousands of people reach their goals – let's reach yours', 'money back guarantee', 'free unlimited classes for 30 days', 'What makes this course so life changing?', 'A lot of people go through the same thought process until they come across my course', 'This is why I want to share the exact step-by-step process that I use', 'But it can make life so difficult and feel like an impossible situation. And that's why we want to help.', 'Even if you know nothing at all (about the respective thing to be taught)', 'thousands are finding freedom (as a result of taking the course)', 'a lot of this can be avoided', 'you'll look amazing', 'this is simple', 'so impressed with the course'.

Moreover, not on a few occasions, you will find words written all in capitals, such as: AMAZING, ANYTHING, COMPLETELY, ZERO, NEED, FREE, OFFER, SALE, DISCOUNT, A LOT, DO NOT, FREEDOM, RIGHT AWAY, INSANELY EASY, MORE, RISK FREE, MONEY BACK, TODAY, NOW, EVER, NEVER, FIT, WANTED, QUEEN, BE, HAPPY, YOU, etc. The reason these words are written in capitals is because they too act as triggers in the mind of the social media user and they all refer to his needs and wishes.

By deconstructing all these discourses, we cannot help noticing that they are so poorly constructed to begin with, so unsearched, undocumented, unfounded and without the least basis to legitimize them for the public, that one cannot help wondering how they come to be so popular, so accessed, so highly advertised and allowed to be displayed even when they turn out to be scams, many of them. The paradox we were mentioning at the beginning of this paper still stands and it is so much more in need to be exposed since social media is more and more packed with such miraculous 'offers' and the social media user more and more in danger of getting scammed, getting even more depressed than before reaching for the 'helping hand', the 'shining star', the 'light at the end of the tunnel'. This paradox is clear: while being pushed to think freely and break away with prejudice and standard images created by society, you, in fact, get drawn like a magnet into prejudice, into becoming who social media gurus want you to become, into aligning yourself to what is promoted moving away, in fact, from the very idea of freedom, critical thinking, objectivity and lack of prejudice.

In the end, it all comes down to language and the power of language to convince. Can we speak of an ideological diversity (in the sense promoted by Fairclough 2001), one that limits 'ideological common sense'? According to Fairclough (2001: 76), the most efficient form of ideological common sense would be 'common' as in common for everybody to adhere to but when you witness such a great ideological diversity as in the society of today, this can no longer happen.

This is a fight that is carried not only within language as in carried at the level of discourse and traced to the texts, but it can also be seen as a fight over language in the sense that

language itself is at stake in this social battle, moreover, language stands as a battlefield for the social battle. Whoever manages to use language as a weapon (see the capitalization of words) and win this battle in which hundreds of programmes or apps promise you to lose weight but only one will be accessed by the social media user and it is usually the one that makes the best of language and uses it as a primary tool in constructing a convincing discourse. Not the research, not the studies, not the credentials, but language. The more language is made the best of, the greater the chances for that programme or course to win the lottery and become the winning number picked by the social media user grow. The power of language once more proves its supremacy. "Common sense in its ideological dimension is itself an effect of power. What comes to be common sense is thus in large measure determined by who exercises power and domination" (Fairclough 2001: 76). What Fairclough argued was back then valid for social institutions. If we now think in terms of social media, we could assume that common sense is now determined by social media gurus who carry battles for power and domination of the online social media space.

I believe it is in the hands of the social media users to detect these battles, to unmask the pursuit of power and domination since they are actually the ones controlling social media, although they do not realize it. In Hodson's opinion, change can only be possible when people become aware of their power to bring change: "Fortunately, however, the fact that the business models of social media sites depend on the free contributions of user-generated content, means that should the people who use these sites decide to fight for change with respect to these organizations, they would be uniquely positioned to do so."

BIBLIOGRAPHY

1. Fairclough, Norman (2001), *Language and Power*, Longman Pearson Education Limited, London
2. Hodson, Jaigris (2013), *What Social Media "Likes": a Discourse Analysis of the Google, Facebook and Twitter Blogs* – Academia Edu
3. Seargeant, P., & Tagg, C. (2016). *The language of social media: Identity and community on the internet*
4. Facebook pages: V Shred, Asana Rebel, Deborah Murtagh, Sharny and Julius, IPhone Photography School, YoungMin You, Fenrir Canine Leaders, Life Lessons Global, Children Learning Reading, Keto Tips, Yoga International.

ON LINGUISTIC INTELLIGENCE. ZIGZAGGING THROUGH MEANINGFUL WORDS

Andreea Iliescu
Senior Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: The present paper is aimed at giving substance to the primary coordinates of linguistic intelligence.
One of the seven forms of intelligence proposed by Howard Gardner in 1983, linguistic intelligence proves people ability to equally grasp written and spoken language alongside their ease to write and speak that language. Additionally, visiting the thesaurus for alternatives serves as a natural counterbalance to choosing regurgitated language ad infinitum. Therefore, how confusing is the quest for original thinking?
Since linguistic intelligence allows linguistic learning, a rapid cross-pollination of ideas lies at the heart of communication. In a similar vein, enjoying reading, learning a language rapidly and understanding its sentence structure complexities, deciphering the word structure as well as acquiring a rich vocabulary in the languages they master amount to customary tools people with linguistic intelligence use to shape their thoughts.

Keywords: linguistic intelligence; cross-pollination of ideas; extensive reading

1. Premises

It's widely acknowledged that the cognitive skills come to the fore of any workmanlike performance. In a similar vein, linguistic intelligence drives all the other intelligences outlined by Howard Gardner in 1983[1], hence their interconnectedness: "Gardner argues that traditional ideas about intelligence employed in educational and psychological circles for almost a hundred years require significant reform. In particular, he suggests that the concept of a 'pure' intelligence that can be measured by a single IQ score is seriously flawed. Instead, Gardner points out that intelligence isn't a singular phenomenon, but rather a plurality of capacities." (Armstrong, 2003: 12-3)

Assertive learners will constantly ruminate on ideas in an attempt to capture the quintessence of their thinking. In the same fashion, they tend to pledge an unwavering commitment to persuasively shaping their views.

[1] Pauline Cullen. *Vocabulary for IELTS Advanced,* Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.11: "The multiple intelligence theory first came to light in 1983 in Howard Gardner's book *Frames of Mind*. In it, Gardner listed seven types of intelligence. The first of these is termed 'linguistic', and this describes people who are more interested in the written word and reading. The next kind of intelligence is 'logical', and this is used to describe people whose strengths are in subjects such as maths and science. Then there is 'musical' intelligence, followed by 'kinaesthetic', which relates to the body and movement. After that there is 'visual' intelligence, which describes people who are attracted or drawn to images. And then the final two intelligences are 'interpersonal'- describing someone who is aware of the feeling of others- and 'intrapersonal', which concerns self-awareness."

On the whole, it looks like successful English learners are bound to always go in pursuit of new words, alternative idioms, interesting phrasal verbs, and further ways to polish their speech up.

2. What Is Linguistic Intelligence?

Linguistic intelligence proves people ability to equally grasp written and spoken language alongside their ease to write and speak that language: 'This is the heart of the verbal/linguistic intelligence - the ability to use language. Verbal/linguistic intelligence' represents 'your potential to think in words and to understand how language is used effectively. It's to do with the skills of reading, writing, speaking, listening, and using them to describe, inform and persuade.' (Fleetham, 2006: 25-6)

Since linguistic intelligence allows linguistic learning, a rapid cross-pollination of ideas lies at the heart of communication. In a similar vein, enjoying reading, learning a language rapidly and understanding its sentence structure complexities, deciphering the word structure as well as acquiring a rich vocabulary in the languages they master amount to customary tools people with linguistic intelligence use to shape their thoughts.

3. Achieving Fluency in a Foreign Language through Increased Word Power

Visiting the thesaurus for alternatives serves as a natural counterbalance to choosing regurgitated language *ad infinitum*. Accordingly, how demanding is the search for original thinking? Among the 'fantastic ways of stimulating and increasing' the 'verbal intelligence[2],' there are the following: 'to get into crosswords, to check your work-word level, to set vocabulary targets for other areas of your life, to listen for new words, to look for new words, to make a mind map, and to invest in a good dictionary.' (Buzan, 2002: 17-21) Likewise, avid readers become confident speakers: 'extensive reading' prompts English learners to gain a better perspective on language, as it's true that 'the more you read, the better you read'; 'vocabulary building' illustrates how 'a strong vocabulary is an essential aspect of reading ability'; 'comprehension skills' imply that 'reading is a complex activity that involves a wide variety of skills' and 'reading faster' translates into the fact that the 'reading rate (speed) is a crucial factor in academic performance, but one that is often overlooked.' (Mikulecky & Linda Jeffries, 2007: VI)

Equally important, in order to achieve fluency, learners should devote a greater amount of time to expanding their vocabulary. The most compelling evidence of this resides in British linguist David Wilkins' words: 'Without grammar, very little can be conveyed; without vocabulary, nothing can be conveyed.'[3]

4. Lexical Paths to Pursue

---

[2] Tony Buzan. *The Power of Verbal Intelligence.* Perfect Bound. Harper Collins Publishers, Inc., 2002, pp.3-4: "Verbal Intelligence is the ability to 'juggle' with the alphabet of letters: to combine them into words and sentences. Your Verbal IQ tends to be measured by the size and range of your vocabulary and by your ability to see relationships between words. At the beginning of the 20th century, psychologists observed that there was a direct correlation between vocabulary size and strength, and life-success. In other words, the bigger and better your vocabulary and your Verbal Intelligence, the more successful and confident you will be in your life in general - in your work, in your social and personal life, and in your studies.

Words have tremendous power. Those people who harness the strength of words give themselves the power to persuade, to inspire, to mesmerize, and to influence in all manner of ways the human brain. It is not surprising, then, that words and their power have become one of the most important currencies in the 'Knowledge Revolution' of the 21st century."

[3] https://www.clozemaster.com/blog/vocabulary-key-to-fluency/: *'Four Reasons Learning Lots of Vocabulary Is the Key to Fluency'* by Jonathan Jenkins, retrieved November 15th, 2021

Since rote memorization is seen as the way forward for learning vocabulary, the lexical tools below are, therefore, designed to ensure vocabulary building.

Being linguistically aware means to enjoy learning new words all the time, to discover their elusive meanings, to absorb their phonemic value, to comprehend the intricate network created by them, thus managing to assimilate these lexical items phonetically, semantically, and syntactically, too: '[…] learning the vocabulary of a second language presents the learner with the following challenges: a) making the correct connections, when understanding the second language, between the form and the meaning of words, including discriminating the meanings of closely related words; b) when producing language, using the correct form of a word for the meaning intended. To meet these challenges, the learner needs to: a) acquire a critical mass of words for use in both understanding and producing language; b) remember words over time, and be able to recall them readily; c) develop strategies for coping with gaps in word knowledge, including coping with unknown words, or unfamiliar uses of known words.' (Thornbury, 2008: 2)

4.1. Word Families

One of the most common lexical exercises is represented by forming *word families*, which prompt learners to analyse how the focus shifts from one grammatical category to another, thus giving rise to an array of derivatives: 'A word that results from the addition of an affix (prefixes and suffixes) to a root, and which has a different meaning from the root, is called a *derivative*. A *word family* comprises the base word plus its inflexions and its most common derivatives. […] Therefore, rather than talk about the number of individual words a person knows, it makes more sense to talk about the number of *word families*.' (*Id.*: 4-5)

Verb[4]	*Noun*	*Adjective*
analyse	analysis analyst	analytical
assess reassess	assessment reassessment assessor	assessable
conceptualise	concept conception misconception conceptualisation	conceptual
consist (of)	consistency inconsistency	consistent inconsistent
contextualise	context	contextual
define redefine	definition	definable undefined
establish	establishment	established
formulate	formula formulation	formulated
hypothesise	hypothesis	hypothetical

[4] For further reference, see Pauline Cullen's *Cambridge English. Vocabulary for IELTS Advanced*, Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p. 29

indicate	indication indicator	indicative
interpret	interpretation interpreter	interpretive
signify	significance insignificance	significant insignificant
theorise	theory theorist	theoretical
validate	validity validation	valid

4.2. Word Formation

Affixation is one of the ways new words are formed from old. Another one is *compounding*, that is, the combining of two or more independent words.

Two words can be *blended* to form one new one (called a *blend*): *breakfast + lunch =brunch*; *information + entertainment = infotainment*. Or a word can be co-opted from one part of speech and used as another, a process called *conversion*. Typically nouns are converted into verbs (or 'verbed') as in *'The shell impacted against a brick wall.'; 'Let's brunch tomorrow.'*

Finally, new words can be coined by shortening or *clipping* longer words: *flu* (from *influenza),*

email (from *electronic mail*) and *dorm* (from *dormitory*).

4.3. Synonyms

'To look' *(this verb is often overused)* e.g. *'Everywhere you look there are trees.'* *Alternatives:* see, observe, regard, survey, glance, scrutinize, scan.	a) *look after*: 'Jane had to look after her father during his last illness.'	*take care of, care for, tend, attend to, provide for, mind, nurse, supervise, watch over, (more informal) keep an eye on*
	b) *look at:* 'I knew if I looked at her we'd both start laughing.'	*glance at, watch, observe*
	c) *look down on*: 'The family looked down on all their neighbours.'	*despise, disdain, scorn, hold in contempt, sneer at, (more informal) look down one's nose at*
	d) *look for*: 'I was still looking for my wallet.'	*search for, hunt for, seek, try to find*
	e) *look into*: 'The official said he would look into the complaint.'	*investigate, find out about, inquire into, study, explore, examine*
	f) *look out*: 'A ball can easily hit you if you	*beware, watch out, be careful, be vigilant, pay*

	don't look out.'	*attention, keep your eyes open*
	g) *look up*: 1)'You can look up the answer in an encyclopedia.' 2) (informal) 'We can look up some friends on our way home.' 3) 'Things were beginning to look up.'	*1)find, search for, research, track down;* *2)visit, call on, stop by, (informal) drop in on, (informal) look in on;* *3)improve, progress, show an improvement, revive*
	h) *look up to*: 'Susan looked up to her father.'	*admire, respect, esteem, revere, have a high regard for, have a high opinion of, think highly of* [5]

4.4. Synonyms and Antonyms

ability	1. *the ability to read:* capacity, capability, power, faculty, facility, wherewithal, means; 2. *leadership ability:* talent, skill, aptitude, expertise, savoir faire, prowess, accomplishment, competence, proficiency, flair, gift, knack, genius; *informal* know-how	opposites: *inability*
basic	1.*basic human rights*: fundamental, essential, vital, primary, principal, cardinal, elementary, intrinsic, central, pivotal, critical, key, focal; 2. *basic cooking facilities*: plain, simple, unsophisticated, straightforward, adequate, spartan, stark, severe, austere, limited, meagre, rudimentary, patchy, sketchy, minimal, crude	opposites: *secondary, unimportant*
civilized	1. *civilized society:* advanced, developed,	opposites:

[5] Robert Allen, (Ed.), John Mannion (Literacy Consultant). *Oxford School Thesaurus,* Oxford: Oxford University Press, 2012, pp. 299-300

	sophisticated, enlightened, educated, cultured, cultivated; 2. *civilized behaviour:* polite, courteous, well mannered, civil, refined, polished	*unsophisticated, rude*
drawback	disadvantage, snag, downside, stumbling block, catch, hitch, pitfall, fly in the ointment, weak spot/point, weakness, imperfection; *informal* minus	opposites: *benefit*
enterprising	resourceful, entrepreneurial, imaginative, ingenious, inventive, creative, adventurous; *informal* go-ahead	opposites: *unimaginative*[6]

4.5. Homophones[7]

0	$Word_1$	Pronunciation	$Word_2$
.	allowed *(verb)*	/əˈlaʊd/	aloud
.	blue *(adjective)*	/bluː/	blew
.	feet *(noun)*	/fiːt/	feat
.	guest *(noun)*	/gest/	guessed
.	higher *(adjective)*	/ˈhaɪ.ə r/	hire
.	horse *(noun)*	/hɔːs/	hoarse
.	idle *(adjective)*	/ˈaɪ.dl/	idol
.	praise *(noun; verb)*	/preɪz/	prays/preys
.	road *(noun)*	/rəʊd/	rode
	sealing *(verb; 'to seal')*	/ˈsiːlɪŋ/	ceiling

[6] ***The Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, Oxford: Oxford University Press, 2007

[7] ***Cambridge Advanced Learner's Dictionary,* Cambridge: Cambridge University Press, 2008:'a word which is pronounced the same as another word but has a different meaning or a different spelling or both';

0.			
1.	stair *(noun)*	/steə ʳ/	stare
2.	sweet *(adjective; noun)*	/swiːt/	suite
3.	through *(preposition)*	/θruː/	threw
4.	way *(noun)*	/weɪ/	weigh
5.	whether *(conjunction)*	/ˈweð.ə ʳ/	weather

4.6. Adverb + Adjective or Verb[8]

Examples	*Explanation*
1. This information will be *vitally important.*	extremely important
2. I thought the exam was *relatively easy.*	quite easy
3. His comments were *utterly ridiculous.*	extremely silly or stupid
4. The students were *bitterly disappointed* with their results.	extremely disappointed
5. My brother's *highly unlikely* to come.	very unlikely
6. Most of the children are *highly educated.*	very well educated
7. The bank is *directly opposite.*	exactly opposite
8. Who's *directly responsible* for this?	having full and complete responsibility
9. The town was *virtually empty.*	almost empty
10.The manager's figures are *wildly optimistic*.	extremely optimistic
11.Are you *quite sure* you understand what you have to do?	completely sure
12. It's *perfectly natural* for parents to worry about their children.	completely natural
13.The meaning is *entirely different.*	completely different
14.When did they arrive? ≈ I'm *not entirely sure.*	not completely sure
15. He *desperately wants* to win.	very much wants
16.The sentence *clearly illustrates* the	shows in a way that people can easily

[8] Ruth Gairns and Stuart Redman, *Oxford Learner's Pocket. Word Skills,* Oxford: Oxford University Press, 2018, pp. 350-1

point.	see, hear or understand

4.7. Idiom Activator[9]

'Not understand/know'	*a) not understand/ know anything*
	➢ not have a clue ➢ it's (all) Greek to me ➢ not know the first thing about ➢ be out of touch (with)
	b)not understand/ know, although sb explains
	➢ sb can't make head or tail of sth ➢ go over sb's head ➢ be none the wiser ➢ be out of your depth
	c) not understand sth correctly
	➢ don't get me wrong ➢ get the wrong end of the stick ➢ miss the point
	d) nobody understands/knows
	➢ be anybody's guess ➢ the blind (are) leading the blind ➢ be an unknown quantity
	e) said when you do not understand/ know sth
	➢ (it) beats me ➢ not have the foggiest (idea) ➢ search me! ➢ you've got me there
'Same'	*a)people have the same ideas/opinions/beliefs*
	➢ birds of a feather (flock together) ➢ keep in step (with) ➢ in tune with ➢ be of one mind ➢ be on the same wavelength ➢ speak the same language ➢ speak with one voice
	b)two people/ things look exactly the same
	➢ be a carbon copy ➢ like two peas in a pod ➢ be the spitting image of sb
	c) two situations/ things are the same
	➢ (it's) as broad as it's long ➢ same difference

[9] *** *Pocket Idioms Dictionary*, Edinburgh Gate: Pearson Longman, 2001, p. 139

	➢ (it's) six of one, half a dozen of the other

4.8. Learning Idioms through Context[10]

Don't you think *it's a bit far-fetched?*
Every cloud has a silver lining.
He is no rocket scientist.
He is very much in tune with his boss.
How's life treating you these days?
I am one hundred per cent behind you.
It's a page turner.
It's raining cats and dogs.
She is a computer freak.
The kids *were glued to the screen.*
The project is still in the air.
They *gave the go-ahead.*
They *think the world of her.*
We *are on the same wavelength.*
When in doubt, don't.
You *are completely at a loss to know* what to do.

4.9. Phrasal Verbs and Idioms[11]

Regardless of learners' level of proficiency, the thorough study of phrasal verbs and idioms will allow them a better understanding of English. Unquestionably, learning through context gives students an opportunity to enhance their vocabulary.

Buying an existing business.[12] Some people *start up* (start sth up: if you start up a business, you create or establish it; SYN: set sth up) their own business because they create a new product or service; others spot *a gap in the market* (a gap in the market: an opportunity to produce sth that people would like to have, which is not yet available)*;* a few have an interest or hobby that they *turn into* a business (turn sth into sth: make sth become sth different). Many, however, still follow the well-trodden path of buying an existing business. But you must first consider the advantages and disadvantages of what you are *taking on* (take sth on: decide to do sth, or agree to be responsible for sth).

Advantages: a) the basic work of getting the business *up and running* (up and running: working fully and correctly) has already been done; b) it may be easier to *get your hands on finance* (get your hands on sth: succeed in getting sth that you want or need); c) there may be regular customers and a regular income that you can *capitalize on* (capitalize on sth: gain an extra advantage for yourself from a situation) and *build on* (build on sth: use sth as the basis for

[10] For further reference, see Michèle Dimier-Quique, *Vocabularul limbii engleze*, București: Ed. Corint, 2010

[11] *** *Pocket Idioms Dictionary*, Edinburgh Gate: Pearson Longman, 2001, p. v: 'An idiom is a group of words whose meaning as a group is different from the meaning those words would have if you considered each one separately. Idioms add colour to the language, giving us lively and interesting ways of expressing ourselves. We use them in a wide variety of situations, from friendly conversations and business meetings to more formal written contexts.'

[12] Ruth Gairns and Stuart Redman, *Oxford Learner's Pocket. Phrasal Verbs and Idioms*, Oxford: Oxford University Press, 2018, pp. 174-5

more progress); d) a business plan and marketing method should already be *in place* (in place: if sth is in place, it exists and is able to be used); e) existing employees should have valuable experience for you to *draw on* (draw on sth: use a supply of sth that is available to you).

Disadvantages: a) buying *a going concern* (a going concern: a business that makes a profit and is expected to continue to do well) may be very extensive; b) you may have to *put in* (if you put in money, you invest it in a business or an account) more money *on top of* (on top of sth: in addition to sth else)the purchase price; c) the existing owner may be *selling up* (sell your home, business, etc., often because you are retiring or leaving the area) for reasons you are not aware of, and you might find you are *taking over* (take sth over: take control of sth) a business with more problems than you realize.

4.10. Collocations for 'Purpose'[13]

A. Verbs	*B. Adjectives*	*C. Nouns*	*D. Prepositions*
1.accomplish/ have/ fulfil a purpose; *e.g. 'Does this knob have a purpose?'* 2. serve a (useful) purpose; *e.g. 'Constantly complaining about the past can serve no useful purpose.'* 3. defeat the purpose (of sth); *e.g. 'If you have chips, it will defeat the purpose of having a healthy salad.'*	1.a clear purpose *e.g. 'The committee has no clear purpose.'* 2. a common purpose; *e.g. 'All three organizations are working together for a common purpose.'* 3. the express/ main/ primary purpose; *e.g. 'The main purpose of this meeting is to get to know the farmers.'* 4. a particular/ specific purpose; *e.g. 'This form has a specific purpose.'*	1. a sense of purpose *e.g. 'I set out on my journey with a sense of purpose.'* 2. a unity of purpose; *e.g. 'To rescue this company will require a unity of purpose'.* 3. a variety of purposes; *e.g. 'These cloths can be used for a variety of purposes.'*	1.for the purpose of sth; *e.g. 'He rented the room for the purpose of holding business meetings.'* 2.for [business/ practical/ tax, etc] purposes; *e.g. 'He maintains a house abroad for tax purposes.'* 3. a purpose in sth/doing sth; *e.g. 'There is little purpose in talking to them.'* 4. the purpose of sth; *e.g. 'The purpose of the letter was to*

[13] *** *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, Oxford: Oxford University Press, 2010

	5.the ostensible/ real purpose;		*explain his decision.'*

5. Conclusion

Are English learners likely to get immersed into a world of sounds, shades of meaning, and lexical items assembling? They will prove so by being consistent in following the path of fluency.

In pursuit of English proficiency, the lexical fabric has to be woven in all manner of ways. By the same token, a cliché-ridden speech will, beyond doubt, defeat such purpose.

Should students learn how to harness the 'powernyms[14],' their quest for lexical knowledge will turn into a less arduous one.

Furthermore, the question whether the traditional learning method, or the incidental one works best still sparks a debate. In a sense, striking a balance between the two might translate into the least puzzling approach for students to broaden their vocabulary.

On balance, toiling on *the wordland* enables learners to come to grips with the wealth of subtle nuances of meaning, which lie at the heart of English vocabulary.

BIBLIOGRAPHY

Allen, Robert (Ed.), John Mannion (Literacy Consultant). *Oxford School Thesaurus*, Oxford: Oxford University Press, 2012

Armstrong, Thomas. *The Multiple Intelligences of Reading and Writing. Making the Words Come Alive,* Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2003

Buzan, Tony. *The Power of Verbal Intelligence.* Perfect Bound. Harper Collins Publishers, Inc., 2002

Cullen, Pauline. *Vocabulary for IELTS Advanced,* Cambridge: Cambridge University Press, 2015

Dimier-Quique, Michèle. *Vocabularul limbii engleze*, București: Ed. Corint, 2010

[14] Tom Heehler. *The Well-Spoken Thesaurus: the Most Powerful Ways to Say Everyday Words and Phrases,* Naperville: Sourcebooks, Inc., 2011, pp.51-2: " 'These words are like spices. Be careful selecting the right ratios and flavours. Too much sugar will make your writing seem flowery and pretentious. Too much garlic, and your writing will taste academic and stiff. Not enough salt, and you'll be labelled bland.' Suppose you had written the above passage as part of a rough draft, and now the time had come to polish it up a bit with 'The Well-Spoken Thesaurus.' For starters, you might try looking up 'be careful,' where you would find the alternative 'take care to.' You could then look up 'right' and replace it with 'proper,' and then look up 'too much' to find 'an embarrassment of.' Not exactly a synonym of 'too much,' but it works, doesn't it? That's because it's rhetorically related to what you are trying to say. You see, because your ultimate objective is not simply to find a synonymous word, but a more powerful word, this book has been designed to provide you with precisely that- what I like to call 'powernyms.'
And so, with the powernym for 'make your' being 'leave your,' the final product speaks for itself: 'These words are like spices. Take care to select the proper ratios and flavours. An embarrassment of sugar will leave your prose flowery and pretentious. Too much garlic, and writing will taste academic and stiff. Too little salt, and you'll be dismissed as pedestrian. And always be mindful of your audience. Try not to serve vichyssoise to a coal miner, and do not give Cheerios to the queen of England. Neither will be amused."

Fleetham, Mike. *Multiple Intelligences in Practice. Enhancing Self-esteem and Learning in the Classroom,* Stafford: Network Continuum Education, 2006

Gairns, Ruth and Stuart Redman. *Oxford Learner's Pocket. Word Skills*, Oxford: Oxford University Press, 2018

Gairns, Ruth and Stuart Redman. *Oxford Learner's Pocket. Phrasal Verbs and Idioms*, Oxford: Oxford University Press, 2018

Heehler, Tom. *The Well-Spoken Thesaurus. The Most Powerful Ways to Say Everyday Words and Phrases.* Naperville: Sourcebooks, Inc., 2011

McIntosh, Colin *et al. Oxford Collocations Dictionary for Students of English*, Oxford: Oxford University Press, 2009

Mikulecky, Beatrice S. & Linda Jeffries. *Advanced Reading Power: Extensive Reading, Vocabulary Building, Comprehension Skills, Reading Faster.* Pearson Education, Inc., 2007

*** *Cambridge Advanced Learner's Dictionary,* Cambridge: Cambridge University Press, 2008

*** *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, Oxford: Oxford University Press, 2010

**** *Phrasal Verbs. Dictionary for Learners of English*, Oxford: Oxford University Press, 2001

**** *Pocket Phrasal Verbs Dictionary*, Edinburgh Gate: Pearson Longman, 2001

**** *Pocket Idioms Dictionary*, Edinburgh Gate: Pearson Longman, 2001

*** *The Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, Oxford: Oxford University Press, 2007

Talbot, Fiona and Sudakshina Bhattacharjee. *Improve Your Global Business English*, London: KoganPage, 2012

Thornbury, Scott. Jeremy Harmer (Series Editor). *How to Teach Vocabulary*, Edinburgh Gate: Pearson Longman, 2008

CONFORMITY AND COMPLIANCE. SOME LEXICAL AND GRAMMATICAL OBSERVATIONS REGARDING WORDS AND PHRASES EXPRESSING "CONFORMITY" IN ROMANIAN

Alina-Paula Neamțu
Lecturer, PhD, University of Oradea

Abstract: Although interpreted as words mainly void of lexical meanings, but carrying grammatical denotations, prepositions and prepositional phrases are a pervious, open class, which continuously enriches with new terms. In the present study we discuss about those words and phrases expressing the idea of "conformity", analyzing and describing their morphological status. Starting from such examples, we then focus on some anglicisms like compliance/ non-compliance, incompliance/ discompliance, compliant, words partially mentioned in Romanian dictionaries, but widely used in the medical, technical or IT fields. We are interested in what extent these words and the eventual prepositional phrases generated will be settled in language and will be used in other terminologies (except from those mentioned) as well.

Keywords: prepositions and prepositional phrases, adverb, manner, conformity, anglicism, synonyms.

Prezentul articol își propune să analizeze câteva mijloace de exprimare a conformității în limba română la nivel prepozițional, dar și să surprindă elemente neologice sinonime intrate în vocabularul contemporan, a căror sferă de utilizare este limitată la câteva domenii lexicale (termenul de *complianță* și derivatele sale). Exemplele întrebuințate au fost excerptate în principal din mediul online, dar ne-am raportat și la câteva dicționare ale limbii române.

1. Exprimarea conformității în limba română

Conform, contrar, potrivit, cuvinte cu regim cazual diferit (prepozițional/ dativ) omonime cu formele de masculin/ neutru ale adjectivelor corespunzătoare (*document **conform** cu originalul/ documente **conforme** cu originalele, costum **potrivit** la orice eveniment/ costume **potrivite** la orice eveniment, E un ceas/ moment tocmai **potrivit** unei plimbări de seară./ Sunt niște ceasuri/ momente tocmai **potrivite** unei plimbări de seară.* etc.) se află la limita dintre adverb și prepoziție, încadrarea lor sintactică fiind adesea oscilantă și produsă de sinonimia cu alte structuri prepoziționale ori tematizarea[1] (așezarea grupului în poziție inițială): *S-a îmbrăcat **conform protocolului**./ S-a îmbrăcat **după protocol**., **Conform protocolului**, evenimentul se va desfășura cu ușile închise.*

Argumentul invocat în susținerea valorii prepoziționale ține de invariabilitatea lor în cadrul grupului verbal, ele având regim cazual de acuzativ sau dativ și aflându-se astfel într-un raport de variație liberă: *conform, contrar, potrivit **cu ceva/ cuiva***. Ca sinonime în această serie putem adăuga și adjectivele ***adecvat*** (*cuiva/ la ceva*), ***concordant*** (*cu ceva < a concorda cu*), ***corespunzător*** (*cuiva < a corespunde cuiva/ la ceva*) sau ***echivalent*** (*cu ceva < a echivala **cu***). Alte grupări, construite cu aceeași prepoziție, pot fi citate: ***în acord cu***, ***în armonie cu***, ***în***

[1] Vezi GALR, I, 2005, p. 629.

concordanță cu, ***în corespondență cu***. De adverbe le apropie corespondentele adjectivale ori forma lor negativă: *conformă/ neconformă, potrivită/ nepotrivită, adecvată/ neadecvată, concordantă/ neconcordantă, corespunzătoare/ necorespunzătoare*.

Gramatica academică sugerează, „pentru unificarea interpretării" încadrarea elementelor *conform, contrar* și *potrivit* la adverb[2]; prin urmare, și îmbinările de tipul ***conform cu***, ***contrar cu***, ***potrivit cu*** vor fi analizate ca adverbe regente ale unui complement prepozițional, nu ca structuri fixe (locuțiuni prepoziționale)[3]. Pentru Dumitru Irimia, aceste îmbinări, cărora le adaugă și grupul ***în conformitate cu***, sunt locuțiuni prepoziționale care impun substantivului determinant cazul acuzativ, toate introducând *circumstanțialul modal de conformitate*: „El a reacționat ***potrivit cu*** *dreptul* fiecăruia la adevăr"[4]. Exemple similare avem și în următorul fragment:

„Elevii aflați acum în clasa a IX-a au parcurs ciclurile primar și gimnazial ***în conformitate cu*** *o* nouă *programă* școlară. […] Meritau asta, pentru că o programă școlară nu este doar o înșiruire de conținuturi, ci un fel de ghid despre cum se parcurg pașii spre un profil dorit al absolventului, ***conform*** *unei viziuni* care să corespundă celei a societății timpului. […] Elevii zilelor noastre ar merita o formulă nouă, ***în acord*** și ea ***cu*** *viziunile* noi asupra educației și formării unui profil al absolventului ***în concordanță cu*** *competențele-cheie* ale cadrului european." („Dilema veche", nr. 918, 2021)

Ce statut au îmbinările sinonime, sunt locuțiuni ori nu? Le încadrăm la prepoziții, la adverb sau la substantiv?

Gruparea ***în concordanță cu*** întregește seria sinonimică a construcțiilor prepoziționale „de conformitate" menționate anterior și utilizate pentru a introduce un circumstanțial de mod „al conformității"[5]: „Noul sens, care face din *fazan* un epitet depreciativ, este etichetat fie ca argotic (în DEX), fie – ***în*** mai mare ***concordanță cu*** *statutul* actual al cuvântului – ca familiar (*Marele dicționar academic* – MDA)." („Dilema veche", nr. 918, 2021)

Având în vedere contextul, se poate observa că între prepoziție și substantiv apare un adjectiv calificativ gradat (*mai mare*), lucru ce subliniază mai degrabă statutul de îmbinare liberă, nu pe cel de locuțiune. ***În concordanță*** poate fi interpretat drept circumstanțial de mod în acuzativ, iar termenul subordonat, complement prepozițional. ***Concordanță*** este un substantiv verbal derivat de la *a concorda* (*cu*), deci el își păstrează posibilitățile combinatorii ale verbului prototipic[6]. Îmbinarea ***în concordanță*** poate fi utilizată și adverbial, putând-o considera locuțiune într-un enunț precum: *Evenimentul a respectat toate regulile impuse de pandemie, deci totul s-a desfășurat* ***în concordanță.*** (= *adecvat, potrivit, conform* situației date).

DEX citează, printre altele, ca sinonim aproximativ al substantivului ***corespondență*** și lexemul ***corelație***[7], deci am putea înlocui grupul prepozițional *în corespondență cu* prin ***în corelație cu***[8], eliminând determinantul adjectival: „Noul sens, care face din *fazan* un epitet

[2] *Ibidem*.
[3] Vezi GBLR, 2010, p. 329.
[4] *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom, p. 506.
[5] Denumire utilizată de Maria Vulișici Alexandrescu în *Sintaxa limbii române*, p. 120 pentru circumstanțialul prepozițional în dativ construit cu prepozițiile *conform* și *potrivit*.
[6] A se vedea observația făcută în GALR, I, 2005, p. 622: „***Un statut special au substantivele de origine verbală***, adjectival-verbală ***sau cele înrudite semantic cu un verb care selecționează aceleași prepoziții ca și verbul corespunzător***: *plimbare prin parc*, ca și *a se plimba prin, discuție în plen,* ca și *a discuta în plen, cioplitor în piatră, operator pe calculator* etc." (s.n.).
[7] Vezi https://dexonline.ro/definitie/coresponden%C8%9B%C4%83/expandat, unde acest substantiv apare la a patra definiție a cuvântului *corespondență* (sursa citată fiind NODEX, 2002).
[8] Analizând discursurile președintelui Klaus Johannis din perspectiva neologiei, Nicoleta Mihai citează și gruparea ***în corelare cu***. Vezi *Les néologismes dans le discours de Klaus Johannis*, în SCOL, anul XI, nr. 1–2, 2019, p. 184.

depreciativ, este etichetat fie ca argotic (în DEX), fie – ***în corelație cu*** *statutul* actual al cuvântului – ca familiar (*Marele dicționar academic* – MDA)."

O altă expresie sinonimă pentru *în concordanță* (exclusiv adverbială) este și ***în consecință*** „conform dispozițiilor, situației etc."; putem formula așadar: *Evenimentul a respectat toate regulile impuse de pandemie, deci totul s-a desfășurat* ***în consecință.*** (= în concordanță cu regulile impuse).

În ce ne privește, posibilitatea înlocuirii grupărilor citate cu adverbele *conform* sau *potrivit* trimit spre tratarea lor ca locuțiuni adverbiale: *Şi-a desfășurat activitatea comercială* ***în acord/ în aderență/ în armonie/ în concordanță/ în corelare/ în corelație/ în corespondență*** *cu restricțiile impuse de pandemie.* Unele dintre ele pot fi substituite prin construcția *în mod* + adjectiv: *în mod armonios/ corespunzător/ concordant*, introducând un circumstanțial de mod.

2. Complianță – derivate și compuse – anglicisme „de lux"?

2.1. Ca sinonim neologic al grupărilor prepoziționale amintite mai sus, posibil interpretabilă drept locuțiune, am descoperit o îmbinare din ce în ce mai utilizată în limba română actuală, ***în complianță cu***, a cărei proveniență se leagă de puternica influență a limbii engleze:

< *to comply* (with) = 1. a se purta în concordanță cu autoritatea, cerința, regula sau dorința cuiva; 2. (cu sens învechit) a fi curtenitor sau ascultător (obedient)[9];

< *compliance* (with) = 1. actul de a se conforma, de a consimți ori de a ceda; 2. o tendință de a ceda rapid în fața altora mai ales cu supunere; 3. conformitate, concordanță: în concordanță cu ordinele; 4. cooperare ori supunere (obediență): ***Complianța/ supunerea*** *față de lege se așteaptă din partea tuturor.*[10]

Etimonul ambelor cuvinte este, bineînțeles, latinesc: verbul *complēre*[11], ale căror două sensuri principale sunt: 1. a termina, a completa, a desăvârși; 2. a împlini, a face, a realiza, a satisface[12]. În limba engleză, cu același sens ca al grupării ***in compliance with***, apar și *in accord with, in accordance with, in agreement with, in conformity with, in obedience to*. În celelalte limbi romanice, cea mai frecventă apariție indicată de dicționare conține substantivul *conformitate*: fr. ***en conformité avec***, ***conformément à***; it. ***in conformità con***; sp. ***conforme a***, ***en conformidad con***.[13]

2.2. Consultând diferite lucrări lexicografice, am regăsit substantivul ***complianță*** (preluat din engleză/ franceză) în următoarele dicționare explicative și de neologisme.

DEX (1998), p. 203[14], dar și DEX (2009)[15]: s.f. Mărime care indică gradul de elasticitate al unui sistem mecanic. [Pr.: *-pli-an-*] – Din engl. **compliance**. În MDA_2 (2010) apare aceeași definiție ca în DEX.

Cu același sens specializat din fizică, dar preluat din franceză, termenul apare în DN (1986); în plus, este citată și o sintagmă din limbajul medical: *complianță pulmonară* = variație a

[9] https://www.thefreedictionary.com/comply, accesat la 04.12.2021.
[10] https://www.thefreedictionary.com/compliance, accesat la 04.12.2021. Traducerile sensurilor ne aparțin.
[11] În franceza veche *complir*, în italiană *complire*, iar în spaniolă *cumplir*. Indicațiile etimologice au fost preluate din https://www.thefreedictionary.com/comply, accesat la 04.12.2021.
[12] https://www.latin-english.com/latin/complere/, accesat la 04.12.2021.
[13] https://www.thefreedictionary.com/compliance, accesat la 04.12.2021.
[14] Ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic. În teza sa de doctorat, *Englezismele în presa periodică din Republica Moldova (Aspectele funcțional, fonetic, ortografic, morfologic, semantic)*, Chișinău, 2017, pp. 163–164, Livia Caruntu-Caraman notează apariția substantivului *complianță* și în DEX, 1984, și în DEXI, 2017. Vezi http://www.cnaa.md/files/theses/2017/52587/livia_caruntu-caraman_thesis.pdf, accesat la 04.12.2021.
[15] Vezi https://dexonline.ro/definitie/complian%C8%9B%C4%83, accesat la 04.12.2021.

volumului pulmonar, datorită schimbării de presiune. Abia în MDN (2000) se înregistrează o a treia serie de sinonime: „**acord**, supunere, ascultare, **conformare** comportamentală" (s.n.); „adeziune a bolnavului la mijloacele terapeutice necesare ameliorării stării sale de sănătate", cuvântul fiind dat ca împrumut din franceză.[16]

Raportându-ne la dicționarele normative ale limbii române, situația este următoarea:

În *Dicționarul ortografic al limbii române* (1994)[17], precum și în *Dicționar ortografic al limbii române pentru elevi* (2001)[18] cuvântul nu este pomenit deloc. În schimb, în *Dicționar ortografic românesc*[19], acesta apare. $DOOM_2$, 2005/ 2010[20] (ediția a II-a revăzută și adăugită) preia intrarea din DOR și consemnează anglicismul *complianță*, substantiv de genul feminin, adaptat grafic, fonetic și morfologic și primind articolul definit la genitiv-dativ în aceeași manieră ca numele comune românești: *complianțe**i***.

În alte dicționare ale limbii române mai vechi sau mai noi, cuvântul ori derivatele sale nu se regăsesc defel. De exemplu, în *Dicționarul de cuvinte recente*[21], dedicat lexemelor apărute în limba română după anul 1960, deși sunt înregistrate foarte multe neologisme, *complianță* nu apare deloc (a se vedea la p. 64, unde sunt menționate doar franțuzismele *completitudine* și *compleu*).

Cu toate că $DOOM_2$ este mult mai actual decât DCR, cel din urmă reprezintă „***primul dicționar datat*** al cuvintelor noi din limba română" (surprinde data primei consemnări), oglindind „vitalitatea și dinamica vocabularului limbii române dintr-o perioadă bine determinată, într-unul din stilurile cu cea mai largă circulație – stilul presei". Florica Dimitrescu, autoarea DCR, a recoltat un material lexical bogat din limba auzită la emisiunile radio sau TV ori din limbajul familiar și argotic, acoperind un interval de două decenii (1977–1997)[22]. Ne-am fi așteptat ca substantivul *complianță* să fie prezent alături de multe alte anglicisme și americanisme, lucru infirmat, ceea ce înseamnă că el nu circula în perioada consemnată în domeniul jurnalistic[23]. Urmând firul cronologic al dicționarelor citate, termenul de *complianță* ar fi apărut în română undeva după anul 2001[24]. Ar fi interesant de văzut dacă $DOOM_3$ consemnează adjectivul *compliant*, derivate negative ori locuțiunea prepozițională formată de la substantivul *complianță* (*în complianță cu*).

Nici în *Inventarul de cuvinte și sensuri noi atestate în mediul online* (ICSO, 2020)[25], vol. I, nu am identificat anglicismul ori derivatele sale, deși exemple apar foarte multe din Internet.

---

[16] *Ibidem* pentru semnalările din MDA_2, DN și MDN, accesat la 04.12.2021.

[17] Autoare Flora Șuteu, Elisabeta Șoșa, București, Editura Vestala & Editura Atos, p. 70. Ediția din 2002 (apărută la Editura Litera Internațional), citată de www.dexonline.ro, include substantivul *complianță* exact ca precedentul (din 2001).

[18] București – Chișinău, Editura Litera Internațional, 2001, p. 86.

[19] Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Lingvistică, Chișinău, Editura Litera, 2001, p. 237.

[20] Vezi, în ambele dicționare, p. 167.

[21] Realizat de Florica Dimitrescu și apărut la București, Editura Logos, 1997 (ediția a II-a).

[22] Observații făcute de autoare în prefața ediției la p. 9.

[23] Prima ediție a DCR (1983) înregistra termenii noi selectați în perioada comunismului, între anii 1961–1980, însumând un număr de 3743 de cuvinte. Ediția a II-a (1997), cea la care ne raportăm, reflectă lexicul nou existent și acoperea ultimul deceniu de comunism, dar și explozia lexicală din perioada postrevoluționară, cuprinzând 5628 de cuvinte (și expresii), dintre care un număr de 1885 era ilustrat de cuvintele noi (în special franțuzisme și anglicisme). Vezi DCR (1997), p. 7. Ediția a III-a (2013) cuprinde 9875 de cuvinte-titlu, 4853 fiind cuvinte noi. Vezi https://www.logos.tm.ro/carte.php?id=100, accesat la 04.12.2021.

[24] Deși sunt cercetători care l-au identificat încă din ediția 1994 a DEX-ului (vezi nota 15).

[25] http://www.lingv.ro/images/INVENTAR%20DE%20CUVINTE%20%C5%9EI%20SENSURI%20NOI%20ATESTATE%20in%20mediul%20online%20-iulie-2020.pdf, accesat la 04.12.2021.

Chiar dacă e atestat în multe dicționare, cu sensul actual preluat din engleză, ***complianță*** apare în uzul limbii române încă de dinainte de 1989. O demonstrează Septimiu Chelcea într-un articol apărut în revista „Știință și Tehnică", anul 39, nr. 1–12, **1987**, p. 35 la rubrica „Omul și acțiunea socială". Articolul pe care îl semnează sociologul se numește ***Complianța*** *comportamentală*, prilej cu care autorul analizează termenul și-l pune în relație cu aceia de ***conformare*** și ***noncomplianță*** (sic!):

„Nici activitatea în organizații, nici munca, nici viața socială în ansamblu nu ar fi posibile dacă *nu ne-am conforma* cerințelor formulate de șefii ierarhici, de cei cu autoritate și prestigiu, dacă nu am asculta sfaturile părinților, rudelor și prietenilor, dacă am rămâne surzi la îndemnurile înțelepților. ***Complianța***, așadar, face parte din viața noastră de zi cu zi. Să vedem ce realitate acoperă ea, ce factori o condiționează, în ce împrejurări oamenii realizează *comportamente de conformare* la sfaturi, îndemnuri, ordine și în ce situații dau dovadă de ***noncomplianță*** *comportamentală*.", „***conformare*** și ***complianță*** – forme de influențare socială". În opinia lui S. Chelcea, ***conformarea*** presupune „procesul de adaptare la o situație colectivă prin care individul *se pune de acord cu ceilalți*". ***Complianța*** „comportamentală" intervine atunci când conformarea este dictată de un ordin, o cerință sau un sfat. Autorul însuși mărturisește că a preferat să preia din engleză acest termen pentru a elimina sensurile peiorative ale unor noțiuni precum „supunere", „ascultare" ori "obediență". Complianța comportă atât dimensiuni pozitive, cât și negative. Așadar, prima semnificație discutată este aceea referitoare la menținerea stării de sănătate, deci i se atribuie un sens medical exact.

În traducerea cărții Annei Freud din 1965, *Normal și patologic la copil. Evaluări ale dezvoltării* (2002)[26], Claudia Alecu și Cătălin Popescu folosesc de două ori cuvântul ***complianță***: „Nevoia de a fi iubit și frica de pierdere a obiectului sunt transferate ca sugestibilitate și ***complianță*** *față de analist*." (p. 52), „Lucrurile nu stau așa în ceea ce privește evitarea îmbolnăvirii sau ***complianța*** *la recomandările* doctorului cu privire la luarea medicamentelor și restricțiilor de dietă și motorii." (p. 79).

În lumina ultimelor exemplificări, se pare, totuși, că anglicismul intrase în vocabularul autohton cu mult înainte de a fi consemnat în dicționare.

2.3. Apelând la unul dintre cele mai cunoscute translatoare de text, am identificat peste zece variante posibile de traducere în limba română a structurii ***in compliance with***, cu următoarea componență:

a) prepoziția *în* + substantiv + prepoziția *cu*: ***în conformitate cu***, ***în concordanță cu***, ***în corespundere cu***, ***în linie cu***;

b) prepoziția *în* + substantiv articulat la singular/ plural: *în virtutea, în baza, în condițiile*;

c) prepoziția *cu* + substantiv articulat la singular: *cu condiția, cu respectarea*;

d) prepoziția *de* + (adjectiv) + substantiv nearticulat: *de (perfect) acord*;

e) adjectivul propriu-zis *conform* singur ori însoțit de prepoziția *cu*: ***conform(ă) cu***;

f) adjectivul participial ***potrivit***;

g) adjectivul postverbal ***corespunzător***;

h) verbe la forme (non)finite cu/ fără prepoziție subcategorizată: *se conformează, respectă/ respectând, corespunde (cu)*.[27]

[26] Apărută la București, Editura Fundației Generația.

[27] https://context.reverso.net/traducere/engleza-romana/in+compliance+with.

2.4. Termenul ***complianță*** pare destul de productiv momentan, întâlnindu-se cel mai des în limbajul medical și făcând referire la respectarea unui tratament, a unei conduite terapeutice impuse de medicul curant. Își păstrează regimul prepozițional ca în structura verbală (selectând substantive precum *medicație, tratament, recomandare*), alteori își asociază un adjectiv calificativ (*bună*, *medicamentoasă*) ori articolul. În locul său apare uneori echivalentul ***aderență*** (*la*)[28]: „***complianța la*** *tratament*", „încurajarea pacienților în vederea colaborării pentru monitorizarea atât a terapiei, cât și a ***complianței*** *medicamentoase*", „***o complianță*** *bună* ***la*** *tratament*"[29]; „***o*** *mai bună* ***complianță cu*** *recomandările* postoperatorii"[30]; „***complianța cu*** *recomandările* privind schema de vaccinare".[31]

Tot cu accepție medicală sunt folosite derivatele cu prefixe negative *non-*, *ne-* sau *dis-*: „***non-complianța la*** *medicația* prescrisă", „***non-complianța la*** *tratamentul medicamentos*", „***non-complianța la*** *tratament* în cazul pacienților cu afecțiuni cardiovasculare"[32]; „pacienți cu dificultăți de administrare a picăturilor de către ei înșiși, sau care clipesc frecvent la instilare, sau care nu realizează dacă picătura nu ajunge în ochi […] numite ***discomplianță***".[33]

Termenul apare și în domeniul militar ori juridic: „***complianța cu*** *standardele* militare ale NATO."; „operatorii se concentrează pe calitatea produselor oferite, iar autoritățile de stat, de asemenea, pe ***complianța*** acestora ***cu*** *legislația* în vigoare".[34]

Al treilea domeniu de utilizare a anglicismului este cel tehnic, cuvântul fiind întâlnit, ca substantiv ori în locuțiunea prepozițională, în diferite ghiduri și instrucțiuni de folosire a unui produs: „***în complianță cu*** *condițiile* descrise în anexa acestei fișe tehnice de securitate"[35]; „***în complianță cu*** *interfațarea* haptică"[36]; „Securitate Suplimentară a Dispozitivului pentru a îți proteja dispozitivul și pentru a asigura ***complianța cu*** *politicile* corporatiste de securitate"[37]; „***complianța cu*** *ghidul* de bună practică aplicabil", „un sistem de calitate care să stabilească responsabilitățile și procesele, inclusiv managementul riscului, managementul schimbărilor și tratarea deviațiilor, ***în complianță cu*** *cerințele* ghidurilor de bună practică."[38]

Noțiunea de *complianță* se regăsește și în domeniul comunicării: „Etichetarea negativă (Name-calling) este tehnica prin care se induce ***complianță*** din partea țintei. Amenințarea la adresa imaginii de sine a țintei induce ***complianța*** acesteia, care are rolul de a reface integritatea

[28] „În plus, s-a constatat că, pentru unii pacienți, ***aderența la*** *tratament* crește după întâlnirea cu personalul din asistența medicală sau farmaceutică". Vezi Laura Vicaș, *Complianța pacienților la tratamentul medicamentos/ Patient Compliance with the Treatment*, în „Practica farmaceutică", vol. 6, nr. 4, an 2013, pp. 198–200, https://farma.com.ro/articles/2013.4/PF_Nr-4_2013_Art-2.pdf, accesat la 04.12.2021.

[29] Laura Vicaș, *artic. cit.*, accesat la 04.12.2021.

[30] http://www.smugalati.ro/interventie_psihologica.html, accesat la 04.12.2021.

[31] https://www.anm.ro/_/COMUNICATE%20DE%20PRESA/actualizare%20EMA%20%C8%99i%20ECDC%20%C3%AEn%20privin%C8%9Ba%20COVID-19%20.pdf, accesat la 05.12.2021.

[32] Laura Vicaș, *artic. cit.*, accesat la 05.12.2021.

[33] https://www.medoptic.ro/complianta-pacientului-glaucomatos/, accesat la 05.12.2021. Despre prefixul *dis-* în limbajul juridic, vezi Simina Badea, *The Prefix* ***Dis-*** *in Legal Language*, în SCOL, anul X, nr. 1–2, 2017, pp. 92–101.

[34] https://context.reverso.net/traducere/romana-engleza/complian%C8%9B%C4%83?d=0, accesat la 05.12.2021.

[35] www.merckmillipore.com, accesat la 05.12.2021.

[36] http://fs.unm.edu/neutr-abs-teza-doctorat-Melinte.pdf, accesat la 05.12.2021.

[37] https://www.vodafone.ro/consumption/groups/public/documents/digital_asset/vod056708.pdf, accesat la 05.12.2021.

[38] https://www.alliance-healthcare.ro/sites/g/files/xpfdlm151/files/2021-08/Acord%20tehnic%20final_0.pdf, accesat la 05.12.2021.

conceptului de sine al țintei", „Îndulcirea ofertei invocă sentimente de îndatorare și favorizează ***complianța***."[39]

Căutând și alte exemple, am dat peste ***complianță*** într-un studiu filologic dedicat paremiilor românești: „studiul despre ***complianța*** *comportamentală* a românilor relevată de parimiile poporului român", „tendința românului spre ***complianță*** *comportamentală*".[40]

În afara lexemului nominal, se întâlnește și adjectivul postverbal ***compliant***, (ne)gradat, tot în limbaj medical: „Psihoeducația familiei este foarte importantă, familia devenind astfel ***mai compliantă*** și mai implicată în procesul terapeutic."[41]

Și mai inedită este ocurența adjectivului/ substantivului format cu ajutorul unor elemente de compunere savantă ***hipo-*** „(prea) puțin, mai puțin (decât normal), sub (un anumit nivel)", respectiv ***hiper-*** „peste, deasupra, excesiv de, prea", tot cu accepție medicală: ***hipocompliant***, ***hipocomplianță***, ***hipercomplianță***, termenii fiind calchiați după engleză. Sensul lui ***hipocomplianță*** ar fi acela de „complianță terapeutică scăzută": „contribuțiile abordării psihosomatice a bolnavilor astmatici ***hipocomplianți*** *la scăderea* costurilor asistenței medicale", „***hipocomplianța*** *terapeutică* a bolnavilor astmatici", „Raportul dintre indicațiile urmate și cele primite de către bolnav poate determina două categorii posibile: ***hipercomplianța*** („exces de zel", cu inițiative personale de sporire a cantității de medicamente și a duratei tratamentului +/ – adăugarea altor mijloace terapeutice neprescrise de către medic) și ***hipocomplianța*** (mergând până la non-complianță)".[42]

2.5. După cum se poate observa, anglicismul a câștigat oarește teren în interiorul vocabularului românesc actual. Cu toate acestea, există suficiente sinonime pe care le-am putea oferi ca alternative în traducerile specializate din medicină, politică, drept, tehnică, educație: *acord, ascultare, conformare, conformitate, obedientă, observanță, respectare, supunere*. Nu știm cât de lungă viețuire va avea cuvântul și derivatele sale ori în ce măsură se va generaliza și dacă va fi întrebuințat pe scară largă și în alte domenii decât cele menționate. L-am încadra mai degrabă în categoria anglicismelor „de lux", nenecesare și „prețioase".

BIBLIOGRAPHY

** *Dicționar explicativ al limbii române* [DEX], ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic.

** *Dicționar ortografic al limbii române pentru elevi* (2001), București – Chișinău, Editura Litera Internațional.

** *Dicționar ortografic românesc* [DOR] (2001), Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Lingvistică, Chișinău, Editura Litera.

[39] Vezi Alina Roșcan, Ioan Deac, *Comunicare și influențare socială*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2018, p. 106.

[40] Vezi Valentin Dedu, *Profilul paremiologic al românului*, în CICCRE IV (Qvaestiones Romanicae, Lucrările Colocviului internațional *Comunicare și cultură în România europeană*, ediția a IV-a, 2–3 octombrie 2015), pp. 169 și 171, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2016.

[41] https://context.reverso.net/traducere/romana-engleza/complian%C8%9B%C4%83, accesat la 05.12.2021.

[42] Gabriela Munteanu, Ioan Bradu Iamandescu, *Contribuțiile abordării psihosomatice a bolnavilor astmatici hipocomplianți la scăderea costurilor asistenței medicale. Argumente și exemplificări*, în Revista Medicală Română, vol. LIX, nr. 1, an 2012, pp. 54–55, https://rmj.com.ro/articles/2012.1/RMR_Nr-1_2012_Art-12.pdf, accesat la 05.12.2021.

** *Qvaestiones Romanicae*, 2016, Lucrările Colocviului internațional *Comunicare și cultură în România europeană*, ediția a IV-a, 2–3 octombrie 2015, Timișoara, Editura Universității de Vest.

Badea, Simina, 2017, *The Prefix **Dis-** in Legal Language*, în SCOL, anul X, nr. 1–2, pp. 92–101.

Chelcea, Septimiu, 1987, *Complianța comportamentală*, în Revista de Știință și Tehnică, anul 39, nr. 1–12, p. 35.

Dimitrescu, Florica, 1997, *Dicționar de cuvinte recente* [DCR], ediția a II-a, București, Editura Logos.

Freud, Anna, 2002, *Normal și patologic la copil. Evaluări ale dezvoltării*, traducere de Claudia Alecu și Cătălin Popescu, București, Editura Fundației Generația.

Guțu Romalo, Valeria (coord.), 2005, *Gramatica limbii române* [GALR], vol. I *Cuvântul*, București, Editura Academiei Române.

Irimia, Dumitru, 2008, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom.

Mihai, Nicoleta, 2019, *Les néologismes dans le discours de Klaus Johannis*, în SCOL, anul XI, nr. 1–2, pp. 177–200.

Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), 2010, *Gramatica de bază a limbii române* [GBLR], București, Editura Univers Enciclopedic.

Roșcan, Alina, Deac, Ioan, 2018, *Comunicare și influențare socială*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei.

Șuteu, Flora, Șoșa, Elisabeta, 1994, *Dicționarul ortografic al limbii române*, București, Editura Vestala & Editura Atos.

Vulișici Alexandrescu, Maria, 1995, *Sintaxa limbii române*, Oradea, Editura Imprimeriei de Vest.

Webografie

https://www.alliance-healthcare.ro/sites/g/files/xpfdlm151/files/2021-08/Acord%20tehnic%20final_0.pdf.

https://www.anm.ro/_/COMUNICATE%20DE%20PRESA/actualizare%20EMA%20%C8%99i%20ECDC%20%C3%AEn%20privin%C8%9Ba%20COVID-19%20.pdf.

http://www.cnaa.md/files/theses/2017/52587/livia_caruntu-caraman_thesis.pdf.

https://context.reverso.net/traducere/romana-engleza/complian%C8%9B%C4%83.

www.dexonline.ro.

https://farma.com.ro/articles/2013.4/PF_Nr-4_2013_Art-2.pdf.

http://fs.unm.edu/neutr-abs-teza-doctorat-Melinte.pdf.

www.latin-english.com.

http://www.lingv.ro/images/INVENTAR%20DE%20CUVINTE%20%C5%9EI%20SENSURI%20NOI%20ATESTATE%20in%20mediul%20online%20-iulie-2020.pdf.

https://www.logos.tm.ro/carte.php?id=100.

https://www.medoptic.ro/complianta-pacientului-glaucomatos/.

www.merckmillipore.com.

https://rmj.com.ro/articles/2012.1/RMR_Nr-1_2012_Art-12.pdf.

http://www.smugalati.ro/interventie_psihologica.html.

www.thefreedictionary.com.

https://www.vodafone.ro/consumption/groups/public/documents/digital_asset/vod056708.pdf.

DIFFICULTIES IN TRANSLATING PASSIVE CONSTRUCTIONS IN ENGLISH FOR ECONOMY

Roxana Grunwald
Lecturer, PhD, „Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: English has been extensively used and played an important role in activities of commercializing products among which: advertisement, international exhibitions and fairs, cooperation structures of foreign trade. The increasing demand for English to suit particular needs and interests has brought about the growth of ESP (English for Specific Purposes). Translation difficulties involve the difficulties of learning to use a language both receptively and productively, which brings about the distinction between encoding and decoding linguistic performance and competence.

Keywords: active voice, passive voice, translation, syntactic structure,objectiveness

It is important for the translator to read an original text with a linguistic eye and not be enslaved by the "fetishism of the printed word"(A.Bantaş) in spite of the fact that, thus, the world would be deprived of its beauty and charm to a certain extent. Any translation may offer difficulties since there are not any rules for translation covering all subtleties. They involve learning the use of a language both receptively and productively. There are few key factors to be considered in interpretation and translation:

- The conventional grammatical and lexical usage for the type of text
- The expectation of the reader
- The views of the translator, which may be personal, subjective, social or cultural.

The text to be translated has to be clarified for purposes of efficiency, because the translation of an economic text must have the same cognitive effect upon the end user as the original; it involves the translator's responsability toward the receptor.Passive Voice has had a strong influence on similar registers in other languages through transaltion due to its widespread use in technical and scientific English. Passive constructions are very frequent in Business English due to the impression of objectivity they must imply and to the distance between the writer and the text. Rendering a passive construction by an active one or translating an active structure by a passive one can affect the information given in translation as well as the linear arrangement of semantic elements and the focus on the message. So, it is the translator's task to weigh the potential change in content and focus against the benefits of rendering a smooth, natural translation when the use of the passive structures would be statistically less acceptable than the use of the active or an alternative structure in Target Language(TL). However, the literal translation of English passive structures into a language which normally uses them less frequently is often criticized. Voice change consits in changing the syntactic form of the verbs in order to achieve a different sequence of elements. The idea is that the active way be substituted for the passive and viceversa. As Elena Croitoru says in "Interpretation and Translation","the strategy of substituting the active for the passive raises the problem of supplying a subject for the

active clause. The subject of the active clause must preserve the impersonality usually associated with passive structures." For example, the Romanian active sentence:

„*Acest studiu prezintă o serie de concepte noi legate de organizarea activităţilor comerciale*" is more frequent than its passive counterpart: „ *S-au studiat/Au fost studiate o serie de concepte noi legate de organizarea activităţilor comerciale.*"

But the translation into English would prefer a passive structure because of its high frequency in English:

A number of fresh concepts on how to organize business and marketing were studied, instead of its counterpart:

This study reports on a number of concepts on how to organize business and marketing

The Romanian language does not favour expressions used in formal English correspondence which rely very much on using the passive for objectiveness. In these cases, Romanian makes use of the active voice. Thus, an expression such as: *vă invităm*, sounds much more natural in Romanian than *You are invited* although they are both possible. Or the active verbs in the Romanian formula *Aşteptăm sugestii* or *Sunt binevenite* are translated into English by the passive:

Suggestions are invited on all aspects of ….

Suggestions related to the latest significant changes would be particularly welcome.

The translator often tends to translate the English passive construction which gavours the use of a modal with the modal reflexive alternation in Romanian.

Examples: *Societăţile trebuie să se axeze/se vor axa pe dezvoltarea/extinderea afacerilor şi a competenţelor de bază./ Companies should be focused on developing their core business and core competences. A company must be focused on.....should be focused on....*

R.Quirk relates the frequency of the passive forms to the distinction between informative and imaginative writing: " The passive is generally more commonly used in informative than in imaginative writing, and is notably more frequent in the objective, impersonal style of scientific articles and news reporting." The passive sentences in English for Economy are much clearer because no mention is made of "people". In English for Economy (EE) the mentioning of a subject (such as the economist, the researcher, the salesman, etc) does not provide the reader with any useful information. In EE the passive is used because in passive sentences the subject takes front position and it is into the subject that scientists put much information, if not the essential one. This is closely connected to the focus, as well as to the impersonal objective nature of the economic discourse. For example:

1. *The cost of this product is found to fall rapidly- Se constată scăderea rapidă a preţului acestui produs*

2. Teamwork centered around core business processes are encouraged- Se încurajează munca în echipa centrată/axată bazată pe procesele afacerilor de bază.

3. *Advances in computers and telecommunication, increasing buyer requirements for speed, the growing importance of service, and several other forces are requiring companies to reconsider how to organize their business.- Dezvoltarea calculatoarelor şi a telecomunicaţiilor, pretenţiile tot mai mari ale cumpărătorului legate de rapiditatea şi specializarea comenzilor, importanţa crescândă a serviciilor ca şi alte câteva forţe impun societăţilor o restructurare a modului de organizare a afacerilor.*

The subjects of the sentences contain a lot of information which catches the reader's attention taking front position. If the subject were animate and the sentence were active,the reader wouldn't be given very much useful information, and the subjects would be "repeated in

an unhelpful and uninteresting way", as J. Swales says. However, J. Hitchcock criticizes his point of view, considering that "it was previously thought that passives were used to depersonalize statements-to make the prose more objective. This view seems to be erroneous and the choice of passive does not seem to be for impersonality in communication, but for focus…Initial position in the English sentence is normally the strongest for focusing the attention of the reader." The sentences above illustrate the difference between the English sentences which usually begin with the subject and the Romanian ones, which begin with the predicate. One of the difficulties in translating the English passives is the idiom chunk argument (or set phrases). According to A. Radford, "English has a class of Noun Phrases which occur only in conjunction with some specific verb." These idiom chunks (eg to take advantage of, to take note of) occur in front position in the passive sentences, the Noun Phrases becoming the subject of the passive construction. Yet, in the active sentences these noun phrases occur immediately after the verb. For example:

E: *Advantage must be taken of such long-term contracts*

R*: Trebuie să beneficiem/să se profite de astfel de contracte pe termen lung.*

It is also difficult to translate the English constructions characterized as "the identity of thematic function between active objects and passive subject, in that both take the same post-verbal position in the deep structure"(A. Radford). There are some passive verbs which do not have passive meanings; therefore there are some English passives that cannot be translated by passive constructions.

Examples:

1. *The headquarters' effort to achieve continuity, consistency and efficiency is reduced. Este redus/ se reduce efortul sediilor centrale de a asigura continuitatea, stabilitatea şi eficienţa marketingului/vânzărilor*

2. *The increased manufacturing and marketing costs are covered./Costurile tot mai mari de fabricaţie şi de vânzare sunt acoperite/ Se acoperă costurile tot mai mari de fabricaţie şi de vânzare.*

It is difficult to translate such verbs as need, want and require which have a passive meaning but an active –ing form.

Examples:

1.*Regionalization requires making a number of tough decisions/Regionalizarea necesită luarea unor decizii dificile*

2. *As the company expands it needs strengthening certain marketing functions other than sales./ Pe măsură ce societatea se extinde, trebuie concolidate, pe lângă funcţiile de vânzare, şi anumite funcţii de marketing.*

3. *The product needs improving./Produsul trebuie îmbunătăţit/are nevoie de îmbunătăţiri.*

The infinitive structure with verbs such as: to say, to expect, to know may be difficult to translate:

Examples:

1.*It is said to be a famous company/Se spune că este o societate renumită*

2.*The product management organization is known to introduce several advantages/Se ştie/se cunoaşte faptul că organizarea managementului de produs introduce câteva avantaje/Organizarea managementului de produs este cunoscută ca introducând…/este cunoscută pentru introducerea…*

A difficult problem in translation is that of passive constructions including the verb to require because the translation may differ due to the subject (animate or inanimate).

Examples:

1. *Industries are required to use standards …./ Este necesar ca industria să folosească…*

2. The product manager is required to manage each major product/Directorului de produs I se cere să/trebuie să supravegheze fiecare produs important.

Another difficulty occurs in translating constructions such as "middle constructions"(verbs active in form but passive in meaning). These "middle constructions" are usually translated by the Romanian "reflexiv-pasiv" that is the deep direct object becomes subject, but the verb remains active. The agent (deep subject) cannot possibly be expressed:

This product sells very well. (se vinde)

This prospect reads easily.(se citeşte)

The new Head&Shoulders is selling badly. (nu se/se vinde)

Other types considered to be difficult to translate include the passive consisting of a verb of perception (to feel, to smell, to taste) plus an adjective. The problem appears because of the different structural pattern of the Romanian syntagm.

Examples:

1.*The Campbell beans tastes spicy/ are gust picant*

2.*The chemicals smell sweet/au miros plăcut*

The issue of rendering a good translation by making the difference between passive and stative verbs relies on the idea that while it is possible to transform a stative sentence into an active one, the result is neither logical nor semantically acceptable as it does not provide the information to the writer intended. It would be a statement of an activity. The writer, however, is not describing an activity but giving a physical and, therefore static description of the result of an activity. When translating passives, a passive form may not be rendered by a passive one and an active by an active form. It is always the function of a category, not the form it takes that is of utmost importance in translation.

BIBLIOGRAPHY

1. Aldea, Bogdan, Greere Anca. *Practica traducerii juridico-economice(domeniul englez).Economic and Legal Terminology in Translation Practice (English)* Cluj Napoca: Editura Echinox, 2001

2. Ardelean, Carmen. *Exploring Translation Studies. O explorare a studiilor de translaţie* Bucureşti:Conspress,2009

3. Baher,M. *In Other Words. A Coursebook on Translation.Cu alte cuvinte. Curs de traduceri,* Routhledge,London&NY,1992

4. Bantaş, Andrei. *Limba engleză.Ştiinţă şi Tehnică. English. Science and Technology*, EDP, Bucureşti, 1981

5. Bates,M. *Writing Nucleus in English for Specific Purposes,Esenţe ale limbii engleze pentru scopuri specifice,* ed.by R.MacKay and A.Mountford, Longman Group Ltd., London, 1978

6. Croitoru,Elena. *Interpretation and Translation/Interpretare şi Traducere*, Porto Franco, Galaţi, 1996

7. Greener,Michael. *Dictionar de business/ A Dictionary of Business*, ed. Universal Dalsi, Bucuresti, 2001

8. Hitchcock,J. *Reading and Scientific English in ESP/Engleza pentru scopuri specifce în domeniul ştiinţific*, Oregon State University, 1978

9. Quirk,R.Greenbaum,S,Leech,I,Svartik,I. *A Comprehensive Grammar of English/Studiu elaborat al gramaticii limbii engleze*, Longman, London, 1985

10. Mocanu,Mihaela, Vasiliu,Elena. *Quick Steps towards Business English.Engleza în afaceri în câţiva paşi*. Ed Universitara, Bucuresti, 2012

11. Murdoch-Stern, Serena. *Engleza pentru vizite de afaceri si relaţii sociale. English for Business Meetings and Social Interaction*, Ed Teora, 2007

12. Sweeney,Simon. *Professional English. Engleza profesională*, Penguin English Guides, London, 2002

13. Trimble,Louis. *English for Science and Technology/Engleza pentru domeniul ştinţific şi tehnologie*, Cambridge University Press, London, 1989

14. Vince, Michael. *Advanced Language Practice. Exerciţii de limbă nivel avansat*, Macmillan, 2003

R.L.S. TRAINING AND DEVELOPMENT SUGGESTIONS OF THE GRAMMATICAL COMPETENCE FOR LEARNING AND USING THE RELATIVE PRONOUN

Viorica Vesa-Florea
Lecturer, PhD, ,,Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Learning a foreign language represents a complex process and supposes stages and progressive methods in order to form and to apply all the competences, including the grammatical competence. Some of the grammatical particularities which produce special difficulties are the relative pronouns, that's
why we should pay them an increased attention during the teaching – learning activities. To decrease and to balance the preparation efforts in order to obtain superior performance, some general efforts are needed, a good use of the working tools, and also an intensification of student involvement and motivation to learn the language.
This work focuses on the following aspects: a. frequent mistakes in the use of relative pronouns; b. practical aspects of teaching the relative pronouns; c. useful working tools; d. conclusions.

Keywords: grammatical competence, relative pronouns, working tools

Introducere

Învățarea unei limbi străine reprezintă un proces complex și presupune etape și modalități progresive de formare și de aplicare a tuturor competențelor, inclusiv a competenței gramaticale. Unele dintre părțile de vorbire care creează dificultăți deosebite sunt pronumele relative, de aceea este importat să li se acorde o atenție sporită în activitățile de predare-învățare. Există mai multe modalități de abordarea a acestora, atât clasice, cât și moderne, posibilități care pot fi combinate în scopul obținerii unor rezultate superioare. În plus, folosirea unor instrumente de lucru corespunzătoare poate constitui un ajutor concret, practic, oferit celor interesați să-și însușească și să utilizeze cu mai multă siguranță limba română în exprimare.

Pentru a diminua şi a echilibra eforturile de pregătire în vederea unor performanţe superioare sunt necesare eforturi conjugate, o bună valorificare a instrumentelor de lucru, precum şi o intensificare a implicării şi a motivării studenţilor în însuşirea limbii. Lucrarea se concentrează asupra următoarelor aspecte: a. greșeli frecvente în utilizarea pronumelor relative; b. aspecte practice ale predării pronumelor relative; c. instrumente de lucru utile; d. concluzii.

1. Greșeli frecvente în utilizarea pronumelor relative

Identificarea cauzelor care generează cele mai multe greșeli în folosirea acestor părți de vorbire poate constitui punctul de plecare pentru a găsi, apoi, unele modalități practice care să conducă la cunoașterea formelor corecte ale pronumelor relative, la înțelegerea unor reguli specifice, precum și a contextelor adecvate de utilizare. În plus, credem că ar fi necesare unele unităţi de învăţare concepute special, care să conţină explicaţii suplimentare şi o gamă de exerciţii practice diversificate.

S-a constatat că cele mai frecvente greşeli în utilizarea pronumelor relative au drept cauză: a.) cunoaşterea insuficientă a formelor corecte ale acestora; b.) confuzia cazurilor; c.) confuzia regimului prepoziţional diferit al verbelor tranzitive şi intranzitive din propoziţie; d.)

insuficienţa utilizare a exerciţiilor practice şi a testării; e.) lipsa unor instrumente de lucru adecvate.

Mai întâi, ar trebui să recunoaștem că e posibil ca unii vorbitori nativi să folosească pronumele relative într-un mod incorect, îndeosebi formele pronumelor relative care îndeplinesc funcțiile sintactice de complement direct sau indirect. Cu siguranță că am auzit adesea formulări incorecte de tipul: „Fata *care* am salutat-o e din grupa noastră." sau „Colegii *la care* le scriem sunt din Brașov.", modele pe care vorbitorii non-nativi și le pot însuși cu ușurință. Imitând limbajul colocvial al unor vorbitori nativi, cursanții renunță la forma de dativ a pronumelui relativ, în locul căreia utilizează o prepoziţie: „Studentul *la care* i-am trimis….", în loc de „Studentul *căruia* i-am trimis…"

Dacă nu sunt explicate și clarificate suficient prin unele strategii logice, simple, în funcție de cazul cerut de context, îndeosebi formele de genitiv și de dativ ale pronumelor relative ori, dacă nu se exersează prepozițiile care sunt utilizate pe lângă acestea în funcție de rolul sintactic îndeplinit în propoziție, aceste părți de vorbire pot crea dificultăți în exprimare, punând în încurcătură vorbitorul non-nativ sau chiar diminuîndu-i apetitul învățării.

Folosirea incorectă de către cursanți a formelor de genitiv și de dativ apare adesea în enunțuri de tipul: „Fata *căruia* îi scriu e Maria.", „Domnul *căreia* i-ai dat scrisoarea e din România.", „Colegii *căruia* îi vorbesc sunt din Brazilia." ori se remarcă în formulări mai ample, cum ar fi: „Casa ai *cărui* geamuri dau spre stradă e a părinților mei.", „Studenții a *căror* nume au fost menționate, pot intra în sală".

Identificarea erorilor în exprimare presupune mai mult decât simpla evidențiere cu roșu a greșelilor respective sau prezentarea formelor corecte ale pronumelor cu ajutorul tabelelor. O modalitate utilă ar putea fi stabilirea unor pași, a unor etape concrete de urmat în mod logic, pe care cei implicați în procesul învățarii să le poată parcurge, mai întâi cu ajutorul profesorului, apoi individual, prin intermediul unor itemi special concepuți, prezentați progresiv sub aspectul dificultății.

2. Aspecte practice ale predării pronumelor relative

Structura predării unui aspect gramatical în maniera clasică ar putea conține următoarele etape: „1. Dialogul pregătitor cu semantizarea completă a formelor; 2. Prezentarea formelor în contexte (faza de structurare); 3. Exerciții structurale de fixare (faza de exersare); 4. Exerciții funcționale (faza de generalizare); 5. Integrarea fenomenului în microconversație."[1]

Pe lângă strategiile clasice de predare este utilă implementarea unor modalități noi, moderne de predare și de exersare a informațiilor gramaticale referitoare la pronumele relative, cum ar fi: utilizarea unor jocuri și a altor activități interactive care să contribuie la creșterea încrederii în sine și a dorinței implicării active în comunicare și prin care să li se ofere oportunități studenților de a interacționa, de a depăși teama de a nu fi apreciați, de a nu se inhiba emoțional din cauza frecventelor întreruperi ale profesorului pentru a le corecta greșelile.

Predarea informațiilor teoretice legate de aceste părți de vorbire ar putea începe încă de la primele lecții de nivel A1, atunci când studenții comentează o imagine. La întrebarea: „Ce vezi?", răspunsul acestora este segmentat de obicei în două enunțuri, cum ar fi: „Văd o fată. Fata citește o carte." Acesta ar putea fi momentul optim pentru a introduce forma simplă de nominativ a pronumelui relativ: „Văd o fată *care* citește o carte." sau „Văd un copil *care* înoată.", în locul enunțurilor foarte scurte. Cu siguranță, prin repetare, aceștia vor construi ei înșiși asemenea enunțuri dezvoltate și corecte, etapă care îi va pregăti pentru însușirea

[1] Platon, Elena, Burlacu, Diana Viorela, Sonea, Ioana Silvia Sonea, *Procesul de predare – învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2)*, Casa cărții de știință, 2011, p.93.

formelor mai dificile ale pronumelor relative de genitiv sau dativ ori a formelor însoțite de prepoziții ori de locuțiuni prepoziționale.

Prezentarea informației teoretice joacă un rol important în înțelegerea modului de folosire a pronumelor relative. „Pronumele relative reprezintă (= evocă) în discurs o entitate şi, simultan, au rolul de conectori interpropoziţionali (<<*Cine* a ajuns primul a mâncat tot.>>,<<Acesta este profesorul *despre care* ţi-am vorbit.>>)”[2]. Așadar, pronumele relative țin locul unui substantiv și, în plus, „ leagă propoziții subordonate de regente.”[3]

Formele pronumelor relative sunt simple: *care, cine, ce, cât, câtă, câți, câte, al câtelea, a câta* și compuse: *cel ce, cei ce, ceea ce, cele ce,* potrivit aceluiași autor. Schimbarea formelor pronumelor relative în funcție de gen, număr şi caz ridică cele mai multe probleme.

Să exemplificăm pronumele relativ *care* cu formele de masculin singular, la toate cazurile:

N. „Omul *care* intră este vecinul meu.”
G. „Omul cu băiatul *căruia* ai vorbit este vecinul meu.”
„Știu *al căruia* este acest băiat.”
„Băiatul cu *al cărui* tată vorbești este vecinul meu.”
D. „ Omul *căruia* îi vorbești este vecinul meu.”
Ac. „Omul pe care îl vezi e vecinul meu.”

Chiar dacă prezentarea informațiilor teoretice este importantă, aceasta nu va rezolva dificultatea în care se află vorbitorul non-nativ, deoarece oferirea în avalanșa a noțiunilor de teorie, în loc să-l clarifice, îl poate intimida pe acesta, de aceea este necesară o selectare a informațiilor despre pronumele relative, așa cum aceștia o găsesc în manualul de studiu.

În locul detaliilor ample, care să epuizeze subiectul, sunt de preferat explicațiile simple, pe baza unor imagini sau desene care să le permită cursanților să recepteze sensul exact al enunțului și să utilizeze corect pronumele relative. Astfel, utilizarea formulei: A [B] A îi poate ajuta pe aceștia să înțeleagă modul în care este structurat enunțul în care se găsește pronumele relativ. Exemple: „Fata [*care* vine] e Maria.”, „Fata [*pe care* am salutat-o] e Maria.” Reamintindu-le că pronumele ține locul unui substantiv, aceștia vor putea reface mental sensul propoziției B astfel: „Maria vine.[Am salutat-o pe Maria.]”

Așadar, cele două etape elementare care permit exersarea utilizării corecte a pronumelui relativ sunt: a. identificarea clară a structurii sintactice a enunțului; b. utilizarea formei corecte a pronumelui relativ, precedat sau nu de o prepoziție, în funcție de context. Exemple: „Prietenul [*căruia* îi telefonez] e Dan.”/B=[”Îi telefonez lui Dan (acestuia).”], „Oamenii [*cu care* am vorbit] sunt din orașul meu.”/B=[”Am vorbit cu oamenii.”]”Colegii [*despre care* ți-am vorbit] sunt din Maroc.”/B=[”Ți-am vorbit despre colegi.”] Asemenea exerciții de reluare mentală a propozițiilor subordonate, a acelora în care se află pronumele relative, folosind topica inversată, sunt deosebit de practice și dau rezultate superioare în cadrul testării.

Utilizarea pronumelui relativ *care* în propoziții atributive constituie o dificultate și mai greu de depășit. Oferirea unor explicații simple, a unor formule logice, a unor desene sugestive le poate fi de mare ajutor cursanților. Să exemplificăm în acest sens folosirea pronumelui relativ *care*, precedat de articolul posesiv *a, al, ai, ale,* caz în care articolul posesiv se acordă cu substantivul de după pronumele relativ, substantiv care coincide cu numele obiectului posedat; pronumele relativ are genul substantivelor din regentă, care coincide cu numele posesorului și pe care relativul îl reia în subordonată. Se disting câteva situații: Substantivul din regentă este la masculin singular, iar substantivul din subordonată (numele obiectului posedar) este la: masculin singular: „Băiatul cu al *cărui* tată discut ….”, la

[2] *Gramatica Academiei*, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2005, p.280.
[3] Bejan, Dumitru, *Gramatica Limbii Române, Compendiu,* Editura Echinocțiu, p. 122.

feminin singular: „Băiatul cu a *cărui* soră discut…”, la masculin plural: „Băiatul cu ai *cărui* părinți discut…”, la feminin plural: „Băieții cu ale căror surori discut…”, la neutru, singular sau plural: „ Băiatul cu al *cărui* pix scriu…”, Băiatul cu ale *cărui* creioane colorate desenez…”.

Pe scurt, aceste situații pot fi rezumate la formula 1+3; 2+4, exprimare simplificată prin care se înțelege ordinea în care termenii sintagmei respective se acordă în gen și număr. În mod evident nu vom ține cont la numărare de prepoziție, care are o formă invariabilă, fiind o parte de vorbire neflexibilă. Formula respectivă sintetizează sau chiar inutilizează o mulțime de explicații suplimentare. Punând lupa pe un asemenea enunț, se va înțelege că, în exemplul: „Băiatul cu ai *cărui* părinți discut…”, cuvântul „Băiatul”, numerotat cu 1 are același gen și același număr ca și pronumele relativ *care,* folosit în cazul genitiv (ai cărui părinți= părinții acestuia=ai băiatului). Deci, potrivit formulei: băiatul (1)+ cărui (3); ai (2)+părinți (4), adică acest mod de a stabili genul și numărul cuvintelor respective se repetă în orice enunț conceput asemănător: „Băieții cu ale *căror* surori discut…”, adică *băieții+căror* (însă, pronumele relativ este în genitiv); 2+4, adică *ale+surori*. În felul acesta, cursanților le va fi mult mai ușor să înlocuiască spațiile libere, respectiv termenii 2 și 3 cu formele potrivite ale articolului posesiv și, respectiv, cu cele ale pronumelui relativ.

Construcții realizate potrivit aceluiași model, dar fără prepoziție, sunt și exemplele următoare: „Băiatul a *cărui* mamă a venit…”, Fata al *cărei* nume este…, „Domnii ale *căror* mașini sunt parcate….”, „Casele ale *căror* ferestre dau spre stradă…”. Putem să le atragem atenția celor interesați asupra formei identice a pronumelui relativ de plural, la masculin, feminin și neutru, ceea ce va simplifica rezolvarea exercițiilor respective. De folos e și faptul de a desena pe tablă sau de a alătura itemilor respectivi tabelul cu formele pronumelui relativ, precum și cu cele ale articolului posesiv. Un exercițiu practic îl constituie completarea spațiilor libere 2 și 3 folosind tabelul cu formele pronumelui relativ și ale articolului posesiv, ca-n exemplele următoare:

Genul, numărul	Simboluri: **2+4**(subst.) 2	**1**(subst.)**+3** 3		**Exercițiu:** Termenii: 1	2	3	4
m., sg.	al	cărui		Fata	……..	…….	părere…
f., sg.	a	cărei		Casele	……..	…….	porți…
m., pl.	ai	căror		Anii	……..	…….	număr…
f., pl.	ale	căror		Vecinul	……..	…….	copii…

Utilizarea pronumelor relative însoțite de prepoziții și de locuțiuni prepoziționale este într-o strânsă legătură cu altă dificultate și anume cu utilizarea corectă a prepozițiilor care apar pe lângă acestea, situație care revendică folosirea unor instrumente de lucru adecvate.

3. Instrumente de lucru utile

Manualele de studiu reprezintă instrumentele de bază folosite în predare, inclusiv în predarea- învățarea pronumelor relative și, în acest senes, ne referim la manualele *R.L.S., nivel A1-A2*, autori Elena Platon, Ioana Sonea, Dina Vîlcu, Editura Casa Cărții de Știință, 2012, *Manualul de Limba română, R.L.S, Nivelul B1*, autori Ioana Sonea, Lavinia Vasiu și Dina Vâlcu, Presa Universitară Clujeană, 2021, precum și *Manualul de limba română ca limbă străină, Nivelul B2,* autori: Elena Plaon, Antonela Arieșan și Diana Burlacu, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021. Acestea au fost concepute meticulos, cu multă răbdare, pricepere și dedicare autentice, apoi verificate ca eficiență o perioadă mai îndelungată de timp, astfel încât au câștigat aprecierea multor cadre didactice și a celor interesați de acest domeniu, din țară și din străinătate.

În afara manualelor menționate, putem apela cu încredere și la unele materiale care au fost experimentate deja de către alți autori de manuale, colegi sau, cel mai la îndemână, chiar

de noi pe parcursul anilor de predare. Un instrument simplu de lucru, care oferă o prezentare sintetică, de care avem nevoie și în predarea și exersarea pronumelor relative îl reprezintă tabelele recapitulative cu prepoziții și locuțiuni prepoziționale, care poate fi utilizat cu succes în activitatea didactică. Tabelul cuprinde mai multe exemple cu aceste părți de vorbire, în dreptul fiecăreia dintre acestea fiind realizate, de obicei, mici desene simbolice pentru a transmite cât mai exact şi sugestiv sensul respectiv. Un asemenea tabel poate conţine un bagaj informaţional bogat şi practic: aproximativ 20-30 de prepoziţii, prezentate prin contrast (unde e posibil) cu ajutorul unor desene simbolice şi al unor exemplificări sugestive. Tabelul poate fi conceput fie pe o planşă pregătită dinainte sau poate fi realizat în clasă, pe tablă, fiind structurat extrem de simplu.

Un alt instrument de lucru util, nu doar în exersarea verbului, a prepoziţiilor, ci şi a pronumelor relative însoțite de prepoziții îl reprezintă *Româna ca Limbă Străină: Verbul,* autor Vesa- Florea Viorica, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2020. Lucrarea conţine: 70 de tabele cu verbe conjugate la toate modurile şi timpurile; 7 tabele recapitulative; 561 de proverbe; 700 de verbe exemplificate. Pentru exersarea prepoziţiilor şi, implicit, a pronumelor relative se pot folosi: a.) contextualizările celor 700 de verbe, exemplele de utilizare a unor prepoziții diferite în cazul aceluiași verb, b.) tabelele recapitulative cu verbe folosite cu Acuzativul; b.) tabelele cu verbe utilizate cu Dativul; c.) construcțiile verbale cu pronume personale în Dativ. Cele 700 de verbe sunt selectate sunt traduse în engleză și franceză și folosite sub formă de întrebări-răspunsuri. Acestea corespund nivelelor de competență A1, A2, B1 și B2, aferente *Cadrului european comun de referință* (CECR), altfel spus, nivelului "începător", "fals începător", "intermediar 1" și intermediar 2". Traducerea verbelor în limba engleză și franceză facilitează înțelegerea semnificației acestora, în plus, economisește timpul și eforturile consumate pentru a căuta, în alte dicționare sau on-line, semnificația respectivă.

4. Concluzii.

Predarea și învățarea pronumelor relative constituie o provocare, deoarece ridică multe dificultăți. Identificarea erorilor în exprimare presupune mai mult decât simpla evidențiere cu roșu a greșelilor respective sau prezentarea formelor corecte ale pronumelor cu ajutorul tabelelor. O modalitate utilă ar putea fi stabilirea unor pași, a unor etape concrete de urmat în mod logic, pe care cei implicați în procesul învățării să le poată parcurge, mai întâi cu ajutorul profesorului, apoi individual, prin intermediul unor itemi special concepuți, prezentați progresiv sub aspectul dificultății.

Pentru a diminua şi echilibra eforturile de pregătire în vederea unor performanţe superioare sunt necesare eforturi conjugate, o bună valorificare a instrumentelor de lucru, precum şi o intensificare a implicării şi a motivării studenţilor în însuşirea limbii.

Pe lângă strategiile clasice este utilă implementarea unor modalități noi, moderne de predare și de exersare a informațiilor gramaticale referitoare la pronumele relative, prin care să li se ofere oportunități studenților de a interacționa, de a depăși teama de a nu fi apreciați, de a nu se inhiba emoțional din cauza frecventelor întreruperi ale profesorului, utilizarea unor jocuri și a altor activități interactive care să contribuie la creșterea încrederii în sine și a dorinței implicării active în comunicare.

Având în vedere strânsa legătură dintre părțile de vorbire, interdependența dintre elementele unui enunț, devine evident faptul că înțelegerea și cunoașterea în mod progresiv și temeinic a unora influențează utilizarea corectă a altora, de aceea exersarea temeinică a informațiilor teoretice cu ajutorul instrumentelor de lucru practice, al exercițiilor, al jocurilor conferă siguranță în exprimare, confort emoțional, în plus creează sentimentul de satisfacție atât în rândul cursanților, cât și al profesorilor implicați în procesul didactic.

BIBLIOGRAPHY

Bejan, Dumitru, *Gramatica Limbii Române*, Compendiu, Editura Echinox, Cluj-Napoca,1995.

Goga, Mircea, *Limba Română, Sintaxă şi morfologie*, Ghid de analiză morfo-sintactică, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2000.

Neamţu, G.G., Teoria şi practica analizei gramaticale, Editura Excelsior, Cluj-Napoca, 1999.

Platon, Elena, Sonea, Ioana și Vîlcu, Dina, *R.L.S., nivel A1-A2*, autori, Editura Casa Cărții de Știință, 2012.

Platon, Elena, Arieșan, Antonela, Burlacu, Diana, *Manualul de limba română ca limbă străină, Nivelul B2,* autori:, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.

Platon, Elena, Burlacu, Diana Viorela, Sonea, Ioana Silvia, *Procesul de predare – învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2), Casa cărții de știință, 2011.*

Platon, Elena, Burlacu, Diana Viorela, Sonea, Ioana Silvia, *Procesul de predare – învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2), Casa cărții de știință, 2011.*

Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia și Vilcu, Dina, *Manualul de Limba română, R.L.S, Nivelul B1*, Presa Universitară Clujeană, 2021.

Uricaru, Lucia, Goga, Mircea, *Verbes roumains Romanian Verb Verbe româneşti,* (ed. a II-a) Editura Echinox, Cluj, 2007.

ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: EXPRESSING THE ADVERBIAL MODIFIER OF PLACE USING PREPOSITIONAL PHRASES WITH THE GENITIVE. LEVEL A2

Anamaria-Bianca Tonț, Alina-Paula Neamțu
Lecturer, PhD, University of Oradea, Lecturer, PhD, University of Oradea

Abstract: In the process of teaching and learning a foreign language, the need to express circumstances displays itself from the very beginning. Expressing fundamental notions of time, space, place, manner, cause, etc. in Romanian generates many difficulties in non-native speakers when understanding and producing messages. Our paper deals with how the notion of place is conveyed by means of specific prepositions and prepositional phrases. The main aim of the research is to identify basic difficulties with which speakers of Romanian as a foreign language confront throughout the assimilation of the structures mentioned. Thus, after analyzing the main handbooks of Romanian as a foreign language in order to identify the manner in which the adverbial modifier of place with the prepositional Genitive is rendered/ taught, we shall recognize the mistakes that non-native speakers of Romanian make in using this type of adverbials within the limits of the sentence. Lastly, we wish to go forward with some suggestions so that the process of teaching the adverbial of place with the prepositional Genitive can be optimized.

Keywords: Romanian as a foreign language, A2 level, prepositions/ prepositional phrases, Genitive case, spatial prepositions/ prepositional phrases

0. Introducere

Clasă lexico-gramaticală neomogenă, încorporând atât elemente lexicale, dotate cu sensuri circumstanțiale variate (*din, după, în, la, lângă, pentru, spre, sub*), cât și elemente funcționale, lipsite de înțeles, dar având rol pur gramatical (*a, de, la, pe*), prepoziția se îmbogățește cu noi termeni, mai ales neologici (îndeosebi locuțiuni prepoziționale: *în acord cu, în complianță cu, în concordanță cu, legat de, vizavi de* etc.).

Din punct de vedere etimologic, în limba română, sistemul prepozițional este alcătuit din prepoziții moștenite din latină (*a, ca, cu, către, de, după, în, la, pe*), prepoziții neologice (împrumuturi: *grație, per, pro, versus*) ori formate pe teren românesc (*datorită, grație, înaintea, împrejurul, mulțumită* etc.) prin schimbarea valorii gramaticale (conversiune). Structural, româna cuprinde prepoziții simple (care cer unul din cele trei cazuri – Ac, D sau G: *cu, de, despre, din, dintre, dintru, la, prin, printre, printru, peste* + Ac; *conform, grație, potrivit* + D; *asupra, contra, deasupra, împotriva* + G), prepoziții compuse[1] (*de către, de lângă, de peste, de prin, de pe lângă*) și locuțiuni prepoziționale (care au, în mod obligatoriu, un component prepozițional în poziție inițială: *în fața, în lungul, în susul, în stânga, de-a curmezișul, de-a latul*, în poziție finală: *față de, odată cu, privitor la, legat de* ori și la începutul, și la sfârșitul grupării: *în caz de, în afară de, în loc de*).

[1] Multe prepoziții, deși scrise într-un cuvânt potrivit normelor ortografice în vigoare, reprezintă compuse: *despre* (de + spre), *dinspre* (de + în + spre), *printre* (prin + între).

Prepoziția are un regim nominal-cazual, ea combinându-se cu nominale (substantive, pronume, numerale) cărora le impune categoria gramaticală a cazului, dar și restricții de articulare. O situație aparte o reprezintă prepozițiile subcategorizate de centrul grupului sintactic, româna având numeroase verbe și adjective, mai puțin adverbe ori interjecții care selectează o anumită prepoziție (*mă gândesc **la**/ atent **la**, a se baza **pe**/ supărat **pe**, a se asocia **cu**/ similar **cu**, vai/ halal **de*** etc.).

Există o serie de cuvinte și grupări cu aspect articulat folosite ca prepoziții sau locuțiuni prepoziționale cu genitivul provenite din variantele „nearticulate", la origine adverbe sau locuțiuni adverbiale: *dedesubtu**l**/ dedesubt, înainte**a**/ înainte, înapoi**a**/ înapoi, în fața/ în față, în juru**l**/ în jur, în mijlocu**l**/ în mijloc, în spate**le**/ în spate, în susu**l**/ în sus, în urm**a**/ în urmă, de-a curmezișu**l**/ de-a curmeziș* etc. Unele dintre ele au aceeași formă și ca adverbe, și ca prepoziții, de exemplu *deasupra* (*Maria locuiește **deasupra**.* = sus, la etajul superior, deci este folosit ca adverb de loc față de *Maria locuiește **deasupra** Ioanei.* = prepoziție asociată unui nume propriu în genitiv).

Cuvintele de legătură ale limbii române reprezintă unul dintre cele mai grele capitole de gramatică pentru studenții străini. Dacă la nivelul A1 se studiază prima dată prepozițiile simple și compuse de acuzativ necesare exprimării unor relații spațiale ori temporale (*în, între, la, lângă, pe, sub, de la… până la, de… până, din… până în* etc.), când vine vorba de marcarea prepozițională a genitivului, lucrurile se complică, iar folosirea corectă a substantivelor comune și proprii articulate definit dă mereu bătăi de cap vorbitorilor non-nativi. De aceea, e bine ca predarea să se facă gradual, după ce studenții se vor fi familiarizat cu flexiunea nominală suficient de bine și vor fi exersat articolul definit enclitic și proclitic.

Așa cum se poate observa în *Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2) – un instrument lingvistic necesar în domeniul RLS/RLNM*, achiziția prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale așa-zise cu genitivul începe la nivelul A2. În înregistrarea elementelor specifice nivelului A2 pentru fiecare clasă gramaticală, apar următoarele prepoziții/ locuțiuni prepoziționale care impun genitivul[2]: **loc**: *în stânga, în dreapta, în centrul, în fața, în spatele, în jurul, deasupra, în centrul*; **timp**: *în timpul*; **cauză**: *din cauza*; **excepție**: *cu excepția.* Aceleași forme se regăsesc și în secțiunea destinată exprimării circumstanțelor, pentru nivelul A2.

1. Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cu genitivul în manuale de RLS

În cele ce urmează, vom prezenta modul în care circumstanțialul de loc de tip prepozițional cu genitivul este introdus în procesul de predare a limbii române pentru non-nativi. Am ales astfel șase manuale utilizate adesea în procesul de predare-învățare a limbii române de către studenții străini. Subliniem faptul că vom reda în acest studiu și imagini din manualele supuse analizei pentru a ilustra maniera în care designul grafic contribuie la prezentarea prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale cu genitivul.

Limba română. Manual pentru studenții străini. Anul pregătitor – semestrul[3] introduce prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cu genitivul în secțiunea dedicată gramaticii din lecția 22 (din 38, câte cuprinde manualul). În prima parte, sunt înregistrate propoziții în care apar evidențiate, prin scriere cu majuscule, următoarele prepoziții/ locuțiuni prepoziționale cu genitivul: *asupra, deasupra, împotriva, contra, din cauza, din partea, în numele, în locul.* Autorii atrag atenția că astfel de forme trebuie să fie urmate de substantive sau pronume în genitiv ori de

[2] Elena Platon, Ioana Sonea, Lavinia Vasiu, Dina Vîlcu, *Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2) – un instrument lingvistic necesar în domeniul RLS/RLNM*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2014, p. 39.

[3] Grigore Brâncuș, Adriana Ionescu, Manuela Saramandu, *Limba română. Manual pentru studenții străini. Anul pregătitor – semestrul I*, ediția a IV-a, București, Editura Universității din București, 1996, pp. 192–195.

adjective posesive. Înainte de a propune un set de exerciții, autorii prezintă comparativ câteva locuțiuni adverbiale, respectiv prepoziționale, subliniind că atunci când unei locuțiuni adverbiale i se atașează un articol hotărât, aceasta devine locuțiune prepozițională. Totodată, se atrage atenția și asupra unor excepții – *în stânga, în dreapta, în dreptul*. Punerea în evidență a formelor consemnate anterior se face, de asemenea, prin scrierea cu majuscule[4]:

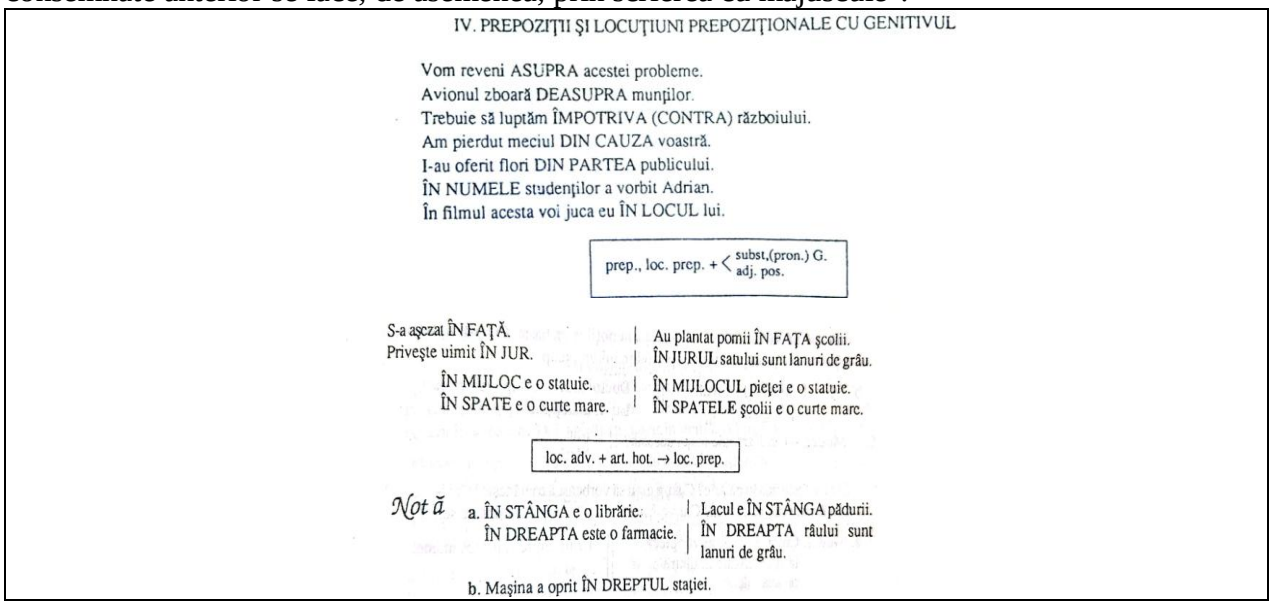

IV. PREPOZIŢII ŞI LOCUŢIUNI PREPOZIŢIONALE CU GENITIVUL

Vom reveni ASUPRA acestei probleme.
Avionul zboară DEASUPRA munţilor.
Trebuie să luptăm ÎMPOTRIVA (CONTRA) războiului.
Am pierdut meciul DIN CAUZA voastră.
I-au oferit flori DIN PARTEA publicului.
ÎN NUMELE studenţilor a vorbit Adrian.
În filmul acesta voi juca eu ÎN LOCUL lui.

prep., loc. prep. + < subst.(pron.) G. / adj. pos.

S-a aşezat ÎN FAŢĂ. | Au plantat pomii ÎN FAŢA şcolii.
Priveşte uimit ÎN JUR. | ÎN JURUL satului sunt lanuri de grâu.
ÎN MIJLOC e o statuie. | ÎN MIJLOCUL pieţei e o statuie.
ÎN SPATE e o curte mare. | ÎN SPATELE şcolii e o curte mare.

loc. adv. + art. hot. → loc. prep.

Notă a. ÎN STÂNGA e o librărie. | Lacul e ÎN STÂNGA pădurii.
ÎN DREAPTA este o farmacie. | ÎN DREAPTA râului sunt lanuri de grâu.

b. Maşina a oprit ÎN DREPTUL staţiei.

Pentru a aplica cele învățate cu privire la prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale cu genitivul, studenților li se propun trei exerciții: unul de completare a spațiilor libere cu prepoziția/ locuțiunea prepozițională adecvată contextului, un exercițiu de transformare a locuțiunilor adverbiale în locuțiuni prepoziționale și un exercițiu de alcătuire de propoziții cu diverse prepoziții/ locuțiuni prepoziționale care cer cazul genitiv.

Primul volum al manualului *Limba româna de bază. Manual pentru studenții străini*[5], în secțiunea *Gramatică* a ultimei lecții, prezintă o listă cu principalele prepoziții și locuțiuni prepoziționale după care se utilizează genitivul. Autorii oferă echivalentul în engleză pentru fiecare dintre cele 15 prepoziții/ locuțiuni prepoziționale care impun cazul genitiv și, totodată, câteva exemple de utilizare a acestora în enunțuri. Designul grafic se caracterizează prin utilizarea casetelor pentru a consemna, cu litere îngroșate, prepoziția în limba română, cât și echivalentul acesteia în engleză, scris cu litere cursive[6]:

[4] *Ibidem*, pp. 192–193.
[5] Ana Dorobăț, Mircea Fotea, *Limba româna de bază. Manual pentru studenții străini*, Iași, Institutul European, 1999, pp. 220–223.
[6] *Ibidem*, p. 220.

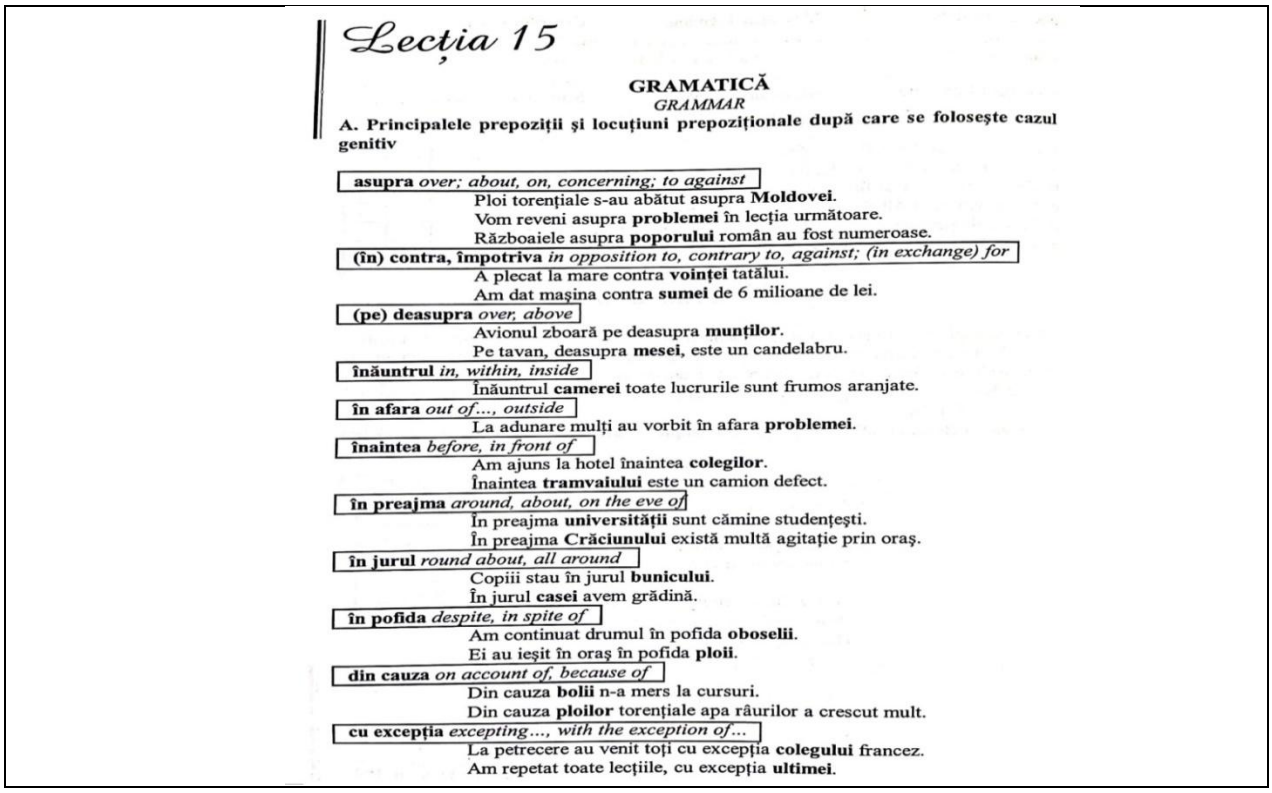

Lecția 15

GRAMATICĂ

GRAMMAR

A. Principalele prepoziții și locuțiuni prepoziționale după care se folosește cazul genitiv

asupra *over; about, on, concerning; to against*
Ploi torențiale s-au abătut asupra **Moldovei**.
Vom reveni asupra **problemei** în lecția următoare.
Războaiele asupra **poporului** român au fost numeroase.

(în) contra, împotriva *in opposition to, contrary to, against; (in exchange) for*
A plecat la mare contra **voinței** tatălui.
Am dat mașina contra **sumei** de 6 milioane de lei.

(pe) deasupra *over, above*
Avionul zboară pe deasupra **munților**.
Pe tavan, deasupra **mesei**, este un candelabru.

înăuntrul *in, within, inside*
Înăuntrul **camerei** toate lucrurile sunt frumos aranjate.

în afara *out of..., outside*
La adunare mulți au vorbit în afara **problemei**.

înaintea *before, in front of*
Am ajuns la hotel înaintea **colegilor**.
Înaintea **tramvaiului** este un camion defect.

în preajma *around, about, on the eve of*
În preajma **universității** sunt cămine studențești.
În preajma **Crăciunului** există multă agitație prin oraș.

în jurul *round about, all around*
Copiii stau în jurul **bunicului**.
În jurul **casei** avem grădină.

în pofida *despite, in spite of*
Am continuat drumul în pofida **oboselii**.
Ei au ieșit în oraș în pofida **ploii**.

din cauza *on account of, because of*
Din cauza **bolii** n-a mers la cursuri.
Din cauza **ploilor** torențiale apa râurilor a crescut mult.

cu excepția *excepting..., with the exception of...*
La petrecere au venit toți cu excepția **colegului** francez.
Am repetat toate lecțiile, cu excepția **ultimei**.

Exercițiile dedicate însușirii prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale cu genitivul sunt de tip lacunar, studenții având de completat într-un text prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale potrivite.

Ada Iliescu, în *Manualul de limba română ca limbă străină (pentru studenți străini, pentru vorbitorii străini, pentru românii de pretutindeni)*, nu alocă spațiu exclusiv prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale care cer cazul genitiv, acestea fiind introduse odată cu predarea cazului genitiv la substantive[7]:

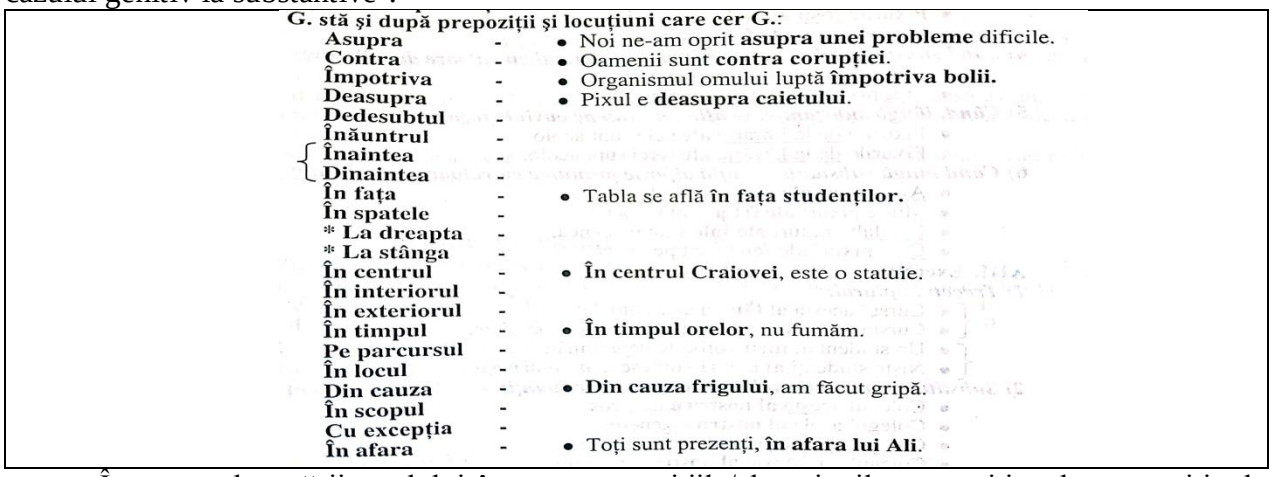

G. stă și după prepoziții și locuțiuni care cer G.:

Asupra	-	• Noi ne-am oprit **asupra unei probleme** dificile.
Contra	-	• Oamenii sunt **contra corupției**.
Împotriva	-	• Organismul omului luptă **împotriva bolii.**
Deasupra	-	• Pixul e **deasupra caietului**.
Dedesubtul	-	
Înăuntrul	-	
Înaintea	-	
Dinaintea	-	
În fața	-	• Tabla se află **în fața studenților.**
În spatele	-	
* **La dreapta**	-	
* **La stânga**	-	
În centrul	-	• **În centrul Craiovei**, este o statuie.
În interiorul	-	
În exteriorul	-	
În timpul	-	• **În timpul orelor**, nu fumăm.
Pe parcursul	-	
În locul	-	
Din cauza	-	• **Din cauza frigului**, am făcut gripă.
În scopul	-	
Cu excepția	-	
În afara	-	• Toți sunt prezenți, **în afara lui Ali**.

În urma observării modului în care prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale cu genitivul (dar nu numai acestea) sunt expuse cursanților străini, am putea spune că autorii nu sprijină prea mult procesul de învățare a limbii române prin metoda grafică utilizată. Din fericire, lucrurile au

[7] Ada Iliescu, *Manualul de limba română ca limbă străină (pentru studenți străini, pentru vorbitorii străini, pentru românii de pretutindeni)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2003, p. 97.

luat o întorsătură favorabilă după anul 2009, când „autorii de manuale au început să înțeleagă valoarea design-ului grafic ce vine în sprijinul unui manual monolingv prin diferite soluții de explicitare”[8].

Astfel, de importanța designului grafic s-a ținut cont odată cu apariția manualului *Puls. Manual de limba română ca limbă străină (nivelurile A1-A2)*[9]. În corpul lecțiilor, primul contact al cursantului cu prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale care impun genitivul se face în context, prin receptarea mesajului scris/ oral[10]. Tiparele circumstanțiale cu prepoziții/ locuțiuni prepoziționale specifice genitivului sunt introduse odată cu predarea substantivului la genitiv și dativ. În secțiunea *Gramatică*, sunt înregistrate într-un tabel, fără exemple, următoarele zece prepoziții/ locuțiuni prepoziționale cu genitivul[11]:

3. PREPOZIȚII ȘI LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE CU GENITIVUL
deasupra, de-a lungul, dedesubtul în fața, în locul, în mijlocul, în spatele la dreapta, la stânga, înaintea
+
genitiv

În vederea însușirii prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale care cer cazul genitiv al nominalelor care apar după ele, manualul *Puls* propune completarea după model a unor enunțuri cu prepoziția ori locuțiunea prepozițională de genitiv potrivită în context și, implicit, cu forma de genitiv a substantivului din paranteză[12]:

Aranjați casa pentru sărbători. Folosiți următoarele prepoziții cu genitivul:

deasupra | de-a lungul | dedesubtul | în fața | în locul | în mijlocul | în spatele | la dreapta | la stânga | înaintea + genitiv

MODEL: .... (geam) așezăm bradul.
→ În fața geamului așezăm bradul.

1. .... (canapea) punem suportul de lumânări.
2. .... (dulap) atârnăm calendarul.
3. .... (masă) este o ghirlandă.
4. .... (cameră) împodobim bradul.
5. .... (ușă) punem o coroniță.
6. .... (geam) sunt multe luminițe.
7. .... (birou) este un coș cu mere și nuci.

În ultima unitate a *Manualului de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2* sunt incluse, după substantivele comune în genitiv, și prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale care impun genitivul. Trecerea de la substantivele în genitiv spre prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale care cer după ele o formă de genitiv se face cu ajutorul dialogului pentru indicarea direcției, folosind o hartă[13]. Inițial, se dau indicații de direcție făcând uz de prepoziții de acuzativ și de adverbe de loc, elemente deja cunoscute de către studenți. Manualul exemplifică apoi două

[8] Daniela Kohn, „Designul verbului la nivelul A1. Planuri de modelare în manualele de română ca limbă străină”, în *Analele Universității de Vest din Timișoara*, seria Științe Filologice. LIII, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2015, p. 114.
[9] Idem, *Puls. Manual de limba română ca limbă străină (nivelurile A1-A2)*, Iași, Editura Polirom, 2009.
[10] *Ibidem*, vol. I: *Curs*, p. 84.
[11] *Ibidem*, vol. I: *Curs*, p. 89.
[12] *Ibidem*, vol. al II-lea: *Exerciții*, p. 121.
[13] Elena Platon, Ioana Sonea, Dina Vîlcu, *Manual de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2012, p. 240.

enunțuri în structura cărora se folosesc locuțiunile prepoziționale *în stânga,* respectiv *în dreapta*, sensul acestora putând fi lesne înțeles privind harta[14]:

Pensiunea Vidalis este între Facultatea de Psihologie și Clinica de Cardiologie.

Pensiunea Vidalis este ***în stânga*** *Facultății de Psihologie.*

Pensiunea Vidalis este ***în dreapta*** *Clinicii de Cardiologie.*

Cursanții au de stabilit valoarea de adevăr a unor propoziții referitoare la localizarea pe hartă a unor clădiri. Cu ajutorul acestui exercițiu, studenții vin în contact cu încă cinci locuțiuni prepoziționale ce impun cazul genitiv, ei putând astfel observa în context forma de genitiv a substantivului[15]:

20. **Priviți harta de la exercițiul 17 și decideți dacă propozițiile de mai jos sunt adevărate (A) sau false (F):**

1. Clinica de Cardiologie este în dreapta Spitalului de Oncologie. ☐
2. Grădina Botanică este în stânga Spitalului de Oncologie. ☐
3. Casa Studenților este în centrul Pieței Lucian Blaga. ☐
4. Casa Bio este în colțul străzii. ☐
5. Facultatea de Psihologie este în fața Grădinii Botanice. ☐

În continuare, sunt cuprinse într-un tabel 15 dintre cele mai importante prepoziții/ locuțiuni prepoziționale cu genitivul, cu exemple de utilizare în context[16]:

prepoziții cu genitiv	***exemple***
în fața	*Nu sta* ***în fața*** *copilului! Nu vede nimic.*
în spatele	*Grădina e* ***în spatele*** *casei. Nu se vede pe fereastră.*
în mijlocul/în centrul	*Masa e* ***în mijlocul*** *camerei, la distanță egală de toți pereții.*
în jurul	*Insula e în mijlocul mării.* ***În jurul*** *insulei sunt ape calme.*
în stânga/în dreapta	***În stânga*** *și* ***în dreapta*** *drumului sunt numai câmpuri cultivate.*
deasupra	*Tabloul e pe perete,* ***deasupra*** *biroului.*
dedesubtul	*Biroul e lângă perete,* ***dedesubtul*** *tabloului.*
de-a lungul	*Drumul merge* ***de-a lungul*** *râului, până la lac.*
în timpul	***În timpul*** *cursului am primit un telefon important.*
din cauza	*Am întârziat* ***din cauza*** *traficului.*
în afara/cu excepția	***Cu excepția*** *copiilor, nimeni n-a fost mulțumit.*
în scopul	***În scopul*** *trecerii examenelor, a renunțat la vacanța ei.*

Cele trei autoare ale manualului apărut la Cluj-Napoca fac din reprezentarea grafică un instrument ce are rolul de a facilita asimilarea informației referitoare la prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale de genitiv. În acest sens, așa cum se poate observa în figura de mai sus, sunt evidențiate, pe de o parte, terminațiile prepoziției/ locuțiunii prepoziționale cu genitivul, și, pe de altă parte, desinența de genitiv a substantivului care urmează după acestea. Regula este evidențiată tot cu ajutorul graficii. Fixarea cunoștințelor se face prin exerciții care au la bază imagini, cât și prin exerciții de completare a formei corecte a substantivului care urmează după aceste prepoziții/ locuțiuni prepoziționale. La unul dintre exerciții, locuțiunile prepoziționale sunt grupate în serii de antonime (*în fața ≠ în spatele; în stânga ≠ în dreapta; în jurul ≠ în mijlocul; deasupra ≠ dedesubtul*), aspect care înlesnește învățarea acestor forme[17]:

[14] *Ibidem*, p. 242.
[15] *Ibidem*.
[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*, p. 242.

21. Folosiți cuvintele date și completați propozițiile de mai jos, ca în model:
Model:
în fața ≠ în spatele
copac, casă
1. Copacul este în fața casei.
2. Casa este în spatele copacului.

Analiza noastră s-a oprit și asupra manualului *Limba română: elemente de limbaj medical. Nivel A2*[18] chiar dacă este dedicat studenților medicinişti. Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cu genitivul se predau în același capitol cu substantivul în genitiv. Cele mai multe exerciții vizează formarea genitivului la substantive. Astfel, unul dintre exerciții presupune completarea cu forma de genitiv a substantivului care apare după prepoziții/ locuțiuni prepoziționale date. Subliniem aici că enunțurile propuse nu conțin doar prepoziții/ locuțiuni prepoziționale pentru cazul genitiv, ci prepoziții/ adverbe care cer dativul. În anexa spre care trimite exercițiul, intitulată *Prepoziții cu dativul/ genitivul*, apar notate principalele prepoziții și locuțiuni prepoziționale pentru dativ, respectiv pentru genitiv. Din punctul nostru de vedere, chiar dacă în limba română există omonimia morfologică G-D, pentru evitarea confuziilor, prepozițiile care se construiesc cu dativul ar trebui introduse într-o altă lecție. Manualul în discuție propune apoi un exercițiu care constă în atașarea articolelor la substantivele care apar după prepoziții. Într-un tabel, înaintea textului propriu-zis, sunt înregistrate câteva prepoziții de acuzativ, după care urmează „formă normală" a substantivului, precum și câteva prepoziții/ locuțiuni prepoziționale care impun cazul genitiv[19]:

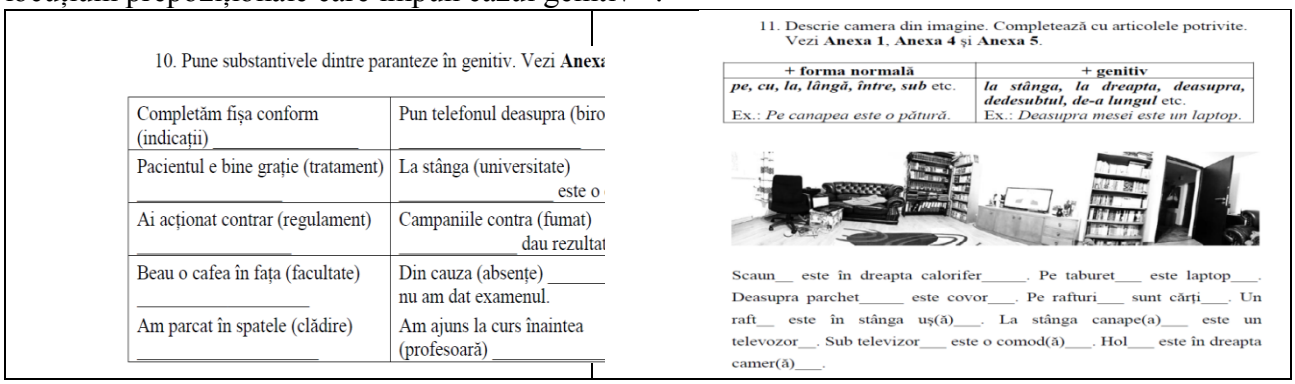
10. Pune substantivele dintre paranteze în genitiv. Vezi Anexa
Completăm fișa conform (indicații) _____
Pun telefonul deasupra (biro _____
Pacientul e bine grație (tratament) _____
La stânga (universitate) _____ este o
Ai acționat contrar (regulament) _____
Campaniile contra (fumat) _____ dau rezultat
Beau o cafea în fața (facultate) _____
Din cauza (absențe) _____ nu am dat examenul.
Am parcat în spatele (clădire) _____
Am ajuns la curs înaintea (profesoară) _____
11. Descrie camera din imagine. Completează cu articolele potrivite. Vezi Anexa 1, Anexa 4 și Anexa 5.
+ forma normală
+ genitiv
pe, cu, la, lângă, între, sub etc.
la stânga, la dreapta, deasupra, dedesubtul, de-a lungul etc.
Ex.: Pe canapea este o pătură.
Ex.: Deasupra mesei este un laptop.
Scaun__ este în dreapta calorifer_____. Pe taburet___ este laptop___. Deasupra parchet_____ este covor___. Pe rafturi___ sunt cărți___. Un raft__ este în stânga uș(ă)___. La stânga canape(a)___ este un televizor__. Sub televizor___ este o comod(ă)___. Hol___ este în dreapta camer(ă)___.

Anexele care vin în sprijinul studenților prezintă, sub formă de tabele, articolul hotărât, substantivul în genitiv și prepozițiile cu genitivul. Ultimul exercițiu care apare în lecția dedicată genitivului este unul de vorbire, studenților propunându-li-se să își descrie camera făcând uz de prepoziții în acuzativ și în genitiv.

Analiza întreprinsă pentru a identifica modul de abordare a circumstanțialului, în special a celui de loc exprimat prin grup prepozițional alcătuit în jurul unei prepoziții cu regim de genitiv în manualele de RLS utilizate pentru nivelul lingvistic A2, am constatat că cele mai multe dintre acestea nu acordă spațiu suficient construcțiilor în discuție. Astfel, în unele cazuri, prepozițiile/

[18] Alina Andreica, Aurora Băgiag, Ana Coiug, Cristina Gogâță, Alexandrina Tomoiagă, Anca Ursa, *Limba română: elemente de limbaj medical. Nivel A2*, Cluj-Napoca, Editura Medicală Universitară „Iuliu Haţieganu", 2018, p. 11.
[19] *Ibidem*, pp. 11–12.

locuțiunile prepoziționale cu genitivul sunt introduse în aceeași lecție în care studenții învață cazul genitiv al substantivului. Suntem de părere că studenții ar trebui să stăpânească genitivul substantivelor din limba română în momentul în care le sunt predate prepozițiile/ locuțiunile de genitiv. Apoi, deși evoluția designului grafic ar trebui să fie vizibilă în toate manualele noi, în realitate, instrumentul grafic este exploatat la cote înalte numai de către unii autori.

Conchidem prin a menționa că, din punctul nostru de vedere, *Manualul de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2*, apărut la Cluj-Napoca, este singurul care acordă spațiu suficient circumstanțialului de loc exprimat prin grup prepozițional cu genitivul, acesta punând la îndemâna profesorului și a studenților deopotrivă un set de exerciții variate.

2. Dificultăți în predarea prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale cu genitivul specializate pentru exprimarea noțiunii de loc

Un deziderat al cercetării noastre este identificarea greșelilor pe care vorbitorii non-nativi de limbă română le fac în exprimarea circumstanțialului de loc cu ajutorul prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale care cer cazul genitiv. Corpusul analizat este format din 55 de producții scrise. Acestea aparțin unor studenți de nivel intermediar (de la Facultatea de Medicină și Farmacie din cadrul Universității din Oradea, specializarea Medicină în limba engleză, anul II, semestrul I al anului universitar 2021–2022), care au avut de rezolvat două cerințe. Primul exercițiu presupune completarea unor enunțuri cu prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale potrivite contextului, respectiv cu forma de genitiv a substantivului de după ele. Cel de-al doilea exercițiu implică descrierea, în 10 propoziții, a camerei proprii, utilizând prepoziții și locuțiuni prepoziționale de genitiv:

1. Priviți imaginea, apoi completați propozițiile următoare, după model:

în fața

în spatele

în jurul

dedesubtul **+ G**

în mijlocul

***MODEL**: Strada Unirii se află* _____ _____ *(statuie).*
Strada Unirii se află ***<u>în spatele</u>*** ***<u>statuii</u>****.*

a. În Oradea este o zi caldă. _____ _____ (oraș) cerul este senin.

b. În Piața Unirii sunt mulți turiști. Ei s-au ascuns de soare _____ _____ (umbrele).

c. Câțiva oameni așteaptă tramvaiul. Stația de tramvai este _____ _____ (Palat) Vulturul Negru.

d. _____ _____ (stație) de tramvai se țin, de obicei, concerte și Târgul de Crăciun.

e. Lângă Palatul Vulturul Negru este o farmacie. _____ _____ (farmacie) este banca.

f. _____ _____ (statuie) sunt multe spații verzi, cu bănci pentru odihnă.

g. Locul preferat pentru poze este aproape de statuie, chiar _____ _____ (Piața) Unirii.

h. În centrul orașului Oradea există și un restaurant, _____ _____ (Biserica) cu Lună.

_____ _____ (stradă) Unirii sunt multe felinare care luminează toată noaptea.

2. Scrieți 10 propoziții pentru a prezenta camera voastră. Folosiți *deasupra, dedesubtul, înaintea, în fața, în spatele, în jurul, în mijlocul, în/la stânga, în/la dreapta, de-a lungul* pentru a spune unde se află: patul, scaunul, masa, covorul, tabloul, becul, fereastra, dulapul etc.

În urma aplicării unui chestionar cu primul exercițiu, am obținut următoarele rezultate:

a. În Oradea este o zi caldă. ***Deasupra orașului****, cerul este senin.* - răspunsuri corecte: 63,63%; răspunsuri greșite: 36,36%
b. În Piața Unirii sunt mulți turiști. Ei s-au ascuns de soare ***dedesubtul umbrelelor*** *.* - răspunsuri corecte: 40%; răspunsuri greșite: 60%
c. Câțiva oameni așteaptă tramvaiul. Stația de tramvai este ***în fața Palatului*** *Vulturul*

Negru. - răspunsuri corecte: 87,27%; răspunsuri greșite: 12,72%
*d. **În spatele stației** de tramvai se țin, de obicei, concerte și Târgul de Crăciun.* - răspunsuri corecte: 70,91%; răspunsuri greșite: 29,09%
*e. Lângă Palatul Vulturul Negru este o farmacie. **În dreapta farmaciei** este banca.* - răspunsuri corecte: 29,09%; răspunsuri greșite: 70,01%
*f. **În jurul statuii** sunt multe spații verzi, cu bănci pentru odihnă.* - răspunsuri corecte: 23,63%; răspunsuri greșite: 76,36%
*g. Locul preferat pentru poze este aproape de statuie, chiar **în mijlocul Pieței** Unirii.* - răspunsuri corecte: 27,27%; răspunsuri greșite: 72,72%
*h. În centrul orașului Oradea există și un restaurant, **în stânga Bisericii** cu Lună.* - răspunsuri corecte: 60%; răspunsuri greșite: 40%
*i. **De-a lungul străzii** Unirii sunt multe felinare care luminează toată noaptea.* - răspunsuri corecte: 50,91%; răspunsuri greșite: 49,09%

Analiza textelor produse la exercițiul al doilea a scos la iveală următoarele:

a. 10,90% − **confuzii semantice:** *Ei s-au ascuns de soare **deasupra umbrelelor.***

b. 14,54% − **utilizarea adverbelor/ locuțiunilor adverbiale în locul prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale cu formant final *-a/ -ul***: **dedesubt** *patului, **în față** geamului,**înainte** dulapului, **în mijloc** camerei.*

c. **utilizarea unor forme greșite de genitiv** (63,63%):

Greșeli în utilizarea genitivului la substantivele nedeterminate	**Structuri întâlnite**	**Procentaj[20]**
• formă greșită de plural a substantivelor feminine în a căror flexiune sunt prezente alternanțe vocalice specifice + ***i***	deasupra ***masei*** în stânga ***fereastrei***	40%
• substantiv feminin singular nearticulat + ***i***	în fața *ferestrăi* deasupra *noptieră**i***	29,09%
• substantiv feminin singular articulat + ***i***	înaintea *ușai* la dreapta *noptierai*	14,54%
• *la/ de* + substantiv nearticulat	de-a lungul *la pat* în dreapta *de tablouri*	12,72%
• substantiv nearticulat	înaintea *masă* în fața *scaune*	12,72%
• substantiv articulat	în dreapta *biroul* în spatele *noptiera*	10,90%
• forme greșite de genitiv ca urmare a	în mijlocul	3,63

[20] Ne-am raportat la numărul total de studenți, 55, însă majoritatea a avut mai multe tipuri de greșeli.

necunoașterii genului substantivelor	*camerului* în stânga *hartului*	%

Suntem de acord cu Viorica Vesa-Florea, care afirmă că „un instrument simplu de lucru, care oferă o prezentare sintetică, îl reprezintă tabelele recapitulative”[21]. Acestea facilitează învățarea mai ales atunci designul grafic este exploatat la maximum, adică pe lângă scrierea cu diferite fonturi și culori se utilizează diverse desene simbolice care transmit cât mai fidel informația sintetizată. De exemplu, învățarea genitivului substantivelor – problema cea mai spinoasă cu care se confruntă studenții străini când trebuie să exprime circumstanțialul de loc folosind prepoziții și locuțiuni prepoziționale cu genitivul – poate fi simplificată utilizând un tabel care să evidențieze modul de obținere a substantivelor în genitiv, cu desene sugestive și exemplificări pe care studenții să le aibă drept model de construcție:

masculin (și neutru) singular *băiat*	substantiv singular + ***(u)lui*** *băiat* + ***ului***	 *cartea* ***băiatului***
feminin singular *fată*	substantiv plural + ***i*** 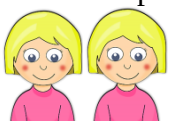 *fete* + ***i***	 *cartea* ***fetei***
masculin, feminin și neutru plural 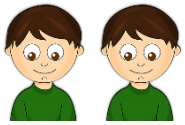 *băieți* 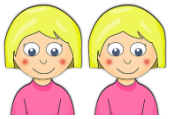 *fete*	substantiv plural + ***lor*** 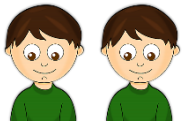 *băieți* + ***lor*** 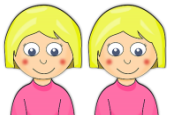 *fete* + ***lor***	 *cartea* ***băieților*** *cartea* ***fetelor***

Mai mult, pentru formarea genitivului substantivelor feminine, se vor utiliza liste/ tabele cu formarea pluralului la substantive, în special a celor care prezintă *alternanțe fonetice* în flexiune. Pentru însușirea corectă a prepozițiilor și a locuțiunilor prepoziționale cu genitivul, clasificarea și exemplificarea acestora trebuie făcută în funcție de domeniul semantic, principiu aplicat în *Manualul de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2*, apărut la Cluj-Napoca. Nu în ultimul rând, pentru diminuarea celor mai frecvente erori, se vor rezolva exerciții cât mai variate, prin intermediul cărora non-nativii își vor forma automatismele lingvistice.

3. Concluzii

Exprimarea circumstanțialului de loc cu ajutorul prepozițiilor și al locuțiunilor prepoziționale care cer genitivul creează vorbitorilor non-nativi numeroase dificultăți de

[21] Viorica Vesa-Florea, „Dificultăți și sugestii de optimizare a predării prepozițiilor în RLS”, în Elena Platon, Cristina Bocoș, Diana Bocoș, Lavinia Vasiu (editori), *Discursul polifonic în Româna ca limbă străină (RLS)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021, p. 299.

comprehensiune și folosire, dovadă fiind procentul care îi reprezintă pe studenții care au avut cel puțin o greșeală în rezolvarea celor două sarcini – 89,09%[22]. Totuși, *utilizarea unor instrumente preponderent vizuale* (tabele, planșe, cartonașe) la care studenții să revină ori de câte ori este necesar, *gruparea noțiunilor predate pe baza unor principii ce țin de semantică* și stimularea învățării formelor corecte printr-o *gamă cât mai variată de exerciții* pot ușura procesul de predare-învățare atât a circumstanțialului de loc exprimat prepoziții și locuțiuni prepoziționale, cât și a românei ca limbă străină, în general.

BIBLIOGRAPHY

****Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare. Predare. Evaluare* [CECRL 2003], Diviziunea Politici lingvistice Strassbourg, traducere de George Moldovanu, Chișinău, Tipografia Centrală, 2003.

*** *Gramatica limbii române*, ediția a III-a, București, Editura Academiei Române, 2005.

Andreica, Alina; Băgiag, Aurora; Coiug, Ana; Gogâță, Cristina; Tomoiagă, Alexandrina; Ursa, Anca, *Limba română: elemente de limbaj medical : Nivel A2*, Cluj-Napoca, Editura Medicală Universitară „Iuliu Haţieganu", 2018.

Brâncuș, Grigore; Ionescu, Adriana; Saramandu, Manuela, *Limba română. Manual pentru studenții străini. Anul pregătitor – semestrul I*, ediția a IV-a, București, Editura Universității din București, 1996.

Dorobăț, Ana; Fotea, Mircea, *Limba româna de bază. Manual pentru studenții străini*, Iași, Institutul European, 1999.

Iliescu, Ada, *Manualul de limba română ca limbă străină (pentru studenți străini, pentru vorbitorii străini, pentru românii de pretutindeni)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2003.

Kohn, Daniela, „Designul verbului la nivelul A1. Planuri de modelare în manualele de română ca limbă străină", în *Analele Universității de Vest din Timișoara*, seria Științe Filologice. LIII, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2015, pp. 109-118.

Kohn, Daniela, *Puls. Manual de limba română ca limbă străină (nivelurile A1-A2)*, Iași, Editura Polirom, 2009.

Platon, Elena; Sonea, Ioana; Vîlcu, Dina, *Manual de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2012.

Platon, Elena; Sonea, Ioana; Vasiu, Lavinia; Vîlcu, Dina, *Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2) – un instrument lingvistic necesar în domeniul RLS/RLNM*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2014.

Vesa-Florea, Viorica, „Dificultăți și sugestii de optimizare a predării prepozițiilor în RLS", în Elena Platon, Cristina Bocoș, Diana Bocoș, Lavinia Vasiu (editori), *Discursul polifonic în Româna ca limbă străină (RLS)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021, pp. 299-304.

[22] Dacă 49 dintre cei 55 de studenți au întâmpinat probleme în utilizarea prepozițiilor/ locuțiunilor prepoziționale de genitiv pentru redarea circumstanțialului de loc, 6 studenți (10,90%) nu au avut nicio greșeală.

TELL, SAY, TALK – SPEAKING STRATEGIES AND TECHNIQUES TO GROWING CONFIDENT COMMUNICATORS FOR ORAL PROFICIENCY INTERVIEWS IN ENGLISH

Mariana Boeru, Laura Cizer
Lecturer, PhD, PhD, ,,Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța

Abstract: English language training has become of outmost importance for the military as a result of their engagement in international joint missions under the aegis of either the United Nations or NATO (the North Atlantic Treaty Organisation). The increasing need of the armed forces of various countries to work, train, and even fight together has also entailed the need to communicate in a common language, and thus English has undeniably grown into a military lingua franca. Military English learners are students at military academies, preparing for a commission as an officer, at petty officers' schools, and personnel from the army, navy and air force. Nevertheless, an important measure of performance in military English teaching is STANAG 6001 – a STANDardisation AGreement – a language proficiency scale created by the NATO with a view to regulating language abilities (listening, speaking, reading, and writing skills) across different countries. Out of these traditional skills, speaking has always been the most dispiriting for learners by far. It was in recognition of this shortcoming that a team of professors at the Naval Academy of Constanta developed an in-house material that translates the STANAG descriptors into practice with language material that can be readily used in communication.
This paper aims to approach each task in the oral examination military learners have to undergo by way of practical demonstrations based on the use of the digital resources meant to provide learners with foundation from which to deliver seamless speeches. The ultimate purpose in this attempt is to increase the communicative stress placed on learners and also encourage both fluency and accuracy.

Keywords: speaking skill, military, STANAG 6001, language material, English

1. English Language Training in the Military.

Following Romania's NATO adhesion and the constant changes in the international defense relations, the army started contributing military forces – alongside other nations – to operate in international contexts during various missions either onboard ships or on land. Thus, they all went under a central command, either the United Nations or NATO, which brought about the necessity to use English as a common language for communication. In this context, undertaking language interoperability engagements was only natural to ensure that English will be the operational language for the military. In this respect, army personnel and students at military academies alike need to have their performance in Military English checked.

One of the most instrumental measures of performance is STANAG 6001. This is an acronym for STANdardisation AGreement which works as a language proficiency scale and sets a standard for language ability in different countries. The language proficiency profile is given across the four traditional skills (listening, speaking, reading and writing) and is recorded by digits that indicate one of the six existing levels. Nevertheless, only levels 2 (functional) and 3 (professional) are tested and awarded in the Romanian system, with a mandatory level 2. The

first version of STANAG 6001 was created in 1976 and has been modified several times ever since; a full copy can be downloaded from the following site.[1]

2. Focus on the speaking skill

Even though the four language skills are interconnected and proficiency in each of them contributes to forming well-rounded communicators, the speaking skill needs particular training. The idea that conversation is random and unstructured has been kept alive for a very long time and it is unsubstantiated; indeed, conversation is governed by certain patterns, it is highly organized and, therefore, requires specific skills on the part of the speakers. For the STANAG 6001 exam, the latter come with mentions about what language learners have to learn to do in order to use English as a communication language. The levels of proficiency are defined by a list of "can-do" descriptors that allow a learner's accurate assessment of level. The descriptors for production and interaction for level 2 can be summarized in the example below[2]:

2 *Functional*	○ Can understand/produce • language for everyday and routine work-related matters • factual accounts of events and activities in present, past and future time • detailed descriptions of people and places • straightforward instructions and directions ○ Uses the language well enough to be generally understood ○ May sound foreign, which sometimes interferes with communication	Follow/give routine technical briefings, incident reports, and operating instructions. Escort foreign delegations and perform simple interpretation tasks to solve practical problems, such as travel itineraries and accommodation. Deal with familiar work situations and documents (orders, regulations, technical documentation). Use standard radio procedures and understand the main points of radio traffic about troop movement. Deliver/request information (e.g. about weather conditions) necessary to carry out assigned duties.

Fig. 1 Table to interpret Standardized Language Profiles (SLPs) for job descriptions and positional requirements

The can-do descriptors contained in the scale are written in the 3rd person singular to show what the learner can do and describe precise achievements so that not only examiners but also learners can assess themselves on a regular basis and get involved in their own process of learning.

Since there is no official exam for the STANAG 6001 levels, each country uses this scale to produce their own tests but calibrate them according to the specifications contained in the scale. To the candidates themselves, the great advantage is that they can make sure that their skills are assessed correctly and objectively.

In 2010 the Division of Management and Human Resources of the Romanian Ministry of National Defense published a participant's guide to the English language assessment sessions of examination[3], which provides a systematic and comprehensive methodology for how to place an examination on STANAG 6001 levels. For instance, for level 2: describing people, places and/or objects, e.g. *"People like to relax during their annual leave. Describe one popular resort in your country."*; comparing and contrasting people, places and/or objects, e.g. *"Compare two firing ranges (a place design for the militaries to train/ practice shooting). Speak about their similarities and differences. Include information about characteristics and surroundings."*; giving instructions or directions (candidates are provided with a map that has been produced for exam purposes only), e.g. *"I am in... (name of location on the map). Look at this map. I want to*

[1] https://www.natobilc.org/en/products/stanag-60011142_stanag-6001/

[2] Bureau for International Language Coordination. Bureau de coordination linguistique internationale. NATO STANAG 6001, ed. 5 Overview of Language Proficiency Levels, BILC February 2019

[3] Seserman, Dumitru, (2010). Ghidul participantului la sesiunile de evaluare a competentei lingvistice – Limba engleză, DMRU, Bucuresti. Retrieved from: http://www.clssibiu.ro/docs/ghid_participant_new.pdf , p. 28

check-in, eat something and visit the local mall. Tell me how to get to these places."; giving full accounts in the past, present, and future, e.g. *"Going on missions is mandatory for people in the military. Tell us what you did on your last mission."*; dealing with every day communication situations, e.g. *"You plan to have lunch in a restaurant. When the waiter brings your lunch, there is a problem with your order. Call the waiter/waitress and try to solve the problem. The examiner will be the waiter/waitress."*

3. Using the in-house digital resource to develop the required speaking skills

Even though language teaching often places oral communication at the heart of its priorities, there are but very few practical tools for supporting the learning/teaching process or for methodically and progressively improving speaking as a skill. As such, more often than not, the oral expression is practiced only punctually, and in doses insufficiently large to allow genuine, structured and efficient work.

In order to remedy this shortcoming, the following in-house material[4] was devised by a team of professors at *Mircea cel Bătrân* Naval Academy with a view to practicing the diversity and plurality of oral communication situations in English. This material is intended to allow for systematic learning and, in this perspective, the order of appearance of tasks corresponds to a rigorous progression in terms of objectives and complexity of the expected outputs. However, it is also a flexible, easy-to-use tool in which tasks can be chosen or adapted according to a specific context. The activities have been divided into three large parts corresponding to the different types of communication situations likely to be encountered during the real exam. Learners are given the opportunity to build strategies and techniques while speaking across the range of these types of speaking:

3.1 Say – the first interaction

In the first part of the interview, candidates are tested on their ability to use general social and interactional language. They are asked to say something about themselves. In order to assist candidates in dealing with this situation, a series of tasks have been developed. Thus, they are equipped with the appropriate kind of language, e.g. giving personal information (on their family, occupation, leisure activities, travel experience and studies), and show examiners they have good command of English from the start. The following is a snippet of the activities suggested as a way to reveal the strategies that target the length and relevance of the answers.

[4] https://anmbstanag6001.wixsite.com/pscd

FAMILY
EDUCATION
OCCUPATION
TRAVELING
RECREATION
how to talk about your family in English:
https://www.youtube.com/watch?v=vXI2lRCnTKw
how to talk naturally and clearly about your free time and hobbies in English:
https://www.youtube.com/watch?v=hoyhPZDp3dE
Your turn! What Do You Like Doing?
1. Watch the video above and find more examples to fill in the boxes below. Then, brainstorm on your own examples.
how to talk about your job in clear, detailed English:
https://www.youtube.com/watch?v=235MNImhIko
Your turn! Fill in the blanks with your own details and talk to your partner about your job.
I'm a
I work in
I work for
I have to
I'm responsible for
how to talk about your vacations in English:
Your turn! Do You Like Travelling?
1. Watch the videos and write down the answers to the following questions:
What do you like to do when you are on holidays?
Why do some people take their holidays at the seaside?
2. Talk to your colleague about what you like to do on holiday. Take turns in asking and answering each other's questions.
to talk about your studies in English:
https://www.youtube.com/watch?v=9BjlgCIkHo0
Your turn!
1. Watch the video above to learn different ways in which to describe your university degrees. While watching, fill in the blanks in the sentences below:
Tom _____ a BA _____History _____the University of Toronto.
Tom _____ from the University of Toronto _____ a BA _____History.
Maria _____ / _____ an MBA _____ Harvard University.
Hassan _____from the University of Cambridge ____ a BSc ____ Microbiology.

Fig. 2 Examples of activities within the digital resource

This brief social exchange is the perfect beginning of an interaction that naturally helps the candidates relax and gives them confidence and time to adjust before tackling more specific tasks such as the ones in the following parts.

3.2 Tell – the extended turn

There are also several parts of the interview that test the candidates' ability to produce extended pieces of discourse. In these parts, after 30 seconds of preparation, the candidates are asked to tell the examiner about different topics for three minutes without interruption. Prompts are given to the candidates in the form of three points that they must include in their speech. This is one way to prove their ability to organize their train of thoughts, and ideas, and show coherence in appropriate language expression.

The focus in organizing a larger unit of discourse is mostly on giving descriptions (of people, places, ceremonies, objects), full accounts of past, present or future events, directions and instructions, comparing and contrasting people, places, objects, ceremonies.

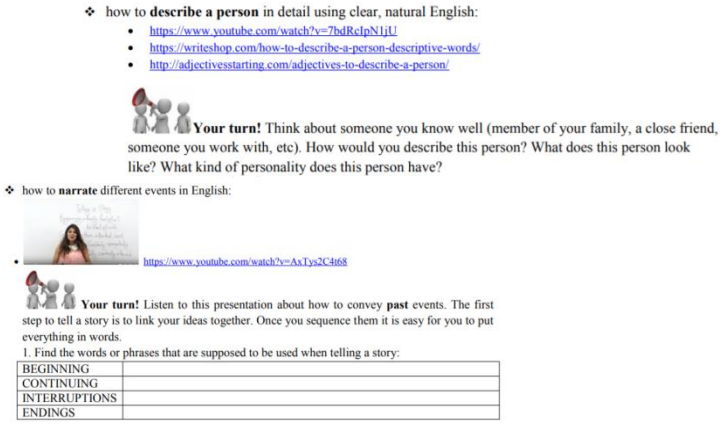
how to describe a person in detail using clear, natural English:
https://www.youtube.com/watch?v=7bdRcIpN1jU
https://writeshop.com/how-to-describe-a-person-descriptive-words/
http://adjectivesstarting.com/adjectives-to-describe-a-person/
Your turn! Think about someone you know well (member of your family, a close friend, someone you work with, etc). How would you describe this person? What does this person look like? What kind of personality does this person have?
how to narrate different events in English:
https://www.youtube.com/watch?v=AxTys2C4t68
Your turn! Listen to this presentation about how to convey past events. The first step to tell a story is to link your ideas together. Once you sequence them it is easy for you to put everything in words.
1. Find the words or phrases that are supposed to be used when telling a story:
BEGINNING
CONTINUING
INTERRUPTIONS
ENDINGS

https://www.youtube.com/watch?v=dyYzXITNt4E

Your turn! Complete the sentences:
When you compare things/people, you say what's the _____about them. When you contrast, you say what's _____ about them.
A Venn diagram is _____.
We can compare and contrast: _____.

❖ how to give **directions**:

https://www.youtube.com/watch?v=IDEuyJwOiyA

Your turn! Do the following online activities:
- https://www.liveworksheets.com/worksheets/en/English_as_a_Second_Language_%28ESL%29/Giving_directions/Giving_Directions_kt551ml
- https://www.liveworksheets.com/worksheets/en/English_as_a_Second_Language_%28ESL%29/Giving_directions/Giving_directions_hr80mg
- https://agendaweb.org/vocabulary/directions.html
- Work with a partner! http://www.bbc.co.uk/skillswise/worksheet/en33inst-l1-w-pairs-map-exercise

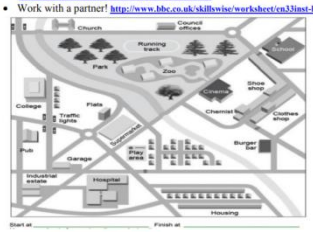

Start at _____ Finish at _____

https://www.youtube.com/watch?v=_vQ9yM09Awc

Your turn!List the different linking words.

http://www.bbc.co.uk/skillswise/worksheet/en33inst-l1-w-writing-instructions

Fig. 3 Selection of task-based activities for using language functions

The strategies put in practice here are intended to help candidates "hold the floor" on a set subject, get an idea of what speaking for three minutes entails, and use suitable words or phrases for connecting their ideas. The suggested activities for a better discourse management focus on observing good model answers; in particular, ways of expressing similarities and differences, and building up lists of language chunks or structures to draw on in the above-mentioned situations. This is actually the most complex testing part of the interview.

3.3 Talk – the role playing

In this part of the interview, the candidates are given a card which describes a situation. For example,

Task 6

You are at a hotel abroad. Yesterday you put some of your clothes in the laundry bag to be washed and pressed. They were supposed to be returned today but you haven't received your clothes back yet. Tomorrow is your check out day and you need your clothes because you are leaving. Go and talk to the receptionist about it.
(there has been a mistake and the candidate's clothes have been given to another client who has already checked out of the hotel)

Fig. 4 Role Play Sample

The examiner also has a role to play. The candidate has to speak for about 3 minutes interacting with the interviewer in a role-play setting in which s/he has to communicate in order to solve a problematic everyday situation. The role-plays may concern such routine situations as: shopping, at the airport, at the travel agent's, at the hotel, at the restaurant, rentals, etc.

This part tests the candidates' ability to engage in a conversation and negotiate their way out until agreement has been reached. They explore different possibilities, and suggest different solutions to the problem of the task set. They are also expected to put forward their ideas/opinions and justify them, include their interlocutor in the conversation, hold the conversation by using the language of negotiation and collaboration. Indeed, in this two-way conversation the focus is sustaining the interaction by exchanging ideas, agreeing and/or disagreeing, suggesting, making decisions, and finally reaching the final negotiated outcome.

ROLE PLAY EXPRESSIONS

TOPIC	EXPRESSIONS
SHOPPING	I'm looking for a…, I wonder if you can help me, I…/ How much is that? Do you have this/these in (color/size/material)? Do you have (brand name) (products)? What (color/size/material) do you have this/these in? Can I pay with (payment method)? Does this work with (other product)? Can this (verb)? Can I use this to (verb)? Can I exchange this if (situation)? What is the return/exchange policy? Can you deliver this to (place)? When will (product) be available? What (product/color/style) do you recommend? Can I help you with anything (else)?
TRAVEL AGENT'S	Where do you recommend for a nice summer holiday? I'd like to …, what kind of travel packages do you recommend? Do I need travel insurance? How much does this vacation cost? What kinds of activities are available? What's the cancellation policy? Have you gone to … before? Which package is the best deal? Is it safe to travel there? I have a family of …, what kind of family-friendly packages, do you recommend?
	Have you got a single room for tonight? I'd like to stay in a double room. Do all the rooms have air-conditioning? Is breakfast included? When do you serve breakfast?

https://www.youtube.com/watch?v=8zvUOOH47gU

Your turn! Watch the video and follow the conversation below. Take turns in role-playing the dialogue with your colleague. One of you should be the travel agent and the other can play himself/herself. Replace the key information (destination, duration, type of room, travel dates etc.)with your own ideas.

Travel Agent: How long is your vacation?
Mr White: One week.

Travel Agent: Here's our Sydney brochure. Have a look and see if there is a hotel you like.
Mr White: Oh, this one is good! The Four Seasons Hotel. It's expensive but I've been told it's very nice.

Travel Agent: Would you like me to make the booking now sir?
Mr White: Yes, please.

Travel Agent: Will you be travelling alone, Mr White?
Mr White: Yes.

Fig.5 Snippets of useful language in context for role play activities

The activities to be practiced by the future candidates aim to encourage them to list a wide range of functional language in context in order to avoid repetition. This will provide invaluable speaking practice and it will surely lead to better management and development of the interactions.

Conclusion

To sum up, our aim to approach each task in the oral examination that military students/personnel have to pass has been achieved through practical demonstrations based on the use of the digital resource devised as a repository of learning/teaching materials. It is also intended to provide another approach to learning/teaching processes through several elements.

Firstly, the exposure to relevant material that enhances both the learning experience and objectives, and secondly, through its easy accessibility and availability that save considerable time and effort in how to prepare and improve speaking performance.

Finally, and perhaps the most substantial enhancement to the learning process, the use of multimedia to get to the information and exercises that raise awareness of what constitutes an

effective response, provide strategies on how to achieve this, increase familiarity with the oral proficiency interview format and its techniques in order to build confidence in communication.

BIBLIOGRAPHY

1. Bureau for International Language Coordination. Bureau de coordination linguistique

International (2019). NATO STANAG 6001, ed. 5 Overview of Language Proficiency Levels,BILC

February 2019. Retrieved from:

https://www.natobilc.org/documents/TrainingResources/STANAG%206001%20Overview%20Feb%202019.pdf

2. Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language*, Cambridge: Cambridge

University Press

3. Dorney, Z., Thurrell, S. (1992). *Conversations and Dialogues in Action*, Prentice Hall

International, UK

4. https://anmbstanag6001.wixsite.com/pscd

5. https://www.natobilc.org/en/products/stanag-60011142_stanag-6001/

6. Seserman, Dumitru, (2010). *Ghidul participantului la sesiunile de evaluare a competenţei lingvistice – Limba engleză,* DMRU, Bucureşti.

Retrieved from: http://www.clssibiu.ro/docs/ghid_participant_new.pdf , p. 28

7. Tarone, E, Yule, G. (1989). *Focus on the Language Learner*, Oxford: Oxford University Press

PROPER NOUNS AND THEIR UPDATING IN THE LINGUISTIC CONTEXT OF THE SERMONS OF METROPOLITAN BARTHOLOMEU VALERIU ANANIA

Nicoleta Dănilă (Amargheoalei)
Postdoctoral Researcher, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Having as study support the sermons of Metropolitan Bartholomeu Valeriu Anania, we are interested in analyzing the use of proper names in religious discourse and updating them in the linguistic context due to the common knowledge of the participants in the communication.

Keywords: onomastics, common ground of knowledge, religious, discourse, language

1. Cercetările asupra numelor proprii, ca parte componentă a sistemului limbii, acordă o importanță deosebită funcțiilor lor de semnificare și de desemnare, încă din Antichitate, începând cu dialogul *Cratylos* lui Platon. De-a lungul timpului, perspectivele diferite de analiză au condus, în mod firesc, spre considerații divergente, astfel că, în analizele unor cercetători precum Stuard Mill, Bertrand Russell, John R. Searle, Saul A. Kripke, Sir Allan Gardiner, Eugen Coșeriu ș. a., numele proprii apar cu definiții, descrieri și clasificări diferite. În aceste circumstanțe, este demn de scos în evidență faptul că disciplina pragmaticii oferă o soluție reconciliantă, în care numele proprii capătă înțeles numai în condițiile actualizării lor în contextul comunicațional.

1.1 În acest sens, afirmând că se raliază judecăților lui Otto Jespersen, Ioan Lobiuc accentuează faptul că semnificația numelor proprii poate fi identifică în vorbire, acolo unde ele se actualizează în contextul situațional, și nu in limbă, ca sistem de semne:

„Un cuvânt substantival precum *fată* cuprinde, în conținutul noțiunii, toate trăsăturile esențiale și generalizate, prin abstractizarea celor individuale și irepetabile, pentru a integra în clasa dată toate exemplarele - ca să vorbim în termenii analizei semice (componențiale) - umane, femeiești și de o anumită vârstă. În schimb, *Maria* nu poate fi supusă unei analize de acest fel, căci nu știu decât că există o persoană de sex femeiesc de acest fel [și asta până la proba contrarie]. Altfel stau lucrurile când cunosc și vorbesc de o Marie concretă, în carne și oase, nu ca cea găsită în orice carte de telefon din țară sau aiurea. Situațiile din urmă sunt de competența *lingvisticii vorbirii*, numită, cumva abuziv, în vremea din urmă *lingvistică pragmatică*. Dacă cineva cunoaște, ca vecine sau altfel, mai multe Mării, ele vor fi omonime pentru acel vorbitor, pentru că Maria[1], Maria[2], Maria[3] sunt inconfundabile între ele"[1].

2. Corpusul pe care l-am ales spre analiză constă în patru predici ale Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania, înregistrate audio, disponibile pe platforma YouTube[2], pe care le-am transcris, conform normelor de transcriere preluate din lucrarea *Corpus de limbă română vorbită actuală*[3].

[1] Ioan Lobiuc, „Probleme de semantică onomastică", în *Studia in honorem magistri Vasile Frățilă*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005, p. 388
[2] Am păstrat denumirea lor așa cum apare acolo, fără diacritice, ca scriere specifică limbajului informatizat.
[3] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), *Corpus de limbă română vorbită actuală,* Editura Cermi, 2005.

2. 1 În exemplele care urmează, putem observa cum identitatea/identificarea unor nume proprii biblice este revelată în cadrul contextului lingvistic. De multe ori, explicațiile, legăturile dintre informații sunt construite de către Mitropolitul Bartolomeu, emițător al discursului adresat, ele nefiind o caracteristică instrinsecă a predicilor. Putem observa că aceste explicații care însoțesc numele proprii se asemănă cu descrierile despre care vorbește Russell : „Cu alte cuvinte, gândul din mintea unei persoane care folosește un nume propriu în mod corect poate în general să fie exprimat explicit numai dacă înlocuim numele propriu printr-o descriere” [4] sau a mănunchiului de descripții pe care le conceptualizează Searle: „elles fonctionnent non pas comme des descriptions, mais comme des clous auxquels on accroche les descriptions. L'imprécision des critères en ce qui concerne les noms propres est donc une condition nécessaire pour isoler la fonction référentielle de la fonction descriptive du langage”[5].

2. 2. Pe de altă parte, extinzând domeniul de aplicare al unor noțiuni de logică a conversației, considerăm că utilizarea numelor proprii în discursul religios face apel la un fond comun de cunoștințe, de ordin lingvistic și extralingvistic, cultural și teologic, ai participanților la comunicare. Astfel, se activează un principiu fundamental al pragmaticii, pe care Herbert Paul Grice îl numește principiul cooperării, în baza căruia, și emițătorul și receptorii cred faptul că mesajul trebuie să conțină informații suficiente, că nu va fi fals și nici nefondat, că va fi relevant, clar, ordonat și concis[6].

2. 3. Astfel, exemplificăm identificarea unui oiconim, *Ierihon,* care este realizată prin raportare la un alt oiconim, *Ierusalim*, datorită, desigur, apropierii geografice și/ori importanțelor economice și culturale ale acestuia din urmă:

0:17 El trecea: pe lângă orașul Ierihon care: ++ <J> NU e departe de Ierusalim.

Orbirea sufleteasca - Mitropolit Bartolomeu Anania (2001)

O altă modalitate denominativă întâlnită este identificarea personală prin raportare la relațiile de rudenie. Acestea stau la baza celor care se dezvoltă mai târziu, de-a lungul evoluției limbii, de tipul formulelor denominative analitice cu termeni ca: *fiul lui/ sân, a lui, a, brat* ș.a. În construcțiile „fiul văduvei din Nain”, „fiicei lui Iair” și „ Iacob și Ioan, frați, fii ai aceluiași tată, Zevedeu” putem observa cu claritate că funcția de desemnare este îndeplinită de specificarea relațiilor de filiație, consangvinitate, precum și de menționarea locului de proveninţă - „din Nain” :

5:53 După ce ați văzut cu ochii voștri fizici + trupești + ați văzut toate minunile pe care eu le-am săvârșit + ↑ inclusiv învierea din morți a lui ↑ Lazăr ++ care începuse să putrezească în ↑ mormânt + era a patra zi de când murise + + și pe care l-a înviat <J> ↑ sub ochii lor + aceștia fiind de față ++ adică + ↑ chiar așa? + ați văzut + învierea+ fiului văduvei din Nain + ați văzut învierea fiicei lui Iair.

Orbirea sufleteasca - Mitropolit Bartolomeu Anania (2001)

0:25 a fost abordat de doi dintre ei + de Iacob și de Ioan + care erau frați + fii ai aceluia și tată care se numea Zevedeu.

Principiul slujirii celui ce conduce - Mitropolit Bartolomeu Anania (2005)

[4] Bertrand Russell, *Problemele filozofiei*, Traducere din limba engleză de Mihai Ganea, București, Editura All, 1995, p. 33.

[5] John R. Searle, *Les actes de langage. Essai de philosophie du langage*, Traduction française par Hélène Pauchard, Paris, Ed. Hermann, 1972, p. 223.

[6] Vezi despre maximile conversaționale în lucrarea Jacques Moeschler, Anne Reboul, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, Editura Echinox, Cluj, 1999, p. 186 - 192.

Tot la consangvinitate se face apel și în cazul desemnării Sfântului Apostol Andrei, raportarea la frate și la mamă, la care se adaugă și specificul ocupației sale, de predicator, este o modalitate, de asemnea, dezvoltată în onomastică, prin antroponimia numelor de ocupație și meserie:

19:08 În + documentele + ↑ scrise nu numai din secolul IV + dar și de mai târziu + păstrate în arhivele Vaticanului ++ se atestă faptul că Sfântul Apostol Andrei [...] era fratele lui Petru + e posibil ca mama sa să fi fost de origine grecească sau poate dintr-o familie + cert este însă că el a fost rânduit de Colegiul Apostolic și de Dumnezeu să predice Evanghelia :+ ↑ la coloniile grecești de pe țărmul Mării Negre.

Orbirea sufleteasca - Mitropolit Bartolomeu Anania (2001)

O situație mai deosebită este exemplul „altă Marie" pentru care Mitropolitul Bartolomeu ne ilustrează mai multe desemnări pe care le identifică în textul Scripturii, în mod evident, ca un corolar al interconectării informațiilor, analizelor și lecturilor, de vreme ce acestea nu se află toate împreună într-un singur loc: cea care este numită „altă Marie", mai primește și denumirea de „cealaltă Marie", „soția unui oarecare Iosif", „mama a patru copii", „vară primară cu Maica Domnului", mama lui Iacob. Un alt nume feminin, aici, îl găsim identificat ca nume marital: „Ioana, care fusese soția unui demnitar". În același context lingvistic, legat de cazul acestei Marii, fiul ei, Iacob, deschide subiectul altei problematici de desemnare - a fi fiu sau frate cuiva - o confuzie cauzată de necunoașterea sau neadecvarea traducerii din limba greacă a cuvântului αδελφός care le desemnează pe amândouă. Așadar, pentru a putea fi identificat, ni se spun despre Iacob următoarele: „nu a fost apostol al Domnului, spre deosebire de Iacob al lui Alfeu", „a prezidat Sinodul Apostolic", „era văr de-al doilea cu Mântuitorul Christos":

4:12 Dintre ele cunoaștem pe una care se cheamă Suzana : + pe o alta care se chema Salomeea : + cunoaștem pe nume o Ioana : + care fusese soția unui demnitar + la curtea lui Irod Antipa + deci :: + el fusese însoțit de un + bărbat nobil + din casa nobiliară : + dar voi reține special două nume ++ pe Maria Magdalena și o ↑altă Marie + care de obicei + în Sfintele Evanghelii + ni se spune : + „Maria Magdalena și ↑cealaltă Marie" +++ Sfintele Scripturi o identifică cu soția unui oarecare Iosif + și care era mama a patru copii + patru băieți ++ Dintre aceștia : + vom reține numle lui +↑Iacob care : + nu a fost apostol al Domnului + spre deosebire de Iacob al lui Alfeu + dar care mai târziu a devenit primul Episcop al Ierusalimului + și ↑el este cel care a prezidat Sinodul Apostolic + atunci când s-a dezbătut marea problemă [...] Ei bine + acest Sinod a fost prezentat de acest + Iacob căruia i se spunea /tot din Sfintele Scripturi + „fratele Domnului" ++ De ce? + Pentru că ↑mama lui + acestă Maria + era vară primară cu Maica Domnului + ↓ cu Sfânta Fecioră Maria. Maria era un nume foarte comun ++ în vremea veche + cum este și la↑ noi astăzi. Așa/era vară primară ++ Așadar + fiul ei + acest ↑ Iacob + era văr de-al doilea cu Mântuitorul Christos ++ Și pentru că + atât în limba ebraică + cât și în limba ↓greacă+ există un SINGUR cuvânt care să desemneze și pe frate și pe văr primar + sau rudă apropiată + atuncea i se spunea fratele Lui + în realitate fiind văr de-al doilea ++ Repet + se obișnuia. Să nu uităm că în Vechiul Testament + erau Avraam și Lot + Avraam numește pe Lot „fratele meu" + dar în realitate Lot era + ↑ nepotul său + de frate ++ Așa încât + dacă mai auziți că se spune + și în vremurile noastre + de către răucredincioșii de care v-am vorbit altă dată că frații Domnului ar însemna niște copii + pe care Sfânta Fecioră i-a avut după nașterea lui Iisus + să știți că este o pură invenție : + și ↑ bazaconia unor <J> ignoranți ++ care : habar n-au de + lingvistică + și de + teologia filologică + care descoperă și lămurește ↑ foarte multe lucruri +++ Când se vorbește de frații Domnului +se vorbește de rudele lui apropiate + veri primari + veri

de-al doilea sau de-acest grad + care repet + erau desemnați + prin cuvântul grecesc αδελφός + care înseamnează ↑ și frate + și văr + și rudă apropiată.

ÎPS Bartolomeu Anania - Duminica a 3-a dupa Paști - a Mironosițelor (2005)

2. 3. Alte tipuri de explicații referitoare la nume proprii, la intensiunea lor, etimologia și interpretarea lor teologică aflăm în următoarele excerptări din predicile rostite de Mitropolitul Bartolomeu. Un exemplu reprezentativ este interpretarea numelor Divinității, în funcție de contextul în care ele apar și care fac referire fie la natura umană, fie la cea divină a Dumnezeul creștin:

5:40 Și când a zis „Doamne, scapă-mă!" s-a adresat unui Iisus aproape impersonal +++ așa cum facem noi + toți ⊥ sau aproape toți atunci − ne găsim într-o mare primejdie ++ chiar și ateu +++ când se găsește într-o primejdie mare <R> într-un război − niște bombardamente zice „Doamne:, <J> scapă-mă!" <Î> N-are o idee foarte precisă <R> cine este acest „Doamne :" + Dumnezeu Tatăl ↑, Dumnezeu Fiul ↑, Duhul Sfânt ↑,+ este un Dumnezeu abstract ↑ +++ dar strigă „Doamne, <J> ajută-mă ↓!"+++ De aceea se spune că: în camerele de reanimare ++ nu există atei +++ din cau[⊥a omului este față în față cu moartea +++ și în fața morții ți-aduci aminte și de Doamne <J> Doamne: ↓ ++ ultima ta <J> speranță ↓ +, <J> ultima șa(sic!) șansă ↓ +++ <R> ↑ Și poate că de aceea este Dumnezeu mare + pentru că El rămâne : + SOLUȚIA disperării ++ Când ↑simți + că nu mai ai pe lume nicio șansă ++ atunci spui ↓ <J> „Doamne : + ,ajută-mă! ↓ <R> Doamne, scapă-mă! ↓" În Această situație se găsea Petru ↓ ++ În clipa când a zis „Doamne, scapă-mă! ↑" se adresa unui Iisus care era + DINcolo de el ++ Nu mai era in fața lui ↓+ Dar Iisus era autentic în fața lui ↓.

14:37 Dumnezeu nu doarme ↓+ +Să nu uităm însă că Iisus avea ↑două naturi, două firi + dumnezeiască și omenească +++ Ca Dumnezeu era atotputernic ++ ca om + era asemenea nouă afară de păcat ++ flâmânzea: înseta : se ostenea + avea nevoie de somn + de odihnă ++ și obosit + dormea ↑OMUL:+ Iisus.

IPS BARTOLOMEU ANANIA - Predica la Duminica umblarii pe mare și potolirii furtunii (2006)

Etimologia numelor o găsim amintită deseori atât în textul evanghelic, cât și în interpretările de pe marginea lui. Menționăm aici două dintre aceste cazuri:

6:32 Despre acesta de astăzi nu ni se spune dacă era un orb din Naștere + dar de la Evanghelistul Marcu cunoaștem ⊥ îi cunoaștem numele + se numea+ Bartimeu + care înseamnează fiul lui Timeu + dec i+ ↑ avea și o identitate.

19:08 În + documentele + ↑ scrise nu numai din secolul IV + dar și de mai târziu + păstrate în arhivele Vaticanului ++ se atestă faptul că Sfântul Apostol Andrei + al cărui nume de origine grecească + de la Anir ⊥ Andros + însemnează bărbat și după toate probabilitățile cunoștea : + grecește.

Orbirea sufleteasca - Mitropolit Bartolomeu Anania (2001)

O altă situație interesantă de trimiteri la numele propriu în discursul religios este cea de mai jos unde se menționează obiceiul locului și al timpului, de a pune numele unui copil după opt zile de la naștere:

0:50 Una este praznic împărătesc ++ tăierea împrejur a Domnului Nostru Iisus Hristos + la opt zile de la naștere ++ ritual prevăzut de Legea Veche + și prilej cu care pruncului i se punea

un nume. ↑Atunci el a căpătat în mod oficial şi legal ++ numele de: Iisus + pe care însă i-l pusese îngerul Gavriil mai înainte de a fi fost zămislit în pântecele Maicii sale.
Înnoirea omului - Mitropolit Bartolomeu Anania (Cuvânt de Învatatura la Anul Nou)

3. Explicațiile pentru numele proprii nu sunt rar întâlnite din cadrul discursului religios. De vreme ce putem identifica în Biblie concepte ca *homo significans*, adică omul care poate da înțeles lucrurilor sau *onomaturg*, cel care dă nume, secvențe de text sau de discurs în care numele proprii sunt evidențiate apar ca un aspect firesc integrant al textului biblic și/ sau religios.

Însă, poate mai mult decât în alte cazuri, în retorica discursului religios a lui Bartolomeu Valeriu Anania, lămuririle privitoare la numele proprii apar cu preponderență, faptul datorându-se unui alt fenomen, de ordin superior, care are în vedere limba, ca sistem de semne, în dimensiunile ei istorice și funcțională. Ca semne lingvistice, numele proprii, sunt analizate, atât în predici, cât și în alte contexte, din dublă perspectivă, teologico-filologică.

BIBLIOGRAPHY

COȘERIU, Eugeniu, *Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*, Ediția în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 2004.

GAFTON, Alexandru, *Principiul diacronic în edificarea normei literare*, în „Limba română: controverse, delimitări, noi ipoteze", Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română", vol. I, Bucureşti, 2010, p. 347-353.*Gramatica Limbii Române*, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.

HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița (coord.), *Corpus de limbă română vorbită actuală, Editura Cermi, 2005.*

LOBIUC, Ioan, „Probleme de semantică onomastică", în *Studia in honorem magistri Vasile Frățilă*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005, p. 327 - 333.

MOESCHELR, Jacques , Reboul, Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, Editura Echinox, Cluj, 1999.

RUSSELL, Bertrand, *Problemele filozofiei*, Traducere din limba engleză de Mihai Ganea, București, Editura All, 1995.

SEARLE, John R., *Les actes de langage. Essai de philosophie du langage*, Traduction française par Hélène Pauchard, Paris, Ed. Hermann, 1972.

Predici:

Orbirea sufleteasca - Mitropolit Bartolomeu Anania (2001)
https://www.youtube.com/watch?v=_TODj26mtfA

Principiul slujirii celui ce conduce - Mitropolit Bartolomeu Anania (2005)
https://www.youtube.com/watch?v=omVXlhmp0zM

ÎPS Bartolomeu Anania - Duminica a 3-a dupa Paşti - a Mironosiţelor (2005)
https://www.youtube.com/watch?v=XC2l4mYHBFk

Înnoirea omului - Mitropolit Bartolomeu Anania (Cuvânt de Învatatura la Anul Nou)
https://www.youtube.com/watch?v=2BRRQGasyr0

DIACHRONIC PERSPECTIVE ON THE LINGUISTIC CODE AS A DISCURSIVE TECHNIQUE IN THE SERMONS OF METROPOLITAN BARTHOLOMEU VALERIU ANANIA

Nicoleta Dănilă (Amargheoalei)
Postdoctoral Researcher, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: *The importance of linguistic analysis and the evolutionary character of language has basic functions in codifying the message in the religious discourse of Metropolitan Bartholomeu Valeriu Anania.*

Keywords: diachronic, Romanian language, linguistic, communication, discourse

1. Deşi ceea ce ne propunem să analizăm în cadrul tipului de discurs al Mitropolitului Bartolomeu Valeriua Anania se încadrează în, aşa cum numim din punct de vedere metodologic, lingvistică sincronică, de vreme ce nu urmărim evoluţia vreunui fenomen într-o anumită perioadă de timp, iar discursul însuşi este din perioada actuală a limbii române literare, în cele ce urmează, atenţia noastră se va îndrepta către analiza de tip istoric asupra codului lingvistic, prezentă în predicile selectate cu rol de metatext. Motivaţia acestui fapt stă în însăşi natura predicilor şi a altor tipuri de discursuri pe care le-am avut în vedere. Analizând micul corpus de predici transcrise[1], am înţeles că activităţile de traducător şi de literat ale autorului nu au rămas limitate doar la operele particulare vizate în care acestea s-au exercitat, traduceri, opere literare, ci sunt parte integrantă a personalităţii ştiinţifice a celui pe care îl amintim, lucru care se observă şi în predicile sale, deşi natura lor de discurs religios nu presupune şi prezenţa unei competenţe lingvistice de specialitate.

În *Cuvânt lămuritor asupra Sfintei Scripturi*[2], Mitropolitul Bartolomeu precizează clar că scopul trudei sale asupra limbajului biblic reprezintă un răspuns, o încercare de adaptare la evoluţia atât a ediţiilor biblice, redactate de-a lungul timpului, cât şi a limbii naţionale, în continuă dezvoltare: „De aici şi imensele posibilităţi ale filologilor biblici de a alcătui ediţii critice tot mai bune şi mai utile, pe care le pun la îndemâna traducătorilor. Evoluţia acestor ediţii, pe de-o parte, şi evoluţia fiecărei limbi naţionale, pe de alta, sunt principalele raţiuni pentru care Biblia se cere tradusă − sau cel puţin revizuită − periodic, spre folosul şi desfătarea cititorilor ei".

Această afirmaţie, pe care o considerăm a avea caracter programatic, este în strânsă legătură cu triada terminologică pe care autorul o propune tot în acest *Cuvânt...*şi anume *a şti − a înţelege − a cunoaşte*, fiecare făcând referire directă la niveluri de cunoaştere corespondente

[1] Predici ale Mitropolitului Bartolomeu înregistrate audio şi puse la dispoziţia publicului larg pe platforma YouTube, pe care le-am transcris, conform normelor de transcriere preluate din lucrarea prof. Luminiţa Hoarţă Cărăuşu (coord.), *Corpus de limbă română vorbită actuală,* Editura Cermi, 2005. Am păstrat denumirea lor aşa cum apare acolo, fără diacritice, ca scriere specifică limbajului informatizat.

[2] *Biblia sau Sfânta Scriptură,* Versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2018, p. 12.

culturii, filologiei şi teologiei. Redăm în continuare citatul integral, în ciuda dimensiunii sale, prin prisma importanței pe care cântărim că o are în relevarea înțelesurilor analizei lingvistice ulterioare și în semnalarea cheilor de interpretare a unor fapte lingvistice următoare:

„Prin urmare, cititorule, dacă vei deschide cartea din simplă curiozitate sau deprindere, spre a-ți împlini nevoia de a ști, și dacă ai străbătut-o ca pe un simplu act de cultură, fii sigur că n-o vei uita. Dacă ai zăbovit asupra-i cu un oarecare interes lingvistic, vei fi aflat că în ebraică şi în greaca veche sunt semănate cuvinte, fraze şi denumiri eterogene, împrumutate din culturile cu care autorii biblici s'au învecinat sau din altele pe care nici ei şi nici părinţii lor nu le-au ştiut. Dacă ai citit-o numai ca pe o operă literară, iată că ai gustat într'însa belşug de genuri şi specii, poezie lirică şi epică, istoriografie, legislaţie, imnuri sacre şi sapienţiale, pagini profetice şi apocaliptice, proze scurte şi nuclee de roman, scenarii dramatice şi eseuri filosofice, sentinţe aforistice şi incantaţii prozodice... Dacă ai cercetat-o cu un ochi critic necruţător, vei fi descoperit şi cee ce, în fapt, căutai: naivităţi, inadvertenţe, lacune, suprapuneri, distorsiuni, interpolări, paralelisme şi multe alte metehne care te vor sminti în măsura în care te vei opri aici. Dacă, pentru nevoia de a înţelege, o vei cerceta a doua şi a treia oară, mai cu de-amănuntul, cu'ncetineli şi reveniri, dacă-ţi vei pune gândul pe textul din faţă şi pe cele paralele, însemnate alături, atunci cugetul tău va fi în stare să pipăie înțelesurile din spatele cuvintelor, să pătrundă în luminişurile alegorice ale întâmplărilor, să desluşească de ce jertfa lui Avraam, de pildă, s'a petrecut ca fapt istoric la vremea ei, dar „şi'n prefigurare" pentru vremile din urmă. În acelaşi timp, reliefurile noilor tale lecturi îţi vor deschide calea de acces către întreaga cultură europeană, în tot ce are ea mai înalt şi mai frumos de-a lungul ultimului mileniu. Dar dacă, pentru nevoia de a cunoaşte, te vei deprinde s'o citeşti nu atât pe dinafară, cât mai ales pe dinlăuntru, dacă sufletul ţi se va aprinde în văpaia celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor, atunci dorul acesta îţi va descoperi că, de vreme ce toate cărţile acestei Cărţi au fost scrise de dragul unui singur personaj, Iisus Hristos, prevestindu-L şi vestindu-L, şi de vreme ce Iisus Hristos a venit în lume de dragul unei singure făpturi, omul, înseamnă că toată Cartea se îndreaptă spre o singură fiinţă, care eşti tu, cititorule"[3].

2. Astfel, în contextul celor de mai sus, am excerptat din câteva predici o serie de secvențe de inserare în discursul predicilor a unor explicații filologice, lingvistice și culturale care au, desigur, un caracter istoric, dată fiind natura textului pe baza căruia sunt ele realizate. Ceea ce ni se pare relevant pentru studiul de față este evidențierea faptul că înțelegerea, cuprinderea, sensului unui anumit concept este ineluctabil legată de interpretarea acestuia în contextul apariției sale, fie el lingvistic ori extralingvistic.

Pentru ca textul Evangheliei să poată fi receptat în mod optim, emițătorul de mesaj atrage atenția asupra unei realități de ordin istoric, care, unui receptor neavizat, i s-ar putea părea a fi controversată. Clarificarea sensului nu ar fi aici posibilă fără ancorarea conceptului discutat în contextul lui din realitatea extralingvistică. Astfel că, imaginea dinamică a coborârii unui paralitic prin acoperișul casei, diferă și devine clarificată, după ce aflăm că, ceea ce se desemnează în textul evanghelic prin cuvintele *acoperiș*, *casă* și *targă* nu este echivalent conceptelor mentale pe care le avem noi, în spațiul european, pentru ele:

1:25 La un moment dat Iisus se găsea în : + Capernaum + ↓ <J> orașul său de reședință : <R> în casă + o casă spațioasă + desigur +++ Și trebuie să vă esplic (sic!) de la început că o casă: în țările : calde : + <L> avea o : încăpere mai largă : + un fel de + *living room* cum îi spunem noi astăzi + așa cu-n: (xxx) mai pe-englezește + mai pe-americănește : ++ în care se țineau reuniunile de familie <R> se primeau musafiri +++ și fiecare avea deasupra un + tavan

[3] *Idem.*, pag. 7.

care era în același timp și terasa casei <R> casele nu aveau acoperișul + ↑ înclinat așa cum îl avem noi +++ și o simplă terasă + așa cum vedeți de multe ori prin la (sic!) teviune ⊥ televiziune că au casele din : / țările cu climă: caldă.

3:42 s-au urcat pe acoperișul casei <R> deci pe terasă și prin + ↑spărtura :+ care era în mijlocul tavanului + au lăsat +↓ targa în jos până în fața lui Iisus↓+++ e bine deci să vă complectez (sic!) informația asupra terasei : ++ ↑ că acestastă terasă :: + avea și un fel de deschizătură: ↑ rotundă de obicei +în mijloc+ în special pentru ca vara să pătrundă aerul răcoros de afară +++ Și deci camera să fie mai ↑proaspătă pentru a doua zi dimineață +++ Așadar, ei n-au făcut alceva decât au dat în lături + ↑ oblonul sau obloanele din spărtura aceea + și au lăsat + cu funiile desigur + targa ↓cu slăbănogul care a ajuns la picioarele lui Iisus↓.

5:49 Și îndată paraliticul s-a ridicat de pe targă: +++și a luat-o în spinare+imaginați-vă+era o targă cu o ↑ pânză între două prăjini + le-a (sic!) vălătucit-o și-a luat-o-n spate și-a plecat + slăvindu-L pe DUMNEZEU.

ÎPS Bartolomeu Anania - Vindecarea slăbănogului din Capernaum (2002)

Întâlnim, într-o altă situație, un alt tip de analiză asupra codul lingvistic ce nu interferează, de această dată, cu înțelegerea vreunui sens anume al textului, ci doar apare ca explicație de natura lingvistică, în definitiv, culturală, prin simpla enunțare de informații despre etimologie, formarea cuvintelor, obiceiuri ale locului și vremii, pentru cuvintele *mironosițe* − *mir, mormânt* :

1:49 Vorbim astăzi despre ↑ Sfintele Femei + care în limbajul bisericesc poartă numele de ↑*mironosițe* sau ↑*mironofore* + adică purtătoare de mir ++ trebuie să vă dau această explicație că mirul este ceva mai mult de cât uleiul sau undelemnul + este un ulei : + ↑ bine rafinat dar imbibat cu mirodenii : + de unde vine mir <R> cu mirodenii + cu aromate cu ingrediente + bine mirositoare + ↑ unele foarte scumpe : + Ni se spune că o femeie a venit la Mântuitorul Hristos + și vom mai aminti despre acesta + cu mir de nard + nardulul era o plantă aromatică care crește numai în India + de acolo era adusă + iar mirurile adevărate erau produse de către făcătorii de + ↑ miruri ++ cu aceste miruri aromate se ungeau trupurile morților ++ se spălau ++ și după aceea erau unse cu aceste miruri și învelite în giulgiuri.

13:07 ↓ Și L-au îngropat + într-un mormânt + nou ++ săpat în stâncă ++ arăși fac o paranteză : ++ că evreii își îngropau morții : ↑ fără sicriu + mortul era înfășurat în cerceafuri + se chemau giulgiuri + uns sau neuns cu miresme + ținea de starea socială + și îngropat în pământ ++ dar cei cu dare de mână + și bogați + își săpau mormânte în stâncă-n piatră + și ele arătau ca niște peșteri.

ÎPS Bartolomeu Anania - Duminica a 3-a dupa Paști - a Mironosițelor (2005)

O altă secvență de discurs, în două părți, unde analiza asupra limbii apare în mod enfatic, este cea în care sunt analizate cuvintele *duh, suflet* și *spirit*. Identificăm aici secvențe de metalimbaj lângă/ în însuși limbajul predicii, care este și el la rândul lui un metalimbaj pentru textul evanghelic − acte performative, în limbajul lui Austin : „fac o mică paranteză filologică”, „am închis paranteza filologică” și „am mai spus-o și / în unele predici + pentru credincioșii obișnuiți + acum o spun special pentru elevi și studenți”. Pentru clarificarea sensurilor, pentru deosebirea lor, Mitropolitul Bartolomeu expune o amănunțită analiză care se fondează pe argumentări de ordin filologic, filosofic și teologic. Etimologiile slavonă, greacă și latină, expresiile lingvistice care s-au dezvolat ulterior, relațiile de sinonimie dintre termeni,

intertextualitățile, toate devin, împreună, o excelentă tehnică discursivă prin care enunțiatorul - retor reușește să redea adecvat, corect și congruent mesajul textului pe baza căruia își construiește întregul discurs.

7:00 „Pentru că + ↑ *duh* este ↑altceva decât *spirit* + așa încât : + este bine să :: ⊥ știți ce se întâmplă ↑ fac o mică paranteză filologică + pentru că Este cineva care : + se pare că nu este mulțumit de această definiție : ++ ↑ *Duh* și *spirit* sunt două cuvinte de origini diferite + *Duh* este slavon + s*pirit* este latinesc ++ Și : + s-a realizat această performanță că cuvintele slavone au intrat de secole în limba română ↑ FĂră să le-alunge pe cele de origine ↑ latină ++ A intrat cuvântul *duh* + dar Nu l-a alungat pe : *spirit*. Așa cum a intrat + *vreme* + dar nu l-a alungat pe: / *timp*. ++ care este de origine latină ++ dar fiecare și-a păstrat + nu numai ↑ sinonimia + cu celălalt + dar a ↑crescut pe cont propriu și a făcut derivate + care nu totdeauna coincid ++ Iată de pildă : ++ *vremea :*+ a dat verbul ↑ *a vremUI* și substantivul *vremuială* : ↑ «cumPLIT *vremuiește* afară» + adică este vreme rea + și s-a impus mai cu seamă în meteorologie + nu se spune *starea timpului* + ci *starea vremii* +/verbul acesta ↑ nu l-a dat cuvântul *timp* + are alte derivate foarte frumoase ++ și tot așa + cuvântul *duh* și s*pirit* ++ *Spirit* / a dat ↑*spiritual* + dar *duh* a dat pe ↓ *duhovnic* + *și* ↓ *duhovnicie* + ↑ pe care *spirit* ↓ nu l-a dat ++ așa încât :+ iată două cuvinte încă o dată ↑ sinonime + încetățenite în limba română + dar care ↑ fiecare își are rostul său specific + ↑ am închis paranteza filologică + pentru ca s-o ↑ lininștesc pe doamna+ care se pare că a fost indignată de afirmația mea.

17:11 „Cel ce nu și-a luat sufletul în deșert" ++ cunoaștem această expresie veche românească + și din : + Decalog „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului Tău în ↓ deșert" + ↑ adică să nu-l rosești ⊥ rostești cu ușurătate + și mai cu seamnă să nu-l blasfemiezi + să nu-l insulți + să nu-l ↑ iei peste picior [...] este bine însă să vă atrag atenția asupra acestui lucru + că sufletul este o noțiune + totuși: + care trebuie ↑ înțeleasă în complexitatea ei ++ sufletul este partea nematerialnică din ființa omului + din trup și suflet + dar Sfântul Apostol Pavel face o deosebire în operele sale + <J> pe care le cunoașteți cei mai mulți + între *suflet* și între *DUH* ++ ↑ nu că ar fi două entități deosebite + și : + în antropologia paulină : + ↑ duhul este parte superioară a ↑ sufletullui + fără ca să fie ↑ altceva decât / <R> ++ ↓ am mai spus-o și / în unele predici + pentru credincioșii obișnuiți + acum o spun special pentru elevi și studenți + pentru că pentru EI este în special această seară duhovnicească ++ este + ↑ miezul mai fin+ mai subțire + mai rafinat + să zicem + din această entitate care este sufletul ++ <Î> nu există ↑ trihotomie : + să nu creadă cineva u/uneori ↑ textul aorit lasă să se înțeleagă acest lucru + dar trebuie bine explicat + <Î> constituția ființei umane nu este ↓ trihotomică + ci ↑ dihotomică ++ omul nu este alcătuit din trup + suflet și duh +ci din trup și suflet + numai că duhul este înc-o dată / o parte fină a sufletului + o parte superioară + rafinată să-i zicem ↓ din țăsătura lui ++ de aceea + Sfântul Apostol Pavel + când zice + ↑ „omul firesc" + uneori zice ↑ „ omul trupesc" ++ în înțelesul ↑foarte exact este ↑omul psihic ++ dacă vreți cu puțină pedanterie : ++ pentru studenți și elevi + expresia corectă este ↑ *anthropos psyhicos* + deci omul psihic + omul al cărui comportament ↓ se întemeiază pe psihologie. [...] Pe câtă vreme + Sfântul Pavel + zice : + „anthropos pneumatikos" ++ ↓ adică omul duhovnicesc.

Viclenia omului și curătia inimii - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)

Cea mai des întâlnită figură retorică, metafora, este prezentă și aici, în două situații de discurs, unde participă la reliefarea sensul lingvistic și a celui teologic în următoarele două structuri de limbă:

3:55 Iată zicea : + ”Ne suim la Ierusalim” + și când se zice în Sfânta Scriptură ne suim la Ierusalim are dublu înțeles + și geografic + pentru că Ierusalimul era așezat pe niște coline ++ deci ↑ Deasupra câmpiei + și pe de altă parte spiritual ++ a merge la Ierusalim ++ însemna a te sui: + spiritual.

Principiul slujirii celui ce conduce - Mitropolit Bartolomeu Anania (2005)

9:50 Muntele cel ↑Sfânt al lui Dumnezeu + în limbajul Vechiului Testament ↑ și al celui Nou + este Sionul + + iar ↑ Locul cel Sfânt al lui Dumnezeu + este Templul care era + și care a fost înlocuit de Biserica noastră ↓ ++ așadar ↑ simbolic vorbind + este vorba de + Împărăția lui Dumnezeu + locul cel mai înalt.

Viclenia omului și curătia inimii - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)

Identificăm, de asemnenea, situații de comunicare în care putem remarca importanța acordată contactului lingvistic și traducerii, din nou, situație care decurge din însăși natura textului biblic:

1:46 Cântarea pe care ați ascultat-o cu câteva secunde înainte + începe cu cuvintele „Pre Tine, Dumnezeule, Te lăudăm” ++ este traducerea în românește a unei propoziții de limbă latină + limba pe care o vorbeau strămoșii noștri romani+ „Te Deum laudamus” + „Pre tine, Dumnezeule, Te lăudăm”.

Sa nu fiți superficiali! - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)

1:52 Cuvântul „aproapele” era nelămurit ++ în vremea veche + așa cum nici în vremea noastră nu este foarte foarte lămurit + Prin *aproape* se înțelege cel care într-adevăr îți este aproape + <R> apropiatul tău + casnicul tău + un membru al familiei + soț + soție + tată + mamă + frate + soră + rudă apropiată + vecin ++ Limba engleză + chiar pentru acest cuvânt biblic are un cuvânt foarte nepotrivit <R> că nu are altul la îndemână +„neighbor”+ însemnează vecin ++ Adică aproapele este vecinul meu + cel pe care îl vâd + în fiecare zi + Pe el trebuie să îl iubesc ca pe Domnul Dumnezeul meu ++ Pe câtă vreme limba franceză + o limbă de origine latină + are un cuvânt mai potrivit și înseamnă „prochain” + aproapele meu ++ Cel care se găsește aproape de mine + dar și această noțiune este vagă : + pentru că nu știi dacă este vorba de apropierea fizică + geografică + sau de apropierea sufletească ++ Cu alte cuvinte + era posibilă înterpretarea : + să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți + adică să-l iubești pe cel care realmente îți este aproape + rudă de sânge + sau vecin de locuință ++ Și pentru ca Mântuitorul Christos să dea O DATĂ pentru totdeauna definiția acestui cuvânt + „aproapele :” ++ rostește parabola samarineanului milostiv pe care ați ascultat-o astăzi citindu-se[...].

ÎPS Bartolomeu Anania - Duminica a 25-a după Rusalii - Pilda samarineanului milostiv (2002)

În continuare, evidențiem o seamă de expresii biblice care devin și ele obiect spre care se orientează discursul religios rostit al predicii, în virtutea atenței acordate structurii și funcționării limbii, așa cum am văzut mai sus:

11:57 Prin *Nevinovat cu mâinile :*+ ↑ în special în Vechiul Testament + se înțelegea + omul care ↑nu a săvârșit o crimă de omor+ care nu i-a fost asemenea lui ↑ Cain care să-și ucidă fratele + cel care nu are ↑mâinile mânjite de SÂNGE [...] așadar+iubiții mei : + ↑ *nevinovat cu mâinile* înseamnă cel care nu este : + vinovat de crimă + dar nu numai atât [...] așa încât + cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima : + cel care NU are pe seama lui aceste ↓ păcate ↑ furtul + camăta + răpirea + nedreptatea : + și : așa cum spuneam : ++ ↓ mita.

14:17 „Există : + în cărțile profeților o expresie : + ↑ frumoasă, într-o (xxx) să zicem dreaptă: + curată + *om cu sufletul în doi peri sau cu inima în doi peri* ++ ↑ expresia în limba română în *doi peri* înseamnă : + *blana seina*, blana de miel ++ *seina* + care este : + ↑ nici albă + nici neagră sau undeva pe la mijloc <R> sau dacă vreți ↑ și albă și neagră+ Nu are o culoare foarte definită + și este undeva la mijloc între alb și negru + ↑ o culoare ↑ Indecisă ++ Ei bine + acesta este omul *cu inima în doi peri* + sau *cu ↓ sufletul în doi peri* omul duplicitar + care o data este așa și o dată este așa + voi ↑ reveni asupra acestei probleme.

15:22 Cât privește : + *a te jura cu vicleșug aproapelui său* + înseamnă ↑ a fi necinstit față de aproapele tău + a fi ↑ incorect cu el ++ nu e vorba doar de jurământ + este vorba de ↑ orice fel de promisiune pe car e ↑ nu ai de gând s-o ții și o faci doar ca să obții ceva + un folos de la celălalt [...]

Viclenia omului și curătia inimii - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)

11:11 Iubiții mei ++ un an îmbătrânește și altul se naște + este anul cel nou ++ noi îi spunem Anul Nou + dar : + Plugușorul străvechi al neamului românesc folosește un verb + „Mîine anul se-↑NNOIEȘTE" ca și când ar fi vorba tot de anul trecut care însă capătă o înfățișare nouă +++ și într-un fel : + are dreptate.

Înnoirea omului - Mitropolit Bartolomeu Anania (cuvant de invatatura la Anul Nou)

Un loc aparte între predicile menționate îl are înregistrarea cu titlul *Biblia și Canonul cel Mare - Mitropolit Bartolomeu Anania (2004),* dedicată în mod special parcursului istoric al evoluției limbii/limbilor Sfintei Scripturi, secvență pe care, însă, o vom cerceta într-un studiu aparte. Redăm aici doar un fragment referitor la unul dintre conceptele cheie ale acesteia − diortosirea:

1:28 Folosesc cuvântul + ↑ *a diortosi* + e un cuvânt grecesc + care înseamnă a îndrepta + a limpezi + așadar ++ limpezirea limbii ++ Deo ⊥ deosebirea dintre traducere și diortosire + este foarte subțire + pentru că atunci când : + ai în față un text dat + și doar ↑ umbli cu creionul și limpezești înțelesurile + este o ↑ diortosire + dar când : + găsești un echivalent semantic + un cuvânt mai bun decât înaintașii tăi + < J> aceasta ↑ este o traducere ++ ↑ închid paranteza.

Biblia și Canonul cel Mare - Mitropolit Bartolomeu Anania (2004)

Indiferent de tehnicile discursive pe care le evidențiem, scopul discursului religios este de a comunica adevărul Sfintei Scripturi, așa cum are fiecare capacitatea de a-l percepe. Această sarcină este înlesnită atunci când cel care transmite mesajul are și cunoștințe de specialitate

asupra limbii, a codului de comunicare, nu doar din perspectivă funcțional - sincronică, ci și istoric - diacronică. Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania relevă conexiunile dintre fapte lingvistice pentru că perspectiva sa de analiză nu vizează doar structura limbii, ci și arhitectura ei, dacă aplicăm aici termenii din lingvistica lui Eugeniu Coșeriu.

BIBLIOGRAPHY

Coșeriu, Eugeniu, *Teoria limbajului şi lingvistica generală. Cinci studii*, Ediția în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 2004.

Biblia sau Sfânta Scriptură, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2018.

Gafton, Alexandru, *Principiul diacronic în edificarea normei literare*, în „Limba română: controverse, delimitări, noi ipoteze", Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română", vol. I, Bucureşti, 2010, p. 347-353.

Gramatica Limbii Române, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.

Hoarţă Cărăuşu, Luminiţa, *Pragmalingvistică. Concepte şi taxinomii*, Editura Cermi, Iaşi, 2004.

Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, *Pragmatica discursului*, traducere de Irinel Antoniu, Institutul European, Iași, 2010.

Predici

Biblia si Canonul cel Mare - Mitropolit Bartolomeu Anania (2004)
https://www.youtube.com/watch?v=Hancz2xydLQ
Înnoirea omului - Mitropolit Bartolomeu Anania (cuvant de invatatura la Anul Nou)
https://www.youtube.com/watch?v=2BRRQGasyr0
Viclenia omului și curăția inimii - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)
https://www.youtube.com/watch?v=9XLguWqR8Cc
ÎPS Bartolomeu Anania - Duminica a 25-a după Rusalii - Pilda samarineanului milostiv (2002)
https://www.youtube.com/watch?v=o8UHVEvodRw
Sa nu fiți superficiali! - Mitropolit Bartolomeu Anania (2002)
https://www.youtube.com/watch?v=d0dJ32442xQ

THE RELIGIOUS TERMS INHERITED FROM LATIN IN THE LIGHT OF ROMANIAN AND OTHER ROMANCE LANGUAGES CORE VOCABULARY

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)
PhD, Scientific Researcher II, ,,Iorgu-Iordan-Al. Rosetti" Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: As our research shows, the religious lexicon represents 3% of Romanian core vocabulary. We consider this is a consequence of the weak compatibility between these type of terms and the core vocabulary. The core (religious) Romance vocabulary is made up of those lexical units selected from as many representative Romance vocabularies as possible, including Romanian. These terms are general in Romance and, consequently, they illustrate both the place of Romanian in the continuum of (religious) Romance, and they also set the limits of an important part of the nucleus of the representative Romance vocabulary. Conversely, the specific of Romanian language is marked by the inherited terms selected exclusively in its core vocabulary, but also considering the lexems representing the core vocabulary of four, three, respectively two Romance languages. In this respect, the preeminence of non-general Romance words is significant. If we take into account the distribution of these words into one to four Romance languages, we aknowledge the idea that these terms are peripheral within the Romance languages core vocabulary

Keywords: religious lexicon, core vocabulary, Romance area, unity, discontinuity.

1. Precizări preliminare

Realizarea acestui studiu s-a putut materializa în contextul deciziei de a relua, în scopul aprofundării, al nuanțării, dar și al corectării, acolo unde se va impune, o parte dintre problemele discutate în teza noastră de doctorat consacrată terminologiei religioase a românei (v. Teleoacă 2005), și anume chestiunea *vocabularului religios moștenit*. Aceasta va fi posibil inclusiv prin aducerea la zi a bibliografiei (v., în acest sens, valorificarea informațiilor prezente în lucrări de specialitate recente, monografii, dicționare etimologice realizate în context romanic[1], tratate de istoria limbii române[2] ș.a.m.d.), o altă noutate, raportat la cercetarea din 2005, rezidând în obiectivul de urmărire a inventarului lexical delimitat în unele dintre textele bisericești moderne[3], precum și la nivelul limbii populare[4]. În aceeași ordine de idei, ne-am propus să urmărim ocurențele *online*, în pagini actuale de limba română, în special ale anumitor structuri / sintagme în interiorul cărora lexeme ale vocabularului laic capătă accepție religioasă (v., de ex., ***fețe*** *bisericești,* ***cinstite*** *fețe* ș.a). Așa cum arătam, în

[1] Cf., de ex., DÉRom (*Dictionnaire étymologique roman*), Nancy, ATILF / Analyse et traitement informatique de la langue française (*online*: http://www.atilf.fr/DERom).
[2] V., de ex., TILR [I], 2018.
[3] Cf., de ex., manualul de învățătură creștină, textul biblic (psalmic, evanghelic), rugăciunea creștină ortodoxă și heterodoxă ș.a.
[4] Avem în vedere în special ocurențele termenilor religioși în bogata literatură paremiologică, așa cum este consemnată aceasta în colecția Zanne.

unele cazuri măcar, se vor impune şi corijări, având în special ca reper informaţii de ultimă oră în domeniu. Făcând această observaţie, ne referim îndeosebi la posibilitatea de reconsiderare a apartenenţei termenilor la o categorie etimologică sau alta[5].

În cercetarea de faţă atenţia noastră va fi reţinută de locul ocupat de lexicul religios moştenit, pe de o parte, în *vocabularul reprezentativ*[6] al românei, pe de altă parte în vocabularul reprezentativ romanic. Problema apartenenţei la un vocabular reprezentativ, desemnat în termenii *fondului principal lexical*, era discutată încă din anii ’50 de Al. Graur, care stabilea (v. Graur 1954: 63–80) câteva criterii de selectare a cuvintelor la nivelul acestui vocabular, după cum urmează: frecvenţa, vechimea în limbă, polisemia, capacitatea de a intra în componenţa unui număr mare de locuţiuni şi expresii şi, nu în ultimul rând, posibilitatea unor astfel de unităţi lexicale de a constitui baza de formare a unor derivate şi compuse. Toate aceste condiţii sunt satisfăcute, aşa cum pe bună dreptate arată Graur, în mod esenţial de termenii latineşti moşteniţi în română şi într-o măsură mult mai mică de împrumuturile din slavă, deşi acestea din urmă prevalează net asupra lexicului moştenit, dacă vom lua ca reper vocabularul general al românei. În lucrarea din 1988 coordonată de acad. Marius Sala, problema apartenenţei la un *fond principal de cuvinte* / *vocabular reprezentativ* este reluată dintr-o perspectivă mai complexă, şi anume comparativă *în arie romanică*, aici fiind considerate – în acord de altfel cu obiectivul asumat, şi anume delimitarea vocabularului reprezentativ al limbilor romanice... *moderne*, varianta *standard* – doar trei dintre criteriile admise de Graur (1954): a) numărul de sensuri, b) numărul de derivate, respectiv c) frecvenţa / uzajul (v. Sala *et alii* 1988: 11 sq.). În acest cadru teoretic au fost reţinute exclusiv acele unităţi lexicale care prezintă minimum cinci sensuri figurate sau proprii[7], marea putere derivativă fiind acceptată doar cu privire la situaţiile în care se pot identifica cel puţin trei derivate.

2. Locul lexicului religios românesc moştenit în vocabularul reprezentativ al limbii române

Situaţia minoritară, din punct de vedere cantitativ, a lexicului latin moştenit, văzut comparativ cu alte straturi etimologice, se susţine şi cu privire la vocabularul religios. Astfel, din numărul de cca 900 de lexeme cu conţinut religios (bază de date alcătuită de noi având ca reper, în primul rând, o serie de dicţionare ale limbii române, ca, de pildă, CADE, DA / DLR, MDA ş.a. şi care nu are pretenţia de a fi exhaustivă), termenii latineşti moşteniţi nu reprezintă decât aproximativ 10% (puţin mai mult de 100 de cuvinte)[8], restul fiind mai ales de origine slavă (slavonă) şi greacă[9]. Vom avea ocazia de a verifica în cele ce urmează gradul în care acest aspect este contracarat prin considerarea criteriului calitativ. În acest context vom

[5] În acest context, de pildă, un termen cum este *quadragesima* (> rom. *păresimi*) va fi discutat, în acord cu informaţiile care figurează în DÉRom, la categoria termenilor cu arie largă de difuzare în Romania, iar nu a celor panromanici, aşa cum este tratat acesta în Teleoacă (2005), având ca reper observaţiile prezente în surse (romanice) etimologice mai vechi.

[6] Terminologie preluată de noi din Sala *et alii* (1988).

[7] Este vorba despre sensuri actuale, care nu sunt conotate ‘rar’ şi nici ‘tehnic’.

[8] Acest procent rezultă însă prin considerarea nu doar a termenilor religioşi propriu-zişi, ci şi a multor lexeme utilizate contextual cu accepţie religioasă, precum şi a unor cuvinte sugestive pentru aria ‘credinţelor şi a superstiţiilor’, subcategorie lexico-semantică circumscrisă acelui creştinism desemnat, în studiile de specialitate, drept *popular* sau *păgân* (v. Zugravu 1997).

[9] Precizăm că, în ansamblul celor 900 de unităţi lexicale marcate [+religios], au fost incluse şi numeroase neologisme, îndeosebi împrumuturi din franceză şi italiană, precum şi o serie de derivate (cu conţinut religios) de la termeni religioşi.

încerca, mai exact, să arătăm în ce măsură aserțiunea conform căreia *elementele fundamentale ale credinţei creştine poartă la poporul român denumiri de origine latină* – aserţiune devenită, de altfel, un loc comun în studiile de profil (v., de ex., Onu 2000) – se verifică: se poate ea absolutiza sau aceasta este susceptibilă de unele nuanțări?

În conformitate cu cele trei criterii menționate *supra*, în lucrarea din 1988 este delimitat un inventar de cca 2300-2600 de lexeme[10]. Este vorba despre cuvinte care aparțin *variantei standard actuale* a principalelor limbi romanice (exceptând, desigur, acele idiomuri care nu dispun de o astfel de variantă, în cazul de față sarda și retoromana). În lucrarea citată, lexemele care alcătuiesc vocabularul reprezentativ al românei, precum și al altor / celorlalte limbi romanice, sunt distribuite în trei clase principale de productivitate, și anume: cuvinte care răspund la toate cele trei criterii; cuvinte care răspund la două criterii, respectiv cuvinte care răspund la un singur criteriu. Aceste „clase de productivitate" sunt identificabile și în cazul lexicului religios românesc; astfel, pornind de la informațiile care figurează în Sala *et alii* (1988: 20–41), am delimitat:

I. Cuvinte (religioase / contextual religioase / care evocă „credinţe şi superstiţii"[11]) care răspund la toate cele trei criterii (USD): *cruce, domn*, dulce*, faţă*, frate*, părinte*, tată**. Tot aici sunt distribuiți și doi termeni de origine slavă, și anume verbul *a pomeni*, respectiv substantivul *sfânt*.

II. Cuvinte care răspund la două criterii:

a) Uzaj și bogăţie semantică (US): *boteza, crede*, cuvânt*, închina, judeca*, lege*, semn**.

b) Uzaj și putere de derivare (UD): *adormi*, biserică, cânta*, credinţă, creştin, drac, Dumnezeu, împărat*, înger, judecător*, lăuda*, mângâia*, oaie*, preot, ruga*, sărbătoare.* La aceștia se adaugă *călugăr, clopot* și *popă*, termeni (religioși) de origine slavă.

c) Bogăţie semantică şi putere de derivare (SD): *fecioară*, păgân, priveghea, toca*, zăcea**.

III. Cuvinte care răspund la un singur criteriu:

a) Uzajul (U): *altar, blestema*, cântec*, farmec*, fiu*, ierta*, învia, judecată*, martor**[12], *minune, nuntă, mormânt, pace*, păcat, popor*, rugăciune, săptămână*, soartă*, zeu*. În această subclasă intră şi unele derivate de la termeni moşteniţi din latină (cf. *bisericesc* și *credincios*) sau de la termeni de alte origini decât cea latină, de pildă, maghiară (cf. *mântuire*), precum şi termeni de altă origine, în speță slavi (la originea îndepărtată, unii dintre aceștia fiind greceşti): *apostol, episcop, icoană, maică*, mănăstire, mitropolit, post, taină*.

b) Bogăţia semantică (S): *cunună*, sec**. La aceștia se adaugă *canon, duh* și *sfinţi*.

c) Puterea de derivare (D): *boci*, lumânare*, miel*, păstor**. Tot aici intră și un derivat pe teren românesc de la un termen pătruns în română prin filieră slavă, și anume *colinda* (< *colind*), respectiv un împrumut maghiar, mai exact verbul *a mântui*.

Așa cum se poate observa, cel mai bine reprezentată este subclasa **III.**, care include un total de 41 de lexeme, cele mai multe dintre acestea satisfăcând criteriul uzajului (30 de termeni). În economia acestei subclase, propriu-zis religioși sunt: *altar, învia, minune, nuntă, mormânt, păcat, rugăciune* și *zeu* (termeni moșteniți), la care se adaugă 10 termeni slavi (cf.

[10] În ceea ce privește româna, numărul termenilor selectați în vocabularul reprezentativ se ridică la 2581.

[11] Aceste ultime două subcategorii lexicale vor figura, în enumerarea noastră, urmate de un asterisc.

[12] Subst. *martor* se găsește, de fapt, într-o situație specială, apartenența la vocabularul reprezentativ al românei, în virtutea satisfacerii criteriului frecvenței / uzajului, susținându-se cu referire exclusivă la termenul modern, actual, prin excelență un termen laic (/ rom. arh. *martur* „mărturisitor al credinței creştine, martir").

apostol, episcop, icoană, mănăstire, mitropolit, post, taină, canon, duh, sfinţi), precum şi 4 derivate pe teren intern (cf. *bisericesc, credincios, mântuire* şi *colinda*), respectiv un împrumut din maghiară (cf. *a mântui*). Prin urmare, mai mult de jumătate dintre termenii consideraţi, şi anume 23, reprezintă cuvinte propriu-zis religioase, restul (18) fiind unităţi lexicale utilizate contextual cu accepţie religioasă (cf. *cântec*, fiu*, ierta*, judecată*, martor*, pace*, popor*, săptămână*, maică*, cunună*, sec*, boci*, lumânare*, miel** şi *păstor**) sau care trimit la diverse credinţe şi superstiţii (cf. *blestema*, farmec** şi *soartă**). Statistic, pe locul următor se situează subclasa **II.**, şi anume aceea a termenilor care satisfac două criterii. Am consemnat aici un total de 31 de termeni, cei mai mulţi distribuindu-se sub **IIb.** (categoria **UD**). Aproximativ jumătate dintre aceştia, mai exact 15, sunt propriu-zis religioşi. Este vorba în mod covârşitor despre cuvinte moştenite din latină (cf. *boteza, închina, biserică, credinţă, creştin, drac, Dumnezeu, înger, preot, sărbătoare, păgân* şi *priveghea*), la care se adaugă trei lexeme slave, şi anume *călugăr, clopot* şi *popă*. Restul de 16 lexeme (cf. *crede*, cuvânt*, judeca*, lege*, semn*, adormi*, cânta*, împărat*, judecător*, lăuda*, mângâia*, oaie*, ruga*, fecioară*, toca** şi *zăcea**) reprezintă cuvinte care doar contextual lexicalizează o accepţie religioasă. Subclasa **I. (USD)** include 7 termeni latineşti, dintre care doar unul este propriu-zis religios, şi anume *cruce*. Restul termenilor moşteniţi incluşi aici reprezintă cuvinte care actualizează contextual un sens religios (cf. *domn*, dulce*, faţă*, frate*, părinte** şi *tată**). Paradigma religioasă (USD) se completează cu lexemele de provenienţă slavă *a pomeni* şi *sfânt*. Astfel, numărul cuvintelor religioase se ridică la 3. Rezultă că, în conformitate cu statisticile realizate, lexicul religios... în sens mai larg este ilustrat la nivelul vocabularului reprezentativ al românei printr-un număr de 81 de lexeme, ceea ce constituie, cel puţin la prima vedere, un procent mic (puţin mai mult de 3%), considerând cele aproximativ 2600 de unităţi lexicale care intră în componenţa acestui vocabular. Aceasta nu surprinde însă, fiind vorba despre o terminologie, or, aşa cum se ştie, unităţile lexicale aparţinând vocabularelor de specialitate găsesc mult mai greu calea de acces către un fond lexical reprezentativ, acestea intrând prin excelenţă în masa vocabularului[13], fapt probat, cel puţin într-o anumită măsură, şi de raportul cantitativ dintre termenii latineşti religioşi propriu-zişi şi termenii laici utilizaţi contextual cu accepţie religioasă, raport în favoarea celei de a doua categorii. Şi, totuşi, există şi excepţii. Acestea sunt reprezentate de acel *fond lexical... supraterminologic* sau *extraterminologic*[14], constituit în cazul vocabularului religios românesc mai ales din lexeme moştenite din latină, dar şi slave, care alcătuiesc un *vocabular religios elementar*. Astfel, sub aspect etimologic, majoritatea covârşitoare a unităţilor compunând inventarul celor 81 de termeni sunt moştenite din latină; este vorba mai exact despre 60 de lexeme, faţă de doar 16 lexeme de provenienţă slavă. Excluzând însă cuvintele care doar contextual actualizează un sens religios, respectiv pe acelea sugestive pentru un „creştinism păgân / popular", atunci numărul lexemelor propriu-zis religioase moştenite scade drastic la 21. În schimb, aceeaşi operaţie se soldează cu păstrarea aproape intactă a subinventarului slav delimitat (15 lexeme propriu-zis religioase din... 16), prin urmare balanţa între cele două categorii etimologice aproape echilibrându-se. O astfel de operaţie de excludere nu ar fi însă cea mai îndreptăţită, în condiţiile în care cel puţin o parte dintre cuvintele considerate a actualiza o accepţie religioasă în plan secund *desemnează noţiuni creştine fundamentale, în cazul celor mai multe dintre acestea româna nedispunând*

[13] V., de ex., Stoichiţoiu Ichim (2016: 362).

[14] S-a vorbit în acest sens inclusiv despre „*externalizarea* (s.n.) unor termeni specializaţi din domeniul lor natural înspre limba comună" (Ponta 2016: 61; v. şi Bidu-Vrănceanu 2007: 12 sqq., Id., 2010: 14 sqq.).

de alți termeni (mai adecvați) în scopul lexicalizării lor. Includem în această categorie în primul rând verbe precum *a ierta, a crede, a lăuda* sau *a (se) ruga*[15], dar și o serie de nume, în speță termeni din câmpul păstoritului sau circumscriși terminologiei înrudirii, care, grafiați cu majusculă și prezentând eventual ocurențe în anumite sintagme, nominale sau/și adjectivale, trimit la concepte creștine esențiale (v., în acest sens, ***Fiul*** *lui Dumnezeu,* ***Mielul*** *cel blând /* ***Mielul*** *lui Dumnezeu,* ***Păstorul / Păstorul*** *sufletelor,* ***Părintele / Părintele*** *ceresc,* ***Tatăl / Tată*** *ceresc* etc). Acest tip de valorizare echivalează cu a recunoaște că distribuirea fondului latinesc moștenit în cele două subclase (termeni propriu-zis religioși / termeni utilizați contextual cu accepție religioasă) este mai mult sau mai puțin formală. Așa stând lucrurile, se cuvine să admitem prevalența evidentă a lexemelor religioase moștenite din latină, la nivelul vocabularului reprezentativ al românei, raportat la subclasa etimologică a împrumuturilor slave. Această prevalență se impune cu atât mai mult cu cât nu putem ignora faptul că *numărul termenilor religioși moșteniți din latină este per ansamblu mult mai mic, comparativ cu numărul împrumuturilor religioase efectuate din slava bisericească*. Pe de altă parte însă, nu trebuie nici să minimizăm poziția elementului lexical slav religios în interiorul aceluiași vocabular, dezvoltarea românei într-un cadru istorico-religios specific, raportat la romanitatea occidentală, soldându-se cu utilizarea limbii slavone în serviciul liturgic, aspect care, la rândul său, nu putea rămâne fără consecințe în plan lingvistic.

3. Locul lexicului religios românesc moștenit în vocabularul reprezentativ romanic

Cel puțin o parte dintre termenii (religioși) moșteniți se distribuie și în vocabularele reprezentative ale altor / celorlalte limbi romanice. În Sala *et alii* (1988: 539 sqq.; 560–572), aspectul este discutat *cu referire specială la categoria termenilor* ***panromanici***, categorie semnificativă în măsura în care termenii incluși aici reprezintă *elementul de* ***unitate*** dintre limbile romanice și constituie ***nucleul*** *vocabularului reprezentativ*. Și termenii religioși / actualizând contextual o accepție religioasă se distribuie, deși inegal, în fiecare dintre cele nouă subclase delimitate, după cum urmează:

I. Termeni panromanici selectaţi în toate VRRomanice: *dulcis*, facies*, fructus*, siccus**.

II. Termeni panromanici selectați în 8 VRRomanice, între care figurează și VR al românei: *cantare*, corona*, credere*, crux, filius*, parens*, pastor*, pax** și *sors**. Printre cuvintele nepanromanice selectate, de asemenea, în 8 VRR, se numără și termenii *ecclesia, festa, poena* „(po)căință", respectiv *parabola** (*apud* Sala *et alii* 1988: 541), niciunul dintre aceștia nefiind moştenit în limba noastră.

III. Termeni panromanici selectați în 7 VRR: *deus, judex*, populus*, sanctus, signum**, doar doi dintre aceștia fiind selectați în VR al românei, și anume *deus* și *signum** (Id., *ibid*., 542), aspect care vine însă în contradicție cu observația formulată la pagina 33, unde se admite pe bună dreptate faptul că *popor* / populus** face parte din VR al românei, îndeplinind criteriul frecvenței. Prin urmare, rămân în afara VR al românei doar cuvintele *judex* și *sanctus.* În aceeași categorie intră și *candela*, respectiv *diabolus*, niciunul dintre aceștia nefiind selectat în română.

IV. Termeni panromanici selectați în 6 VRR, între care figurează și VR al românei: *angelus, judicare** şi *lex** (Sala *et alii* 1988: 542). La aceştia se adaugă și termenii

[15] Verbe care prezintă o recurență remarcabilă în literatura bisericească actuală.

nonpanromanici *campana, inclinare, septimana** și *toccare**, dintre care trei au fost reținuți și în VR al românei.

V. Termeni panromanici selectați în 5 VRR: *dom(i)nus**, *frater**, *jacere** și *laudare** (lexeme selectate şi în vocabularul reprezentativ românesc). La aceştia se adaugă doi termeni nepanromanici, şi anume **perdonare**, respectiv **vocitus**, niciunul reținut în VR al românei.

VI. Termeni panromanici selectați în 4 VRR, între care figurează și VR al românei: *altarium* și *peccatum* (Sala *et alii* 1988: 543). La aceştia se adaugă următorii șase termeni (moșteniți doar în unele dintre limbile romanice): *agnellus** (rom., it., occ., cat.), *baptizare* (rom., ret., oc., pg.), *draco* (rom., ret., cat., sp.), *monachus* (it., ret., oc., cat.), *repausare*(*) (it., ret., fr., cat.) și *tenda** (it., ret., sp., pg.).

VII. Termeni panromanici selectați în 3 VRR: *nuptiae, Pascha, presbyter, rogare**, *sabbatum** și *tumba,* trei dintre aceştia fiind selectați și în VR românesc (cf. *nuptiae*, *presbyter* și *rogare**). La aceştia se adaugă termenul *quadragesima,* considerat panromanic (v. Sala *et alii* 1988: 546), dar care în realitate aparține clasei cuvintelor religioase cu arie largă de difuzare în Romania. Din categoria termenilor păstrați numai în anumite limbi romanice, ilustrativi pentru apartenența la 3 VR sunt: *abbas, benedicere, maledicere**, *martyrium* și *praedicare* (Sala *et alii* 1988: 566).

VIII. Termeni panromanici selectați în 2 VRR: *blasphemare**, *coronare*(*), *jejunare* și *paganus*, dintre care doi sunt selectați şi de română la nivelul vocabularului reprezentativ (cf. *blasphemare* și *paganus*). La aceştia se adaugă un număr de 8 termeni, și anume: *abbatia* (cat., pg.), *addormire** (rom., cat.), *basilica* (rom., ret.), **credentia* (rom., pg.), *infernum* (sp., pg.), *jejunus* (ret., cat.), *luminare** (rom., fr.) și *missa* (it., ret.).

IX. Termeni selectați într-un singur VRR. Unicul termen panromanic cu conţinut religios este *scriptura*, selectat în VR al italienei. Celelalte lexeme definite prin apartenența la VRR sunt cuvinte moștenite doar în anumite arii ale Romaniei: *canticum** (rom.), *conventus*(*) (rom.), *christianus* (rom.), *clericus* (it.), *Dominedeus* (rom.), *imperator** (rom.), *judicata** (rom.), *libertare** (rom. *ierta*), **manganeare** (rom.), *martyr* (rom.), *monumentum* (rom.), *ovis** (rom.), *pervigilare* (rom.), *pharmacum** (rom.), **precaria* (fr.), *repoenitare* (oc.), *rogationem* (rom.) și *turma** (sd.).

În conformitate cu aceste clasificări, rezultă că subclasa cel mai bine reprezentată numeric este aceea a termenilor selectați exclusiv într-un vocabular romanic reprezentativ (18), la antipod fiind subclasa termenilor reținuți în toate vocabularele romanice reprezentative[16], aspect care nu surprinde dacă acceptăm un raport de inversă proporționalitate între numărul limbilor în care anumiți termeni satisfac măcar un criteriu de apartenență la vocabularul reprezentativ romanic, respectiv numărul termenilor selectați într-o clasă, criteriu care pare însă a fi contrazis de situația consemnată pentru subclasa II[17]. Bine reprezentate sunt și subclasele VIII., VII. și VI., reunind termenii selectați în vocabularele reprezentative a doar două, trei, respectiv patru limbi romanice.

[16] În conformitate cu clasificările realizate în lucrarea citată, numărul termenilor constitutivi ai acestei subclase se ridică la patru. În realitate însă, subclasa respectivă conține doar trei dintre cele patru lexeme, în condițiile în care descendentul latinescului *fructus* în română, și anume *frupt,* nu avea cum să fie selectat în vocabularul reprezentativ, acesta fiind conotat +popular.

[17] Această situație, la prima vedere atipică, ar putea furniza un argument în favoarea *continuității / omogenității* în arie romanică, ipoteză validabilă cu atât mai mult dacă avem în vedere faptul că nouă din cei treisprezece termeni constitutivi ai acestei subclase se definesc ca *panromanici*.

Unitatea religioasă în arie romanică se conturează pregnant dacă avem în vedere o serie de termeni distribuiţi în una dintre subclasele I.–V. (subclase care reunesc un număr relativ mare de limbi romanice, chiar toate limbile romanice), şi anume: *crux, ecclesia, festa, poena, Deus, sanctus, diabolus, angelus* sau *inclinare.* Româna a reţinut în vocabularul său reprezentativ cca jumătate din aceste lexeme (cf. *crux, Deus, angelus* şi *inclinare*), deşi nu întotdeauna este vorba despre termeni utilizaţi pentru desemnarea unui concept creştin, aceasta spre deosebire de situaţia din Romania Occidentală (v. cazul lui *deus / Deus*[18]). Cei mai mulţi dintre ceilalţi termeni menţionaţi (cf. *ecclesia, festa, poena* şi *diabolus*) nu au fost continuaţi în limba noastră, *sanctus* rămânând în masa vocabularului, în condiţiile marcării sale arhaico-populare. Per total, considerând mai exact toate cele nouă subclase delimitate *supra*, numărul termenilor reţinuţi în vocabularul reprezentativ romanic se ridică la cca 90, în ansamblul acestora termenii propriu-zis religioşi şi cei care se utilizează contextual cu accepţie religioasă distribuindu-se în mod aproximativ egal. La nivelul acestui vocabular, româna figurează cu 53 de lexeme[19], ceea ce echivalează unei contribuţii importante a limbii noastre la conturarea profilului VR romanic. În aceeaşi ordine de idei, *individualizarea românei în arie romanică* se verifică în primul rând prin considerarea ultimei subclase delimitate, şi anume aceea a termenilor reţinuţi exclusiv în vocabularul reprezentativ al unei limbi romanice (româna este superior reprezentată la nivelul acestei subclase). În acelaşi sens prezintă relevanţă şi subclasa VII., care include 12 termeni, româna nefiind reprezentată decât de trei ori, şi anume prin termenii *nuptiae, presbyter* şi *rogare*.* Neparticiparea sau, mai exact, participarea... altfel a românei la VR romanic se justifică, cel puţin într-o anumită măsură, având în vedere aspecte ca:

a) Româna nu a moştenit anumiţi termeni (religioşi), noţiunile respective fiind desemnate prin apelul, fie la alţi termeni de origine latină (ca, de pildă, *basilica, *servatoria, conventum* sau *libertare* – continuaţi în română şi selectaţi la nivelul vocabularului său reprezentativ „în locul" cuvintelor moştenite în Romania Occidentală, şi anume *ecclesia, festa, parabola, perdonare*) sau de altă origine, adesea slavă bisericească (cf., de ex., *candelă, clopot, diavol, iad, monah, propovădui*[20] // lat. *candela, campana, diabolus, infernus, monachus, praedicare*), fie la derivate de la termeni moşteniţi / slavi (cf., de ex., rom. *ajun* < *ajuna* / lat. *jejunus* sau rom. (*po*)*căinţă* < *pocăi* + *-inţă* / lat. *poena* „(po)căinţă")[21].

b) Deşi româna a moştenit (cel mai probabil), asemenea celorlate / altor limbi romanice, unii termeni (religioşi), aceştia sunt circumscrişi registrului arhaic / arhaico-popular / dialectal / regional, prin urmare nesatisfăcând o condiţie elementară pentru apartenenţa la VR (cf., de ex., *Păresimi* < lat. *Quadragesima*, *boacet* < lat. **vocitus* sau *tumbă* < lat. *tumba*, acesta din urmă conservat exclusiv la sud de Dunăre, în aromână şi meglenoromână).

[18] Observaţia noastră vizează, desigur, statutul semantic al descendentului latinescului *Deus* în româna modernă, actuală.

[19] Legat de acest aspect, trebuie spus că aparenta neconcordanţă între inventarul care include termenii latineşti religioşi (şi cu accepţie contextual religioasă) reţinuţi de română la nivelul vocabularului său reprezentativ (60) şi inventarul paralel cu care participă româna la vocabularul reprezentativ romanic (v. *supra*, cele nouă subclase delimitate) se explică prin aceea că în cazul unor termeni precum *fecioară, învia, judecător, minune* şi *sărbătoare* s-a luat în calcul posibilitatea derivării acestora pe teren românesc, în acest context **fetiola, *in-vivere, judicatorius, *mirionem* şi **servatoria* nefigurând în clasificarea materialului latin (cert) moştenit.

[20] Termeni intraţi în română din slava bisericească (v. şi Teleoacă 2005: 221, 224, 229, 304), dintre aceştia însă doar *clopot* fiind reţinut în vocabularul reprezentativ al românei.

[21] Nici *ajun*, nici *pocăinţă* nu sunt selectate însă în VR al românei.

c) În alte cazuri, în română sunt valorificate împrumuturi târzii, latino-romanice, corespunzând unor termeni (religioşi) moşteniţi în alte idiomuri romanice (cf., de ex., *abate* < it. *ab(b)ate*, *abaţie* < it. *ab(b)azia*, *martir* < fr. *martyr* sau *misă* < lat. sav. / bis. *missa*, niciunul dintre aceştia nefiind selectat în VR al românei, aspect care nu surprinde având în vedere că cei mai mulţi dintre termenii respectivi sunt circumscrişi confesional cultului creştin catolic).

d) Apartenenţa la un câmp terminologic a unor lexeme poate constitui un argument în favoarea mai slabei compatibilităţi a respectivelor unităţi lexicale cu VR al unei limbi, în speţă al românei (v. şi *supra*, observaţiile formulate). Făcând această observaţie, ne referim mai exact la unele situaţii în care, deşi româna a moştenit, asemenea altor limbi romanice, o serie de termeni latineşti, doar în limba noastră termenii respectivi se definesc prin apartenenţa la terminologia religioasă, aceştia având, implicit, o arie mai restrânsă de utilizare (v., de ex., *răposa* < lat. *repausare*, *a cununa* < lat. *coronare* sau *tindă* < lat. *tenda*).

4. Concluzii

Aşa cum am avut ocazia de a constata, lexicul religios al românei constituie doar 3 % din vocabularul reprezentativ, aspect înţeles de noi din perspectiva slabei compatibilităţi a cuvintelor circumscrise terminologic cu apartenenţa la un vocabular reprezentativ. Deşi apartenenţa la o terminologie diminuează drastic şansele unui cuvânt de a accede la vocabularul reprezentativ al unei limbi, totuşi aceasta nu reprezintă, după toate probabilităţile, unicul factor responsabil. Astfel, modesta consemnare a termenilor religioşi la nivelul vocabularului reprezentativ al unei limbi ar putea fi, cel puţin într-o anumită măsură, şi expresia felului în care societăţile moderne valorizează dimensiunea religiosului, aceasta prin diferenţiere de societăţile arhaice, comunităţi preponderent religioase. (Şi) aşa ne-am putea explica, de pildă, de ce termeni religioşi / creştini... majori precum *Paşte* sau/şi *Crăciun* (primul, termen... panromanic, selectat, aşa cum am constatat mai sus, în trei dintre vocabularele romanice reprezentative) nu sunt consideraţi a face parte din vocabularul reprezentativ al românei moderne, dar nici al altor limbi romanice occidentale, limbi ale unor popoare creştine. În aceeaşi ordine de idei, implicaţiile unui regim politic totalitar, în sensul minimizării dimensiunii religiosului, nu vor putea fi nici ele ignorate, cel puţin în cazul unei limbi romanice cum este româna.

Participarea românei la constituirea vocabularului reprezentativ (religios) romanic se susţine în primul rând prin considerarea acelor unităţi lexicale selectate în cât mai multe vocabulare romanice reprezentative, inclusiv al românei. În conformitate cu distribuţiile prezentate *supra*, este vorba despre un număr de 25 de termeni, clasificaţi în primele cinci subclase, majoritatea panromanici şi, implicit, sugestivi nu doar pentru situarea românei în continuumul romanităţii (religioase), ci şi pentru delimitarea unei părţi importante a *nucleului* vocabularului romanic reprezentativ. La antipod, individualizarea românei este evidentă îndeosebi la nivelul categoriei termenilor moşteniţi selectaţi exclusiv în vocabularul său reprezentativ, dar şi considerând categoria lexemelor reţinute în patru, trei, respectiv două dintre vocabularele romanice reprezentative. De data aceasta, balanţa înclină în favoarea termenilor nonpanromanici, aspect care, coroborat cu distribuţia celor 28 de lexeme în vocabularul reprezentativ al unei singure limbi romanice sau a maximum patru, susţine ideea că avem a face cu termeni aflaţi oarecum la *periferia* vocabularului reprezentativ romanic. În acest context se impune şi o altă observaţie, şi anume faptul că, dacă în cazul primei categorii este vorba în mod covârşitor despre lexeme utilizate contextual cu accepţie religioasă (excepţiile sunt reprezentate de *crux, angellus* şi *inclinare*), în cazul celei de a doua categorii

termenii religioși prevalează. Este un aspect prin care se verifică încă o dată ideea compatibilității modeste a unei terminologii cu apartenența sa la un vocabular reprezentativ, atâta vreme cât numărul termenilor *propriu-zis religioși* reținuți în *nucleul* unui vocabular reprezentativ (romanic) este, de regulă, mic.

BIBLIOGRAPHY

Surse

Candrea, I. A., Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească". Partea I. Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, Bucureşti, 1931 [CADE].

Dicționarul Academiei / Dicționarul limbii române, I/II, literele A-B, București, 1913; I/II, Litera C, București, 1940; I/III, Litera D (D-DE), București, 1949; II/I, Literele F-I, București, 1934; II/II, J-LACUSTRU, București, 1937; VII/I, Litera N, București, 1971; VIII/IV, Litera P, București, 1980; IX, Litera R, București, 1975; X/III, Litera S, București, 1990; II/II Litera T (T-TOCĂLIȚĂ), București, 1982; XIII/I, Litera V, București, 1997 [DA/DLR].

Mic Dicționar Academic, vol. I (A-ME), vol. II (MI-Z), București, Editura Univers Enciclopedic, 2010 [MDA I, MDA II].

Lucrări de referință

Graur, Al., 1954, *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, București, Editura Academiei Române.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2007, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.

Istoria limbii române, vol. I, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2018 (TILR [I] 2018).

Onu, Liviu, 2000, *Terminologia creştină şi istoria limbii române*, în ciclul „Conferinţele Academiei Române", Bucureşti, Editura Academiei Române,

Ponta, Laura-Adela, 2016, „Morfologia împrumuturilor engleze în limba română actuală", în *Philologica Banatica*, 2, p. 60–69.

Sala, Marius (coord.), 1988, *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

Stoichițoiu Ichim, Adriana, 2016, „'Romgleza' turismului în contextul globalizării", în Mihaela Viorica Constantinescu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Gabriela Stoica și Rodica Zafiu (ed.), *Perspective comparative și diacronice asupra limbii române*, Secțiunea *Lexic, semantică, terminologii*, București, Editura Universități din București, p. 359–369.

Teleoacă, Dana-Luminița, 2005, *Terminologia religioasă creștină în limba română*, București, Editura Academiei Române.

Zanne, Iuliu A., 1895–1903, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia* [Cu un Glosar româno-francez], vol. I–X, Bucureşti, Editura Librăriei Socecu & Comp.

Zugravu, Nelu, 1997, *Geneza creştinismului popular al românilor*, Institutul Român de Thracologie, Bucureşti, Vavila, EDINF SRL.

NAMES OF PLACES MARKED NEGATIVELY IN THE ROMANIAN TOPONOMY: THE DETERMINATIVE RĂU (EVIL)

Iustina Nica Burci
Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova

Abstract: *Through the variety and complexity of its physical forms – either positive or negative, the geography offers us, from the terminological point of view, a wide space for research, on addressing both the common names (the entopic lexis), and proper names (the toponyms). Any macro and micro-object from the field can easily become an important orientational landmark within the life of a collectivity, a fact that triggers the necessity of its isolation, through naming.*
In the present paper, there are to be analysed denominations that refer to the "faults" of some places. Tributary, on one side, to its nature that makes it evidence the physical and moral imperfections rather than the qualities, and influenced, directly, on the other side, in the carrying out of the daily life, by the "faults" of some forms of the relief that surrounds it, the collective mentality gave them names, often associating them with characters or negative attributes: balaur (griffin), blestemat (cursed), drac (devil), rău (evil), strigoi (wraith), zmeu (dragon) etc. From this series, we are to consider the determinative „rău" (evil) and its toponymical "personifications".

Keywords: toponymy, terminology, transfer, evil

În capitolul *Topice care vorbesc despre credinţe, superstiţii şi obiceiuri* (din lucrarea *Toponimia românească*[1]), Iorgu Iordan plasa denumiri care se referă la obiecte religioase (*Capela*, *Chilia*, *Clopotul*, *Crucea* etc.), reprezentanţi ai bisericii (*Hagiul*, *Protopopul*, *Sihastrul*, *Vlădica* etc.), locuri şi fiinţe abstracte sau având o semnificaţie spirituală aparte (*Dumnezeu*, *Golgofta, Raiul, Vrăjitorul, Dracul* etc.), cu menţiunea că „toate datează din timpul orânduirii feudale, când, la fel ca în alte ţări, viaţa spirituală era stăpânită de biserică"[2].

Niciuna dintre părţile afirmaţiei nu poate fi însă absolutizată. Dovadă sunt, pe de o parte, numele al căror „certificat de naştere" se plasează în afara graniţei temporale stabilite[3]; pe de altă parte, unele forme de relief şi-au primit denumirea pornind nu de la conceptele religioase către topo-obiect, ci invers, pornind de la observarea empirică a caracteristicilor, în cazul nostru, ostile ale locului şi, prin prisma acestora, asocierea lui cu trăsăturile negative ale fiinţelor supranaturale. Astfel, o serie de obiecte geografice (drumuri, văi, creste, bălţi etc.) se dovedesc a

[1] Bucureşti, Editura Academiei Române, 1963, pp. 232-252.
[2] *Ibidem*, p. 232.
[3] Iată câteva exemple: *Curătura Strigoiului* (Vâlcea; atestat în 1893), *Dealu Crucii* (Vâlcea; 1864), *Dealu Demonului* (Vâlcea; 1864), *Dealu Dracului* (Dolj; 1898), *Balauru* (Dolj; 1896), *Dealu Bisericii* (Dolj, Vâlcea; 1898), *Fântâna Dracului* (Br; 1898), *Fântâna lui Dumnezeu* (Prahova, 1919-1945), *Groapa Dracului* (Prahova, 1933). Denumirile au fost extrase din *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.; *Dicţionarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM) (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), 1 (A-B), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005 şi urm. – pe care le vom utiliza ca sursă informativă pe parcursul lucrării noastre.

fi, prin construcţia lor geomorfologică, periculoase pentru integritatea fizică a oamenilor, îngreunându-le existenţa de zi cu zi, aidoma forţelor necurate (*dracul, drăgaica, balaurul, zmeul*), care pot interveni în viaţa lor în diferite moduri. Are loc, în mentalitatea populară, o suprapunere a celor două, în urma căreia acele obiecte din mediul geografic înconjurător valorizate negativ capătă adesea şi identitatea nominală a slujitorilor *Răului*.

Nu este obligatoriu, aşadar, ca anumite toponime să indice faptul că în zona respectivă, conform credinţelor populare, au viețuit/viețuiesc forțe necurate (identitatea *diavol – rău* este prezentă, de altfel, în limbajul bisericesc (*ci ne izbăveşte de cel rău* – rugăciunea *Tatăl nostru*), ci poate să însemne, pur şi simplu, un loc neprielnic[4] din punctul de vedere al accesibilităţii, al alcătuirii geo-structurale a terenului etc., fapt care se reflectă, de cele mai multe ori, şi în structura denumirii locului respectiv, în care întâlnim frecvent determinantul *rău*. Despre un toponim ca *Râpa Dracului,* de exemplu, se consideră că sugerează „întâmplări ciudate legate de anumite superstiţii şi credinţe, potrivit cărora natura poate fi locuită de fiinţe supranaturale ostile omului...”[5], dar poate evoca, în acelaşi timp, şi „aspectul fizic al locului, greu accesibil, primejdios”[6].

În limba română, în funcţie de unghiul din care este privit, opozantul binelui[7] – *răul*, cumulează o serie întreagă de definiţii şi participă la formarea unui inventar paremiologic şi frazeologic[8] foarte bogat. Iată o parte dintre accepţii, aşa cum au fost ele înregistrate în *Dicţionarul explicativ al limbii române*[9]: „care are însuşiri negative; lipsit de calităţi pozitive”, „care face, în mod obişnuit, neplăceri altora”, „care nu-şi îndeplineşte îndatoririle morale şi sociale legate de o anumită circumstanţă, care nu e potrivit unui anumit lucru, unei anumite situaţii; necorespunzător, nepotrivit”, „neconform cu regulile moralei; în dezacord cu opinia publică”, „(despre viaţă, trai etc.) neliniştit, apăsător, chinuit”, „(despre veşti) care anunţă un necaz, o supărare; neplăcut”, „care nu are calităţile proprii destinaţiei, menirii, rolului său”, „care nu este apt (pentru ceva), care nu e corespunzător unui anumit scop, unei anumite utilizări; care

[4] Iorgu Iordan (*Toponimia*, pp. 248-249) identifica, de exemplu, o denumire dublă pentru unul şi acelaşi loc: *Dracul* sau *Valea Rea*. În Oltenia, există 28 de topice *Valea Rea,* atestate între 1510 şi 1898. Dacă vreunul dintre ele reprezintă sau nu o exprimare metonimică a diavolului este greu de spus în momentul de faţă. Doar o cercetare sui-generis ne poate lămuri asupra acestui aspect.

[5] Eugen Câmpeanu, *Substantivul. Studiu stilistic*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975, pp. 139-140.

[6] *Ibidem*.

[7] Bine care, trebuie să remarcăm, în comparaţie cu rău, are o reprezentare toponimică foarte slabă. Iată câteva exemple: *Dealu Văii Bune* – deal s.c. Voloiac (MH), *Gura Văii Bune* – s.c. Voloiac (MH), *Pârâu cel Bun* – pârâu s. Bistriţa c. Costeşti (VL), *Piscu Binelui* – loc s. Târleşti c. Poseşti (PH).

[8] Vezi Bolocan, Gheorghe, Voronţova, Tatiana, Şodolescu-Silvestru, Elena, Burci, Iustina, *Dicţionar frazeologic român-rus*, Craiova, Editura Universitaria, 1999, vol. II, N-Z: cu funcţie de adverb – *a ajunge rău, a arăta rău, a se avea / a trăi rău cu cineva, a-i cădea cuiva rău, a călca rău/strâmb, a o duce cineva/a-i fi/ a-i merge cuiva rău, a i se face / a-i veni rău cuiva, a-i fi rău, a fi rău de cineva, a fi rău/prost dispus, a-i mirosi cuiva rău, a o nimeri rău, a-i părea rău de / după cineva / ceva, a o păţi rău, a se pune rău cu cineva, a se purta rău (cu cineva), a se schimba în rău, a o sfârşi rău, a se simţi rău, a sta / a se găsi rău, a-i şedea / a-i sta / a-i veni rău cuiva, a-l prinde rău pe cineva, cum e mai rău; unde-i bine, nu-i de tine, unde-i rău, hop şi eu; oricum o cârmeşti, tot rău o nimereşti; limba taie mai rău decât sabia; pisica blândă zgârie rău; nici bine, nici rău; de bine, de rău; când mai bine, când mai rău*; substantiv – *a avea rău de mare, a băga la rău pe cineva, a-i dori cuiva răul, a face cuiva rău, a fi învechit în rele, a lăsa pe cineva răului, a plăti răul cu binele, a pricinui un rău, a smulge răul din rădăcină, a ţine pe cineva de rău, a vorbi pe cineva de rău, de răul cuiva, rău cu rău, dar mai rău fără rău etc.*; adjectiv – *a fi rău de carne, a duce casă rea cu cineva, ceasul rău, rău de clanţă, cu rea credinţă, mai rău ca dracul, a merge pe un drum rău, a avea gânduri rele, a pune gând rău, a fi rău de gură, a-şi face inimă rea, lucru rău piere greu a avea mână rea, a privi cu ochi răi pe cineva, rău de plată, semn rău, a fi în toane rele* etc.

[9] Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.

prezintă unele defecte, unele imperfecțiuni", „(despre organele corpului) care nu funcționează normal; bolnav; (despre funcții fiziologice) care nu se desfășoară normal", „(despre îmbrăcăminte și încălțăminte) uzat, rupt, stricat", „(despre băuturi) neplăcut la gust, prost pregătit", „(despre bani) care nu are curs, ieșit din circulație; fals", „(despre meseriași, artiști etc.) neîndemânatic, incapabil, nepriceput", „(despre vreme) urât; nefavorabil", „(în superstiții) prevestitor de rele, care aduce nenorocire; nefast, nenorocos", „neconform cu realitatea; inexact, neprecis, incorect", „neplăcut, supărător, nesatisfăcător".

Adjectivele utilizate în onomastică, în particular, *rău*, au rol descriptiv. În antroponimie, el vizează trăsături de caracter negative ale individului (a fost consemnat, ca nume de persoană, sub forma *Rău(l)*, în Țara Românească, în ianuarie 1571[10]), iar în toponimie, particularități fizice, de asemenea negative, ale obiectului geografic (prima denumire atestată, care conține determinantul în discuție, a fost *Valea Rea*, în Țara Românească, în luna septembrie 1510 și, ulterior, în anii 1616, 1517, 1548, 1580 și 1587[11]).

La nivelul lexicului entopic, termenul *rău* se referă la „însușiri" negative ale obiectului geografic: „loc cu nămol", sens întâlnit în județul Gorj și „pământ ars, nisipos", întâlnit în județul Tulcea. Sunt evidențiate la acest nivel, în general, trăsături specifice ale obiectelor geografice (tipuri de terenuri – cu bolovani, cu humă, nisipoase, ne/cultivate, ne/curăţate, cu sau fără iarbă etc.; ape – nămoloase, mlăştinoase etc.; înălţimi – ne/izolate, cu sau fără vegetaţie etc.), apelativele utilizate îndeplinind, totodată, şi rol denominativ, transformându-se, pentru comunităţile săteşti în special, în repere orientative (locale) sigure.

Împrumutat din registrul uman, calificativul *rău* vizează, așadar, în toponimie, primele două accepții din dicționar: „care are însușiri negative; lipsit de calități pozitive", „care face, în mod obișnuit, neplăceri altora". Prezentăm mai jos materialul întâlnit în Oltenia și în Muntenia, urmând ca ulterior să facem pe marginea acestuia câteva comentarii. Iată informația:

Coada Văii Rele [baltă s.c. Bascov-AG];
Coasta Rea [munte s.c. Dragoslavele-AG];
Cotu cu Iarba Rea [s. Ştiubei c. Vela-DJ];
Cracu Văii Rele [s. Dobriţa c. Runcu-GJ];
Dealu Locuri Rele [s. Sâmbotin c. Schela-GJ];
Dealu Rău [loc s. Nehoiu-BZ];
Dealu Văii Rea [s.c. Drăgoteşti-GJ];
Dosu Văii Rele [pădure s. Mlăjet c. Nehoiu-BZ];
Drumu Valea Rea [loc or. Sinaia-PH];
Dunga Văii Rele [s. Pârvuleşti c. Stăneşti-GJ];
Faţa Valea Ra [s. Cârstovani c. Predeşti-DJ];
Faţa Văii Rele [s. Dobriţa c. Runcu-GJ, s. Ruptura c. Voloiac-MH];
Fântânile lu Rău [s. Ungureni c. Dăneşti-GJ];
Fundu Văii Rele [s.c. Corbi-AG];
Gârla Văii Rele [s.c. Radovan-DJ];
Groapa Rea [sat c. Valea Iaşului-AG];

[10] *Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române. 1374-1600*, red. resp. Gh. Bolocan, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981. În unele nume, cu o existență îndelungată în antroponimia veche, *rău* apare în construcții al căror sens exprimă, de fapt, calitatea opusă, bunătatea. Este cazul lui *Acachie*, care corespunde numelui personal grecesc Ἀκάκιος, format cu -α privativ și κακός „rău, ticălos" și al cărui sens este „inocent, fără răutate"; *Acachie* a pătruns în onomastica noastră pe filieră bizantino-slavonă. În română există și formele mai cunoscute *Acachi*, *Agache*, *Agachi* (Tatiana Petrache, *Dicționar de nume*, Siluana, Făurei, 2020, p. 27).
[11] *Ibidem.*

Gruiu cel Rău [loc sc. Corbi-AG];
Gruiu Rău [loc s. Cârstieneşti c. Corbi-AG];
Gura Văii Rele [s. Dobriţa c. Runcu-GJ, loc s. Uieşti c. Bucşani-GR];
Izlazu din Valea Rea [s.c. Radovan-DJ];
Izvoarele Rele [loc s. Homorâciu c. Izvoarele-PH];
Izvoru Rău [loc s. Berca, s. Pâclele c. Berca-BZ];
Izvoru Rău [pârâu s.Valea Muscelului c. Muşăteşti-AG];
În Gura Văii Rele [loc s. Stănceşti-Larga c. Muşeteşti-GJ];
La Locu ăl Rău [s. Curmătura c. Nehoiu-BZ];
La Piscu Rău [loc s.c. Cobia-DB];
La Vadu Rău [loc s. Cârsteni c. Călineşti-AG];
La Valea Rea [or. Videle-TR];
La Vâna Rea [s. Pietriceaua c. Brebu-PH];
Lacu Rău [lac s.c. Pârscov-BZ];
Lacu Valea Rea [s.c. Nucşoara-AG];
Locurile Rele [schit lângă s.c. Bumbeşti-Jiu-GJ];
Matca Văii Rele [pârâu s. Mamu c. Mădulari-VL];
Măgura Văii Rele [loc s.c. Pătârlagele-BZ];
Muchia Văii Rele [loc s.c. Stoieneşti-AG];
Obârşia Văii Rele [izvor-AG];
Pâraiele Rele [loc s. Gratia c. Berevoieşti-AG];
Pârâu de la Valea Rea [s. Cornu de Sus c. Cornu-PH];
Pârâu Rău [loc s.c. Borcea-IL];
Pârâu Valea Rea [s. Bobolia c. Poiana Câmpina-PH];
Pârâu Valea Rea [s. Suseni c. Runcu-GJ; s. Cireşu c. Stroieşti, s. Valea Văleni c. Zătreni-VL];
Pârâu Vâlceaua Rea [s. Bărbăteşti c. Corbi, s. Nămăieşti c. Valea Mare-Pravăţ-AG, s. Valea Merilor c. Potcoava-OT];
Piatra Rea [loc or. Novaci-GJ];
Piscu cel Rău [loc s. Podenii Vechi c. Bălţeşti-PH];
Piscu Rău [loc c. Iedera-DB, s.c. Chiojdu-BZ, s.c. Vişineşti-DB];
Piscu Văii Rele [s.c. Arefu-AG];
Plaiu Piscu Rău [s. Colibaşi c. Iedera-DB];
Podu de la Valea Rea [s. Cornu de Sus c. Cornu-PH];
Poiana Rea [poiană s.c. Băbeni-VL];
Poiana Văii Rele [s.c. Tisău-Bz];
Prundu Rău [loc s.c. Brezniţa-Ocol-MH];
Răi [moşie c. Tisău-BZ];
Rău [sat-BZ];
Râpa Piscului Rău [s. Cârstăneşti c. Oteşani-VL];
Râpele de la Pârâu Rău [s. Ciunget c. Malaia-VL];
Reaua [vale s. Lipovu de Sus c. Lipovu-DJ];
Schitu Locuri Rele [schit s.c. Bumbeşti-Jiu-GJ];
Stânca din Pârâu al Rău [loc s. Ciungeşti c. Malaia-VL];
Ududoiu Valea Rea [s. Băceşti c. Stejari-GJ];
Uliţa Valea Rea [s. Valea Coşuştei c. Căzăneşti-VL];

Valea Rea[1] [parte de sat s.c. Brădeşti, sat c. Brădeşti, vale s. Tatomireşti c. Brădeşti, deal c. Brădeşti-DJ];

Valea Rea[2] [parte de sat s. Fratoştiţa or. Filiaşi, sat c. Fratoştiţa, pârâu s. Fratoştiţa or. Filiaşi-DJ];

Valea Rea[3] [vale s. Lipovu de Sus c. Lipovu-DJ];

Valea Rea[4] [vale s.c. Malu Mare-DJ];

Valea Rea[5] [vale s. Tencănău c. Sălcuţa, pădure c. Sălcuţa-DJ];

Valea Rea[6] [vale s. Lazu c. Terpeziţa-DJ].

Valea Rea[7] [vale în fostul s. Ciuteşti lângă s. Glodeni c. Bălăneşti-GJ];

Valea Rea[8] [vale s. Peşteana c. Bâlteni-GJ];

Valea Rea[9] [vale s. Bârcaciu c. Muşeteşti-GJ];

Valea Rea[10] [vale s. Miluta c. Borăscu-GJ];

Valea Rea[11] [parte de sat s. Văleni c. Plopşoru, sat c. Plopşoru, vale s. Văleni c. Plopşoru-GJ];

Valea Rea[12] [parte de sat s.c. Scoarţa-GJ];

Valea Rea[13] [vale s. Dobriţa s. Runcu c. Runcu, pădure c. Runcu-GJ];

Valea Rea[14] [vale s. Lazuri, s. Bobu, s. Scoarţa c. Scoarţa, s. Blahniţa de Jos, s. Pojogeni or. Târgu Cărbuneşti, parte de sat s. Lazuri c. Scoarţa-GJ];

Valea Rea[15] [parte de sat s. Pojogeni or. Târgu Cărbuneşti-GJ];

Valea Rea[16] [sat c. Văgiuleşti, comună, vale c. Văgiuleşti-GJ];

Valea Rea[17] [vale c. Bâcleş-MH];

Valea Rea[18] [sat c. Căzăneşti-MH];

Valea Rea[19] [parte de sat s.c. Dumbrava, vale s.c. Dumbrava-MH];

Valea Rea[20] [vale s. Burila Mică c. Gogoşu-MH];

Valea Rea[21] [moşie s. Stănceşti or. Strehaia-MH];

Valea Rea[22] [parte de sat c. Copăcelu-VL];

Valea Rea[23] [vale s.c. Fârtăţeşti-VL];

Valea Rea[24] [vale c. Goranu m. Râmnicu Vâlcea-VL];

Valea Rea[25] [vale împădurită s. Mamu c. Mădularu, s. Carcadieşti, s. Dumbrava, s. Fumureni, s. Lungeşti c. Lungeşti-VL];

Valea Rea[26] [vale lângă or. Ocnele Mari m. Râmnicu Vâlcea-VL];

Valea Rea[27] [vale s. Dobriceni c. Stoieneşti-VL];

Valea Rea[28] [vale s.c. Şirineasa-VL];

Văile Rele [vale s.c. Glăvile-VL];

Vâlceaua Rea [vâlcea s. Prisăceaua c. Oprişor-MH].

A. Tipologia obiectelor geografice aflate în siajul determinantului *rău* cuprinde, pe de o parte, forme de relief definite și unități administrative – *baltă, izvor, lac, moşie, munte, pădure, pârâu, poiană, sat, schit, vale* și, pe de altă parte, forme de relief nedefinite îndeaproape, consemnate prin genericul *loc,* deși denumirea indică, în multe cazuri, o formă de relief diferită: *Piscu Rău* – loc în s.c. Cobia, județul Dâmbovița; *Pâraiele Rele* – loc în s. Gratia c. Berevoiești județul Argeș etc. În alte cazuri, obiectul geografic, *izvorul*, de exemplu, este denumit metonimic, printr-o parte a sa: *Obârşia*[12] *Văii Rele* – izvor în județul Argeș.

[12] „Locul de unde iese apa din pământ, de unde începe o apă curgătoare" – Gheorghe Bolocan, Elena Silvestru-Șodolescu, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicţionarul entopic al limbii române* (DELR), vol. II, N-Z, Craiova, Editura Universitaria, 2010, s. v. *obârşie*.

Se poate observa faptul că au primit calificativul *rău*, de regulă[13], obiecte care pot avea trăsături fizice periculoase, care au potențialul de a pune în dificultate ființa umană (*ape, munți, păduri*).

B. Majoritatea toponimelor cuprinse în materialul nostru prezintă fie o configurație structurală compusă, fie una analitică. Numărul celor simple se rezumă la trei: *Răi* – denumirea unei moşii din comuna Tisău, județul Buzău, a cărei etimologie directă provine de la numele de grup *răi* (și indirectă de la numele de persoană *Rău*), *Rău* – sat în același județ a cărui denumire are la bază antroponimul *Rău* și *Reaua* – vale situată în perimetrul satului Lipovu de Sus, comuna Lipovu, județul Dolj, care are la origine adjectivul *rea*. Chiar dacă extindem aria de observație, constatăm că inventarul toponimelor simple se menține la cote minime. Astfel, analizând *Dicționarul invers al numelor de ape din România*[14] remarcăm faptul că există doar trei denumiri omonime de acest gen – *Rău* –, dintre care două reprezintă nume secundare ale unor cursuri de apă (toate se referă la brațe ale unor râuri), localizate în bazinele: Tisa Superioară, Siret și Dunăre.

– **compuse**: *Coasta Rea, Dealu Rău, Groapa Rea, Gruiu Rău, Izvoarele Rele, Izvoru Rău, Lacu Rău, Locurile Rele, Pâraiele Rele, Pârâu Rău, Piatra Rea, Piscu Rău, Poiana Rea, Valea Rea* etc. Construcția *Valea*[15] *Rea* este întâlnită în majoritatea denumirilor, indiferent de alcătuirea lor internă; astfel, am înregistrat un număr de 24 de toponime[16] compuse omonime (*Valea Rea*[17]), iar în ceea ce privește toponimele analitice, foarte multe dintre acestea conțin aceeași denumire (vezi exemplele de mai jos). Uneori, determinantul este precedat de articolul demonstrativ „cel": *Gruiu cel Rău*[18], *Piscu cel Rău*.

– **analitice**:

a) formate din entopic + toponim compus: *Coada Văii Rele, Cracu Văii Rele, Dosu Văii Rele, Dunga Văii Rele, Matca Văii Rele, Muchia Văii Rele, Piscu Văii Rele, Plaiu Piscu Rău, Schitu Locuri Rele, Ududoiu Valea Rea, Ulița Valea Rea*;

b) entopic + prepoziție + toponim compus: *Cotu cu Iarba Rea, Izlazu din Valea Rea, Pârâu de la Valea Rea, Podu de la Valea Rea, Râpele de la Pârâu Rău, Stânca din Pârâu al Rău.* Prepozițiile simple (*cu, din*) și compuse (*de la*) caracterizează (*cu Iarba Rea*) ori localizează obiectul denumit (*din Valea Rea, de la Valea Rea*);

---

[13] O situație diferită se înregistrează în cazul entopicului *moșie*: nu moșia este rea, ci cei după al căror nume a fost denumită. La fel se întâmplă și cu *schitul* (*Schitu Locuri Rele*), ori satele și părțile de sate *Valea Rea*, care și-au primit numele prin transfer de la acela al unor cursuri de apă.

[14] Autori: Gh. Bolocan, Iustina Burci, Elena-Șodolescu-Silvestru, Ion Toma, Craiova, Editura Universitaria, 2006, p. 123.

[15] Termenul *vale* are în portofoliul său numeroase accepții; unele se referă la ape: *vale care seacă în timpul verii; apă curgătoare mai mare care nu se poate trece cu piciorul şi care vara poate seca*, altele la înălțimi a căror dimensiune variază (munți, dealuri, coaste, spinări etc.): *partea de jos a unei înălţimi, a unei coaste, înălţime potrivită, cu coaste line, despărţită de alta asemănătoare printr-o vale largă, cu locuri frumoase şi bune de muncă sau de păşuni, pometuri (mai mult par nişte ondulaţii line ale terenului), coastă care se povârneşte brusc, care coboară brusc, Spinare lată cu pante repezi între două dealuri*), căi de acces: *drum care merge chiar pe fundul albiei unui pârâu sau unei văi, drum mai adâncit,* locuri plane: *loc neted mai puţin întins sau foarte întins* etc. Sunt, în total, 114 accepții (vezi DELR, vol. II, s.v. *vale*). De la care dintre acestea se revendică denumirile toponimelor de față, nu este întotdeauna ușor de identificat, mai ales dacă geografia locului a suferit, în timp, modificări.

[16] Unele cu vechime de câteva secole: *Valea Rea*[7], denumire atestată (în formă slavă) la 1620, *Valea Rea*[24], consemnată (în formă slavă) la 1510, *Valea Rea*[27], atestată în anul 1642. Numărul toponimelor *Valea Rea* crește exponențial dacă lărgim spațiul abordat (vezi și Gheorghe Bolocan, Elena Șodolescu-Silvestru, Iustina Burci, Elena-Camelia Zăbavă, *Dicționar invers al numelor de localități din România,* Craiova, Editura Universitaria, 2002).

[17] De regulă, la singular, cu o excepție: *Văile Rele*.

[18] Dar și *Gruiu Rău* în aceeași comună, Corbi, din județul Argeș.

c) prepoziție + toponim compus/analitic: *În Gura Văii Rele, La Locu ăl Rău, La Piscu Rău, La Vadu Rău, La Valea Rea, La Vâna Rea.*

În cazul toponimelor de sub a), relația semantică dintre termenii denumirii este exprimată în două moduri: fie prin intermediul nominativului (*Dealu Locuri Rele, Drumu Valea Rea, Fața Valea Ra, Lacu Valea Rea, Pârâu Valea Rea* etc.), mai puțin întâlnit din punctul de vedere al frecvenței, fie al genitivului (*Cracu Văii Rele, Dosu Văii Rele, Dunga Văii Rele, Gura Văii Rele, Piscu Văii Rele, Poiana Văii Rele* etc.), caracterizat printr-o abundență numerică. În unele situații, este utilizat articolul posesiv genitival „al/ăl": *La Locu ăl Rău, Stânca din Pârâu al Rău.*

În denumirile repartizate sub punctele b) și c) este utilizat, după cum s-a putut observa, acuzativul prepozițional (*cu, din, de la, la, în*).

Toponimul *Dealu Văii Rea* conține, în partea a doua a construcției, o inadvertență sintactică; astfel, în timp ce termenul *Văii* se află în cazul genitiv marcând posesia față de entopicul aflat în prima poziție a structurii, determinantul său, *Rea*, a rămas la cazul nominativ.

C. Originea calificativului *rău,* întâlnit în structurile toponimice menționate anterior, este aceea de:

– adjectiv propriu-zis: *Coasta Rea, Izvoru Rău, Locu ăl Rău, Fața Văii Rele, Pârâu Vâlceaua Rea* etc.;

– adjectiv substantivizat: *Reaua*;

– antroponim: *Fântânile lu Rău.*

Evident, cele mai numeroase exemple se revendică de la funcția de bază a a cuvântului, aceea de adjectiv propriu-zis.

Chiar dacă reprezintă o minoritate în comparaţie cu substantivele, rolul important al calificativelor în structura numelor de locuri nu poate fi contestat. Ele apar constant în structura micro şi macrotoponimelor şi ne oferă informaţii detaliate despre realitatea geografică concretă, adesea prin intermediul personificării ori al metaforei, exploatând imaginaţia şi creativitatea celui care observă şi numeşte. Acestea sunt, aşadar „cerute" de calităţile ori „defectele" unui loc/obiect geografic sau apar ca mijloc neutru de identificare, aşa cum se întâmplă în situaţiile în care utilizarea lor se impune din motive administrative.

Cercetarea structurilor toponimice cu adjective ne pot furniza informaţii despre tipurile de particularizatori utilizaţi şi despre caracteristicile lor: mai sunt sau nu activi[19] în vocabularul actual, configuraţie lexico-gramaticală, frecvenţă etc.

BIBLIOGRAPHY

1. Bolocan, Gheorghe, Voronţova, Tatiana, Şodolescu-Silvestru, Elena, Burci, Iustina, *Dicţionar frazeologic român-rus*, Craiova, Editura Universitaria, 1999, vol. II. I, N-Z.

2. Bolocan, Gheorghe, Șodolescu-Silvestru, Elena, Burci, Iustina, Zăbavă, Elena-Camelia, *Dicţionar invers al numelor de localităţi din România,* Craiova, Editura Universitaria, 2002.

3. Bolocan, Gheorghe, Burci, Iustina, Șodolescu-Silvestru, Elena, Toma, Ion, *Dicţionarul invers al numelor de ape din România,* Craiova, Editura Universitaria, 2006.

[19] De exemplu, adjectivele de tipul *Chineţească (Moşia), Cornească* (*Pădurea*)*, Ionească (Moara), Văsesc (Dealu)* etc. sunt specifice unei anumite perioade din istoria evoluţiei proprietăţii săteşti, nemaifiind întâlnite astăzi. (Uneori, relaţia semantică de la care porneşte formaţia toponimizantă nu conţine ideea de posesie, ci nuanţe corelate cu aceasta, precum apartenenţa la o localitate sau la un spaţiu geografic mai larg – vezi Ion Toma, *101 nume de locuri*, Colecţia „Viaţa cuvintelor", Bucureşti, Humanitas, pp. 67-68).

4. Câmpeanu, Eugen, *Substantivul. Studiu stilistic*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975.

5. *Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române. 1374-1400*, red. resp. Gh. Bolocan, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1981.

6. *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.

7. *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.

8. *Dicţionarul toponimic al României*. *Muntenia* (DTRM) (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), vol. 1 (A-B), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005 şi urm.

9. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească,* Bucureşti, Editura Academiei RPR, 1963.

10. Petrache, Tatiana, *Dicţionar de nume*, Siluana, Făurei, 2020.

11. Toma, Ion, *101 nume de locuri*, Colecţia „Viaţa cuvintelor”, Bucureşti, Humanitas, 2015.

ON TRUE FICTION AND THE ONTOLOGICAL STATUS OF LITERARY JOURNALISM

Ioana-Gabriela Nan
Assist. Prof., PhD, ,,Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The current fake news phenomenon and its consequences seem to justify another look not only at the question of true/false claims in the media and the mission of journalism, but also at the issue of what makes a journalistic story believable or make-believable. The question is not new. It has been debated at length by narratology, especially in connection with the "bastard" type of journalism proposed by the American New Journalism in the 1970s. Literary journalism of such subjective grain has not only brought press writing closer to the practices of fiction authors but also spurred the problems and contradictions related to an equally coveted and refuted kinship between the two.
One of the most sensitive issues under dispute has been whether factual narrative accounts displaying a high degree of literariness such as those typical of narrative journalism can actually "cross the line" to claim fictional status. In this paper, we wish to employ the semantic theory of fiction to see if, and to what extent, the concept of "true fiction" applies to this kind of discourse. We will proceed by following the path of the realistic base for a semantics of fiction and see whether this type of literary journalistic discourse can or should be integrated into an actualist model of pluralistic worlds, its ontological status on a par with that of other literary fictional texts.

Keywords: fiction, non-fiction, literary journalism, possible worlds of literature, make-believe

Introduction

Attempts to understand the media messages in their own right by using a discourse analytical approach including text linguistics, narrative analysis and stylistics date back as early as the 1980s, with Theun A. van Dijk as one of the foremost proponents of this new direction in media studies, later to become the domain of research known as CDA. By undertaking an explicit structural and discursive analysis of news reports, linguists like van Dijk (but also Norman Fairclough and Roger Fowler in the 1990s, or Allan Bell in the 2000s) attempted to understand the reasons and ways in which news stories were different from other kinds of narrative (such as novels or conversations). For all their valuable and original insight into the highly formalised and ideologically-laden discourse of the press, these linguistic approaches chose to tackle only the notion of news in the narrow sense, i.e. news discourse that is strictly informative in nature and focused on past political, social or cultural events. Van Dijk, for instance, specifically excludes from his analysis the evaluative types of news discourse such as reviews, editorials or background articles, which were opinion-based and thus of a specific kind (van Dijk 1988: 5). In general, linguistic research of the media focuses, at the outset, on the factual news genre rather than on "fictional content" (Bell 2006: 615).[1]

[1] Although the meaning of "fictional" in this context is not explicit, the latter remark may be referring to the same type of non-conform genre of journalism now known as "literary" or "narrative" which, perhaps not by coincidence,

Even though it got named and defined as an object of study only in the 1980s, journalism of the narrative/literary kind is at least one century older. A periodisation of the genre (Roberts Forde 2020: 317) in the American context shows its emergence in the late nineteenth century as a hybrid form of the factual news report and fictional story that enjoyed widespread popularity in the newspapers of the era. Two more major developments are recorded in the twentieth century, one spanning the decade between 1930 and 1940, the other the two decades between 1960 and 1980. Relevantly, this chronology takes into account the close connection between trends in American fiction writing and the emergence of each successive wave of literary journalism. For instance, literary realism and naturalism seem to have exerted a significant influence on narrative journalism of the first period (and vice-versa), when the post-Civil War situation triggered the public's enhanced interest in actuality and a corresponding rise of "realism" in both fictional and non-fictional writing. Under these circumstances, it became usual for authors such as Crane, Dreiser or Willa Cather to record and report on societal changes in news stories and nonfictional works, while relying heavily on this same news content to produce "naturalist" fiction.

The same holds true for the second generation of literary journalists *qua* fiction authors like Hemingway or Dos Passos, who used their experience as either war correspondents or eye-witnesses to political upheaval to construct a highly personal literary style and a type of "realist" fiction centred on these first-hand experiences. By adopting such dual practices, the first two generations of reporter/fiction writers were already announcing the rise of New Journalism, creative non-fiction and contemporary forms of narrative journalism that "move beyond binary divisions of fiction and nonfiction" (Mulligan 2020: 77), starting the debate and contention that have surrounded these forms ever since.

The New Journalistic paradigm

What the New Journalism of the 1960s and 70s shared both with the preceding versions of literary journalism and with its contemporary non-fiction novel genre inaugurated by Capote's *In Cold Blood* was the fact that they emerged not only as a result of significant social and cultural change and crisis, but also as a frustrated reaction to the way in which mainstream journalism, with its emphasis on "objective" reporting, failed to render this crisis meaningful. By attempting to represent a larger kind of truth than the one allowed by an inverted pyramid formula of factual reporting, New Journalism mirrored the priority given by its predecessors to understanding of the facts already available over the need for new facts (Hartsock 2000: 194) and to personal perspective over impersonal, uninvolved news transmission (Hellmann 1981: 3).

On the other hand, unlike its predecessors, New Journalism was well-publicized by its own representatives as a form of nonfiction writing that could be read like literature. Traditional journalistic objectivity is replaced by an objectivity of an "egotistical" sort (Wolfe 1996: 66), enhanced by a new the awareness that "it was possible to write accurate nonfiction with techniques usually associated with novels and short stories" (Wolfe 1996: 28), including stream-of-consciousness, dialogue or third person point-of-view involving a narratorial voice.

In his comprehensive introduction to the anthology of New Journalism published in 1973, Tom Wolfe proclaims "dethroning the novel as the number one literary genre" (Wolfe 1996: 15) to be the most ambitious task of the new wave of literary journalists of the 1960s and 1970s. To achieve this, he sets out building a solid and systematic case for literary journalism, centred around arguments originating in the history of the novel and with examples to illustrate the ways

---

came to the attention of narratology at the same time, in the context of a paradigmatic shift in its methodology under the influence of analytic philosophy.

in which "Parajournalism"[2] (Wolfe 1996: 39) can stand up to its illustrious fictional predecessor. What literary journalists are trying to do is to implement an *artful* form of nonfiction writing, and, in so doing, they see themselves as emulating the art of verisimilitude that the novel itself claims as its original core.

By resorting to what they see as the lost art of true-to-life storytelling, New Journalists require freedom to experiment with the narrative techniques of the realist novel - their iconic source of inspiration. Consequently, they explicitly reject not only the entire pre-eighteenth century novelistic tradition with its "fictional worlds very far from the real one" (Pavel 2008: 17), but also contemporary postmodern fiction by the likes of Vonnegut, Barthelme or Pynchon, irreverently described by Wolfe as "Neo-Fabulism" (Wolfe 1996: 11) and which they see as an escapist route out of having to explain the complexities of actuality, leaving journalists to perform the duty of "secretaries of the American society" in the tradition of Balzac, Thackeray or Dickens (Wolfe 1996: 44).[3]

Such ambitious goals, so boldly put forth, soon triggered criticism from both left (journalism) and right (literary critics and fiction writers). They took issue with two of Wolfe's proposals: the fact that using such literary techniques in news reporting was something original and - probably a more serious accusation - the fact that the stories so produced could continue to be called journalistic reporting and their content consequently trusted as true to life. The first critique was easily dismissed. Referencing the preceding waves of literary journalism, Wolfe himself admitted that such techniques had been used in reporting for decades before New Journalism claimed them as its own (Wolfe 1996: 49-50). On the other hand, the concern that some of these "fabulist" techniques (Hellmann 1981: xi), especially the reconstruction of a subject's thoughts and feelings from interview responses or imitating a subject's voice as a narrator, amounted to as many violations of journalistic norms, led critics to question the commitment of New Journalism to the objectivity standards of the journalistic profession and to their duty of reporting facts impersonally and truthfully. As expected, journalists were accused of abusing the authority of their profession by taking licence to move freely into fictional prose, if not of downright lying.

Faced with such accusations, many nonfiction novelists hailed by Wolfe as New Journalists defended themselves by publicly pronouncing their work purely factual, the result of painstaking years-long research.[4] However, some exaggeration and invention of essential scenes were consequently proven, as well as, in the case of other journalists, the use of composite characters. Despite this, supporters of New Journalism continued to regard these works as "the new fiction", all the more meaningful as news versions *because* they were made-up, talking about this genre as a unique blend of "fact and mind", of "credibility and self-reflexive pattern-making", a genre that is not only essentially literary but also, "indeed, a genre of fiction" (Hellmann 1981: x-xi).

[2] Wolfe's term is a coinage on "paraliterature" and reflects the unfavourable reception of the new form by literary critics and journalists alike. Writing about Tom Wolfe and "his magic writing machine" in a 1974 article, Dwight Macdonald also uses the word to emphasise the exclusion of this form of writing as "kitsch" journalism, calling instead for a more responsible information-based, objectivity-driven reporting (Hartsock 2000: 255).

[3] In fact, different degrees of trust in the missionary power of true descriptions of actuality define two types of New Journalists: realists (like Wolfe) who believed that their methods and insights could uncover a deeper reality, and modernists (we believe postmodernists would be a more appropriate term), to whom reality appeared too fluent and indeterminate for them to be able to come up with more than interpretations of it (Pauly 2020: 153).

[4] For example, Capote speaking about *In Cold Blood* (Algeo 2009: 102).

This only served to intensify a fact/fiction debate that eventually spilled over from journalism into literary studies. Here, the move of contemporary fiction writers from realist narrative conventions to postmodernist allegory, pastiche, collage and irony in what amounted to a "linguistic turn" in fiction writing would make the fact/fiction debate about New Journalism blend with literary-critical debates on realism versus "fabulism"[5] and be taken up in subsequent narratology studies, where questions arose regarding the boundaries between fact and fiction, the constructed nature of narrative discourse and the role of the reader in the factual/fictional contract.

The ontological status of literary journalistic discourse

Although few researchers of New Journalism qua journalistic genre have had the audacity or the methodological means to venture into narratology's theoretical realm, those who did explained the disadvantages of considering such narratives as fictional. Unlike literary-fictional works, valued for their universal qualities, the strength of borderline narratives such as those of literary journalism lies in their truth claims, in their referentiality. Once such texts are considered fiction (i.e. their non-referential status is established), they become "non-propositional" and lose their role as a factor of political and social change in the domain of actuality (Frus 1994: x). That is why it may be preferrable to resist both of the obvious paths of examining such narratives, either by praising their stylistic qualities for their own sake, which inevitably begins the process of treating them as literary,[6] or by underlining their accuracy and factuality, thereby denying them fictional status. Ideally therefore, literary fiction should become more like the non-fictions of journalism in the sense of being able to make propositions that influence the way we frame and experience our actual surroundings, while literary journalism should be read with the same amount of respect and seriousness we reserve for fiction (Frus 1994: xiv).[7]

Such a pragmatist, action-oriented position about the borderline discourse of narrative journalism resonates with that of Matravers, who proposes to restructure fictional theory by shifting the emphasis from the fiction/non-fiction divide to an emphasis on actions, so that the division becomes that between "representational" versus "confrontational" discourse, or between discourse that allows action and discourse that does not. Accordingly, literary journalistic texts would be examples of confrontational discourse in that they allow immediate (re)action and have consequences in the real world. On the other hand, some of the discursive functions of literary journalism (to persuade, to entertain) are also found in representational discourse, even if this category is defined as removed from our immediate surroundings and requiring an explanation for our ability to engage with them in a deliberate act of make-believe. Thus the notion of make-believe, usually applied to the process of reading fiction, may also apply to nonfictional discourse of the confrontational kind as well (Matravers 2014: 53). Moreover, in terms of mental processes related to reading, we seem to engage with both in the same way. Even though "subsequent belief" is more straightforward with non-fiction, apart from that, fiction and non-fiction are "more or less identical" in this respect (Matravers 2014: 47).[8]

[5] Sometimes "neo-fabulism"—both terms used derisively by Wolfe to refer to contemporary postmodernist fiction.

[6] Like many others, Frus may be conflating "literature" with "fiction". What we believe she means is that, on the basis of these narrative techniques and the literariness which we usually associate with literary fiction, we tend to treat journalistic discourse as fictional.

[7] Even if this does not make it fiction.

[8] Neurological and psychological research into the effect of fictional/nonfictional representations on memory structures seems to back up this conclusion by showing that the process by which our minds tackle representations is neutral to the fiction/non-fiction divide (Matravers 2014: 80; Ryan 2006: 50), especially when narrative techniques

Some believe that reader-oriented research into the fiction/nonfiction debate of this kind, originating in a neo-pragmatist philosophy, seems to favour the pragmatic approach to fictionality. This framework allows theoretical assumptions to be transferred from signs themselves to the readers (i.e. the users of signs), thus denying identity to the literary text itself and relativising meaning (Doležel 2019: 48). However, an *intensional* approach to fiction is both unavoidable and undesirable. Speech-act theory (implying speakers, whether author or reader) comes to complete a semantic, referential account of fictionality. Thus, Searle's pretended speech act theory, perfectible as it turned out to be, was a starting point for a systematic world-semantic approach to explaining fictionality and the fundamental difference between the literary, the fictional and the fictitious.

In his view, one of the major sources of confusion between the literary and the fictional is their apparent similarity regarding the alteration or suspension of semantic rules in both figurative and fictional utterances (Searle 1979: 60).[9] Either by coincidence or by design, Searle chooses to emphasise the fundamental conceptual difference between literature and fiction by invoking two of the best-known novels exemplifying the ambitions of New Journalism (Capote's *In Cold Blood* and Mailer's *Armies of the Night*) as instances of works that, though possessing literary qualities, are not fictional. Moreover, he thinks of newspaper articles as prototypically nonfictional, and consequently, as the texts best fitted to assist him in his demonstration of the nature of the speech acts that constitute nonfiction, as opposed to those that do. Thus, the author of a newspaper article will commonly make assertions characterized by very specific semantic and pragmatic rules: commitment to the truth of the proposition expressed, belief in this truth, and readiness to provide evidence of it. If any "vertical conventions" (Searle 1979: 66) like these, correlating words and the world, is broken, the journalist's assertions will be defective: "false or mistaken or wrong" (Searle 1979: 62). They will be fictitious at best, without being fictional.

Strengthening this view, Currie also mentions that, even though by calling a work literary we ascribe it a certain kind of value, the same concept may be used to extricate the notion of literature from that of fiction: the quality of fictionality is simply not subject to aesthetic value judgments. The category of fiction comprises "the bad and the mediocre as well as the good" literature (Currie 1990: x). Moreover, if imagination plays any part in the making or reception of the discourse of literary journalism, it still does not make the latter fiction, for imagination is needed in the apprehension of any kind of narrative, be it fictional or nonfictional. Because words always *underdetermine* what we picture mentally (New 1999: 78), it is hard to regard various degrees of imagination as the major criterion to differentiate factual from fictional accounts, especially because the process of "making or structuring", inherent in any narrative, makes it "hard to deny a prominent role for the imagination in the narratives of science, history, or philosophy" (Lamarque 1994: 132) that we usually take as non-fictional in nature.[10]

---

are employed in both. The more concrete the description, the more imagery it generates and the more memorable the information gets (Friend 2007: 43).

[9] However, we are dealing with two separate phenomena: we read metaphorical expressions "nonliterally" and fictional utterances "non-seriously". In other words, unlike literariness, fictionality does not reside in the text, but seems to be a relational property – in this case, a semantic property determined by the text's relation to the world (Currie 1990: 4) and involving questions of truth and reference. Fiction and literature are not interchangeable (Ronen 1994: 82).

[10] We do not find it easy to agree with authors who speak about the "fictions" of science (Partenie, Bulai: 2016). Although it is true that counterfactual propositions employed in the process of hypothesising – and in critical thinking in general – may indeed invoke possible conceptual worlds, the confrontational ties (see Matravers above)

The difference between fiction and nonfiction, from this perspective, is that one of the main features of fiction is "to cause belief in the reality of what is imagined", while the essential feature of literary journalistic accounts is that they "produce belief, whether or not they also cause this imagining" (New 1999: 77; Currie 1990: 20-21). In the case of literary journalism, the author does not invite the reader to "suspend his/her disbelief"[11] in virtue of a "fictional pact" (Eco 1997: 99), nor is it his/her intention to "procure for his shadows of imagination" a "semblance of truth". If any act of invention is involved on his/her part, it is—or it should be—of a stylistic order; otherwise, his/her account is simply false, whether or not it is also entertaining. Intention to deceive precludes any fictional intention, and "there is no firmer doctrine in the poetic tradition than the doctrine that fiction-makers do not lie in the act of making fiction" (Currie 1990: 37).

The principal function of literary journalistic articles, like that of biographies and textbooks, is not to "serve as props in games of make-believe" (Walton 1990), but to make truth-claiming propositions that describe reality. They do not qualify as fictional representations, nor do they boast to be. Not only Wolfe, but all the other representatives of New Journalism, emphasise the idea that what they write is non-fiction that *reads* like fiction and that their methods are strictly and legitimately journalistic. We can admit that it is quite possible to read newspaper articles and other kinds of non-fiction as if they were fiction (Friend 2008: 164). In this case, the reader may decide to make-believe the propositions expressed in such texts by ignoring the true/false quality of these propositions in actuality. As a result, although this type of text is not usually employed as a prop in a game of make-believe constructing representations, that text may temporarily acquire that function for that particular reader, at that particular time (Walton 1990: 70-71). In other words, it is the reader's decision to allow literary journalistic texts to "straddle the fence" (Walton 1990: 72) between fiction and nonfiction by choosing to appreciate their vivid, novelistic, imagination-triggering style and to make-believe some of their propositions (such as conversation details), while believing others (such as names or events).

Literary journalism as true fiction

Unless we follow an ontological approach based on "a robust sense of reality" (Russell ?), even at the cost of allowing readers to decide on the nature of the propositions of a text, we might find ourselves having to admit that, because reality is social-linguistic construct and because, therefore, facts can only exist linguistically, there is no longer an indubitably pertinent way to distinguish imaginary narratives from narratives of past events (such as those of literary journalism historiography, biography or memoir).[12] Barthes' structuralist interpretation of Nietzchean philosophy and Saussurean linguistics, particularly his claims about historiography whose referent, although internal to the discourse, can never be attained outside this discourse, found a powerful echo in Hayden White's historiographic discourse (White 1978, 1987). If the historian's objectivity, like that of the journalist's or the realistic novelist's, is reflected at the level of discourse as the product of a "referential illusion" (Barthes 1981: 132), we cannot speak

---

that bind this kind of discourse to actuality through their verifiability and accountability are, in our opinion, too strong to allow them the status of fiction enjoyed by the discourse of "traditional" fictional literature. To paraphrase Doležel, if these types of reality-bound discourse are fictional, then another term for fiction needs to be invented (Doležel 1998: x).

[11] Coleridge, in *Biographia Literaria*, ch. 14 (Abrams 1993: 388).

[12] This constructivist approach to fiction originates in Saussurean linguistics. When meaning is explained as a function of a horizontal relation among linguistic signs, the sign becomes divorced from the object it refers to and reality becomes a self-regulating system of relationships among linguistic terms. Consequently, facts cannot be found out there – they are created only in and through language (Ryan 2006: 46).

of "objectivity", neither in the attitude of an author towards historical facts, nor in the relation of historical facts to reality, but only of metanarratives of the past. Whether they like it or not, by narrativizing a set of historical events and representing them as plot structures, historians may find that they translate facts into fictions (White 1978: 92). And, since the stories literary journalism are similarly plotted from—according to this approach—other linguistically-constructed facts/events, the conclusion that imposes itself is that the discourse they produce is entirely fictional in nature.[13]

With all its reliance on a false syllogism,[14] the "panfictionality" doctrine and its subsequent assimilation of all narrative to fiction has the merit of drawing the attention of narratologists to non-fictional discourse, insufficiently investigated before. The postmodernist framework, rich in "mixed, marginal, indeterminate, ambiguous" works (Walton 1990: 72) makes narratologists aware that the tropes, conventions and rhetorical devices we tend to think of as idiosyncrasies of fiction may be employed to produce meaning in non-fiction as well, and that the construction of the textual world of non-fictional texts also deserves attention (Ryan 2006: 52).

However, non-fiction can be analysed only after we have decided to step out of language and treat it as a means of speaking about non-fictional entities whose existence is independent of our utterances. A realist ontological base seems to be the only way to maintain a distinction between fiction and non-fiction, especially when dealing with hybrid forms such as those of New Journalism. Once placed inside this model, we can adopt a softer approach to the two discursive modes (what Ryan calls "the analog [sic] model") by treating fiction and non-fiction as the two extremes of a continuum, or we can postulate a firm boundary separating them (Ryan's "digital model") (Ryan 2006: 52-54).

The digital alternative establishes a fixed, stable border between fiction and non-fiction but allows borrowings from the other side, as in the case of hybrid forms. However, to prevent each side by being infected by the other's elements, we must allow the reader to bracket them out and evaluate the text as a whole as either fictional or non-fictional (Ryan 2006: 53). According to this model, a reader evaluates a novel of New Journalism like Mailer's *Armies of the Night* as fiction or nonfiction by making judgements at micro- and macro-level about statements that may be true only in the real world, both in the real world and in the fictional world of the text, or only in the fictional world. Although packed with believable facts about actuality, such a novel may not be entirely accurate about those facts. But it is only if the author declines responsibility for the accuracy of the text as a whole that the novel positions itself on the fictional side of the border. Besides offering an explanation as to how readers can learn about the actual world from works of fiction, the benefit of the digital model is that it is supported by the binary systems proposed by other definitions of fiction, that oppose belief to make-belief, the actual world to fictional worlds, assertions to pretended assertions (Searle). Moreover, it concurs with other theories of fictionality according to which nonfiction can contain "pockets" of fiction, and vice-versa (Stock 2017: 158, 159; Currie 1990: 48). This does not mean, however, that we cannot judge a work *as a whole* as fictional or non-fictional in nature.[15]

[13] "We can only learn from history insofar as history is made to emulate fiction" (Rescher 1996: 37).

[14] "All fictions are artifices. All representations are artifices. Hence, all representations are fiction" (Ryan 2006: 51).

[15] Or, to use a metaphor devised by Currie, if most of the molecules in a liquid are H2O, we will call it water, regardless of the fact that the liquid may also contain other kinds of molecules (Currie 1990: 49). Also: "The novel containing a high percentage of literally true statements approaches non-fiction. The history with a high percentage of false statements approaches fiction" (Nelson Goodman 1984: 126). *Pace* Goodman, we will take "false statements" to mean "fictive utterances" in this context.

The advantage of a continuum approach, on the other hand, is that it allows grey areas between fiction and nonfiction, where mixed or hybrid forms can find their place. It corresponds to what people usually think of when they think of the two modes of discourse. When they cannot decide, as in the case of New Journalist pieces, they take these texts as "freely based on facts" (Ryan 2006: 54), i.e. as situated somewhere between fiction and non-fiction. The problem with the analogue model is that it implies the fact that fictionality (and non-fictionality) admit degrees of make-belief, making the difference between them a quantitative matter. Besides, in saying that a fantasy novel is more fictional than a New Journalistic novel, we make the comparison using the same actual world as reference, which is a mistake. A fantasy novel refers to its own world, while the other type of work is anchored into our actual world. With the analogue model, we may get rid of a rigid binary way of thinking, but at the cost of throwing the baby out with the bathwater.

To avoid the pitfalls of both models, what we need seems to be a semantic theoretical approach that relies more on the features of the text itself, and less on the attitudes of external agents, to establish its ontological status. It is only within such a referential, possible-world framework, that we can talk of blended genres like literary journalism works as "true fictional". The term "true fiction" seems to have been first employed by Doreen Maître (1983), whose research accounts for the kinds of worlds found in literature, thereby laying the foundations for a genre theory in possible world semantics. Using the concept of accessibility (i.e. distance from the actual world) found in modal logic, Maître identifies four semantic categories of fictional worlds, the first being that of works including accounts of actual events. Among the examples (romans a clef, romanced biographies), she mentions Truman Capote's *In Cold Blood* by referring to it as "true fiction" (Bell and Ryan 2019: 12). When Currie mentions it again, it is only in order to strengthen the idea that any work of fiction is "a patchwork of truth and falsity, reliability and unreliability, fiction-making and assertion" (Currie 1990: 48), in line with Ryan's digital model.

Following in the footsteps of Maître but relying on a more complex and comprehensive set of accessibility relations, Ryan devises a system of semantic classification of literary genres comprising thirteen types of text, from accurate nonfiction to sound poetry (Ryan 1991: 34; Bell and Ryan 2019: 21), in a model that registers the gradual distancing of the textual actual world from the actual world through an increasing lack of relations of accessibility. In Ryan's semantic model, if the actual/reference world of the text is very similar, without being identical, to the actual world, the outcome is true fiction (Ryan 1991: 27). This kind of representation has commonly been associated with historical narratives that use the technical devices of narrative fiction. Unlike in the case of accurate non-fiction, true fiction authors prioritise the textual actual world to the detriment of the accuracy of the facts of the actual world.

The existence of the genre known as "true fiction" (exemplified by works of dramatized history or biography, or by nonfiction novels such as those of the New Journalists)[16] suggests the fact that this kind of recentring[17] is popular. As mentioned before, the textual actual world is purposefully set up to resemble the actual world in all its details. Nevertheless, while accurate nonfiction intends to preserve the identity relations intact, true fiction creates a textual reference

[16] Perhaps it is not by coincidence that Ryan, like Searle, uses the example of Capote's *In Cold Blood* to argue the case for mimetic practices that describe true facts by means of narrative techniques specific to literary fiction (Ryan 1991: 34; Searle 1979: 66).

[17] A *sine-qua-non* condition for participating in the fictional game, it indicates the transfer of a speaker's centre of reality from actual reality to the textual actual reality (Ryan 1990: 29) of the world projected by the work.

world which, however allegedly similar to the actual model, is different from it. Thus, while, in the manner of accurate nonfiction, true fiction claims to provide information about our system of reality, which it integrates completely, it also inserts information that is credible but untraceable, and for which the author declines responsibility. Credibility is established by making statements about undocumented facts directly in the textual actual world, and thus bypassing their truth valuation in the actual world (Ryan 1990: 33-35). In other words, while maintaining a strong inventory relation with the actual world, the identity relation of the textual actual world of true fiction with the actual world is comparatively lax.

Concluding remarks

Considered by most authors more than journalism and less than fiction, literary journalism is "a combination perhaps more intimately related than that of any other two narrative genres" (Maguire and Dow 2020: 4). No other mixed genre is able to present problems about actuality in quite the same entertaining way. As long as a story like this is a good one, considerations of truth should not get in the way. Readers tend to be quite tolerant of "embellishments, exaggerations, dramatisations, invented dialogue or details" for the sake of entertainment (Ryan 2019: 54), while aware that the text is non-fictional. Having said that, the "playful recentering of true fiction" (Ryan 1990: 86) implies that, even though the inventory of their projected worlds differs very little from that of actuality, the works of literary journalism can well find their place as true fiction in a fictional worlds semantic model.

The ultimate difficulty of classifying such works indicates a paradigmatic shift in the conventions governing the two modes of discourse and the fact that changes in the conventions of non-fiction trigger changes in the scope of fiction, too (Friend 2007: 162).[18] Besides, in the context of contemporary developments in science and technology, the arguments provided by the concept of (true) fiction may help us in the once-again topical conflict over what exists and what does not exist (Doležel 2019: 58), by clarifying a rampant confusion between fiction and deception.

BIBLIOGRAPHY

Abrams, M.H. (ed.) (1993), *The Norton Anthology of English Literature* (6th edition, vol. 2). New York, London: W.W. Norton & Company

Algeo, Ann M. (2009), "Truman Capote's *In Cold Blood*" in Bloom, Harold (ed.), *Bloom's Modern Critical Views: Truman Capote*. New York: Infobase Publishing

Barthes (1981), *The Rustle of Language*. New York: Hill and Wang

Bell, Alice, Ryan, Marie-Laure (eds.) (2019), *Possible Worlds Theory and Contemporary Narratology*. Lincoln and London: University of Nebraska Press

Bell, A. (2006), "News Language" in Brown, Keith (ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics* (2nd ed). Amsterdam: Elsevier Ltd.

Currie, Gregory (1990), *The Nature of Fiction*. Cambridge: Cambridge University Press

[18] We are forced to speak about various degrees or ranks of fictional existence (Doležel 2019: 57).

Doležel, Lubomir (1998), *Heterocosmica*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press

Doležel, Lubomir (2019), "Porfyry's Tree for the Concept of Fictional Worlds", in Bell, Alice, Ryan, Marie-Laure (eds.), *Possible Worlds Theory and Contemporary Narratology*. Lincoln and London: University of Nebraska Press

Dow, William E., Maguire, Roberta S. (eds.) (2020), *The Routledge Companion to American Literary Journalism*. New York and London: Routledge

Eco, Umberto (1997), *Şase plimbări prin pădurea narativă*. Constanţa: Pontica

Friend, Stacie (2007), Narrating the Truth (More or Less), in Kieran, Matthew, Mciver Lopes, Dominic (eds.), *Knowing Art. Essays in Aesthetics and Epistemology*. Dordrecht, the Netherlands: Springer

Friend, Stacie (2008), Imagining Fact and Fiction, in Stock, Kathleen, Thomson-Jones, Katherine (eds.), *New Waves in Aesthetics*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan

Goodman, Nelson (1984), *Of Mind and Other Matters*. Cambridge, Massachusetts and London, England: Harvard University Press

Hartsock, John E. (2000), *A History of American Literary Journalism. The Emergence of a Modern Narrative Form*. Amherst: University of Massachusetts Press

Hellmann, John (1981), *Fables of Fact. The New Journalism as New Fiction*. Urbana, Chicago, London: University of Illinois Press

Lamarque, Peter (1994), "Narrative and Invention: The Limits of Fictionality" in Nash, Christopher (ed.), *Narrative in Culture. The Uses of Storytelling in the Sciences, Philosophy and Literature*. London and New York: Routledge

Matravers, Derek (2014), *Fiction and Narrative*. Oxford, UK: Oxford University Press

Mulligan, Roark (2020), "Literary Journalism and America's Naturalistic Writers", in Dow, William E., Maguire, Roberta S. (eds.), *The Routledge Companion to American Literary Journalism*. New York and London: Routledge

New, Christopher (1999), *Philosophy of Literature. An Introduction*. London and New York: Routledge

Partenie, Cătălin, Bulai, Alfred (coord.) (2016), *In Fiction We Trust*. Iaşi: Polirom

Pauly, John J. (2020), "The New Journalism,1960–80", in Dow, William E., Maguire, Roberta S. (eds.), *The Routledge Companion to American Literary Journalism*. New York and London: Routledge

Pavel, Toma (1992), *Lumi ficţionale*. Bucureşti: Editura Minerva

Roberts Forde, Kathy, "American Literary Journalism and Book History. Crossing the Divide", in Dow, William E., Maguire, Roberta S. (eds.), *The Routledge Companion to American Literary Journalism*. New York and London: Routledge

Rescher, Nicholas (1996), "Questions about the Nature of Fiction", in Mihailescu, C.-A., and Hamarneh, W. (eds.), *Fiction Updated: Theories of Fictionality, Narratology, and Poetics*. Toronto and Buffalo: University of Toronto Press.

Ronen, Ruth (1994), *Possible Worlds in Literary Theory*. Cambridge: Cambridge University Press

Russell, Bertrand (1920). *Introduction to Mathematical Philosophy* (2nd ed.). London: Allen & Unwin

Ryan, Marie-Laure (1991), *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press

Ryan, Marie-Laure (2006), *Avatars of Story*. Minneapolis/London: University of Minnesota Press

Searle, John (1979), *Expression and Meaning. Studies in the Theory of Speech Acts*. New York: Cambridge University Press

Stock, Kathleen (2017), *Only Imagine. Fiction, Interpretation, and Imagination*. Oxford, UK: Oxford University Press

Walton, Kendall L. (1990), *On the Foundations of the Representational Arts*. Cambridge, Massachusetts, London, England: Harvard University Press

White, Hayden (1978), *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press

White, Hayden (1987), *The Content of the Form. Narrative Discourse and Historical Representation*. Baltimore and London: Johns Hopkins University Press

Wolfe, Tom (1996), *The New Journalism. With an anthology edited by Tom Wolfe and E. W. Johnson* (2nd ed.). Basingstoke and Oxford: Picador

THE ROLE OF THE METAPHOR IN CONSTRUCTING THE POPULAR DENOMINATION OF MALADIES IN ROMANIAN

Maria-Lucreția Cazac
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Through this study we aim to analyze the place that metaphor has in the process of forming the popular name of diseases in the Romanian language. This figure of speech plays a key role in rendering the many concepts, especially of an abstract nature, filling in the case of popular medical language, those gaps in the terminological inventory of denominative diseases. Also, in addition to some shortcomings of linguistic origin, at the basis of the creation of metaphors there are also various attitudes and positions of the speaker towards a certain referent, aspects that belong to the sphere of the linguistic taboo.

Keywords: disease, medical language, popular language, metaphor, linguistic taboo.

Considerații preliminarii

În mentalul popular, metafora a jucat un rol esențial în redarea diverselor concepte, mai ales în cazul celor de sorginte abstractă. Aceasta este definită ca fiind figura de stil rezultată în urma unei comparații subînțelese *prin substituirea cuvântului obiect de comparație cu cuvântul-imagine* (Gherasim 2014:161).

Procesul de metaforizare implică, în mod fundamental, un transfer dinspre un obiect către celălalt, în general, termenul care constituie punctul de plecare fiind de origine materială, iar celălalt de natură abstractă (Darmesteter 2015:86). Metafora depășește granițele pur lingvistice, sparge barierele stilisticii, ale poeticii sau ale semanticii, adică limitele domeniilor care se ocupă cu studiul acesteia, devenind parte integrantă a existenței umane (Lakoff/ Johsen 2003). Depășind astfel hotarele, metafora nu mai funcționează asemenea unui simplu ornament într-o comunicare, ci devine o profundă *încercare de clasificare a realității* (Coșeriu 2009:179).

Din punctul de vedere al conceptualizării fenomenului metaforei în termenii lui G. Lakoff și M. Johnson, metaforele pot fi fixate într-un cadru anterior momentului lor de manifestare în limbaj (Faur 2014:340). Aceiași autori mai sus amintiți susțin ideea potrivit căreia metaforele conceptuale joacă un rol fundamental în organizarea sistemului conceptual al omului.

Ramurile în care funcționează metafora sunt variate (Milică 2013:253), fiind implicate atât științele umaniste și sociale (dreptul, filosofia, istoriografia, pedagogia, sociologia, lingvistica), cât și domeniile științelor exacte și naturale (fizica, geografia, matematica, medicina, neuroștiințele, științele mediului). Metafora din limbajul popular se încadrează în tipul implicației (metaforă *in absentia* sau implicită), realizându-se prin *înlocuirea termenului metaforizat cu cel metaforic* (Oană 2012:152).

În cadrul procesului de metaforizare, sunt identificabile două etape principale. În cea dintâi, metafora încă își mai păstrează vizibilitatea, în sensul că numele, în timpul desemnării celui de-al doilea obiect, evocă totuși și imaginea celui dintâi. În etapa a doua, prima imagine este dată uitării, numele desemnându-l doar pe cel de-al doilea obiect. De altfel, această uitare a semnificației inițiale, de natură etimologică, reprezintă motorul care declanșează toate

transformările semantice. Un exemplu relevant în acest sens îl constituie substantivul *inimă*, în cazul căruia dicționarul consemnează și următoarea definiție: *regiune epigastrică din apropierea inimii* (MDA 2), propunându-se ca sinonime următorii termeni: *burtă, pântece, rânză, stomac*. Doar apelând la această definiție, vorbitorul actual reușește să descopere semantica expresiei *pe inimă goală*, în caz contrar, înțelegerea sensului fiind un proces anevoios, chiar imposibil de realizat.

În limbajele de specialitate, din punct de vedere lexical, metafora umple acele goluri din inventarul terminologic denominativ, între denumirea științifică și cea populară realizându-se o relație de sinonimie (Costin/ Mincu 2020:37). Mecanismul de conceptualizare a termenilor esențiali existenței, în general, încadrați în sfera abstractului, se realizează, în speță, prin propunerea de echivalenți (Butiurcă 2011:516) extrași din realitatea imediată, familiară vorbitorului.

Metafora și limbajul medical popular

În continuare, vom analiza modul în care metafora a contribuit la crearea terminologiei medicale populare, concentrându-ne cu precădere asupra denominației maladiilor. În acest sens, specialiștii care au avut preocupări în această direcție au stabilit de la început câteva coordonate teoretice, insistând asupra *conceptului de medicină populară* (Flaișer 2011a:57).

Denumirile metaforice ale bolilor prezintă multiple surse. În primul rând, în unele etape istorice, nivelul de dezvoltare a limbii române, cunoscând anumite limite, a dus la crearea unor denominații populare pentru redarea unor afecțiuni (*pierdere de copil* pentru avort, *gurar* pentru afte, *neputință* pentru impotență etc.). De asemenea, unele denumiri populare au fost constituite având la bază un tabu lingvistic, cu scopul de a fi evitat actul de rostire a numelui real, pentru ca boala să nu se apropie de vorbitor (Candrea 1999:273).În acest sens menționăm *abubă* pentru abcesul dentalo-alveolar, *aboală/ anevoie* pentru epilepsie. Totodată, tot dintr-un tabu lingvistic, afecțiunile specifice zonelor intime au fost numite prin formulări metaforice dintr-o atitudine pudibondă a vorbitorului: *sculament* pentru gonoree, *piatră (la băşică)/ nisip* pentru litiaza vezicală. În al treilea rând, avându-se în vedere principiul latin *similia similibus curantur*, unele boli au primit numele plantei utilizate în vindecarea acelor afecțiuni. Acest principiu evidențiază analogia dintre boală și remediile *asemănătoare elementelor care au produs răul sau având asemănări cu unele forme de simptome ale bolii* (Flaișer 2011b:96): *studenița* pentru gingivită, *gălbinare* pentru icter, subliniindu-se în cazul celei din urmă afecțiuni rolul cromoterapiei, prin așezarea într-un raport de analogie a culorii organismului afectat de o anumită boală și a planetei utilizate ca soluție.

Boli ale sistemului circulator

Din rândul bolilor sistemului circulator, ne vom opri atenția asupra hidropiziei, care în limbajul popular, este cunoscută sub variantele *apă* și *boală-de-apă*. Astfel de denumiri neștiințifice au în vedere o descripție a manifestării afecțiunii, evidențiindu-se prezența acelui *lichid seros într-o parte a corpului (mai ales în abdomen)* (DA). Domeniul-sursă în constituirea metaforei îl reprezintă, așadar, depozitul „acvatic" al declanșării bolii.

Din cadrul aceluiași sistem, reținem și scrofuloza numită popular *cârtița* < bg. *kŭrtica,* sîrb. *krtica* d. vsl. *Krŭtŭ*, reprezentând *o boală manifestată prin noduri sub piele* (Scriban). În formarea acestei metafore se află opinia populară potrivit căreia omul care strică mușuroaie create de cârtiță se va infecta, așadar, domeniul-sursă îl reprezintă acțiunea umană de devastare a obiectului produs de cârtițe. Tot în această sferă semantică se încadrează și denumirea *cârticer*, care reprezintă *un fel de bube sau buboaie care se fac pe corpul omului, probabil identic cu „cârtiță"*(DA). Un alt sinonim popular utilizat este *gâlcă* (folosit mai ales la forma de plural),

referindu-se la inflamarea ganglionilor de la gât; în acest caz domeniul-sursă în formarea metaforei este constituit de efectul produs de boală în organismul omenesc.

Boli ale sistemului digestiv

Ranula lingual㠹, o boală specifică sistemului digestiv, este cunoscută poporului sub denumirea de *broscuță*, avându-se în vedere asocierea dintre aspectul tumorii benigne a planșeului bucal, localizată sub limbă și „guș㠔 broaștei. În acest caz, domeniul-sursă pentru denominația populară îl reprezintă universul animalier.

Denumirile oferite de către popor diareii sunt numeroase, demonstrând spiritul creativ, din punct de vedere lexical, al vorbitorilor. Pe de o parte, sunt consemnate forme derivate de la substantivul *pântece*, precum *pântecare*, *pântecărie*, *pântecăraie*, toate acestea propunând ca domeniu-sursă organul afectat. Tot în categoria formelor derivate se încadrează și variantele *treapăd* și *trepădare*, surprinzându-se efectul afecțiunii, adică acțiunea de mișcare continuă încolo și încoace, într-o direcție și în alta. În denumirea populară *pârțuică*, domeniul-sursă îl constituie sunetul produs. În inventarul numelor încadrate în clasa tabuului lingvistic, pentru a se evita sub orice chip rostirea adevăratei denumiri, sunt cuprinse variantele regionale *mânce-l coca* în Transilvania și *spurcat* în Dolj.

Pentru redarea populară a colicilor intestinale, vorbitorii folosesc denumiri precum *izdat* și *surdumași*. Printre sensurile propuse pentru substantivul *izdat*, Scriban menționează și semantica *diavol*, susținând implicarea forțelor sumbre în declanșarea bolii: *o boală în care e amestecat dracul („denunțătorul, trădătorul”) și e caracterizată pin cârcei la stomac*. Cel de-al doilea echivalent popular, *surdumași*, face referire la o larvă a unui gândac cunoscut sub numele de morar, sfoiag. Larva sa este utilizată în popor pentru vindecarea copilului care suferă de această boală. Viermele, ca remediu, devine, așadar, domeniul-sursă în crearea metaforei analizate.

Conceptul de crampe (intestinale) este cunoscut în sfera populară prin intermediul formelor *cârcei* și *frământătură la inimă*. Deși dicționarele consemnează ca fiind un sens arhaic, ieșit chiar din uz, pentru substantivul *cârcel, cârcei*, conexiunea dintre această denumire și afecțiunea crampelor constă în faptul că rădăcina căpșunii și cârceii erau utilizați ca leac (Candrea 1999:325) pentru durerile abdominale sau pentru „cârceii” din perioada lunară a femeii. În secvența *frământătură la inimă*, domeniul-sursă al metaforei îl reprezintă organul afectat, deci *inima*, cu sensul descoperit în diacronie de *stomac*, în timp ce domeniul-țintă îl constituie modul de desfășurare a afecțiunii.

Tot din spațiul terminologic al afecțiunilor sistemului digestiv desprindem denumirile populare prin care este desemnată dizenteria: *ieșire afară cu sânge*, *pântecare cu sânge*, *treapăd cu sânge*, *urdinare cu sânge*. În denumirile enumerate este surprinsă prezența sângelui în materiile fecale produse, domeniul-sursă fiind, după caz, *ieșire afară/ pântecare/ treapăd/ urdinare*, iar domeniul-țintă elementul sanguin. De asemenea, există și structura *sfânta boală*, utilizarea sa surprinzând atitudinea de frică și tendința omului de a evita în mod absolut pronunțarea numelui real al bolii cu scopul de a fi cât mai protejat de pericolul infectării cu aceasta. Evitarea totală a amintirii denumirii are la bază *teama ancestrală, susținută de credința că puterea cuvântului ar schimba lumea* (Popescu 2017:136) în cazul nostru, ar produce boala însăși. Din această atitudine iau naștere *răspunsurile lingvistice la tabuurile moderne sau vechi* (ibidem). Cu denumirea v*intre* < lat. *venter, -iris* (pântece, burtă, stomac, măruntaie) sunt surprinse organele afectate, acestea fiind domeniul-sursă în formarea noii metafore.

Gastroenterita sau *enterogastrita*, acești compuși savanți diferiți doar prin topica termenilor constituenți, desemnează o inflamație simultană a stomacului și intestinelor, care se

manifestă prin diaree, dureri abdominale etc. (MDA 2). Pe terenul lingvistic popular, mai ales din spațiul oltenesc (DLR), este întrebuințată forma *trecătură* cu varianta *treacăt*, în timp pentru afecțiunea manifestată la copii se utilizează forma de pluralia tantum *babițe*, sursa fiind bulg. *babicy* „dureri gastrice" sau rut. *babicja* („o boală") (DA).

Boli ale sistemelor excretor și reproducător

Din planul sistemelor reproducător și excretor ne vom opri atenția asupra litiazei vezicale, a impotenței și a sifilisului, cel din urmă fiind sursa unor discuții numeroase în rândul specialiștilor. Chiar denumirea medicală prezintă un substrat neștiințific, întrucât boala și-a primit numele pornind de la Syphilus, păstorul legendar din *Metamorfozele* lui Ovidiu, care a fost preluat în 1530 de umanistul italian Girolamo Fracastoro într-un poem, unde personajul a fost îmbolnăvit de către zeul Apollon drept pedeapsă pentru păcatele sale zoofilice (Nedelciuc 2010:717). În spațiul popular românesc, această boală venerică este cunoscută sub denumirile *frențe, sfrenț(i)* și *boală franceză*, fiind acuzați astfel francezii de că ei sunt intermediarii acestei afecțiuni periculoase în această regiune. De altfel, tendința de a învinui (Sala 2006:202) alte popoare ca fiind purtătorii bolii nu caracterizează doar cadrul limbii române, ci se pare că și alții și-au învinuit vecinii de a le fi transmis virusul: francezii constituie cauza principală pentru turci (*frengi, frenk*), greci (*mala frántza*), albanezi (*Malafrentsă*), italienii (*malfrancese, malfranzese*), germani (*Die Franzosen*), englezi (*french pox*), rușii îi învinuiesc pe polonezi („boala leșească"), cei din urmă aruncă vina asupra germanilor („boala nemțească"), francezii îi consideră răspunzători pe italieni (*mal napolitain*), olandezii și portughezii pe spanioli („boala portugheză"), în timp ce popoarele orientale susțin că sursa principală ar veni de la creștini („boala creștină").

Tot din ramura problemelor medicale de natură genitală, menționăm impotența cunoscută în limbaj popular sub denumirea *neputință*, un derivat creat pe teren românesc: < *ne–* + subst. *putință*. Termenul derivat apare și însoțit: *neputință bărbătească* (Flaișer 2011a:28), iar boala mai este denumită și cu varianta *(bărbat) legat*, ambele forme populare având ca domeniu-sursă în crearea metaforei disfuncția erectilă a bărbatului.

În ceea ce privește litiaza vezicală, aceasta este cunoscută în limbaj popular cu denumirea *piatră la bășică*, surprinzându-se acumularea de nisip sau de calculi la nivelul vezicii urinare. Totodată, este întrebuințat, în formă singulară, termenul *nisip*< bg. *nasip*, slav. *nasupu* (Șăineanu, Scriban), devenind domeniul-sursă în formarea metaforei ce desemnează această boală.

Boli ale sistemului nervos

Congestia cerebrală, una dintre afecțiunile posibile sistemului nervos, este cunoscută în mentalul popular prin formele *insolație* și *soare sec*. Dacă varianta *insolație* poate fi explicată prin intermediul unei descrieri etimologice (<fr. *insolation* cf. lat. *insolatio*: *in* și *sole*), forma *soare sec*, recognoscibilă ca structură mai ales în descântece, are ca domeniu-țintă boala și forma ei de manifestare, iar ca domeniu-sursă, cauza expunerii îndelungate la razele soarelui.

Tot în sfera acestui sistem, pot fi încadrate denumirile populare pentru insomnie: *nedormire* și *neodihnă de somn*. Ambele formulări subliniază domeniul-sursă, și anume, privarea de odihnă. De asemenea, a mai fost consemnată pentru această tulburare și denumirea metaforică *muma-pădurii*, al cărei domeniu-sursă este reprezentat de figura mitologică ce are același nume. Printre superstițiile cunoscute în acest sens, se crede că Muma-pădurii fură copiii oamenilor din leagăn, punându-i în loc pe copiii ei, urâți și plângăcioși: *Copiii aduși de Muma-pădurii tresar din somn, țipă și uneori plâng toată noaptea, fără să doarmă cât de cât* (Candrea 1999:190). De

altfel, tot de aici se desprinde și semnificația denumirii populare întrebuințate la plural *plânsori*, marcând ca domeniu-sursă acțiunea copiilor.

Epilepsia <fr. épilepsie (cf. gr. *epilambanein*: a surprinde, DM) este o *boală cronică a sistemului nervos care se manifestă prin crize convulsive intermitente, localizate sau generalizate, însoțite de pierderea cunoștinței, halucinații și alte tulburări psihice* (DA). Fiind cea mai de temut dintre toate bolile din cauza intervenției duhurilor necurate (Candrea 1909:271), atât în spațiul lingvistic românesc, cât și la alte popoare europene, aproape toți termenii întrebuințați pentru desemnarea acestei afecțiuni se încadrează în categoria celor tabu. În spațiul românesc, au fost consemnate următoarele denumiri: *aboală* (acea boală), *anevoie* (acea nevoie), *nevoie*, *călcarea nevoii*, *călcătură* (Transilvania), *stropșeală*, *stropșitură*, *alte-alea*, *boală mare*, *boala copiilor*, *boala neagră* (Lăpușna, Basarabia), *beteșugu ăl rău* (Banat), *beteșigu cel rău* (Satu Mare), *ceasul cel rău*, *ceas rău*, *răutate* (Dolj), *poceală*, *poznă*, *păcatul*, *năbădăi*, *năbădaică*, *navârlii*, *Doamne apără*, *Doamne păzește* (Dolj), *ducă-se pe pustii*, *ducă-se-n pietre* (Constanța), *bată-i* (Vâlcea), în timp ce: la bulgari: *boala copiilor*, *boala rea*, *boala de afară*, la sârbi: *boala mare, boala strașnică, boala urâcioasă, urgisită, boala de munte, boala încotrova, păduricea, călcătura, căzătura*, la sloveni: *dumnezeiesc*, *puterea lui Dumnezeu*, la ruteni: *nevoia, boala neagră, acea boală, boala*, la ruși: *boala rea, dumnezeiască*, la unguri: *nevoia, boala, boala grea, călcarea nevoii*, la albanezi: *aceea a pământului*, la neogreci: *dulcea*.

Concluzii

Metaforele iau naștere din necesitatea terminologică de a se umple acele goluri semantice, nevoie survenită în urma *imperativelor sociale de a cunoaște, de a recunoaște și de a manipula „lucrurile" unui domeniu de activitate* (Mincu 2018:35). În cazul metaforelor care aparțin limbajului medical popular, la baza formării acestora, pe lângă dorința umană de continuă descoperire și informare și de anumite limite de natură lingvistică, se află și numeroase atitudini ale vorbitorului, ce pot fi situate în sfera tabuului lingvistic, cea mai întâlnită tendință fiind cea de evitare totală a pronunțării numelui unei boli de temut, având credința străveche în puterea demiurgică a cuvintelor rostite.

BIBLIOGRAPHY

A. Izvoare și lucrări de referință

DA/DLR = *Dicţionarul limbii române*, serie veche (literele A-B, C, FI, D-De, J, L-Lojniță), Bucureşti, Socec et Comp. şi C. Sfetea, 1913-1949; serie nouă (literele M, N, O, P, R, S, Ş, T, Ţ, V-Veni), Bucureşti, Editura Academiei, 1965-2010.

MDA 2 = *Micul dicționar academic*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010.

Scriban, August, *Dicționaru limbii românești*, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", Iași, 1939 (ediținea întâia).

Șăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbei române*, a opta ediținne, Editura „Scrisul românesc", Craiova, 1938.

B. Literatură secundară:

Butiurcă 2011 = Butiurcă, Doina, *Metafora „mâinii" în expresiile idiomatice*, în 'The Proceedinds of ‚European Integration – Between Tradition and Modernity' Congress, 4, Editura Universității „Petru Maior", Tîrgu-Mureș, 2011.

Candrea 1999 = Candrea, Ion-Aurel, *Folclorul medical român comparat*, Studiu introductiv de Lucian Berdan, Editura Polirom, Iași, 1999.

Costin/ Mincu 2020 = Costin, Viorica, Mincu, Eugenia, *Sinonimia în terminologia medicală*, în *Lecturi în memoria acad. Silviu Berejan*. Materialele colocviului ştiinţific naţional Lecturi in memoriam acad. Silviu Berejan, Chişinău, 12 noiembrie 2019, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu", Chișinău, 2020.

Coșeriu 2009 = Coșeriu, Eugeniu, *Creația metaforică în limbaj*, în *Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii şi lingvistică generală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2009.

Darmesteter 2015 = Darmesteter, Arsène, *Viața cuvintelor studiată în semnificațiile lor*, Traducere de Alexandru Gafton, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2015.

Faur 2014 = Faur, Elena, *Semantica cognitivă și „teoria metaforei conceptuale". O abordare din perspectivă integrală*, în „Limba română", LXIII (3), Editura Academiei, București, 2014.

Flaișer 2011a = Flaișer, Mariana, *Introducere în terminologia medicală românească*, Editura Alfa, Iași, 2011.

Flaișer 2011b = Flaișer, Mariana, *Terminologia medicală în limba română. Studii și articole*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2001.

Gherasim 2014 = Gherasim, Alexandra, *Metafore conceptuale derivate din termeni anatomici (Perspective didactice pentru studenţii străini)*, în „Limba română", XXIV (4), Chișinău, 2014.

Lakoff/ Johnsen 2003 = Lakoff, George, Johnsen, Mark, *Metaphors we live by*, The university of Chicago Press, 2003.

Milică 2013 = Milică, Ioan, *Metafora științifică*, în *Lumi discursive. Studii de lingvistică aplicată*, Editura Junimea, Iași, 2013.

Mincu 2018 = Mincu, Eugenia, Sistemul terminologic medical: modelare şi remodelare", în Philologia, 2018, nr. 1-2(295-296).

Nedelciuc 2010 = Nedelciuc, Boris, *Investigaţii literar-artistice în dermatovenerologie*, în Analele Ştiinţifice ale USMF „Nicolae Testemiţanu", vol. 3, Chişinău, 2010.

NEOLOGISMS IN GENERAL LINGUISTICS

Gabriela Szabo
PhD Student, UMFST Târgu Mureș

Abstract: Although historically, neology has had a negative connotation, lexical novelty being seen as a deviation from the norm, today we recognize that each language is characterized by its own dynamics. We find that there is a dynamic of the way in which the members of a society think, just as there is a dynamic of society itself.
Starting from the assertion that human thinking about language has always existed in human history, the objective is to analyze the relationship between language and thought. The way languages are engaged in the living process of language communication has given rise to numerous studies and research in linguistics.
Important contributions of researchers lead us to the conclusion that borrowing is a sociolinguistic phenomenon that develops human contacts on various levels.
Neologism has its own place on an independent chronological segment. Through its access to the dictionary neologism acquires its own lexical authority, it is a label that accompanies innovation for a limited period of time and varies depending on terms.

Keywords: neologism, language and thought, linguistics, neology, sociolinguistics

Preocupările lingviștilor privind gândirea omului despre limbă au existat dintotdeauna în istoria umanității. Observații asupra limbii și lucrări de gramatică au existat încă din antichitate. Premisele teoretice și descriptive ale lingvisticii actuale se regăsesc în Antichitate, în Evul Mediu și în secolul al XVIII-lea, iar cele istorice și comparative în perioada Renașterii și în secolul al XIX-lea. Răspunsul la întrebarea dacă gândirea a precedat vorbirea, sau invers, vorbirea a influențat gândirea, a fost subiectul dezbătut în mod constant cu decenii în urmă în cercetări și studii lingvistice elaborate.

În a analiza structura culturii unui popor, lingvistica, alături de istorie, oferă coordonate de orientare permanent valabile. Lingvistica devine știință de sine stătătoare la începutul secolului al XIX-lea, devine disciplină cu o metodă proprie de cercetare abia atunci când limbile încep să fie studiate în evoluția lor. Se pun bazele metodei comparativ-istorice, rămasă până astăzi principala metodă de cercetare pentru o lingvistică *autonomă*, care, după cum relevă lingvistul Eugen Coșeriu, s-a afirmat mai ales ca ”lingvistică indo-europeană, respectiv ca gramatică comparată a limbilor indo-europene, în special a limbilor clasice, romanice și germanice.”[1]. În ceea ce privește relația dintre limbă și gândire, reprezentantul primei generații a lingviștilor comparatiști, Ferdinand de Saussure, se înscrie ferm în linia lui Aristotel și a Sfântului Augustin atunci când afirmă că „din punct de vedere psihologic, dacă facem abstracție de expresia ei prin cuvinte, gândirea noastră este o masă amorfă și nedistinctă. Filozofi și lingviști au recunoscut întotdeauna că fără ajutorul semnelor am fi incapabili să distingem două idei într-un mod clar și constant. Considerată în sine, gândirea este ca o nebuloasă în care nimic

[1] E. Coșeriu, *Lecții de lingvistică generală*, Editura ARC- Editura Chișinău, 2000, p. 2.

nu este cu necesitate delimitat. Nu există idei prestabilite şi nimic nu este distinct înainte de apariţia limbii."[2]

Pentru Saussure cercetările privind limbajul şi unităţile constitutive ale acestuia au reprezentat centrul preocupărilor sale. Întemeietorul şcolii sociologice înţelege limba ca pe un sistem de semne: cuvântul este (considerat semn lingvistic) format dintr-un *concept* denumit *semnificat*-reprezentare mentală a unui lucru *şi semnificant-imaginea acustică* a unui cuvânt. În accepţiunea lui Saussure imaginea acustică nu este legată obligatoriu de un anumit concept, aşa se explică de ce în mai multe limbi acelaşi concept poartă nume diferite. Raportul dintre semnificant şi semnificat este arbitrar, ceea ce face distincţia dintre semn şi simbol (spre exemplificare, cuvântul *casă* care semnifică imaginea unui spaţiu de locuit, iar în sens contrar, cuvântul *familie* simbolizează relaţia dintre doi oameni). Cuvântul are o singură dimensiune, aceea a timpului: se păstrează timp îndelungat şi totodată suferă modificări ce ţin de rolul limbii în societate, de însuşirile cuvântului şi a sistemului lingvistic. Deosebirea şi separarea categorică pe care o face între limbă şi vorbire (*limbă*-ca aspect social al limbajului şi care există virtual în conştiinţa vorbitorilor şi *vorbire*-ca aspect individual al limbajului ca act al vorbitorului spre a se servi de limbă pentru a-şi exprima ideile) ne îndepărtează oarecum de la ceea ce este dovedit azi: limba este un produs al societăţii de care este indisolubil legată.

Fiecare limbă se caracterizează prin propria sa dinamică: există o dinamică a gândirii membrilor unei societăţi, la fel cum există şi o dinamică a societăţii înseşi. Relaţiile de interacţiune dintre acestea generează consecinţe semnificative la nivelul compartimentului lexical-semantic al limbii. Acestea pot fi uşor de constatat observând nu numai fenomenele petrecute în interiorul unei limbi, ci şi studiind ceea ce se poate petrece în urma contactelor lingvistice dintre două limbi diferite. Cazul tipic este cel al contactelor lingvistice vii şi libere dintre indivizi de etnii diferite, având limbi materne diferite (şi care, din motive de ordin istoric, politic, administrativ etc. locuiesc un teritoriu comun şi aparţin unei comunităţi relativ unitare). Felul în care o comunitate primeşte această formă de expresie de la o altă comunitate ne determină să reconsiderăm fenomenul sociolingvistic[3].

Diversele curente ale lingvisticii moderne care s-au afirmat la începutul secolului al XX-lea, pun în lumină transformarea continuă dar şi diversitatea acestui vast domeniu din care ne putem da seama de legile care alcătuiesc dezvoltarea internă a limbii. Se afirmă adesea că lingvistica tradiţională (numită „istorică") era mai „concretă" şi mai unitară, în interiorul ei existând un acord substanţial cel puţin cu privire la temele de cercetare, în timp ce „lingvistica modernă prezintă o varietate atât de mare de teme, concepţii şi ipoteze formulate adeseori într-un limbaj pe care nu ezităm să-l numim „ezoteric", încât începătorul poate să rămână adeseori impresionat, dar şi deconcertat."[4] Traducerile, contactele interumane pe diverse planuri (artistic, cultural, gastronomic, economic, educaţional, politic etc.) generează tipuri speciale de acte de limbaj între două comunităţi, două mentalităţi, două civilizaţii, după cum constata şi profesorul Simion Mîndrescu în lucrarea sa, *Elementele*: „Cînd limba e în formaţiune, cel ce vrea să scrie, învaţă limba de la popor şi anume de la acea parte din popor, în mijlocul cărora a trăit. În chipul aceasta unui element, care a putut prinde rădăcini acolo, i se dă ocasiunea să crească, să'nfloréscă şi să aducă róde, dacă are fericirea de a fi cunoscut de cel ce scrie. Nu tot astfel stă lucrul cu stadiu de quasi fixare a limbei. Acest stadiu al limbei presupune, ba chiar pretinde de la scriitor,

[2] Ferdinand de Saussure, *Cours de linguistique générale*, Paris, 1969, reprodus în *Antologie de texte de lingvistică structurală*, Editura Univers, Bucureşti, 1977, p. 18.
[3] https://uaic.academia.edu/AlexandruGafton
[4] E. Coşeriu, *Lecţii de lingvistică generală*, Editura ARC- Editura Chişinău, 2000, p. 2.

o cunóştere cît se póte de perfectă a ei. Unde se învaţă acésta? În şcóle sau în tot cazul sub conducerea autorilor cari servă de model. Format în chipul acesta scriitorul, mai adăogînd la acésta și dorința de a fi înțeles și prin asta speranța de a cîştiga simpatiile cititorilor, se va feri de provincialisme, va căuta vorbe de o valóre cît mai mare, fără ca prin acésta să-i fie esclusă inspirația din popor."[5]

Însă pe lângă motivația sociolingvistică despre care vorbește profesorul Simion Mîndrescu, în prezent asistăm tot mai mult și la o *modă* a folosirii neologismelor, uneori ca o manifestare de cultism (saluturi din registrul familiar precum „bye-bye", „ciao", bine-cunoscutul și devenit internaționalul „O.K"), alteori ca o necesitate de a (de)numi un lucru nou care nu are un echivalent concret în limba sursă, am putea spune fără un echivalent clar definit („management"/ „manager"-din economie, „leader"/ „leadership", „budget"-din domeniul politic), *modă* considerată de către unii lingviști ca fiind uneori inutilă. Dacă însă facem referire la atitudinea față de neologisme este cunoscut faptul că atitudinea vorbitorului de rând nu coincide întotdeauna cu cea a lingviștilor care pun pe primul plan norma lingvistică, tot la fel cum preferința pentru împrumut diferă de la o limbă la alta. În privința limbilor romanice, acestea pot împrumuta relativ ușor cuvinte din celelalte limbi dată fiind originea comună, fenomen care a dus de-a lungul timpului la o îmbogățire a lexicului. În lingvistica franceză spre exemplu, există autori care nu includ împrumuturile printre neologisme.

Neologia ia naștere în perioada premergătoare apariției în limba latină a primelor cuvinte noi, mai exact în timpul Evului Mediu timpuriu. Cuvinte noi se nasc mai apoi și de pe urma evoluției limbii latine vorbite. Se modifică astfel morfologia internă și traducerea, scade în importanță latina vorbită iar acest fenomen se va simți tot mai pregnant, pe măsură ce se afirmă forța internă a limbii odată cu formarea noilor popoare.

Recunoaștem în termenul *neologie* cuvintele grecești *neos* adică „nou" și *logo*s adică „cuvânt", „vorbire". În lingvistică, termenul neologism denumește o unitate lexicală nouă în limbă, rezultat al unui mijloc intern de îmbogățire a lexicului, împrumutată dintr-o limbă străină sau calchiată pe baza unei unități lexicale străine iar „neologia ține de creativitatea lexicală, caz special al creativității lingvistice. Ea poate fi stilistică, precum cea a scriitorilor, sau denominativă, provenită din nevoia de a numi realități și concepte noi"[6]. Pentru a analiza și a descifra sensul unui cuvânt nou, de cele mai multe ori cunoștințele sau chiar cercetarea acestuia într-un dicționar pare a fi insuficient. De aceea rolul neologiei este de necontestat.

Din punct de vedere istoric neologia a avut o conotație negativă, noutatea lexicală fiind văzută ca o abatere de la normă, în special în dicționare și în traduceri unde neîncrederea era ridicată și judecățile de stigmatizare nu erau neobișnuite. În articolul *La néologie n'est plus ce qu'elle était*[7] (*Neologia nu mai este ceea ce era*), lingvistul François Gaudin plasează cercetarea pe aceeași linie a preocupărilor privind clarificarea noțiunii de neologie și neologism, încurajând depășirea dificultăților pe care le suscită numeroasele dezbateri actuale pe această temă.

Din punct de vedere obiectiv, ca studiu a principiilor și a metodelor de creare a cuvintelor noi, neologia poate fi considerată drept procesul de creare a cuvintelor noi într-o limbă dar rămâne o știință inexactă pentru că în ciuda analizelor, a studiilor și a ipotezelor privind crearea noilor cuvinte, nimeni nu poate garanta că un neologism va rămâne într-o limbă fără a ști exact când își va pierde statutul de neologism.

[5] S. Mîndrescu, *Elemente ungurești în limba română*, 1892, pp. 13-14(https://uaic.academia.edu/AlexandruGafton)
[6] Cf. Louis Guilbert, *La créativité lexicale*, *apud* Bidu-Vrănceanu, 1997, p. 142.
[7] C., Lupu, Al., Cuniță, *Neologie, neologism: concepte, analize*, Editura Universității din București, 2015.

Aşadar, construcţia de cuvinte noi sau neologia presupune angajarea în activitatea de creare a unor noi unităţi lexicale. Construcţia de cuvinte noi se poate realiza în trei moduri: prin combinarea inedită de morfeme, adică prin crearea de semnificanţi care nu existau în stocul lexical al limbajului în momentul creării; dând noi înţelesuri sau inventarea semnificaţiilor care nu erau enumerate în momentul creării; prin împrumutarea unui semnificant şi/sau a unui sens unei limbi străine, adică introducerea unei forme şi/sau a unui înţeles care nu era cunoscut de limba gazdă la momentul preluării cuvântului drept împrumut, cuvinte care se vor regăsi mai apoi şi în dicţionare.

Jean-Claude Boulanger în lucrarea sa privind conceptele de neologie şi neologism observa: „consemnarea cuvintelor noi în dicţionare datează din momentul invenţiei dicţionarelor, adică mileniul al IV-lea î.Hr. Din momentul în care scribii mesopotamieni au scris despre denumirea unor lucruri noi şi concepte noi pe tabletele de lut pentru a face liste lexicale, ei au efectuat de fapt recensământul neologismului.”[8] Câteva milenii mai târziu apar primele glosare medievale europene care compilau cuvinte din limbile vernaculare care erau pe punctul de a-şi prelua culorile naţionale, dovedind astfel existenţa acestor limbi şi stabilirea gramaticilor. Printre cuvintele enumerate s-au numărat o serie de creaţii originale, împrumuturi, calcuri destinate să înlocuiască sau să explice diferite forme. Noua religie creştină a fost una dintre zonele foarte productive în privinţa formării de cuvinte noi. Unii lingvişti precum Frédéric Duval, numesc *cristianisme* aceste traduceri sau împrumuturi din greacă, ebraică, aramaică. Acestea erau forme absente, desprinse din ramura latină. Biblia va fi locul privilegiat pentru realizarea de traduceri continue, ea va sta la originea a mii de neologisme care vor fi scoase din manuscrise pentru a fi aşezate mai întâi în glosare ataşate la un text, apoi, treptat, vor forma glosare independente, strămoşii lexicoanelor şi a dicţionarelor. Neologia poate fi considerată aşadar, unul dintre motivele invenţiei dicţionarelor.

Cercetătorii au încercat să măsoare caracterul neologic al unei unităţi lexicale. Pentru aceasta ar trebui mai întâi să-l căutăm, sau să-i observăm lipsa dintr-un corpus textual mai mare care formează discursurile reale. Comparaţia ar trebui să se facă cu ajutorul lexicologiei şi nu cu lexic artificial generat de lexicografie, chiar dacă se acceptă că nomenclaturile dicţionarelor terminologice sunt mai exhaustive. Această cercetare care era irealizabilă acum mulţi ani, a devenit azi posibilă. Strategia corpului de excludere ar trebui regândită, reevaluată şi reconfigurată pe o bază textuală şi lexicografică mai mare, care i-ar oferi durată şi în timp.

Neologia este un concept ale cărui contururi nu sunt perfecte. Termenul neologie este asociat cu naşterea unui cuvânt sau a unui nou înţeles-numit de către specialişti neologism, o etichetă care însoţeşte inovaţia pentru o perioadă limitată de timp şi variază în funcţie de termeni.

Factorul timp este fundamental în neologie, fiind menţionat drept un neo-element în lucrările de specialitate. Ideea de timp, consacrată în cuvântul neologie, se deschide şi prezintă două perspective. În primul rând, în momentul naşterii sale, noul cuvânt se potriveşte pe axa cronologică a unei limbi şi se alătură automat lexiconului. Acest punct de intersecţie corespunde unei date specifice, aproape de netăgăduit. Apoi, *timpul* reapare atunci când se pune întrebarea despre neologicitatea cuvântului. Acest statut nu este etern şi dispare la un moment dat. După naştere, un cuvânt devine un aşa-zis candidat pentru „dicţionarizare”. Răspândirea şi primirea unei reţele sociale mai mult sau mai puţin rapide îi va influenţa statutul din punct de vedere

[8] Jean-Claude, Boulanger, *Sur l’existence des concepts de néologie et de néologisme. Propos sur un paradoxe lexical et historique*, 2003, *apud* Maria Teresa Cabré, *Actes del I Congres Internacional de Neologia de les Lingues Romaniques*, Barcelona, Institutul Universitar de Lingvistică Aplicată, pp. 31-33.

lexicografic, integrarea în dicționare, lexicoane etc., având ca efect confirmarea valorii sale, a utilității și a locului său în utilizare și nu a caracterului său neologic.

Găsirea unui loc în dicționar are, pentru cuvântul nou, efectul de atenuare, dacă nu cumva eliminarea sentimentului de noutate a cuvântului pentru cel care îl folosește, acesta nu se mai identifică drept un neologism. Atunci când dicționarul nu este *arbitrul* în această delimitare, sentimentul neologic devine un sentiment de noutate personal și variază cu fiecare cuvânt, astfel încât timpul va stabili direcția noului cuvânt(putem presupune de exemplu că, raportându-ne la limba română, foarte des utilizatul *week-end* își va modifica, în timp, ortografia). Nu se poate spune că statutul de neologism corespunde unei perioade limitate, fixată la mai multe zile, luni sau ani și nici că odată ce acest prag temporal este atins, cuvântul este turnat în rezervorul de unități lexicalizate. Și în această căutare a punctului de rupere între două stări lexicale, probabil că trebuie să luăm în considerare și alte motive care nu sunt de natură lingvistică, dar care joacă un rol foarte important în evaluarea și percepția statutului cuvântului. Aceste motive au de regulă origini sociale sau psihologice.

Pe baza cuplurilor dialectice conceptuale saussuriene, „neologismul se situează între limbă și vorbire, între diacronie și sincronie, între paradigmă și sintagmă”[9], iar în ceea ce privește dimensiunea textuală și pragmatică a neologiei constatăm că este oarecum neglijată în urma unei abordări din perspectivă lexicală care se orientează în principal asupra semnului. Studiul lingvistului Coman Lupu, intitulat *Neologism de sute de ani sau imprecizie conceptuală,* se distinge prin demersul investigativ asupra statutului termenului neologism care, așa cum afirmă autorul, „are un înțeles variabil, de la caz la caz. Pe de o parte, este folosit ca sinonim cu termenul recent. Pe de altă parte, se aplică oricărui împrumut indirect, adică intrat în limbă pe cale cultă”[10]. Pe baza definițiilor științifice ale neologismului și neologiei selectate din anumite dicționare explicative (DEX, DLR, DȘL), autorul consideră criteriul cronologic pertinent „în încercarea de a distinge între neologism și cuvânt recent”[11]. Definiția neologismului din DȘL (Dicționarul de Științe ale Limbii) menționează ambiguitatea caracteristicii de „termen recent” atribuită acestuia, însă lexicograful reliefează în încheiere definiția clasică potrivit căreia „neologismul este un cuvânt nou - împrumut sau o creație internă -, un sens nou dobândit de un termen deja existent în limbă sau o expresie nouă.”[12]

Neologismul are locul său propriu pe un *segment cronologic independent*. Potrivit cercetătorilor lingviști, cuvintele *gastronom* și *gastronomie* s-au născut în 1800, respectiv 1803, în timp ce cuvintele *bistronom* și *bistronomie(*gastronomie adusă în zona de bistro) sunt atestate în februarie 2006, respectiv martie 2005 în dicționarele de specialitate. Este adevărat că scrierea servește drept referință, dar este posibil ca majoritatea neologismelor să fi apărut mai întâi din limbajul vorbit. Acest punct de reper ar fi situat la intersecția dintre „a fi și a nu fi” întrucât noul cuvânt există deja în acest moment în limbajul vorbit, ceea ce va determina apariția sa în vocabular/lexic.

Concluzii

Dinamica limbii unui popor este un fenomen care în zilele noastre nu mai surprinde pe nimeni pentru că în prezent noutatea lexicală nu mai este văzută ca o abatere de la normă. Putem considera creativitatea lexicală drept un rezultat al globalizării prin intermediul căruia se

[9] Ferdinand, De Saussure, op cit, p.38.
[10] C., Lupu, Al., Cuniță, *Neologie, neologism: concepte, analize,* Editura Universității din București, 2015, *Neologism de sute de ani sau imprecizie conceptuală,* p. 47.
[11] *Ibidem,* p. 50.
[12] *Ibidem.*

multiplică relațiile sinonimice, prin urmare se nuanțează limbajul, se modernizează vocabularul. Prin intermediul neologismelor vocabularul poate dobândi precizie și individualitate, mai ales dacă ne referim la limbajele tehnice, la cele specializate ori la cele științifice.

Neologia este un concept ale cărui contururi nu sunt perfecte, de aceea rămâne o știință inexactă, astfel că în ciuda analizelor, a studiilor și a ipotezelor privind crearea noilor cuvinte, nimeni nu poate garanta că un neologism va rămâne într-o limbă, fără a ști exact când își va pierde statutul de neologism. Scopul neologismelor este acela de a identifica sensuri noi ori inexistente și aflarea soluțiilor alternative de interpretare, dacă ne referim la analizarea minuțioasă a unui text.

Primul criteriu pentru recunoașterea neologismului este accesul său la dicționar, deoarece din momentul în care s-a remarcat o dată în orice colecție, neologismul a dobândit deja o autoritate lexicală. Descoperirea momentului în care cuvântul cel nou a pătruns în vocabular este precum o vânătoare a datărilor exacte, ne-o putem imagina ca și cum veritabila pânză a Penelopei ar fi țesută cu materialul care este timpul. Fiecare întoarcere în timp amintește gestul soției lui Ulise care desface pânza, noapte după noapte.

BIBLIOGRAPHY

ADAM, Jean Michel, *Lingvistica textuală*, Editura Institutul European, Iași, 2008

BĂLAN-MIHAILOVICI Aurelia, *Neologia și structura neonimelor*, în „Studii și cercetări lingvistice", LVI, nr. 1-2, 2005

BARBU, Ana-Maria, *Monitoring Neologisms în Newspapers within the NEOROM Project*, în „Memoirs of the Scientific Sections of the Romanian Academy", 2011, Tome XXXIV (consultat online)

BOULANGER, Jean-Claude, *Sur l'existence des concepts de néologie et de néologisme. Propos sur un paradoxe lexical et historique*, în articolul Mariei Teresa Cabré, *Actes del I Congres Internacional de Neologia des Lingues Romaniques*, Institutul Universitar de Lingvistică Aplicată, Barcelona, 2003, disponibil pe : *boulanger.recherche.usherbrooke.ca*

COȘERIU, E., *Lecții de lingvistică generală*, Chișinău, Editura ARC, 2000

DE SAUSSURE, Ferdinand, *Cours de linguistique générale*, Paris, 1969, reprodus în Antologie de texte de lingvistică structurală, Univers, București, 1977

DE SAUSSURE, Ferdinand, *Curs de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 1998

GUILBERT, Louis *La créativité lexicale*, Larousse, Paris, 1975

HERMANS, A., VANSTEELANDT, A., *Néologie traductive* în *Terminologies nouvelles*, no 20, décembre 1999 („Nouveaux outils pour la néologie")

LUPU, C., CUNIȚĂ, A., *Neologie, neologism: concepte, analize,* Editura Universității din București, 2015, *Neologism de sute de ani sau imprecizie conceptuală*

MÎNDRESCU, S., *Elemente ungurești în limba română*, 1892

PROUVOST, J., SABLAYROLLES, J.-F., *Les néologismes*, PUF, Paris, 2003

https://uaic.academia.edu/AlexandruGafton

https://ro.what-this.com/33443/1/neologism.html

POPULAR AND REGIONAL WORDS IN LIVIU REBREANU'S SHORT STORIES

Mariana Matei (Buciu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Popular and regional words are deviations from the literary norm and lexical marks of the orality of Liviu Rebreanu's style. Through the sound expression, often repulsive, and through their solemn meanings, popular and regional words used by the writer confer expressiveness and authenticity to the artistic language, nuancing the "painful" social issues of the realistic short stories inspired by the world of the village, of war or of urban periphery, worlds in which people often lose the fight with their fellows, with themselves or with life. There are essential differences between the notions popular and regional, in the sense that a regional word exists in only one dialect, whereas a popular word appears in all varieties of a dialect.

Keywords: popular, regional, substandard orality, realism, expressiveness.

1. Introducere

Cuvintele populare și cele regionale reprezintă abateri clare de la norma literară, dar datorită autenticității și senzației de viață pe care o degajă devin mărci ale expresivității, mai ales, în operele de factură realistă. Utilizate inițial în limbajul oral și transpuse apoi în spațiul ficțiunii operei literare, acestea devin mărci indirecte ale oralității substandard. Prin cuvintele populare și regionale, limbajul oral își prelungește așadar ,,existența" și în spațiul scripticului. Transfigurând *limbajul popular* și pe cel *regional*, scriitori precum Liviu Rebreanu creează un limbaj artistic revigorant, ,,rupt" parcă din esența vieții și care îmbogățește semnificativ limba literară. Limbajul pe care îl utilizează Rebreanu în primele sale proze scurte, începând cu anul 1908, este intuitiv popular și regional. Dar și în nuvelele scrise, după trecerea Carpaților, în vechiul regat, se inspiră tot din viața, din gesturile, din psihologia și din limbajul oamenilor din satul drag al copilăriei sale, Maieru, din ținutul Năsăudului.

2. Cuvinte populare

Dovadă a inventivității poporului român, elementele limbajului popular, mărci ale oralității substandard, a fost obiect de studiu al lui Iorgu Iordan (*Limba română actuală. O gramatică a greșelilor,* 1940), Ion Coteanu (*Caracterele generale ale limbajului popular*, 1960), Ovid Densușianu (*Vorbirea populară din puncte de vedere nouă*, 1968)[1] etc. Aceștia subliniau faptul că limbajul popular este chiar vorbirea țăranului, colorată, dinamică, expresivă și spontană, dar și a păturilor citadine periferice. Dumitru Irimia (*Structura stilistică a limbii române contemporane*, 1986) consideră că limbajul popular este elementul important al variantei orale a limbii naționale și primul ei nivel stilistic, afectiv[2]. Potrivit *ELR* (2001), *limbajul popula*r se supraordonează graiurilor, deoarece conține elemente cu caracter general, nerestricționate ca arie de manifestare[3]. Proza scurtă rebreniană conține mult mai multe cuvinte populare decât marile

[1] Densușianu, 1968: 413, apud Klaus Bochmann, 2004: 163.
[2] Irimia, 1986: 28.
[3] *ELR*, 2001: 440.

construcții epice din perioada maturității artistice. Rebreanu folosește atent și cu măsură limbajul popular și bogăția procedeelor artistice ale limbii comune. *Cuvintele populare* utilizate susțin la nivelul formei artistice conținutul de idei, fiind vorba de nuvele inspirate din lumea satului, a războiului, a periferiei citadine, lumi în care oamenii sunt trădați sau învinși de semeni, de viață ori de destin. Vom exemplifica acest fapt cu câteva cuvinte populare din proza scurtă a scriitorului, substantive, adjective și verbe, pe care le-am analizat etimologic, semantic și stilistic, ca mărci lexicale ale oralității primare sau substandard, ca expresii ale unor existențe înnegurate ori ale unor destine tragice, implacabile. Am apelat la lucrări importante precum *MDA* (2010) și *DLR I-XIX* (2010) pentru definițiile lexicografice necesare.

Clasa substantivelor cuprinde cuvintele *darabană (singular* și *plural), muscal, scăfârlie, trâmbă*: *darabană/darabanală*, sf, < pn *taraban* (*MDA*, 600), sensul ,,tobă (mică)"; este folosit expresiv în următoarele două contexte rebreniene, în cadrul unei comparații, pentru plasticizarea ideilor; *darabană* este termenul comparant, utilizat pentru a sugera zgomotul sau strigătul unor vieți aflate în dificultate, din mediul periferic-citadin: ,,Trotoarele erau negre de umbrelele umflate care se bălăbăneau și răpăiau, ca niște darabanale" (*Golanii, N. II*, p. 38) ori pentru a sugera experiențele tragice, definive, din lumea satului: ,,cosciugul bubuia ca o darabană" (*Nevasta, N. II*, p. 81); *muscal,* sm, < pn *moskal*/rs *москаль*, „locuitor din orașul Moscova sau din regiunea apropiată" (*MDA*, 81). În contextul războiului, Rebreanu îl folosește cu sensul de ,,rus", atât la singular, cât și la plural, desemnând soldații din armata inamică: ,,ne-au zărit muscalii și dau în noi cu tunul" (*Hora morții, N. II*, p. 171) ori chiar pe românii de peste Carpați împotriva cărora românii din Ardeal erau obligați să lupte: „Auziți?...Muscalul se vaită pe românește" (*Catastrofa, N. II*, p. 240); *scăfârlie,* sf (*scafă*, de origine neogreacă + ,,-ârlie"), are sensul ,,țeasta capului, craniu, cap"; este utilizat de obicei cu sens depreciativ, mai ales în prezența epitetului *gol/goală*: ,,Renunță la această neghiobie, dacă-ți bâjbâie prin scăfârlia goală, pentru că neghiobia asta a fost inventată" (*Cadetul, N.I*, p. 205); *trâmbă*, sf, < vsl. *тржва* (*MDA*, 1266), are sens figurat, într-un context personificator, ,,dungă", sugerând reintegrarea personajelor în cursul firesc al existenței, după trăirea unei umilitoare experiențe: ,,o trâmbă de lumină cireșie se zvârcolea și se întețea" (*Proștii, N. II*, p. 20).

Clasa adjectivelor este reprezentată de cuvintele *beteag* și *încropit*: *beteag*, < mg. *beteg* ,,bolnav" (*MDA*, 200), (*DLR*, I, 548) ,,(om) infirm", în contextul atrocităților războiului. Este sinonim *rănit*: ,,ca un dobitoc beteag" (*Hora morții, N. II*, p. 157); *încropit* < *încrop* + suf. ,,-i" (MDA, 1217); ,,adunat"; *încrop* (,,uncrop") < ucr *укрону*, ,,crop" prin falsă analiză (*DLR*, XVII, 162), sugerând atmosfera grea, sărăcăcioasă din casele țărănești: ,,În casă se simțea o zăpușeală încropită și un miros aspru de mâncare" (*Talerii, N. II*, p. 137).

Clasa verbelor cuprinde cuvintele *anina, răzni, vălmăși*; anina vt, moștenit din lat. *anninare* (*MDA*, 66) are sensul ,,a se agăța": ,,boabele de lacrimi amare ce se aninau pe pleoapele ei obosite, ca roua pe frunzele florilor veștede" (*Dintele, N. II*, p. 66); este utilizat și participiul cu valoare adjectivală care provine din *anina* + suf. ,,-ată", cu sensul ,,așezată": ,,pălăria-beretă țanțoșă, aninată peste claia castanie de păr" (*Golanii, N. II*, p. 39); *răzni*, vi, < *razna* + suf. ,,-i" (*MDA*, 653), (d. vite) ,,a se răzleți", ,,(d. oameni) a se izola", ,,a rătăci": ,,oare pe unde mai răznește și ea prin astă lume de nevoi?" (*Talerii, N. II*, p. 136); se observă la nivelul interogației o anume doză de empatie pentru eroina pribeagă pornită în căutarea propriului noroc, ca o abatere discretă de la binecunoscuta și omniprezenta obiectivitate a scriitorului; între *a se aciua* și *a răzni* se poate stabili contextual o relație semantică de antonomie; un alt verb *vălmăși,* vt, („învălmăși") < *vălmășag* + suf. ,,-i" (*MDA*, 1423) are sensul ,,a se amesteca în dezordine", cu privire la starea-limită e nefericitei tinere seduse și abandonate de fiul ,,boierului", situație

frecvent întâlnită în lumea satului, ilustrând eternul antagonism dintre clasele sociale: ,,În creierii ei prinseră a se vălmăşi o sumedenie de gânduri ciudate" (*Ofilire, N.I*, p. 12). Cuvintele populare inventariate și analizate contextual sunt sugestive pentru exprimarea unor stări de lucruri, evenimente sau teme valorificate de scriitor, precum tema morții (*darabană, muscal, beteag*) ori a existențelor cenușii, golite de sens (*darabană, trâmbă, încropit, anina, răzni, vălmăși*), în prezentarea cărora scriitorul se dovedește un fin observator.

3. Cuvinte regionale

Datorită caracterului său de *substandard*, limbajul regional se constituie într-o adevărată provocare pentru Liviu Rebreanu, mai ales în scrierea nuvelelor de tinerețe, când era preocupat și de definirea propriului stil. Era nevoie astfel de o utilizare echilibrată a regionalismelor, pentru că o exagerare în acest sens ar fi determinat plasarea operelor în zona facilului și a inesteticului. Despre *regionalismele* care reprezintă fapte de limbă proprii vorbirii unei provincii sau unei regiuni, ce se deosebește de *limba comună* utilizată în raporturile dintre indivizi cu un anumit grad de educație, a scris și Iorgu Iordan (*Limba română contemporană*, 1956)[4]. Alți lingviști au subliniat ideea că *regionalismele* nu trebuie confundate cu *provincialismele*, deoarece acestea din urmă au o zonă mai întinsă de utilizare, „provincia" fiind mai cuprinzătoare decât „regiunea". Cu timpul însă *provincialismul* a fost asociat cu exprimarea neîngrijită, iar *regionalismul* a fost perceput ca segment al limbii vorbite pe un anumit teritoriu, care se opune formelor *limbii literare*. În opinia altor cercetători, *regionalismele* au fost catalogate drept *varianta regională a limbii literare*[5]. Magdalena Vulpe (*Subordonarea în frază în dacoromâna vorbită*, 1980) notează și diferențele dintre noțiunile *regional* și *popular*, subliniind faptul că elementul regional „există" la nivelul unui singur grai, în timp ce elementul popular există în toate graiurile[6] limbii române. În ceea ce privește utilizarea și înțelegerea sensului ardelenismelor prezente în opera rebreniană, trebuie precizat faptul că multe studii de istorie a limbii literare, de dialectologie și de lexicologie au demonstrat că în Transilvania s-a vorbit întotdeauna doar dialectul dacoromân și nicicând vreun alt dialect, diferit[7]. Între românii patrioți din Ardeal (scriitori ori oameni simpli) și frații de peste Carpați a existat o permanentă solidaritate, cu toții simțindu-se uniți prin credință, obiceiuri, interese și, mai ales, prin limbă. Dacă limbajul popular reprezintă un element diastratic, situat pe o anumită treaptă socioculturală și opus limbii literare, limbajul regional poate fi utilizat și de oamenii instruiți, care preferă să vorbească în stilul deprinderilor lor, de demult[8]. Probabil așa se explică numărul mare de regionalisme identificate în creațiile de tinerețe ale scriitorului, nuvele concepute sub influența vieții din Ardealul copilăriei. Utilizate cu măsură și prudență, regionalismele devin instrumente potrivite de realizare a diverselor procedee estetice, de redare a atmosferei și a culorii locale, de caracterizare a personajelor ori de sugerare a unor conotații cu caracter evocator, în opera literară. Conform clasificării realizate de lingvistul Theodor Hristea *(Sinteze de limba română*, 1984) regionalismele se clasifică în: *fonetice, lexicale* și *gramaticale*[9]. Dintre *ardelenismele lexicale* utilizate de Rebreanu ne-au atras atenția câteva substantive și verbe. Substantivele: *burcuș,* sm, < mg. *burkus* = „prusac"(*MDA*, 262); < mg. *burkus* „prusian" (*DLR*, I, 697), sens cu care apare și la Rebreanu: „A colindat câte mări și țări, s-a bătut cu „pământezul", cu „burcușul" (*Glasul inimii, N. I*, p.5); *iazmă/ iezme*, („izmă"), sf, < mg *izmat*,

[4] Iordan, 1956: 88.
[5] Gheție, 1978: 23
[6] Magdalena Vulpe, 1980: 63
[7] Mihaela Gheorghe, 2009: 214.
[8] Hristea, 1984: 129
[9] Hristea, *ibidem*: 130.

,,plantă erbacee perenă din familia labiatelor, cu un puternic şi plăcut miros caracteristic, cu frunze peţiolate şi flori roşii-violete, dispuse în spice la vârful ramurilor" (*MDA*, 1175); < ung *izmat* (= *zamat*) ,,aromă", în text are sensul ,,izmă". Rebreanu foloseşte forma de plural a cuvântului *iezme*, care prin alăturarea epitetului depreciativ *pocite* susţine tema tragică a nuvelei, răzbunarea finală, din dragoste: ,,se încolăcesc de-a valma iezme pocite, subţiri" (*Răfuiala, N.I*, p. 19); *leopăit,* sn, format prin derivare de la *leopăi (*variantă a lui *lipăi*, verb cu origine onomatopeică) + suf. ,,-it", este definit ca ,,producere a unui zgomot caracteristic mersului prin apă sau prin noroi" (*MDA*, 1348); *leopăi/lipăi* < *lip* (interjecţia *lipa*) + suf. ,,-ăi" (*DLR*, VIII, p. 204); în text semnifică ,,zgomotul paşilor" pierduţi: ,,Ţărâna scârţâie dureros subt leopăitul picioarelor ei desculţe" (*Ofilire*, *N. I*, p. 17); ,,Şi liniştea aceasta abia din când în când era întreruptă de leopăitul uşor al paşilor" (*Culcuşul, N. II*, p. 27). Ca sinonim pentru *leopăit*, Rebreanu foloseşte, în mod original, un derivat rar, la plural, *leopăitură*[10] < *leopăi* + sufixul ,,-itură", cu acelaşi sens: ,,Pe ulicioară se auzeau tot mai des leopăiturile paşilor grăbiţi" (*Proştii, N. II*, p. 16); *opcină,* s.f., variantă ardelenească a lui *obcină* < *vsl обьчина.* primul sens al termenului se referă la ,,coama de deal sau de munte care uneşte două piscuri" şi al doilea ,,versant comun care formează hotarul între două proprietăţi" (*MDA*, 181), (*DLR*, X, 21); pe baza acestor sensuri denotative a luat naştere sensul conotativ referitor la *obraji*: ,,Două cete de cute mărunte îi porneau de pe opcina obrajilor şi alergau de-a valma" (*Glasul inimii, N. I*, p.5); *şovar*, sm, < ucr *шувар*, ,,papură.[…], trestie" (*MDA*, 1120); (*DLR*, XV, 170): ,,Coperişul ţuguiat de şovar era ciuruit binişor" (*Hruba, N. I*, p. 324). Are ca sinonime pe *rogoz, pipirig, stuf*[11], materiale naturale din care erau construite acoperişurile caselor ţărăneşti sărăcăcioase. *Verbele: dârlâi*, este de formaţie onomatopeică, polisemantic[12] şi are sensul ,,a flecări" (*MDA*, 609); cf *dârlă* (= ,,bucium"); sinonim cu *tulnec, corn, tuturez* (*DLR*, III, 125): ,,Ce-mi tot dârlâieşti aici, babo?" (*Proştii, N. II*, p. 16) şi *hiritisi*, de origine neogreacă, (iuz) ,,a saluta; a felicita" (*MDA*, 1076); variantă a lui *heretisi*, (înv) ,,a felicita" (*DLR*, VI, 388); ,,începură a o hiritisi" (*Talerii, N. II*, p. 136). Fie că denumesc elemente ale naturii, atribute ale corpului omenesc ori acţiuni proprii lumii în care trăiesc, regionalismele au virtuţi expresive şi contribuie la crearea atmosferei şi a culorii locale din Ardealul istoric al începutului de secol, iar sensul lor poate fi cu uşurinţă descifrat în context.

4. Concluzii

Scriind mai ales o literatură inspirată din viaţa ţărănimii, Liviu Rebreanu şi-a declarat ori de câte ori a avut ocazia solidaritatea permanentă cu sufletul ţăranului român. În opinia sa, *limbajul popular* este chiar creaţia acestuia. Între ţăran şi pământ există o legătură organică, identificabilă şi la nivelul limbajului[13] atât de viu, pe care Rebreanu l-a evidenţiat magistral în opera sa, redefinindu-şi cumva relaţia cu ţăranul român, începută în anii copilăriei. Rolul cuvintelor populare şi al cuvintelor regionale, ca mărci lexicale ale oralităţii, este unul extrem de important chiar pentru concretizarea concepţiei artistice realiste a lui Rebreanu, deoarece limbajul de inspiraţie populară conferă stilului veridicitate şi naturaleţe, adică viaţă.

[10] „[At: Rebreanu, N. 265] sunet produs de un obiect care loveşte ritmic apa, noroiul" (*MDA*, 1348);
[11] Seche, 2005: 401.
[12] Alte câteva sensuri ale lui *dârlâi*: „a cânta (prost) dintr-un instrument; (spc) a cânta din frunză; a cânta încet; (d. gâşte) a gâgâi." (*MDA*, 609).
[13] *Jurnal II*, 1984: 308, reprodus după broşura *Lauda ţăranului român. Discurs rostit la 29 mai 1940 în şedinţa publică solemnă de Liviu Rebreanu. Cu răspunsul d-lui I. Petrovici.* Academia Română, Discursuri de recepţiune, LXXVII, *Monitorul oficial şi imprimeriile statului*, 1940.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Enciclopedia limbii române*, coordonator Marius Sala, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

Academia Română, *Micul dicționar academic,* coordonator Marius Sala, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

Academia Română, *Dicționarul limbii române, vol I−XIX*, București, Editura Academiei Române, 2010.

Bochmann, Klaus, *Limba română: istorie, variante, conflicte. O privire din afară*, Chișinău, Editura Cartdidact, 2004.

Gheție, Ion, *Istoria limbii române literare*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.

Gheorghe**,** Mihaela, *Observații asupra unor particularități regionale culte ale românei în texte transilvănene de la sfârșitul secolului al XIX-lea***,** în LR, LVIII, nr.2, 2009, p. 214-220, http://www.diacronia.ro/en/indexing/details/A599, accesat 1.08.2020.

Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română*, București, Editura Albatros, 1984.

Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană*, București, Editura Ministerului Învățământului, 1956.

Irimia, Dumitru, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.

Rebreanu, Liviu, *Nuvele I*, Text ales și stabilit, note, comentarii și variante de Niculae Gheran și Nicolae Liu. Studiu introductiv de Alexandru Piru, București, Editura pentru Literatură, 1968.

Rebreanu, Liviu, *Nuvele II*, Text ales și stabilit, note, comentarii și variante de Niculae Gheran și Nicolae Liu, București, Editura pentru Literatură, 1968.

Rebreanu, Liviu, *Jurnal, II*, Text ales și stabilit de Puia-Florica Rebreanu. Addenda, note și comentarii de Niculae Gheran, București, Editura Minerva, 1984.

Seche, Luiza; Seche, Mircea; Preda, I., *Dicționar de sinonime*, București, Editura Vox Cart, 2005.

Vulpe, Magdalena, *Subordonarea în frază în dacoromâna vorbită*, Editura Științifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1980, dicronia.ro (accesat 3.XI.2020), ISSN 2393-1440.

THE PROCESS OF NEGOTIATION IN PROFESSIONAL SPOKEN INTERACTIONS. A PRAGMATIC PERSPECTIVE

Cristina Andreea Stan
PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Based on two comparable corpora of professional spoken interaction CIVMP and ITICMC, this paper analyzes the negotiation process which is based on three fundamental concepts: action, interaction and reaction. Also, this paper aims to analyze the speakers' language choices, the linguistic constraints to which they are subjected and the way in which they use language in social and professional interactions. Through professional spoken interaction analysis, we have intended to demonstrate that this type of interaction is a very complex linguistic phenomenon which involves the use of pragmatic strategies. In professional environment, the linguistic competence is essential and the same thing can be said about the ability to negotiate within any organization. People involved in professional negotiations should know how to argue, to convince and to exemplify, in order to obtain what they want and what they need.

Keywords: action, interaction, reaction, negotiation, institutional talk, sociocultural practices, discourse strategies.

I. Introduction

In this paper, we will focus on the professional negotiation process. This process is based on three fundamental concepts: action, interaction and reaction. We are also interested in finding the specific structures of professional spoken interactions, and if these structures have occurred with a high frequency, they can be considered specific to this type of discourse[1]. Moreover, through professional spoken interaction analysis, we have intended to demonstrate that this type of interaction is a very complex linguistic phenomenon which involves the use of pragmatic strategies and the ability of speakers to control their behavior, actions and attitudes, in an attempt to demonstrate that language is an instrument of doing things. What the speakers say and the way in which they say may affect their career, their professional development, professional status, projects, actions, relations, future, the results of the company in which they work and even other people. In addition, in professional spoken interactions, the linguistic competence is essential and

[1] This type of analysis has also been used in: Stan, C. 2020. Uses and functions of the Romanian marker "dar" and its English equivalent "but" in professional spoken interaction. A contrastive corpus analysis in E. Buja (ed.) BULLETIN OF THE TRANSILVANIA UNIVERSITY OF BRASOV, Vol. 13 (62)-2020, *Series IV-Philology And Cultural Studies-Special Issue, Language Studies*, 153-169, https://doi.org/10.31926/but.pcs.2020.62.13.3.9 in, Stan, C. 2021. Uses, functions and frequency of Rom. **păi** and Engl. **well** in professional spoken interaction, in Analele Universității București, *Limba și Literatura română*, 97-110. București: Editura Universității din București and in Stan C. 2021. Synchronous and diachronic perspective on the Romanian discourse marker **păi** and its English equivalent **well** in professional spoken interaction. A corpus analysis in I. Boldea (ed.) *The Shades of Globalization. Identity and Dialogue in an Intercultural World; Language and Discourse*, Tîrgu Mureş: "Arhipelag XXI" Press, 262-270.

the same thing can be said about the ability to negotiate within any organization. People involved in professional negotiation process should know how to argue, to convince and to exemplify in order to obtain what they want and what they need. The cohesion and the coherence of ideas, and the use of the domain terminology in which the speakers are involved, play a significant role during this process. In most cases, professional negotiations require knowledge of rhetoric, logic and argumentation theory. (Cuilenburg 2000: 109).

II. Research methodology

To identify, describe and draw conclusions regarding the linguistic and pragmatic aspects of professional negotiation, we have used the following methods: observation, induction, conversation analysis, discourse analysis and corpus linguistics. First of all, we have observed that negotiation is a widely used process in professional environment, we have also observed its fundamental features and last but not the least, the fact that there are several types of negotiations. After that, starting from concrete examples and by using the inductive method, we have tried to state generally valid truths about this process. We have also used methods aimed at describing spoken interactions: conversation analysis, discourse analysis and corpus linguistics. Conversation analysis is an important method because is a form of sociological approach to language which involves careful examination of real interactions, discourse analysis is important for this type of research because the description of English and Romanian in professional spoken interaction means discourse level research and corpus linguistics is useful because the analysis of professional spoken interaction cannot be performed without representative corpora and because through this method, authentic interactional phenomena are captured, as they were produced and received in their context.

III. Analysis of the data

III.1. Definitions and characteristics of professional negotiation

Over time, negotiation has been defined in various ways. On the one hand, Măda (2009: 50) mentions that negotiation is an interaction process between two or more participants who believe that they should get involved together in finding a solution to solve differences of opinion and who seek, through the use of argumentation and persuasion, to reach a mutually accepted solution. On the other hand, Tran (2003: 242) states that negotiation is an interactive form of interpersonal communication in which two or more participants in disagreement seek to reach an agreement that solves a common problem. However, Hindle (2000: 6) and Popescu (2001: 98) mention that negotiations are performed daily at home, in the group of friends, with neighbors, at school, at the market, etc., but almost continuously, at work.

It is important to distinguish between negotiation performed in professional environment which is (semi)formal because certain standards should be taken into account, and the negotiation performed in daily circumstances (at home, in the group of friends, with neighbors, at school, at the market) which is informal because speakers are spontaneous and do not encounter language barriers.

When a negotiation is necessary, notions such as: *offer*, *demand*, *claim*, *objection*, *compromise*, *concession*, *transaction*, *argumentation*, *proof*, *give*, *produce*, *generate*, *work*, *return*, *deserve*, *insure*, *replace*, *transmit*, *act*, *change* etc. can frequently occur during conversation. Moreover, regarding the semantic field of *negotiation*, it is fundamental to underline that this semantic filed is delimited within the relationships and meanings it maintains with verbs such as: *to treat*, *to argue*, *to transmit*, *to exchange* (Vasilovschi 2009: 115-117).

III.2. Professional negotiation. Example

(1) Context: board meeting - opening of the meeting;
Participants: Nela and Cristina
Place of the recording: School professors' room.
1. NELA: *Să mergem pe ideea de originalitate cu (x)*
[Let's be original with (x)][2]
2. CRISTINA: *Da.*
[Yes]
3. NELA: *Tehnică modernă.*
[modern technique]
4. CRISTINA: *Așa.*
[Right]
5. NELA: *Ochei. Chiar și un proiect legat de imaginea școlii chemi pe cineva se gândește cum să promoveze imaginea școlii cu ajutorul tehnicii modern orice gen.*
[Ok. Even a project related to the image of the school you call someone to think how to promote the image of the school with the help of modern technology any kind]
6. CRISTINA: *Sau chiar și un concurs putem organiza de pliante al școlii având în vedere c-o să urmeze zilele porților deschise*
[Or we can organize a leaflet contest considering that the days of open doors will come] (CIVMP 2009: 67-68).

Nela initiates the negotiation process regarding the method used to promote the school: (line 1) and as it can be seen in lines 2, 3 and 4, Nela and Cristina agree to use a modern method. During this negotiation process between Nela and Cristina, there were no contradictory opinions or misunderstandings. Despite the fact that Cristina agrees with what Nela stated, she added (line 6) the idea that a good option could be to organize a leaflet contest.

III.3. Taxonomy of negotiations

Professional negotiations can be performed:

A. Orally

a) vertically - from top to bottom

This type of communication requires many relationship skills. There are two basic strategies used by managers to solve problematic professional discussions: on the one hand, to explain in their own terms, and on the other hand, to invoke the institutional authority (internal regulations) (Măda 2009: 193).

(2) Context: Telephone conference (with Belgium);
Participants: R5, a Romanian employee, member of a work-team and F1, the team-leader;
Place of the recording: The telephone conference has been recorded in Brașov at a multinational company specialized in software
1. F1: Is it ok for you? To put you in the planning for one week?
2. R5: It doesn't mind being. So it's up to you.

[2] All translations are my own unless otherwise noted.

3. F1: There's a bit a lot of old work.
4. R5: Ok, so
5. F1: It's fine for you working for last week?
6. R5: Yeah, ok.
7. F1: Cause I think MAV is starting this Monday.
8. R5: Yes.
9. F1: Five B
10. R5: Yeah
11. F1: What else there? All the task has been assigned. And you will be able to follow the plan? Just to people from MAV and to see when you start. It's middle we have to rearrange a bit the tasks, to redistribute, because you have to take into account the timesheet between the tasks. Ok, so don't worry the task is moving a bit from one worksheet to the other eh?
12. R5: Ok (ITICMC 2008: 30)

F1, the team-leader is trying to negotiate with R5, the member of the work-team, this being indicated from the beginning (line 1). Despite the fact that R5 mentions that he has no preferences and that he will do as the manager tells him (line 2), F1 continues the negotiation (line 5), trying to obtain the information he needs, but R5's answer is similar to the one he offered earlier, implying that he agrees, that he will do what he is told and that he has no specific preferences (line 6, line 8, line 10). Moreover, despite the fact that F1 wants to discuss and negotiate with R5 (line 11), thus highlighting *top to bottom communication*, R5 offers simple and incomplete answers which prove that the two are not in a very good professional relationship, or the fact that R5 is simply obedient, believing that his team-leader knows better and that he can decide for him.

b) vertically – from bottom to the top

(3) Context: Marius discusses with his superior, Cornel, in an attempt to get a day off.
Participants: Marius, the worker, member of a work-team and Cornel, the group-leader)

1. MARIUS: *Pot să vorbesc ceva cu tine?*
[Can I talk to you?]
2. CORNEL: *Sigur, ia un pic loc…*
[Sure, take a seat]
3. MARIUS: *Știi…e o vreme așa fainăă…*
[You know… the weather is fine…]
4. CORNEL: *Îhî*
[Mhm]
5. MARIUS: *Știi mă gândeam că ar merge un schi în weekend*
[You know, I thought it would be a good weekend for skiing]
6. CORNEL: *Da…spune-mi care-i problema?*
[Yes… tell me what's the problem?]
7. MARIUS: *aș fi vrut să-mi iau o zi liberă vineri, dacă se poate…*
[I would like to take a day off on Friday, if possible…] (Măda 2009: 158).

In this professional spoken interaction, the negotiation is performed *from bottom to the top*. Thus, Marius tries to get through a process of negotiation with the team-leader, a day off (line 7). The negotiation act began in line 1, but Cornel tries to avoid the conversation through

his short answers (lines 4 and 6), suspecting that Marius' reference to skiing (line 5) is not a disinterested sequence. Until Marius says the fact that he wants to take a day off, he is hesitant (line 3). Through the direct question (line 6), Cornel delimits himself from the phatic conversation and forces Marius to reveal his true intentions.

c) horizontally - the negotiation performed between people with the same professional status

(4) Context: A telephone conversation;
Participants: F1 and F2, team leaders;
Place of the recording: The telephone conversation has been recorded in Brașov, at a multinational company specialized in software.

1. F1: So let's maybe start with you T?
2. F2: Ok, so my new task is X,
3. F1: Yeah,
4. F2: And I checked the X and I think we can do more that the argument, so I think we have a we can deal with the dysfunction so we can do this,
5. F1: Yeah (ITICMC 2008: 82).

In this telephone conversation, the two group-leaders, F1 and F2 discuss and negotiate work tasks. The fact that they are equal in terms of professional status is demonstrated by the way in which they communicate and negotiate. F1 is the one who initiates the negotiation and he is also the one who asks his colleague for advice on the next task (line 1).

B. Written

For this type of research, it is important to study face-to-face and telephone interactions, but it is also significant to note their deontological insufficiency, especially in professional environment. In the workplace, perhaps more than in other areas, writing down important data is an essential element of effective communication. While written documents are easier to classify and to study, the analysis of spoken interaction, as we can seen above, cannot be performed in the absence of a representative corpus that includes direct recordings of spontaneous conversations (Gheorghe 2009: 12-13).

a) vertically – from top to bottom

(5) Context: Because the manager of a travel agency considers that a face-to-face negotiation of work schedule takes too long and it is also difficult to gather all the employees at the same time and in the same place, he creates a questionnaire through which he finds out the opinions of all employees regarding some work-related issues. In this way, the manager and the employees negotiate by completing a questionnaire which highlights the opinions related to the work schedule. After the employees complete the questionnaire, the manager has to count the answers and to decide.

Questionnaire

1) The work day should begin:
   a) at 8; b) at 9; c) at 10.
2) What do you think is the right time for lunch?
   a) at 12; b) at 12: 30; c) at 1.
3) How many coffee breaks are enough?

a) 1; b) 2;

4) Do you think that working in shifts is efficient?

a) yes; b) no. (created example)

b) vertically – from bottom to the top

As Gheorghe (2009: 275) shows, the e-mail is a form of written communication which is frequently used at work.

(6) Context: After the group colleagues negotiated the day of the Lexicology exam, Oana Popescu sends the professor an e-mail stating that L121 group wants to take the exam in the last week of the exam session:

Good afternoon,

My name is Oana Popescu, the head of the L121 group and at your suggestion and after a negotiation with my colleagues, I am writing this e-mail to specify that we have decided to set the exam date in the second week of the exam session, on February 5. If it is ok for you too, I am waiting for the confirmation of this exam date and after that, I will notify my group colleagues.

Best regards,

Oana Popescu (personal archive)

c) horizontally

(7) Context: Five minutes before the lunch break, being in separate offices, John and Robert negotiate: to order sushi at the office or to go to the restaurant across the street;

Participants: John and Robert, bank officers;

They communicate via SMS messages.

JOHN: Hey… it's break time! Does it remain as we have established? Sushi at the office?

ROBERT: Hey! I would like to go out a little today ... even if I'm on duty ... at least for ten minutes…How about we go to the restaurant across the street? They have good food

JOHN: I don't understand… You said you wanted sushi, but ok. We'll go to the restaurant. See you in 5 minutes.

ROBERT: OK (personal archive)

IV. Conclusions

The above examples demonstrate that negotiation means winning, this process involving more than a short-term gain, but a long-term gain, materializing into better self-knowledge. Moreover, the examples also demonstrate that negotiation is influenced by the speakers' linguistic competence. The success of this process depends on how the negotiators speak: how they explain, argue, conclude, bring examples and use different language strategies to convince and persuade. Then, all of the above examples demonstrate that there is a strong relation between three concepts: *action, interaction* and *reaction*. This relation is also illustrated in the following table:

action	*interaction*	*reaction*
Linguistically, initiating a negotiation means *action*. Thus, the speaker *acts* and starts a conversation at the end of which he/she should obtain advantages.	The fact that there are at least two speakers who communicate/negotiate means *interaction.* The exchange of remarks and the expression of view points mean that the speakers *interact*. Whether the negotiation is face to face, on the phone or in writing, this process cannot be performed without exchanging of ideas.	The fact that the interlocutor participates in the negotiation act and brings arguments and/or counter-arguments means *reaction*. There are two types of reactions: *a positive one*, in which the interlocutor agrees with what the partner has mentioned and *a negative one*, in which the interlocutor does not agree with what the partner has mentioned.

We have also observed that any professional negotiation is influenced by:

i. the knowledge of the principles and of the context in which the negotiation is performed;

ii. the speaker's communication skills;

iii. the attitude towards the negotiation process itself, towards the particularities of each negotiation and towards the role that each participant has in this process (Măda 2009: 51).

iv. the climate;

Professional negotiation depends on a certain climate which represents a criterion of classifying and differentiating organizations. Based on this idea, Gibb (1961: 143) points out two types of climate: *the defensive climate* in which the notion of *"others"* is considered a danger for the company/organization and *the open climate*, this type of climate ensuring, unlike the other type, the open communication with the others.

In the following table (Gibb 1961: 143), the differences between the two types of climate are illustrated by some contrasts:

defensive climate	*open climate*
evaluation: communication is only based on value judgments	*description*: content-oriented communication
control: communication is produced in order to influence other people	*orientation*: communication is produced in order to reach a common point of view
strategy: communication is initiated for strategic reasons	*spontaneity*: non-imposed communication

neutrality: communication based on a relation of indifference	*empathy:* speakers empathize when communicating
superiority: hierarchical communication	*equality*: the speakers communicate as they have the same professional status

v. the motivation which significantly contributes in achieving the goals. (Vasilovschi 2009: 114).

BIBLIOGRAPHY

Cuilenburg, J. J. Van, O., Scholten, and G. W., Noomen, *Știința comunicării*, 2nd edition, trad. Tudor Olteanu (București: Humanitas, 2000).

Fowler, A., *Negotiation skills and Strategies* (London: Institute of Personnel and Development, 1996).

Gheorghe, M., ed., *Comunicarea la locul de muncă. Schiță de tipologie a textelor redactate în mediul profesional românesc* (Brașov: Transilvania University Press, 2009).

Gibb, J. R., 'Defensive communication', *Journal of communication (2)*(1961).

Hindle, T., *Cum să negociem,* (București: *RAO Editorial Group*, 2000).

Levinson, J. C., S. A., Mark, O., Smith, and W., Ray, *Negocierea de gherilă* (București: Business Teach, 1999).

Măda, S., *Comunicarea în mediul profesional românesc* (Brașov: Transilvania University Press, 2009).

Popescu, D., M. P., Dolle, S., d'Eyrames, and I., Chivu, *Comunicare și negociere în afaceri*, (București: Economic Publishing House, 2001).

Prutianu, Ș., *Manual de comunicare și negociere în afaceri, II, Negocierea* (Iași: Polirom, 2000).

Tran, V., and I., Stănciugelu, *Teoria comunicării* (București: comunicare.ro, 2003).

Vasilovschi, N., *Comunicarea profesională în companiile globale* (Iași: Demiurg, 2009).

Corpora:

Coposescu, L., and G., Chefneux, eds, *Institutional Talk and Intercultural Communication in Multinational Companies. Corpus of Spoken Interactions in English* (Brașov: Transilvania University Press, 2008). = *[ITICMC]*

Gheorghe, M., S., Măda, and M., Săftoiu, eds, *Comunicarea la locul de muncă. Corpus de interacțiune verbală în mediul profesional* (Brașov: Transilvania University Press, 2009). = *[CIVMP]*

DERIVATION BY SUBSTITUTION OF AFFIXES IN POSTWAR ROMANIAN POETRY

Claudia Dragomir (Drăghici)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Derivation by substitution of affixes represents, in the case of some poetic derivatives in the postwar Romanian poetry of the 20th century, a poetic option or the only possibility of deriving or explaining a lexical creation. Derivation by substitution can also explain certain peculiarities of the Romanian language depending on its levels and the derivatives obtained are semantically closer to the base as it is easier to identify the stages that lead to the final word starting from the one which has already been formed.

Keywords: substitution of affixes, derivation, postwar Romanian poetry, suffixes, prefixes, poetic creations

Un tip de derivare în limba română îl reprezintă *derivarea prin substituție de afixe* care se aplică atât cuvintelor vechi, cât și celor neologice, cu scopul de a reconstitui prin analogie anumite legături lexicale, semantice, morfologice etc.

De fapt, derivarea prin substituție înseamnă, în accepțiunea lui Cristian Moroianu, „înlocuirea analogică a unui afix derivativ (prefix sau sufix, real sau aparent), existent în structura unui cuvânt analizabil(...) cu baza sa derivativă”[1]. Afixele care intră în relație de substituție pot fi *reale* (cu o existență independentă) sau *aparente* (sunt omonime sau paronime cu afixele reale ceea ce conduce la confundarea acestora cu derivatele).

În poezia română postbelică a sec. al XX-lea, unele derivate poetice urmăresc analogic un model existent frecvent în limbă prin asocierea cu perechi deja constituite: *încleștare – descleștare*, *albi − dezalbi*.

Derivarea prin substituție de afixe conduce la formarea unui cuvânt nou trecând prin procedeul analogiei și poate fi clasificată în: derivarea prin substituție cu prefixe, derivarea prin substituție cu sufixe, derivarea prin substituție de tip mixt.[2] În poezia română postbelică, întâlnim câteva situații, unele inedite, altele ușor de intuit, asocierea perechilor constituite fiind un joc lexical incitant.

a. *Derivarea prin substituție cu prefixe* se realizează analogic prin perechi antonimice mai ales în cazul substituirii prefixului **în-** cu **des- / dez- / de-** formându-se verbe sau adjective provenite din verbe la participiu: *descurca* (din **des-** + **[în-]**curca). Unele derivate pot fi explicate prin atracție antonimică după modele mai vechi ale unor perechi: *încuia / descuia,* altele sunt calcuri neologice, în general după franceză (*descifra, despacheta*).

[1] Moroianu, Cristian (2008), „Derivarea prin substituție de afixe. Sufixe neologice”, în *Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galați. Fascicula XXIV. Lexic comun / lexic specializat*, I, Galați, Editura Europlus p. 194.
[2] Moroianu, Cristian (2009), „Completări la derivarea prin substituția de afixe” în Rodica Zafiu, Gabriela Stoica, Mihaela Constantinescu, *Limba română: teme actuale. Actele celui de-al 8-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română*, Secțiunea *Lexic, semantică, terminologie*, București, Editura Universității din București, p. 555.

Cele mai frecvente situații presupun prefixele antonimice **în-** și **des-** care urmează un model analogic moștenit: Astfel de derivate poetice întâlnim în special la moderniști și neomoderniști: *deschizându-se, închizându-se:* „ Amândoi suntem popas / între uși / *deschizându-se*, *închizându-se*" (**Marta Petreu**, *Elegie)*; *despletite* și *împletite*: „ Își simți deodată simțurile / *Despletite* și *împletite* apoi frumos la loc."(**Adela Greceanu**, *Titlul volumului care mă preocupă atât de mult...); dezberciugat*, cuvânt format cu prefixul **dez-** după verbul la participiu *îmbelciugat* (cu prefixul **în-** + substantivul *belciug* + sufixul **-at**, derivare parasintetică)*:* „ Dar ea (...) *m-a dezbelciugat* de vin" (**Nichita Stănescu**, *Strigături*); *dezbătat,* format cu prefixul **dez-** după *îmbătat* (*îmbăta* după lat. *imbibitare* < *bibitus = beat)*: „ Pregătindu-i-le *de dezbătat* / ea ține în boluri și zeama acră" (**Nichita Stănescu**, *A mea*, vol. *În dulcele stil clasic*); *deznoadă,* după *înnoadă* format cu prefixul **dez-** de la substantivul *nod:* „ *Deznoadă* ușa uncii de tăcere" (**Leonid Dimov**, *Istoria lui Claus și a giganticei spălătorese); se despielițează* format cu prefixul **dez-** după *împielița* (variantă a lui *împelița* format cu prefixul **în-** + *peliță* sau *pieliță):* „ Tatăl meu *se despielițează*"(**Nichita Stănescu,** *Din timpul unei zile*, vol. *Epica Magna*) ; *se destrupează* (format cu prefixul **dez-** după *întrupa* : prefixul **în-** + substantivul *trup)*: „ cuvântul / nu se întrupează ci *se destrupează*"(**Nichita Stănescu**, *Daimonul meu către mine,* vol. *Epica Magna*); *se dezgălbenea* format cu prefixul **dez-** după *îngălbeni* (**în-** + *galben*) : „*Se dezgălbenea* de galben / platinul din platin" (**Nichita Stănescu**, *Către Ion*); O *descețoșare* format după *începețoșare* (prefixul **în-** + *cețos* < *ceață* + sufixul **-os**): „ O *descețoșare* / un fel de cheag de sânge / îmi este natura în arătare" (**Nichita Stănescu**, *Foc de tabără*); *desfoliază* probabil format după *exfolia* (lat. *exfoliare*, fr. *exfolier)*: „ roza sulfurilor...se *desfoliază*" (**Mircea Ivănescu**, *ieșirea din clișeu*).

Alte exemple formează prin asociere o serie derivativă: „ *Dezîngerirea* și *dezariparea* / *dezmoștenirea* și *dezesperarea / desperecherea* și tu–/ ah, cât mă faceți să plâng. // *Desfrunzirea* și întomnarea // *Dezumanizarea* și zepelinul *dezumflat"* (**Nichita Stănescu** , *Dezîngerirea*), unde *dezariparea* este format cu prefixul **dez-** după *înaripare* (format cu prefixul **în-** de la subst. *aripă*), în timp ce *desperecherea* este format cu prefixul **des-** după *împerechere* (**îm-** + *perechea*) iar *desfrunzirea* este format cu prefixul **des-** de la verbul *înfrunzi* (**în-** + *frunză)*.

Cuvintele derivate cu **des-** au drept corespondent „ formații paralele cu **în-**"**.** Astfel, un „ derivat cu **în-** poate oricând determina crearea antonimului său"[3] ceea ce face dificilă determinarea cuvintelor moștenite sau a împrumuturilor vechi, de cele formate intern. De exemplu: *clește, pleată, podoabă* sunt împrumutate din limba slavă, *pereche* (lat.); *descleștare* cu prefixul **des-** atașat unui substantiv *clește* după modelul lui *încleștare*(format cu prefixul **în-** + subst. *clește)* : „ *descleștare* de ce crește" (**Nichita Stănescu**, *Frunză verde de albastru*); *despletite* format cu prefixul **des-** după *împleti* (sufixul **în-** + *pleată*, pl. *plete*): „ Îți simți deodată simțurile / *Despletite* și *împletite* apoi frumos la loc" (**Adela Greceanu**, *Titlul volumului care mă preocupă atât de mult...*); *desperecheat* format cu **des-** + ***(în-)*** + *pereche* după *împerechea* (împerecheat): „ raza / Papucului tău *desperecheat*"(**Alexandru Mușina**, *Tratat despre frică*),; *despodobit* format cu prefixul **des-** + *podobi (podoabă*), după *împodobit*: „ pom *despodobit*" (**Cezar Baltag**, *Fuga miresii*).

Un caz special îl reprezintă adjectivul *destomnații* :„ Seară, alb al ochiului (...) privind cu *destomnații* arbori"(**Nichita Stănescu**, *În Spirit de Haiku),* format după *întomnat* (verbul *întomna* format cu prefixul **în-** + *toamnă*), jocul semantic primând în fața jocului lexical.

[3] Popescu - Marin, Magdalena (coord.), 2007, *Formarea cuvintelor în limba română din sec. al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, p.17.

Din punct de vedere semantic, verbele formate cu **des-** se analizează prin raportare la verbe antonime formate cu prefixul **în-** sau la verbul simplu*: împletite / despletite, umflu / dezumflu, compusă / descompusă, înfrunzi / desfrunzi, lipi / dezlipi, împielița / dezpielița, întrupa / deztrupa, îmbătat / dezbătat, îmbelciugat / dezbelciugat, înnoadă / deznoadă* etc., și mai rar cu prefixul **a-:** *amuțind / desmuțind:* „ Fi-voi eu / (...)un pastor /(..) *desmuțind* cuvântul din balade"(**Nichita Stănescu**, *Homer*) sau la cele formate cu **pre-:** *preface / desface*: „ ele pot duce sau aduce pot *preface* sau *desface"*(**Dan Stanciu**, *Gașca lui Mobius*) sau cu **ne-**: *nearipată / înaripată*: „ Din ce gură de leu s-a smuls litera A / cea mai *nearipată* / singura care zboară?" (**Nichita Stănescu**, *Rugăciune la o piatră*).

Altă pereche o constituie prefixul **des-** care substituie prefixul **a-:** *destupa / astupa* sau prefixul **în-** care este înlocuit cu **răs- / re-** sau **res-**, în timp ce **stră-** poate fi înlocuit cu prefixul **a-:** *resenina / însenina*. Astfel de exemple conduc la formarea de cuvinte noi atât sub aspect uzual , cât mai ales sub aspect expresiv, artistic.

Derivarea prin substituție cu prefixe se poate constitui: fie prin înlocuirea unui sufix real cu un alt sufix, baza fiind un cuvânt cu statut independent, fie prin înlocuirea unui sufix fals / aparent , baza având caracter nonlexical [4].

Sufixele substituite creează aceleași părți de vorbire:

- substantive de la o bază substantivală: *descețoșare / începțoșare; desperechere / împerechere; desfrunzirea / înfrunzirea; dezariparea / înariparea;*
- verbe de la o bază verbală: *deschizându-se / închizându-se; dezberciugat / îmbelciugat*; *dezbătat / îmbătat; deznoadă / înnoadă; se despielița / împielița; întrupa / deztrupa; desfolia / exfolia;*

dar și părți de vorbire diferite de bază:

- adjective de la verbe: *despletite* și *împletite; împletit / despletit; desperecheat / împerecheat; despodobit / împodobit.*

b. În *substituția sufixală* vom folosi o terminologie precum cea de „ sufix substituit" (este parte a bazei, fiind supus înlocuirii) precum și cea de „ sufix substituent" (cel care înlocuiește și ajută la formarea unui cuvânt nou) alături de clasificarea tipurilor de sufix[5]:

b1. Sufix substantival neologic înlocuit de un sufix adjectival neologic: *bovaric, -ă*, adj. (din bovar[ism] + **-ic**, după modelul *liric/ lirism*, *consonantic / consonantism*, cf. fr. *bovaryque*): în *sulfuric* (cf. fr. *sulfurique*) alternează sufixele identificate în structurile semianalizabile din împrumuturi: **–(ur)ic**, cu sufixul adjectival vechi **-(ur)os** , *sulfuros* (cf. fr. *sulfureux*): „ ninge *sulfuric* plouă *sulfuros*" (**Ion Stratan**, *Dentistule tristule*);

b2. Sufix adjectival vechi înlocuit de un sufix adjectival vechi: *căprui, -ie*, adj. (din căpr[iu] + **-ui**, după *albăstrui, gălbui*).

b3. Sufix adjectival neologic înlocuit de un sufix adjectival neologic: *mormântar,-ă,* adj. „ mormântal" (din mormânt[**al**] + sufixul **-ar**).

Derivatele poetice identificate sunt sinonime dar și paronime în același timp, în unele situații derivarea prin substituție e o opțiune poetică, în altele reprezintă singura posibilitate de derivare sau de explicare a unei creații lexicale.

În cazul substituție de sufixe neologice prin raportare la baze neologice, o explicație este dată de Cristian Moroianu[6], care apelează de „criterii de ordin eufonic" alături de analogie. Un astfel de exemplu îl constituie perechea *mir- / ciuliu* / *mirciulin* : «al patrulea *mir- / ciuliu*»", „

[4] Moroianu, Cristian (2008), *art. cit.*, p.195.
[5] Moroianu, Cristian (2009), *LRTA*, p.558-560.
[6] Moroianu, Cristian (2008), *art. cit.*, p.196.

«al patrulea *mirciulin*»" (**Grigore Șoitu**, *În care Mircea povestit fiind se revoltă împotriva autorului*) în care baza rămâne neschimbată (Mircea), în timp ce terminațiile variază în funcție de creativitatea artistică: **-(ul)-iu / -(ul),-in**; *hăituitori* (hăitui + **-tor**) / *hăituiți* (din magh. hajtani): „ nesfârșite șiruri (...)/ *hăituiți și hăituitori*" (**George Vulturescu**, *Planctoanele Ochiului Orb*); *coșcogeală* (după coșcogea, tc. Koskoca, bg. koskodža; vezi și coșcogeamite, din bg. koskodžamiti) / *coșmoneală* (după moșmoneală, din moșmoni, et. nec.): „ calvar coșmar *coșcogeală coșmoneală*" (**Mircea Cărtărescu**, *clementina, ți-am dat toată dragostea mea)*; *mâzgă* / *năbrâzgă* dar și *mabăr* / *colabăr* : „ sunt o *mâzgă* și-o *năbrâzgă* , / sunt un *mabăr* și-un *colabăr*" (**Mircea Cărtărescu**, *clementina, ți-am dat toată dragostea mea)*.

O altă situație o constituie *substituția finalei considerate ca sufix*[7] care se întâlnește atunci când un cuvânt are la nivelul finalei un morfem care poate fi interpretat ca sufix în română, dar el face parte din radical. Acest sufix derivativ poate fi înlocuit prin analogie plecând de la baze diferite:

- baze latinești moștenite: *sălbătioară,* s.f.(sălbat[ică] + **-ioară**),
- baze vechi: *dovlete*, s.m. (din dovl[eac] + sufixul **-ete),**
- baze noi: *interlocutoare*, s.f. (din interlocu[tor] + sufixul **-toare**); *textua / textuar*: „ M-am gândit *să textuez*", „ așteptarea lor necesită o / *textuare"*, „ am imaginat dragostea mea în timpul libertății mele de *a / textua*", „ în timpul *textuării* se există numai", „ numai astfel se există *într-o textuare*" (**Gheorghe Iova,** *1971. Sintaxa libertății de a spune*);

Sufixele substituite sunt sufixe reale, ele „reprezintă componente morfematice ale unor împrumuturi semianalizabile"[8] manifestându-se, în cazul poeziei, dorința de expresivitate artistică creatoare.

Alături de *procedeul analogiei* se manifestă și cel al *contaminației*: *bucălav*, adj. „ dolofan" (din bucăl**[ai]** + sufixul **-an**).

Derivarea prin substituție de afixe conduce la formarea de cuvinte noi și contribuie la „ refacerea unor variante morfologice mai scurte"[9] uneori chiar dublând bazele derivative.

Nu trebuie să confundăm substituirea sufixului cu echivalarea sufixului la împrumuturile neologice. Substituirea afixelor presupune crearea unor noi cuvinte în interiorul limbii, în timp ce echivalarea sufixală reprezintă un fenomen de „adaptare a unui etimon extern la structura morfoderivativă a limbii-gazdă"[10] prin folosirea unui sufix intern și nu neapărat a unuia nou: aliterație (din fr. *allitération*) și aliterare „ aliterație"(din fr. *allitération*, cu echivalarea sufixului, sau direct din rom. *aliterați[un]e* prin substituție sufixală)[11].

Derivatele prin substituție pot avea *etimologie internă simplă* (este înlocuit un singur afix), *etimologie internă multiplă* (sunt înlocuite mai multe sufixe) și *etimologie multiplă mixtă* (sunt înlocuite mai multe sufixe cu un alt sufix, alături de copierea unui împrumut analizabil): *fonetist*, s.m. „ adept al ortografiei fonetice" (din fonet[**ică**] + sufixul **-ist**, *etimon multiplu*; cf. it. fonetista)[12]:*bonjurism* < bonjur[**ist**] < bonjur, etimon intern unic.[13]

---

[7] Moroianu, Cristian (2010), „ Substituția sufixală și substituția finalei considerate ca sufix. Privire comparativă", în Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu(ed.), *Lucrările celui de-al treilea simpozion internațional de lingvistică* (București, 20-21 noiembrie 2009), București, Editura Universității din București, p. 267-273.

[8] Moroianu, Cristian (2010), art. cit., p. 271.

[9] Moroianu, Cristian (2010), *art. cit.*, p. 272.

[10] Moroianu, Cristian (2015), *art. cit.*, p. 345.

[11] Moroianu, Cristian (2015), *art. cit.*, p. 339.

[12] Moroianu, Cristian (2009), *LRTA*, p.556.

Fără a minimaliza importanța derivării progresive, derivarea prin substituție poate explica anumite particularități ale limbii române în funcție de nivelurile acesteia. Astfel, prin substituție, derivatele obținute sunt mai apropiate semantic de bază fiind mai ușor de identificat etapele care conduc la cuvântul final plecând de la cel deja format.

Creațiile lexicale poetice formate prin substituție de afixe au ca bază-radical un derivat, fiind cuvinte diferite , fie cu o structură mai amplă, fie cu o structură mai redusă comparativ cu baza , necesitatea structurală împletindu-se cu cea expresivă.

BIBLIOGRAPHY

Popescu - Marin, Magdalena (coord.), 2007, *Formarea cuvintelor în limba română din sec. al XVI-lea – al XVIII-lea,* București, Editura Academiei Române.

Groza, Liviu (2004), *Elemente de lexicologie*, Editura Humanitas, București, p.94.

Moroianu, Cristian (2008), „Derivarea prin substituție de afixe. Sufixe neologice", în *Analele Universității „Dunărea de Jos" din Galați. Fascicula XXIV. Lexic comun / lexic specializat*, I, Galați, Editura Europlus, p.194.

Moroianu, Cristian (2009), „Completări la derivarea prin substituția de afixe" în Rodica Zafiu, Gabriela Stoica, Mihaela Constantinescu, *Limba română: teme actuale. Actele celui de-al 8-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română*, Secțiunea *Lexic, semantică, terminologie*, București, Editura Universității din București, p.555.

Moroianu, Cristian (2010), „ Substituția sufixală și substituția finalei considerate ca sufix. Privire comparativă", în Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu(ed.), *Lucrările celui de-al treilea simpozion internațional de lingvistică* (București, 20-21 noiembrie 2009), București, Editura Universității din București, p. 267-273.

Moroianu, Cristian (2015), *„*Adaptarea împrumuturilor prin echivalare sufixală*", în* Maria Stanciu Istrate, Daniela Răuțu (ed.), *Lucrările celui de-al șaselea Simpozion Internațional de Lingvistică, București, 29-30 mai 2015*, Secțiunea *Lexicologie, lexicografie, frazeologie*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 335-347.

SURSE LITERARE (VOLUME DE POEZII, ANTOLOGII):

Baltag, Cezar (1980), *Poeme*, București, Editura Eminescu.

Cărtărescu, Mircea (2012), *Levantul*, București, Editura Humanitas.

Cărtărescu, Mircea (2012), *Poezia*, București, Editura Humanitas

Dimov, Leonid (2003), *Poezii*, București, Editura Humanitas.

Greceanu, Adela (2014), *Și cuvintele sunt o provincie*, București, Editura Cartea Românească.

Ivănescu, Mircea (1968), *Versuri*, București, Editura pentru Literatură.

Ivănescu, Mircea (2012), *Cele mai frumoase poezii,* București, Editura Humanitas.

Ivănescu, Mircea (2014), *Versuri*, București Editura Humanitas.

Mincu, Marin (1998), *Poezia română actuală*, vol. I și II, Constanța ,Editura Pontica.

Mușina, Alexandru (2002), *Antologia poeziei generației 80*, Brașov, Editura Aula.

Mușina, Alexandru (2015), *Opera poetică*, București, Editura Tracus Arte.

Petreu, Marta (2011), *Apocalipsa după Marta*, București, Editura Polirom.

[13] Moroianu, Cristian (2008), *art. cit.*, p. 200.

INTERDISCIPLINARITY AND PHARMACEUTICAL VOCABULARY

Floriana-Diana Pirlogea (Naghibaur)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Medicine and pharmacy which is viewed as a component of the former are characterized by a rigid and technical language which is specific to a certain professional category. In order to cover all aspects, pharmaceutical vocabulary includes not only words that describe types of medication, but also words that derive from general medicine, chemistry, biology and even physics. Thus, research concerning the pharmaceutical vocabulary may present challenges, but could also highlight the extent to which interdisciplinarity favoured the evolution of this specialized language.

Keywords: pharmaceutical vocabulary, interdisciplinarity, general medicine, biology, chemistry

Farmacologia este știința care studiază originea, proprietățile fizice și chimice, clasificarea și acțiunea terapeutică a medicamentelor asupra organismului, precum și modul de administrare a acestora. Cu studiul ei se ocupă, în general, specialiștii (medici, farmaciști, cercetători în domeniu). Medicina, în general, și farmacia, ca subdomeniu, presupun un limbaj științific greu de abordat, extrem de tehnic, al specialiștilor; dificultățile provin din concepte, clasificări, terminologie etc.

Lexicul farmaceutic, mai puțin studiat în limba română, presupune o serie de elemente care îl fac aproape inabordabil: complexitatea inventarului, structura cuvintelor greu de identificat în cazul multor lexeme, mai cu seamă a compuselor, semantica opacă, dacă nu este raportată la elementele de compunere greco-latine și multe altele.

Totodată, ținând cont de faptul că are o sferă de acoperire mare, incluzând nu numai termeni strict farmaceutici (mai ales cei care se referă la medicamente), ci și termeni din medicina generală, din chimie, din biologie, din fizică, lexicul farmaceutic este interesant și din perspectiva interdisciplinarității.

Analiza semantică a termenilor

În cele ce urmează, vom analiza câțiva termeni din perspectiva interdisciplinarității, pornind de la aspecte etimologice (etimologie indirectă și directă) și semantice. De asemenea, vom adăuga, acolo unde este cazul, expresii cu termenii selectați.

- *abortiv* (lat. *abortivus, -a, -um* de la *ab* „privativ” + *orior, -iri* „a se naște”) < fr. *abortif* - „substanță sau manevră care provoacă avortul”

LSI: *biologie*: „care se produce înainte de vreme”; „care nu a evoluat în întregime; prematur”

- *absorbție* (lat. *absorbitio, -onis* de la *absorbere* „a absorbi, a înghiți”: *ab-* „de la ” + lat. *sorbere* „a suge, a bea”) < fr. *absorption* - „proces fizico-chimic de reținere a unei substanțe în interiorul altei substanțe care se poate desfășura în medii variate”

LSI*: - fizică*: fenomen fizic prin care un corp lichid sau solid încorporează prin difuziune dinafară o substanță oarecare;

- *botanică*: procesul fiziologic care constă în pătrunderea apei şi a sărurilor minerale (seva brută) din sol în corpul plantei la nivelul zonei pilifere a rădăcinii;
- *fiziologie*: pătrunderea unor substanțe în interiorul organismului, în sânge sau în interiorul unor celule;
- *optică*: fenomen optic caracteristic lentilelor ochelarilor de vedere de a reține, filtra etc. razele de lumină care dăunează ochiului;
- *matematică*: „proprietate a unei perechi de operații".

Expresii: *absorbție biologic activă, absorbție cutanată, absorbție de radiații, absorbție digestivă, absorbție gastrică, absorbție parentală*

- *acces* (lat. *accesus, -i* „acces" de la *accedo, -ere* „a ataca") < fr. *accès* - „ansamblu de tulburări clinice care se instalează brusc, în stare de sănătate aparentă sau pe un fond patologic şi se repetă la intervale variate"

LSI: - *domeniul cibernetic*: proprietatea sistemelor de memorie de a permite înregistrarea şi regăsirea informaţiei;

Expresii: *acces convulsiv, acces febril*

- *accident* (lat. *accidens, -ntis* „accident" de la *accido, -ere* „a se întâmpla") < fr. *accident,* germ. *Akzidens,* it. *Accidente* - „situație neprevăzută, acre aduce prejudicii stării de sănătate a unui individ"

LSI: - *geografie*: ridicătură sau adâncitură a unui teren;
- *filozofie*: însuşire a unui lucru, fenomen nelegată de esenţa lui;
- *lingvistică*: modificare fonetică întâmplătoare (asimilaţia, epenteza,metateza);
- *muzică*: alteraţie.

Expresii: *accident terapeutic, accident vascular cerebral, accident ischemic tranzitoriu*

- *acid* (lat. *acidus, -a, -um* „acru" *acere* „ se înăcri") < fr. *acide* - „substanță chimică

LSI: - *domeniul alimentar*: care are gust acru şi înţepător; *băutură acidă*;
- *arte plastice*: „substanță chimică ce, în diverse dozări de amestec cu apă, se folosește în procesul de gravare a plăcilor de metal (cupru, zinc, alamă). Prin atacarea acestora cu acid se fixează urmele trasate de gravor pe placă".
- *chimie.*: substanță chimică cu gust acru şi miros înțepător care înroșește hârtia albastră de turnesol şi care, în combinație cu o bază, formează o sare".

Expresii: *acid acetilacetic / acetilsalicilic / folic / ribonucleic*

- *cuticulă* (lat. *cuticula, -ae* „piele fină, delicată" diminutiv de la *cutis, -is* „piele") < fr. *cuticule* - „formațiune membranoasă, strat unic de celule epiteliale keratinizate, care acoperă o suprafață epitelială"

LSI: - *biologie*: partea superficială, chitinoasă, a tegumentului la artropode, servind drept schelet extern; strat ceros la suprafața fructelor, a frunzelor şi tulpinilor tinere".

- *efect* (lat. *effectus, -i* „realizare, rezultat" de la *facio, -ere* „a face") < fr. *effet* - „fenomen care rezultă dintr-o anumită cauză, ca o consecință a acesteia"

LSI: - *arte plastice*: impresie deosebită produsă de variațiile sau de contrastele de culoare, de variațiile de lumină, de umbre, de forme etc.;

- *limbaj juridic*: aplicare, urmare a unei legi, a unei decizii etc.;
- *limbaj muzical*: diferența care se poate produce între nota scrisă și sunetul produs;
- *limbaj sportiv*: traiectorie neobișnuită pe care o capătă mingea lovită într-un anumit fel.
- *limbajul comercial*: denumire generală dată cambiilor, biletelor de ordin, cecurilor folosite în operaţiile comerciale, în relaţiile de credit;

Expresii: *efect abraziv, efect cancerigen, efect farmacodinamic, efect mutagen, efect de prim ajutor, efect de protecție, efect terapeutic.*

- *imunitate* (lat. *immunitas, -atis* „scutire de sarcini publice" de la *in* „lipsit de", *munus* „obligație") < fr. *immunité* – „capacitatea ereditară sau câștigată a organismelor de a rezista la acțiunea organismelor patogene sau la efectele nocive ale toxinelor produse de acestea"

LSI: - *politică*: situaţie a unei persoane care beneficiază de anumite prerogative sau scutiri legale speciale în cadrul sarcinilor ori drepturilor pe care le are persoană.

Expresii: *imunitate parlamentară* (drept de care se bucură membrii unei adunări legiuitoare de a nu putea fi urmăriţi sau arestaţi fără aprobarea organului din care fac parte); *imunitate diplomatică* (inviolabilitate juridică de care se bucură reprezentanţii diplomatici, familiile lor etc.)

- *injecție* (lat. *iniection, -onis* „introducere, injectare" de la *iniecto, -are* „a arunca în" din *in* „în" + *iancto, -are* „a arunca") < fr. *injection* „injecție" – formă farmaceutică de injecție; metodă de administrare injectabilă"

LSI: - *tehnică*: „introducere sub presiune a unui fluid sau a suspensiilor unui corp pulverulent într-un material sau într-un spațiu închis";

- *matematică*: funcție injectivă.

- *joncțiune* (lat. *junctio, -onis* „unire, lipire" de la *jungo, -ere* „a uni, a lega") < fr. *jonction* - „legătura dintre două structuri identice sau diferite"

LSI: - *fizică*: zonă de contact între două regiuni cu mecanisme diferite de conducție ale unui semiconductor, între doi semiconductori sau între un metal și un semiconductor;

- *lingvistică*: mijloc de exprimare a raporturilor sintactice de coordonare sau de subordonare dintre elementele unei propoziții sau fraze, care constă în legarea lor prin cuvinte ajutătoare;
- *domeniul militar*: loc de unde se realizează legătura dintre flancurile dispozitivelor de luptă a două unităţi militare.

- *lichid* (lat. *liquidus* „lichid, curgător") < fr. *liquide* - „sistem aflat într-o stare de agregare intermediară între starea solidă și cea gazoasă"

LSI: - *domeniul comercial*: (despre creanţe, efecte etc.) care poate fi transformat în bani prin vânzarea imediată;

- *lingvistică*: (consoană) care se poate articula în mod continuu.

- *licoare* (lat. *liquor*, -oris „lichid clar") < fr. *liqueur* - „lichid medicamentos"

LSI: - *chimie*: lichid folosit ca reactiv în anumite reacţii chimice

- *nucleu* (lat. *nucleus* „nucleu, sâmbure") < fr. *nucléus* - „corpuscul prezent în toate celulele eucariote și separat de citoplasmă, printr-o membrană nucleară, dublă, poroasă și conține un sac nuclear vâscos"

LSI: - *fizică*: particulă centrală a unui atom alcătuită din protoni şi neutroni; *nucleu cristalin*;

- *astronomie*: porțiune centrală a unei comete sau galaxii;
- *chimie*: ciclu de atomi sau ansamblu de cicluri de atomi alipite;
- *biologie*: element constitutiv al celulei organice;

- *reflex* (lat. *reflexus* de la *reflectere* „a răsfrânge, a întoarce înapoi": *retro* „înapoi", *flectere* „a îndoi") < fr. *réflexe*, germ. *Reflex* - „răspuns automat la un anumit stimul"

LSI: - *fizică*: rază reflectantă

- *substanță* (lat. *substanția*, *-ae* „substanță") < fr. *substance* „element sau compus chimic cu compoziție și structură omogenă")

LSI: - *filozofie*: baza existenței, substratul care există de-a lungul tuturor transformărilor;
- *fizică*: denumire generică dată sistemelor alcătuite din atomi și molecule de agregare;
- *lingvistică*: complex sonor care constituie suportul unui sens (lexical sau gramatical);
- *anatomie*: *substanță albă* – parte a sistemului nervos central format din fibrele celulelor nervoase.

Concluzii

După cum se poate observa, în această analiză ne-am axat pe termeni ce au ca etimologie indirectă limba latină. Din perspectiva etimologiei directe am constat o preponderență a termenilor împrumutați din limba franceză. Dacă ținem cont de faptul că medicina și ramurile ei au fost inițiate în antichitatea greco-latină, este justificată păstrarea *semnificatul* din limba de origine, deși, uneori, *semnificantul* a suferit transformări.

Prin analiza semantică, am subliniat caracterul interdisciplinar al termenilor selectați. Deși am pornit de la definiția specifică lexicului farmaceutic, corpusul a fost regăsit în mai multe limbaje, ceea ce indică flexibilitatea vocabularului limbii române. Pentru că medicina și farmacia au funcționat ca o singură știință până în secolele XII – XIII, unii dintre selectați se regăsesc în ambele limbaje, în domeniul medical fiind incluse și anatomie, și fiziologie (*abortiv, absorbție, substanță*). În plus, progresele din medicina generală prin studierea amănunțită a fiziologiei umane a determinat stabilirea unei legături lexicale între farmacie și biologie (*absorbție, cuticulă, nucleu*). De asemenea, având în vedere faptul că domeniul farmaceutic s-a dezvoltat datorită descoperirilor din fizică și chimie, există numeroase unități lexicale comune acestor limbaje (*absorbție, acid, joncțiune, nucleu, reflex, substanță*).

Surprinzător este faptul că numeroși termeni farmaceutici au capacitatea de a pătrunde în limbaje care, aparent, nu pot realiza nicio conexiune cu farmacologia, precum: filozofia (*accident, substanță*), lingvistică (*accident, lichid, joncțiune, substanță*), matematică (*absorbție, injecție*), geografie (*accident*,), muzică (*accident, efect*), sport (*efect*), tehnică (*injecție*), arte plastice (*acid, efect*), politică (*imunitate*), astronomie (*nucleu*), domeniul cibernetic (*acces*), domeniul comercial (*efect, lichid*), domeniul militar (*joncțiune*), domeniul alimentar (*acid*), domeniul juridic (*efect*). Acești termeni funcționează, concomitent, ca termeni specializați în diferite domenii.

Coroborând informațiile prezentate în paginile de mai sus, putem concluziona că lexicul farmaceutic este deosebit de interesat și demn de analizat pentru a observa mecanismele de funcționare ale limbii.

Abrevieri:

LSI – lexic științific interdisciplinar

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Mic dicționar academic*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

Bidu-Vrânceanu, Angela (coord.), *Lexic științific interdisciplinar*, București, Editura Universității din București, 2001.

Cristea, Aurelia Nicoleta (coord.), *Tratat de farmacologie*, ediția I, București, Editura Medicală, 2006.

Fulga, Ion, *Farmacologie*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, Editura Medicală, 2017.

Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetării Farmaceutice, *Farmacopeea română*, ediția a X-a, București, Editura Medicală, 2021.

Marcean, Crin, Mihăilescu, Vladimir-Manta, *Manual de farmacologie pentru asistenți medicali și asistenți de farmacie*, București, Editura ALL, 2018.

Ochiuz, Lăcrămioara, Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, *Terminologie medicală și farmaceutică* (ediția a II-a), Iași, Editura Polirom, 2011.

Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, Ochiuz, Lăcrămioara, *Dicționar farmaceutic*, ediția a III-a, Iași, Editura Polirom, 2014.

Rusu, Valeriu, *Dicționar medical* (ediția a IV-a revizuită și adăugită), București, Editura Medicală, 2010.

THE SEMIC AND CONTEXTUAL ANALYSIS OF SOME RELIGIOUS TERMS

Daniela Ispas (Petcu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The sphere of the semantic field of good and evil also contains the paradigm that includes the names of the deity, respectively of the devil. These supernatural beings appear in the biblical text under different names. This article represents a reflection on the wealth of synonyms for these names, aiming to highlight the nuances that the speaker has in mind when selecting a term from this semantic field of divine names and the names of the evil one. In order to observe the possible meaning differences for the terms that refer to the same being, we need the contextual analysis of the respective terms. The semic analysis highlights the various shades and attributes of the corresponding referees to the lexemes brought under attention.

Keywords: religious terms, context, semic analysis, meaning, synonyms

0. Introducere

Prin traducere se estompează uneori percepția numelor. În funcție de civilizații, numele purtate de o persoană au o importanță mai mare sau mai mică. La poporul evreu, numele oamenilor, dar mai ales numele acordate dumnezeirii, aveau o semnificație anume. De exemplu, Noemina cere să i se schimbe numele în Mara, atunci când situația ei este amărâtă. Cunoașterea originii numelor proprii ajută la cunoașterea naturii celor care le posedă. Numele desemnează, dar ele propun și modalități de interpretare.

Numele divine sau cele atribuite Celui rău nu sunt întotdeauna substantive, ci uneori pot fi verbe, participii sau chiar propoziții, toate având conținut teologic și un referent comun: Dumnezeu, respectiv Satana. Monica Broșteanu a grupat în câmpuri semantice numele dumnezeirii, într-un studiu amplu, având ca suport Biblia (mai multe traduceri în limba română sau în alte limbi) și Coranul.[1]

1. Denumiri ale reprezentantului Binelui

În categoria numelor proprii pot intra și nume de fenomene naturale, fapte istorice, nume referitoare la timp, nume de tablouri, nume descriptive, al căror conținut semantic n-a fost niciodată șters, cum este cazul numelor geografice (Pădurea Neagră) etc. Cercetătorul J. Frangon consideră expresia *un nume propriu* „pe baza criteriului de referință unică, chiar dacă nu se respectă scrierea cu majusculă sau faptul că numele propriu nu poate fi tradus”[2]. Pastoureau arăta că numele proprii schițează trecutul unei persoane, dar îi anunță și viitorul[3], iar Ion Mihail Popescu, observând varietatea denumirilor Ființei Supreme, nota: „…Ființa Supremă numită în

[1] Numele în original și traducerea LXX pentru diversele nume atribuite dumnezeirii sunt cele menționate de Monica Broșteanu în cartea „Numele lui Dumnezeu în Coran și în Biblie”.
[2] https://doi.org/10.4000/corela.173: 7.
[3] „Simbolistica numelui propriu joacă un rol considerabil în literatură și în hagiografie. A da nume a fost, dintotdeauna, un act forte, dat fiind că numele întreține raporturi strânse cu destinul celui care-l poartă” (Pastoureau 2008:13).

iudaism Iahve, în islamism Allah, în creştinism Dumnezeu şi în alte religii în alte chipuri."[4] Cuvinte care desemnează divinitatea se regăsesc în toate vocabularele limbilor europene, iar uneori cuvântul latin *deus* a fost folosit ca nume propriu acolo unde nu exista un cuvânt adecvat.[5] Dumnezeu se descoperă persoanelor în diferite feluri, inclusiv prin a-Şi face cunoscut Numele şi prin a-Şi prezenta atributele (Ex.3,14; Is.43,3.11-14; Ap.1,8). Cele trei persoane ale dumnezeirii cunosc mai multe nume pe parcursul Bibliei, nume dintre care exemplificăm pe următoarele.

(1) Dumnezeu

Acordând o venerație specială Numelui lui Dumnezeu, israeliții au ajuns la superstiții. Astfel, tetragrama care alcătuia Numele divin (YHVH) a fost înlocuite cu *Adonai*, redat în românește cu *Domnul*. Elohim este una dintre cele mai vechi denumiri ale Dumnezeului Revelației, fiind derivat dintr-o rădăcină care înseamnă *a fi tare, a fi puternic*[6]. Se întâlnește și combinația de nume Yahve-Elohim (Domnul Dumnezeu –Fac.2,4.5 etc.).

Lexemul *Dumnezeu* are mai multe sensuri: 1.Ființă supremă în religiile monoteiste, creator al lumii, principiu fundamental al existenței și al ordinii universale. 2. Divinitate. 3.Zeu. 4.Idol. Termenul apare și în numeroase expresii, cum ar fi: bătut de Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu, ce Dumnezeu!, să dea Dumnezeu!, Dumnezeu să-l ierte!, a-i pune Dumnezeu mâna în cap, ferit-a Dumnezeu, a fi uitat de Dumnezeu, a nu avea nici un Dumnezeu, a lăsa pe cineva în plata (știrea) lui Dumnezeu, a fi pâinea lui Dumnezeu, a se ruga pe toți dumnezeii. Etimologia cuvântului este lat. dom(i)ne deus. Termenul *Dumnezeu* are și variante învechite: dumnezău, dumnăzău, dumnizău, domnizeu (MDA vol. I:771, 772). Practic, numele *Dumnezeu* apare în toate cărțile din Biblie, în 4436 de versete. Vom ilustra câteva contexte în care apare acest nume, ceea ce arată caracteristicile divinității.[7] Printre trăsăturile semice care pot fi desprinse în ceea ce privește numele *Dumnezeu* se află următoarele: /ființă supremă/, /creator/, /răspunde rugăciunilor oamenilor/, /Atotputernic/, /sfânt/, /drept/, /milostiv/, slăvit/, /iubitor/, /legiuitor/. Bunătatea este o trăsătură inerentă a lui Dumnezeu, de aceea „expresia *le bon Dieu* din franceza populară este ușor pleonastică pentru urechea unui german."[8] În sistemul filosofic al lui Lucian Blaga apare conceptul „Marele Anonim", care constituie punctul central al existenței ca întreg, având simultan atribute divine și demonice.[9]

(2) Tatăl

Lexemul *tată* are sensul obișnuit de „bărbat care are copii", dar dicționarul menționează și alte sensuri: (În credința creștină, precedat de Dumnezeu, ceresc, nevăzut) Dumnezeu; (Bis.) Tatăl nostru –Rugăciune creștină; tatăl minciunii - Diavolul; tatăl dracilor - Scaraoțchi; creator; etimologie ml. tata (MDA vol. II:1161). Cuvântul *tată*, cu sensul de bază, face parte din câmpul lexical al numelor de rudenie, câmp analizat de numeroși specialiști. Gabriela Bidu-Vrănceanu a

[4] Popescu 1996:19.
[5] Cassin 2020:316.
[6] *Dicționar biblic* 1995:394.
[7] „A făcut Dumnezeu cerul şi pământul" (Fac.1,1); „Dumnezeu a binecuvântat" (Fac.1,28); „Şi a auzit Dumnezeu pe Lia şi ea a zămislit şi a născut lui Iacov al cincilea fiu" (Fac.30,17); „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-a scos din pământul Egiptului şi din casa robiei" (Ieş.20,2); „Dumnezeu, înviind pe Fiul Său, L-a trimis întâi la voi (F.Ap.3,26); „Sfinţiţi-vă şi veţi fi sfinţi, că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sfânt sunt" (Lev.11,44); „Dumnezeu nu este părtinitor (F.Ap.10,34); „Evanghelia harului lui Dumnezeu" (20,24); „slava lui Dumnezeu" (Rom.3,23); „Dar Dumnezeu Îşi arată dragostea Lui faţă de noi" (Rom.5,8); „dorinţa cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu" (Rom.8,7); *Eli, Eli…adică Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu* (Mat.27,46).
[8] Cassin 2020:317.
[9] Cassin 2020: 1397.

identificat următoarele seme pentru lexemul *tată*: /rudenie naturală/, /generația ascendentă/, /linia directă/, /gradul I/, /sex masculin/.[10]

Dezambiguizând cuvântul polisemantic *tată*, precizăm că am extras contexte doar pentru sensul de „Dumnezeu".[11] În cazurile date, se observă asocierea cuvântului *tată* cu adjectivele posesive *Meu/ nostru/ vostru*, prezența substantivului *tată* în cazul vocativ, vecinătatea cu numele celorlalte două persoane ale dumnezeirii, precum și relaționarea cu substantive ca: *făgăduința*, *casa* sau cu verbe precum: *iubește*, *cinstesc* etc. Remarcăm opoziții pe plan paradigmatic: tată – mamă; tată – socru și unitățile funcționale pe plan sintagmatic: tată – a cunoaște, tată – a iubi; Tatăl Meu/ nostru etc. Germain susținea că într-un act de vorbire simplu, o fonie admite anumite sensuri, excluzându-le pe altele.[12] Circumstanțele actului de comunicare ajută la stabilirea sensului potrivit al lexemului dat. Contextul se dovedește mai important când sensurile discutate ale cuvintelor sunt secundare sau când este vorba de adjective sau de verbe. Analiza contextuală conduce la dezambiguizarea cuvintelor polisemantice. Decernarea titlului de Tată lui Dumnezeu constituie, pentru credincioși, „o sinteză a tuturor celorlalte denumiri și atribute"[13], fiind revelația cea mai înaltă.

(3) Părinte

Dicționarul menționează sensul figurat pentru termenul *părinte „*(în limbajul bisericesc): Dumnezeu (ca protector al oamenilor) –lat. parens, -ntis" (DEX:870). În traducerea studiată, lexemul *Părinte* apare fie în cazul vocativ, în rugăciuni, fie asociat cu diverse substantive în genitiv, fie urmat de un adjectiv posesiv.[14] Pentru a exprima raporturile afective dintre interlocutori, se folosesc formule de adresare precum *Părintele Meu* (Mat.26,39) sau *Tatăl nostru* (Mat.6,9). Observăm că în relație cu Tatăl, Iisus s-a adresat cu formula *Părintele Meu*, nu *Părintele nostru*, aceasta denotând o legătură specială între cei doi.

(4) Fiul

Sensurile înregistrate de dicționar în dreptul lexemului *fiu* sunt următoarele: „1. Persoană de sex bărbătesc considerată în raport cu părinții săi; copil, fecior, băiat 2. (Fig.) Membru al unei colectivități (de care acesta se simte foarte atașat) – Lat. filius (DEX: 432). În Biblie, Iisus este numit când Fiul lui Dumnezeu, când Fiul omului.[15] Evoluția conceptului de *fiu* a condus la lărgirea sensului acestuia, astfel că lexemul fiu nu exprimă numai „relația de rudenie în linie directă, ci și apartenența la un grup (fiii lui Israel), posedarea unei calități (fiu al păcii)".[16] Intențiile semantice ale autorului Pavel s-au dovedit a fi greu de tradus în versetul Filip.2,6, în

[10] Bidu-Vrănceanu 2008: 82.

[11] Acesta Mă va chema: Tatăl meu eşti Tu, Dumnezeul meu (Ps.88,26); Şi acum strigi către Mine: *Tatăl meu* (Ier.3,4); Tu Mă vei numi Tată al tău (Ier.3,19); Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău (Mat.6,9); ştie doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveţi nevoie de ele (Mat.6,32); Tatăl Meu cel ceresc (Mat.18,35); botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh (Mat.28,19); făgăduinţa Tatălui Meu (Luc.24,49); casa Tatălui Meu (Ioan 2,16); Tatăl iubeşte pe Fiul (Ioan 3,35); cinstesc pe Tatăl Meu (Ioan 8,49); M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu (Ioan 6,57); Precum Mă cunoaşte Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl (Ioan 10,15).

[12] Germain 1981:190.

[13] *Dicţionar biblic* 1995: 396.

[14] *Părintele luminilor* (Iac.1,17); *Părinte, în mâinile Tale Îmi încredinţez duhul Meu* (Luc.23,46); *Părintele îndurărilor* (II Cor.1,3); *Părinte, iartă-le lor* (Luc.23,34); *Părintele Meu* (Mat.26,39) etc.

[15] Cu adevărat Tu eşti Fiul lui Dumnezeu (Mat.14,33); Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său (Mat.16,27).

[16] Broşteanu 2005: 207. Pentru sintagma *fiii lui Israel* amintim versetul Ieș.2,25, iar pentru sintagma *fiu al păcii* ne referim la versetul din Luc.10,6.

care se afirmă egalitatea Fiului cu Tatăl: *Dumnezeu fiind în chip*. Printre adjectivele care desemnează pe Fiul se numără: credincios (Ap.3,14); adevărat (Ioan 7,18); mântuitor (Luc.2,11).

(5) Mesia

Mesia este un termen marcat (Bis.), având sensurile: 1. Personaj căruia i se atribuie, în textele biblice, rolul de mântuitor al lumii. 2. (la creştini) Iisus Hristos. Termenul a pătruns în limba română din latinescul messias (MDA vol.I: 1493). *Hristos* înseamnă „cel uns" (gr.) şi acest nume apare în alte traduceri sub grafia *Christos*. Iniţial, Mesia „nu era un nume divin, ci desemna doar personajul providenţial, uns de Dumnezeu"[17], fiind atribuit preoţilor şi regilor. Numele *Hristos*, care apare exclusiv în Noul Testament, este asociat cu substantive ca: *naşterea*, *faptele*, *Fiul Celui binecuvântat*, *Mântuitorul lumii*, *Evanghelie*, *batjocorire*, *slavă* etc.; cu verbe ca: *rămâne (în veac*), *va pătimi*, *a murit*, *a înviat*.[18] După numărul mare de versete şi de contexte în care apare, deducem că Hristos este personajul principal al cărţilor nou-testamentare.

(6) Duhul Sfânt

Cuvântul *duh* este polisemantic. Dintre multitudinea de sensuri enumerate în dicţionare, reţinem pe cele care au legătură cu subiectul abordat: „Dumnezeu; Sfântul Duh – una dintre cele trei ipostaze ale trinităţii divine creştine; duh necurat (sau rău, al răului, al întunericului) – Diavol" (MDA vol.I:768). Termenul vine din limba slavă *duhŭ*. Mai mult decât o forţă divină, Duhul Sfânt este o persoană, şi aceasta reiese din mai multe versete.[19] Numele folosite frecvent pentru a desemna această persoană care aparţine Sfintei Treimi sunt: *Duhul lui Dumnezeu*, *Duhul Domnului*, *Duhul Tatălui*, *Duhul lui Iisus* (Is.11,2; Fac.6,3; Mat.10,20, F.Ap.16,7). Remarcăm că pe parcursul textului biblic, substantivul *duh* nu este limitat semantic doar la combinaţii pozitive, ci poate fi însoţit şi de adjective ca *rău* (Jud.9,23); *mincinos* (III Reg.22,22); *necurat* (Marc.5,2); sau de substantive ca : *de ceartă* (Filip.1,15).

Considerăm importantă precizarea că în Biblie apar şi alte expresii care pot fi socotite nume divine.[20] Prototipul mental al divinităţii este dat de atributele Sale specifice. Reflectarea atributelor divinităţii este evidentă în nume. Atributele lui Dumnezeu sunt calităţi obiective, intrinseci, permanente, nu reprezintă concepţii omeneşti proiectate asupra Sa. Printre atributele Sale se numără: viaţa (Dumnezeu cel viu –Mat.16,16); infinitatea (Eu sunt Alfa şi Omega – Ap.22,13); spiritualitatea (Duh este Dumnezeu –Ioan 4,24); personalitatea, care se exprimă şi prin Numele Său, nume care trebuie cinstit, cum scrie în Ieş.20,7 (Eu sunt cel ce sunt - Ieş.3,14); sfinţenia (Preaslăvit în sfinţenie –Ieş.15,11); integritatea (Credincios este cel ce vă cheamă - I Tes.5,24); iubirea (Dumnezeu este iubire –I Ioan 4,8); dreptatea (Părinte drepte –Ioan 17,25; Cel sfânt şi drept -F.Ap.3,14).

2. Denumiri ale reprezentantului Răului

Pentru a evita numirea Celui rău se folosesc numeroase nume, eufemisme, fie cuvinte, fie expresii. Biblia conţine un spectru bogat al folosirii numelor sau al titlurilor. La început, Satana a fost un înger de lumină (Is.14,13.14): După cum a sintetizat Răzvan Codrescu, îngerii sunt /duhuri/, /fiinţe raţionale/, /imateriale/, /mărginiţi în înţelepciune şi putere/, /slujitori ai voinţei

[17] Broşteanu 2005: 205.

[18] *Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu* (Ioan 11,27); *În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul* (F.Ap.3,6); *propovăduia pe Hristos* (F.Ap.8,5); *Hristos a înviat din morţi* (Rom.6,4); Acesta a găsit întâi pe Simon, fratele său, şi i-a zis: am găsit pe Mesia (care se tâlcuieşte: Hristos) (Ioan 1,41).

[19] *Duhul i-a zis*…(F.Ap.10,19); *Însuşi Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite* (Rom.8,26); *Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaşte* (Ioan 14,17).

[20] Monica Broşteanu a identificat câteva astfel de expresii: *Doamne, Dumnezeule al cerurilor* (Neem.1,5);*Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul* (Num.16,22); *Domnul omoară şi învie* (I Reg.2,6) etc.

divine/ [21]. De asemenea, îngerii sunt /creaturi/,[22] /cu liberul arbitru/, adică își pot manifesta voința proprie. Din corpusul studiat extragem denumirile care apar mai frecvent.

(1) Satana

La nivelul dicționarului, termenul *satană* are două sensuri: „satană, satane s.f.1. (Mai ales art.) Numele biblic al diavolului. 2. Întruchipare a răului, unealtă a răului. ◊ Termen injurios pentru oameni și animale. [Var. satan s.m.] –Din sl. satana" (DEX:1076). Numele *satan* derivă din cuvântul evreiesc semnificând *adversar*. „Părinții Bisericii sunt cei care fac din el un nume propriu pentru conducătorul îngerilor rebeli, ce se opun lui Dumnezeu și care încarnează forțele Răului".[23] Termenul *Satana* este întâlnit în 34 de versete pe parcursul Bibliei.[24] Cu sensul 2 din DEX este folosit în contexte ca: *Şi a intrat satana în Iuda, cel numit Iscarioteanul* (Luc.22,3), Iuda fiind o unealtă a răului; *Iar El, întorcându-se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano!* (Mat.16,23), în ultimul caz este folosit vocativul *satano* în cadrul dialogului. Din contextele în care apare numele *Satana*, se observă că acesta este o ființă /+ființă/ /+rea/ /acuzator/, /ispititor/, /are acces pe pământ/. S-a confruntat direct cu forțele Binelui, cu Iisus Hristos, când Acesta a fost pe pământ. În cartea Iov și în II Tes. apare și varianta *satan*: *Atunci Domnul a zis către Satan: „De unde vii?" Iar Satan a răspuns Domnului…* (Iov 1,7); *Iar venirea aceluia va fi prin lucrarea lui satan* (II Tes.2,9). Termenul este scris fie cu literă mică (cel mai frecvent), fie cu majusculă. Porecla lui Satana este *Nefârtatul* (Ne-fratele). Termenul *nefârtat* este un regionalism, care înseamnă „dușman, neprieten; art. Diavolul" (DEX:774). Este o creație internă, fiind derivat cu prefixul ne- de la cuvântul *fârtat* (frate de cruce, tovarăș). Se pare că este „cea mai arhaică dintre versiunile românești ale diavolului".[25] Lexemul *nefârtat* nu se găsește în Biblia ediția 1988.

Așa cum remarcă autorii *Vocabularului filosofiilor*, „diversele limbi actuale folosesc termenii *diavol* sau *demon* într-un sens ce pare să dedramatizeze sau să exorcizeze malignitatea pe care aceștia o conțin"[26].

(2) Diavol

Pe lângă sensul propriu, care este acela de „spirit suprem al răului, care ispitește, dezbină; drac, satana, demon, necuratul, aghiuță", dicționarul înregistrează și un sens figurat al termenului *diavol*: „nume dat unui copil sau, prin extindere, unui om vioi, zglobiu, isteț sau obraznic, rău" –Din sl. dijavolŭ (DEX:340). Termenul *diavol prezintă* marca diastratică *bis.*, ceea ce înseamnă că este un cuvânt specializat, aparținând domeniului religios. Dicționarul etimologic indică și varianta *ghiavol*. (Ciorănescu 2001: 291). *Diavol* este de origine grecească (diabolos) și, așa cum observă Pastoureau, „vreme îndelungată a rămas adjectiv, înainte de a deveni substantiv. În greaca veche el desemnează orice persoană ce provoacă ură, dezordine sau invidie"[27]. Având drept caracteristici /cel care separă/, /dezbină/, esența diavolului „stă în

[21] Codrescu 2017: 23.

[22] „Păcatul luciferic constă în încălcarea deliberată, din mândrie de sine și din sete de putere, a ierarhiei ființiale: creatura se opune Creatorului" (Codrescu 2017:29).

[23] Pastoureau 2012: 60.

[24] Exemplificăm cu câteva citate: *Și a zis Domnul către Satana: „Ceartă-te pe tine Domnul, diavole…*" (Zah.3,2); *Unele s-au abătut, ca să se ducă după satana* (I Tim.5,15). „…ispitit de Satana" (Marc.1,13); *Şi le-a zis: Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer* (Luc.10,18); *Să le deschizi ochii, ca să se întoarcă de la întuneric la lumină și de la stăpânirea lui satana la Dumnezeu* (F.Ap.5,18); *un înger al satanei* (II Cor.12,7).

[25] Cassin 2020: 295.

[26] *Ibidem*:295.

[27] Pastoureau 2012: 60.

negarea oricărei unități”[28], așa cum observa Răzvan Codrescu. În limba română, ca și în limba franceză, de altfel, termenii *diavol* și *demon* sunt sinonimi, atât din punct de vedere teologic, cât și popular.[29]

Pe lista substantivelor din aria semantică a lexemelor *diavol/ drac*, *Dicționarul analogic și de sinonime* cuprinde o listă cu diverși termeni sau diverse expresii familiare, populare, eufemistice, cum ar fi: „dimon (pop.), sarsailă (pop.), naiba (fam.), nichipercea (pop.), aghiuță (fam. și glumeț), michiduță (fam. și glumeț), ucigă-l toaca (pop.), ucigă-l crucea (pop.), ducă-se pe pustii (eufemistic)”, expresiile acestea devenind denominative. Alți termeni referitori la noțiunea studiată sunt: „belzebut (livr.), gheenă (livr.), șeitan (reg.), cel cu coarne, scaraoțchi, tartoriță” (DAS: 96).

În special sinonimul termenului diavol, și anume *drac*, care nu apare în această versiune a Bibliei, se întâlnește în limba română, ca și în alte limbi, în diverse înjurături.[30] Dracii sunt, așadar, îngeri căzuți, ispititori ai neamului omenesc.

În secolele al X-lea – al XIII-lea, „pretutindeni negrul își face intrarea în paleta Diavolului”[31], devenind o culoare infernală. Împăratul german Henric III a fost supranumit *cel Negru*, negrul semnificând în acest caz „cel Rău” sau „dușmanul Bisericii”.[32]

(3) Demon

Lexemul *demon* prezintă mai multe sensuri și anume: 1. Diavol, drac, fig. Om rău; ființă imaginară considerată ca spirit al răului 2. (în scrierile romanticilor) Personificare a eroismului, a curajului, a răzvrătirii și uneori a frumuseții fizice; (în gândirea mitică și în poezie) Geniu al neliniștii, care stârnește dorințe, pasiuni etc. Din ngr. Démonas, cf. fr. démon (DEX:313). MDA mai adaugă și sensurile figurate: înclinație spre ceva; persoană amăgitoare care ispitește pe alții la fapte rele. Etimologia cuvântului: fr. démon, lat. daimon, ngr. daimon (MDA vol. I: 639). Provenind din anticul grecesc daimon, demonul era „un fel de geniu inspirator, aflat mai de grabă dincolo de bine și de rău”.[33] Cu timpul, termenul a căpătat un sens negativ, întruchipând Spiritul Răului. Cu sensul 1 din DEX se întâlnește de mai multe ori, în contexte diverse, termenul *demon*:[34]

Concluzii

Problema numelor divine sau ale răului ține de lingvistică, dar și de teologie. Sensul lexical indică mai bine sensul teologic. În interiorul câmpului lexico-semantic analizat, se observă antonimia între lexemele ce denumesc divinitatea, respectiv forțele răului. Între Dumnezeu și Satana antonimia lexicală este absolută, termenii excluzându-se reciproc. În general, numele divine sau ale celui rău sunt substantive și adjective calificative, dar se regăsesc și numeroase expresii care au referință exactă la una dintre întruchipările binelui sau ale răului.

Nimic nu este mai personal decât numele cuiva. Numele la care s-a făcut referire sunt alcătuite dintr-un singur cuvânt sau sunt expresii. Aceste nume provin din diferite clase lexico-

[28] Codrescu 2017:41.
[29] Cassin 2020: 295.
[30] Ilustrăm cele afirmate cu un exemplu din limba franceză: „Le diable te crache au cul!” (Stendhal, *Vie de Henry Brulard*, 1836); în traducere: Să te scuipe diavolul în fund! (t.n.) (Raymond 2019:38).
[31] Pastoureau 2012: 57.
[32] Idem, *ibidem*:51.
[33] Codrescu 2017: 38.
[34] *Demoni mulți a alungat. Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească*…(Marc.1,34.39). De aici rezultă că Iisus Hristos este mai puternic decât demonii, pe care îi alungă. *Dar fariseii ziceau: Cu domnul demonilor scoate pe demoni* (Mat.9,34); Iisus l-a certat și demonul a ieșit din el și copilul s-a vindecat (Mat.17,18); *Neam de demoni* (Marc.9, 29).

gramaticate, cu precădere fiind substantive, dar toate pot fi considerate nume din punct de vedere referențial. Mai de grabă, numele celor două ființe luate în discuție sunt titluri care li se atribuie acestora.

Dacă analizăm termenii referitori la dumnezeire, observăm că ei sunt în relație de cvasisinonimie în anumite contexte, traducătorul selectând cuvântul mai potrivit pentru a reda ideea originală. Remarcăm, de asemenea, o multitudine de denumiri, de eufemisme pentru Diavol, unele ieșite din superstiția de a nu-l numi direct pe acesta, altele ieșite pentru a reliefa o anumită latură a acestuia.

S-a făcut referire la etimologia cuvintelor supuse analizei, etimologie necesară observării dezvoltării semantice a acestora. Statistic, dintre termenii luați în calcul în acest studiu, cei mai mulți termeni referitori la divinitate provin din limba latină (Dumnezeu, Tată, Părinte, Fiu, Mesia), unul din greacă (Hristos) și unul din limba slavă (Duh), iar în ceea ce privește termenii ce denumesc pe diavol, cei mai mulți au etimologie slavă (Satana, Diavol) și unul este de proveniență neogreacă, pe filieră franceză (Demon). Contextele exemplificate, care conțin numele luate în discuție, au reliefat diversele tipuri de combinații posibile.

Pentru creștini este important să se discearnă între Dumnezeu și diavol, să nu fie confuzii între cele două ființe, nici între denumirile acestora. Cunoscându-L pe Dumnezeu, reușim să ne cunoaștem mai bine pe noi.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela. (2008). *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice*. București: Editura Universității.

Broșteanu, Monica. (2005). *Numele lui Dumnezeu în Coran și în Biblie*. Iași: Editura Polirom.

Cassin, Barbara (coord.). Trad. Vasiliu, Anca & Baumgarten, Alexander (coord.). (2020). *Vocabularul european al filosofiilor*. Iași: Editura Polirom.

Codrescu, Răzvan. (2017). *Gâlceava dracului cu lumea sau De ce este dracul chiar așa de negru cum pare*. București: Editura Christiana.

DAS = Bucă, M. & Evseev, I. & Kiraly, Fr. & Craşoveanu, D. & Vasiluţă, L. (1978). *Dicţionar analogic și de sinonime al limbii române*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

DE = Ciorănescu, Alexandru. (2001). *Dicţionarul etimologic al limbii române*. Bucureşti: Editura Saeculum IO.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti". (2016). *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. a 2-a, rev. București: Editura Univers Enciclopedic Gold.

Germain, Claude. (1981). *La semantique fonctionnelle*. Paris: Presses Universitaires de France.

MDA – *Mic dicționar academic*. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan". vol. I. Literele A-Me. 2010; vol. II, Literele Mr-Z. 2010. București: Editura Univers Enciclopedic Gold.

Popescu, Ion Mihail. (1996). *Istoria și sociologia religiilor. Creștinismul*. București: Editura Fundației „România de Mâine".

Pastoureau, Michel. (2008). *O istorie simbolică a Evului Mediu occidental*. Traducere: Em. Galaicu-Păun. București: Editura Cartier.

Pastoureau, Michel. (2012). *Negru. Istoria unei culori*. Traducere: Em. Galaicu-Păun. București: Editura Cartier.

Raymond, Laurie. (2019). *Des mots pour dire l`insulte. (de la naissance du français à nos jours)*. În ELIS – „Echanges Linguistiques en Sorbonne", Revue de jeunes chercheures en linguistiques de Sorbonne Université.

****Dicţionar biblic*. Vol.1. (1995). Bucureşti: Editura Stephanus.

SITES

Calabrese-Steimberg, Laura. (2009). *Nom propre et dénomination évènementielle : quelles différences en langue et en discours?* https://doi.org/10.4000/corela.173 (accesat 28.11.2021)

SURSE

Biblia sau Sfânta Scriptură. (1988). București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

CLASSIC AND MODERN IN DIALECTAL SURVEY: CASE EXAMPLES FROM BARGAU VALLEY, BISTRITA-NASAUD COUNTY

Maria Cornelia Rus
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The methodological aspects of compiling a dialectal survey were first presented in Jules Gilliéron's French Linguistic Atlas. This article is the starting point of further research in the design and implementation of dialectal surveys. The paper aims to present the methodological aspects of the dialectal survey with case examples, in the region of Bârgăului Valley, Bistrița-Năsăud County.

Keywords: dialectal survey, linguistic, methodological aspects, speaking subjects, sociolinguistics, artificial intelligence

Introducere

Pentru prima dată, aspectele metodologice ale anchetei dialectale au fost analizate de Jules Gilliéron și descrise în Atlasul lingvistic francez. Chiar dacă au trecut mai mult de 100 de ani de la realizarea acestei lucrări, elemente clasice precum numărul de informatori, abilitățile anchetatorului și corectitudinea alcătuirii chestionarului au rămas elemente de bază în alcătuirea unei anchete dialectale. Toate acestea constituind baza studiilor ulterioare.

Viziunea clasică în ancheta dialectală

Tehnologia a influențat major doar algoritmul de colectare a datelor, revoluția tehnologică aducând mijloace tehnice și medii de stocare precum magnetofoane cu benzi, reportofoane analogice cu casetă, iar ulterior, revoluția digitală a permis înregistrarea și stocarea datelor din anchetele dialectale pe reportofoane cu memorie digitală (stocare date pe CD, DVD, hard-disk-uri, memory flash), telefoane inteligente cu funcție de înergistrare recording voice, cu o sensibilitate înaltă și posibilitatea de transfer rapid a datelor prin rețelele wireless și internet.

Cea mai mare evoluție la nivelul anchetelor dialectale a inclus aspectele geografice și sociolingvistice: de la anchetarea unui mediu exclusiv rural la începuturi; s-a evoluat spre includerea zonelor urbane și analizarea detaliată în acest context a particularităților sociolingvistice. De asemenea, chestionarele au fost admnistrare inițial unui singur subiect vorbitor, ulterior, apărând tendința de autiliza trei subiecți vorbitori, așa cum prezintă Lloret și Perea în lucrarea care prezintă rezultatele proiectului *Corpus Oral Dialectal* (*COD*), în domeniul lingvistic catalan.[1] În acest caz al treilea subiect vorbitor a avut valoare de decizie în cazul cuvântului reprezentativ, atunci când primele două răspunsuri au fost diferite. Totuși aceste concepte moderne aduc în discuție noi probleme, existând cazuri în care toți cei trei subiecți vorbitori oferind răspunsuri diferite. Această multiplicitate a răspunsurilor fiind în contradicție cu lingvistica tradițională, care înregistrează o singură formă a unui cuvânt într-o localitate.

[1] Perea, M.-P, *Dades dialectals*, Antoni M. Alcover. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears, CD-ROM edition- 2007. *Dedialectalization or the Death of a Dialect: The Case of the Catalan Subdialect Spoken in the Costa Brava*. Dialectologia et Geolinguistica 15: p. 77–89, 2005.

Variația lingvistică este tot mai frecventă în prezent și nu poate fi ignorată în studiile actuale. Variația lingvistică nu are ca și cauză doar cea intergenerațională, fenomen identificat și prezentat încă din 1921 de Antoine Meillet la Universitatea din Arizona. De asemenea, nici informatorul tradițional (bătrânul fără telefon mobil, care locuiește într-un oraș mic), nu mai este de actualitate, studiul COD, incluzând subiecți vorbitori între 30 și 45 de ani, tocmai pentru a identifica dinamica semnificativă a limbii.[2]

Informatorul tradițional considerat necontaminat de mijloacele moderne este în prezent inclus doar în studiile cu scop istoric, având ca scop conservarea unor graiuri pe cale de dispariție. Un astfel de exmplu cu scop istoric-lingvistic este proiectul *L`arxiu del parlar salat de la Costa Brava*-Perea.

Unul dintre conceptele moderne este acela că limba nu este un sistem omogen, iar variațiile acesteia prezintă mai multe aspecte, nu doar cel interpersonal, iar pentru a prezenta configurația unei zone dialectale este necesară o analiză complexă.[3]

Metodologia anchetei dialectale pe Valea Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud. Exemplificări la caz

Având în vedere aceste aspecte atât clasice, cât și de actualitate ale anchetei dialectale, am efectuat un studiu lingvistic în regiunea Văii Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud. Valea Bârgăului se află la joncțiunea Munților Călimani cu Munții Bârgăului, pe drumul european DN 17, care leagă Transilvania de Bucovina.

Studiul își propune să surprindă aspectele lingvistice ale graiului ardelenesc de Nord-Est și aspecte legate de dinamica limbii, în contextul evoluțiilor socio-economice și culturale ale regiunii în ultimele decenii.

Medologia studiului include intervievarea în teren a câte zece subiecți vorbitori (cinci pesoane de sex masculin și cinci persoane de sex feminin) din fiecare localitate de pe Valea Bârgăului, prin metoda înregistrării „spion". Au fost intervievați în prima parte a studiului un număr de 55 de subiecți vorbitori, incluzînd toate categoriile de vârstă, majoritatea fiind cu studii medii.

Ancheta dialectală include un chestionar care conține, la început, întrebări despre statutul subiectului vorbitor, întrebări despre localitatea și regiunea anchetată, apoi setul de 186 de întrebări directe care analizează particularitățile fonetice, lexicale și morfologice. De asemenea, sunt adresate câteva întrebări tematice, stabilite de către anchetator, care vizează lucrul la câmp sau diverse feluri de mâncare.

Un aspect important de menționat este întreruperea desfășurării anchetelor mai mult de un an din cauza restricțiilor și a regulilor de distanțare socială impuse de pandemie. Pentru înregistrarea materialelor dialectale am folosit reportofonul și telefonul cu funcția recording voice, materialul urmând să fie transcris fonetic și ulterior analizat din punct de vedere fonetic, lexical și morfologic.

Ancheta dialectală. Perspective moderne și tendințe de viitor

La nivel conceptual, utilizarea inteligenței artificiale în studiul lingvisticii a fost propusă cu 30 ani în urmă de James W. Goodwin și Uwe Hein. Autorii discută posibila relație dintre AI și lingvistică, prezentând aspectele metodologice și opinia proprie despre modul în care consideră că AI ar trebui să influențeze perspectiva lingviștilor. Se remarcă, de asemenea. o lipsă a

[2] Lloret, M.-R., Perea M.,P., *A report on „The Corpus Oral Dialectal del Català Actual (COD)".* Dialectologia et Geolinguistica 10: 59–76, 2002.

[3] Aurrekoetxea, Gotzon and Perea, Maria-Pilar. *The Dialectal Survey: A Critical Revision of Some Methodological Aspects*, vol. 17, p. 3–11, 2009.

asimilării teoriilor lingvistice de către algoritmii AI, într-o măsură suficientă la acel moment. Necesitatea unei cooperări și a unei abordări interdisciplinare în așa fel încât să se îmbunătățească metodologia de cooperare între AI și lingvistică cât și identificarea perspectivelor unei astfel de colaborări, sunt subiectele principale ale lucrării.[4]

Astăzi este explorat modul în care încorporarea tot mai mare a inteligenței artificiale, a roboticii și a tehnologiei inteligente în viața noastră de zi cu zi este un concept denumit a patra revoluție industrială.

Relația între domeniul lingvisticii și AI ar putea avea un beneficiu binlateral, studiul lingvisticii putând să contribuie la progresul AI. John McCarthy remarca faptul că limbajul natural nu are un set complet de reguli de inferență, sau dacă exista, el nu este încă complet elucidat de lingvisti. Complexitatea limbajului uman, forma, sensul și contextul său în evoluție, reprezintă o provocare majoră pentru AI, tehnologie bazată pe algoritmi de identificare a logicii și modelelor.[5]

Lucrarea *Linguistics for the Age of AI* publicată de Marjorie McShane și Sergei Nirenburg, evidențiază faptul că cercetările recente în domeniul AI s-au concentrat pe abordarea statistică bazată pe volume mari de date, ignorând parțial încercarea de a modela „ceea ce fac oamenii și cum o fac". Opinia autorilor pledează pentru a dezvolta mașini care să poată înțelege limbajul uman. Fiind necesară plasarea lingvisticii în prima linie a cercetării interdisciplinare în AI. Procesarea limbajului natural (NLP) este un subdomeniu al AI bazat pe stabilirea unor relații care să conecteze comunicarea umană și algorimtii computerizați. Dacă în majoritatea domeniilor științei AI este considerată ca un instrument de ajutor pentru știință și tehnologie, beneficiul în cazul implicării lingviștilor în cercetrarea interdisciplinară este bilateral. [6]

Una din aplicațiile în care AI și-a demonstrat deja potențialul este identificarea limbii, care poate fi efectuată cu o acuratețe aproape perfectă dintr-un text scurt. Totuși discriminarea automată a dialectelor sau limbilor înrudite este încă o provocare dificilă. Urmând trendul impus de workshop-urile VarDial axate pe provocări de discriminare între limbi înrudite, studiul propus de Gaman si Ionescu are ca scop discriminarea între limba romana si graiul moldovenesc utilizat în Republica Moldova, dificultatea discriminării fiind dată asemănările la nivelul limbii scrise.[7] Corpusul *MOROCCO*, compus din texte extrase din știri on-line reprezintă lotul studiului utilizat în conceperea algorimului, iar identificarea se face pe texte noi, selectate de pe Twitter. Studiul demonstrează capacitatea unui algoritm de învățare automată supervizat tip „support vector machine" (SVM) în clasificarea corectă a unui text nou, având la bază un lot de antrenare a modelului.[8]

---

[4] Goodwin, James W., Hein, Uwe, *Artificial intelligence and the study of language*, Journal of Pragmatics, Volume 6, Issues 3–4,1982, p. 241-280.

[5] McCarthy, John, *Programs with Common Sense*, Proceedings of the Teddington Conference on the Mechanization of Thought Processes, Her Ma jesty's Stationery Oce, London, p. 1959.

McCarthy, John and P.J. Hayes, *Some Philosophical Problems from the Standpoint of Artificial Intelligence*, D. Michie (ed.), Machine Intelligence 4, American Elsevier, New York, NY, p. 1969.

McCarthy, John, *On The Model Theory of Knowledge*, (with M. Sato, S. Igarashi, and T. Hayashi), Proceedings of the Fifth International Joint Conference on Artificial Intelligence, M.I.T., Cambridge, Mass, p. 1977.

[6] McShane, Marjorie, Nirenburg, Sergei, *Linguistics for the Age of AI*, The MIT PressMarch 2, 2021.

[7] Gaman, Mihaela, Ionescu, Radu, Tudor, *The unreasonable effectiveness of machine learning in Moldavian versus Romanian dialect identification*, 2020.

[8]Butnaru, Andrei, Ionescu, Radu, Tudor, *MOROCO: The Moldavian and Romanian dialectal corpus,* In Proceedings of the 57th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics, Florence, Italy, July. Association for Computational Linguistics, 2019, p. 688–698.

Eșantionarea spațială pentru un studiu dialectal, adică alegerea punctelor de anchetă a fost una dintre problemele centrale în dialectologie. La fel ca și alegerea subiecților vorbitori, selecția localităților în care se vor desfășura anchetele dialectale necesită o planificare atentă în conformitate cu criteriile: ca de exemplu comparabilitatea și reprezentativitatea zonelor și a subiecttlor vorbitori. Utilizarea unui algoritm de AI pentru reducerea punctelor de ancheta reprezintă un subiect de actualitate pentru elaborarea unor noi studii lingvistice reproductibile și concludente.

Problema reducerii punctelor de anchetă este la fel de veche ca și desfășurarea anchetei în sine. Studiile lingvistice și, în special, studiile dialectale își selectează adesea punctele de anchetă din colecțiile anterioare de date, cum ar fi atlasele lingvistice, și aleg puncte în care au fost deja documentate anumite variabile lingvistice de interes. Cu toate acestea, reducerea amplasamentului se face de obicei calitativ, pe baza expertizei lingvistice, fără argumente cantitative care să susțină procedurile de selecție. Astfel, în ciuda importanței lor, majoritatea metodologiilor utilizate pentru reducerea punctelor de anchetă în studiile dialectale, nu sunt reproductibile în detaliu. Metoda ar putea facilita revizuirea datelor lingvistice colectate în atlase și ar putea fi validată pe baza unei evaluări comparative cu datele actuale culese dintr-un număr mult mai mare de pucte de anchetă în atlasele contemporane.

Conform ipotezei lui Tobler variația este autocorelată spațial, iar variațiile lingvistice se pot evalua ipotetic pe baza unei grille spațiale de distribuție a punctelor de anchetă. Algoritmii automați se bazează pe utilizarea clusterelor și are ca scop identificarea unui număr limitat de puncte de anchetă, reprezentative pentru întreaga regiune propusă pentru ancheta dialectală.

Prin urmare, se consideră că reprezentarea variației în spațiul lingvistic reprezintă variația în cadrul datelor subdiacente și în spațiul geografic [cf. Postulat Dialectologic Fundamental (FDP)—Nerbonne și Kleiweg, 2007]. În consecință, alegerea unor puncte de anchetă de subeșantionare bazate pe o grilă spațială, așa cum se face adesea în dialectologie, ar putea reprezenta teoretic variații lingvistice. Emitem, totuși, ipoteza că analiza clusterulu,i utilizată deja pe scară largă în dialectometrie pentru găsirea zonelor și limitelor reprezentative, poate fi utilizată și pentru găsirea de puncte de anchetă reprezentative pentru un studiu conex sau de urmărire. Grupul de cercetători de la Universitatea din Bern, Elveția) propun inițial utilizarea metodei pentru reevaluarea datelor din *Sprachatlas der Deutschen Schweiz* (SDS—Hotzenköcherle et al., 1962–2003) și ulterior conceperea unui nou studiu pe baza acestor date, sintetizate ulterior în lucrarea *Dialectele germane elvețiene în timp și* spațiu - SDATS1—Leemann et al., 2020). Merită și menționat ca factori de incertitudine modificările sociale, economice si culturale care au avut loc în cei peste 50 ani, care au trecut de la colectarea datelor pentru atlasul SDS. [9]

Ronald Macaulay menționează și latura negativă a implementării rapide a elementelor celei de a 4-a revoluții industrial. Anchetele dialectale timpurii având marele avantaj al conservării unor elemente tradiționale nealterate dintr-o localitate. *Ottawa intensifier project* este un studiu care a implicat studenț,i care au colectat intensificatori utilizați în limba engleză de pe internet (de exemplu absolutely, completely, extremely, highly, rather, really, so, too, totally, utterly, very) și i-au corelat ulterior cu diferite variabile sociolingvistice. De menționat este și

[9] Jeszenszky, Péter, Steiner, Carina, Leemann, Adrian. *Reduction of Survey Sites in Dialectology: A New Methodology Based on Clustering*. Frontiers in Artificial Intelligence. Volume 4, 2021.

faptul că influența internetului va fi probabil mai redusă în cazul vorbitorilor în vârstă, conservatori, care vor reprezinta, în continuare, ținta principală a anchetatorilor.[10]

Concluzii

Anchetele efectuate pe Valea Bârgăului au ca obiectiv completarea datelor lingvistice deja existente, avându-se în vedere intervalul de timp de mai mult de douăzeci de ani de la ultimele anchete dialectale, interval de timp care aparent nu este foarte semnificativ ca durată. Estimăm modificări semnificative, cu un impact major datorită contextului dinamicii accelerate a societății din punct de vedere socio-economic şi cultural. Actualizarea datelor va fi reprezentativă și prin faptul că în ultimele atlase lingvistice au fost incluse ca puncte de anchetă doar trei localități din întreaga Vale a Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud.

Elementele celei de a patra revoluții industriale își fac locul în domeniul lingvisticii, internetul, tehnologia smart și digitizarea fiind deja implementate ca metode și instrumente folosite de rutină, este ușor de anticipat că în viitorul apropiat, inteligența artificială va avea un rol esențial în acest domeniu.

BIBLIOGRAPHY

Aurrekoetxea, Gotzon and Perea, Maria-Pilar. *The Dialectal Survey: A Critical Revision of Some Methodological Aspects*, vol. 17, 3–11, 2009.

Botoşineanu, Luminiţa, *Graiul de pe valea superioară a Someşului Mare,* Editura Alfa, Iaşi, 2007 (cu prefaţă de Gavril Istrate).

Butnaru, Andrei, Ionescu, Radu, Tudor, *MOROCO: The Moldavian and Romanian dialectal corpus,* In Proceedings of the 57th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics, Florence, Italy, July. Association for Computational Linguistics, 2019, p. 688–698.

Coșeriu, Eugen, *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică*, Editura Știința, Chișinău, 1994.

Dumistrăcel, Stelian, Hreapcă, Doina, Bîrleanu, Ion, Horia, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iași, 1997.

Frățilă, Vasile, *Probleme de dialectologie română*, Editura Astra Despărțământul „Timotei Cipariu", Blaj, 2010.

Gafton, Alexandru, *Social dynamics and the linguistic norm,* Diversité et identité culturelle en Europe, XI (2), p. 7, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2014.

Gaman, Mihaela, Ionescu, Radu, Tudor, *The unreasonable effectiveness of machine learning in Moldavian versus Romanian dialect identification*, 2020.

Gilliéron, J. and Edmont, E. *Atlas Linguistique de la France.* Paris: Champion, 13 vols, 1902–1910.

Goodwin, James W., Hein, Uwe, *Artificial intelligence and the study of language*, Journal of Pragmatics, Volume 6, Issues 3–4,1982, p. 241-280.

Guia, Sorin, *Dialectologie română. Studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.

[10] Macaulay, Roland, and Editor(s):Boberg, Charles, Nerbonne, John, Watt, Dominic, *Dialect Sampling Methods*,in The Handbook of Dialectology, Chapter 13, December 2017.

Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.

Jeszenszky, Péter, Steiner, Carina, Leemann, Adrian. *Reduction of Survey Sites in Dialectology: A New Methodology Based on Clustering*. Frontiers in Artificial Intelligence. Volume 4, 2021.

Lloret, M.-R., Perea M.,P., *A report on „The Corpus Oral Dialectal del Català Actual (COD)".* Dialectologia et Geolinguistica 10: 59–76, 2002.

Macaulay, Roland, and Editor(s):Boberg, Charles, Nerbonne, John, Watt, Dominic, *Dialect Sampling Methods*,in The Handbook of Dialectology, Chapter 13, December 2017.

McCarthy, John, *Programs with Common Sense*, Proceedings of the Teddington Conference on the Mechanization of Thought Processes, Her Ma jesty's Stationery Oce, London, p. 1959.

McCarthy, John and P.J. Hayes, *Some Philosophical Problems from the Standpoint of Artificial Intelligence*, D. Michie (ed.), Machine Intelligence 4, American Elsevier, New York, NY, p. 1969.

McCarthy, John, *On The Model Theory of Knowledge*, (with M. Sato, S. Igarashi, and T. Hayashi), Proceedings of the Fifth International Joint Conference on Artificial Intelligence, M.I.T., Cambridge, Mass, p. 1977.

McShane, Marjorie, Nirenburg, Sergei, *Linguistics for the Age of AI*, The MIT PressMarch 2, 2021.

Meillet, A. *Linguistique historique et linguistique générale.* Paris: Champion, 1921.

Olariu, Florin-Teodor, *Variaţie şi varietăţi în limba română: studii de dialectologie şi sociolingvistică,* Editura Institutului European, Iaşi, 2017.

Perea, M.-P, *Dades dialectals*, Antoni M. Alcover. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears, CD-ROM edition- 2007. *Dedialectalization or the Death of a Dialect: The Case of the Catalan Subdialect Spoken in the Costa Brava*. Dialectologia et Geolinguistica 15: 77–89, 2005.

Rusu, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984.

Ruxăndoiu, Ionescu, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, Editura Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973.

Turculeț, Adrian, *Dialectologie română*, EdituraUniversității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2002.

Turculeț, Adrian, *Introducere în fonetica generală și românească*, Casa Editorială *Demiurg*, Iaşi, 1999.

COMPARATIVE ANALYSIS OF CHRISTIAN RELIGIOUS TERMS IN FRENCH-ROMANIAN BILINGUAL DICTIONARIES

Maria-Alexandra Druțu
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The beginnings of the manifestation of French influence in the Romanian Principalities date back to the appointment of the first Phanariot princes (18th century). In addition to the need to understand the treaties in French, various causes bring the Phanariots closer to France. Whether through personal example, through French secretaries and preceptors, or through Greek schools, these leaders made it possible to bring a nation, almost unknown outside its borders, closer to French culture and civilization. If during the 18th century we witnessed successive attempts to bring Romanians closer to France, starting with the 19th century we can speak of a significant increase of the French elements in the Romanian space. The 19th century is the one that marks the beginning of the modernization of the society and the redefinition of the Romanian language, culture and civilization through different ways. This context determines the appearance of French-Romanian bilingual dictionaries, essential tools in a first stage of learning a foreign language. Specialized dictionaries have also been made for fields such as medicine, business, justice, etc., but for the religious side, the lexicographic activity is poorly developed. Recently, religious translations have been the subject of numerous researches, so we propose a study on French-Romanian bilingual dictionaries (auxiliaries required in the translation act) to identify the terms belonging to the Christian religious language and their evolution. In a first stage we will present the corpus chosen for analysis, represented by dictionaries published between the 19th and 20th centuries. The second part of the paper will include the diachronic study of the corpus by semantic categories: terms that represent priestly vestments, religious objects, religious books, prayers, religious holidays, etc. We will notice how the encyclopedic definitions in the oldest dictionaries gradually turn into strings of synonyms, how the multiple meaning of religious terms is reduced to a single meaning later or how the religious reality of the past corresponds to another representation in the present.

Keywords: bilingual dictionaries, religious terminology, comparative analysis, diachronic approach, French-Romanian dictionaries.

Introduction

L'influence française dans les Principautés Roumaines commence à partir du XVIIIème siècle, lors de l'arrivée des premiers seigneurs phanariotes. Par l'exemple personnel, par les précepteurs et les secrétaires français ou par les écoles grecques où la langue d'apprentissage était le français, ils ont contribué à l'approche de la culture et de la civilisation française. Cette influence continue jusqu'au XIXème siècle, si on regarde le grand nombre de pensionnats qui utilisent encore le grec ou le français dans l'enseignement. On assiste même à des essais de remplacer le roumain par le français, soutenus par Mihail Sturdza en Moldavie et par le professeur Vaillant en Valachie. Le contexte culturel détermine l'apparition des dictionnaires bilingues français-roumain, des outils indispensables dans l'apprentissage d'une langue étrangère.

Les traductions religieuses représentent un domaine de plus en plus exploité, donc nous considérons qu'un dictionnaire bilingue des termes religieux est un instrument lexicographique qui faciliterait beaucoup la recherche et qui contribuerait à la précision du sens. De ce fait, après avoir constaté le manque des dictionnaires de termes religieux, nous nous proposons de faire une analyse comparative des dictionnaires bilingues français-roumain afin d'identifier les termes appartenant au langage religieux et la manière dont ils sont traités.

I. Structure de la recherche

Afin de pouvoir faire une analyse des termes religieux, nous avons conçu un corpus. Pour avoir une perspective plus large, nous avons choisi des dictionnaires du XIXème siècle, du XXème siècle et du XXIème siècle, appartenant à plusieurs auteurs, publiés dans des années distinctes et aux éditions différentes. La lexicographie bilingue roumaine-française et française-roumaine commence chez nous à partir du 1839 avec le *Vocabulaire roumain-français et français-roumain* (*Vocabular purtăreț rumănsecu-franțozesc și franțozescu-rumănesc*) de Jean-Alexandre Vaillant. Nous allons concentrer notre attention surtout sur l'analyse des dictionnaires bilingues français-roumains, c'est pourquoi le premier dictionnaire visé est le *Vocabulaire français - roumain* (*Vocabularul franțezo-românesc*), publié en 1840/1841 par de P. Poenar, F.Aaron et G. Hill. Nous continuerons ensuite avec le *Dictionnaire français-roumain* (*Dictionariu franceso-romanu*) publié en 1875/1876 par Theodore Codresco et le *Dictionnaire français-roumain* publié par Constantin Șăineanu en 1907. Le dernier dictionnaire de cette étude serait le *Dictionnaire français-roumain* (*Dicționar francez-român*) de Constantina Căplescu, Nicolae Dănilă, Horia Socianu, coord. N. N. Condeescu, publié en 1959. Dans un premier temps, nous avons parcouru chaque dictionnaire, afin d'identifier les termes religieux que nous avons extrait. Ensuite, pour avoir une image plus claire et faciliter l'analyse, nous avons groupé les termes identifiés dans 14 catégories qui représentent des réalités religieuses : des objets religieux, des habits sacerdotaux, des livres religieux, des caractéristiques des saints et du Dieu, des fêtes religieuses, des cérémonies religieuses, des prières, des fonctions religieuses, des pratiques religieuses etc. Dans cet article nous présenterons l'analyse de cinq catégories. Pour des raison pratiques, nous allons utiliser des sigles pour chaque dictionnaire (VFRPP – Poienaru F., Aaron F., Hill., G., *Vocabularul franțezo-românesc*, Vol I, București, Tipografia Colegiului Sfîntul Sava, 1840; DFRTT - Codresco, Theodoru, *Dictionariu franceso-romanu*, Ediţiunea a doua, revăzută, coresă, complectată cu latinesce și adăogită cu o cantitate mare de cuvinte noue, volumenul I/II, Iassi, Lito-Tipografia Buciumului Romanu, 1875/1876; DFRCS - Șăineanu, Constantin, *Dictionnaire français-roumain*, II ième édition, Entièrement refondue et augmentée, I. Samitca & D. Baraș, Société en commandite, Bucarest, 1907; DFRNC - Căplescu, Constantina, Dănilă, Nicolae, Socianu, Horia, coord. N. N. Condeescu, *Dicționar francez-român*, București, Editura Științifică, 1959).

II. Présentation générale des dictionnaires

II.1. *Vocabulaire français - roumain (Vocabularul franțezo-românesc),* P. Poenar, F. Aaron, G. Hill

Le *Vocabulaire français-roumain* de P. Poenar a été publié en deux volumes en 1840/1841, ayant un totale de 1660 pages, rédigées avec des caractères cyrilliques de transition. Dès le début, on apprend qu'à la base de cet ouvrage se trouve la dernière édition du *Dictionnaire de l'Académie Française*, et que l'auteur rajoute de nombreuses expressions recueillies d'autres dictionnaires. L'indication des noms des auteurs est suivie par des précisions concernant leur domaine d'activité. Dans la préface, les auteurs nous font savoir que le manque d'un dictionnaire français-roumain et le statut de la langue française ont constitué les raisons de

rédaction d'un tel ouvrage ; on pourrait y ajouter l'intérêt des jeunes roumains pour apprendre le français. Parmi les qualités du dictionnaire ils mentionnent son apport dans l'enseignement et la facilité du public étranger à comprendre des réalités roumaines. Avec une fausse modestie, pour obtenir la bienveillance du public lecteur, ils avouent que le *Vocabulaire* n'est pas parfait (*este nedesăvîrşit*), parce que la langue roumaine n'est pas si riche afin de pouvoir trouver l'équivalent le plus exact pour les termes français. Pour des raisons économiques l'ouvrage ne contient pas tous les termes d'un dictionnaire, mais dépasse le caractère d'un vocabulaire, ayant un prix modeste, qui facilite la possibilité d'acquisition. La dernière phrase de la préface relève l'intention de l'auteur de rédiger aussi une version roumain-français, laissant un proverbe roumain pour ses critiques (*mai bine astăzi un ou, decît mîine un bou*). La préface est suivie par un tableau qui contient les abréviations utilisées dans les deux volumes. Pour ce qui est de la rédaction, les définitions commencent par la précision de la catégorie grammaticale et du genre, lorsqu'il s'agit d'un nom (Agenouilloir, *s. m.* periniță, sau scăunaș pe care îngenuche cineva cînd se închină.). La catégorie grammaticale est indiquée aussi à l'intérieur du mot quand il s'agit des mots polysémiques (Administrer, *v. a.* a administra a cîrmui, a oblădui trebile publice sau particulare; - *la justice*, a judeca, a face dreptate; - *les sacremens*, a da cuiva sfînta împărtășanie ; -*un malade*, a cumineca pe un bolnav). Dans le cas des adjectifs, l'auteur nous indique après le mot-titre au masculin, la terminaison du féminin (Apostat, *adj.* și *s.* apostat sau cel ce s'a lepădat de religia sa; călugărul care s'a lepădat de călugărie.). Pour les verbes, parfois, on a des exemples et des indications concernant la conjugaison. Les définitions ont un caractère encyclopédique, l'équivalent roumain étant indiqué soit par des séries de synonymes, soit par des définitions analytiques, complétées par plusieurs exemples d'emploi du terme défini. La catégorie sémantique est signalée (pas de manière conséquente) par les abréviations établies dans le tableau qui suit la préface, mais il arrive des fois que l'auteur fasse l'observation dans le corpus de la définition (Biennal, *ale, adj*. ceea ce dăinește, ține doi ani, se zice mai cu seamă de slujbe și posturi). Nous signalons aussi des indications d'ordre phonétique dans certaines situations (Amict, *s. m.* (C și T nu se pronunț.) un fel de patrahil ce popii catolici pun pe cap sau pe umere, cînd se îmbrac ca să slujească liturgia.). En ce qui concerne les précisions concernant le domaine de circulation, l'auteur utilise plusieurs modalités pour signaler l'appartenance d'un mot à la terminologie religieuse. Voici quelques exemples : « în vorbirea religioasă » (*Devoyer*) ; « în pricini de religie » (*Coulpe*) ; « mai cu seamă la ceea ce se atinge de religie » (*Coopérateur*) ; « de théol. » (*Consubstantialité*) ; « se întrebuințează numai pentru tăierea capului sf. Ioan Botezătorul » (*Décollation*) ; « se întrebuințează numai cu zicerea *Dieu* » (*Aidant*) ; « t. d'ascet. » (*Aspiration*) ; « în scriptură » (*Azyme*) ; « în limba religioasă » (*Bienheureux*) ; « se zice mai cu seamă de slujbe și posturi » (*Biennal*) ; « în pravila bisericească însemnează » (*Bigamie*) ; « se zice de spre călugări și de spre călugărițe » (*Cloture*).

II.2. *Dictionnaire français-roumain (Dictionariu franceso-romanu),* Theodore Codresco

Les volumes que nous avons étudiés sont dans une deuxième édition et l'auteur nous indique qu'il a rajouté un grand nombre de mots par rapport à la première édition. Tous les deux sont en fait une réédition du dictionnaire français-roumain de Florian Aaron, G. Hill et Petrache Poenaru[1]. Publiés en 1875 et 1876, le langage utilisé pour la traduction est celui employé à l'époque et donc difficile à comprendre parfois. Même si l'ouvrage n'a pas une préface, l'auteur fait quelques indications sur la première page. Il nous annonce qu'à la fin du premier volume nous allons trouver une partie qui comprend des notions étymologiques, scientifiques,

[1] http://biblior.net/istoria-literaturii-romane/a-1848-1859.html?quicktabs_2=1, consulté le 20.06.2019.

historiques et littéraires. Plus exactement, il fait une sélection des mots qui lui semblent les plus importants pour la culture française par rapport à ces domaines et donne une traduction à caractère encyclopédique. Nous avons aussi au début du premier volume une liste des abréviations employées dans les deux volumes, même s'ils ont été publiés dans des années différentes. A la fin du deuxième volume l'auteur propose des locutions et des phrases latines qui, par leur utilisation ont été introduites dans le français usuel et donc qu'il considère que tout le monde doit connaître. Par rapport à la rédaction, nous pouvons remarquer dès le début que les termes qui proviennent du latin, ont l'étymon spécifié, aussi bien que la catégorie grammaticale. De plus, il indique aussi pour certains mots, le domaine d'application. Par exemple, pour les mots qui désignent des réalités théologiques il utilise les abréviations *t. de théol*, *t.lilturg.* ou *t. de dogmatique*, pour le domaine juridique *t. de jurispr*., pour le coté médical *t.de méd.* ou *t. de chirurg*., *t . de libr.* ou *d'impr.*, pour le domaine de la typographie et aussi pour d'autres domaines *t. de mus., t. d'archit.,t. de chim.* etc. Les traductions sont plutôt des définitions, mais la plupart des mots étant expliqués avec plusieurs exemples d'emploi. Les termes n'ont pas une transcription phonétique, mais l'auteur fait dans certaines situations des précisions sur la prononciation. Par exemple, pour le mot *Immaculé*, il fait la précision au début que les deux *m* doivent être prononcées et que la lettre *i* garde le son habituel *(amendoi* ***m*** *se pronunță, și* ***I*** *păstreaḑă sunetulu lui celu firescu)*. Pour les mots qui ont plusieurs sens, les définitions ne sont pas numérotées, étant séparées seulement par la ponctuation, et pour le sens familier ou celui connotatif, sont utilisées soit les abréviations *fig. și fam.* soit une note entre les parenthèses (*se ḑice în bătae de jocu, cu luare în rîsu*). Nous avons aussi des observations sur les contextes d'emploi pour les mots polysémiques. Par exemple, pour un terme comme *Mitré*, il fait la précision qu'il doit être utilisé que dans un tel contexte (*Se întrebuințeză numai la acesă frasă*) ou bien pour *Indéfectible* il indique que celui peut être employée que lorsqu'on parle de l'église (*se ḑice numai despre biserică*). Aussi, pour les mots qui n'ont pas de pluriel, il fait la remarque à la fin de celui-ci (*Nu primeşce semnul înmulțitului - Porte-dieu*). Ce qui nous attire l'attention est le fait que beaucoup de termes communs reçoivent un sens religieux dans la traduction. Par exemple, le terme *nativité* est traduit par *naissance* et suivi par l'explication qu'on l'utilise pour parler de la naissance de Jésus-Christ.

II.3. *Dictionnaire français-roumain*, Constantin Șăineanu

La première édition du *Dictionnaire français-roumain* étant épuisée, Șăineanu publie en 1907 une deuxième, qui fait l'objet de notre étude. Dès la première page on apprend des informations concernant le statut social de l'auteur, complétées par un petit tableau en guise de sommaire. Dans la préface rédigée en français il indique de manière détaillée les modifications faites par rapport à la première édition. Il nous fait savoir que cette édition contient, à part les termes consacrés par l'Académie, un grand nombre de termes consacrés par l'usage. Suite à l'évolution de la technologie, il s'intéresse d'une manière particulière à la terminologie spécialisée, qu'il appelle « technique », propre aux différentes sciences comme la médecine, mais aussi aux termes qui appartiennent à des domaines comme les arts, le commerce ou la religion. Il augmente dans cette édition le nombre des gallicismes, des locutions ou proverbes et accorde une place importante aux adverbes terminés en *ment*. Il rajoute aussi au début du dictionnaire un tableau qui contient la conjugaison des verbes irréguliers et défectifs aussi qu'une liste des abréviations et des signes, précédée par une petite présentation de l'histoire de la littérature française. En ce qui concerne la rédaction, l'auteur indique entre parenthèses, l'étymologie de chaque terme, lorsqu'elle est connue et lui semble logique (« agapètes [agape] *f. pl.* fecioare cari trăiau în comun fără a fi călugărițe (în Biserica primitivă ») ou fait juste une

précision concernant la langue d'origine du mot (« ablégat, [l] *m.* vicarul unui cardinal. »). Les mots polysémiques sont numérotés par chiffres qui séparent les nuances d'un même terme (« défroque *f.* 1. Lucrurile rămase de la un călugăr sau de la un om sărac (după moarte); 2. Zdreanță, vechitură. ») et par lettres lorsqu'on parle du même champs sémantique (« agape [agape] *f.* agapă : a) osăpățul în comun al primilor creștini; b) *fig.* masă amicală. »). L'auteur indique la catégorie grammaticale pour toutes les catégories rencontrées sauf pour les noms, qui ont juste la précision du genre (« déiste *m*. cel ce crede în Dumnezeu »). La catégorie sémantique est signalée par les abréviations, mais pas de manière systématique (« consommateur, trice *m.* consumator ; 2. *Théol.* Întregitor, împlinitor »). Comme particularité, on observe l'utilisation de plusieurs signes afin de signaler que la lettre *h* est aspirée (*), le caractere archaïque d'un terme (+), l'égalité de sens (=) ou la séparation des parties du discours d'un même mot (||).

II.4. *Dictionnaire français-roumain (Dicționar francez-român)*, Constantina Căplescu, Nicolae Dănilă, Horia Socianu, coord. N. N. Condeescu

Le *Dictionnaire français-roumain* paru en 1959 chez l'Edition Scientifique, sous la coordination de N. N. Condeescu s'adresse au grand public et aux jeunes chercheurs dans un volume plus petit, grâce à la sélection des matériaux les plus adéquats. Les auteurs nous informent avoir choisi les termes les plus courants, ceux techniques et les archaïsmes les plus fréquents dans la littérature. Une place spéciale a été occupée par la terminologie correspondant au domaine socio-politique, vu qu'on parle d'une période communiste. L'ouvrage essaie de faire une sélection des modèles lexicographiques les plus utilisés, en vue de répondre aux besoins du public et d'offrir un instrument pratique dans l'apprentissage de la langue française. Les premières pages contiennent des explications concernant l'utilisation du dictionnaire et des indications sur la transcription phonétique. Une partie est réservée à la présentation des catégories morphologiques, suivie par une liste des verbes irréguliers et d'une liste des abréviations. Le dictionnaire finit par une liste de noms des pays. Quant à la rédaction, le mot-titre est suivi par la catégorie grammaticale et par le genre dans le cas des noms, auxquels s'ajoute la transcription phonétique pour les termes ou les sons qui posent des difficultés (« archange [-ka-] *s. m.* arhanghel »). Souvent on a des indications concernant le domaine d'emploi (« méthodisme *s. m. (relig.)* metodism ; messianique *adj. (relig.)* mesianic »). Pour les adjectifs la terminaison du féminin est indiquée après le mot-titre, accompagnée par le signe « ~ » pour indiquer qu'elle s'ajoute au terme principal sans aucune autre modification de celui-ci (« originel, ~ le *adj*. Originar, care persistă de la origine; *(relig.) le péché* ~ păcatul originar, al lui Adam »). Les différents sens d'un mot sont numérotés par des chiffres arabes (« hostie *s. f.* 1. jertfă. 2. azima împărtășaniei. ») et par lettres au cas où un sens a plusieurs nuances (« fidèle I. *adj.* 1. fidel, credincios, devotat. 2. constant, perseverent. 3. Sigur; *guide* ~ ghid sigur. 4. care reține bine; *mémoire* ~ memorie sigură. II. *s.m.* 1. *(relig.)* om credincios. 2. *pl.* credincioșii, catolici. »). En ce qui concerne les verbes, les chiffres romanes indiquent la diathèse et ceux arabes les différents sens (« ordonner I. *vt*. 1.a rîndui, a pune în ordine. 2. a hirotonisi. 3. a ordona, a comanda, a porunci. II. *vi.* a dispune de; *~ de la vie de qn.* a dispune de viața cuiva. »). Quand chaque diathèse a un seul sens, on n'utilise que des chiffres arabes (« exorciser [egzor-] *vt.* 1. *(în superstiții)* a exorciza, a goni vrăjile, dracii. 2. a îndemna din toată inima. »). Parfois on trouve aussi des indications concernant la conjugaison (« bénir ca (f i n i r), *part. trec. Béni, ~ e* și *(bis.), ~ e vt.* a binecuvînta; *pain bénit* anafură; *eau bénite de cour* promisiuni în vînt. »). Par rapport aux termes qui appartiennent à plusieurs catégories morphologiques nous avons constaté qu'elles sont indiquées par chiffres romanes juste si chacune a un sens multiple.

III. Analyse comparative

III.1. Termes qui désignent des noms

Si nous prenons en considération la catégorie de termes qui désignent des noms, nous pouvons remarquer qu'il y a des mots qui concernent plusieurs religions, étant donné les diverses dénominations qu'on a pour parler de la divinité : *Allach*, *Christ*, *Jéhova*, *Jésus*, *Saint-Esprit*. On doit signaler aussi que la plupart de ces noms représentent la religion chrétienne, exceptant le terme *Allach*, mais qui renvoie quand même à la notion de Dieu aussi pour les arabes musulmans, que pour les arabes chrétiens. Nous avons identifié 71 termes, dont huit ont conservé leur sens religieux dans tous les dictionnaires étudiés : *Aumôner*, *Diable*, *Diablesse*, *Diablotin*, *Dieu*, *Druide*, *Episcopaux* et *Esprit*. On voit dès le début que dans les premiers dictionnaires les définitions ont un caractère encyclopédique, qui se transforment dans des indications courtes ou des séries de synonymes dans les deux derniers. Nous avons saisi six termes qui n'existent que dans le DFRTC (*Jaloux*, *Jéhovah*, *Jésus*, *Satan*, *Sorbonne* et *Trés-Haut*), huit mots-titre visibles juste dans le DFRCS (*Belzébuth*, *Chrysostome*, *Crépin*, *Désiré*, *Domination*, *Eminentissime*, *Fils* et *Prodigue*,) et quatre exemples particuliers dans le DFRNC (*Diabloteau*, *Galiléen*, *Mékhitariste* et *Nazaréen*). Du point de vue sémantique, nous constatons donc que certains mots gardent le sens religieux dans tous les dictionnaires et d'autres ne le font plus. Par exemple, des termes comme *Jésus* ou *Satan* sont rencontrés que chez T. Codresco, (il est possible qu'il existe aussi dans le deuxième volume de Poenaru, vu que le dictionnaire de T. Codrescu représente une réédition du VFRPP), tandis que *Galiléen* et *Nazaréen* ont le sens religieux exclusivement dans DFRNC (« Isus) galileanul.» ; « pl. nazarinenii, primii creştini. 2. (cu maj.) Iisus »). Il y a aussi d'autres mots comme *Hemorroase*[2], *Hemorroise*[3]), qui ont une lettre différente, mais qui désignent la même réalité : « se zice de muerea bolnavă de curgerea sîngelui, care s'a vindecat atingînduse de haina Mîntuitorului nostru; *l'hémorroïsse de l'Evangile*. ». En ce qui concerne les situations où le sens religieux change, on a l'exemple du mot *Aumônier* pour lequel on apprend qu'il est utilisé pour désigner le nom de Saint Jean L'Aumônier dans les deux premiers dictionnaires étudiés (« *ère, adj*. milostiv, acela care dă adeseori milostenii la săraci (vechiu); se întrebuinţează acum numai la acest nume propriu: *Saint Jean l'aumônier*, sfîntul Ioan cel milostiv »), dans le DFRCS il reçoit le sens de prêtre chargé à distribuer l'aumône (« *m.* preot însărcinat cu distribuirea pomenilor, împărţitor de pomeni. »), et dans le DFRNC il est traduit comme prêtre d'une institution (« *s.m. (bis.)* preot (al unei instituţii). »). Il a encore un sens religieux, mais qui ne renvoie plus à celui de base. On observe aussi que dans le DFRNC les termes religieux sont soit écrits en lettres minuscules, soit perdent complètement le sens religieux, comme c'est le cas du mot *Dieu* qui a le sens religieux dans tous les quatre dictionnaires sauf que dans le dernier il commence par une lettre minuscule (« zeu, dumnezeu, idol »). L'auteur rajoute quand même des expressions comme *merci dieu* (« mulţumesc lui dumnezeu, slavă domnului, din fericire ») qui le rapprochent du sens principal. Il arrive fréquemment que les termes religieux soient expliqués par plusieurs expressions qui renvoient à des réalités religieuses (*le bon Dieu*, cuminecătră, grijanie; *Dieu aidant*, cu ajutorul lui Dumnezeu) ou même laïques (*fig. promettre ses grands-dieux*, a făgădui ceva cu mari jurăminte).

III.2. Termes qui désignent des objets religieux

Cette catégorie comprend un total de 150 mots-titre, dont 24 ont conservé leur connotation religieuse le long des dictionnaires compris dans notre corpus. Dans le VFRPP, nous trouvons un exemple qui n'est plus repris dans les autres dictionnaires (*Coq*). On identifie aussi

[2] DFRTC, vol I, p. 915.
[3] VFRPP, p. 802.

trois mots spécifiques pour le DFRTC (*Icones, Pléureuses et Représentation*). De plus, on retrouve dans DFRCS 12 termes pour lesquels le sens religieux n'apparaît plus dans les autres dictionnaires (*Aiguille*, *Bénit*, *Chasublerie*, *Chemin*, *Décrétable*, *Encyclique*, *Ex-Voto*, *Frontal*, *Herse*, *Iconostase*, *Peinture* et *Syllabus*) et 13 nouveau termes dans le DFRNC (*Carillon*, *Cierge*, *Confessionnel*, *Dragon*, *Mandement*, *Mortuaire*, *Nappe*, *Navette*, *Patène*, *Rosaire*, *San-Benito*, *Stèle et Stoupâ*). En ce qui concerne l'appartenance confessionnelle, nous pouvons voir que la religion chrétienne catholique est beaucoup plus représentée que celle chrétienne orthodoxe. L'appartenance à la religion catholique est signalée par les auteurs lexicographes dans les définitions (« în vremea slujbei în biserica catolică», pour le mot *Baton* ; « un toculeț în care se păstrează hainele popilor catolici ce îmbracă cînd slujesc liturghia », pour le mot *Bourse*). On remarque chez T. Codresco que les définitions sont presque identiques à celles du VFRPP. Les changements qu'il fait sont plutôt superficiels, il reprend la définition du VFRPP, les modifications étant au niveau des terminaisons (mais pas de manière systématique) et aux synonymes néologiques qu'il rajoute. On a l'exemple d'*Asperges* qui dans VFRPP est défini comme « *s. m.* (S se pronunț.) mătăuz cu care se face stropirea cu apă sfințită ; vremea slujbei cînd se face ceremonia stropirei cu apă sfințită ; sfeștanie. » et dans DFRTT en tant que « s. m. (s se pronunță) sfiștocu cu care se face stropirea cu apă sânțită; vremea slujbei cându se face ceremonia stropirei cu apă sânțită; osfeștanie. ». Les mots plus connus comme *Chapelet*, *Encensoir*, *Bénitier* ou *Crucifix* se retrouvent dans tous les quatre dictionnaires, d'autres moins populaires comme *Eulogies* ou *Goupillon* ne sont plus indiqués dans les deux derniers. On peut remarquer aussi qu'un terme comme *Custode* qui a le sens de rideau d'autel (« perdea la oltarul biserici »), un objet utilisé pour couvrir la sainte communion, (« capacul cu care se acopere sfînta grijanie) ou bien la personne chargée à administrer les finances d'une église (« îngrijitor de averea unei biserici ») dans le VFRPP et dans le DFRTC, ne garde que le sens de rideau d'autel chez Șăineanu mais change complètement dans DFRNC (« stareț de metoh »).

III.3. Termes qui désignent des habits sacerdotaux

Un total de 55 termes a été identifié dans cette catégorie, dont huit termes ont conservé leur signification religieuse : *Camail*, *Chape*, *Chapier*, *Chasuble*, *Froc*, *Fronteau*, *Guimpe* et *Habit*.

Nous relevons huit occurrences communes pour le VFRPP et le DFRTC, mais qui n'ont plus de signification religieuse dans les deux autres dictionnaires. Dans le DFRTC, apparaissent cinq nouveaux exemples, qui perdent leur sens religieux par la suite (*Belamie*, *Mule*, *Orfroi*, *Pectoral* et *Robette*). Aussi cinq termes sont spécifiques aux DFRCS (*Barbette*, *Béguin*, *Escot*, *Infule* et *Velet*) et deux ne figurent que dans le DFRNC (*Cornette* et *Rabat*). La majorité des exemples de cette catégorie représentent strictement la religion catholique. On a des mots qui définissent la plupart des vêtements utilisés par le clergé, à commencer par ce qu'ils portent chaque jour (« Robette, s. f. cămașă de lână ce portă călugării. » ; Rochet, s. m. unu felu de haină cu mânici strîmte ce portu episcopii și alte persone bisericesci la catolici; [...]. »), les habits utilisés pendant la saison froide (« Camail, *s. m.* un fel de manta scurtă ca o iaca, ce poartă persoanele cele înalte bisericești; un fel de haină ce acopere capul și umeri pînă la brîi ce poartă persoanele bisericești în vremea ierni. ») ou bien lors des cérémonies religieuses (« Mule, s.f. *crepida*, unu feliu de papuci ce se purta mai 'nainte; -papuculu Papei, cu o cruce pe densulu și pe care Papa îl dă de'l sărută acelora de'i sunt presentați. » ; Amict, *s. m.* (C și T nu se pronunț.) un fel de patrahil ce popii catolici pun pe cap sau pe umere, cînd se îmbrac ca să slujească liturgia. » ; Mitre, s.f. –tra, mitră care o punu în capu Episcopii când se îmbracă în odăjdii arhieresci; »). Il y a quelques exemples comme *Soutane, Soutanelle* ou *Mitre* qui peuvent être

employés dans des contextes orthodoxes. En général, la confession d'appartenance d'un terme est indiquée par l'auteur lexicographe, mais dans les deux derniers dictionnaires les auteurs utilisent un simple mot pour la traduction, ce qui peut générer des confusions pour le lecteur débutant dans le domaine de la terminologie religieuse en langue française. Par exemple, le mot *Surplis* est défini dans VFRPP et dans le DFRTC comme « unu feliu de îmbrăcăminte bisericească, făcută de pânză albă la catolici. », mais en DFRCS justement comme « stihar » et dans DFRNC comme « stihar alb ». Dans cette situation, on voit que le développement des dictionnaires bilingues ne vient pas vraiment à l'aide du traducteur des textes religieux qui s'appuie sur des dictionnaires bilingues dans sa démarche.

III.4. Termes qui désignent des livres religieux

Sur les 85 termes qui désignent des livres religieux, la plupart sont propres à la religion catholique, mais puisqu'on parle du christianisme, il y a aussi des livres qui sont utilisés dans l'espace orthodoxe (*Génèse, Exode, Évangile, Lévitique*). Nous rencontrons dans cette catégorie deux termes comme *Coran* ou *Alcoran* qui représentent l'islam ou *Véda* et *Massorah* pour d'autres religions. Douze mots de cette catégorie ont conservé leur sens religieux dans tous les dictionnaires : *Révélation, Bible, Bréviaire, Canon, Canonique, Écriture, Épître, Évangile, Évangile, Exode* et *Genèse*. En ce qui concerne l'évolution du sens, le mot *Bréviaire* attire notre attention. Dans VFRPP il est défini comme « breviar, un fel de ceaslov la catolici », mais en essayant d'utiliser des synonymes pour les définitions de VFRPP, T. Codrescu remplace le mot « ceaslov » par « unu felu de molitvelnicu la catolici », ce qui détermine la modification du sens, puisqu'on parle de deux livres différents. Plus tard, dans le DFRCS, on reprend le sens de « ceaslov » et dans le DFRNC le terme est défini simplement comme « breviar ». Des mots comme *Canon* ont des significations multiples dans le VFRPP et le DFRTC (« culegere de canoanele biserici ; *le canon des chrétiens;* canoanele creștinilor sau cărțile care sînt privite de către creștini ca însuflate de Dumnezeu; catalog de sfinți pe care'i cunoaște biserica catolică de sfinți. *canon Pascal,* tablă de sărbătorile ce cad după Paști, făcută pentru mai mulți ani; rugăciunile ce se zic la începutul liturghiei la catolici și țin pînă se face sfînta Cuminecare; cărticică scrisă cu mîna sau tipărită, care coprinde vre o cîteva rugăciuni ce se citesc în vremea liturghii la catolici. »), tandis que dans le DFRCS le terme est réduit à des significations comme « canon, legea bisericească, tabelă de sființii recunoscuți de Biserică, *canon d'autel,* tăbliță pe care preotul citește unele părți ale liturhiei, *canon de la messe,* a doua parte a liturghiei. Dans le DFRNC le seul sens reconnu est celui de « canon ». On voit donc que le caractère encyclopédique favorise une meilleure compréhension de la réalité confessionnelle. Il y a aussi des termes qui gardent le même sens dans les trois premiers dictionnaires, mais beaucoup d'entre eux ne sont plus retrouvés dans DFRNC, même des noms de livres très importants comme *Deutéronome, Ecclésiaste, Automnal, Epitre*. D'autres comme *Bible, Ecriture* ou *Evangile* sont présents dans tous les quatre dictionnaires étudiés. Par contre, le sens principal d'*Epitre* et *Ecriture* n'est pas religieux dans VFRPP, DFRTC et DFRCS, tandis que dans DFRNC il n'a que les sens religieux. En ce qui concerne le mot *Epitre,* il est traduit comme « epistolă » dans le DFRNC, sans aucune indication sur l'appartenance au domaine religieux.

III.5. Termes qui désignent des caractéristiques des saints et de Dieu

Pour la catégorie des termes représentant des caractéristiques des saints et de Dieu, la plupart des mots représentent aussi la religion orthodoxe que celle catholique, mais des termes comme *coessentiel, immaculé* sont beaucoup plus utilisés dans le monde catholique. Sur les 142 mots-titre, seulement 10 ont conservé leur signification religieuse entre 1840 et 1859 (*Amour, Apostolat, Apostolique, Auréole, Bienheureux, Consubstantiel, Divin, Divinement, Divinité* și

Gardien) si l'on tient compte du fait qu'on n'a étudié que le premier volume du VFRPP qui s'arrête à la lettre *H*. Du point de vue quantitatif, on observe une grande différence entre les dictionnaires, vu que dans le DFRNC on ne trouve que la moitié des termes de DFRCS. Il y a des termes qui peuvent être encadrés dans plusieurs catégories sémantiques, comme *Transsubstantiation* ou *Trinité* (qui est une caractéristique, un nom de la divinité et une fête, le premier jour après la Pentecôte – « care exprimă atât treimea Dumnezeiască cât și sărbătoarea, ziua întîi după rusalii. »). Par les définitions à caractère encyclopédique les auteurs de VFRPP et DFRTC arrivent à nous transmettre plusieurs sens des mots comme *Gardien* (« înger păzitor, gardian, titlu ce se unui stariț de călugări franciscani »). Plus tard, dans DFRCS la qualité d'higoumène franciscain n'est plus maintenue, on sait juste qu'il s'agit d'un higoumène dans certains monastères (« starețul (în unele mănăstiri »), qui devient « protector » dans DFRNC. Il se peut aussi que le terme ait un sens restreint dans les deux premiers dictionnaires, auquel s'ajoutent d'autres indications sémantiques dans les deux derniers. Par exemple, dans le DFRTC le terme *Séraphique* est défini comme adjectif lié à la qualité des séraphins, et plus tard, dans DFRCS il reçoit aussi le sens d'« ordre séraphique » (tagmă de călugări franciscani). En plus, un mot comme *Sacré-Cœur* (« inima lui Isus ») qu'on attendait voir dans les premiers dictionnaires n'est pas retrouvé que dans le DFRCS. Bien que dans le dernier dictionnaire (DFRNC) il manque une grande partie des termes retrouvés dans les autres, des mots-clés pour la religion chrétienne existent quand même dans tous les quatre (*Divin, Consubstantiel, Impénitence, Omnipotence, Saint, Sauver, Trinité, Transsubstantiation*).

Conclusions

Suite à l'étude des 14 catégories, on peut observer une tendance descendante par rapport à la terminologie religieuse employée dans les dictionnaires bilingues français-roumain, lorsqu'on regarde le nombre de mots-titres retrouvés : 1093 dans le premier volume du VFRPP, 2078 dans le DFRTC, 1740 dans le DFRCS et 1178 dans le DFRNC. Nous constatons alors qu'il y a un nombre important de termes qui apparaissent seulement dans certains volumes et perdent le sens religieux dans les autres, ce qui reflète que l'auteur lexicographe n'a plus l'intérêt à les reprendre. En général, on a des définitions encyclopédiques dans les deux premiers dictionnaires et des explications brèves, voir des séries de synonymes dans le deux autres, mais il y a des exemples quand la définition du VFRPP est représentée par un seul terme et qu'elle ne soit plus développée dans les autres dictionnaires. Le grand nombre de termes et le sens religieux que beaucoup de mots communs reçoivent nous confirment que la terminologie religieuse était souvent utilisée dans la vie quotidienne du XIXème et du XXème siècle. Le fait que la religion chrétienne catholique est la plus représentée par les termes identifiés dans ces dictionnaires nous certifie aussi l'importance du catholicisme dans l'espace français et nous indique de manière indirecte l'utilisation des sources françaises par les auteurs lexicographes. L'étude de ces dictionnaires ne nous apporte pas seulement des données quantitatives, mais aussi des informations sur des réalités spécifiques à chaque époque. On considère que la diminution du sens et le caractère restreint des dictionnaires bilingues ne fait pas une faveur aux traducteurs de textes religieux, tout au contraire, une vue plus élargie leur permettrait de mieux comprendre la connotation des textes qu'ils souhaitent traduire.

BIBLIOGRAPHY

Dictionnaires

1. Căplescu, Constantina, Dănilă, Nicolae, Socianu, Horia, coord. N. N. Condeescu, *Dicţionar francez-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1959.
2. Codresco, Theodoru, *Dictionariu franceso-romanu*, Ediţiunea a doua, revăzută, coresă, complectată cu latinesce şi adăogită cu o cantitate mare de cuvinte noue, volumenul I, Iassi, Lito-Tipografia Buciumului Romanu, 1875.
3. Codresco, Theodoru, *Dictionariu franceso-romanu*, Ediţiunea a doua, revăzută, coresă, complectată cu latinesce şi adăogită cu o cantitate mare de cuvinte noue, volumenul II, Iassi, Lito-Tipografia Buciumului Romanu, 1876.
4. Poienaru F., Aaron F., Hill., G., *Vocabularul franţezo-românesc*, Vol I, Bucureşti, Tipografia Colegiului Sfîntul Sava, 1840.
5. Şăineanu, Constantin, *Dictionnaire français-roumain*, II ième édition, Entièrement refondue et augmentée, I. Samitca & D. Baraş, Société en commandite, Bucarest, 1907.

Ouvrages de référence

1. Bria, Ion, *Dicţionar de teologie ortodoxă*, Ediţia a doua revizuită si completată, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1986.
2. Chivu, Gheorghe, « O variantă ignorată a românei literare moderne - limbajul bisericesc », in *LR, 9-12 (XLIV)*, Bucureşti, Editura Academiei, 1995, p. 445-453.
3. Dumas, Felicia, *Le discours religieux orthodoxe en langue française. Approches linguistique, traductologique et anthropologique*, Bucarest, Pro Universitaria, 2018.
4. Eliade, Pompiliu, *Influenţa franceză asupra spiritului public în România. Originile*, Bucureşti, Editura Univers, 1982.
5. Felecan, Nicolae, *Vocabularul limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Mega Presa Universitară Clujeană, 2004.
6. Gheţie Ion, Mareş Alexandru, *Originile scrisului în limba română*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, p. 127-176.
7. Haja, Gabriela, Tamba, Elena, « Cercetarea lexicografică academică actuală: tradiţie şi modernitate » in *Anuar de Lingvistică şi Istorie Literară*, LV, Iaşi, Editura Academiei, 2015, p. 7.
8. Lorian Al. Goldis-Pöalelungi (Ana),« L'influence du français sur le roumain (Vocabulaire et syntaxe)» in: *Revue belge de philologie et d'histoire*, tome 54, fasc. 1, p. 199-200, 1976.
9. Obrocea, Nadia, « Încercare de definire a stilului religios », in *AUVT*, 42–43, 2004–2005, p. 241–248.
10. Seche, Mircea, *Schiţă de istorie a lexicografiei române*, volumul I şi II, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966/1969.

SPECIALISED VOCABULARY: MEDICAL LANGUAGE. PARTICULARITIES

Oana Găianu
PhD Student, UMFST Târgu Mureș

Abstract: Due to the development of technology, in the domain of specialized languages had occurred many significant changes and improvements. Each scientific field was enriched throughout time by new discoveries, especially medicine. Because of this, the common person, who is not initialized in the specialized language, needs to find different ways of understanding the message sent by the specialized people, in this case doctors. General dictionaries, articles and mass-media play an important role in narrowing the gap between specialized language and common language. They offer easy and most of the times free access to every individual that comes into contact with the medical language. The patient and the doctor must come to a common ground in order for the message to be sent and understood correctly. This paper focuses on the way specialized medical terminology is presented in general dictionaries. There is emphasized the Greek and Latin root of medical terms, and the way in which the term transformed itself in the Romanian language. Also, this paper intends on analysing and presenting synonyms and antonyms created during the time in medical terminology.

Keywords: specialized language, common language, medical terminology, dictionaries, origin, synonym, antonym.

Relația lexicului specializat cu lexicul comun

Unitățile lexicale din vocabular sunt grupate în două clase: lexicul comun și lexicul specializat. Lexicul comun este caracterizat ca fiind totalitatea cuvintelor și a combinațiilor de cuvinte folosite în general. Lexicul specializat este definit prin elementele lexicale ce sunt conectate cu o anumită activitate științifică, fiind folosit de un anumit grup de vorbitori în comunicarea scrisă sau orală.

Lexicul specializat apare încă de la începutul procesului de creație, în momentul în care se nasc ideile și se produc noile obiecte ce încă nu sunt denumite. În aceste situații, în cadrul activității profesionale apar, din punct de vedere lingvistic, unități lexicale create cu ajutorul conștient al specialistului.

Trecerea între lexicul specializat și lexicul comun poate fi considerată a fi un proces ușor, întrucât vocabularul unui lexic specializat va conține mereu și elemente ale lexicului comun. Un text nu poate fi alcătuit doar din termeni specializați, deoarece nu va fi coerent. De aceea, doar lexicul comun poate sta independent.

În acest proces de îmbogățire a lexicului medical, lexicul comun reacționează prin înregistrarea unor termeni ce altădată se regăseau la periferia lexicului medical. Se observă faptul că este absolut necesar, din punct de vedere lexicografic, ca dicționarele explicative și terminologice să mențină o anumită sincronie cu dezvoltarea terminologiei medicale.

Se poate observa, astfel, fenomenul de determinologizare, ce reprezintă transferul termenilor din lexicul specializat în lexicul comun și înregistrarea acestora în lexicul comun.O dovadă clară a deschiderii lexicului comun către lexicul medical este reprezentată de procesele demarate de presa audio-vizuală și scrisă, de răspândirea unor termeni, etichetați până de

curând a fi prea tehnici. La toate acestea se adaugă interesul vorbitorului pentru descifrarea unor noțiuni și definiții din domeniul medicinei, ca efect al unei societăți în care oamenii sunt din ce în ce mai bolnavi și tot mai interesați de această realitate extralingvistică. Un ajutor în acest sens vine din partea *Dicționarului explicativ al limbii române* (DEX), ce are menirea de a aduce în fața oricărui individ limbajul folosit de specialiști. DEX-ul va înregistra mereu termenii medicali folosiți în cel puțin două modalități identificate, ca fiind forme practice ale limbii.

Un factor esențial al acestui proces lexicografic extensiv îl reprezintă nevoia unei identificări complete a familiei lexicale unui anumit termen medical, precum:

AMIGDALĂ, s.f.,amygdale, s.f./amygdala, tonsil. NA:tonsilla. [Gr. *amygdale*=migdală] 1)Orice organ în formă de migdală […];

AMIGDALECTOMIE, s.f./amygdalectomie, s.f./amygdalectomy, tonsillectomy. [[Gr. *amygdale=migdală*, *ektome*=excizie] Abalția totală a celor două amigdale palatine; **AMIGDALIAN**, adj./amygdalien, -enne, adj./amygdalian. [Gr. *amygdale=migdală]*

privitor la amigdală;

AMIGDALITĂ, s.f./amygdalite, s.f./tonsillitis, amygdalitis. [Gr. *amygdale=migdală, -ită*] Inflamația amigdalelor palatine. Sin.: tonsilită.[1]

Relația dintre lexicul medical și lexicul comun se observă și prin termenii compuși: *postinfecțios* (status postinfecțios, cu referire la *infecțios*), *postnatal* (consult postnatal, legat de *natal* și *prenatal*).[2]

Siglele și abrevierile din lexicul medical au început să fie din ce în ce mai prezente și în lexicul comun. Nespecialiștii vor folosi mereu forma prescurtată e termenului, fără acunoaște, de cele mai multe ori, întreaga denumire, pe când specialiștii vor ști mereu ce înseamnă acele abrevieri sau sigle. De exemplu ADN (acid dezoxiribonucleic), AVC (accident vascular cerebral), CT (computer tomografie), EKG sau ECG (electrocardiogramă), EEG (electroencefalogramă), FIV (fertilizare in vitro), PET (tomografie cu emisie de pozitroni), VSH (viteza de sedimentare a hematiilor) sau RMN (rezonanță magnetică nucleară). [3]

Un aport important îl aduc și acronimele din limba engleză, ce și-au făcut loc în limbajul medical folosit atât de specialiști cât și de non-specialiști. Printre acestea se regăsesc HIV (Human Immunodeficency), HPV (Human Papilloma Virus), SIDA (Syndrome of Immune Deficiency Acquired) sau PSA (Prostate Specific Antigen).

Terminologia medicală este nonambiguă și univocă, cuprinzând într-un număr mare termeni monosemantici (*apendicită, flebită)*. Astfel, orice definiție a termenilor trebuie să ofere informații foarte clare. Lexicul medical se definește prin dinamism și schimbare, fiind nevoit să răspundă mereu diferitelor activități și progresului într-o societate. Cu toate acestea este necesară, în definirea termenilor, o precizare a sensurilor și o dezambiguizare în cazul în care termenii din lexicul medical se suprapun cu termenii din lexicul comun, ca de exemplu, în cazul cuvintelor *coroană, piatră, rădăcină* sau *câmp.* Mai ales în dicționare este nevoie de precizarea mărcii diastratice în definirea unui termen medical, precum se evidențiază în exemplele următoare:

[1] Valeriu Rusu, Dicționar Medical, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Medicală, București, 2004, p.180.
[2] Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Observații privind semantismul afixoidelor în româna actuală,* SCL, nr. 1, 2008, pp. 240-
241.
[3] R. Bănică, L. Anghel, *Analize de laborator și alte explorări diagnostice,* Editura MedicArt, București 2007, p.31.

BAZIN, *bazine*, s.n. 1. Rezervor de apă construit din piatră, din ciment etc.♦ Rezervor de apă amenajat pentru înot […]. 2. (Anat.) Cavitate situată în partea inferioară a abdomenuluișsi construită din oasele iliace; pelvis.-Din fr. **bassin;**

CALCUL, (I) calcule, s.n., (II) calculi, I.S.n. 1. Ansamblu de operații matematice făcute cu scopul de a găsi valorile unor mărimi sau expresii […]♦(Mat) *Calcul grafic*= rezolvare a unor probleme cu ajutorul unor construcții geometrice […] II. S.m. (Med.) Concrețiune de forma unei pietricele, rezultată prin precipitarea sărurilor organice sau anorganice, care se formează în anumite organe interne; piatră;

ORBITĂ, s.f. 1. Traiectorie închisă a unui corp ceresc. ♦ (Mec.) Traiectorie închisă parcursă de un mobil, de un electron. 2. (Med.) cavitate osoasă a craniului în care este așezat ochiul. 3. (Fig.) Sferă de activitate; sferă de influență;

VAS, s.n. 1. Recipient (de lut, de metal, de sticlă) […] 12. (Atm.) Fiecare dintre formațiunile tubulare închise prin care circulă sângele, limfa etc. în interiorul organismului.[33]

Medicina disciplina antiqua est: în urmă cu aproximativ 5000 de ani un medic din Mesopotamia antică lasă drept moștenire generațiilor viitoare, în cetatea Nippur, scrierile sale de preț. Acestea, scrise cu caractere cuneiforme și pe tăblițe, conțineau cele mai importante tratamente descoperite de acest medic anonim. Scrierea cuprinde nume de boli, leacuri,moduri de pregătire a ,,medicamentelor" pe bază de plante, minerale sau animale.[35]

Ca și acum, majoritatea se bazau pe ingrediente vegetale, animale sau organice. Astfel, textul reflectă cunoștințele sumerienilor în domeniul chimiei. Medicii greci și latini au fost cei care și-au pus amprenta asupra limbajului medical, în 650 î.Hr. Thales a fost cel care a dorit să ofere o perspectivă asupra naturii și medicinei. Se știe că leagănul științei medicale a fost în Grecia Antică. Istoricii l-au considerat de multe ori pe fizicianul grec Hippocrate (460-370 î.Hr), tatăl medicinei, autorul ,,Juramântului". El a creat un sistem important de funcționare a conceptelor și terminologiei medicale.

Toate cunoștințele medicale din Grecia antică sunt adunate în *Colecția lui Hippocrate* ce cuprinde peste 60 de cărți scrise pe o perioadă de 150 de ani, multe cu autori necunoscuți din cauza trecerii timpului. Hippocrate sfătuiește medicii să rețină simptomele specifice ale unei boli, cu scopul de a le analiza zilnic, iar ideile ,,tatălui medicinii" au fost răspândite în Estul Marii Mediterane. Spre deosebire de preoți, care considerau că bolile sunt determinate de zei, Hippocrate și alți doctori ai acelor vremuri au susținut ideea potrivit căreia bolile aveau cauze naturale.[4]

Denumirea unui termen medical se bazează, la început, pe experiența medicilor antici, având în compoziția lui o amprenta a filozofiei medicinii antice. Punând bazele terminologiei medicale, Hipocrate a reușit să separe medicina de legătura acesteia cu magia și vrăjitoria, aducând o terminologie coerentă, structurată în cadrul unui sistem original. Hipocrate aselectat elementele esențiale de la greci, arabi, egipteni și evrei. Se pot aminti câțiva termeni folosiți în terminologia medicală, din limba greacă.[5]

Limba greacă	Semnificație	Limba română
analgesia	*a*-„fără" + *algos*-„durere"	analgezie

[4] Mark Jackson, *The History of Medicine. A Beginner's Guide*, Oneworld, Denmark, 2014, pp.67-70.
[5] Eugenia Mincu, *Unități terminologice și corpusul medical*, în Philologia, Nr. 1-2/2020, pp.40-42.

apatheia	*a-* + *pathos*-„pasiune”	apatie
apophusis	*apo*- „pornind de la” + *phusis*- „creștere, natură”	apofiză
Astma	Gâfâială	astmatic
brochos	ramificațiile traheei	bronhie
kautêrion	„fier roșu”	cauter
diaphragma	*dia* –„prin, între doi”, *phragma-„* închidere”	diafragmă
encephalon	phalanx-formațiune de luptă	encefal
gargarisein	„a clăti gura”	gargarisme
pyloros	portar din *pyle*-„poartă” + *auros*-„paznic”	pilor
pneuma	„aer, respirație” dar și „spirit”	pneumo-
Thorax	„armura luptătorilor greci”	torace

Migrația din Grecia la Roma a medicinii a dus la înmulțirea termenilor, urmând un val de descoperiri începând cu secolul XIV din punct de vedere al anatomiei, al tratamentelor.

Limba latină a dăruit numeroși termeni, în special în domeniul anatomiei. Dintre aceștia se pot aminti:[6]

Limba latină	Semnificație	Limba româna
abscessus	*An abscess*-„plecare”, din *ab* ”la o parte” *cedĕre*-„a pleca, aretrage”	abces
Areola	„curte mică”	areolă
Atrium	*atrium*-„încăperea cu pereți negri în care se făcea focul” de la *ater*-„negru”	atrium
auricilla	„urechiușă”	auricul

[6] Valeriu Rusu, *op.cit.*, p. 1034.

cellula	„cămăruță", de la *cella-* cămară	celulă
capsula	„cutie mică", din *capsa-* „cutie"	capsulă
parva pilla	„minge mică"	pilulă
unguentum	„unsoare, parfum, esență"	unguent
pulverare	„a acoperi cu praf"	pulverizare

În România, primele contacte cu terminologia medicală se regăsesc în documente și cronici. Aici, un mare aport l-au adus la început cei trei cronicari, Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce. Termenii lor erau cei populari cu înțeles anatomic, de exemplu la Grigore Ureche întâlnim „orb de un ochiu" sau „rănit rău în cap"; la Miron Costin „ ochii și vergile gurii se văd", iar la ultimul cronicar putem întâlni expresii precum „ audzia slugile lui cu orechele", „l-au lovit cu inicerca prin chept și au ieșit prin susioară [...]" sau „mai pre urmă s-au tămăduit".[7] Trebuie menționat și textul medical „Alegerile lui Ippocrat", o traducere din limba greacă, făcută în Muntenia în secolul XVIII. În acest manuscris sunt confirmați termeni precum „cancer", „dietă" și expresii ca și „boală iute și lungă" (boală, durere acută și veche),„boală cronică" sau „semnele boalelor" (simptome).[8]

Cel care este considerat că a pus bazele terminologie medicale românești este Dimitrie Cantemir. Acesta face o analiză a corpului omenesc din punctul de vedere al vieții. Savantul aduce explicații referitoare la sănătate și boală, prin relația trup-suflet. Astfel, autorul consideră că pentru păstrarea sănătății este necesar echilibrul emoțional, iar dacă relația dintre ego și super ego este alterată, boala se va declanșa.

Munca lui în *Scara numerilor și a cuvintelor străine tâlcuitoare*[9] prezice alcătuirea acestui vocabular în care se găsesc cuvinte din mai multe domenii ale vieții, printre care și termeni medicali, amintind exemple precum: *ipohondriac*- „boală care sminteşte fantezia, slăbăciunea prejur trupului, carele sunt prejur inima", *antidot* – „leac împotriva boalei ce se dă", *laringe*– „gâtul, gâtlanul" sau *anomalia* – „îndrăptnicie, lucru, cuvânt, care merge împotrivă", unele nu au făcut față trecerii timpului, ca și „antifarmac – leac împotriva otrăvii" sau „cfartană – frigurile din a patra zi".

Definiția termenilor specializați nu se aseamănă cu cea a termenilor generali. În susținerea acestei teorii Eugenia Mincu[46] identifică în cercetările sale termenul „șaua turcească". Eugenia Mincu, dintr-o perspectivă diacronică a formării terminologiei medicale, consideră că pe lângă definiția generală pe care o primește, apare și definiția anatomică și anume, „șaua turcească a cutiei craniene" în centrul căreia se poate găsi „fosa hipofizară" ce conține glanda endocrină, hipofiza. Întregul loc a primit acest nume de „șaua turcească" pentru că trimite la șaua pe care turcii și arabii o folosesc, ce este alcătuită dintr-

[7] Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce *Letopiseţul çării Moldovei*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990, p.638.
[8] Ursu N, *Formarea terminologiei științifice românești*, Editura Științifică și Didactică, Bucureşti, 1962, p. 299.
[9] Dimitrie Cantemir, *Istorie Ieroglifică. Scara numerilor și a cuvintelor străine tâlcuitoare*, https://ro.wikisource.org/wiki/Istoria_ieroglific%C4%83/Scara_a_numerelor_%C8%99i_cuvintelor_streine_t%C3%A2lcuitoare, accesat în 8.11.2021

un sprijin în față și în spate.

Identificăm termenul *vomer* (lat.)[10] care însemna „fierul plugului", devenind apoi scheletul osos al nasului, cel care separă fosele nazale. Termenul *diabet* provine din grecescul *diabetes*, însemnând „sifon". (Doctorul Aretus Cappadocianul care a numit eliminarea continuă a urinei diabet, explicând faptul că pacienții, consumând acest lichid, eliminau apa precum un sifon.[11])

Scopul limbajului medical este să optimizeze comunicarea dintre experții ce lucrează în diferite domenii de specialitate. Termenii sunt monosemantici și revizuiți periodic. În contrast cu terminologia anatomică, termenii clinici, ce desemnează patologii, diagnostice și terapii sunt mai puțin standardizați, cu un procent de aproximativ 90% de termeni de origine greacă.[54] Se poate menționa astfel ,,arteria carotica" ce provine din limba greacă, ,,karoun" și înseamnă a leșina,a ului. Doctorul Galenus[12] observă faptul că o presiune mică exercitată asupra arterelor duce la o stare de leșin, de unde provine și numele lor. Jonglerii din Grecia Antică, în timpul reprezentațiilor, provocau somnul artificial unei capre, prin apăsarea arterei carotide, ea fiind apoi adusă la starea normală. *Carotis* vine de la verbul *karo* care definește starea de somn profund. Ulterior au fost introduși alți termeni precum *arteriae soporariae, arteriar apopleticae,* sau *arteriae somni*.[13]

În ceea ce privește metafora, aceasta se regăsește în numeroase registre, precum lingvistice, estetice, publicistice, poetice sau științifice. Richard R. Kopp[14] investighează originea cuvântului *metaforă*, afirmând că acest termen vine din limba greacă, *metaphora*, unde *meta* se traduce prin „deasupra", iar *phorien* prin „a duce, a transfera, a schimba locul". Acest procedeu este o unealtă puternică a comunicării, ce trasează paralele între subiecte aparent diferite, ce nu au nimic în comun pentru a oferi o definiție clară într-o situație complexă.

Termenii specializați vin și din terminologia medicală, aceasta din urmă devenind baza a numeroase metafore publicistice folosite în diferite circumstanțe. Unii termeni sunt atât de des folosiți încât și-au pierdut expresivitatea. Putem indentifica câteva exemple: termenul *epidemie*, pe lângă înțelesul medical, se folosește în domeniul informaticii pentru a evidenția anumite probleme (*epidemie* de viruși într-o rețea), *hemoragie* este utilizat în domeniul economic cu înțelesul de „pierdere", „curgere" (*hemoragie* de resurse, capital), *acutizare* este folosit cu înțelesul de „ascuțire" (*acutizarea* conflictului), sau termeni precum *colaps* (risc de *colaps*), *fracturare* (*fracturarea* unui proces), *anemie* (*anemia* monedei euro) etc..[15]

Domeniul cardiologiei oferă numeroase exemple de metafore. Printre acestea am identificat: *fără inimă* (crud, rău), *inimă rea* (supărare), *inimă mare* (bunătate), *inima orașului* (în centrul orașului), *a nu avea pe cineva la inimă* (a găsi pe cineva antipatic), *a înțepa la inimă* (angină pectorală), *inimă frântă* (a suferi o dezamăgire), *a sta inima în loc* (a

[10] J. MacCraken, D. Hoel, *From arts to analogues: Puzzlrd and promises in diabetes management*, in PostgradMed, No. 101, 1997, p.139.
[11] *Ibidem*.
[12] Valeriu Rusu, *op.cit.*, pp.20-21.
[13] P. Perry, *Proceedings of the American philosophical society*, Universities Pennsylvania, Vol. 94, Nr. 4 August, 1959, p.53.
[14] Richard R. Kopp, *Metaphor therapy. Using client-generated metaphors i psychotherapy*, Brunner-Routledge,New York, 1995, p.116.
[15] Angela Bidu-Vrănceanu, *Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate" ale termenilor tehnico-științifici*, în LL, Vol, I, 1995, pp. 39-41.

trece printr-o sperietură puternică), *tragere de inimă* (a avea dorința de a face ceva), *inimă cât un purice* (frică), *a lua piatra de la inimă/ de pe inimă* (a scăpa de o grijă), *a pune la inimă* (a fi afectat), *crește inima* (a avea parte de fericire), *a sări inima din loc* (a suferi un șoc), *a unge lainimă* (a face plăcere), *inimă de aur* (a fi bun, generos), *inimă curată* (sincer), *inimă de leu* (curajos).[93]

Sinonimie

Sinonimia este un fenomen complex, fie că avem în vedere modalitatea de îmbogățirea vocabularului, fie „traducerea" unui termen specializat.

Sinonimele au două funcții: prima se referă la identificarea și evidențierea unei noțiuni, iar a doua trimite la dezvoltarea comunicării.

Se poate observa că alături de denumirea științifică se regăsesc unul sau mai mulți termeni ce aparțin limbajului uzual, dar și anumite expresii populare ce sunt încet, substituite de termenii științifici. De exemplu *încurcătură de mațe*- ocluzie intestinală, *amețeală*-vertij, *rană*-plagă, *tăierea piciorului*-amputare, *burtă*-abdomen, *șira spinării*-coloana vertebrală, *gâfâială*-dispnee de efort, *mărul lui Adam*- cartilaj tiroid, *slăbirea organismului*-anemie, *scrântire*-luxație, *pojar*-rujeolă, *gură*-cavitatea bucală, *intestinul gros*-colonul, *ruperea unui os*-fractură, *pierdere de sânge*-hemoragie, *tuse măgărească*-tuse convulsivă, *vărsat de vânt*-varicelă, *zgârietură*-escoriație sau *vânătaie*-echimoză.[16] In domeniul cardiologiei am identificat: *inflamația peretelui arterial*-arterită obliterantă, *examen radiologic*-angiocardiografie, *încetinirea ritmului inimii*-sincopă, *contracția inimii*-sistolă, *decontracția, relaxarea inimii*-diastolă, *accelerare anormală a bătăilor inimii, puls accelerat*-tahicardie, *încetinirea activității inimii, puls slab*-bradicardie, *puls dereglat*-aritmie, *puls neregulat*-fibrilații.[17][18]

Foarte des întâlnite în limbajul științific sunt sintagmele sinonimice. Acestea se manifestă prin prezența unui sinonim urmat de o sintagmă sinonimică sau de o sintagmă urmată de o altă sintagmă. Simona Nicoleta Staicu[19] identifică pentru „coșul pieptului" termenii *cavitatea toracică* sau *cutie toracică*, iar pentru boala în care crește numărul monocitelor din sânge se folosesc denumirile *mononucleoză infecțioasă* sau *mononucleoză acută*. Terminologia din ramura cardiologie oferă numeroase exemple: pentru boala miocardului ce apare din cauza dezechilibrului între sânge și oxigen ale miocardului se folosește denumirea de *cardiopatie ischemică*, malformațiile cardiace ce apar la naștere se grupează sub termenul *cardiopatii congenitale*, pentru miocardie se folosește termenul *cardiomiopatie congestivă* sau *forma dilatativă,* pentru stenoză musculară ventriculară se utilizează *cardiomiopatie hipertrofică obstructivă*.[20]

Antonimie

Prin antonimie se înțelege relația de opoziție între doi termeni. Lingvista Angela Bidu- Vrănceanu[118] este de părere că antonimia, din punct de vedere semantic este o conexiune specială, dar din cauza rigidității anumitor condiții impuse are o existență destul de limitată. Această limitare se întâlnește atât în limbajul general, cât și în limbajul specializat spune Gaudin[119], deoarece mulți termeni nu au antonime.

---

[16] Simona Nicoleta StaicuAspecte ale polisemiei și sinonimiei lexicale în terminologia medicală, în CICCREII/2013,https://ciccre.uvt.ro/it/qvaestionesromanicae/articole/aspecte-ale-polisemiei-sinonimiei-lexicale-terminologia-medicala, accesat în 14.11.2021, pp.430-431.

[17] https://dexonline.ro/, accesat în 06.11.2021.

[18] https://www.academia.edu/13380694/Cardiologie_termeni_medicali, accesat în 06.11.2021.

[19] Simona Nicoleta Staicu, *op.cit.*, p.431.

[20] *Ibidem*.

Cercetători precum Angela Bidu-Vrănceanu[120], Loïc Depecker[121] scot în evidență mai multe tipuri de antonime, dintre care:

-scalare sau graduale- conectate cu anumite etape de comparare, uneori implicând și prezența unor termeni intermediari. De exemplu: *mic/mijlociu/mare* sau *cald/rece/fierbinte*. Înlimbajul medical general se întâlnesc: *vena tambur anterioară/inferioară/posterioară,* sau medicamente cu eliberare *imediată/rapidă/lentă* etc.. Terminologia din ramura cardiologie oferă termeni precum: *vena cardiacă mare/medie/mică, aorta/aorta descendentă, perete superior/perete inferior*.

-polare: sau contradictorii - constau în negarea celuilalt termen, precum *băiat/fată*, *soț/soție, închis/deschis*. În limbajul medical se poate include și un termen neutru: pacient *conștient/inconștient,* RH *pozitiv/negativ, infecțios/noninfecțios, tensiune crescută (mare)/scăzută (mică), a coase/a tăia, a se agrava/a se ameliora* etc.. În terminologia din ramura cardiologie identificăm: *artera coronară dreaptă/artera coronară stângă, atriul drept/atriul stâng, ventriculul drept/ventriculul stâng, artera dreapta subclaviculară/artera stângă subclaviculară, valva aortică/valva pulmonară* sau *sinus pericardic transversal/sinus pericardic oblic*.

-reciproce: unde o afirmație cu un termen implică o altă afirmație cu antonimul acestuia- *curat/murdar, periculos/sigur, dezinfectat/infectat*.

Dorina Chiș[21] consideră că terminologia medicală se caracterizează, în special, prin antonimia ce ia naștere între termenii care au aceeași bază. Acest caz trimite la cuvintele ce primesc prefixe ca elemente de formare. Pentru demonstrarea acestei teorii,Eugenia Mincu[22] scoate în evidență prefixe pentru formarea: a) antonimelor cu valoare negativă (a-, an-: *tipic ≠ atipic, organic ≠ anorganic;* anti: *coagulant ≠ anticoagulant, bacterian ≠ antibacterian, inflamator ≠ antiinflamator, septic ≠ antiseptic;*- contra-, contro-: *indicație ≠ contraindicație, lateral ≠ controlateral;*-de-, des-, dis-, dez-: *calcifiere ≠decalcifiere, hidratare ≠ deshidratare, amenoree ≠ dismenoree, inserție ≠ dezinserție;*-im-, i-, in-: *mobilitate ≠ imobilitate, suficiență ≠ insuficiență, curabil ≠ incurabil, stabil ≠instabil;*-ne-: *diagnosticat ≠ nediagnosticat, alergic ≠ nealergic;*-non-: *infecțios ≠noninfecțios, invaziv≠ noninvaziv,;* b) antonimelor ce indică locul (extra-, intra-, inter-: *extrauterin≠ intrauterin, celular ≠extracelular, ventricular≠ interventricular, venos ≠intravenos;*-post-: *postnatal ≠ prenatal*) c) antonimelor cu prefixe cantitative (-hiper, -hipo-:*glicemie≠ hiperglicemie, aciditate ≠hiperaciditate, metabolism ≠hipometabolism;*-micro-, macro-: *traumă ≠microtraumă, estezie ≠macroestezie*-sub-, supra-: *lingual ≠sublingual, lombar ≠supralombar, cutanat ≠ subcutanat*.[23] [24]

În concluzie, putem observa faptul că particularitatea limbajului medical nu este restricționată la caracterul denotativ alsemnelor și la relația lor privilegiată cu obiectele din realitate. Terminologia medicală nu reflectă doar realitatea. Limba este văzută ca o unitate, un sistem ordonat ierarhic, în care înțelesul și valoarea termenilor rezultă din relația pe care o stabilesc cu alți termeni.

[21] Dorina Chiș, Cuvânt și termen, Editura Augusta, Timișoara, 2001, pp.173-154.
[22] Eugenia Mincu, Antonimia în terminologia medicală, în Conferința Filologia Modernă:Realizări și perspective în context european", Ediția a X-a, Chișinău, Moldova, 20 octombrie 2016, pp.97-98.
[23] *Ibidem.*
[24] . Dzuganova, *Seemingly of Partially Negative Prefixes in Medical English*, în British Medical Journal 108 (4

BIBLIOGRAPHY

1. Bănică, R. Anghel, L., *Analize de laborator și alte explorări diagnostice*, Editura MedicArt, București 2007
2. Bidu-Vrănceanu, Angela, *Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate" ale termenilortehnico-științifici*, în LL, Vol, I, 1995
3. Cantemir, Dimitrie, *Istorie Ieroglifică. Scara numerilor și a cuvintelor străine tâlcuitoare*, https://ro.wikisource.org/wiki/Istoria_ieroglific%C4%83/Scara_a_numerelor_%C8%99i_cuvintelor_streine_t% C3%A2lcuitoare, accesat în 8.11.2021
4. Chiș, Dorina, Cuvânt și termen, Editura Augusta, Timișoara, 2001
5. Dzuganova, *Seemingly of Partially Negative Prefixes in Medical English*, în British Medical Journal 108(4-5), 2007
6. https://dexonline.ro/, accesat în 06.11.2021.
7. https://www.academia.edu/13380694/Cardiologie_termeni_medicali, accesat în 06.11.2021.
8. Jackson, Mark, *The History of Medicine. A Beginner's Guide*, Oneworld, Denmark, 2014
9. Kopp, Richard R., *Metaphor therapy. Using client-generated metaphors i psychotherapy*, Brunner-Routledge,New York, 1995
10. MacCraken, J., Hoel, D., *From arts to analogues: Puzzlrd and promises in diabetes management*, in PostgradMed, No. 101, 1997
11. Mincu, Eugenia, *Antonimia în terminologia medicală*, în Conferința Filologia Modernă:Realizări și perspective în context european", Ediția a X-a, Chișinău, Moldova, 20 octombrie 2016
12. Mincu, Eugenia, *Unități terminologice și corpusul medical*, în Philologia, Nr. 1-2/2020
13. Perry, P., *Proceedings of the American philosophical society*, Universities Pennsylvania, Vol. 94, Nr. 4August, 1959
14. Rusu, Valeriu, Dicționar Medical, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Medicală, București, 2004
15. Staicu, Simona Nicoleta, *Aspecte ale polisemiei și sinonimiei lexicale în terminologia medicală*, în CICCREII/2013, https://ciccre.uvt.ro/it/qvaestionesromanicae/articole/aspecte-ale-polisemiei-sinonimiei-lexicale-terminologia-medicala, accesat în 14.11.2021
16. Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Observații privind semantismul afixoidelor în româna actuală,* SCL, nr. 1, 2008,
17. Ureche, Grigore, Costin, Miron, Neculce Ion, *Letopisețul çării Moldovei*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990
18. Ursu N, *Formarea terminologiei științifice românești*, Editura Științifică şi Didactică, Bucureşti, 1962

GRAMMATICAL PRACTICES

Oana-Alexandra Tudor
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Grammar still seems to play an important role in French as a Foreign Language teaching, but one might ask which type of grammar is used: traditional or notional. The connection between pragmatic competence and grammatical competence is not always well defined. According to recommended teaching practices, grammatical tools should be used at the service of functions and communication. To identify the practices that teachers use, we looked at French as a Foreign Language textbooks which influence the structure of a language course. In addition, we interviewed teachers regarding their instructional practices.

Keywords: conceptualisation, functions, notions, meaning, reflexivity

« Comment enseigner la grammaire » reste une question qui revient souvent dans les sessions de formation d'enseignants de FLE. L'importance de la compétence grammaticale est parfois justifiée par la demande des apprenants, « ils veulent de la grammaire », sans doute parce que l'apprentissage d'une langue étrangère est perçu comme l'acquisition d'un autre code linguistique ; la demande des enseignants est assez souvent de disposer de « recettes » pour faire acquérir la grammaire.

Nous voulons dans cet article nous interroger sur les pratiques pour comprendre comment l'enseignement de la compétence grammaticale s'insère dans la compétence à communiquer, et ceci en nous appuyant sur les manuels ou méthodes récents1 (qui permettent d'observer certaines pratiques), sur des observations de classe réalisées dans diverses institutions et sur les témoignages d'enseignants de FLE en France2.

1. Quelles sont les tendances que nous pouvons observer dans les méthodes ?

L'approche actionnelle largement inspirée du CECRL3 est actuellement dominante en didactique du FLE, or le CECRL donne assez peu de détails sur l'enseignement de la grammaire, contrairement par exemple à un ouvrage beaucoup plus ancien comme le Niveau-Seuil en 1976 qui consacrait une partie à cette composante de la compétence communicative. Nous verrons comment les manuels actuels traitent la relation entre fonctions et grammaire, quels sont les contenus et la progression privilégiés.

1.1. Fonctions et grammaire

Nous avons analysé des manuels de niveau A1 : ils font tous référence à l'approche actionnelle et/ou au Cadre Européen de Référence pour les Langues. Ils proposent des contenus variés avec des documents authentiques ou vraisemblables qui permettent de travailler les différentes activités langagières. Les supports sont écrits, sonores et numériques. La référence au CECRL laisse penser que l'orga- nisation de ces manuels s'appuie surtout sur la composante pragmatique de la compétence de communication, sur les fonctions et l'organisation du discours. En fait, ce sont plutôt des entrées en termes d'actes de paroles qui parfois sont intro- duits à partir d'une structure grammaticale (l'impératif par exemple pour le conseil et l'ordre) et qui

donnent une impression de morcellement. Par exemple pour la fonction « se présenter », dans Totem, nous avons :

- leçon 1 : dire le prénom et le nom
- leçon 5 : dire l'âge, la situation de famille, la profession
- leçon 6 : dire une date, les langues parlées, le lieu d'origine, le lieu d'habitation
- leçon 7 : poser des questions sur l'identité.

Le CECRL précise également certains points par rapport à la syntaxe :

« 1. La productivité communicative des catégories grammaticales doit être prise en considération, c'est-à-dire leur rôle pour l'expression de notions générales. Par exemple, est-il judicieux de faire suivre aux apprenants une progression qui les laisse incapables, après deux ans d'études, de raconter un événement passé ? » (p 116).

Ainsi on peut s'interroger sur l'utilité et sur le moment où il faut enseigner l'accord du participe passé au passé composé avec l'auxiliaire « être » et surtout avec l'auxiliaire « avoir ». Dans le cas de l'accord du participe passé avec « avoir », on se situe clairement dans une perspective normative et non descriptive car si on observe les productions à l'oral dans les médias par exemple, très souvent l'accord n'est pas fait.

« 2. Les données contrastives ont une importance capitale dans l'estimation de la charge d'apprentissage et, en conséquence, dans la rentabilité de progressions concurrentes. » (p. 116).

Ce deuxième point mis en avant par le CECRL, touche à l'apprentissage de la langue étrangère par rapport à la langue maternelle et aux autres langes connues. Le CECRL recommande de prendre en compte les données contrastives : il ne s'agit pas de traduire ou de faire de la grammaire comparée mais plutôt de faire appel à ce que l'apprenant connaît, de l'encourager à s'appuyer sur ses connaissances même implicites et sur les différentes langues connues. Ceci est à relier à une conception plurilingue pour les langues étrangères qui devrait favoriser la construction du système de la langue étrangère pour l'apprenant.

« 3. Le discours authentique oral comme écrit peut, dans une certaine mesure, faire l'objet d'une progression grammaticale. Mais il est probable qu'il exposera l'apprenant à de nouvelles structures, voire de nouvelles catégories. Il se peut que l'apprenant habile les acquière et en fasse usage avant d'autres qui sembleraient plus fondamentales. » (p. 116).

« 4. On peut aussi éventuellement prendre en compte « l'ordre naturel » de l'acquisition de la langue maternelle par l'enfant dans la planification d'un programme de L2. » (p.116).

Vaste débat entre acquisitionnistes et didacticiens qui n'ont pas les mêmes objets d'étude mais dont la confrontation des points de vue pourrait être bénéfique pour la didactique.

Quant au discours, les éléments grammaticaux sont souvent donnés dans des phrases isolées hors contexte : conseil ou ordre sont donnés dans des énoncés qui ne permettent pas toujours de distinguer l'un et l'autre. Par ailleurs, les activités grammaticales de systématisation sont souvent des énoncés hors contexte qui ne tiennent pas toujours compte du sens et ne permettent pas forcément la réutili- sation des formes dans des productions spontanées.

1.2. Contenus

Si on liste les contenus de grammaire, ce sont à peu près les mêmes d'un manuel à l'autre, tout au moins pour ce qui relève de la morphologie et de la syntaxe et ils correspondent au référentiel de niveau A15. On trouve essentiellement des entrées « traditionnelles » : singulier/pluriel, articles, déterminants, adjectifs, temps, modes, prépositions, types de phrases, etc. Cependant ils n'apparaissent pas dans le même ordre et ne sont pas articulés entre eux de la même manière, par exemple :

Saisons : les prépositions de lieu : à, en, au, aux + noms de ville et de pays / se présenter (Module 1)

Totem : les prépositions de lieu : en, au, aux + noms de pays / se présenter

(Dossier 2)

Dans cet exemple, on constate que l'opposition nom de ville/nom de pays qui peut être une difficulté chez certains apprenants n'est pas traitée dans le deuxième cas.

Les contenus ne sont pas toujours reliés au même acte de parole :

Tendances : futur proche / faire des projets (unité 4)

Édito : futur proche en liaison avec le passé récent / faire des achats (unité 4)

Dans ce cas, on privilégie l'usage des temps verbaux pour se situer dans le passé et le futur.

On note souvent un certain « émiettement » des catégories grammaticales sans doute dû à une conception issue des méthodes audiovisuelles qui préconisaient de traiter un point puis un autre dans une logique d'accumulation de structures avant de passer à la communication.

Enfin dans certains manuels, il est fait référence aux notions : quantité déterminée ou précise, comparaison, expression de temps : régularité/moments ponctuels, fréquence, durée, continuation, condition, mais l'utilisation des notions est peu importante par rapport aux autres formulations.

Pour expliquer certains faits de langue, il semble raisonnable de se référer à une autre approche que celle que propose la grammaire traditionnelle, ainsi l'expression du temps en français posera sans doute problème si on ne se réfère pas au moment de l'énonciation et à l'opposition discours/récit. De la même façon, expliquer les différences entre « toujours, pas toujours, déjà, pas encore, encore, jamais… » sera difficile si on ne se réfère pas à des notions :

- la fréquence : jamais, toujours, parfois, souvent
- la continuité : encore, toujours
- le passage d'un état ou d'une action à l'autre : déjà, pas encore, toujours pas, ne…plus
- la répétition : encore.

Mais cette approche de la grammaire est en général dans les manuels, couplée à une exposition à la langue à la fois dans les documents fabriqués ou authentiques et dans les activités de classe. Ceci conforte l'idée qu'il y a continuité voire même interaction entre grammaire implicite et grammaire explicite.

2. Pratiques d'enseignants

Dans ce qui suit, nous nous appuyons sur le témoignage de plusieurs enseignants chevronnés de FLE, de langue maternelle française quant à leurs pratiques par rapport à la grammaire.

2.1. Le rapport aux manuels

L'utilisation de manuels (Édito, Alter Ego, A propos, Écho) dépend du type de cours et du niveau des apprenants : il semble que jusqu'à la fin du niveau A2, l'utilisation de manuels soit plus fréquente que pour les niveaux plus élevés. Lorsqu'il s'agit de cours centrés uniquement sur la langue, ils s'appuient plutôt sur une méthode. Mais il ressort de façon générale que l'utilisation du manuel est pratiquée avec une certaine souplesse et très souvent enrichie par des dossiers, des documents personnels et des compléments.

Lorsque la démarche proposée par la méthode est satisfaisante pour l'ensei- gnant, les enseignants l'adoptent. Les exercices de systématisation sont également utilisés.

2.2. La dimension réflexive

Parallèlement à l'approche communicative, ont été introduites des activités de type réflexif sur la langue et la communication. Cette pratique est développée par Henri Besse pour des niveaux avancés et nommée conceptualisation. Elle consiste à faire réfléchir les apprenants sur un point grammatical et à leur demander de formuler un certain nombre d'hypothèses sur le fonctionnement de la langue. À l'origine cette manière d'aborder la grammaire se fait à partir d'un corpus créé par les apprenants et ceux-ci formulent des hypothèses sur le fonctionnement d'un point (par exemple au / à / en + noms de villes et de pays). Elle repose sur l'hypothèse que l'on acquiert mieux ce que l'on découvre par soi-même. Mais elle trouve également des fondements dans les théories des acquisitionistes et des psycholinguistes. Ainsi on est passé de l'analyse d'erreurs à la notion d'interlangue (exemple : je pas prends : production d'un hispanophone qui a perçu l'omission de

« ne » en français mais qui place la négation devant le verbe comme en espagnol). Elle est renforcée par l'hypothèse qu'à un certain moment l'apprenant a besoin d'étayer ce qu'il est en train d'acquérir par un processus explicite et qu'il a besoin d'extérioriser sa vision du système. Dans ce type de pratique, le besoin de mettre des étiquettes sur des catégories de mots n'est pas nécessaire ; les apprenants peuvent retrouver leur « propre métalangage ». Dire « c'est plus court pour le pronom en » montre que l'apprenant a compris sa fonction ; dire « depuis, c'est un pont entre le passé et le présent » montre que cette relation est perçue. Ce besoin d'explicitation du fonctionnement de la langue rejoint deux points qui apparaissent dans le CECRL : sur un plan de l'apprentissage, la possibilité de comparer les langues, d'être dans une approche contrastive et l'idée de plurilinguisme (Bérard, 2016 :9).

La quasi-majorité des enseignants interrogés mentionnent tous dans leurs pratiques un moment de conceptualisation dans les démarches qu'ils mettent en place pour l'enseignement grammatical. Ils s'appuient sur le manuel dans les niveaux les plus faibles selon une démarche qui part de l'observation, pour passer à la conceptualisation et on a ensuite une phase d'entrainement et de systématisation. Pour certains, le point de départ se fonde sur des corpus qu'ils ont préparés, sur les productions « problématiques ou erronées » des étudiants, sur leurs demandes explicites.

Voici quelques exemples :

- « Conceptualisation (je nomme également cette démarche : observation réfléchie de langue) qui permet de trouver une règle ou des règles au sein des corpus qu'on analyse ensemble et qui peuvent s'affiner au gré des rencontres dans différents textes… ;
- Élaboration des règles en groupes ;
- Comparaison des règles élaborées en classe avec celles proposées par la méthode.

« J'aime bien les faire observer et les guider pour qu'ils puissent eux-mêmes définir les règles et les usages ».

À plusieurs reprises, les enseignants mentionnent l'idée qu'il est nécessaire à partir d'une règle de l'élargir et de l'étoffer au contact d'autres documents, ceci indique deux choses : le contact avec les documents des manuels ou avec des documents authentiques suscite le questionnement des apprenants sur la grammaire en dehors des moments strictement consacrés à cela. Le deuxième point indique ce qui pourrait illustrer la notion de progression en spirale, le fait d'enrichir au fur et à mesure les règles et de mettre en relation des micro systèmes pour aller vers une vision plus globale.

Les propos recueillis montrent que les enseignants soit infléchissent la progression des manuels, soit constituent leur propre progression. Pour ce faire, ils ont recours à des grammaires

de référence, des cahiers d'exercices centrés sur la grammaire, des mémentos recueillis dans d'autres méthodes satisfaisantes au niveau des explications.

Pour conclure

Les démarches grammaticales selon les objectifs que l'on se fixe ne peuvent être que diversifiées selon que l'on travaille la morphologie, la syntaxe ou la sémantique et faire appel à des théories de référence différentes car une approche traditionnelle ne permet pas de traiter un certain nombre de faits de langue. On peut constater dans les manuels une présence assez nette d'activités grammaticales plutôt traditionnelles, ceci s'explique sans doute par le niveau des manuels examinés, à un niveau débutant, la mise en place de nombreux outils grammaticaux est nécessaire.

Les pratiques des enseignants quant à elles semblent rectifier ces constatations et montrent que certains principes sont bien mis en œuvre dans les classes de FLE : par exemple progression non linéaire, conceptualisation et liens entre les documents et la grammaire. En termes d'outils d'enseignement, les manuels sont de moins en moins utilisés au fur et à mesure que l'on progresse au bénéfice de dossiers conçus par les enseignants.

BIBLIOGRAPHY

Bérard. E. 2016. État des lieux et perspectives de la grammaire FLE. In : La grammaire dans tous ses états 2016. Groupement FLE. [En ligne] : http://www.groupement-fle.com/fr/espace-enseignants/supports-des formations-fle/la-grammaire-dans-tous-ses-etats-2016 [consulté le 01 mai 2018].

Charaudeau, P. 1992. Grammaire du sens et de l'expression. Paris : Hachette.

Courtillon, J. 1976. « Grammaire » dans Un niveau-seuil (p. 225-306). D. Coste et al. coll. Strasbourg, Conseil de l'Europe.

Courtillon, J. 1985. « Pour une grammaire notionnelle ». Langue Française, n° 68, décembre 1985, p. 32-47.

Courtillon, J. 2003. Élaborer un cours de FLE. Paris : Hachette Français langue étrangère. Cuq, J-P. 1996. Une introduction à la didactique de la grammaire en français langue étrangère. Paris : Didier Hatier.

De Salins, G-D. 1996. Grammaire pour l'enseignement/apprentissage du FLE. Paris : Didier Hatier.

Fougerouse, M-C. 1999. Analyse des représentations de la grammaire dans l'enseignement/ apprentissage du français langue étrangère. Thèse de doctorat, Université de la Sorbonne Nouvelle.

Germain, C., Seguin, H. 1995. La grammaire en didactique des langues. Québec Canada : CEC (coll. « Le point sur… »).

Moirand, S. 1990. Une grammaire des textes et des dialogues. Paris : Hachette (coll. « F »). Searle, J.R. 1972. Les actes de langage. Hermann.

Weinreich, H. 1989. Grammaire textuelle du français. Paris : Didier Hatier.

EMINESCU'S CHROMATIC LEXICON

Roxana Maria Creţu
PhD Student, West University of Timişoara

Abstract: In this article we intend to illustrate Eminescu's chromatic lexicon by referring to the works of Tudor Vianu, The dictionary of Eminescu's poetic language of and Dumitru Irimia, The dictionaries of poetic language of Eminescu. In the first part of the article, we will present the similarities and differences between these lexicographical works. In the second part of the article, we will mention the chromatic lexemes identified in both Dictionaries, taking into account the direct naming and the indirect naming of the colour. Starting from the terms identified in the two works, we will try to classify their occurrences on semantic fields (human body, fantastic, plant kingdom, creatures, nature/ astral, clothing, materials, constructions and objects), in order to see which colours are the most commonly used, in what contexts they appear, if they are used in a denotative or connotative sense and what is their role.

Keywords: context, colors, Eminescu, semantics, meaning

INTRODUCERE

Numeroşi eminescologi, precum Nicolae Iorga, Rosa del Conte, Constantin I. Calotă, Gh. Bulgăr, G. I. Tohăneanu, Luiza Seche, Elena Tacciu şi Gheorghe Drăgan, l-au considerat pe Eminescu un pictor al poeziei, datorită capacităţii sale de a nuanţa prin cuvânt, de a reda picturalitatea poeziei prin simbolistica, adesea dual㠹 a culorii.

În *Studii de stilistică*, Tudor Vianu aduce în discuţie întrebuinţarea câtorva termeni cromatici în creaţia eminesciană: *marmură*, *întunecime*, *întunecos*, *întuneric*, *negru*, *negură*, *umbră* în componenţa epitetelor cromatice: „faţa mea *palidă*", „cununa cea *de laur*", „lacul cel *verde*", „norii cei *albi*", „dumbrava cea *verde*", „flamingo cel *roşu*", „bolta cea *senină*", „ochii lui cei *negri*", „umbre *străvezie*", „pânze *argintie*", „păreţi cu *colb*", „boltă *de-azur*", „candelă *de aur*", „pădure *de argint*" etc.. (Vianu 1968, 147-148) Tot aici, criticul menţionează câteva culori care apar în lirica eminesciană, însoţite de exemple: ***alb*** („norii cei *albi*"); ***verde*** („dumbrava cea *verde*"); ***albastru*** („fluturi *albaştri*"); ***argintiu***, ***argintos***, ***de argint*** („norii cei *albi de argint*"); ***galben***, ***gălbui***, ***îngălbenit*** („*galbena* ei faţă"*);* ***marmură*** („*marmoreele* ei braţe"); ***negru*** („talazurile *negre*"); ***sur*** („piatră *sură*"); ***vînăt***, ***învineţit***, ***vioriu*** („buză *învineţită*"). (Vianu 1968, 177-178)

Luiza Seche a analizat lexicul artistic eminescian din punct de vedere statistic. În elaborarea studiului, autoarea a avut în vedere antumele poeziei eminesciene, ediţia Perpessicius, şi zece postume ale aceleiaşi ediţii. (Seche 1974, 17) Cuvintele sunt clasificate pe tabele, în funcţie de diferite criterii: *frecvenţă*, *apariţia în poezie/proză*, *nume proprii*, *cromatică*, *rang*.

G. I. Tohăneanu, în *Studii de stilistică eminesciană*, identifică următorii termeni cromatici: *argenteu, flamă, coraliu, pal/palid, alb, verde, dalb, negru, galben, vânăt, auriu, auros*, majoritatea ca epitete cromatice sau ca posibile metafore. Referitor la cromatica eminesciană, afirma că „epitetele exprimate prin termeni proprii şi metaforici se adună şi se aglomerează, uneori, într-un aliaj cromatic fabulos". (Tohăneanu 1975, 110)

În *Dincolo de cuvânt*, stilisticianul dedică un articol epitetului cromatic eminescian, în care se axează pe sinonimia epitetelor cromatice, care derivă din *galben* (*bălai*, *blond*, *aurit*), în poezia lui Eminescu, (Tohăneanu 1976, 141-149 passim) devenind, alături de Constantin Calotă şi Luiza Seche, primii eminescologi care se dedică studiului limbajului cromatic eminescian.

Un alt eminescolog important, Rosa del Conte, are un studiu de zece pagini, referitor la cromatismul eminescian, *Ut pictura poesis: sensibilitatea cromatică a lui Mihai Eminescu*, pe care îl găsim în *Eminescu sau despre absolut*. În acest studiu, autoarea consideră termenul *lumină* ca fiind element cromatic, primordial, „dătător de viaţă" (del Conte 2016, 261-262) şi afirmă că, prin termenii cromatici, Eminescu exprimă concepte de valoare, care contribuie la crearea unui cromatism simbolic. (del Conte 2016, 263) Rosa del Conte are în vedere şi epitetele cromatice, considerând că acestea au un rol important în sensibilitatea picturală eminesciană şi că, prin intermediul lor, Eminescu ne introduce în lumea picturii. (del Conte 2016, 264)

În identificarea lexicului cromatic, vom avea în vedere *Dicţionarul limbii poetice lui Eminescu*, sub redacţia lui Tudor Vianu, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian* şi *Concordanţele poeziilor antume* (vol. I-II), *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* (vol. I-IV), *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele prozei antume*, coordonate de Dumitru Irimia şi *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele prozei postume (volumul I)*, iniţiat de Dumitru Irimia şi continuat de Alina Bursuc, Mihaela Mocanu, Oana Panaite. Pentru proza postumă vom completa tabloul cu lexicul identificat de noi, întrucât Dicționarul se oprește la litera D.

DICȚIONARUL LUI TUDOR VIANU

Tudor Vianu a iniţiat *Dicţionarul limbii poetice lui Eminescu* în 1957, însă *Dicţionarul* a fost editat pentru prima dată în 1968, la patru ani după moartea sa. În elaborarea lucrării a fost ajutat de o echipă de lingvişti, formată din: Gh. Bulgăr, Şerban Cioculescu, Ion Creţu, Ion Dumitrescu, Luiza Seche, Vladimir Streinu, Flora Şuteu şi Dumitru Marmeliuc. (Vianu 1968, 7) Volumul se deschide cu un *Cuvânt înainte*, semnat de Tudor Vianu, în care ni se mărturiseşte că obiectivul acestei lucrări lexicografice este să conştientizeze publicul de expresivitatea limbajului eminescian şi de faptul că acesta contribuie la perfecţionarea limbii române. (Vianu 1968, 3) Urmează apoi *Structura generală şi limitele dicţionarului*, de unde aflăm că în elaborarea acestui dicţionar s-au avut în vedere poeziile şi proza publicate în timpul vieţii, precum şi câteva postume (*Albumul*, *Oricâte stele...*, *Rugăciune*, *Răsai asupra mea...*, *Viaţa*, *Între păsări*, *După ce atâta vreme*, *Stelele-n cer*, *Dintre sute de catarge* şi *Apari să dai lumină*). (Vianu 1968, 5) Volumul continuă cu *Normele tehnice*, *Lista de abrevieri*, termenii prezenţi în poeziile eminesciene prezentaţi în ordine alfabetică, o *Enciclopedie* în care se prezintă numele proprii, numele de locuri. Dicţionarul se încheie cu o *Anexă* formată din *Izvoarele dicţionarului* şi cinci tabele. În prelucrarea termenilor, s-a folosit ediţia lui Perpessicius, volumele de poezii I (1939) şi IV (1952), precum şi *Proza literară*, ediţie îngrijită de Eugen Simion şi Flora Şuteu (1964). (Vianu 1968, 633)

Este prima lucrare cu caracter lexicografic, care vizează limba folosită de un autor român, aşadar şi primul dicţionar al limbajului eminescian. În comparaţie cu *Dicţionarul* lui Dumitru Irimia, putem spune că este de dimensiuni reduse, având doar 647 de pagini, spre deosebire ce cele aproape 3000 ale lui Irimia. De asemenea, observăm că nu se face o distincţie între poezie antumă şi postumă sau între poezie şi proză, distincţie prezentă la Irimia. În *Dicţionarul* lui Vianu observăm că este dată definiţia din *DEX* a cuvintelor, în timp ce la Irimia lipseşte, acest

fapt marcând o altă diferenţă între cele două dicţionare. Dacă ne raportăm la numărul de pagini, vom tinde să credem că nu cuprinde toate cuvintele folosite de Eminescu în operele sale, însă dacă analizăm situaţia termenilor, vom observa că nu există mari diferenţe.

În continuare, vom prezenta lexicul cromatic identificat în *Dicţionarul* lui Tudor Vianu.

Alb: *alb, albí, albicios, -oasă, alburiu, (a) arginti, argint, argintiu (-ie), argintos (-oasă), crin, dalb,* -ă, *înger, lapte, lebădă, lună, nea,* (a) *ninge, nins,* -ă, *ninsoare, omăt.*

Albastru: *albăstrime, albăstriu, albastru, azur, cer, fluviu, mare, nor, ocean.*

Argintiu: *argint, (a) arginti, argintiu (-ie), argintos (-oasă).*

Auriu: *aur, aurit, auriu(-e), auros (auroasă).*

Cenuşiu: *cenuşiu (-ie), cenuşă, cărunt, colb, fum, sur.*

Galben: *bălai (-e), blond (-ă), blondin, galben, galbăn, gălbeneală, (a) gălbeni, (a) gălbini, gălbinit, gălbiu (-ie), gălbui (-uie), îngălbenit (-ă), (-ă), lumină.*

Negru: *brunet, (a) înnegri, (a) întuneca, întunecat (-ă), întunecime, întunecos (-oasă), întunerec, întuneric, negru, neagră, negură, neguros (-oasă), oacheş, obscur, umbră, (a) umbri, umbrire, umbrit (-ă), umbros (-oasă).*

Roşu: *purpuriu, roş, roşaţă, roşeaţă, (a) roşi, roşu, rubin, sânge, sângerat (-ă), sângeros (-oasă), trandafiriu (-ie).*

Rozalb: *roz, rozalb, rozalbiu (-ie).*

Străveziu: *străveziu (-e).*

Verde: *(a) înverzi, smarald, verde, verdeaţă, verzui.*

Violet: *(a) învineţi, învineţit (-ă), vioriu (-ie).*

DICȚIONARUL LUI DUMITRU IRIMIA

După Tudor Vianu, Dumitru Irimia a fost cel care s-a ocupat de studiul limbajului eminescian. Împreună cu colectivul său a elaborat, de-a lungul anilor, mai multe volume despre limbajul eminescian, făcând o diferenţă clară între poezii antume şi postume, între proză antumă şi postumă, spre deosebire de Tudor Vianu.

Referitor la lexicul din poezii, ne vom raporta la cele două dicţionare elaborate: *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor antume* (vol. I-II) şi *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* (vol. I-IV).

Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor antume a apărut în 2002, la Iaşi (Colecţia Ipoteşti), în două volume, împreună însemnând peste 1000 de pagini, şi, după cum reiese din titlu, se are în vedere lexicul poeziilor antume. *Dicţionarul* a fost realizat printr-un parteneriat între Facultatea de Litere a Universităţii „Al.I. Cuza" din Iaşi și Centrul de Analiză a Textului al Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj şi a fost editat cu ajutorul Memorialul Ipoteşti – Centru Naţional de Studii „Mihai Eminescu".

După cum însuşi autorul afimă, în *Argument*, *Dicţionarul* a fost gândit diferit faţă de cel al lui Vianu. Acela nu constituie un model pentru Irimia. Sursa de inspiraţie au constituit-o modelele din cultura italiană, *Concordanza de tutte le poesie di Eugenio Montale*, *Concordanza dei "Canti" di Giacomo Leopardi*, realizate sub coordonarea lui G. Savoca. (Irimia 2002, I, 5-6)

Lucrarea are următoarea structură: un *Argument*, semnat de Dumitru Irimia, în care se menţionează cum a luat naştere acest proiect, care sunt modelele din care s-a inspirat în realizarea acestui dicţionar, şi în care se prezintă colectivul care l-a ajutat la elaborarea *Dicţionarului* (Mihaela Cernăuţi-Gorodeţchi, Minodora Donisă-Besson, Mioara Săcrieru, Sanda Cherata, Teodor Vuşcan, Emma Tămâianu). Urmează o *Introducere*, în care sunt precizate

explicaţiile necesare interpretării *Dicţionarului*, apoi prezentarea termenilor, în ordine alfabetică. *Dicţionarul* se încheie cu o *Addenda*, care conţine *Lemele în ordine alfabetică*, *Lemele în ordinea descrescătoare a rangurilor* şi *Ordinea lemelor în ordinea claselor lexico-gramaticale*.

În elaborarea *Dicţionarului*, s-a folosit volumul I al poeziei antume, din ediţia Perpessicius (1939), s-a ţinut cont şi de variantele poeziilor *O călătorie în zori*, *Din străinătate*, *La Heliade* (*Os magna sonatorum*, *La moartea lui Heliade*), de cele patru variante ale poeziei *Mai am un singur dor*, precum şi de poezia *Asta vreu, dragul meu*, prezentă în volumul al XV-lea al ediţiei Perpessicius, coordonat de Petru Creţia şi apărut în 1993, însumând astfel 93 de poezii. (Irimia 2002, I, 8)

Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume (vol. I-IV) a apărut la Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, în anul 2006, tot sub coordonarea lui Dumitru Irimia. Dicţionarul este compus din patru volume, împreună însumând peste 2500 de pagini. Şi de această dată, colectivul de la Iaşi, format din Dumitru Irimia, Adina Hulubaş, Oana Panaite şi Mihaela Brut, a fost ajutat de Centrul de Analiză a Textului, de la Universitatea „Babeş-Boyali" din Cluj, compus din Sanda Cherata, Theodor Vuşcan şi Emma Tămâianu. (Irimia 2006, I, 5)

După cum însuşi Dumitru Irimia mărturiseşte în *Argument*, alături de lucrările poeţiilor italieni (G. Leopardi, E. Montale, G. Pascoli, D'Annunzio, Ungaretti etc.), englezi (Blake, Byron, Yeats), spanioli (Federico García Lorca), americani (Emily Dickinson) se alătură şi *Concordanţele poeziilor eminesciene.* (Irimia 2006, I, 6)

În ceea ce priveşte structura, *Concordanţele poeziilor postume* păstrează forma *Concordanţele poeziilor antume*. Un *Argument* semnat de Dumitru Irimia va fi urmat de o *Introducere*, în care sunt precizate explicaţiile necesare interpretării *Dicţionarului*. *Dicţionarul* se încheie cu o *Addenda* care conţine *Lemele în ordine alfabetică*, *Lemele în ordinea descrescătoare a rangurilor* şi *Ordinea lemelor în ordinea claselor lexico-gramaticale*. În elaborarea *Dicţionarului* s-au folosit următoarele volume: volumul IV al poeziei postume al ediţiei Perpessicius (1952), volumele I-III de *Poezii*, ediţie îngrijită de D. Murărăşu, apărută la editura Minerva în anii:1970-1972, poezia *Odă pentru Napoleaon* a fost considerată text diferit de *Odă (în metru antic)*, şi nu o variantă aşa cum considera Perpessicius. (Irimia 2006, I, 7)

Spre deosebire de *Dicţionarul* elaborat de Tudor Vianu, *Dicţionarele* realizate sub coordonarea lui Irimia fac o delimitare între poezie şi proză, între poezia antumă şi cea postumă. O altă diferenţă ar fi că esteticianul bucureştean se limitează la definirea cuvântului, oferă doar câteva exemple din opera eminesciană, pe când Dumitru Irimia culege toate ocurenţele cuvântului din lirica eminesciană, precizând şi textul căreia aparţin. Dicţionarele lui Irimia sunt de mare ajutor cercetătorilor, deoarece înglobează totalitatea ocurenţelor termenilor folosiţi de Eminescu, oferind totodată şi sursa.

În continuare, vom prezenta lexicul cromatic identificat în *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor antume* (vol. I-II), coordonat de Dumitru Irimia, precum şi identificat în *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* (vol. I-IV), coordonat de Dumitru Irimia.

Poezia antumă

Alb: *alb, (a) albi, albicios, alburiu, dalb, înger, lapte, lebădă, lună, nea, nins, ninsoare, omăt, var, zăpadă*.

Albastru: *albastru, azur, cer, lac, mare, nor, ocean*.

Argintiu: *(a) arginti, argintiu, argintos.*

Auriu: *aur, (a) auri, aurit, auriu, auros*.

Cenuşiu: *cărunt*, *cenuşă*, *cenuşiu*, *colb*, *fum*, *sur*.

Galben: *bălai*, *blond*, *blondin*, *galben*, *galben-clar*, *gălbeneală*, *gălbiu*, *gălbui*, *îngălbenit*.

Negru: *(a) înnegri*, *(a) întuneca*, *întunecare*, *întunecat*, *întunecime*, *întunecos*, *întunerec*, *întuneric*, *negru*, *negură*, *obscur*, *umbră*, *(a) umbri*, *umbrire*.

Roşu: *coral*, *roş*, *roşeaţă*, *(a) roşi*, *roşit*, *roşu*, *rubin*, *sânge*, *sângerat*, *sângeros*, *trandafiriu*.

Rozalb: *rozalb*, *rozalbiu*.

Străveziu: *străveziu*.

Verde: *verde*, *verdeaţă*, *verzui*, *smarald*.

Violet: *(a) învineţi*, *învineţire*, *învineţit*, *vioriu*.

Poezia postumă

Alb: *alb*, *albeaţă*, *(a) albi*, *albit*, *alburiu*, *dalb*, *înger*, *lapte*, *lebădă*, *lună*, *nea*, *nins*, *ninsoare*, *omăt*, *var*, *zăpadă*.

Albastru: *albastru*, *azur*, *cer*, *lac*, *mare*, *ocean*, *safir*.

Argintiu: *(a) arginti*, *argint*, *arginteu*, *argintiu*, *argintos*.

Auriu: *(a) auri*, *aurit*, *auriu*, *auros*.

Cenuşiu: *cenuşiu*, *cărunt*, *cenuşă*, *colb*, *fum*, *sur*.

Galben: *bălai*, *blond*, *(a) îngălbeni*, *îngălbenit*, *galben*, *gălbui*, *lumină*.

Negru: *(a) înnegri*, *înnegrit*, *(a) întuneca*, *întunecare*, *întunecat*, *întunecime*, *întunecos*, *întunerec*, *întuneric*, *(a) negri*, *negrit*, *negru*, *negură*, *neguros*, *obscur*, *umbră*, *(a) umbri*, *umbrire*, *umbros*.

Roşu: *roş*, *roşeaţă*, *(a) roşi*, *roşit*; *roşu*, *rubin*, *sânge*, *sângerat*, *sângeros*, *trandafiriu*.

Rozalb: *roz*, *rozalb*.

Străveziu: *străveziu*.

Verde: *smarald*, *verde*, *verdeaţă*, *verzui*.

Violet: *(a) învineţi*, *vioriu*.

În ceea ce privește proza, pentru identificarea lexicului cromatic în proza antumă ne-am raportat la *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele prozei antume*, coordonat de Dumitru Irimia, iar pentru proza postumă, pe lângă *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele prozei postume (volumul I)*, inițiat de Dumitru Irimia și continuat de Alina Bursuc, Mihaela Mocanu, Oana Panaite, am completat tabloul cu lexicul identificat de noi.

Proza antumă

Alb: *alb*, *albeaţă*, *(a) albi*, *brumă*, *crin*, *înger*, *lapte*, *lună*, *marmură*, *marmoree*, *nins*, *ninsoare*, *omăt*, *var*, *zăpada*, *zăpadă*.

Albastru: *albastru*, *albăstrime*, *azur*, *cer*, *lac*, *mare*, *ocean*.

Argintiu: *argint*, *argintărie*, *argintiu*, *argintos*.

Auriu: *aur*, *aurit*.

Cenuşiu: *cenuşă*, *cenuşiu*, *sur*.

Galben: *bălai*, *blond*, *ceară*, *galben*, *gălbini*, *gălbui*, *lumină*, *palid*, *soare*.

Maro: *aramă*, *bronz*, *rumăn*, *rumen*, *rumeni*.

Negru: *brunet, cărbune*, *(a) înegri*, *(a) întuneca*, *întunecat*, *întunecos*, *întuneric*, *negru*, *negură*, *neguros*, *obscur*, *umbră*, *umbrit*, *umbros*.

Roşu: *jaratec*, *jăratec*, *jăratic*, *roş*, *roşaţă*, *(a) roşi*, *roşu*, *rubin*, *sînge*, *trandafiriu*.

Verde: *înverzi*, *smarald*, *verde*, *verdeaţă*.
Violet: *vinete*, *vînătă*, *vioriu*.

Proza postumă

Alb: *alb*, *albeaţă*, *albeţă*, *albeţe*, *(a) albi*, *albicios*, *alburiu*, *brumă*, *crin*, *dalb*, *înger*, *lapte*, *lună*, *marmură*, *marmoree*, *neauă*, *nins*, *ninsoare*, *omăt*, *var*, *zăpada*.
Albastru: *albastru*, *albăstrime*, *albăstriu*, *albăstrui*, *azur*, *azuriu*, *cer*, *lac*, *mare*, *ocean*.
Argintiu: *argint*, *argintat*, *argintit*, *argintiu*, *argintos*.
Auriu: *aur*, *aureu*, *auri*, *aurit*, *auros*.
Cenuşiu: *cenuşă*, *cenuşiu*, *sur*.
Galben: *bălai*, *blond*, *ceară*, *a îngălbeni*, *galben*, *gălbui*, *lumină*, *lumânare*, *palid*, *soare*.
Maro: *aramă*, *brun*, *cafeniu*, *castaniu*, *rumăn*, *rumen*.
Negru: *cărbune*, *(a) înegri*, *(a) întuneca*, *întunecat*, *întunecos*, *întuneric*, *(a) negri*, *negru*, *negură*, *umbră*, *umbrit*, *umbros*.
Roşu: *jaratec*, *jăratec*, *jăratic*, *(a) se înroşi*, *roş*, *roşaţă*, *(a) roşi*, *roşietic*, *roşu*, *rozat*, *rubin*, *safir*, *sînge*, *trandafiriu*, *vişiniu*.
Verde: *înverzi*, *smarald*, *smarand*, *verde*, *verdeaţă*, *verdură*.
Violet: *învineţit*, *vânăt*, *vinet*, *vioriu*.

Raportându-ne la câmpurile semantice în care activează, propunem următoarea clasificare:

- **corpul uman** (*alb*, *albastru*, *argintiu*, *auriu*, *castaniu*, *cenușiu*, *galben*, *negru*, *roșu*, *rozalb*, *străveziu*, *verde*, *violet*).
- **fantastic** (*alb*, *străveziu*).
- **regn vegetal** (*alb*, *albastru*, *argintiu*, *auriu*, *castaniu*, *cenușiu*, *galben*, *negru*, *roșu*, *verde*, *violet*).
- **viețuitoare** (*alb*, *albastru*, *auriu*, *negru*, *violet*).
- **natură/astral** (*alb*, *albastru*, *argintiu*, *auriu*, *cenușiu*, *galben*, *negru*, *roșu*, *rozalb*, *verde*, *violet*.
- **vestimentație** (*alb*, *albastru*, *argintiu*, *auriu*, *galben*, *negru*, *roșu*, *verde*, *violet*).
- **materiale** (*alb*, *albastru*, *argintiu*, *auriu*, *cenușiu*, *galben*, *negru*, *roșu*, *străveziu*, *verde*, *violet*).
- **construcții** (*alb*, *albastru*, *negru*, *străveziu*).
- **obiecte** (*alb*, *albastru*, *auriu*, *străveziu*, *vioriu*).

La Eminescu, culoarea depășește granițele denotative și intră pe tărâm conotativ, de cele mai multe ori, cele două sensuri se întrepădrund la nivelul aceleiași sintagme. De exemplu, epitetele cromatice folosite în descrierea femei, percepută ca o donna angelicata, pe lângă descrierea fizică a fetei, ilustrează și statutul ei superior de ființă intangibilă: „păr *de aur*", „brațe *albe*", „mânuțe *de omăt*", „ochi *albaștri*", „față *palidă*", „buze *roșii*". Natura este vie, colorată, ilustrează o atmosferă feerică: „floare *albastră*", „crini *de argint*", „păduri *de argint*", „nori *de zăpadă*", „râuri *de lapte* și flori *de lumină*", „fluturi mici *albaștri*", „lacul cel *albastru*", „nuferi *galbeni*", „pădurea cea *verde*", „luna, scut *de aur*".

CONCLUZIE

În identificarea lexicului cromatic ne-am oprit atât asupra termenilor cromatici propriu-ziși (*alb*, *albastru*, *galben*, *negru*, *roșu*, *verde*, etc.), cât și asupra derivaților (*albeață*, *a arginti*, *a*

auri, *gălbui*, *înnegri*, *verziu* etc.) şi asupra termenilor simbol care fac trimitere la o culoare (*ceară*, *cenuşă*, *lună*, *rubin*, *smarald*, *zăpadă* etc.).

Nu am identificat mari diferențe în ceea ce privește ponderea lexemelor cromatice, în poezia și proza eminesciană antumă și postumă. *Albul* este cea mai întâlnită culoare, fiind urmată de *negru*, *galben* şi *albastru*. *Roşu*, *verde*, *străveziu* sunt folosite într-o pondere mai mică, faţă de *alb*, *negru*, *galben* şi *albastru*, iar *rozalb* şi *violet* sunt cromatisme ocazionale. *Străveziul* este întrebuințat doar în poezie, iar *castaniul* doar în proză.

În concluzie, Eminescu întrebuințează, în creațiile sale, o paletă semnificativă de culori, cu ajutorul cărora formează contraste, care, pe lângă rolul decorativ pe care îl au în accentuarea peisajelor și portretelor eminesciene, contribuie la configurarea unor semnificații suplimentare, ce în plan metaforic, devin simboluri. Valoarea simbolică a culorii este dată de efectul său emoțional și reprezentativ, cu ajutorul căruia limbajul eminescian devine plastic și viu, punând în valoare puterea cuvântului și transformând poezia într-o pictură sentimentală.

BIBLIOGRAPHY

BURSUC, Alina, MOCANU, Mihaela, PANAITE, Oana (coord.), *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concordanțele prozei postume*, vol. I, coordonate inițiate de Dumitru Irimia, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.

Del CONTE, Rosa, *Eminescu sau despre absolut*, ediție îngrijită, traducere și prefață de Marian Papahagi, București, Humanitas, 2016.

EMINESCU, *Opere*, vol. I. *Poezii*, Ediţie îngrijită de D. Vatamaniuc, *Prefaţă* de Eugen Simion, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1999.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor antume*,vol. I, Iaşi, Colecţia Ipoteşti, 2002.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor antume*,vol. II, Iaşi, Colecţia Ipoteşti, 2002.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* vol. I, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2006.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* vol. II, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2006.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* vol. III, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2006.

IRIMIA, Dumitru, *Dicţionarul limbajului poetic eminescian. Concordanţele poeziilor postume* vol. IV, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2006.

IRIMIA, Dumitru, *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concordanțele prozei antume*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009.

SECHE, Luiza, *Lexicul artistic eminescian în lumină statistică*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974.

TOHĂNEANU, G.I., *Studii de stilistică eminesciană*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965.

TOHĂNEANU, G. I., *Expresia artistică eminesciană*, Timișoara, Editura Facla, 1975.

TOHĂNEANU, G. I., *Dincolo de cuvînt. Studii de stilistică și versificație*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.

VIANU, Tudor, *Dicţionarul limbii poetice lui Eminescu*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968.

VIANU, Tudor, *Studii de stilistică*, ediţie îngrijită cu studiu introductiv şi note de Sorin Alexandrescu, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1968.

TIKTIN'S GRAMMAR, THE FIRST SCIENTIFIC GRAMMAR OF THE ROMANIAN LANGUAGE

Alina Marieta Rucăreanu
PhD Student, ,,Ovidius" University of Constanța

Abstract: If Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai - Deleanu, Constantin Diaconovici - Loga or Radu Tempea set out to create a unique unitary language, which could not ignore its Latin origin, there were philologists who completed the process and developed important grammars, with the implementation of orthographic principles that would determine the unification of the Romanian literary language on all levels: phonetic, morphological, syntactic and lexical. A remarkable figure of Romanian linguistics, that of Hariton Tiktin, stands out from all the linguists of the 18th century. In his linguistic works, he paid special attention to the phonetics, lexicography, lexicology, dialectology, spelling and descriptive and historical grammar of the Romanian language, having approaches that remain valid to this day, due to the variety of concepts introduced.

Keywords: grammar, linguistics, norm, history, terminology

Born into a family of Jewish scholars of German nationality on August 9, 1850, in Breslau (now Wroclaw), Poland, Heimann (Hariton) Tiktin received a special education and in-depth training in classical studies in his childhood and adolescence, which he spent in Germany. The year 1869 is significant for the evolution of his intellectual career, because that is when he comes to Romania, to Iasi. Here, his friendship with Eminescu facilitates his approach to the field of linguistics and philology, as he gets acquainted, through the great poet, with "the language of the people, a language whose value and importance was appreciated at that time only by a few" (Rizescu 1956: 5).

From the reading of his works, the profile of a neogrammatist emerges, being the first of the Romanian linguists who approached this scientific orientation that presupposed a substantiation of thinking based on the linguistic current developed by the Germans Hermann Osthoff and Karl Brugmann, in the second half of the 19th century. This current promoted the research of living languages, and the emphasis was on phonetic laws. In addition to the works of real interest written by Tiktin, the profile of structuralist linguist is outlined in a study held in a conference in the Hall of the University of Iasi, on February 25, 1870, a study that begins thus: "Within the structure of a human language we distinguish, beside the material element of sounds, three formal elements: words, grammatical forms and syntactic facts. The most important of these three formal elements of language are words" (apud. Crihană 2001: 109).

The field in which the linguist stood out is certainly that of historical phonetics and spelling. Tiktin is the author of "the first truly scientific grammar of our language" (Iordan 1956: 182), *Romanian Grammar for Secondary Education. Theory and practice, I. Etymology, II. The syntax*, published in Iași, at the Șaraga Brothers Publishing House in 1891 (first volume) and 1893 (second volume), respectively. Both volumes "include skills and pieces of reading, as an application to the given rules" (Ionașcu 1914: 261). Candrea himself, in 1945, in the Preface to a New Edition of Tiktin's Grammar, makes the following assessments: "I confess that I myself, in the textbook titled *Cours complet de grammair roumaine*, which I published in Paris in 1900, although quite thick (360 pages), I did not elucidate all the grammar problems of the Romanian language and that many of them were overlooked, which cannot be blamed on Tiktin's Grammar. The learned philologist examined with a rare insight all the peculiarities of our speech, analyzing and dissecting it with unparalleled thoroughness, giving the just solution

everywhere, and rejecting, with decisive evidence from the old language and the common speech of the people, all barbarisms and solecisms." (Apud. Crihană 2001: 115).

Although it was a "textbook for middle school students at the time", this work is important and valuable because of the scientific nature of the linguistic facts, retaining "to this day almost entirely its original value" (Jordan 1956: 182). Another special work of Tiktin, with major influence in the development of Romanian linguistics, is the *Romanian Grammar for secondary class II (Etymology*), 4th edition, revised, printed in 1000 copies, published in Iași, Author's Publishing House, H. Goldner Typography, in 1905. If in the grammar presented above, the author introduces us to theory by approaching phonetics, in this paper, he starts directly with the parts of speech, updating the notions about grammatical concepts for different lexico-grammatical classes.

Although he had a different nationality, Tiktin was deeply moved by the feeling of love for our language and conveyed an important truth to us: "the correct use of the mother tongue can only be appropriated by the people through the study of grammar and that this must be done first of all in school". It was this conviction that led him to write a grammar as a textbook for secondary education, in which he introduced "a large number of exercises (*skills*) and excerpts from literary works, both intended to help students learn grammar rules based on well-chosen concrete material". Also, outlining the historical character of his grammar, Tiktin "very often resorts to historical explanations, without being intimidated by the idea that they could present difficulties for students. In this way, his grammar is not only descriptive, but, to a certain extent, also historical, more precisely, historically grounded" (Iordan 1956: 183).

In the first edition of the etymological part, Tiktin makes important clarifications on spelling and orthoepy, with relevant references to intonation (pp. 5-12). "The phonetic changes he says are on the one hand because of the effect of the neighboring sounds, and on the other hand because of the intonation; he also says that some phonetic changes are due to the influence of analogy" (Ionașcu 1914: 262). After highlighting the main phonetic changes (pp. 16-21), the author deals with the sentence and its elements, followed by "the parts of speech". "The grammar is sprinkled with historical observations, in order to show students the development of modern usage, from the old Romanian or Latin" (Ionașcu 1914: 262). Rizescu explains Tiktin's motivation regarding the historical approach of his grammar: "Tiktin gave special importance to the ways of deepening the historical aspect. This explains why, in his Grammar, a descriptive work, historical observations occupy an important place" (1956: 271).

Tiktin's grammar consists of three parts: 1. phonology (phonetics); 2. morphology (including word formation); 3. syntax (having three chapters: a. The Sentence; b. The Phrase; c. Punctuation). Tiktin uses in the second and third edition of his grammar "the orthographic system of the Academy, so that the book can be introduced in schools" (Ionașcu 1914: 262). The terminology is also new, Tiktin using "singular" and "plural". Lambrior said "lonely" and "multiplied", says Jordan (1956: 184). Many terms are taken from Lambrior, but new names appear in both fields, that of morphology and syntax. For example, we find the right case and the oblique case, the direct object and the indirect object, the predicate of action (verbal) and the predicate of appropriation (nominal), and in sentence syntax, dependent sentences (subordinate), clean sentence (simple) and amplified sentence (complex).

Tiktin classifies the parts of speech into flexible (changeable) and inflexible (unchanging or particles), taking into account the criterion of inflection ("word formation in stem and termination") (1891: 15). The ten parts of speech are also specified in GLR 1963. In Irimia there are also about ten parts of speech, but the classification was erroneous. Therefore, the most correct classification and the most conclusive linguistic information are provided for the first time by Tiktin in his grammar from 1891. It continues with the inclusion in the category of *names* those of noun, adjective, pronoun, article and numeral.

The noun is defined by Tiktin as "a word that calls a being (animate) or a thing (inanimate), e.g. *man, fox, stove, day*" (1891: 30). In the 1893 edition, the author completes the definition by adding "or a state" (1893: 27). Next, the author divides nouns into concrete and abstract. The concrete ones are divided, in turn, into their own, common, collective and material. In the 1905 edition, Tiktin includes oral and written exercises.

Regarding the article, Tiktin states his belonging to the category of the ten parts of speech and claims that ”nouns can determine more closely through an article”. The classification is divided into definite article (*the king*) and indefinite article (*a king*). In turn, the definite article (shows a known object) has three forms: the enclitic form, ”adequately annotated at the end of the name” (Mihaiŭ Viteazu-*l*); the forms *cel* (*cea, celuĭ, celeĭ, ceĭ, cele, celor*) (Ștefan *cel* Mare); the forms *al* (*a, ai, ale*) (Ioan *al* nostru). The forms of the enclitic article (ie definite) are: *-l, -le, -a, -i, -le, -lor.* Tiktin excludes the form *-ei*, used in the old language. About the indefinite article, we find that it has only singular forms: *un, o, unuĭ, uneĭ* (Tiktin 1891: 42).

Pronouns benefit from a broad approach. The very definition is formulated in an evolved manner: ”The pronoun is a word that points to a thing without naming it”. The classification from predecessors is maintained: noun pronoun (”*Who* speaks?”) and adjective (”*This* pen is mine.”) (Tiktin 1891: 92). The mention of pronominal adverbs reflects the depth of research and the scientific level of grammar. These adverbs ”express the same relations as the pronoun: *here* (= in *this* place), *when* (= in *what* time), *anyway* (= in *any* way)” (Tiktin 1891: 93).

The classification of pronouns identifies five classes: personal, possessive, demonstrative, relative, interrogative and indefinite. The conclusions lead to the shaping of the scientific and normative character of Tiktin's grammar, by presenting many norms in their correct form and by removing some confusions transmitted at the level of the pronoun in the previous grammars. Tiktin 1891 becomes the first grammar in which the stressed and unstressed forms of the personal pronoun are highlighted. The reflexive pronoun is placed within the category of the personal pronoun: “Eŭ *mă* îmbrac. El *să* îmbracă (pe sine însuși)”. It is not clear why he also included the example ”El *îl* îmbracă (pe altcineva) [He clothes (someone else)]” to special reflexive forms.

Another novelty is the specification of the reflexive pronoun in a ”mutual active work: Copiii *să* alungă (unii pe alții)”. In fact, it is about the reciprocal reflexive, which we will find mentioned in GLR 1954A: *a se certa* [to quarrel], *a se bate cu cineva* [to fight with someone] (1954A: 245). For the first time it is specified that the personal pronoun has no forms for the first and second person genitive, and instead the forms of the possessive pronoun (my house, yours, ours, yours) are used. The confusion is related to the non-mention of the type of pronoun, namely possessive (Tiktin 1891: 95). An interesting element is the mention of the beginning of writing with *se* (reflexive pronoun), instead of *să,* as it is used in ”public pronunciation”. Here comes another confusion between the reflexive pronoun (*s-a* zis [it was said]) and the conjunction in the verbal form of the subjunctive (*să* scrie [to write]), not accepting the elimination of *ă*.

Important aspects are also mentioned with reference to the forms of the personal pronoun. These can be *conjunctive* pronouns, ie *binding*, and the intoned forms are also called *disjunctive* or absolute, ie non-binding (*unrelated*). Diaconovici Loga 1822 was the first to mention them, under the name of *conjugatives*, being sporadically mentioned by other grammarians, Rădulescu 1828 calling them *conjugators.*

Tiktin presents innovative aspects regarding pronouns, indicating the existence of the ethical dative and the possessive dative. The ethical dative is presented in the syntax: *Să-mĭ fiĭ cuminte, băete, și să nu-mĭ faci vre-o poznă!.[Be good for me, boy, and don't get into any trouble!]* The personal pronoun of politeness finds a special place, or rather, the proper place in grammar, being presented in Tiktin 1891 not only with its whole forms, but also with its abbreviations: *domnia ta, domnia voastră, dumnea-ta (d-ta), dumnea-voastră (dv.), dumnea-sa (d-sa), dumnea-luĭ (d-luĭ), dumnea-eĭ (d-eĭ), dumnea-lor (d-lor);* pentru mai multe persoane*: dumile-voastre (dle-v) în loc de dumnea-voastră* (1891: 97).

The normative character of this grammar is also proved by the observation not to confuse the abbreviations mentioned in the pronominal forms with those from Mr., Mrs., which “wrote better” with a capital *M*, e.g. *Mr., Mrs.*”, confusion that persists in the current language. Among the pronouns of politeness, there is also *Your Majesty, Her Majesty, His Highness*, with the specification that they are called ”words of reverence”.

It is the first grammar in which the possessive pronoun does not include the forms of the personal pronoun: *luĭ, eĭ*, but put together to ”better specify the person of the owner”. To show more owners, it is

specified here, there is no form of the possessive pronoun, putting the personal pronoun *lor* [their]. However, it is stated that in ancient times they used the correct form of today: *săi* [his] (”Copiiĭ sînt cea maĭ scumpă avere a părinților *săĭ* [Children are the most precious fortune of his parents]”). Hence the form *dumilor-sale* indtead of *domniilor lor*. The importance of agreement in gender, number and case with ”the owned object” (not with the owner) is shown: ”El iubește pe fiicele *sale* (nu săŭ) [He loves his daughters]” (Tiktin 1891: 103-104).

Even if some indefinite adverbs or pronouns have been included in the demonstrative pronoun category, it is important to specify the forms of the demonstrative pronoun of differentiation and identity (*cestălalt, celălalt, același [this, the other, the same*]). In the same category, “demonstrative adverbs” appear: *aicĭ, încoace, acolo, încolo, acum, adineaorea, atuncĭ, așa, astfeliŭ, atît [here, here, there, there, now, just now, then, so, so, so much*]. This explains where the confusion of introducing certain adverbs among the forms of the demonstrative pronoun comes from. The particularity of form between pronouns and pronominal adjectives is well outlined.

Indefinite pronouns are incorrectly included among the compound forms of the relative pronoun. Also in the same class are mentioned ”relative compound adverbs: oriunde, oricînd, orișicum” (Tiktin 1891: 111). As we have noticed, no linguist has identified the class of negative pronouns. Some mentioned them, but among the indefinite pronouns. We notice the same aspect in Tiktin 1891. It includes a classification of them in positives and negatives (1891: 113). We consider it an important step in setting up the negative pronoun.

We note the topicality of the notions presented by Tiktin, in his grammar from 1891. The verb is treated in chapter XXXI, being classified in transitive and intransitive verbs (Tiktin 1891: 131). Although the notions do not seem to be functionally delimited, there is a clearer outline of the verb to be (predicative, copulative and auxiliary). There are also notions related to the use of a verb with all three diatheses ”(*Plîng* de durere. -Intransitive; *Plîng* pe ceĭ nenorociți. -Transitive; *Mă plîng* de nedreptate. -Reflective), nor those related to the active pronominal diathesis (*S-a împușcat* de desperare.)”. Also, the passive-reflexive form is mentioned (”Grîul să seamănă.”). A final classification is that of impersonal or unipersonal verbs (*plouă, fulgeră, mi-se uraște*) (Tiktin 1891: 132). Tiktin also admits four conjugations, like his predecessors. He is the first linguist to observe the role of intonation in the distinction between the second and third conjugations. Found in most previous grammars, the possibility of classifying verbs according to diathesis is based on aspects still dependent on the conception of its predecessors.

The importance of the paper is also noticeable in the students’assessments of it. We learn from the confession of Barbu Lăzăreanu, ”On grammar and vocabulary”: ”I can't forget the time when, as a student in the first divisional class of Laurian High School in Botoșani, during Mr. Rocneanu's class, I was asked not to draw tree stems, but to lay on the board - according to Tiktin's grammar questionnaire - the stem of a word separated by a hyphen… In Tiktin's book, things, which all grammars (his included) declare inanimate, were animated by the examples closest to our imagination” (apud. Crihană 2001: 116).

The paper was designed to be used as a textbook, as evidenced by the large number of exercises (”skills”) and excerpts from literary works. That is why we can talk about the predominant didactic character of this work, but we must also mention the normative, historical and descriptive character, which gives it an indisputable value, with a significant influence in the history of Romanian linguistics, „this excellent grammar (…), until the publication of *The Grammar of the RPR Academy*, was used as a real textbook by students, teachers and many people of culture” (Jordan 1956: 185).

Through his grammars, Tiktin made an important contribution to fixing the Romanian linguistic terminology, constituting a model that the grammarians who followed him took over.

BIBLIOGRAPHY

- Crihană, Marcel, 2001. *Lingviști și filologi* (2). București: Editura Perpessicius.
- Diaconovici Loga 1822. Diaconovici Loga, Constantin, 1822. *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*. Acum întâia oară lucrată prin Constantin Diaconovici Loga,

al Școlelor Preparande Românești din Arad Profesor, la Buda, în Crăiasca Tipografie a Universității Ungariei.

- GLR 1954A. *Gramatica limbii române*, vol. I (Redactor responsabil Dimitrie Macrea), 1954. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- GLR 1954B. *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea (Redactor responsabil Dimitrie Macrea), 1954. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- GLR 1963. Graur, Alexandru, Avram, Mioara, Vasiliu, Laura, *Gramatica limbii romîne*, 1963. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Editura Academiei Republicii Populare Romîne.
- GLR 1966A. Graur, Alexandru, Avram, Mioara, Vasiliu, Laura, *Gramatica limbii române*, vol. I, (ediție revăzută și adăugită), 1966. București: Editura Academiei Republicii Socialiste Române.
- GLR 1966B. Graur, Alexandru, Avram, Mioara, Vasiliu, Laura, *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, (ediție revăzută și adăugită), 1966. București: Editura Academiei Republicii Socialiste Române.
- Ionașcu, Romulus, 1914, *Gramaticii români. Tractat istoric. Despre evoluțiunea studiului gramaticei limbei române de la 1757 până astăzi*, Iași: Editura Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefăniu & Co.
- Iordan, Iorgu, 1956, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în culegerea „Limbă și literatură", vol. II. București: Societatea de Științe Istorice și Filologice, pp. 164-196.
- Rădulescu 1828. Rădulescu, Ion Heliade, *Gramatica românească*, dată la tipar cu cheltuiala D. Coconului Scarlat Roset, Sibiu, 1828. Rădulescu, Ion Heliade, *Gramatica românească*. Ediție și studiu critic de Valeria Guțu Romalo, București, Piața Scînteii, 1: Editura Eminescu, 1980.
- Rizescu, I., 1956, *Contribuția lui H. Tiktin la dezvoltarea lingvisticii românești*. Teză de doctorat, Institutul de lingvistică București, consultată la Biblioteca Centrală Universitară București.
- Tiktin 1891. Tiktin, H., *Gramatică română pentru învățământul secundar. Teorie și practică, I. Etimologia.* Iași: Editura Librăriei școalelor Frații Șaraga, 1891.
- Tiktin 1893. Tiktin, H., *Gramatică română pentru învățământul secundar. Teorie și practică,* Partea II. *Sintaxa*, Iași, , Editura Librăriei școalelor Frații Șaraga, 1893.
- Tiktin 1905. Tiktin, H., *Gramatică română pentru clasa II secundară (Etimologia), Ediția a IV-a, revăzută, tipărită în 1000 exemplare*, Iași: Editura autorului, Tipografia H. Goldner, Str. Primăriei, 1905.

CONCEPTS OF LIFE, DEATH AND MARRIAGE IN THE ENGLISH AND ROMANIAN LANGUAGES

Gabriela Corina Șanta (Câmpean)
PhD Student, „1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: The aim of this paper is to compare and contrast proverbs dealing with the antagonistic concepts of LIFE and DEATH and MARRIAGE in the English and Romanian languages from the cognitive linguistics point of view. Thus, the proverbs are analysed in order to unveil common or different standpoints in the two cultures on the concepts previously mentioned to see how they are perceived by people from totally different cultural backgrounds. In addition, they will be clustered into conceptual metaphors so as to reveal interconnections among concepts.
The corpus is made up of English and Romanian proverbs dealing with the concepts of LIFE and DEATH and MARRIAGE in the English and Romanian culture. They are retrieved from both monolingual and bilingual dictionaries of proverbs written by scholars who compiled them for educational or research purposes. Thus, four monolingual dictionaries are used, three of them being English dictionaries and one is a dictionary of Romanian proverbs and sayings: Oxford Dictionary of Proverbs, Proverbs: A Handbook, Never Marry a Woman with Big Feet: Women in Proverbs from around the World and Dicționar de proverbe și zicători românești, as well as a bilingual dictionary compiled by Virgil Lefter, entitled Dicționar de proverb englez-român și român-englez.
The starting point to detect the metaphors is the method used by the Praglejazz Group, combined with the method of Charteris-Black and the methods of conceptualisation introduced by Lakoff and Johnson. The tools used in this respect are monolingual and bilingual dictionaries of proverbs, online dictionaries and the lists of conceptual metaphors available both in print format and on the Internet.

Keywords: English and Romanian proverbs, concept of DEATH, concept of LIFE, concept of MARRIAGE, conceptual metaphor

1. Introduction

Proverbs are known to express the collective knowledge and wisdom as they have been stated for the time being, and they are a representative component of folklore. They comprise both a particular people's insight or attitude and the symbols characteristic to their culture and civilisation. A close study of similar proverbs from different countries will reveal similarities and differences in how a concept, belief or attitude is perceived by the people according to both their way of thinking and the heritage from their ancestors.

The aim of this paper is to compare and contrast proverbs dealing with the concept of MARRIAGE and the antagonistic concepts of LIFE and DEATH in the English and Romanian culture. The proverbs are analysed in order to unveil common or different standpoints in the two cultures on the concepts previously mentioned to see how the concepts are perceived by people coming from totally different cultural backgrounds. Moreover, the symbols enclosed in the proverbs have to be considered, as well because they define how the people connect a specific concept to another.

Firstly, a theoretical approach is to be devised in order to establish a research framework, as definitions and categories of proverbs are relevant to create a clear image on the topic. Many scholars are interested in the study of proverbs as thorough analysis offers precious information for many fields of research from linguistics to anthropology. It is important to look beyond the words, i.e. the symbols in proverbs, to get in contact with the public knowledge of the people. The cultural aspect of the concepts and the symbolism of proverbs are presented in literature, and some points of view are worth mentioning.

Secondly, a set of proverbs in English and Romanian on the concepts of LIFE and DEATH are chosen with a view to compare and contrast them from the cultural point of view. An English proverb can have an equivalent in Romanian, or it may require translation. Consequently, they are organised in three tables as it follows: the first table contains English and Romanian equivalent proverbs, the next contains English proverbs which required translation and the last includes Romanian proverbs translated into English.

Furthermore, the symbolism comprised in the proverbs is worth paying attention to provide an accurate interpretation of the proverbs on a particular concept. The comprehensive examination of the interconnections can reveal a novel face of the proverbs in connection to the collective attitude towards a particular issue. Thus, the similarities and differences between the Romanian and English people and their culture and civilisation can acquire additional emphasis.

In conclusion, proverbs are useful tools to determine the hidden side of people's knowledge, attitudes, and beliefs considering the concepts of LIFE and DEATH. Accordingly, they show both how a concept has been perceived in the people's collective mind and how the English and Romanian cultures are similar and different in dealing with the concepts expressed through the medium of proverbs.

2. Literature review

Proverbs are not only a reflection of people's collective thinking, but also an essential component of culture and civilisation and thus, a topic subject to extensive research. There are definitions of proverbs presented in specialised books and dictionaries and even a specific science which deals with the topicality of proverbs, i.e., paremiology. Moreover, proverbs are sources of inspiration for literature, folklore, or media and they are highly used and studied in education from kindergarten to higher education. Consequently, the importance of proverbs lies in the fact that they have such an expanded usage, and as a result, their translation requires much attention in order to convey their message as accurately as possible. There are proverbs which have a similar translation, but many are the cases when culture, traditions, or customs must be taken into consideration to perceive their meaning properly. This being the case, the interpreter or translator plays a significant role in mediating the cultural differences. As concepts are often encrypted into the connotations of the proverbs, a clear image of the meaning of the concepts is required, especially when languages and cultures are as different as Romanian and English are.

2.1. Definitions of proverbs

Dictionaries offer more or less complex definitions for proverbs. In his book *Proverbs: A Handbook,* Wolfgang Mieder presents some scholars' attempts to provide a relevant and comprehensive definition, starting with Aristotle, continuing with Bartlett Jere Whiting and his Archer Taylor, and supplying some personal variations, as well. Nevertheless, the author emphasises the fact that all researchers encountered difficulties in defining the proverb, but their definitions take into consideration the literal and figurative meaning, the way they sound, their structure, or the role of folk wisdom. (Mieder, 2004, pp. 2-4)

Thus, it is worth mentioning Archer Taylor's opinion: "The definition of a proverb is too difficult to repay the undertaking; and should we, fortunately, combine in a single definition all the essential elements and give each the proper emphasis, we should not even then have a touchstone" (as cited in Mieder, 2004, p. 3). Moreover, Mieder tries to collect some definitions supplied by the American paremiologist Bartlett Jere Whiting, who also gives details related to the structure, topics and qualities of the proverb:

> A proverb is an expression which, owing its birth to the people, testifies to its origin in form and phrase. It expresses what is apparently a fundamental truth – that is, a truism, –in homely language, often adorned, however, with alliteration and rhyme. It is usually short, but need not be; it is usually true, but need not be. Some proverbs have both a literal and figurative meaning, either of which makes perfect sense; but more often they have but one of the two. A proverb must be venerable; it must bear the sign of antiquity, and, since such signs maybe counterfeited by a clever literary man, it should be attested in different places at different times. This last requirement we must often waive in dealing with very early literature, where the material at our disposal is incomplete. (Whiting 1932: 302; also in Whiting 1994: 80, as cited in Mieder, 2004, p. 3)

Similarly, Wolfgang Mieder offers definitions underling the metaphorical and conceptual aspects of the proverb, the fact that it is inherited from previous generations, but also the notable longevity of some proverbs, ending with the idea that defining proverbs still remains a field of research for scholars interested in paremiology: "No wonder then that paremiologists have expanded on basic definitions by being more inclusive and descriptive and by exemplifying various proverbial characteristics by means of examples" (Mieder, 2004, p. 4).

2.2. The importance of the cultural background in translating proverbs

The cultural aspect must be taken into consideration in translating proverbs because it is highly important to detect the symbols encrypted in the proverbs and to interpret them from the point of view of the English and Romanian peoples' beliefs. Ivan Evseev compiled a work on the symbols and archetypes entitled *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*[1] which offers insightful perspectives of interpretation considering the cultural differences in the Romanian and English proverbs dealing with the concepts above. Additionally, Emil Benveniste created the *Dictionary of Indo-European concepts and society* in 2016 which also represent a useful tool in decoding the symbols within the proverbs.

In conclusion, the proverbs on death, life must be translated from Romanian to English and vice versa considering both the meaning and the cultural differences. The definitions of the proverb prove that the topic is of high interest, and it opens novel paths towards the discovery of differences and similarities in approaching the concepts from the cultural point of view.

2.3. Translating proverbs and the role of translator, mediator and interpreter

David Katan tries to underline the importance of the translator, mediator and interpreter in his work *Translating cultures: An Introduction for Translators, Interpreters, and Mediators.* Thus, the author emphases that besides the necessary skills related to the knowledge of the culture and language, they also need flexibility in approaching cultures, especially the mediator (1999, p. 12) in order to avoid the culture clash. Their role is even more important on dealing with opposing cultural backgrounds in order to capture the meaning and convey it properly so as to be understood properly.

[1] *The Dictionary of Cultural Symbols and archetypes* [personal translation]

2.4. The term of conceptual metaphor

In order to achieve the paper aim, the proverbs are considered metaphorical in meaning and thus, the term of the conceptual metaphor requires to be presented along with metaphor identification and conceptualisation. Consequently, the Pragglejaz Group method called MIP (Metaphor Identification Procedure) requires through analysis and each word is analysed using the dictionary to establish it is metaphorical in meaning. The procedure includes three stages in opposition to Charteris-Black's approach which is a more analytical method considering its stages. Furthermore, a fruitful method in conceptualisation, along with the explanation of the importance of the conceptual metaphors, is supplied by Lakoff and Johnson in *Metaphors we live by*, in which they state that "most of our conceptual system is metaphorical in nature" (Lakoff & Johnson, 1980, p.4).

3.Research methodology

3.1. Research hypothesis and research questions

Proverbs can be considered a significant component in decoding people's attitudes towards a particular concept and consequently, a means of unveiling traits of its national culture. Thus, the following hypothesis can be issued regarding the comparison and contrast of proverbs of two peoples: if proverbs in two different languages, i.e. English and Romanian, regarding the concepts of DEATH, LIFE, and MARRIAGE are analysed, then they will reveal individual attitudes towards the concepts in discussion, characteristic to the people who created them and thus, the proverbs are tools for decoding both English and Romanian cultures.

Therefore, the paper aims to answer three research questions: 1) Can the translation of proverbs regarding the concepts of DEATH and LIFE be compared and contrasted so as to reveal connections between the English and Romanian peoples' attitudes towards the concepts in discussion? 2) What differences and similarities between the British and Romanian peoples concerning the concepts of DEATH, LIFE, and MARRIAGE can be identified as a result of the analysis of the self-made corpus consisting of English and Romanian proverbs? 3) What universal and original conceptual metaphors can be revealed in the two languages?

3.2. Research aim and objectives

The aim of this paper is to compare and contrast proverbs dealing with the antagonistic concepts of DEATH, LIFE, and MARRIAGE in the English and Romanian cultures languages from the cognitive linguistics point of view. Thus, the selected proverbs are analysed in order to reveal common or different standpoints of the two cultures on the concepts previously mentioned to see how the concepts are perceived by people coming from totally different cultural backgrounds. In addition, they will be clustered into conceptual metaphors so as to reveal associations among concepts.

The following objectives are set in order to achieve the aim of the paper:

a) to build a self-made corpus consisting of proverbs dealing with the concepts of LIFE and DEATH in the English and Romanian cultures;

b) to translate the proverbs or offer the existing version in the other language;

c) to compare and contrast the translations from the previous stage of the research from the cognitive point of view;

d) to identify the symbols in the proverbs concerning DEATH, LIFE, and MARRIAGE in the English and Romanian cultures;

e) to analyse the identified symbols and decode their meaning in order to unveil the English and Romanians attitudes towards the concepts in discussion;

f) to identify conceptual metaphors on the basis of the results;

g) to link the findings regarding the proverbs, the concepts, and the symbols within them in order to disclose similarities and differences between the English and Romanian cultures;

h) to reveal the importance of the translator, interpreter and mediator in translation in relation to the proverbs as significant elements of a people's culture.

3.3. Corpus description

The self-made corpus consists of 9 proverbs dealing with the concepts of MARRIAGE, LIFE and DEATH in the English and Romanian culture. They are retrieved from both monolingual and bilingual dictionaries of proverbs written by scholars who compiled them for educational or research purposes. Thus, four monolingual dictionaries are used, three of them being English dictionaries and a Romanian one: *Oxford Dictionary of Proverbs, Proverbs: A Handbook*, *Never Marry a Woman with Big Feet: Women in proverbs from around the world* and *Dicționar de proverbe și zicători românești,* to which a bilingual dictionary compiled by Virgil Lefter, entitled *Dicționar de proverb englez-român și român-englez,* adds in order to detect equivalent proverbs.

3.4. The approach

The methods used to approach the topic are simple and focus both on translations and symbols encrypted in them so as to unveil the difference and similarities of the English and Romanian cultures regarding the concepts of MARRIAGE, LIFE and DEATH. The research starts with a preliminary phase of proverbs compilation and translation followed by a stage of organisation of the proverbs according to the criterion of the concept they deal with and on the translation principle, i.e. English and Romanian equivalent proverbs, English proverbs which required translation, and Romanian proverbs translated into English.

Moreover, the symbols enclosed in the proverbs are identified and analysed according to *Dicționar de simboluri și arhetipuri cultural, Proverbs: A Handbook,* and *Dictionary of Indo-European Concepts and Society*. Thus, the symbols within the proverbs are revealed, and difference and similarities between the Romanian and English cultures can be detected. The analysis stage from the cognitive point of view, i.e. an investigation of their meaning from the metaphorical perspective, is followed by their taxonomy according to this criterion of meaning related to concepts. The analysis will be performed combining the MIP procedure introduced by the Pragglejaz group and the Charteris-Black's metaphor identification approach.

Besides, the concepts can be connected, and some conceptual metaphors are to be identified so as to provide a clear image of how the English and Romanian cultures perceive the concepts of LIFE and DEATH, and if the similarities and differences previously stated are confirmed. Subsequently, further hidden meanings concerning the two cultures in discussion are unveiled, and the importance of the role of the translator is also emphasised as a different translation can offer a different interpretation.

3.5. Tools

The tools involved in the process of the research are to be mentioned all together even if they have been stated above:

- ✓ Dictionaries of proverbs
- ✓ *Dictionary of Symbols and Archetypes*
- ✓ *Dictionary of Indo-European Concepts and Society*
- ✓ Two lists of conceptual metaphors

4. Results and interpretation

Proverbs are people's expression of wisdom, they represent attitudes and beliefs, and they can be specific to particular people from a geographical area, or they can be universal. As they are so strongly tied to the people's culture and civilisation, they have been a subject of interest for many scholars, from linguists to historians, and anthropologists. Moreover, LIFE and DEATH are concepts which intrigued people from ancient times to nowadays, gods were assigned to them, scientists, philologists, philosophers have studied them from different perspectives, and religions of the world are tightly connected to the two concepts.

Inevitably, marriage, death, and life are recurrent topics of proverbs and their translation is required to be accurate in relation to the core attitudes and beliefs of the people so as to be perceived correctly and their message not to be altered. Thus, a part of the proverbs in my self-made corpus is represented by equivalent proverbs compiled by Virgil Lefter in his dictionary entitled *Dicționar de proverbe și zicători românești* and the translation is both from English into Romanian and vice versa. They are analysed and grouped in accordance with their message and they are related to the second part of the corpus which consists of Romanian proverbs which required translation and they are retrieved from *Dicționar de proverbe și zicători românești.* The third section consisting of proverbs characteristic to the English-speaking people are subjected to the same approach for a comparable interpretation to be offered.

Thus, DEATH is associated to marriage and women, presenting an opposing message in which a widow, a word which is from the semantic filed of the concept of DEATH, can cause troubles if they are married again. More specifically, the widow can bring troubles from the previous marriage, but this aspect is noticed only in the English proverb, as in the Romanian one there is no widow, and it is stated only what a person may encounter if they are related to past events. The word used in connection to a dead person is a type of shoes used by Romanian peasants and the proverb underlines the idea that the shoes can bring troubles if they are taken from a dead person and put on in order to wear them. The difference between the Romanian and English versions can be interpreted as the English consider that troubles need more than an object to be caused.

-"He that marries a widow, will often have dead man's head thrown on his dish." – "Nu încălța opinci de om mort." (Lefter, p. 91).

The translation is different for the proverbs regarding marriage and the English versions are more synthetic in order to maintain the features of the English language. Moreover, in the last proverb, the expression *dance till dawn* is preferred to a literal translation of the constriction *dance till night* in order to express the woman's attitude towards her partner, i.e. lack of care. Moreover, death and marriage are expressed to be connected by the fact that both require money or they are reasons for gossip, as well.

-"La însurătoare și la moarte nu se poate să nu ai parale." – "Marriage and death ask both for pay." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 130).

-"Moarte fără bănuială și nuntă fără vorbe nu este." –"There is no death without doubt or marriage without gossip." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 239).

-"Lelea joacă până-n noapte, iar bărbatul e pe moarte." – "The lassie is dancing till dawn and the lad is dying in his home." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 133).

The woman does not have a positive appearance and thus, she is placed in opposition to a sheep as a symbol of wealth according to the *Dictionary of Indo-European concepts and society* (2016, p. 27), and the idea that life is better without a wife is stated in all three proverbs.

-"The death of wives and the life of sheep make men rich." –"Bogăția înseamnă o nevastă moartă și o oaie vie/oi vii." (Schipper, 2006, p. 119).

-"Female of the species is more deadly than the male." – "Femela îi mai periculoasă/mai letală decât masculul la toate speciile." (Simpson, 2008, p. 186).

-"A wife brings but two good days: her wedding day and her death day." – "Nevasta îți face doar două zile bune: ziua nunții și a morții ei." (Schipper, 2006, p. 119).

Besides, there is another pair of proverbs approximately similar and they deal with the topic of marriage because the Romanian version is a translation by V. Lefter. Thus, marriage is perceived as a life supporter along with a peaceful lifestyle, expressed in the proverbs by the expressions *a quiet heart* and *a loving wife*.

-"Two things doth prolong the life: a quiet heart and a loving wife." – "Două lucruri prelungesc viața bărbatului: o inimă ușoară și o nevastă iubitoare." (Lefter, p. 106)

The Romanian translation does not include the expression *get a wife* which is replaced by the verb *get married* in order to get a melodious structure.

-"My son's my son, till he hath got him a wife, but my daughter's my daughter all days of her life." – "Fiul meu îmi este fiu până se însoară, fiica, până moare." (Simpson, 2008, p. 460).

4.3. Conceptual metaphors of DEATH and LIFE

The analysis performed in the previous chapter proves that most proverbs, regardless the language, are metaphorical in meaning and enclose symbols rooted in ancient times. Accordingly, they can be clustered into conceptual metaphors in which the concepts under scrutiny can be either the source or the target. Furthermore, when relations share a common element, they can be interconnected and consequently, a complete picture of the possible interconnections of the two concepts can be built.

DEATH OF WIVES IS WEALTH/WELCOMED

There are three conceptual metaphors which are related as they refer to marriage and womanhood. The first presents the wife negatively and it must be mentioned that only the English proverbs state this idea.

-"The death of wives and the life of sheep make men rich. - Bogăția înseamnă o nevastă moartă și o oaie vie/oi vii. (Schipper, 2006, p. 119).

-"A wife brings but two good days: her wedding day and her death day. - Nevasta îți face doar două zile bune: ziua nunții și a morții ei. (Schipper, 2006, p. 119).

RELATIONSHIPS WITH FEMALES IS DEATH

An additional negative picture of the married woman is encountered in two proverbs, one in English and the other in Romanian, and the suggestion is that a relation with a woman is deadly.

-"Female of the species is more deadly than the male. - Femela îi mai periculoasă/mai letală decât masculul la toate speciile. (Simpson, 2008, p. 186).

-"Lelea joacă până-n noapte, iar bărbatul e pe moarte. – The lassie is dancing till the dawn and the lad is dying in his home. (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 133).

MARRIAGE IS DEATH

Last but not least, the official relationship to a woman, i.e. marriage, is placed in a direct link to death and this fact is revealed by five proverbs, and three of them are Romanian.

-"La însurătoare și la moarte nu se poate să nu ai parale. – Marriage and death ask both for pay. (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 130).

-"My son's my son, till he hath got him a wife, but my daughter's my daughter all days of her life. - Fiul meu îmi este fiu până se însoară, fiica până moare. (Simpson, 2008, p. 460).

-"Moarte fără bănuială și nuntă fără vorbe nu este. – There is no death without doubt or marriage without gossip. (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 239).

-"He that marries a widow, will often have dead man's head thrown on his dish." - Nu încălța opinci de om mort." (Lefter, p. 91).

GOOD MARRIAGE IS LONG LIFE

Another conceptual metaphor in which GOOD LIFE is a constituent elements is related to marriage. GOOD LIFE is the target domain this time, and it is connected to peaceful marriage ensured by love.

-"Two things doth prolong the life: a quiet heart and a loving wife. - Două lucruri prelungesc viața bărbatului: o inimă ușoară și o nevastă iubitoare. (Lefter, p. 106)

5. Conclusions and recommendations

Firstly, the analysis of the proverbs which deal with concept of DEATH reveals some similarities and differences between the English and Romanian languages and cultural background. Thus, most differences are revealed from the equivalent English and Romanian proverbs and the tendency is maintained in the translation of those which required it. Consequently, the English proverbs use more aggressive vocabulary related to death in comparison to the Romanian ones, or more noticeable as in the proverb in which death is announced. What is more, the people in the English proverbs are often replaced by objects in the Romanian versions and the trend is visible in the relations referring to marriage.

Secondly, the proverbs dealing with the concept of LIFE are similar to those related to the concept of DEATH in the respect that the English proverbs prefer people to object to express the metaphorical message, and animals occurs, as well. Moreover, the aggression mentioned above is maintained in the case of the English proverbs dealing with the concept of LIFE, but there are also some differences.

Furthermore, there are also symbols enclosed which add to the meaning which are characteristic to the English and Romanian cultural background. Thus, DEATH and the other concepts detected in the proverbs related to it are represented by the sheep. Subsequently both the physical environment and Romanian and English cultural heritage is detected in the proverbs.

Consequently, the performed translation maintains the English and Romanian structure of the proverbs which is characterised by a richness of words in the Romanian proverbs, while the aesthetic standard, i.e. musicality and metaphorical meaning, is tried to be respected as much as possible. Considering the archaisms which occurred, old words are preferred as equivalents and distinctive expressions and phrases are also chosen in the attempt to offer a qualitative translation. The equivalent symbols in the English and Romanian cultures are also identified and translated accordingly. Furthermore, the conceptual metaphors detected as a result of the conceptualisation prove that marriage is not perceived positively and women are seen as dangerous and their disappearance from their husband's life is welcomed.

In conclusion, the English proverbs reflect a more aggressive and personal relation to death in opposition to the Romanian which are mild and detached to it. Additionally, the translator, interpreter, and mediator should consider this aspect in their approach to translation. Further research on an extended corpus which compiles more numerous equivalent English and Romanian proverbs is recommended to obtain a clear picture of the similarities and difference between the two cultures.

BIBLIOGRAPHY

Benveniste, E. (2016). *Dictionary of Indo-European concepts and society*. Chicago*:* Hao Books.

Botezatu, G. & Hîncu, A. (2001). *Dicționar de proverbe și zicători românești.* (A. Vidrașcu,& D. Vidrașcu, Eds.). București/Chișinău: Editura Litera Internațional.

Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. New York: Palgrave Macmillan.

Evseev, I. (1994). *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale.* Timișoara: Amarcord.

International Computer Science Institute in Berkeley, California. (2018, January 3). *Category: Metaphor*. EN MetaNet Wiki. https://metaphor.icsi.berkeley.edu/pub/en/index.php/Category:Metaphor

Katan, D. (1999). *Translating cultures: An introduction for translators, interpreters, and mediators.* Manchester: St. Jerome Publishing.

Lakoff, G., Espenson, J., Swartz, A. (1991). *Master Metaphor List.* Berkeley: University of California.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. London: The University of Chicago.

Lefter, V. (2000). *Dicționar de proverbe englez-român și român-englez.* București: Teora.

Mieder, W. (2004). *Proverbs: A handbook*. Westport, Connecticut – London: Greenwood Press.

Schipper, M. (2006). *Never marry a woman with big feet: Women in proverbs from around the world.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

Simpson. J. (2008). *The Oxford dictionary of proverbs* (5th ed.). (J. Speake, Ed.). New York – Oxford: Oxford University Press.

Pragglejaz group. (2007). MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol, 22*(1), 1-39

Annex

1. -"He that marries a widow, will often have dead man's head thrown on his dish." – "Nu încălța opinci de om mort." (Lefter, p. 91).
2. -"La însurătoare și la moarte nu se poate să nu ai parale." – "Marriage and death ask both for pay." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 130).
3. -"Moarte fără bănuială și nuntă fără vorbe nu este." –"There is no death without doubt or marriage without gossip." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 239).
4. -"Lelea joacă până-n noapte, iar bărbatul e pe moarte." – "The lassie is dancing till dawn and the lad is dying in his home." (Botezatu & Hîncu, 2001, p. 133).
5. -"The death of wives and the life of sheep make men rich." –"Bogăția înseamnă o nevastă moartă și o oaie vie/oi vii." (Schipper, 2006, p. 119).
6. -"Two things doth prolong the life: a quiet heart and a loving wife." – "Două lucruri prelungesc viața bărbatului: o inimă ușoară și o nevastă iubitoare." (Lefter, p. 106)
7. -"Female of the species is more deadly than the male." – "Femela îi mai periculoasă/mai letală decât masculul la toate speciile." (Simpson, 2008, p. 186).
8. -"A wife brings but two good days: her wedding day and her death day." – "Nevasta îți face doar două zile bune: ziua nunții și a morții ei." (Schipper, 2006, p. 119).

9. -"My son's my son, till he hath got him a wife, but my daughter's my daughter all days of her life." – "Fiul meu îmi este fiu până se însoară, fiica, până moare." (Simpson, 2008, p. 460).

Acknowledgements

This paper was financially supported through research funds provided by *1 Decembrie 1918* University of Alba Iulia, Romania.

POSITIVE POLITENESS IN THE CURRENT ROMANIAN TELEVISION DISCOURSE OF INTERVIEW TYPE

Loredana-Aurelia Alexandrescu
PhD Student, ,,Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Our study brings together several observations relatedto a series of strategies associated with positive politeness in the current Romanian television discourse, of interview type. The analysis is performed on four television shows: Profesioniștii - The Professionals, on TVR1, which is moderated by Eugenia Vodă (interviews with Monica Macovei, Dem Rădulescu, Andrei Pleşu Neagu, Bartolomeu Anania); Mic dejun cu un campion - Breakfast with a champion, on TVR 2 and TVR2 HD, hosted by Daniela Zeca-Buzura (interview with Emil Constantinescu, Corina Chiriac, Alex Ștefănescu), Invitații lui Holban - Holban's guests, on Apollonia TV, moderated by IoanHolban (guest Nicu Gavriluță), Să cultivăm recunoștința - Cultivating gratitude, on Trinitas TV, made by Eveline Păuna (interview with Daniela Zeca-Buzura);

Keywords: positive politeness, television interview, analysis

Ne propunem, în lucrarea de față, să prezentăm câteva strategii asociate cu **politețea pozitivă,** care se manifestă printr-o serie de forme de comunicare, cum ar fi: 1. *acte de limbaj expresive sau valorizante* (salutul, mulțumirea, complimentul, felicitările); 2. *exagerarea interesului, a aprobării, a simpatiei față de receptor*, pe scurt, *satisfacerea eului pozitiv al interlocutorului prin oferirea continuă de ,,cadouri"*; 3. *intensificarea/ exagerarea interesului (a admirației/ simpatiei, a aprobării) receptorului față de relatările locutorului (prin utilizarea complimentelor și a flatărilor*); 4. *întrebuințarea unor forme de expresie specifice relațiilor între membrii aceluiași grup*; 5. *afirmarea existenței unui univers comun de discurs prin procedee diverse ; 6. evitarea exprimării directe a dezacordului, prin diferite modalități.*

Politețea pozitivă (complimente, mulțumiri, invitații, termeni afectivi) este definită ca fiind drept strategie de atenuare a FTA (*face-threatening act*) prin acțiuni redresive, orientate spre satisfacerea *positive face* a receptorului, reflectând un efort de apropiere între colocutori, în sensul că presupune tratarea receptorului ca membru al grupului căruia îi aparţine emiţătorul, ca persoană cunoscută, agreată şi apreciată[1], creându-se astfel o relație armonioasă între cei doi actanți ai actului comunicativ.

De asemenea, acest fenomen pragmatic presupune o comportare glumeață, familiară, ce are la bază ,,sublinierea emfatică a aprobării și interesul pentru tot ce se leagă de persoana receptorului, a punctelor comune cu acesta, a raporturilor de cooperare"[2]. În plus, caracterizează relațiile interpersonale cu un mare grad de intimitate (rude, prieteni, colegi, cunoștințe apropiate), manifestarea simpatiei față de interlocutor.

[1] Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Editura All Educațional, Bucureşti, 2003, p. 76.
[2] Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Editura Nemira, Bucureşti, 2001, p. 393.

Strategiile asociate cu politețea pozitivă se manifestă printr-o serie de forme de comunicare precum:

1. *diminutive*

În studiul său despre funcțiile diminutivelor în româna actuală, Rodica Zafiu este de părere că: „În româna actuală este foarte puternică tendința de extindere a procedeului morfopragmatic al diminutivării, cu funcții diverse, dintre care mai prezente sunt cele de exprimare a afectivității pozitive și a solidarității, de atenuare politicoasă și cooperativă și de marcare ironică”[3].

Din punct de vedere psihologic, pe de o parte, diminutivele sunt apreciate de vorbitori drept expresii ale emoțiilor, cu ajutorul cărora locutorul se apropie, la nivel psihologic, de interlocutor; pe de altă parte, diminutivele folosite în actul verbal creionează o manifestare *ireverențioasă* față de receptor, plasându-l într-o postură nefavorabilă[4]. Autoarea în discuție identifică următoarele funcții ale diminutivelor: diminuare/ atenuare, intensificare, supraapreciere/ devalorizare, hipocoristică[5]. Trebuie să menționăm faptul că diminutivele se înscriu în regimul subiectivității și au rolul de a revela *exigențele* psihologice ale vorbitorilor. De asemenea, în limbajul colocvial, acestea prezintă motivul amabilității, respectul, afecțiunea dezmierdării, pretextul falsei realități. Așadar, politețea redată prin intermediul diminutivelor nu este realizată doar într-un anumit context, ci este mereu reconfigurată în funcție de situația conjuncturală discursivă și de obiectivele interactive/ psihologice ale colocutorului[6].

În acest sens, în fragmentul următor, excerptat din emisiunea *Mic dejun cu un campion*, diminutivul ***strengăriță de fată/ ZGÂTIE > de fată:***

> (1) AȘ: bine eminescu **]** și știa și să se JOACE ↑ (…) nu era mereu grav ++ și + de altfel în floare albastră se ironizează < **F** PE SINE > ↑ (…) când are alături o f- ***strengăriță de fată*** ↑ + care îi propune să meargă în codru să se sărute ↑ < **R** și el stă și se gândește (*ridică puțin bărbia, privirea îndreptată în sus*) la câmpiile asire și îndepărtata mare > adică + el SINGUR își dă seama că este puțin inadecvată atitudinea asta filosofică contemplativă ↑ + când ai alături o < **F** ***ZGÂTIE > de fată*** (*marchează gestul cu mâna dreaptă îndreptată alături*) (Vezi Anexa, p. 228),

ajută la crearea superlativului absolut al adjectivului, care exprimă inocența și gingășia ființei dragi.

2. *apelative afective:*

[3] Rodica Zafiu, „Diminutivele în româna actuală: lexicalizare și utilizare pragmatică”, în *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela-Bidu Vrânceanu*, Isabela Nedelcu, Al. Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (ed.), București, Editura Universității din București, București, 2011, pp. 373-382, https://muhaz.org/diminutivele-n-romna-actual-lexicalizare-si-utilizare-pragmati.html, accesat în data de 12 iulie 2021.

[4] Silvia-Ioana Dimănescu, *Diminutivarea cuvintelor în limba română. O abordare psiholingvistică* – rezumatul tezei de doctorat, coord. de către prof. univ. dr. Oliviu Felecan, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, 2020, p. 6, https://doctorat.utcluj.ro/theses/view/TtWKINwXQ3y3WcBBC5us0VgJJfS1sgmDd4OE2iIy.pdf, accesat în data de 12 iulie 2021.

[5] *Ibidem*.

[6] *Ibidem*, pp. 6-9.

DZ-B: ce minune putem să luăm dintre cele câteva ++ la vedere + care s-au întâmplat ↑ + și s-o împărtășim cu cei care au băut cafeaua cu noi?

CC: (…) + și aș vrea să mai pomenesc ++ pe altețea sa regală principesa ileana a României (…) care după vârsta de cincizeci de ani ↑ (…) s-a călugărit în franța ↑ + la o mănăstire fondată de ++ ă boieroaice din + ă dintre + rușii albi + emigrați + în timpul revoluției + ă din o mie nouă sute + șaptesprezece **]** ↑

DZ-B: să zicem că a avut două mariaje ↑ unul ă + cu anton de austria ↑ + a stat o vreme + după aia cu ștefan isărescu + avea acești șase copii ă ++ practic + NUNTA + cum ziceau românii la pelișor + ***DOMNIȚA ILEANA*** **[** < **Î** o iubeau >

CC: ***domnița ileana*** o iubeau ***o dulceață*** **]** (Vezi Anexa, pp. 218-219).

Apelativele afective (*Domniţa Ileana, o dulceață*) identificate în fragmentul de mai sus, extras din emisiunea *Mic dejun cu un campion*, îndeplinesc acea funcție a diminutivării, exprimând aprecierea afectuoasă/ afectivitate pozitivă a protagoniștilor actului de comunicare cu privire la modelul de viață pe care ni-l oferă personalitatea marcantă a României, *Domnița Ileana*, fiica reginei Maria.

3. acte de limbaj expresive sau valorizante:

a) salutul:

(1) EV: *bine v-am* < ***F*** *găsit* > ↑ stimaţi telespectatori. am invitat în < F studio > ↑ *O PROFESIONISTĂ A JUSTIȚIEI* ↓ < ***L*** *MONICA MACOVEI*>. stimată doamnă ↑ pentru dumneavoastră mi-am pus + această jachetă de camuflaj ↑ + pentru care nu găseam un invitat potrivit + și ↑ ++ (Vezi Anexa, p. 59).

b) mulțumirea:

(1) DZ-B: *vă mulțumesc* + domnule președinte ↑ + și nu uitați + < **F** AȘTEPT > să veniți aici + de îndată ce veți ă + lua premiul nobel pentru pace. eu AȘA + cred + AȘA + simt și cred că am mână bună. ++ ileana + ce zici despre profeția mea?

Ileana: nu pot să spun decât ă + să împărtășesc + **[** să vă aduc

EC: o: + *mulțumesc frumos*!] (Vezi Anexa, p. 264).

*c) felicitările***:**

EV: < **Î** LUCRAȚI LA COMPUTER? >

BA: da + cum să nu.

EV: de cât timp?

BA: numai de câteva luni de zile ↑ + am un computer +

EV: **[** < **F** ***FELICITĂRI*** >! (Vezi Anexa, pp. 129-130).

d) scuzele

(1) AP: < **Î** PĂRINŢII SUNT MINUNAŢI CÂND SUNT MINUNAŢI > ↑ dar pot fi ⊥ *IERTAŢI-MĂ* + când eu văd + când eu văd: ++ ă ce procent de copii abandonaţi există ↑ în românia dă azi ↑ + eu nu MAI ÎNŢELEG cum ++ funcţionează azi INSTITUŢIA ACEASTA sacră < **J** de care spuneţi ↑ cum arată o instituţie sacră ↑ care-şi + lasă produsu': la gunoi? (Vezi Anexa, p. 36).

4) *Exagerarea interesului, a aprobării, a simpatiei față de receptor*, pe scurt, *satisfacerea eului pozitiv al interlocutorului prin oferirea continuă de cadouri"* (bunuri materiale şi spirituale, simpatie, înţelegere, cooperare); satisfacerea dorinţei acestuia de a fi înţeles, ascultat, admirat etc., în sensul de a ,,formula unele constatări despre receptor, care să reflecte atenţia acordată celor mai diverse aspecte referitoare la condiţia acestuia (interese, dorinţe, necesităţi, bunuri)"[7].

Pentru Catherine Kerbrat-Orecchioni, politețea pozitivă presupune ,,producerea oricărui act de vorbire, având pentru destinatar un caracter esențial <antiamenințător>: manifestări ale acordului, oferte, invitații, complimente, mulțumiri, promisiuni, formule de bun-venit"[8]. Astfel, mulțumirea se poate exprima, în mod frecvent, într-o formulă intensivă sau în manieră superlativă: ,,Mulțumesc mult!/ de o mie de ori!/ din suflet!"[9]

Monopolizarea dialogului reprezintă un tip de egocentrism comunicativ din partea vorbitorului, efortul acestuia de a menține atenția, de a destinde sau captiva receptorul compensează prejudiciul adus acestuia prin etalarea rolului dominant în acțiune.

Intensificarea interesului față de receptor se manifestă și prin recurgerea la adjective/ adverbe la gradul superlativ absolut (lexemul *teribil*), care are menirea de a contura o optică pozitivă/ negativă cu privire la un individ. În acest sens, iată un pasaj ilustrativ, extras din corpusul lucrării noastre:

(1) EV: după optzeci şi nouă ↑ aţi construit o şcoală COLEGIUL noua europă?
AP: aş spune că m-am lăsat provocat. asta ar fi formula care: reprezintă cred cel mai bine < **S** ce-am păţit eu >. (…)
EV: oricum sunteţi ANDREI PLEŞU ansien ministrî.
AP: da da.
EV: cum s-ar spune ↑
AP: da + da.
EV: şi dumneavoastră v-aţi aşezat până la urmă RI-SI-PI-REA asta în atâtea domenii ↑ sub umbrela + aş putea + zice + din caragiale ↓ care spunea aşa şi vi se potriveşte ***TERIBIL*** ,,< L omul deştept ori unde-l pui e de acolo ↑ iar prostul e prost în toate dar mai ales şi în specialitatea lui >" (Vezi Anexa, pp. 29-30) .

Observăm că în exemplul dat, exagerarea interesului față de receptor este realizată prin apelul moderatoarei la un citat celebru din Ion Luca Caragiale, care sugerează faptul că persoana înzestrată cu capacitățile intelectuale superioare nu poate decât să exceleze în domeniul său, în orice circumstanță, având ,,multe de spus" și ,,le spune bine", în opoziție cu individul lipsit de

[7] Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Editura All, Bucureşti, 2003, pp. 80-84.
[8] Catherine Kerbrat-Orecchioni, *La conversation*, Editions du Seuil, Paris, p. 59 (t. n.).
[9] *Idem.*

știință, de cultură, care devine foarte dăunător în orice sector de activitate. Interesant de remarcat este faptul că Eugenia Vodă îl include pe Andrei Pleșu în prima categorie, prin recurgerea la compliment, strategie a politeții pozitive, ce conține hiperbola ,,Vi se potrivește teribil", construită cu superlativul absolut al adverbului ,,teribil".

5) intensificarea/ exagerarea interesului (a admirației/ simpatiei, a aprobării) receptorului față de relatările locutorului (prin utilizarea complimentelor și a flatărilor)

> (1) DR: cronicarii i-aş lovi dar n-are ⊥ nu n:u n-am nu am dat faţă ↑ că cu cronicarii nu mai rămâne decât să-l baţi pentru că ↑
> EV: < F *doamne fereşte* > !
> DR: de ce pentru că îl dai în judecată m-au jignit şi de curând acuma într-o **(xxx)** nu văd de ce ↑ nu văd de ce nu văd ca să-şi vândă el ⊥ eu îl dau în judecată să: s-ar – da- putea să câştig în vreo doi-trei ani dar:
> EV: pierdeți timpul [pierdeţi timpul ↑
> DR: timp şi bani] nu n-are n-am timp cine vrea să mă cunoască ↑ ZĂU ↑ cine vrea să mă cunoască ↑ să se intereseze puţin dă mine.
> EV: pe cine pe cine aţi făcut nocaut?
> DR: aş vrea să fac pă asta care a spus că adun fripturi de prin restaurante.
> EV: *[do:amne] !*
> DR: dacă **]**
> EV: de ce popularizaţi o mizerie?
> DR: o mizerie + păi vreau s-audă lumea că: e mizerie că nu vă uitaţi la la suprafaţă şi la optimismu' meu: ↑ am un anumit optimism ↓ pentru că trebuie să-mi păstrez o stare (Vezi Anexa, pp. 23-24).

În exemplul de mai sus, enunțarea se schimbă într-o reacție emoțională față de evenimentele neplăcute legate de viața personală a invitatului. Prezența interjecțiilor *Doamne fereşte, Doamne,* ,,enunțare care se manifestă printr-o privare de intenție informativă"[10], marchează emoții precum uimirea moderatoarei emisiunii cu privire la experiența umilă prin care a trecut Dem Rădulescu.

În sfera intensificării interesului receptorului față de relatările locutorului se înscrie superlativul absolut al adjectivelor/ adverbelor (lexeme precum: *frumos, superb, interesant, incredibil, colosal, fabulos, genial, uluitor, teribil, cumplit* etc.), care are un rol fundamental în crearea unei perspective pozitive/ negative cu privire la o acțiune, la un eveniment. În acest sens, iată câteva pasajele ilustrative, extrase din corpusul acestei lucrări:

> (1) AP: problema avea pentru mine acuitate firește ↑ atracție şi mister ↑ şi tot tot ce să cuvine ↑ < **L** mi-aduc aminte că atunci când am crezut prima oară că sunt îndrăgostit ↑ > asta arată că eram defect deja adică < **J** aveam cum spunea aveam o: ++ maturitate prematură ↑ un stil

[10] Elena Otilia Mihai Pintilii, *Mărci – indici ai emoțiilor și atitudinilor în limba română vorbită actuală* (rezumatul tezei de doctorat coord. de către prof. univ. dr. Luminița Cărăușu, Iași, 2017, p. 9, http://mail.lit.uaic.ro/scoala_doctorala/DOCUMENTE/CV%20drd%201/Rezumat%20Pintilii.pdf, accesat în data de 26 iulie 2021.

uşor bătrânicios > ↑ PRIMA OARĂ când am avut senzaţia că sunt îndrăgostit ↑ şi că să întâmplă cu mine ceva ↑ + pe care nu-l pot clasa ↑ m-am văzut umblând într-un dicţionar ↑ şi căutând la: + cuvântul iubire SĂ VĂD dacă nu găsesc acolo un RĂSPUNS < **F** O soluţie CEVA care să mă AJUTE să clarific împrejurarea >.
EV: *superb!* (Vezi Anexa, p. 40).

(2) DZ-B: **< Î** ce mă bucur > ! pentru că anul ăsta dacă socotesc bine ↑ + sunt o sută de ani de la naştere ↑
CC: exact **< Î** NOUĂSPREZECE MAI + O MIE NOUĂ SUTE NOUĂSPREZECE **>** ***genială dată*****!** (*râde*) (Vezi Anexa, p. 210).

Din exemplele prezentate, am constatat că superlativul absolut utilizat cu scopul conturării unei imagini pozitive este mai frecvent decât cel utilizat cu scopul creionării unei imagini negative, deoarece, în cadrul interviului de televiziune analizat, protagoniștii actului comunicativ dezvoltă relații de cooperare și, în același timp, încearcă să-și creeze o imagine favorabilă în fața publicului telespectator.

6) Întrebuinţarea unor forme de expresie specifice relaţiilor între membrii aceluiaşi grup.

Trebuie subliniat faptul că există o serie de *formule de adresare*, folosite în interiorul unui grup social, incluzând nume generice și termeni ai adresării precum: *prietene, camarade, amice, dragă, drăguțo, scumpo, iubito, soră, frate, mamă, băieți* etc.

Și *pluralul inclusiv* (persoana I plural a verbului, persoana I plural a pronumelui personal și a celui posesiv) constituie o marcă de identitate folosită în interiorul unui grup social. În acest sens, ilustrativ este următorul exemplu excerptat din cadrul emisiunii *Invitații lui Holban*, la care participă profesorul universitar Nicu Gavriluță:

(1) NG: + e:ducația este o valoare ↑
IH: da.
NG: este + **[** una majoră ↑
IH: când e făcută] ↑ când e făcută + < **F** CUM TREBUIE > ↑
NG: de ioan holban și [nicu gavriluță
IH: nu] ↑
NG: în emisiunea lor ↑ *noi* prin emisiunea *noastră* + îndrăznesc să cred + că nu doar că *transmitem* o informație ↑ + poate *formăm* + oamenii in + linioară *formăm (marchează, în aer, cu degetul arătător de la mâna dreaptă)* + în sensu' ↑
IH: da ↑
NG: lexical aristotelic + ↑ + nu *modelăm* niște suflete ↑ +
IH: nu *de* + *formăm* ↑
NG: nu *de* + *formăm* + asta-mi place să cred + sau *deformăm* ceea < **F** CE-I PROST > format (Vezi Anexa, pp. 370-371).

Un fenomen similar intervine și în schimbul verbal de mai jos:

(2) DZ-B: am vorbit de cei care au făcut + școală ↑ + care au tras- au trasat + ă + ă + cumva ă + DRUMURI ă + în + în această hartă + a tocșoului.

EP: daniela < **F** ZECA > trasează drumul acum ↑ (…) deci nu v-ați fi luat **]** nu v-ați fi luat + de exemplu + în carte?

DZ-B: nu + nu + nu + sincer nu + nu cred ↑ + adică ă + cred că ar fi fost un reflex + narcisist ă + NEPERMIS ă și pentru momentul actual + și pentru + următorii anii ↑ + pentru că + eu cred că tot *ce facem* se autentifică în mod real + de ceea c:e + spun CEILALȚI + nu ce *spunem noi* ↑ + important + e ca *noi să credem că AM FĂCUT* BINE CE *AM FĂCUT* ↑ + dar de aici + și până la + umflatu' în pene + (Vezi Anexa, p. 343)

În fragmentul de mai sus, excerptat din emisiunea *Să cultivăm recunoştinţa*, moderată de către Eveline Păuna, observăm că Daniela Zeca-Buzura, în postura de intervievat, de data aceasta, recurge la utilizarea persoanei I plural a verbului („ce facem", „spunem", „să credem", „am făcut") și a pronumelui personal („noi"), ceea ce subliniază apartenența intervievatorului și a intervievatului la aceeași clasă socială a oamenilor de televiziune, având un rol fundamental în consolidarea „solidarității de grup"[11] a interlocutorului, prin raportarea la un fond comun de cunoștințe.

7. *Afirmarea existenței unui univers comun de discurs prin procedee diverse:*

a. *existența unor forme lexicale* prin care interlocutorii își manifestă identitatea

de grup. Pasajul următor, extras din emisiunea *Să cultivăm recunoştinţa*, moderată de către Eveline Păuna, relevă acest fenomen:

EP: da' azi mai știți să faceți *butoanele la radio*?

DZ-B: + totul s-a schimbat acum nu. + sînt altfel *de butoane. după digitalizare* ↑ + de câte ori mă duc invitată la + colegii + care mă cheamă ↑ am această nedumerire că e un alt *radio* decât acela al meu ↑ + pe care l-am iubit FOARTE MULT. **< Î** atunci *se fonoteca + cu foarfeca* pur și simplu >. (Vezi Anexa, p. 337).

În exemplul dat, observăm prezența unor termeni din aceeași sferă semantică a *radioului* (*butoane, fonoteca, digitalizare*), ceea ce indică existența unui fond comun de cunoștințe pentru cele două jurnaliste.

b. bârfa:

EV: < **R** e faimoasă scena ↑ + în care dumneavoastră ați povestit în PRESĂ > cum ați fost chemată de ++ < **L** prim - ministru' tăriceanu ↑ în

[11] Liliana Hoinărescu, „Aspecte ale politeţii pragmatice în româna contemporană vorbită" în *Interacţiunea verbală (IV II). Aspecte teoretice şi aplicative. Corpus*, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (ed.), Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 147, https://ro.scribd.com/doc/124766355/Aspecte-Ale-Politetii-Pragmatice, accesat în data de 25 iunie 2021.

birou când erați ministru' justiției > ↑ și în birou ați găsit pe? ++ surpriză ↑
MM: spuneți dumneavoastră un nume ↑ (…)
EV: un om de afaceri ↑ ++ care era inculpat ↑ +++ sau nu era inculpat +
MM: tocmai ieşise din arest.
EV: a: a ++ *fusese deja în arest* ↑ ++ *deci scena cu şobolanul* ↑ + *fusese deja*?
MM: fusese.
EV: *știe toată lumea + că e vorba de dinu patriciu* ↑ + *care a povestit o scenă* ↑ + *pe care între-adevăr auzind-o m-am gândit* ↑ + *că NU merită* ↑
MM: toate ↑ +
EV: < F toate averile din lume ↑ >
MM: da.
EV: să fii încătuşat ↑ *şi să fii pus + cu şobolanii* ↑ *în cameră*.
MM: asta a fost ă ↑ +++ ca să ++ atragă opinia publică ↑ (Vezi Anexa, pp. 77-78).

Este de consemnat faptul că jurnalismul are multe particularități în comun cu stilul beletristic, dar și cu stilul colocvial, în a doua categorie înscriindu-se și bârfa. Eugenia Vodă recurge la acest comportament ,,egoist" tocmai în ideea de a-și manipula interlocutorul cu privire la subiectul discuției care face referire la *Dinu Patriciu*, personaj politic controversat (condițiile insalubre pe care omul de afaceri le experimentează în perioada detenției).

c. optimismul interacțional:

(1) EV: vă propun ceva. întâlnirea noastră de astăzi s-o gândim nu pentru ziarele care ne desfiinţează de p-o zi pe alta în ZADAR ↓ vă propun s-o gândim pentru mileniu' trei ↑ pentru nişte studenţi la actorie de peste cinci sute de ani. ++ *iată ce optimistă sunt!* ++ care ar vrea să pună o casetă şi să zică ,,ia să vedem şi noi ↑ marele COMIC marele COMIC" ↑ chiar dacă respingeţi cuvântul COMIC de la sfârşitul mileniului doi ↑ ce gândea el ↑ ce-i trecea lui prin cap? (Vezi Anexa, p. 12).

(2) NG: dar unesc valorile + unesc şi adună ÎMPREUNĂ oameni + **[** de pildă ↑
IH: asta-i + adevărat **]** ↑
NG: + e:ducația este o valoare ↑
IH: da.
NG: este + **[** una majoră ↑
IH: când e făcută **]** ↑ când e făcută + < **F** CUM TREBUIE > ↑
*NG**:** de ioan holban şi [nicu gavriluță*
IH: nu **]** ↑
NG: *în emisiunea lor* ↑ (Vezi Anexa, pp. 370-371).

Observăm că răspunsul franc și glumeț dat de către Nicu Gavriluță, îmbinat cu optimismul acestuia (obiective ilocuționare), deturnează orientarea serioasă a conversației, care este moderată de către Ion Holban, arătânu-și, totodată, simpatia necondiționată față de filologul român.

d. adoptarea perspectivei partenerului:

(1) EV: un alt subiect pe care aș vrea să-l discutăm ar fi este < **F** ROȘIA MONTANĂ > (…) eu o să vă întreb ce înseamnă roșia montană? ce înseamnă o ↑ + < **F** COMOARĂ aflată în inima României > nu ↑ +

MM: *sunt de acord că nu poate ↑ nu e bine să o ținem veșnic în pământ ↑ ci trebuie să o folosim ↑ ++ dar tre- să găsim mijloace să o folosim ↑ + fără un risc < Î ATÂT DE MARE > ↑ pentru oameni ↑ cum este cianura. iar o altă comoară + e constituită ↑ din galeriile ↑ ++ subterane ↑ + foarte foarte vechi.*

EV: da dar contraargumentul ↑ este că sunt foarte neîngrijite galeriile ↑

MM: *dar hai să le îngrijim ↑* **+** (…)

EV: și istorici ↑ gen răzvan teodorescu care au semnat ș:i +++ (…) și îl vedem pe președintele + traian băsescu + apărând și spunând + că ↑ +++ acolo este cianură cât într-o ceașcă de cafea. < **L** exact argumentul ↑ pe care l-am văzut pe post > +++ adus de unul dintre directorii ↑ ++ de la roșia montana.

MM: *poate au altfel de informații ↑ nu știu ↑ pe care eu nu le am. +*

EV: *ce informații poți să ai ↑ că desfigurezi un peisaj ↑ ++ și rămâi cu un procent ↑ ++ din* ⊥ *++ și restul pleacă afară ↑* **(…)** în momentele de criză + economică ↑ + o țară + are dreptul moral ↑ + nu numai economic ↑ **+** să scoată comoara ↑ s-o folosească ↑ + și să miște istoria mai departe ↑ + nu ↑ + deci până la urmă propoziția ruptă din context ↑ + trebuie să se facă ++ ochei n-ar fi nimic rău în asta ↑

MM: problematică ↑

EV: problema este ↑

MM: *de cum se face ↑*

EV: *exact. [de ce nu noi ↑*

MM: de ce nu noi] ↑

EV: nu suntem în stare de nimic ↑ + < **Î** e chiar așa ceva > ↑ + avem specialiști ↑ + care nu-și găsesc slujbe. + avem tineri absolvenți de facultăți + SUPERSPECIALIȘTI

MM: atunci putem face altfel ↑ + tot beneficiul la noi

EV: și făcută altfel ↑ exact. + întrebarea este **[** de ce în contul aceste?

MM: pentru că avem] < L o clasă politică de tranziție ↑ + care deja începând de acum zece ani de zile ↑ + au făcut aceste contracte ↑ ++ și licențe ↑ +

EV: **[** cine suportă?

MM: cu acești oameni **]** de afaceri de la gold corporeișăn de la roșia montana.

EV: imensul stres al unui popor ↑ +++ care rămâne cu un lac mare cu cianuri ,,cât o ceașcă de cafea" ↑ **++** *și rămâne desfigurat ↑* **+**

MM: *desfigurat ↑ e și acum ↑*
EV: toate țările.

MM: dar sigur + putem să-l trecem pe lista UNESCO ↑ și să-l +++ facem frumos ↑ + da și să creăm locuri de muncă ↑ +

EV: miliardarii o să-și ia auru'↑ o să plece ↑ + ***la revedere*** ↑ + ***locurile de muncă ↑ + < F câte locuri de muncă o să rămână acolo ↑ în urma exploatării? > IN-FI-ME*** ↑
MM: sigur. (…)

EV: dacă există bună credință ↑ + și dragoste de țară ↑ + cu toate că a ajuns să sune atât de DE-SU-ET ↑ + ca să nu spun de ridicol ↑ ++ < **R** DRAGOSTE de țară ↑ + atunci nu ai face așa ceva. nu?

MM: eu cu informațiile pe care le am + eu nu aș face așa ceva și + până la urmă < L dacă vorbim de bani ↑ + și nu de valori morale ↑ +++ onestitate ↑ + țară ↑ + credință ↑ + cred că ne costă mai mult ↑ ++ dacă se întâmplă așa ceva ↑ +++ și riscul e foarte mare +++ pe lângă neglijența umană ↑ + foarte posibilă în românia +++ și pe lângă orice alt risc + mic de + de + fisură ↑ + de mișcare în teren ↑ ++ < F RISCUL e foarte mare >. da? + și atunci ne costă mult mai mult.

Dacă în prima parte a secvenței de mai sus, Monica Macovei are o părere opusă față de cea a moderatoarei, privind Roșia Montana, în sensul că jurista aduce argumente, precum crearea de locuri de muncă și ,,comoara nu e bine să o ținem veșnic în pământ ↑ ci trebuie să o folosim", observăm că pe parcursul interacțiunii, aceasta adoptă perspectiva Eugeniei Vodă, care vizează o suită de acțiuni, printre care se numără: nepoluarea mediului înconjurător cu cianură și ,,nedesfigurarea farmecului peisajului românesc", întrucât primează sănătatea oamenilor în detrimentul resurselor financiare, care s-ar fi obținut odată cu exploatarea ,,acestei comori", cum este numită de către amfitrioana emisiunii *Profesioniștii*. Însă, în ciuda divergenței de opinii, atât invitata, Monica Macovei, cât și prezentatoarea emisiunii, Eugenia Vodă, încearcă să păstreze dialogul într-o atmosferă calmă și echilibrată.

8) *evitarea exprimării directe a dezacordului, prin diferite modalități* - substituirea adverbului negativ *nu* printr-o construcție adversativă de tipul *da, dar*, numită formulă de pseudoacord[12] sau acord parțial (ce exprimă, într-un mod atenuat, propriile păreri sau chiar minciuna convențională):

(1) AP: (…) ei (părinții lui Andrei Pleșu) au început ca un cuplu ++ cu un copil ↑ şi după ce am împlinit nouă ani ↑ şi-au REFĂCUT într-un fel existența ca un cuplu ↑ în care copilul era o prezență sezonieră. şi atuncea ↑ + încet-încet eu cel puţin am avut senzaţia că ↑ +++ < **L** aproape că ↑ STINGHEREAM prin apariţia mea ↑ nişte tabieturi ↑ care începuseră să-şi ++ aive SOLIDITATEA lor.
EV: de unde senzaţia asta ↑ sunt convinsă falsă?

[12] Luminița Hoarță Cărăușu, ,,Conceptul de politețe", în *Limba română: ipostaze ale variației lingvistice*, Actele celui de-al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română, București, 3-4 decembrie 2010 (II), Pragmatică și stilistică, Rodica Zafiu, Camelia Uşurelu, Helga Bogdan Oprea (eds.), Editura Universității din București, București, 2011, p. 105.

AP: da de ce este falsă? apăraţi părinţii în general ↑
EV: da + da.
AP: [instituţia părinţilor?
EV: da + da] cred că e o instituţie sacră.
AP: < *Î aşa trei- să fie. dar sunt o MULŢIME de părinţi descreieraţi* >↓ < **J** nu e cazul părinţilor mei >. (…) < **Î** PĂRINŢII SUNT MINUNAŢI CÂND SUNT MINUNAŢI > ↑ dar pot fi ⊥ IERTAŢI-MĂ + când eu văd + când eu văd: ++ ă ce procent de copii abandonaţi există ↑ în românia dă azi ↑ + eu nu MAI ÎNŢELEG cum ++ funcţionează azi INSTITUŢIA ACEASTA sacră < **J** de care spuneţi ↑ cum arată o instituţie sacră ↑ care-şi + lasă produsu': la gunoi? (Vezi Anexa, p. 36).

Să remarcăm în exemplul de mai sus, excerptat din emisiunea *Profesioniştii*, că Andrei Pleșu își exprimă parțial acordul cu Eugenia Vodă prin adverbul de mod ,,așa" (la care se adaugă impersonalul ,,a trebui" și conjunctivul ,,să fie"), după care, prin conjuncția coordonatoare ,,dar", își exprimă dezacordul.

Evitarea exprimării directe a dezacordului se poate realiza și prin construcția adversativă *sunt de acord că, dar*, ca în exemplul următor:

(2) EV: eu o să vă întreb ce înseamnă roșia montană? de fapt ce înseamnă o ↑ + < **F** COMOARĂ aflată în inima României > nu ↑ +
MM: *sunt de acord că nu* poate ↑ nu e bine să o ținem veșnic în pământ ↑ ci trebuie să o folosim ↑ ++ *dar tre- să găsim mijloace să o folosim* ↑ + *fără un risc* < ***Î*** *ATÂT DE MARE* > ↑ pentru oameni ↑ cum este cianura. iar o altă comoară + e constituită ↑ din galeriile ↑ ++ subterane ↑ + foarte foarte vechi (Vezi Anexa, p. 83).

Concluzii

În cadrul discursului televizual românesc actual de tip interviu, pentru a-și atinge obiectivele interacțiunii verbale (confesiunea invitaților), intervievatorii/ intervievații recurg la diverse strategii comunicative. Am constatat, în urma analizei corpusului din punctul de vedere al politeții ca strategie a persuasiunii, că discursul televizual de tip interviu este orientat, în general, spre obținerea consensului, prin manifestarea relațiilor de cooperare, care dezvoltă armonia și echilibrul social între colocutori (cu toate că între aceștia există diferențe de statut social, de vârstă etc.), de aici ponderea politeții pozitive, spre deosebire de prezența, în mare măsură, a strategiilor politeții negative, în dezbaterile electorale, în emisiunile pamflet sau în dezbaterile de opinie; nu este de trecut cu vederea nici apelul la strategii ale politeții pozitive în astfel de contexte comunicative (dezbaterile electorale, emisiunile pamflet sau dezbaterilor de opinie).

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrânceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Editura Nemira, Bucureşti, 2001.

Dimănescu, Silvia-Ioana, *Diminutivarea cuvintelor în limba română. O abordare psiholingvistică* – rezumatul tezei de doctorat, coord. de către prof. univ. dr. Oliviu Felecan,

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, 2020, p. 6, https://doctorat.utcluj.ro/theses/view/TtWKINwXQ3y3WcBBC5us0VgJJfS1sgmDd4OE2iIy.pdf, accesat în data de 12 iulie 2021.

Hoarță Cărăușu, Luminița, ,,Conceptul de politețe", în *Limba română: ipostaze ale variației lingvistice,* Actele celui de-al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română, București, 3-4 decembrie 2010 (II), Pragmatică și stilistică, Rodica Zafiu, Camelia Ușurelu, Helga Bogdan Oprea (eds.), Editura Universității din București, București, 2011.

Hoinărescu, Liliana, „Aspecte ale politeţii pragmatice în româna contemporană vorbită" în *Interacţiunea verbală (IV II). Aspecte teoretice şi aplicative. Corpus*, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (ed.), Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 147, https://ro.scribd.com/doc/124766355/Aspecte-Ale-Politetii-Pragmatice, accesat în data de 25 iunie 2021.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana*, Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Editura All Educațional, Bucureşti, 2003.

Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *La conversation*, Editions du Seuil, Paris,

Mihai Pintilii, Elena Otilia, *Mărci – indici ai emoțiilor și atitudinilor în limba română vorbită actuală* (rezumatul tezei de doctorat coord. de către prof. univ. dr. Luminița Cărăușu, Iași, 2017, p. 9, http://mail.lit.uaic.ro/scoala_doctorala/DOCUMENTE/CV%20drd%201/Rezumat%20Pintilii.pdf , accesat în data de 26 iulie 2021.

Zafiu, Rodica, ,,Diminutivele în româna actuală: lexicalizare și utilizare pragmatică", în *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela-Bidu Vrânceanu*, Isabela Nedelcu, Al. Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (ed.), București, Editura Universității din București, București, 2011, pp. 373-382, https://muhaz.org/diminutivele-n-romna-actual-lexicalizare-si-utilizare-pragmati.html, accesat în data de 12 iulie 2021.

NARRATIVE STRUCTURES AND TECHNIQUES IN ANA BLANDIANA'S THE FOUR SEASONS

Maria Melania Angheluș
PhD Student, University of Pitești

Abstract: This paper aims to illustrate the structural characteristics of Ana Blandiana's narrative style, by means of analysing those complex structures, strategies and techniques of the fantastic literary genre. The structural analysis focuses on the relation between discourse and representation in narrative texts. The narrative strategies used in The four seasons reveal the author's visionary and reflective style of this entirely subjective prose. The subjective form of narrating is a well-known strategy used in this special type of discourse for it needs a narrator who can represent the unbelieveble and thus be trusted by his readers. However, the narratee proves to have the most important role in the fantastic narrative discourse since the entire fantastic mechanism is based on his reaction. Thus, Ana Blandiana uses the fantastic mechanism as a more meaningful way of knowing the reality.

Keywords: fantastic, narrative discourse, narrator, narratee, prose

Literatura fantastică se dovedește a fi o componentă constantă, extrem de importantă, în peisajul literar autohton, încă de la apariția primelor texte de acest gen. Creatorii de universuri fantastice nu se mulțumesc să observe realitatea, iar apoi să o transpună literar în limitele verosimilului pentru a obține niște efecte estetice, ci, mai mult decât atât, ei sunt atrași de zonele obscure ale realității, de mister, de tot ceea ce-i neobișnuit, astfel încât fantezia lor creatoare va da naștere unor imagini și viziuni supranaturale menite să ambiguizeze, să sugereze și să problematizeze.

Este evident faptul că această formulă narativă nu putea fi ocolită de prozatorii din a doua jumătate a secolului al XX-lea, fiind vorba de personalități literare interesate să cucerească noi tărâmuri expresive atât în proză, cât și în lirică. Probabil mai evidentă ca oricând este tendința unor scriitori de a folosi cu măiestrie procedee specifice unui gen, în altul, din dorința de a da o expresie nouă, mai sugestivă tuturor ideilor şi obsesiilor. Un caz reprezentativ în acest sens este Ana Blandiana.

Ana Blandiana se impune în literatura română în primul rând ca poetă de excepţie, scriind fervent poezii, pe care le publică în numeroase volume de-a lungul timpului. Individualitate puternică, „*reprezentantă tipică*"[1] a generaţiei neomoderniste, Ana Blandiana contribuie, în mod hotărâtor, la transfigurarea limbajului poetic românesc, instituind noi modalităţi de exprimare a lirismului autentic, revelator, al raportului dintre eu şi univers.

Poezia, însă, nu rămâne unicul tărâm în care îşi manifestă plenar fantezia creatoare, poeta simţindu-se atrasă de perspectivele narativităţii, recurge la noi modalităţi estetice de expresie a poeticităţii, acestea fiind prozele de factură fantastică şi eseurile poematice, pe care le consideră prelungiri şi, totodată, dezvoltări ale viziunilor lirice. „*Am trecut dinspre poezie spre proză –*

1 Boldea, I., 2000, p. 9

mărturiseşte poeta – *nu pentru a părăsi poezia, ci pentru a-i lărgi împărăţia, pentru a da o mai largă desfăşurare obsesiilor şi viziunilor ei.*" [2]

Atât proza, cât şi eseistica blandiană completează imaginea de excepţie a scriitoarei, atestând aceleaşi preocupări din lirică, având „*toate atributele unei proze poematice, în cadrul căreia subiectul e redus la strictul necesar păstrării canoanelor genului, dominantă fiind capacitatea de sugestie, creearea unei atmosfere supraordonatoare care cuprinde, în cadrele ei fluide, gesturi şi fapte, figuri şi detalii învestite cu funcţii simbolice ori conotaţii ritualice."*[3] Recurgând la proză, după cum mărturisea poeta însăşi, are sentimentul că a devenit scriitor în adevăratul sens al cuvântului.

Povestirile în care se foloseşte de mijloacele fantasticului, dar şi de cele ale poeziei, au fost grupate iniţial în cele două volume, primul fiind *Cele patru anotimpuri,* apărut la editura *Albatros*, în 1977, şi cel de-al doilea, *Proiecte de trecut*, apărut la editura *Cartea Românească*, în 1982, fiind reeditate ulterior sub denumirile *Imitaţie de coşmar* (editura Du Style, 1995) şi *Oraşul topit şi alte povestiri fantastice* (editura Humanitas, 2004).

În *Cele patru anotimpuri*, volum de care ne vom ocupa în cele ce urmează, pornind de la relația dintre discurs și povestire, urmărim să identificăm acele particularități structurale ale genului fantastic precum și trăsăturile stilistice individuale care contribuie la configurarea stilului narativ blandian. După cum vom vedea, structurile narative și procedeele compoziționale utilizate de autoare prezintă funcții diferite, urmărind, în definitiv, să evidențieze caracterul reflexiv și vizionar al acestor narații prin excelență subiective. Așadar, atenția ne va fi reținută de acele structuri narative generatoare de anumite efecte pe care doar fantasticul le poate produce. Analiza structurală întreprinsă în rândurile prezentei cercetări face apel la contribuții din domeniul lingvisticii, pragmaticii, naratologiei, precum și din vastul domeniu teoretic al fantasticului pentru a pune în lumină aspectele esențiale pe care ni le propunem.

Textul narativ literar reprezintă o macro-structură decompozabilă în micro-structuri care îi asigură coerența și coeziunea. Nivelele la care pot fi reperate aceste particularități de structură ale unei narații fie ea realistă, fie ea fantastică, sunt luate în considerare de către cercetătorii structuraliști ai grupului μ din domeniul lingvisticii. În capitolul dedicat figurilor narațiunii, modelul semnului lingvistic propus de Hjelmslev, care distinge între expresie și conținut, fiecare dintre acestea având o formă și o substanță, este aplicat în literatură, semnului narativ, având următoarea structură semiotică: *substanța expresiei* (roman, film, bandă desenată etc) și *forma expresiei* (discurs narativ); *substanța conținutului* (univers real sau imaginat, istorii reale sau fictive) și *forma conținutului* (povestire propriu-zisă)[4] Retoricienii belgieni consideră că semnul narativ este constituit de raportul între povestirea care povestește și povestea povestită, sau, cu alte cuvinte, între ceea ce ei numesc adesea discurs și povestire. Pornind de la relațiile ce se stabilesc între nivelele semnului narativ, aceștia disting între figurile substanței expresiei, ale formei expresiei și ale formei conținutului.

Un prim aspect definitoriu al fantasticului literar, mult discutat în rândurile teoreticienilor domeniului, îl reprezintă însăși forma expresiei acestuia. Fantasticul implică ficțiune[5], are nevoie de reprezentare, de o determinare temporală și spațială, astfel că, „pentru a se conforma imperativelor genului, un scriitor va trebui să abordeze proza, sector literar care, formal cel puțin,

2 Blandiana, A., 2010, p. 130
3 Boldea, I., 2000, p. 40
4 Grupul μ, 1974, p. 257
5 Todorov, T., 1973, p. 95

aduce cu sine o mai evidentă supunere a eului creator la realitatea obiectivă."[6] De îndată ce s-a stabilit rolul deosebit de important al narativității în cazul discursului fantastic, apare o nouă problemă, la fel de importantă, aceea a referențialității, a raportării sale la lume. Fantasticul literar se întemeiază pe raportul dintre două lumi ficționale ontologic opuse, o lume reală, construită în limitele verosimilului, care poate fi ușor recognoscibilă în realitatea extralingvistică, și o lume supranaturală, care nu poate fi acceptată rațional, dar care își revendică existența, la nivel textual, cu ajutorul limbajului. Folosind niște tehnici și modalități expresive specifice, detectabile la toate nivelurile textului, verbal, sintactic și semantic, discursul fantastic reinventează realitatea, o supune nerecunoașterii, reușind, finalmente, să-l determine pe cititor să accepte și să considere evenimentele relatate în text ca adevărate.

În povestirile Anei Blandiana, din *Cele patru anotimpuri,* vedem cum o serie de evenimente stranii, imposibile, se insinuează în universul banal, obișnuit, recognoscibil, invadându-l în mod direct, impunând o nouă ordine mult mai semnificativă. Evocarea planului real în structurarea internă a discursului reprezintă o strategie menită să pregătească terenul pentru instaurarea planului insolit. Autoarea se înscrie în formula fantasticului poetic, inaugurat cu succes în perioada romantismului de către Mihai Eminescu, întrucât împrumută procedeele poeziei, socotindu-le drept mijloace de investigație, pentru a pătrunde în interiorul realității și pentru a descoperi adevărul. „*În largul compartiment al literaturii fantastice* -precizează autoarea- *metafora, adesea uimitoare, răsturnătoare de sensuri, este fantasticul instrument de descoperire a lumii, este o cale de pătrundere spre adevăr. (....) Fantasticul nu e opus realului, este doar o înfățișare, mai plină de semnificații, a acestuia.*"[7] Cum fantasticul se construiește cu ajutorul limbajului, este lesne de înțeles că figurativul poate constitui, în anumite cazuri, izvorul din care acesta își extrage sevele, fără a confunda narațiunea de acest gen cu poezia. Tehnica figurativului, mânuită cu abilitate de autoare, conferă fantasticitate prozelor blandiene.

În *Capela cu fluturi*, povestirea cu care debutează volumul, personajul – narator, mânat de un inexplicabil instinct, ajunge în parcul minuscul înconjurat de niște clădiri misterioase, printre care și o biserică de religie incertă. În mod inexplicabil poarta bisericii se deschide, iar naratoarea pășește în interiorul acesteia, descoperind o ciudată ninsoare ce cade nestânjenit pe podea și un altar straniu acoperit în totalitate de niște fluturi nefirești. La ieșirea din biserică este cuprinsă brusc de spaimă, văzând ninsoarea de afară: „*Ninsoarea asta răsturna totul în mine, punea sub semnul întrebării marele dar pe care puteri fantastice păruseră că mi-l fac, meschiniza întreaga minune care mi se păruse firească atâta timp cât exista pur, neamestecată cu realul, dar care acum, deodată, devenea ambiguă și suspectă.*"[8] Realitatea evenimentului supranatural devine înfricoșătoare, naratoarea are acum impresia că fluturii sunt reali și încearcă să-i avertizeze pe oameni în legătură cu pericolul iminent, însă evenimentele ulterioare îi stârnesc o și mai mare confuzie, nefiind capabilă să înțeleagă ce se petrece cu adevărat, întrebându-se dacă nu cumva totul se petrecuse în vis: „*Din nou timpul începea să-mi scape, începeam să mă îndoiesc de propria mea memorie, de propria mea judecată. Clipa în care am ținut ochii închiși a fost lungă de ore, de zile întregi, fără ca eu să-mi dau seama, fără ca eu să simt, sau ceea ce se petrecuse înainte, apariția celor trei și forma lor îngerească, se desfășurase în alt plan în dosul pleoapelor mele închise complice peste vis?*"[9] Dacă totul se petrece în vis sau realitate, nu se poate stabili clar, iar această incertitudine se menține până la final. Imaginea pisicii, ținând în

[6] Dan, S. P., 1975, p.34
7 Blandiana, A., 2010, p. 130
8 Blandiana, A., 2004, p. 231
9 Ibidem, p. 240

dinți și în gheare un imens fluture albastru și negru, cu care naratoarea își încheie evocarea, potențează misterul, ambiguizează și menține ezitarea personajului, dar și a cititorului.

În *Dragi sperietori*, povestirea asociată anotimpului primăvara, fantasticul irumpe în sfera realului în același mod neașteptat, stârnind reacții diverse. Se întrevede și aici același tipar al desfășurării evenimentelor existent în toate cele patru povestiri ale volumului. Naratoarea își părăsește în grabă locuința, întreprinde o călătorie spre un loc de care se simte indisolubil legată, iar pe parcursul acesteia se află în fața unor evenimente stranii, inexplicabile ce stârnesc incertitudine și angoasă. Părăsind blocul cu șapte etaje pentru a căuta *un loc unde pământul țâșnește la vedere, unde poate fi văzut, mirosit, pipăit pământul,* personajul povestirii ajunge în piață, unde întâlnește făptura cu aspect de înger, pe care o urmărește până când aceasta dispare. Momentul apariției acelei făpturi este deosebit de sugestiv: *Atunci a început. Da, acum îmi amintesc precis că în secunda aceea a început, cu acel rău care era de fapt o violentă plăcere și cu acea clipă de derută și de abandon. Nu cred că am leșinat și totuși știu precis că m-am trezit, vreau să spun că, fără să fi avut senzația că-mi pierd cunoștința, am avut sentimentul clar că mi-o recapăt, atunci când a trebuit să privesc cu atenție o față prea aplecată spre mine pentru a putea deosebi mai mult decât o pată alburie cu două adâncituri albastre, hipnotice.*[10] Continuându-și călătoria spre marginea orașului, naratoarea intră într-un cimitir, locul spre care simte că a fost condusă de cel dispărut pentru a lua parte la o taină. Ceea ce se și întâmplă, pentru că, în mod surprinzător, în acel spațiu al morții un adevăr tulburător iese la iveală, copiii prind viață în flori, ei cresc din pământ, iar părinții vin să-i desprindă pentru a-i lua acasă. Întâmplarea revelatoare îi provoacă o stare de uimire și de încântare, iar adevărul ei începea să-i pară tot mai puțin interesant și mai îndoielnic, fără să fie totuși sigură de adevărul lor.

În a treia povestire, *Orașul topit*, evenimentul fantastic, la fel de straniu și de tulburător, ia forma unei imagini apocaliptice petrecute în timpul verii, la marginea mării. Clădiri, oameni, elemente ale naturii, până și cărțile aflate în bibliotecă, totul se lichefiază sub ochii îngroziți ai naratoarei care rămâne unicul martor al acestui episod înspăimântător și de neînțeles. *Totul s-a petrecut treptat, lent; (...) pereții caselor începeau să se îndoaie ușor, se ondulau abia simțit, își înclinau amenințător streșinile; (...) oamenii dispăreau pur și simplu fără urmă și fără disperare, râdeau și gurile deschise li se umpleau de magma care pătrundea peste tot, se îmbrățișau, se împreunau, lăsându-se să cadă de bunăvoie, cu spasmele plăcerii și ale isteriei, în fluidul mormânt colectiv; (...) biblioteca începuse să curgă încet pe covor, sau mai bine zis în covor (...); cerul însuși începuse să curgă, lichefiat albastru, în dâre groase de culoare șiroind peste întregul peisaj.* Se trezește pe aceeași plajă, după ce se lăsase fără putere în jos spre necunoscutele adâncuri ale materiei, alături de o creatură fantastică, un delfin-copil expulzat din mare, simțindu-se datoare să-i ia locul în marea infinită.

În ultima povestire, *Amintiri din copilărie*, naratoarea ajunge la un depozit de cărți, o clădire lungă și ireală, de o arhitectură cum nu mai văzuse nicicând, aflată într-o mahala străveche, nu numai necunoscută, dar și de nebănuit. În dorința de a-l găsi pe administratorul pe care nimeni nu a reușit să-l găsească vreodată, naratoarea se trezește într-un labirint al cărților, reușind cumva să pătrundă în niște spații foarte cunoscute, care îi trezesc amintiri din copilărie.

Ana Blandiana este un creator de universuri fantastice, iar arta sa constă în recompunerea vizionară a unei realități încărcate de semnificații profunde. Aceste proze sunt rezultatul unei viziuni lirice „*în stare să înglobeze pe autor realității contemplate și făcând realitatea să fluctueze în funcție de tresăririle eului contemplator.*"[11] Narativitatea se topește într-un lirism

10 Blandiana, A., 2004, p. 249
11 Blandiana, A., 2010, p. 128

răscolitor, în subiectivitate și reflexivitate, iar fantasticul reprezintă unealta cea mai potrivită, în stare să redea toate viziunile și ideile poetei. „*Nuvelele Anei Blandiana din acest volum stau sub semnul confluenței dintre realul banal, cotidianul ușor recognoscibil și fantasticul construit din oglinzile strâmbe ale memoriei, confecționat în retortele gândului întors asupră-și, înspre straturile abisale ale conformației sale.*"[12]

Cercetarea noastră continuă cu analiza structurii acestor texte fantastice din perspectivă naratologică. Este necesar să avem în vedere câteva dintre categoriile puse în circulație de studiile acestui domeniu pentru a identifica și analiza trăsăturile care individualizează prozele narative blandiene. Ne vom referi în cele ce urmează la instanțele comunicării narative, la modalitatea de relatare ce include perspectiva narativă și procedeele de realizare ale acesteia, precum: focalizarea, maniera directă sau indirectă de redare a acțiunii, valorificarea funcțională a incipit-ului, dar și distanțarea naratorului de evenimentele povestite. Categoria esențială a timpului vizează analiza duratei temporale și a ordinii evenimentelor din perspectiva raportului dintre timpul istoriei/al evenimentelor și timpul narativ. Acțiunea se va desfășura întotdeauna și într-un cadru spațial, iar descrierea acestui spațiu figurează ca element constitutiv indispensabil narației. Atât timpul, cât și spațiul reprezintă două categorii cu un rol hotărâtor în cadrul discursului narativ fantastic.

Proza fantastică implică în mod necesar o integrare a cititorului în lumea textului. Așa cum subliniau teoreticienii fantasticului, în mod special Tzvetan Todorov, fantasticul se produce dacă cititorul ezită între o explicație logică și una ilogică și refuză categoric să adopte una dintre cele două[13]. Însă, prin cititor nu trebuie să înțelegem persoana concretă, din lumea reală, care citește opera fantastică, ci o funcție implicită a acestuia în interiorul textului.

Studiile moderne de naratologie pun în lumină mai clar aceste instanțe ale operei literare în proză, pornind de la relația de comunicare dintre emițător și receptor. Jaap Lintvelt disociază, în acest sens, opt ipostaze ale comunicării literare: *autor concret – cititor concret, autor abstract – cititor abstract, narator fictiv – naratar fictiv, actor-actor,* luând în considerare cele trei planuri în care acestea se situează: *real, cultural și ficțional*. Așadar, planul ficțional sau discursiv al narațiunii integrează naratorul și naratarul, ambele instanțe fictive. Naratorul nu este autorul, ci „desemnează poziția discursivă intra-textuală aflată la originea discursului, din perspectiva căreia se face referire la entități, acțiuni și evenimente, care reprezintă conținutul discursului" [14] Naratarul este instanța receptoare a poveștii, aflându-se la același nivel al discursului ficțional cu naratorul, luând fie forma unui personaj în cadrul structurii narative, fie este considerat drept un element virtual indispensabil relației de comunicare, adică „schema așteptărilor și presupozițiilor naratorului."[15]

Autorul concepe naratorul ca pe un instrument de reprezentare a lumii ficționale,atribuindu-i o serie de funcții identificabile în cadrul discursului cu ajutorul unor indici funcționali. Gerard Genette[16] propune cinci funcții importante ale acestuia: *funcția narativă, funcția de regie, funcția de comunicare, funcția testimonială și funcția ideologică*. Lintvelt identifică la rândul său o serie de funcții specifice naratorului, două obligatorii, *funcția narativă* și *funcția de control* sau *de regie*, la care adaugă și altele opționale, precum *funcția de comunicare, funcția metanarativă, funcția explicativă, funcția evaluativă, funcția emotivă și*

12 Boldea, I., 2000, p. 41
13 Todorov, T., 1973, p. 49
14 Margolin, 2009, p. 351
15 Schmid, W., apud Tucan, D., 2018, p. 239
16 Genette, G., apud Tucan, D., 2018, p. 117

funcția modalizantă, acestea fiind ilustrate de un anumit tip de discurs. În cazul literaturii fantastice, putem vorbi și despre *funcția persuasivă* a naratorului, întrucât discursul enunțat de acesta atestă, în același timp, veridicitatea evenimentelor reale și supranaturale relatate, dorindu-și să convingă și cititorul de aspectul acesta.

La nivel ficțional, personajul sau actorul se dovedește a fi o instanță care poate îndeplini funcțiile de narator și de actor. Același personaj, în viziunea lui Lintvelt[17], poate fi socotit drept *personaj – narator*, atunci când își asumă *funcția narativă*, dar poate fi și *personaj – actor*, în momentul în care îndeplinește *funcția de acțiune*. Această distincție trebuie menținută din punct de vedere funcțional, întrucât naratorul are rolul de a reprezenta și de a controla istoria povestită, în timp ce actorul nu poate decât să ia parte la acțiune și să interpreteze diferitele aspecte vizibile lui.

În prozele Anei Blandiana, *personajul - narator* organizează discursul narativ și aranjează elementele acestuia, iar *personajul – actor* este cel care ia parte la acțiune, trece printr-o serie de evenimente reale și supranaturale și, nu în ultimul rând, își manifestă o atitudine subiectivă față de poveste. În fiecare dintre povestiri, deși distincte, naratorul folosește aceeași tehnică particulară de reprezentare a evenimentelor și de asamblare a lor într-o succesiune specifică, ceea ce creează impresia existenței aceluiași narator, o instanță fictivă cu un grad sporit de generalitate, în toate cele patru narațiuni. El nu are un nume, pentru că nu asta interesează, intenția autoarei fiind aceea de a crea un instrument asemeni eului poetic, capabil să ofere o reprezentare a lumii într-o manieră narativă, folosind mijloacele și tehnicile minime necesare conturării genului. Pasajul - *Acum când încerc s-o povestesc îmi dau seama că am uitat – cine știe? - chiar esențialul, îmi vine să cred că aspectul ei neobișnuit ar putea să vină tocmai din lacunele atenției și memoriei mele, lacune pe care, profitând de oboseala logicii, fantezia le va fi umplut în grabă cu pete de culoare.*[18] *(Dragi sperietori)* - trebuie pus pe seama personajului-narator, cel care își asumă actul narativ ulterior desfășurării evenimentelor și care oferă o explicație istoriei relatate înainte de a începe narațiunea propriu-zisă. Un alt exemplu reprezentativ este fragmentul următor: *Pentru prima oară în viață – și de câte ori nu aveam să mă simt la fel – am sentimentul că mă aflu în fața unui fenomen care-mi depășește capacitatea de a înțelege, dându-mi doar posibilitatea să-l înregistrez. Tata citește înainte și sfâșie pagini care se chircesc pe jăratic dându-se peste cap ca și cum ar suferi, ca și cum ar fi vii. O planșă, dintr-o hârtie velină mai groasă și mai inflexibilă, înfățișându-l pe Mihai Viteazul intrând călare în Albă Iulia, întârzie să se lase mistuită, stă dreaptă, într-o tensiune ciudată care face calul alb să se cabreze și surgiucul de pe cușma plecată într-o parte să scânteieze triumfal câteva clipe lungi înaintea bruștei răsuciri, cu un salt războinic, în flacără. (Ani de zile apoi, imaginea voievodului cuprins călare de flăcări s-a contopit în mintea mea, confuz și plin de sensuri, cu cea a unei icoane pe sticlă cu Sfântul Gheorghe repezindu-și calul naiv asupra balaurului ieșit din vâlvătăile iadului.)*[19] *(Amintiri din copilărie)* Discursul evidențiat aparține în mod cert naratorului, întrucât doar el poate să afirme ceea ce va avea loc în viitor, percepția lui externă și internă este lărgită, în schimb percepția actorului este limitată, aceasta nu depășește cadrul diegetic.

Naratorul se adresează unui naratar virtual, pentru că în aceste proze nu poate fi vorba de o reprezentare explicită a naratarului, așa cum apare spre exemplu în Hanul Ancuței, de M. Sadoveanu, ci de o reprezentare virtuală a unui ascultător indispensabil actului comunicațional.

[17] Lintvelt, J., 1994, p. 56
[18] Blandiana, A., 1977, p. 41
[19] Blandiana, A., 1977, p. 136

Există însă indici textuali ai prezenței naratarului în discurs, sub forma întrebărilor, exclamațiilor sau utilizării explicite a persoanei a II-a. Exemple de acest gen sunt nenumărate în paginile *Celor patru anotimpuri: „Ce Dumnezeu? Dumnezeule! M-am uitat în jos. Cum v-aș putea povesti descoperirea mea, cum credeți că v-aș putea explica ce-am văzut, în așa fel încât voi chiar să mă credeți? N-o să vă spun că iarba vorbea sau că florile... Asta n-ar fi nimic și asta ați putea s-o credeți fără mare efort." (Dragi sperietori); „Totul încolțea, totul creștea, totul era viu și, la un moment dat, am avut impresia – dar mi s-a părut – și, de altfel, voi ați putea să mă convingeți de asta - ...."*[20] *(Dragi sperietori) „Cum se explică, oare, înrudirea primăverii cu moartea? Cum se explică coloanele deceselor din ziarele de mare tiraj care, o dată cu dispariția ultimelor zăpezi, încep să-și dubleze volumul anunțurilor?..."*[21] *(Dragi sperietori)* Organizarea discursului, felul în care naratorul povestește, demonstrează clar implicarea naratarului la nivelul diegezei. Așadar, funcția de comunicare devine vizibilă în acest tip de discurs denumit comunicativ.

Naratorul acestor proze îndeplinește și alte funcții narative identificabile la nivelul discursului în formulările specifice de tip metanarativ, explicativ, evaluativ, emotiv și modalizant. Discursul metanarativ capătă o importanță însemnată în paginile prozelor blandiene, punându-ne la dispoziție efectiv programul urmărit de autoare în redactarea acestora. Un exemplu elocvent este următorul pasaj: *Acum când încerc s-o povestesc îmi dau seama că am uitat – cine știe? - chiar esențialul, îmi vine să cred că aspectul ei neobișnuit ar putea să vină tocmai din lacunele atenției și memoriei mele, lacune pe care, profitând de oboseala logicii, fantezia le va fi umplut în grabă cu pete de culoare capabile să schimbe întregul aspect al întâmplărilor. Deși, nu cred. Fantasticul nu este opus realului, este doar o înfățișare mai plină de semnificații a acestuia și dacă memoria mea logică este într-adevăr lacunară, cea senzorială și cea a visului își păstrează întreaga acuratețe, rămânând într-o perpetuă și halucinantă stare de veghe .* [22] *(Dragi sperietori)* Stilul preponderent reflexiv conturează adâncimea vieții interioare, o recompune în niște imagini fantastice din simbolismul cărora putem desprinde adevărurile vieții.

Un alt aspect important al situației narative, asupra căruia au reflectat numeroși naratologi[23], îl reprezintă tipologia narativă. Pornind de la disocierea între nivelul narativ și cel al reprezentării, precum și de la relația dintre *narator-actor-naratar*[24], se constată existența a două tipuri de bază ale narațiunii: *heterodiegetică*, narațiunea la persoana a III-a, obiectivă, cea în care naratorul nu face parte din istoria povestită, se află la nivelul extradiegetic, și cea *homodiegetică*, narațiunea la persoana I, subiectivă, în care naratorul nu doar că își asumă rolul narației, ci este și personaj la nivelul intradiegetic. Textele moderne experimentează și tipul de narațiune la persoana a II-a, acela al adresării directe către cititor.

Tipologia narativă propusă de Lintvelt ia în considerare poziția imaginară pe care o ocupă cititorul la nivelul diegezei, atrăgând atenția asupra centrului de orientare al acestuia. Astfel, pentru narațiunea *heterodiegetică* acesta identifică trei tipuri narative: *auctorial, actorial și neutru*, iar pentru narațiunea *homodiegetică* doar două: *auctorial și actorial*. Tipul auctorial își are centrul de orientare în narator, în timp ce tipul actorial își are centrul de orientare în actor. Tipul narativ este „determinat de poziția imaginară pe care cititorul o ocupă în lumea romanescă pe plan perceptiv-psihic, pe plan temporal și pe plan spațial. Cum nu trebuie să uităm că

[20] Ibidem, p. 68
[21] Ibidem, p. 43
[22] Blandiana, A., 1977, p. 41
23 Genette, G., apud Tucan, D., 2018, p. 245
24 Lintvelt, J., 1994, p.46

specificitatea operei literare este de a crea o realitate artistică prin intermediul limbajului, cea de-a patra categorie narativă se va referi la planul verbal.*"*[25] Lintvelt propune un model teoretic care integrează și organizează, în cadrul fiecărui tip narativ, categoriile indispensabile ale narațiunii, precum modalitatea de relatare, persoana, spațiul și timpul.

Analizând structura narației blandiene din *Cele patru anotimpuri*, așa cum remarcam și mai sus, relatarea evenimentelor se realizează la persoana I de către un personaj – narator, ceea ce conferă textelor un caracter personal, memorialistic, înscriind astfel cele patru povestiri în categoria narațiunii homodiegetice actoriale. Mai mult decât atât, utilizarea acestui procedeu de reprezentare a naratorului în povestire s-a dovedit a fi foarte eficient în realizarea fantasticului. Această particularitate a fost semnalată de Tzvetan Todorov, în lucrarea citată, care, în urma analizei unor texte de acest gen, ajunge la concluzia că naratorul reprezentat convine cel mai bine literaturii fantastice, întrucât un astfel de narator permite cu ușurință atât identificarea cititorului cu personajul, condiție esențială a genului, cât și autentificarea celor povestite, discursul acestuia fiind credibil mai presus de orice îndoială. Importanța acordată lectorului crește într-o astfel de narație în care percepția este limitată, iar relatarea faptelor se produce din perspectiva naratorului – personaj, implicat în poveste.

Naratorul selectează și ordonează într-o manieră particulară elementele narației, impunând, astfel, o anumită perspectivă narativă textului. Acesta concentrează privirea asupra lumii narate din punctul de vedere al unei viziuni care poate aparține fie lui, fie unui personaj. Această poziție perceptivă ce configurează perspectiva narativă poartă numele de *focalizare*, categorie a naratologiei ce se dovedește a fi subiectul unor controverse.

Pentru cercetătoarea olandeză, Mieke Bal, focalizarea „este relația dintre «viziune», agentul care vede, și ceea ce este văzut"[26] „Punctul din care elementele sunt vizualizate" se numește *focalizator* și poate fi inclus într-un personaj sau în afara lui, iar un element al istoriei narate localizat într-un personaj, obiect, peisaj sau eveniment, poartă numele de *focalizat*. De asemenea, elementele focalizate pot fi *perceptibile* (evenimente, peisaje, etc) sau *non-perceptibile* (gânduri, sentimente, etc), iar focalizarea este de două tipuri: *internă* (focalizare centrată pe personaj) și *externă* (focalizare din afara fabulei). Așadar, dinamica relației dintre focalizator și focalizat orientează perspectiva narativă a unui text.

În narațiunile homodiegetice blandiene avem de-a face cu o focalizare internă, perspectiva narativă fiind centrată pe personajul principal, care funcționează ca focalizator, dar și focalizat în același timp. Personajul anonim percepe și valorizează elementele narațiunii, permițându-ne să vedem ceea ce vede el și să simțim ceea ce simte el. Sub pretextul unor călătorii prin locuri cotidiene, eul-narator ne introduce treptat, aproape fără să ne dăm seama, într-o lume în care fantasticul deschide larg porțile cunoașterii sinelui și a lumii. Tehnica de focalizare se concentrează pe relația dintre real și imaginar, pe ceea ce este perceput din lumea exterioară și ceea ce doar fantezia e capabilă să creeze în lumea interioară. Perspectiva narativă surprinde un mod particular de a vedea lumea, punând la dispoziție lectorului multiple posibilități de a accede la semnificațiile profunde ale textelor.

În ceea ce privește modalitatea de redare, predomină structurile narative și cele descriptive, redate din perspectiva personajului-narator, iar structurile dialogate, care marchează schimbarea de planuri narative, aproape că lipsesc cu desăvârșire. De remarcat este faptul că, atunci când sunt totuși inserate, schimburile de replici au loc în planul în care au loc evenimentele insolite, sporind, astfel, misterul, incertitudinea și spaima în fața straniului.

25 Ibidem, p. 50
26 Bal, M., 2008, p. 152

Momentul intrării în povestire sau incipit-ul constituie un punct deosebit de important pentru surprinderea trăsăturii stilistice dominante a unei narațiuni. Proza narativă modernă atribuie incipit-ului și alte funcții, nu doar aceea de a stabili coordonatele spațio-temporale necesare desfășurării acțiunii și de a prezenta personajele așa cum se întâmpla în narațiile tradiționale.

Incipit-ul narației blandiene se prezintă sub forma unui fragment amplu cu rol explicativ și introspectiv, în care reflecția ia locul prezentării unor situații sau personaje. Aceste fragmente inițiale sunt redate în manieră monologată, neintroduse în narația propriu-zisă, urmărind să dezvăluie nu doar caracteristicile interioare, ci și să relateze evenimente exterioare din perspectiva personajului-narator. Din punct de vedere formal, acest tip de monolog se construiește fie prin opoziția persoanelor I/III, fie prin cea I/II. Iată, spre exemplu, incipit-ul *Orașului topit*, caracterizat prin lirism, redat la persoanele I/III: „*Sunt oameni care atunci când fac un pas, când mușcă dintr-un măr, fac cu adevărat aceste gesturi, le trăiesc și îmbătrânesc cu fiecare din ele, pentru ei o lună de zile este o lună de zile, o noapte este o noapte și o secundă, o secundă. Pentru mine timpul se scurge complezent puțin alături, alunecos și indiferent, lipsit de dorința de a mă stăpâni și greu sau imposibil de stăpânit. Mă mișc, vorbesc, înaintez ca într-un abur lin care rotunjește contururile, strunjește muchiile, lasă totul să alunece într-o impersonală plutire, unde e nevoie de o dureroasă încordare a atenției ca să înhaț câte o clipă și s-o silesc să se așeze în viața mea. Asta se întâmplă rar... În general, timpul îmi scapă și eu îi scap lui într-o reciprocă neaderare. Nu îmbătrânesc.* (...)”[27] În cazul narațiunii, *Dragi sperietori*, fragmentul introductiv este construit în manieră adresativă, utilizând persoana a II-a, și se continuă cu dezvăluirea unei stări de spirit, la persoana I: „*Poate că nu sunteți obișnuite să vi se adreseze cineva atât de direct. În jurul vostru se păstrează întotdeauna un halo misterios, dând naștere acelui oportunism jenat și reticent, dar mai presus de toate zâmbitor, pe care îl știți cu siguranță atât de bine (...) Simt cum uit, simt cum, cu fiecare oră care trece, mi se șterge din minte încă o senzație, încă un personaj, încă un sentiment, lăsându-mă suspendată în acest prezent veșnic și inexplicabil pentru că legăturile cu restul timpului i-au fost dizolvate. (...).*”[28] Autoarea ne demonstrează încă de la început că proza sa este una vizionară, încărcată de semnificații morale ascunse cu abilitate în imaginile banale ale vieții de zi cu zi.

Două categorii indispensabile narației, spațiul și timpul, au un rol cu mult mai însemnat în cadrul narațiunilor fantastice. Există texte de acest tip care mizează tocmai pe jocul cu spațiul și timpul pentru a declanșa mecanismul fantasticului literar. Ana Blandiana explorează potențialitățile acestor coordonate, învestindu-le cu conotații simbolice.

Pornind de la relația dintre timpul istoriei și timpul discursului, se disting o serie de particularități temporale în ceea ce privește ordinea, durata și frecvența. Ordinea evenimentelor din textele blandiene este rareori tulburată prin retrospecție sau anticipare, iar durata istoriei povestite tinde să coincidă cu durata narativă datorită procedeului de extindere a povestirii. Pentru a imprima narației un anumit ritm, se folosesc o serie de tehnici dintre care digresiunea pare a fi specifică prozelor blandiene, întrucât sunt introduse în texte comentarii sau reflecții cu privire la evenimentele desfășurate.

Narațiunea fantastică se folosește de structuri de tip descriptiv menite să contureze atât spațiul real, cât și spațiul supranatural. Descrierea în cadrul narațiilor blandiene capătă o funcție simbolică, întrucât face posibilă crearea unei stări de spirit și afirmarea unor valori morale sau spirituale.

[27] Blandiana, A., 1977, p. 79
[28] Ibidem, p. 39

Ana Blandiana foloseşte mecanismul fantasticului în prozele sale ca pe o modalitate de cunoaştere mult mai semnificativă a realităţii. Pentru a exprima întotdeauna mai mult este nevoie de legi particulare de configurare a unui discurs ce urmăreşte o funcţie estetică, iar tehnica figurativului şi posibilităţile revelatorii ale visului reprezintă acele strategii specifice stilului narativ blandian. Întrucât fantasticul produce o anumită stare de spirit şi pentru că tinde să certifice existenţa unui univers lipsit de referenţialitate extralingvistică, autorii acestui tip de literatură au recurs la anumite structuri, tehnici şi artificii narative pentru a obţine efectul scontat. Discursul narativ fantastic dispune de un narator care, pentru a fi credibil, trebuie să spună întotdeauna eu şi să ia parte la acţiune, de un naratar care să fie deconcertat, dar care să accepte realitatea ambelor lumi aflate în opoziţie, de o modificare a coordonatelor de timp şi de spaţiu, de structuri lingvistice modale pentru cultivarea echivocului, incertitudinii şi ambiguizării acestuia.

BIBLIOGRAPHY

Blandiana, Ana, Cele patru anotimpuri, Bucureşti, Editura Albatros, 1977

Boldea, Iulian, Ana Blandiana, monografie, Braşov, Editura Aula, 2000

Caillois, Roger, În inima fantasticului, Bucureşti, Editura Meridiane, 1971

Caillois, Roger, De la feerie la Science – Fiction în Eseuri despre imaginaţie, Bucureşti, Editura Univers, 1975

Cristea, Valeriu, Fantasticul îndrăgostit de real în Modestie şi orgoliu, Bucureşti, Editura Eminescu, 1984

Dan, Sergiu Pavel, Proza fantastică românească, Bucureşti, Editura Minerva

Dan, Sergiu Pavel, Feţele fantasticului, Piteşti, Editura Paralela 45, 2005

Dimisianu, Gabriel, Fantasticul poetic în Opinii literare, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1978

Genette, Gerard, Introducere în arhitext. Ficţiune şi dicţiune, Bucureşti, Editura Univers, 1994

Lintvelt, Jaap, Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă, Bucureşti, Editura Univers, 1994

Todorov, Tzvetan, Introducere în literatura fantastică, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1973

Tucan, Dumitru, Teoria literaturii. Perspective istorice şi analitice asupra textului literar, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2018